QUAESTIONUM THEOLOGICARUM DE FIDE, SPE, ET CHARITATE. LIBER SEXTUS...

Silvestro Mauro, Giovanni Maria Gabrielli

Digitized by Google

ONALE VITT. EMANUELE
14
H
46 M

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

QVÆSTIONVM THEOLOGICARVM DE FIDE, SPE, ET CHARITATE.

LIBER SEXTVS.

AVCTORE

SYLVESTRO MAVRO
Societatis Ieſu.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Romæ, Apud Angelum Bernabò. 1679.

Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

Tractatuum, & Quæſtionum, quæ in hoc ſexto libro continentur.

QVAESTIONES THEOLOGICAE.

De Fide, Spe, & Charitate; Ad 2.2.S.Thomæ.p.1.

TRACTATVS PRIMVS.

De obiecto formali, & materiali fidei, ac de reſolutione fidei in eius motiua intrinſeca? p.1:

Q. EXplicatur quot modis dicatur fides, & proponitur ordo diſputandorum. p. 2.

Q.2. Vtrum virtutes theologicæ intellectus ſint fides, & lumen gloriæ? p. 6.

Q.3. Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur vltimo in aliquas propoſitiones per ſe credibiles? p. 13.

Q.4. Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur in habitum fidei, vel in imperium voluntatis? p.25.

Q.5. Vtrum aſſenſus fidei vltimo reſoluatur in ipſa myſteria reuelata p.30.

Q.6. Vtrum aſſenſus fidei vltimo reſoluatur in dominium, & præceptum Dei imperantis, vt credamus. p.35.

Q.7. Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur proximè in ſummam Dei veritatem, & in teſtimonium Dei? p.40.

§ 3 Q. 8.

Digitized by Google

INDEX

Tractatuum, & Quæſtionum, quæ in hoc ſexto libro continentur.

QVAESTIONES THEOLOGICAE.

De Fide, Spe, & Charitate: Ad 2.2.S.Thomæ.p.1.

TRACTATVS PRIMVS.

De obiecto formali, & materiali fidei, ac de reſolutione fidei in eius motiua intrinſeca? p.1:

Q. EXplicatur quot modis dicatur fides, & proponitur ordo diſputandorum. p. 2.

Q.2. Vtrum virtutes theologicæ intellectus ſint fides, & lumen gloriæ? p. 6.

Q.3. Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur vltimo in aliquas propoſitiones per ſe credibiles? p. 13.

Q.4. Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur in habitum fidei, vel in imperium voluntatis? p.25.

Q.5. Vtrum aſſenſus fidei vltimo reſoluatur in ipſa myſteria reuelata p.30.

Q.6. Vtrum aſſenſus fidei vltimo reſoluatur in dominium, & præceptum Dei imperantis, vt credamus. p.35.

Q.7. Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur proximè in ſummam Dei veritatem, & in teſtimonium Dei? p.40.

§ 3 Q.8.

Q.8. Vtrum aſſenſus fidei ità proximè reſoluatur in reuelationem Dei, vt vltimo reſoluatur in auctoritatem Eccleſiæ, vel in motiua credibilitatis? p.44.
Q.9. Vtrum ad credendum ſufficiat reuelatio externa, an requiratur interna illuminatio Spiritus Sancti, quæ ſit partialis locutio Dei? p.58.
Q.10. Vtrum aſſenſus fidei theologicæ vltimo reſoluatur in diuinam reuelationem ſufficienter propoſitam? p.72.
Q.11. Vtrum cum aſſenſu fidei diuinæ infuſæ ſemper, & neceſſariò coniungatur aſſenſus fidei humanæ,& acquiſitæ? p.86.
Q.12. Vtrum aſſenſus fidei diuinæ vltimo reſoluatur in veritatē infallibilem? p.96.
Q.13. Vtrum motiuum, in quod ſoluitur vltimo aſſenſus fidei, ſit prima veritas vt immediatè credita per ipſam fidem, tanquam teſtans ſe eſſe primam veritatem. pag.101.
Q.14. Vtrum obiectum materiale fidei ſit veritas reuelabilis, obiectum formale ſit prima veritas, & reuelatio? p.113.
Q.15. Vtrum Deum eſſe ſummè veracem poſſit credi vt concluſio, & vt obiectum materiale fidei? p. 124.
Q.16. Vtrum aſſenſus fidei includat diſcurſum formalem, vel ſolum virtualem? p.126.

TRA-

Digitized by Google

Ioannes Paulus Oliua Præpoſitus Generalis Soc. Ieſu.

CVM opus de Fide, Spe, & Charitate à P. Sylueſtro Mauro noſtræ Societatis Sacerdote compoſitum, aliquot eiuſdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi poſſe probauerint, facultatem facimus, vt typis mandetur, ſi ita ijs, ad quos ſpectat, videbitur. In cuius fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ 27. Septembris 1679.

Ioannes Paulus Oliua.

Digitized by Google

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt.

I. de Ang. Archiep. Vrb. Viceſg.

Imprimatur:

Fr. Raimundus Capiſuccus Sac. Ap. Pal. Mag. Ord. Prædicat.

Digitized by Google

TRACTATVS SECVNDVS.

De reſolutione extrinſeca fidei in motiua credibilitatis. p.135.

Q.17. VTrum ſit euidens religionem Chriſtianam, & Catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam? p. 135.

Q.18. Vtrum ex vaticinijs veteris teſtamenti probetur euidenter Chriſtianam religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam? 142.

Q.19. Vtrum ex miraculis probetur euidenter religionem Chriſtianam eſſe prudenter credibilem, & credendam? p.166.

Q.20. Vtrum euidenter probetur cæteras Sectas præter religionem Chriſtianam non eſſe prudenter credibiles? p. 178.

Q.21. Vtrum probetur euidenter ſolam religionem Catholicam Romanam eſſe prudenter credibilem, omnes alias ſectas non eſſe prudenter credibiles, & credendas? p.187.

TTACTATVS TERTIVS.

De certitudine, obſcuritate, libertate, & neceſſitate fidei. p.217.

Q.22. QVid, & quotuplex ſit certitudo, & euidentia, & vtrum poſſint mutuo, vel non mutuo ſeparari? pag.217.

Q.23.

Q.23. Vtrum ad certitudinem fidei requiratur, vt euidenter innoteſcat Deum reuelaſſe noſtram religionem? p 225.
Q.24. Vtrum ſi innoteſceret euidenter Deũ eſſe veracem,& reuelaſſe myſteria, innoteſcerent euidenter etiam ipſa myſteria reuelata? p.245.
Q.25. Vtrum à non vidente Deum poſſit euidenter cognoſci Deum loqui, & de facto ab aliquibus credentibus euidenter cognoſcatur? p. 156.
Q.26. Vtrum de ratione fidei infuſæ ſit, vt ineuidenter cognoſcat diuinam reuelationem? p. 269.
Q.27. Vtrum per fidem poſſit credi obiectũ materiale partialiter euidens? p.282.
Q.28. Vtrum actus fidei obſcurus poſſit coniungi cum actu euidenti circa idem obiectum materiale totale? p.289.
Q.29. Vtrum cum actu fidei poſſit coniungi actus opinionis circa idem obiectum materiale totale, vel partiale? p.311.
Q.30. Vtrum & qua libertate actus fidei ſit liber? p.333.
Q.31, Vtrum fides diuina ſit ità certâ, vt vt per illam non poſſimus credere aliquid falſum? p.345.
Q.32. Vtrum ad credendum fide diuina requiratur, vt credenda proponantur tali credibilitate,vt æquali proponi non poſſit vllum falſum? p.352.
Q.33. vtrum aſſenſus fidei ſit certior quolibet aſſenſu naturali? p.363.
Q.34. Vtrum qui diſcredit vnum articulum ſufficienter propoſitum poſſit eodem

dem tempore fide diuina credere alium? p.372.

Q.35. Vtrum concluſiones theologicæ poſſint credi per actum fidei? p.377.

Q.36. Vtrum fides ſupernaturalis, tum habitualis, tùm actualis ſit omnibus ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria neceſſitate medij? p.387.

Q.37. Vtrum fides Dei vt remuneratoris ſit adultis ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria neceſſitate medij. p.406.

Q.38. Vtrum omnibus adultis in quolibet ſtatu fuerit neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem, & iuſtificationem fides implicità, vel explicità Chriſti, & myſterij Trinitatij. p.416.

Q.39. Vtrum, & quorum articulorum fides ſit neceſſaria neceſſitate præcepti? p.450.

TRACTATVS QVARTVS.

De Spe. p. 470.

Q.40. Vtrum obiectum materiale Spei ſit bonum, futurum, arduum, poſſibile acquiri. p.471.

Q.41. Vtrum obiectum formale ſpei ſit bonum, vel potius poſſibilitas rei ſperatæ. p.472.

Q.42. Vtrum obiectũ formale ſpei Theologicæ ſit fidelitas, & omnipotentia Dei promittentis? p.484.

Q.43. Vtrum ſpes ſit virtus theologica firmiſſimè, & ſuper omnia ſperans Deũ vt obiectum materiale primariũ? p.493.

Q. 44. Vtrum poſita fide diuinarum promiſſionum, poſſimus non ſperare, & etiam deſperare beatitudinem? p.499.
Q.45. Vtrum ſpes detur in Beatis, in animabus Purgatorij, & in damnatis? p. 502.
Q.46. Vtrum is, cui reuelata fuiſſet reprobatio, poſſet ſperare, & is, cui reuelata fuiſſet prædeſtinatio, poſſet deſperare beatitudinem? p.504.

TRACTATVS QVINTVS.

De Charitate. p. 512.

Q.47. Vtrum Charitas ſit virtus theologica amandi Deum ſuper omnia amore amicitiæ propter ſummam bonitatem, qua Deus eſt ſummè bonus, & perfectus in ſe? 514.
Q. 48. Vtrum ex charitate theologica poſſimus, ac debeamus amare non ſolum Deum, ſed etiam nos ipſos, & proximũ amore beneuolentiæ? p.521.

Digitized by Google

QVÆSTIONES THEOLOGICAE

De Fide, Spe, & Charitate

Ad 2. 2. *S. Thomæ*.

DE Virtutibus, ac Vitijs, eorumque actibus, qui exercentur per actiones particulares, agendum eſt non ſolum in vniuerſali, ſed ſed etiam in particulari. Ideo S. Thomas poſtquam 1. 2. egit de vltimo fine hominis, de actibus voluntarijs, liberis, moralibus, bonis, ac malis, ac de virtutibus, & vitijs, & de peccatis, quibus mouemur ad vltimum finem, vel ab eo auertimur, ac demum de legibus, per quas dirigimur, ac de gratia, per quam adiuuamur ad conſequendum vltimum finem, 2. 2. deſcendit ad agendum magis in particulari de ſingulis virtutibus, ac vitijs, ac de alijs, ad virtutes, & ad vitia ſpectantibus. Et quia ſeptem ſunt præcipuæ virtutes, tres Theologicæ, nimirum Fides, Spes, & Charitas, & quatuor Cardinales, hoc eſt Prudentia, Iuſtitia, Temperantia, & Fortitudo, ad quas ſeptem cæteræ virtutes poſſunt reduci, ideo agit de ſeptem his virtutibus, ac de alijs, quæ ad has ſeptem reducuntur; nec non de vitijs oppoſitis, de præceptis ad vnamquamque virtutem pertinentibus,

& de ſeptem donis Spiritus Sancti, quæ virtutibus correſpondent, & ſic abſoluit 2.2. & vniuerſam doctrinam moralem.

Nos igitur aggredientes ſecundam ſecundæ S. Thomæ, hoc ſexto libro agemus de tribus virtutibus Theologicis, nimirum de Fide, Spe, & Charitate, ac diuidemus has quæſtiones in quinque Tractatus quorum tres primi erunt de Fide; duo reliqui de ſpe, & charitate. In primo Tractatu agemus de obiecto formali, & materiali Fidei, ac de reſolutione Fidei in eius motiua intrinſeca. In ſecundo agemus de reſolutione extrinſeca Fidei in motiua credibilitatis. In tertio de certitudine, obſcuritate, libertate, & neceſſitate Fidei. In quarto diſputabimus de Spe. In quinto de Charitate.

TRACTATVS PRIMVS

De obiecto formali, & materiali Fidei, ac de reſolutione Fidei in eius motiua intrinſeca?

QVAESTIO I.

Explicatur, quot modis dicatur fides, & proponitur ordo diſputandorum.

1. FIdes dicitur præcipuè quatuor modis. Primo fides dicitur fiducia, hoc eſt ſpes quædam valde perfecta. In hoc ſenſu ſumi

ſimi videtur fides, dum Matth. 17. dicitur: *Si habueritis fidem vt granum ſinapis, dicetis monti huic, tranſi hinc illuc, & tranſibit.*

2. Secundo fides dicitur fidelitas in obſeruandis promiſſis, & definitur à Tullio lib. 1. de Offic. *Fides eſt dictorum, conuentorumque conſtantia, & veritas*, eiuſque etymologiam explicat Auguſt. ep. 19. ad Hieronym. dicens: *Fides latino ſermone ab eo dicitur appellata, quia fit, quod dicitur.* In hoc ſenſu ſumitur 1. Machab. 10. cum dicitur: *Perſeuerate adhuc conſeruare ad nos fidem.*

3. Tertio fides ſumitur pro iudicio conſcientiæ, quo exiſtimamus aliquid licitè fieri, vt cum ad Rom. 14. dicitur: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* In eodem ſenſu Iuriſtæ dicunt poſſeſſorem bonæ fidei præſcribere, non autem poſſeſſorem malæ fidei.

4. Quarto demum fides dicitur credulitas, qua credimus vera eſſe quæ ab aliquo dicuntur propter authoritatem dicentis, & diuiditur in humanam, qua credimus vera eſſe quæ dicuntur ab homine propter authoritatem hominis, & in diuinam, qua credimus vera eſſe quæ dicuntur, ac dicta ſunt à Deo, propter authoritatem Dei, & de fide diuina ab Apoſtolo ad Hebr. 11. dicitur: *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo.*

5 Fides diuina ſubdiuiditur in actualem, & habitualem. Habitualis eſt habitus credendi Deo propter eius ſummam

authoritatem, ac de ea dicit Apoſtolus 1. ad Cor. 13. *manent fides, ſpes, charitas*, quia nimirum ſunt habitus permanentes. Actualis eſt actus, quo credimus Deo propter eius ſummam authoritatem, ac de ea dicitur ad Hebr. 11. *fide credimus aptata eſſe ſæcula verbo Dei.* Aliquando etiam nomine fidei intelliguntur obiecta fide tenenda, vt cum in ſymbolo Athanaſij dicitur: *Hæc eſt autem fides catholica, vt Deum in Trinitate, & Vnitatem in Trinitate veneremur.*

6. Hoc loco debemus agere de fide in quarto ſenſu, in quantum nimirum eſt habitus, & actus, quo credimus Deo propter infallibilem eius authoritatem. Primo igitur vt ſtatuamus exiſtentiam fidei, eiuſque differentiam à lumine Gloriæ, examinabimus, vtrum virtutes Theologicæ intellectus ſint fides, & lumen gloriæ: deinde deſcendemus ad agendum de ipſa fide. Et quia habitus ſpecificantur, & cognoſcuntur per actus, actus verò ſpecificantur, & cognoſcuntur per obiecta præſertim formalia, agemus de obiecto formali, & motiuo fidei, ac de reſolutione fidei in ſua motiua. His explicatis, diſputabimus de obiecto materiali, de actu fidei, eiuſque certitudine, & obſcuritate, ac libertate, & de alijs ad fidem pertinentibus.

7. Libet autem aduertere Tractatum de Fide eſſe quamdam veluti Logicam Theologiæ. Ratio eſt, quia ſicut in Philoſophia præter tres primarias ſcientias natura-

turales agentes directè de rebus, quæ ſcientiæ ſunt Phyſica, Mathematica, & Metaphyſica, datur Logica, quæ eſt ſcientia reflexa agens de actibus intellectus, quibus ſcimus res, ac de modo ſciendi res; ſic in Theologia, quæ eſt ſcientia ſupernaturalis, præter Tractatus, in quibus agitur directè de rebus reuelatis, nimirum de Deo, de Trinitate, de Incarnatione, de Sacramentis &c. datur tractatus reflexus de ipſa Fide, per quam cognoſcimus, & credimus res reuelatas, ac de modo credendi res per fidem: Quia actus ſcientiæ eſt cognitio certa, & euidens illata ex quibuſdam præmiſſis, ac primis principijs per ſyllogiſmum demonſtratiuum, qui idcirco 1. Poſt. tex. 5. definitur, *Syllogiſmus ſcientialis, ſeu faciens ſcire concluſiones illatas*, ideo Ariſtoteles in libris de priori, & poſteriori reſolutione, qui continent præcipuam partem Logicæ, agit de reſolutione actus ſcientiæ in ſua principia, & inueſtigat, quales debeant eſſe præmiſſæ, & qualia prima principia per ſe nota, ex quibus per ſyllogiſmum demoſtratiuum, infertur actus ſcientiæ, hoc eſt concluſio ſcientifica, & quo pacto talia principia, innoteſcant intellectui. Proportionaliter quia actus fidei eſt cognitio certa, & obſcura rerum reuelatarum illata ex quibuſdam præmiſſis, & principijs per ſyllogiſmum formalem, vel virtualem, qui vocari poteſt ſyllogiſmus fidei, ſeu ſyllogiſmus faciens credere concluſiones reuelatas, præcipua pars tractatus de fide eſt, in

qua agitur de reſolutione fidei, & inueſtigatur, quales ſint præmiſſæ, & qualia principia, ex quibus infertur actus fidei, & quo pacto talia principia innoteſcant intellectui.

QVAESTIO II.

Vtrum virtutes Theologicæ intellectus ſint fides, & lumen gloriæ?

1. VIdentur non eſſe: primò, quia Apoſtolus 1. ad Cor. 13. enumerat tantum tres virtutes theologicas, nimirum fidem, ſpem, & charitatem, dicens, *nunc autem manent fides, ſpes, charitas, tria hæc*; ergo lumen gloriæ non eſt virtus theologica: alioquin virtutes theologicæ eſſent quatuor, quod repugnat Apoſtolo, & eſt contra omnes.

2. Secundo ad virtutem theologicam intellectus requiritur, vt habeat pro obiecto formali Deum, & aliquid diuinum, non autem aliquid creatum; ſed fides non habet pro obiecto formali Deum, ſed creaturas; ergo fides non eſt virtus theologica. Probatur maior: quod enim cognoſcitur per aliud eſt obiectum purè materiale, illud autem, per quod cognoſcitur aliud, eſt obiectum formale; ſed fides cognoſcit Deum per creaturas, tanquam per quædam ſpecula, & ænigmata, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate*; ergo &c.

3. Ter-

3. Tertio omnis habitus cognoſcens Deum per ipſum Deum eſt virtus theologica; ſed ſcientia infuſa, qualis communiter ponitur in Anima Chriſti, eſt habitus cognoſcens Deum per ipſum Deum; ergo ſcientia infuſa eſt virtus theologica; ſed ſcientia infuſa diſtinguitur ab habitibus fidei, & luminis gloriæ; ergo virtutes theologicæ intellectus ſunt tres, nimirum fides, ſcientia infuſa, & lumen gloriæ.

4. Reſp. quod ex dictis in Tractatu de Gratia quæſt. 14. virtutes theologicæ ſunt habitus per ſe infuſi, per quos homo eleuatus conſtituitur potens verſari circa Deum, vt vltimum finem ſupernaturalem; ſed Deus eſt vltimus finis naturalis intellectus creati vt cognoſcibilis per creaturas, & per obiectum formale creatum; eſt vltimus finis ſupernaturalis, vt cognoſcibilis per ſe ipſum, & per obiectum formale diuinum, atque increatum; ergo habitus, per quos homo eleuatus conſtituitur potens cognoſcere Deum per ſe ipſum, & per obiectum formale diuinum, verſantur circa Deum vt vltimum finem ſupernaturalem, adeoque ſunt virtutes theologicæ intellectus; ſed lumen gloriæ in patria eſt habitus per ſe infuſus, quo intellectus conſtituitur potens videre Deũ immediatè in ſe ipſo, & per diuinam eſſentiam, tanquam per adæquatum obiectum formale; fides in via eſt habitus per ſe infuſus, quo intellectus conſtituitur potens credere Deo reuelanti propter increatam Dei veritatem, tanquam per obie-

ctum formale, vt explicabitur inferius; ergo fides in via, & lumen gloriæ in patria ſunt duæ virtutes theologicæ intellectus. Quod autem fides, & lumen gloriæ ſint habitus per ſe infuſi, probatur: nam homo per proprias vires non poteſt certiſſimè credere Deo reuelanti præſertim obſcurè propter diuinam veritatem, tanquam propter obiectum formale; multo minus poteſt per proprias vires videre Deum per diuinam eſſentiam, tanquam per obiectum formale, vt dictum eſt lib. 1. de Deo quæſt. 25. ergo vt conſtituatur intrinſecè, & permanenter potens videre Deum, & Deo credere, debet perfici habitibus per ſe infuſis fidei, & luminis gloriæ, iuxta dicta quæſt. 13. de gratia.

5. Quæri poteſt 1. in quo fides, & lumen gloriæ conueniant, ac differant?

6. Reſp. quod conueniunt in hoc, quod tum fides, tum lumen gloriæ eſt virtus theologica intellectus, cum vtraque habeat pro obiecto formali aliquid diuinum, hoc eſt Deum: differunt in hoc, quod fides habet Deum pro obiecto formali ſolius aſſenſus, non autem intelligentiæ, ſed pro obiecto formali intelligentiæ habet creaturas; at lumen gloriæ habet Deum, & diuinam eſſentiam pro obiecto formali non ſolum aſſenſus, ſed etiam intelligentiæ, ideoque lumen gloriæ eſt virtus theologica multo perfectior, quam fides. Explicatur. Omnis aſſenſus includit apprehenſionem, ſeu intelligentiam obiecti, cui aſſentimur; nam non poſſimus aſſentiri obie-

Digitized by Google

obiecto, quin per eumdem actum obiectum illud intelligamus, & apprehendamus; ergo aſſenſus, quo per fidem credimus E.G. Deum eſſe trinum, & vnum propter hoc motiuum, quia Deus, qui eſt ſumme verax, reuelauit ſe eſſe trinum, & vnum, includit intelligentiam, & apprehenſionem Dei vt trini, & vnius, & vt ſummè veracis. Hoc poſito, per actum fidei aſſentimur Trinitati propter diuinam veracitatem, tanquam propter obiectum formale, ideoque actus fidei habet pro obiecto formali aſſenſus aliquid diuinum, hoc eſt ipſam diuinam veracitatem; at idem actus fidei Deum, & Trinitatem intelligit, & apprehendit per creaturas, & per ſpecies ab ipſis abſtractas, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 13. *cognoſcimus nunc per ſpeculum in ænigmate*; ergo actus fidei habet creaturas pro obiecto formali intelligentiæ, ſeu apprehenſionis. E conuerſo viſio, qua Beati vident Deum, intelligit Deum non per ſpecies abſtractas à creaturis, ſed immediatè per ipſam diuinam eſſentiam, ideoque habet pro obiecto formali non ſolum aſſenſus, ſed etiam intelligentiæ aliquid diuinum.

7. Quæri poteſt 2. vtrum ſcientia per ſe infuſa, qualis communiter ponitur in Anima Chriſti, ſit virtus theologica diſtincta à fide, & lumine gloriæ.

8. Reſp. probabilem mihi eſſe partem affirmatiuam. Probatur, & explicatur: Scientia infuſa Chriſti eſt, per quam licet cognoſcat Deum, & diuina per ſpecies

abſtractas à creaturis, tamen ita penetrat diuina prædicata, vt illis immediatè, & euidenter aſſentiatur; ergo ſcientia infuſa Chriſti habet pro obiecto formali aſſenſus aliquid diuinum, ac proinde eſt virtus theologica, vel ſaltem participat perfectionem propriam virtutis theologicæ. Hinc patet diſcrimen talis ſcientiæ infuſæ à fide, & à lumine gloriæ. Differt à lumine gloriæ, quia hæc ſcientia infuſa habet aliquid diuinum pro obiecto formali ſolius aſſenſus, non autem intelligentiæ. Differt à fide: nam talis ſcientia infuſa aſſentitur myſterijs immediatè propter ipſa myſteria, quæ euidenter penetrat, puta aſſentitur Trinitati propter ipſam Trinitatem euidenter penetratam; at fides aſſentitur myſterijs non immediatè propter ipſa myſteria, quæ non penetrat euidenter, ſed propter authoritatem Dei reuelantis. Debet autem aduerti, quod ſcientia infuſa eſt virtus theologica, in quantum aſſentitur immediatè veritatibus diuinis intimè penetratis: in quantum verò aſſentitur immediatè veritatibus creatis, non eſt theologica, cum non habeat pro obiecto formali aſſenſus aliquid diuinum, ſed aliquid creatum, nimirum ipſas veritates creatas.

9. Addo primo ex S. Thoma 2. 2. quæſt. 2. artic. 3. quod diſcipulus dum eſt in ſtatu imperfecto, ideoque non poteſt videre, & euidenter cognoſcere veritatem eorum, quæ docetur à magiſtro, debet illa credere propter authoritatem magiſtri

giſtri iuxta illud Ariſt. 1. Elen. c.2. *oportet addiſcentem credere*, vt credendo paulatim perueniat ad videndam, hoc eſt euidenter cognoſcendam veritatem eorum, quæ docetur; ſed dum ſumus in hac vita, ſumus in ſtatu inperfecto, ac proinde diuinorum, quæ à Deo docemur, veritatem non poſſumus videre, & euidenter cognoſcere in ipſa prima veritate, tanquam in obiecto formali; ergo debemus illa credere propter ſummam authoritatem Dei reuelantis, ac docentis, vt in patria perueniamus ad illa videnda in ipſa prima veritate; ergo in ſtatu viæ debemus habere habitum fidei, quo credamus Deo docenti propter eius authoritatem; in patria debemus inſtrui habitu luminis gloriæ, quo quæ docemur à Deo, videamus in ipſa prima, & increata veritate.

10. Addo ſecundo ex eodem S. Thoma loco citato, inductione conſtare naturas inferiores non ſolùm moueri, & perfici motibus proprijs, ſed etiam per coniunctionem cum naturis ſuperioribus eleuari ad hoc, vt participent motus, & perfectiones naturarum ſuperiorum; E. G. aqua maris non ſolum mouetur motu proprio ad centrum, ſed etiam à Luna eleuatur ad hoc, vt moueatur motu fluxus, & refluxus circa centrum; & in cælo orbes inferiores non ſolum mouentur motibus proprijs ab occidente in orientem, ſed etiam à primo mobili mouentur motu raptus ab oriente in occidentem: ſed intellectus creatus coniungitur Deo vt obie-

cto, ſiquidem cognoſcit ipſum ens, & ipſum verum increatum, & vniuerſale continens omnia entia, & omnia vera, quod ens eſt Deus; ergo non eſt mirum, quod intellectus creatus non ſolum moueatur intelligibiliter ad ſuum finem motu proprio, & naturali, per hoc, quod Deum cognoſcat per creaturas, tanquam per obiectum formale, ſed etiam eleuetur à Deo ad motum intelligibilem diuinum, quo cognoſcat Deum per ipſum Deum, tanquam per obiectum formale; ſed motus intelligibilis, quo vnus intellectus inferior eleuatur ab intellectu ſuperiori conſiſtit in hoc, vt ab eo diſcat, tanquam diſcipulus à magiſtro, præſertim ea, quæ alioquin eſſent ſupra captum ipſius; ergo intellectus creatus eleuatur à Deo per hoc, quod tanquam diſcipulus à magiſtro addiſcat veritates diuinas, quæ excedunt intellectum creatum, ideoque Chriſtus Ioannis 6. dicit: *Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.*

11. Ad 1. Apoſtolus 1. ad Cor. 13. enumerat ſolum virtutes theologicas viæ, quæ dantur in omnibus iuſtis viatoribus; tales autem virtutes ſolum ſunt tres, nimirum fides, ſpes, & charitas. Lumen gloriæ eſt virtus theologica patriæ, & ſuccedit fidei. Et quia in patria ſicut non remanet fides, per quam credimus ea, quæ non videmus, ſic non remanet ſpes, quia vt dicit Apoſtolus ad Rom. 8. *quod videt quis quid ſperat?* ideo in patria dantur duæ ſolum virtutes theologicæ, nimirum lumen

glo-

gloriæ, & charitas. Scientia infuſa eſt virtus theologica, quæ non eſt communis iuſtis viatoribus, neque omnibus Beatis, ſed aliquibus infunditur ex ſpeciali priuilegio, & per hoc patet etiam reſponſio ad tertium argumentum.

12. Ad 2. diſtinguo maiorem: ad virtutes theologicas intellectus requiritur, vt habeant pro obiecto formali ſaltem aſſenſus aliquid diuinum, concedo: non ſolum aſſenſus, ſed etiam intelligentiæ, nego; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Fides licet habeat pro obiecto formali intelligentiæ aliquid creatum, habet pro obiecto formali aſſẽſus aliquid diuinum, nimirum ſummam Dei veritatem, ideoque eſt virtus theologica, vt explicatum eſt.

QVAESTIO III.

Vtrum aſſenſus fidei reſoluatur vltimo in aliquas propoſitiones per ſe credibiles?

1. VIdetur, quod non: omnis enim propoſitio per ſe credibilis, vel eſt euidens, vel mere probabilis; ſed aſſenſus, qui reſoluitur in propoſitiones euidentes, eſt euidens; aſſenſus, qui reſoluitur in propoſitiones merè probabiles, eſt merè probabilis; ergo ſi aſſenſus fidei reſolueretur in propoſitiones per ſe credibiles,

les, vel eſſet euidens, vel eſſet mere probabilis; ſed aſſenſus fidei non eſt euidens, cum ſit obſcurus, nec eſt merè probabilis, cum ſit certiſſimus, vt docent communiter theologici; ergo &c.

2. Reſp. quod ſicut compoſitio eſt conſtitutio rei ex ſuis principijs, & cauſis præſertim intrinſecis, ſic reſolutio, quæ opponitur compoſitioni, eſt diſsolutio rei in ſua principia, & cauſas præſertim intrinſecas. Reſolutio alia eſt realis, alia intentionalis. Reſolutio realis eſt, per quam aliquid à parte rei diſſoluitur in ſua principia, & cauſas, præſertim intrinſecas. Reſolutio intentionalis eſt, per quam res diſſoluitur intentionaliter, & per intellectum, aſſignando principia, & cauſas rei. Dum agimus de reſolutione fidei, agimus de reſolutione intentionali, & quærimus, ad quæ principia, & ad quas cauſas vltimo reducatur aſſenſus fidei; ſed omnis aſſenſus intellectualis creatus non ſolum vt pleræque res pendet à cauſis efficientibus, materialibus, formalibus, & finalibus, ſed etiam ab aliquo obiecto mouente ad aſſenſum, quod proinde eſt cauſa motiua, quæ ab aliquibus reducitur ad cauſam efficientem, ab alijs ad cauſam formalem, & vocatur cauſa formalis extrinſeca; ergo dum agimus de reſolutione fidei, quærimus, ad quas cauſas materiales, formales, efficientes, finales, & motiuas reducatur aſſenſus fidei. Et quidem facilè eſt aſſignare cauſas materiales, efficientes, formales, & finales fidei. Si

enim

Digitized by Google

enim quæratur, in quo ſubiecto, tanquam in cauſa materiali recipiatur actus fidei; dicendum, quod actus fidei recipitur mediatè in Anima, immediatè in intellectu; ſi quæratur, à quibus cauſis efficientibus procedat, dicendum, quod actus fidei procedit ab intellectu diuinitus eleuato per habitum fidei, vel per aliquam qualitatem tranſeuntem loco habitus, concurrente etiam illuminatione ſupernaturali Spiritus Sancti, & imperio voluntatis. Si quæratur finis fidei, dicendum, quod finis fidei eſt, vt ab illa illuminati, per ſpem, & charitatem, aliaſque virtutes ſupernaturales, in obſcura via huius ſæculi progrediamur ad Deum noſtrum finem ſupernaturalem. Si demum quæratur, quænam ſit forma, ſiue eſſentia, & quidditas fidei, dicendum, quod fides actualis eſt aſſenſus ſupernaturalis certus, & abſcurus rebus reuelatis propter ſummam authoritatem Dei reuelantis; fides autem habitualis eſt habitus per ſe infuſus ad eliciendum talem aſſenſum, vt magis explicabitur inferius.

3. Supereſt quæſtio celeberrima, & propria huius loci de cauſa motiua, & quæritur, vtrùm aſſenſus fidei habeat pro motiuo aliquas propoſitiones per ſe credibiles, in eaſque vltimo reſoluatur, tanquam in cauſas motiuas: & quænam ſint propoſitiones per ſe credibiles, ad quas vltimo reſoluitur aſſenſus fidei?

4. Ad vitandas æquiuocationes debet aduerti primò, quod aliud eſt motiuum intrinſecum, aliud motiuum extrinſecum

fidei.

fidei. Motiuum intrinſecum eſt, à quo immediatè mouetur ipſe actus fidei. Motiua extrinſeca ſunt, à quibus mouentur actus præſuppoſiti ad fidem. Explicatur. Actus fidei, quo credimus E. G. Deum eſſe trinum, & vnum, cum ſit aſſenſus intellectualis, debet niti ſuo motiuo, quod motiuum eſt, quia Deus, qui eſt ſumma veritas, reuelauit ſe eſſe trinum, & vnum: & hoc eſt motiuum intrinſecũ illius actus. Idem actus fidei eſt voluntarius, & liber, ideoque præſupponit imperium voluntatis, quo volumus credere. Hoc imperium cum ſit actus voluntatis, habet etiam ſuum motiuum, quod eſt E. G. quia honeſtum eſt credere, quia obligamur ad credendum &c. & hoc eſt motiuum extrinſecum fidei, quia eſt motiuum, non quo immediatè nititur ipſe aſſenſus fidei, ſed quo nititur imperium voluntatis præſuppoſitum ad aſſenſum fidei. Rurſus quia nihil volitum, quin præcognitum, actus voluntatis, quo volumus credere propter honeſtatem, & obligationem credendi, præſupponit actũ intellectus, quo iudicamus honeſtum eſſe credere Deo reuelanti ſe eſſe Trinum, & vnum, & nos obligari ad id credendum: & etiam hic actus intellectus debet niti ſuis motiuis, quæ pariter ſunt motiua extrinſeca fidei. Vt explicemus integram reſolutionem fidei in ſua motiua, debemus aſſignare motiua tùm intrinſeca, tùm extrinſeca fidei.

6. Primo igitur explicabimus, quibus motiuis nitatur immediatè ipſe aſſenſus fidei.

dei.

dei. Secundo inueſtigabimus, quibus motiuis nitatur actus voluntatis, quo volumus credere, ac profiteri fidem Chriſtianam Catholicam Romanam. Et quia volumus credere propter hoc motiuum, quia honeſtum eſt credere, & obligamur ad credendum Deum reuelaſſe religionem, quam profitemur, tertio inueſtigabimus, ex quibus motiuis intellectus noſter moueatur ad iudicandum honeſtum eſſe credere, ac nos obligari ad firmiſſimè credendum Deum reuelaſſe religionem Chriſtianam, Catholicam, ac Romanam, & ad reijciendas omnes alias ſectas: & per hæc reddemus rationem noſtræ fidei, & afferemus fundamenta, propter quæ, reiectis cæteris ſectis, vnicè, & firmiſſimè profitemur religionem Chriſtianam Catholicam Romanam.

7. Debet aduerti ſecundo, quod tū ſcire, tum credere dicitur dupliciter, communiter nimirum, ſeu genericè, & propriè, ac ſpecifice. Scire propriè eſt aſſentiri euidenter alicui concluſioni, inferendo illam legitimè ex præmiſſis per ſyllogiſmum. Et quia prima principia non inferuntur ex alijs præmiſſis per ſyllogiſmum, ideo prima principia propriè non ſciuntur, ſed intelliguntur, & habitus principiorum ab Ariſt. 6. ethic. non vocatur ſcientia, ſed intellectus, ſeu intelligentia perfectior, quam ſcientia. Scire communiter, ac genericè eſt aſſentiri alicui propoſitioni euidenter, abſtrahendo ab hoc, quod aſſentiamur illi immediatè propter ſe, vel mediate

diate

diatè, inferendo illam ex alijs propoſitionibus, ac præmiſſis: & in hoc ſenſu etiam prima principia ſciuntur, & habitus principiorum poteſt dici ſcientia. Proportionaliter credere propriè eſt aſſentiri alicui propoſitioni propter authoritatem dicentis talem propoſitionem. Credere communiter eſt aſſentiri alicui propoſitioni quomodocunque, abſtrahendo ab hoc, quod aſſentiamur immediatè, vel mediatè, propter authoritatem dicentis, vel propter aliud motiuum. In hoc ſenſu propoſitio per ſe credibilis eſt, quæ quomodocunque per ſe ipſam, & per terminos, ex quibus conſtat, poteſt mouere ad aſſenſum, abſque eo quod inferatur ex alijs propoſitionibus, ſeu præmiſſis. Dum quærimus, vtrum aſſenſus fidei, & omnis aſſenſus intellectualis reſoluatur in aliquas propoſitiones obiectiuas per ſe credibiles, ſumimus per ſe credibile communiter, non autem propriè. His præmiſſis, vt paulatim aſſignemus motiua intrinſeca fidei.

8. Dicendum cum omnibus Theologis; aſſenſus fidei, & vniuerſim omnis aſſenſus intellectualis habet pro motiuo aliquas propoſitiones per ſe credibiles, in eaſque vltimo reſoluitur, tanquam in cauſas motiuas.

9. Probatur: nam propoſitio obiectiua per ſe ipſam credibilis eſt, quæ per ſe ipſam, & per terminos, ex quibus conſtat, mouere poteſt ad aſſenſum, nec indiget, vt probetur alio medio termino, vel vt inferatur ex alijs propoſitionibus, ſeu præ-

præmiſſis: E. G. prima principia, puta, *omne totum eſt maius ſua parte: non poteſt idem ſimul eſſe, & non eſſe* &c. ſunt propoſitiones credibiles per ſe ipſas, quia apprehenſis terminis, prædicato nimirum, & ſubiecto, ſufficienter mouent ad aſſenſum, nec indigent, vt probentur per alium medium terminum, & vt inferantur ex alijs propoſitionibus, ſeu præmiſſis. E conuerſo propoſitio non credibilis per ſe ipſam eſt, quæ per ſe ipſam, & per terminos, ex quibus conſtat, non poteſt mouere ad aſſenſum, ſed debet probari alio medio termino, & inferri ex alijs propoſitionibus, ſeu præmiſſis. E. G. propoſitiones iſtæ: *cuiuſcunque trianguli tres anguli ſunt æquales duobus rectis; diameter quadrati eſt incommenſurabilis coſtæ*, non ſunt credibiles per ſe ipſas, quia propoſitis, & apprehenſis terminis, non poſſunt immediatè mouere ad aſſenſũ, ſed debent probari alio medio termino, & inferri ex alijs propoſitionibus: ſed omnis aſſenſus intellectualis, reſoluitur in aliquam propoſitionem obiectiuam, quæ per ſe ipſam poteſt mouere ad aſſenſum; ergo omnis aſſenſus intellectualis reſoluitur in aliquam propoſitionem per ſe credibilem. Probatur minor: nam omnis aſſenſus intellectualis vel eſt immediatus, hoc eſt aſſentitur propoſitioni obiectiuæ, quæ per ſe ipſam mouet ad aſſenſum, vt cum aſſentimur primis principijs, puta huic, *omne totum eſt maius ſua parte*, & eo ipſo habet pro motiuo propoſitionem obiectiuam per ſe ipſam mouentem ad

aſſen-

aſſenſum , adeoque per ſe credibilem , & ſic resoluitur in propoſitionem per ſe credibilem ; vel eſt mediatus , hoc eſt aſſentitur propoſitioni obiectiuæ, quæ non mouet ad aſſenſum per ſe ipſam , ſed debet inferri ex alijs propoſitionibus , vt cum aſſentimur huic propoſitioni , *cuiuſcunque trianguli tres anguli ſunt æquales duobus rectis* , & etiam hic aſſenſus mediatus debet reſolui in propoſitionem per ſe credibilem ; ergo &c. Probatur ſecunda pars antecedentis: nam cum aſſentimur alicui propoſitioni non propter ſe ipſam , inferimus illam ex aliqua alia propoſitione ; vel ergo illa alia propoſitio eſt per ſe credibilis, & ſic aſſenſus mediatus reſoluitur in propoſitionem per ſe credibilem ; vel non eſt per ſe credibilis, & aſſentimur illi propter aliam propoſitionem , de qua , ſi non eſt per ſe credibilis , redit argumentum , & proceditur in infinitum ; ergo ne procedamus in infinitum , ſiſtendum eſt in aliquibus propoſitionibus per ſe credibilibus, quibus aſſentiamur ratione ſui , & quæ moueant ad aſſentiendum propoſitionibus mediatis per ſe non credibilibus, ac proindè omnis aſſenſus intellectualis vltimo reſoluitur in aliquas propoſitiones per ſe credibiles , quæ moueant ad aſſentiendum reliquis ; ergo etiam aſſenſus fidei debet vltimo reſolui in aliquas propoſitiones per ſe credibiles .

10. Debet aduerti , quod aſſenſus immediatus vltimò ſufficienter reſoluitur in vnicam propoſitionem obiectiuam per ſe credi-

credibilem : E. G. aſſenſus, quo dicimus, *omne totum eſt maius ſua parte*, vltimò reſoluitur in hanc ipſam propoſitionem per ſe, & ex terminis credibilem : aſſenſus mediatus reſoluitur ſaltem in duas propoſitiones per ſe credibiles, ſiquidem propoſitio per ſe non credibilis debet inferri per ſyllogiſmum, qui conſtat ex duabus propoſitionibus, ſeù præmiſſis. Si verò neutra præmiſſarum ſit per ſe credibilis, vtraque debet probari per alias duas præmiſſas, quæ ſi ſint per ſe credibiles, aſſenſus reſoluetur in quatuor ſaltem propoſitiones per ſe credibiles; ſi verò non ſint per ſe credibiles, reſoluetur in plures quatuor propoſitionibus per ſe credibilibus, & quò aſſenſus eſt magis mediatus, adeoq; debet probari per plura media, pluresque ſyllogiſmos, eò debet reſolui in plures propoſitiones per ſe credibiles.

11. Ad argumentum in contrarium nego maiorem. Sicut dantur tria genera propoſitionum; nam aliquæ propoſitiones ſunt certæ, & euidentes, aliquæ ſunt ſolùm probabiles, ac carent tum certitudine, tum euidentia, aliquæ ſunt certæ, ſed ineuidentes, quales ſunt propoſitiones fidei, vt docent communiter Theologi; ſic proportionalìter dantur tria genera principiorum, ſeù propoſitionum per ſe credibilium. Nam aliquæ propoſitiones poſſunt per ſe mouere ad aſſenſum certum, & euidentem : aliquæ ad aſſenſum merè probabilem; aliquæ ad aſſenſum certum, ſed ineuidentem, & obſcurum, quales ſunt pro-

propoſitiones,in quas vltimo reſoluitur aſſenſus fidei, vt explicabitur inferius. Concluſiones, quæ legitimè, hoc eſt per ſyllogiſmum logicum inferuntur ex omnibus principijs certis, & euidentibus, ſunt certæ, & euidentes. Concluſiones, quæ inferuntur ex omnibus principijs merè probabilibus, ſunt merè probabiles; immo quia concluſio ſequitur debiliorem partem, concluſiones, quæ inferuntur ex vna præmiſſa probabili, licet aliæ præmiſſæ ſint certæ, & euidentes, ſunt merè probabiles. Concluſiones, quæ inferuntur ex omnibus præmiſſis certis, ſed obſcuris, ſunt certæ, & obſcuræ, quales ſunt concluſiones fidei: imo quia concluſio ſequitur debiliorem partem, concluſio, quæ infertur ex vna præmiſſa certa, ſed obſcura, ex alijs certis, & euidentibus, eſt certa, ſed obſcura. Debet aduerti, quod hæc eſt differentia inter propoſitiones per ſe credibiles euidentes, & propoſitiones per ſe ſolum probabiles, vel certas, ſed ineuidentes, quod propoſitiones per ſe credibiles euidentes non ſolùm per ſe mouent, ſed etiam per ſe neceſſitant ad aſſenſum, adeoque conuincunt intellectum, ita vt non poſſit illis non aſſentiri, & ad aſſenſum non indigeat imperio voluntatis. At propoſitiones per ſe ſolum probabiles, vel certæ quidem, ſed ineuidentes, licet per ſe poſſint mouere ad aſſenſum in genere motiui obiectiui, tamen non neceſſitant ad aſſenſum, neque conuincunt intellectum, qui proinde & poteſt non aſſenti-

ri,

ri, & vt aſſentiatur præſertim âſſenſu certo, determinari debet per imperium voluntatis, vt explicabitur infra ſuis locis.

12. Addo non eſſe verum vniuerſaliter, quod aſſenſus, qui reſoluitur in omnes præmiſſas euidentes, eſt euidens. Probatur, & explicatur. Dupliciter poteſt aliqua concluſio reſolui in ſuas præmiſſas. Primo per ſyllogiſmum logicum fundatum in dicto *de Omni*, ac *de Nullo*, in quo ſyllogiſmo, poſita veritate præmiſſarum, concluſio pro omni caſu eſt vera, pro nullo poteſt eſſe falſa: ſecundo per ſyllogiſmum, qui iuxta doctrinam Ariſtotelis 1. Rhet. cap. 2. poteſt vocari Rhetoricus, ſeù moralis, & vt explicaui in ſummulis cap. 57. non fundatur in dicto *de omni, & de nullo*, ſed in dicto *fere de omni*, *fere de nullo*, in quo ſyllogiſmo, poſita veritate præmiſſarum, concluſio plerumque eſt vera, ſed aliquando poteſt eſſe falſa, qualis eſt hic: *Pleræq; matres amant filios*; hæc *eſt mater; ergo hæc amat filiū.* Hoc poſito, licèt omnes concluſiones, quæ reſoluuntur in omnes præmiſſas euidentes per ſyllogiſmum logicum fundatum in dicto *de omni*, vel *nullo*, ſint euidentes, tamen plurimæ concluſiones, quæ reſoluuntur in omnes præmiſſas euidentes per ſyllogiſmum Rhetoricum, vel moralem, ſunt ſolum probabiles. Concluſiones fidei humanæ, quę nimirum probantur authoritate humana, teſtium fide dignorum, vt plurimum reſoluuntur in omnes præmiſſas euidentes, & tamen ſunt ſolum probabiles, quia reſol-

uuntur

uuntur per ſyllogiſmum non logicum, ſed Rhetoricum, ſeù moralem : E. G. concluſio, quæ probatur Authoritate S. Auguſtini, reſoluitur in hunc ſyllogiſmum : *S. Auguſtinus, vt plurimùm dicit verum, licet aliquando vt homo fallatur; ſed S. Auguſtinus hoc dicit; ergo hoc eſt verum*: in quo ſyllogiſmo vtraque præmiſſa eſt euidens, & tamen concluſio eſt ſolum probabilis. Ratio, quare concluſiones fidei humanæ reſoluantur ſolum per ſyllogiſmum Rhetoricum, eſt, quia de nullo homine, cuius authoritas ſit purè humana, non autem diuina, eo quod non ſcripſerit diuinas Scripturas, poteſt aſſumi, quod ſemper verum dicat, & nunquam fallatur, ſiquidem *omnis homo mendax*, vt dicitur ad Rom. 3; ergo ſyllogiſmus ex authoritate purè humana non poteſt fundari in dicto *de omni*, ſed ſolum in dicto de pleriſque, ac proinde non poteſt eſſe ſyllogiſmus logicus, ſed ſolum rhetoricus, ſeù moralis. E conuerſo quia Deus ſemper verum dicit, ſyllogiſmus fidei diuinæ poteſt fundari in dicto *de omni*, ac poteſt eſſe ſyllogiſmus perfectiſſimè logicus, ita vt ex authoritate Diuina infallibiliter inferatur veritas eorum, quæ dicta ſun à Deo.

QVÆ-

QVAESTIO IV.

Vtrum Aſſenſus fidei reſoluatur in habitum fidei, vel in imperium voluntatis.

1. PRimo videtur vera ſententia, quam Suarius tom. de fide, diſp 3. ſect. 3. num. 3. & Cardinalis de Lugo diſp. 1. de fide ſect. 2. num. 6. tribuunt Melchiori Cano lib. 12. de locis Theologicis cap. 13. Aragonio 2.2. quæſt. 1. art. 1. Bannez ibid. dub. 1. concl. 3. & ad 3. quæ ſententia docet aſſenſum fidei vltimo reſolui in ipſum lumen ſupernaturale, hoc eſt in habitum fidei. Aſſenſus enim fidei vltimo reſoluitur in id, per quod myſteria credenda ita reuelantur, vt fiant nobis certò, ſed obſcurè credibilia; ſed per lumen ſupernaturale, ſiue per habitum infuſum fidei myſteria credenda ita reuelantur, vt fiant nobis certò, ſed obſcurè credibilia, ideoque habitus fidei 2. Petri cap. 1. comparatur lucernæ lucenti in caliginoſo loco; ergo &c. Confirmatur: nam viſio corporalis vltimo reſoluitur in lumen corporeum, tanquam in motiuum videndi, quia lumen ita eſt per ſe viſibile, vt reddat viſibiles colores, & alia obiecta illuminata; ergo ex proportionali ratione aſſenſus fidei reſoluitur in lumen ſpirituale fidei.

2. Secundò videtur aſſenſus fidei vltimò reſolui in imperium voluntatis. Aſ-

ſenſus enim fidei reſoluitur in id, per quod vltimò determinamur ad credendum; ſed poſitis apprehenſionibus ſupernaturalibus, ſumus indifferentes ad credendum, & non credendum, ſiquidem aſſenſus fidei eſt liber, & meritorius, & vltimò determinamur ad credendum per imperium voluntatis, quo liberè volumus credere; ergo aſſenſus fidei reſoluitur in imperium voluntatis

3. Reſp. quod cum quæſtione ſuperiori oſtenderimus aſſenſum fidei reſolui in aliquas propoſitiones per ſe credibiles, tanquam in motiuum intrinſecum, propter quod credimus myſteria reuelata, ſequitur, vt examinemus, in quas propoſitiones per ſe credibiles vltimo reſoluatur. In hac controuerſia difficillima plures ſunt Theologorum ſententiæ, quas per varias quæſtiones paulatim proponemus, & diſcutiemus. Dicendum igitur contra duas opiniones relatas: aſſenſus fidei non reſoluitur in habitum fidei, neque in imperium voluntatis, tanquam in motiua obiectiua credendi, licet in hæc reſoluatur, tanquam in cauſas efficientes, & determinantes.

4. Probatur: nam motiuum obiectiuum credendi eſt illud, quod quia credimus, mouemur ad credendum reliqua; ſed non mouemur ad credenda myſteria Trinitatis, Incarnationis &c. quia credimus, & iudicamus nos habere habitum fidei, vel qualitatem tranſeuntem loco habitus, neque quia credimus, & iudicamus

mus

mus nos imperare actum fidei, imò cum credimus myſteria, ſæpè non cogitamus, vtrum habeamus habitum fidei, & vtrum aſſenſum imperemus per actum voluntatis; ergo aſſenſus fidei non reſoluitur in hæc, tanquam in motiuum obiectiuum credendi.

5. Additum eſt in concluſione, aſſenſum fidei reſolui in illa duo, tanquam in cauſas efficientes, ac determinantes. Ratio eſt, quia ad actum fidei concurrit efficienter habitus infuſus, vel aliqua qualitas tranſiens loco habitus, vt dixi Lib. 5. de Gratia quæſt. 20. nu. 1. & 6. & vt docent communiter Theologi; ergo aſſenſus fidei reſoluitur in habitum infuſum, vel in qualitatem tranſeuntem, tanquam in cauſam efficientem. Rurſus cum aſſenſus fidei ſit voluntarius, & liber, non poſſumus credere, niſi intellectus determinetur ad credendum per imperium voluntatis, quo volumus credere; ergo aſſenſus fidei reſoluitur in imperium voluntatis, tanquam in determinatiuum credendi.

6. Infertur duas opiniones relatas vel eſſe falſas, vel non reſpondere quæſtioni in eo ſenſu, in quo hoc loco agitatur. Si enim docent aſſenſum fidei reſolui in habitum fidei, vel in voluntatem credendi, tanquam in motiua credendi, ſunt falſæ; ſi docent fidem reſolui in hæc, tanquam in cauſas efficientes, ac determinantes, ſunt veræ, ſed non reſpondent queſtioni, in qua diſputamus de reſolutione fidei in motiuum credendi.

7. Ad primum diſtinguo maiorem:

aſſenſus fidei vltimo reſoluitur in id, per quod tanquam per motiuum credendi per ſe credibile, manifeſtantur, & reuelantur myſteria, concedo; per quod tanquam per principium credendi manifeſtantur, & reuelantur myſteria, nego; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Aſſenſus fidei vltimo reſoluitur in id, per quod tanquam per motiuum credendi per ſe credibile, manifeſtantur, & reuelantur myſteria, ita vt reddantur proximè credibilia; ſed motiuum credendi per ſe credibile non eſt habitus fidei, vt probatum eſt, ſed potius eſt ipſa diuina reuelatio, habitus autem fidei reuelat myſteria ſolum vt principium credendi; ergo &c. Et quia myſteria redduntur proximè credibilia non per habitum fidei, ſed per diuinam reuelationem, quæ continetur in ſermonibus propheticis, hoc eſt in Scripturis diuinitus reuelatis, ideo non habitus fidei, vt aſſumitur in argumento, ſed diuina reuelatio à S. Petro comparatur lucernæ lucenti in caliginoſo loco: ſiquidem verba S. Petri ſunt: *Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis attendentes, tanquam lucernæ lucenti in caliginoſo loco*.

8. Ad confirmationem concedo antecedens, & nego conſequentiam, ac retorqueo argumentum. Viſio corporea reſoluitur tanquam in motiuum videndi, non in potentiam videndi, quæ poteſt vocari lumen viſiuum, ſed in lumen obiectiuum emiſſum à ſole, vel ab alio corpore lumi-

noſo,

noſo, quod lumen ita eſt per ſe viſibile, vt reddat proximè viſibiles colores, & alia obiecta illuminata, quæ cum non illuminantur, non ſunt proximè viſibilia; ergo aſſenſus fidei reſoluitur tanquam in motiuum credendi, non in lumen fidei, quod eſt ipſa potentia ſupernaturalis credendi, ſed in diuinam reuelationem, quæ eſt lumen obiectiuum emiſſum à prima veritate, tanquam à ſole intelligibili, quæ reuelatio ita eſt per ſe credibilis, vt ſit motiuum credendi reliqua, & reddat proximè credibilia myſteria reuelata, quæ myſteria niſi illuminentur diuina reuelatione, non ſunt proximè credibilia, vt explicabitur inferius.

9. Ad ſecundum diſtinguo maiorem: aſſenſus fidei reſoluitur in id, per quod vltimo determinamur ad credendum, tanquam per motiuum credendi per ſe credibile, concedo; per quod vltimo determinamur in alio genere determinatiui, nego; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Per imperium voluntatis vltimo determinamur ad credendum, ſed non tanquam à motiuo credendi, ſed in alio genere, ideòque aſſenſus fidei non reſoluitur in imperium voluntatis, tanquam in motiuum credendi.

QVAESTIO V.

Vtrum aſſenſus Fidei vltimo reſoluatur in ipſa myſteria reuelata.

1. VIdetur vera ſententia Scoti, qui in 3. diſt. 25. Quæſt. vnica docuit aſſenſum fidei vltimo reſolui in ipſam veritatem myſteriorum reuelatorum, ita vt myſterijs reuelatis aſſentiamur purè propter ſe, & non quia ſunt à Deo reuelata, vel ex aliquo alio motiuo: primo quia ſi per fidem aſſentiremur myſterijs Trinitatis, Incarnationis &c. non propter ſe, ſed ex alio motiuo, puta quia ſunt â Deo reuelata, aſſentiremur myſterijs, non per ſe, ſed purè per accidens, eo pacto, quo potentia viſiua quia videt ſubſtantiam præcisè in quantum eſt colorata, videt ſubſtantiam ſolùm per accidens; ſed eſt abſurdum, quod per fidem aſſentiamur myſterijs reuelatis ſolum per accidens; ergo &c.

2. Secundo ſi fides aſſentiretur myſterijs non propter ſe, ſed quia ſunt reuelata, obiectum formale fidei eſſent ipſa myſteria, non ſecundum ſe, ſed ſecundum eſſe reuelati; ſed eſſe reuelati non eſt ens reale, ſed rationis; ergo obiectum formale fidei, à quo ſpecificatur, & deſumit ſuam eſſentiam, & perfectionem, non eſſet

eſſet ens reale, ſed ens rationis, quod eſt abſurdum: ſiquidem obiectum formale habitus realis debet eſſe ens reale, non autem ens rationis.

3. Tertio eatenus fides non poſſet aſſentiri huic propoſitioni E. G. *Deus eſt Trinus, & Vnus* propter ſe, quatenus hæc propoſitio præciſè ex apprehenſione terminorum apparet vt neutra, hoc eſt, vt non potius vera, quam falſa, eo pacto, quo huic propoſitioni, *aſtra ſunt paria*, non poſſumus aſſentiri ex terminis, quia apparet vt neutra; ſed intellectus per habitum fidei poteſt diuinitus eleuari ad aſſentiendum immediatè propoſitioni, quæ ex terminis apparet vt neutra; ergo &c. Probatur minor; nam non minus ex terminis apparet vt neutra hæc propoſitio, *Deus reuelauit ſe eſſe Trinum, & Vnum*, quam hæc, *Deus eſt Trinus, & Vnus*; ſed intellectus per habitum fidei diuinitus eleuatur ad aſſentiendum immediatè propter ſe, & ſine alio motiuo illi propoſitioni, *Deus reuelauit ſe eſſe Trinum, & Vnum*; ergo poteſt per habitum fidei eleuari ad aſſentiendum immediatè, & ſine alio motiuo iſtis propoſitionibus, *Deus eſt Trinus, & Vnus: Verbum eſt Incarnatum &c.*

4. Reſp. fidem non aſſentiri myſterijs reuelatis propter ſe, ac proinde aſſenſum fidei non reſolui vltimo in ipſa myſteria reuelata. Probatur: nam vel propoſitiones reuelatæ, puta quod *Deus eſt Trinus, & Vnus*, quod *Verbum eſt Incarnatum &c.* præciſè ex apprehenſione termino-

 rum

rum apparent vt neutræ , hoc eſt vt non magis connexæ cum veritate, quàm cum falſitate; vel apparent vt connexæ cum veritate; neutrum dici poteſt ; ergo &c. Probatur prima pars minoris: nam ſi propoſitiones illæ ex apprehenſione terminorum apparent vt neutræ, intellectus non poteſt illis immediatè aſſentiri, eo pacto, quo non poteſt immediatè aſſentiri huic propoſitioni *Aſtra ſunt paria*, quia ex apprehenſione terminorum eſt neutra. Et ratio à priori eſt, quia ſicut obiectum amoris eſt bonum apparens, ita obiectum aſſenſus eſt verum apparens; ergo ſicut voluntas non poteſt propter ſe ipſam amare obiectum, quod apparet vt neutrum, hoc eſt neque bonum, neque malum, ſic intellectus non poteſt immediatè propter ſe ipſum aſſentiri propoſitioni, quæ apparet vt neutra, hoc eſt non magis connexa cum veritate, quam falſitate. Sicut verò voluntas ne ſupernaturaliter quidem poteſt amare quód non apparet vt bonum, ac proinde nullus habitus ſupernaturalis poteſt ſupplere apprehenſionem boni; ſic intellectus ne ſupernaturaliter quidem poteſt aſſentiri propoſitioni, quæ non apparet vt vera, ac proinde nullus habitus poteſt ſupplere apprehenſionem veri.

5. Probatur iam ſecunda pars minoris. Nam ſi propoſitiones reuelatæ, puta, *Deus eſt Trinus, & Vnus, Verbum eſt Incarnatum &c.* ex apprehenſione terminorum non apparent vt neutræ, eo quod

Deus

Deus infundat apprehenſiones ſupernaturales, per quas ex illuminatione ſpiritus ſancti appareant vt connexæ cum veritate, iam aſſenſus, quo illis aſſentimur immediatè propter ſe, non autem propter authoritatem Dei reuelantis, non eſt aſſenſus fidei diuinæ, eo pacto, quo cum Petrus mihi dicit, quod *omne totum eſt maius ſua parte*, ſi ego aſſentiar huic propoſitioni immediatè propter connexionem terminorum, & non propter authoritatem Petri, talis aſſenſus non eſt aſſenſus fidei humanæ. Ad aſſenſum nimirum fidei requiritur, vt habeat pro motiuo authoritatem dicentis

6. Ad 1. nego maiorem. Ad hoc, vt aſſentiamur alicui obiecto per accidens, non ſufficit, vt aſſentiamur illi vt obiecto purè materiali propter aliquod aliud motiuum, tanquam propter obiectum formale; alioquin ſcientiæ aſſentirentur ſuis concluſionibus ſolum per accidens, ſiquidem aſſentiuntur concluſionibus vt obiectis purè materialibus propter præmiſſas, tanquam propter obiectum formale. Vt igitur aliquod obiectum attingatur ſolum per accidens, requiritur, vt non attingatur immediatè, & eſſentialiter, ſed dicatur attingi ſolum, quia eſt connexum cum obiecto, quod immediatè, & eſſentialiter attingitur: E. G. viſus immediatè, & eſſentialiter attingit ſola accidentia coloris, & lucis, ſubſtantiam verò coloratam attingit, quia eſt ſubiectum coloris, & ideo viſus per ſe videt ſola accidentia

coloris, & lucis, ſubſtantiam verò coloratam videt ſolum per accidens; ſed per actus fidei eſſentialiter aſſentimur ipſis myſterijs reuelatis; ergo licet myſterijs aſsentiamur vt obiectis purè materialibus, tamen aſsentimur per ſe.

7. Ad 2. nego maiorem. Myſteria eſse reuelata eſt aliquid reale, cum ſit denominatio extrinſeca, per quam myſteria denominantur reuelata à diuina reuelatione realiter exiſtente, licet quia talis denominatio habetur à forma myſterijs extrinſeca, vocetur ens rationis logicum. Quamuis autem ens rationis metaphyſicum, hoc eſt fictum, & impoſſibile non poſſit eſse obiectum formale ſpecificatiuum habitus realis, tamen ens rationis logicum, hoc eſt forma extrinſeca poteſt eſse obiectum formale ſpecificatiuum habitus realis. Addo, quod ſi, vt aliqui dicunt, denominationes reuelati, cogniti, & aliæ, quæ habentur à formis extrinſecis, vltra formas reales extrinſecas includunt aliquam relationem fictam, per quam illæ formæ extrinſecæ concipiantur afficere intrinſecè ſubiectum, quod denominant, obiectum formale fidei non eſt talis relatio ficta, ſed eſt ipſa realis reuelatio; ſiquidem credimus myſteria, non quia datur hæc relatio ficta, ſed quia Deus, qui eſt veritas infallibilis, myſteria reuelauit, quod totum eſt reale.

8. Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem. Vt enim oſtenſum eſt in probatione concluſionis, intellectus neque ſu-

ſupernaturaliter poteſt aſſentiri propoſitionibus neutris. Ad probationem nego, quod intellectui illuminato, & edocto à Spiritu Sancto interius loquente appareat vt neutra hæc propoſitio, quod Deus reuelauerit myſteria fidei, ac veritatem religionis catholicæ, vt explicabitur infra, cum proponetur noſtra ſententia.

9. Dices: ergo poteſt etiam aſſeri, quod intellectui ſupernaturaliter illuminato à Spiritu Sancto, non apparet vt neutra hæc propoſitio, *Deus eſt Trinus, & Vnus*, adeoque aſſentitur illi immediatè, vt docet Scotus:

10. Reſp. negando conſequentiam. Eo enim ipſo, quod intellectus aſſentiretur immediatè huic propoſitioni, *Deus eſt Trinus, & Vnus*, non aſſentiretur per actum fidei, de cuius eſſentia eſt, vt habeat pro motiuo authoritatem, & teſtimonium dicentis, vt oſtenſum eſt in probatione concluſionis. Aſſentiretur igitur per ſcientiam infuſam, vel per habitum proportionalem, vt explicatum eſt quæſt. 2.

QVAESTIO VI.

Vtrum Aſſenſus fidei vltimo reſoluatur in dominium, & præceptum Dei imperantis, vt credamus?

1. VIdetur vera ſententia Guillelmi Pariſienſis, qui tract. 1. lib. de

Digitized by Google

Fide tit. 1. docet aſſenſum fidei vltimo reſolui in dominium, & præceptum Dei præcipientis nos credere, ac proinde fideles credere myſteria Trinitatis, Incarnationis &c. purè ex hoc motiuo, quia Deus ſupremus dominus præcipit, vt credamus. Obedientia enim non ſolum conuenit voluntati, ſed etiam intellectui; ſed perfecta obedientia voluntatis conſiſtit in hoc, vt velimus facere quæ Deus præcipit, purè ex hoc motiuo, quia Deus præcipit; ergo perfecta obedientia intellectus conſiſtit in hoc, vt credamus quæ Deus præcipit, purè ex hoc motiuo, quia Deus præcipit: ſed fides nihil aliud eſt, quam quædam perfecta obedientia intellectus, qua captiuamus intellectum in obſequium fidei; ergo per fidem credimus Deo purè ex hoc motiuo, quia Deus præcipit.

2. Reſp. quod quia aſſenſus fidei vtpote voluntarius, & liber, eſt actus elicitus ab intellectu, ſed imperatus à voluntate, poſſumus quærere, in quod motiuum reſoluatur aſſenſus fidei, qui eſt actus elicitus ab intellectu, & in quod motiuum reſoluatur actus, quo volumus credere, qui elicitur à voluntate, & imperat aſſenſum fidei. Dicendum igitur primò: motiuum intrinſecum aſſenſus intellectualis, quo credimus myſteria reuelata, non eſt dominium, & præceptum Dei, ac proinde aſſenſus fidei non reſoluitur intrinſecè in dominium, & præceptum Dei.

3. Probatur: nam aſſenſus mediatus,

quo

quo aſſentimur alicui propoſitioni non propter ſe, reſoluitur in illas præmiſſas, ex quibus per diſcurſum formalem, vel virtualem inferimus talem propoſitionem; ſed vt contra Scotum dictum eſt quæſtione prima, aſſenſus, quo aſſentimur myſterijs reuelatis, puta quo credimus *Deum eſſe Trinum, & Vnum &c.* non eſt immediatus, ſed mediatus; ergo reſoluitur in præmiſſas, ex quibus per diſcurſum formalem, vel virtualem inferimus tales propoſitiones: ſed tales propoſitiones non inferimus ex eo, quod Deus ſit ſupremus dominus, & imperet nobis, vt talia myſteria credamus, ſed ex eo, quod Deus ſit ſumme verax, & talia myſteria reuelauerit; ergo non reſoluitur in ſupremum dominium, & præceptum Dei, ſed in ſummam Dei veracitatem, & in diuinam reuelationem. Probatur aſſumptum: nam præmiſſæ debent apparere vt infallibiliter connexæ cum veritate concluſionis, ita vt non poſſint eſse veræ, quin concluſio ſit vera; ſed iſtæ duæ præmiſsæ, *Deus eſt ſupremus Dominus, & præcipit, vt credamus Trinitatem, Incarnationem &c.* præſcindendo ab hoc, quod Deus ſit verax, non apparent vt connexæ cum hoc, quod *Deus ſit Trinus, & Vnus*, quod *Verbum ſit Incarnatum &c.* ideoque ſi exiſtimaremus Deum non eſse veracem, ac per ſuum ſupremum dominium poſse æquè præcipere, vt credamus verum, ac vt credamus falſum, non videremus vllam connexionem inter illas præmiſsas, & veritatem myſte-

myſteriorum ; ergo veritatem myſteriorum non inferimus ex eo , quod Deus ſit ſupremus Dominus , & præcipiat, vt credamus, ſed ex eo quod Deus ſit ſummè verax , & myſteria reuelauerit . Nam iſtæ duæ præmiſſæ , *Deus eſt ſumme verax , ac proinde quicquid dicit eſt verum ; ſed Deus reuelauit Myſteria, Trinitatis , Incarnationis &c.* apparent vt neceſſariò connexæ cum veritate myſteriorum reuelatorum.

4. Addo, quod etiamſi dominium , & præceptum Dei apparerent vt connexa cum veritate myſteriorum , nihilominus aſſenſus fidei non reſolueretur in dominium, & præceptum Dei . Ratio eſt, quia ſicut fides , qua credimus homini , non reſoluitur in præceptum hominis , ſed in veracitatem , & teſtimonium hominis , ſic fides , qua credimus Deo , non reſoluitur in dominium , & præceptum Dei , ſed in ſummam veracitatem Dei , & in teſtimonium eiuſdem.

5. Dicendum ſecundo : actus voluntatis , quo volumus credere , poteſt reſolui in motiua plurium virtutum , puta Charitatis , Religionis , Obedientiæ &c.

6. Probatur ; nam poſſumus imperare aſſenſum fidei per actum Charitatis, ſiquidem Charitas ex amore Dei poteſt imperare actus omnium virtutum , etiam fidei ; ideoque Apoſtolus 1. ad cor. 13. dicit *Charitas omnia credit* : ſed ſi imperemus aſſenſum fidei per actum Charitatis , actus voluntatis imperans aſſenſum fidei reſoluitur

nitur in motiuum Charitatis, quod eſt ſumma bonitas Dei; ergo &c. Poſſumus etiam imperare aſſenſum fidei per actum Religionis ex hoc motiuo, quia honeſtum eſt colere Deum, credendo ſuper omnia ijs, quæ Deus reuelauit: poſſumus imperare per actum obedientiæ ex hoc motiuo, quia honeſtum eſt obedire Deo præcipienti, vt credamus; ergo actus voluntatis imperans aſſenſum fidei poteſt reſolui in motiuum religionis, & obedientiæ: & quia motiuum obedientiæ eſt præceptum, vel potius honeſtas obediendi Deo præcipienti, ideo actus voluntatis imperans aſſenſum fidei poteſt aliquo pacto reſolui in dominium, & præceptum Dei, ac proinde aſſenſus fidei cum imperatur per actum obedientiæ, reſoluitur extrinſecè in motiuum obedientiæ; & ſi opinio Guillelmi exponatur in hoc ſenſu, eſt vera. Addo actum fidei non ſolùm poſſe imperari ex motiuis generalibus Charitatis, Religionis, Obedientiæ &c. ſed etiam ex motiuo ſpeciali honeſtatis credendi ſuper omnia Deo obſcurè loquenti propter ſummam Dei veracitatem, & ſi imperetur ex hoc ſpeciali motiuo, imperatur à virtute ſpeciali, quæ communiter vocari ſolet habitus piæ affectionis ad credendum, vel habitus piæ credulitatis &c.

7. Ad argumentum in contrarium diſtinguo maiorem: obedientia formalis, & propriè dicta non ſolum conuenit voluntati, ſed etiam intellectui, nego: obedien-

dientia quædam analogica, proportionalis, & impropria, concedo maiorem; concedo minorem; & nego conſequentiam. Obedientia formaliter, & propria eſt virtus amans honeſtatem obediendi Deo, & ex amore huius honeſtatis volens in omnibus obedire Deo; ſed hæc virtus conuenit ſoli voluntati, non intellectui, cum amor ſit actus non intellectus, ſed voluntatis; ergo obedientia formalis, & propria conuenit ſoli voluntati, intellectui verò conuenit ſolum obedientia quædam analogica, & proportionalis, quæ conſiſtit in hoc, vt ſicut per obedientiam voluntatis volumus facere omnia, quæ Deus præcipit ex hoc præcisè motiuo, quia Deus, qui eſt ſupremus Dominus, præcipit, ſic per obedientiam intellectus, hoc eſt per fidem credimus omnia, quæ Deus dicit, ex hoc præcisè motiuo, quia Deus, qui eſt ſumma veritas, illa dicit.

QVAESTIO VII.

Vtrum Aſſenſus Fidei reſoluatur proximè in ſummam Dei veritatem, & in teſtimonium Dei?

1. PRimo videtur aſſenſus fidei non reſolui in ſummam Dei veritatem. Aſſenſus enim fidei cum ſit ſupernaturalis, non reſoluitur in propoſitiones naturaliter, ſed ſupernaturaliter notas; ſed hæc propoſitio, *Deus eſt ſumma veritas* eſt na-

naturaliter nota; ergo &c.

2. Secundo ex dictis quæſt. 3. aſſenſus fidei reſolui debet in propoſitiones immediatas, & ex terminis credibiles: ſed hæc propoſitio, *Deus eſt veritas infallibilis*, non eſt immediatè, & ex terminis credibilis, ſed debet demonſtrari; ergo &c.

3. Tertio videtur aſſenſus fidei multò minus poſſe reſolui in hanc propoſitionem, *Deus reuelauit myſteria Trinitatis, Incarnationis &c.* Nam non poteſt reſolui in propoſitionem ex terminis neutram, & non magis connexam cum veritate, quam cum falſitate; ſed propoſitio poſita ex terminis eſt neutra; ergo &c.

4. Reſp. cum S. Thoma 2.2. quæſt. 2. art. 1. quem ſequuntur communiter Theologi, aſſenſum fidei ſaltem proximè reſolui in ſummam Dei veritatem, & in teſtimonium, ſeu reuelationem Dei. Probatur: nam aſſenſus fidei Diuinæ proportionali modo reſoluitur, ac aſſenſus fidei humanæ; ſed aſſenſus fidei humanæ proximè reſoluitur in veritatem, & in teſtimonium hominis; ergo aſſenſus fidei Diuinæ proximè reſoluitur in veritatem, & in teſtimonium Dei: Probatur minor: nam fides humana reſoluitur in præmiſſas, propter quas credimus eſſe vera quæ dicuntur ab homine; ſed præmiſſæ, propter quas credimus eſſe vera quæ dicuntur ab homine, ſunt iſtæ: *Hic homo eſt verax, adeoque plerumque verum eſt quod dicit; ſed dicit hoc, puta, Petrum eſſe mortuum;*

ergo

ergo Petrus eſt mortuus; ergo fides humana proximè reſoluitur in veritatem, & in teſtimonium hominis; ergo proportionaliter præmiſsæ, propter quas credimus eſse vera quæ dicuntur à Deo, ſunt iſtæ: *Deus eſt prima, & infallibilis veritas, ac proindè ſemper verum eſt, quod dicit; ſed Deus dixit, & reuelauit myſteria fidei, puta Deum eſſe Trinum, & Vnum, Verbum eſſe Incarnatum; ergo vera ſunt myſteria fidei, puta quod Deus eſt Trinus, & Vnus &c.* Ergo fides diuina ſaltem proximè reſoluitur in ſummam veritatem, & in teſtimonium, ſeù reuelationem Dei.

5. Dicendum ſecundo: prima, & infallibilis veritas, in quam proximè reſoluitur aſsenſus fidei, conſiſtit in duabus perfectionibus, altera intellectus, per quam Deus eſt ita ſapiens, vt non poſſit falli, ſed ſit determinatus ad cognoſcendas res, vt ſunt in ſe ipſis; altera voluntatis, per quam Deus eſt ita verax, vt non poſſit mentiri, & fallere, ſed eſt determinatus ad dicendum res, vt ſunt in mente, ſiue intellectu ipſius Dei.

6. Probatur: nam prima, & infallibilis veritas, in quam reſoluitur aſſenſus fidei, eſt per quam Deus meretur, vt ſummè credamus dictis ipſius, & quæ proindè mouet ad ſummè credendum Deo; ſed Deus meretur, vt ſummè credamus dictis ipſius, quia eſt ita ſapiens, vt non poſſit falli, & errare in cognoſcendo, & eſt ita verax, vt non poſſit mentiri, & fallere in loquendo; ergo &c. Probatur minor: exi-

exiſtimamus enim homines mereri fidem ſuis dictis per hoc, quod per ſapientiam ſint determinati ad cognoſcendum plerumque res vt ſunt in ſe ipſis, & per veracitatem ſint determinati ad plerumque dicendum res, vt ſunt in mente ipſorum, & quo magis ſunt ad hæc determinati, eò cenſemus illos mereri maiorem fidem. Et quia nullus homo eſt totaliter determinatus ad hæc duo, ſed quilibet poteſt falli propter defectum ſummæ ſapientiæ, & poteſt mentiri propter defectum ſummæ veracitatis, ideo exiſtimamus nullum hominem mereri ſummam fidem; ergo Deus meretur ſummam fidem per hoc, quod ſit ſummè determinatus ad hæc duo.

7. Confirmatur: nam ſi exiſtimaremus Deum eſſe ſummè ſapientem, ac proinde non poſſe falli, ſed eſſe ſummè mendacem, ac proinde ſemper mentiri, vel eſſe ſummè veracem, adeoque non poſſe mentiri, ſed eſſe ſummè inſipientem, ac proinde ſemper falli, & errare, eo ipſo cenſeremus Deum nullam mereri fidem; ergo Deus meretur ſummam fidem per hoc, quod ſit ſummè ſapiens, & ſummè verax, vt explicatum eſt.

8. Poſito, quod aſſenſus fidei diuinæ proximè reſoluatur in ſummam Dei veritatem, & in diuinum teſtimonium, quæritur, vtrum non ſolum proximè, ſed etiam vltimò reſoluatur in hæc duo: & quia aſſenſus fidei, & vniuerſaliter omnis aſſenſus intellectualis vltimò reſoluitur in propoſitiones immediatas, quibus aſſentimur

mur propter ſe, quæritur, vtrum per fidem aſſentiamur immediatè ſummæ Dei veritati, & reuelationi, an potius mediatè, & propter aliquod aliud motiuum. Hanc quæſtionem vt diſcutiamus, primo examinabimus, vtrum per fidem immediatè aſsentiamur diuinæ reuelationi: ſecundo, vtrum immediatè aſsentiamur diuinæ veracitati: & tunc ex profeſso reſpondebimus tribus obiectionibus propoſitis in rationibus dubitandi.

QVAESTIO VIII.

Vtrum Aſſenſus Fidei ita proximè reſoluatur in reuelationem Dei, vt vltimò reſoluatur in authoritatem Eccleſiæ, vel in motiua credibilitatis?

1. Videtur vera ſententia, in quam teſte Cardinali de Lugo diſp. 1. de Fide ſect.5.. num.5. videntur inclinare Durandus in 3. diſt. 24. Quæſt. 1.num. 8. & 9. & diſt. 25. Quæſt. 3. Gabriel in 3. quæſt.2. art. 1. Occamus in 3.quæſt.8. Medina lib.5.de Recta in Deum Fide, cap.11. & alij, quod Fides licet proximè reſoluatur in authoritatem, & teſtimonium Dei, tamen vltimo reſoluatur in authoritatem, & teſtimonium Eccleſiæ, & in motiua, propter quæ credimus Eccleſiam habere maximam quamdam authoritatem in teſti-

teſtificando, quæ dicuntur motiua credibilitatis. Primò enim hæc propoſitio, *Deus reuelauit Religionem Chriſtianam, & Catholicam*, eſt neutra, & non eſt propter ſe credibilis; ergo vt credamus Deum reuelaſse Religionem Chriſtianam, & Catholicam, indigemus alio motiuo: ſed hoc motiuum eſt authoritas, & teſtimonium Eccleſiæ, ideoque interroganti, quare credamus Deum reuelaſse noſtram religionem? Reſpondemus, quod credimus propter authoritatem, & teſtimonium Eccleſiæ, iuxta illud Auguſtini lib. contra Epiſt. Fundam. cap. 5. *Ego verò Euangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoueret authoritas*; ergo &c.

2. Secundò cum dubitatur, vtrum Deus aliquid reuelauerit, recurrimus ad Eccleſiam, & ſi Eccleſia per Concilia generalia, vel per ſummos Pontifices definiat Deum hæc reuelaſse, firma fide credimus Deum hæc reuelaſse; ergo aſsenſus, quo credimus Deum aliquid reuelaſſe, vltimò reſoluitur in authoritatem, & teſtimonium Eccleſiæ.

3. Tertio videtur aſsenſus Fidei non reſolui vltimò in teſtimonium, & authoritatem Eccleſiæ, ſed in alia motiua, propter quæ credimus Eccleſiam habere ſummam quamdam authoritatem. Hæc enim propoſitio, quod Eccleſia Catholica habeat ſummam quamdam authoritatem, & maiorem, quam Eccleſiæ hæreticorum, Gentilium, & Mahometanorum, ex terminis eſt neutra; ergo vt credamus Eccle-

ſiam

ſiam Catholicam habere ſummam quamdam authoritatem, indigemus alijs motiuis; ergo aſsenſus fidei vltimo reſoluitur in motiua, propter quæ credimus Eccleſiam Catholicam habere ſummam quamdam authoritatem: & in hæc motiua videtur reſoluiſse fidem ſuam Auguſtinus tom. 6. lib. contra Epiſt. Fundam. cap. 4. dicens; *multa ſunt alia, quæ in eius* (hoc eſt Catholicæ Eccleſiæ) *gremio me iuſtiſſimè teneant. Tenet conſenſio Populorum, atque Gentium; tenet authoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata; tenet ab ipſa Sede Petri, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum; tenet poſtremò ipſum Catholicæ nomen, quod non ſine cauſa inter tam multas hæreſes, ſic iſta Eccleſia ſola obtinuit, vt cum omnes hæretici ſe Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Catholicam conueniatur? nullus hæreticus vel baſilicam ſuam, vel domum audeat oſtendere.*

4. Quarto hæc ipſa, ac præſertim, quod Eccleſia Catholica fuerit miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta; quod fuerit nunquam interrupta ſeries Romanorum Pontificum B. Petri ſucceſſorum; non ſunt per ſe credibilia, ſed creduntur ſolum propter authoritatem humanam hiſtoricorum; ergo aſſenſus fidei reſoluitur tandem in authoritatem humanam hiſtoricorum. Imò quia plerique, puta pueri, ſimplices, & indocti non le-

ge-

gerunt hiſtoricos, credunt hæc propter authoritatem, ac teſtimonium Parochorum, Concionatorum, & Magiſtrorum; ergo fides plurimorum reſoluitur vltimò in authoritatem humanam parentum, Parochorum &c.

5. Reſpondeo aſſenſum fidei non poſſe vltimò reſolui in authoritatem Eccleſiæ Catholicæ, neque in alia motiua explicata in rationibus dubitandi, tanquam in motiua intrinſeca fidei.

6. Probatur: nam ſi fides vltimò reſolueretur in authoritatem Eccleſiæ materialiter ſumptæ, hoc eſt in quantum abſtrahit ab hoc, quod habeat aſſiſtentium Spiritus Sancti, crederemus Deũ reuelaſse Catholicam Religionem ex hoc motiuo, quia Eccleſia Catholica materialiter ſumpta teſtatur Deum reuelaſse Catholicam Religionem; ſed Eccleſia Catholica materialiter ſumpta nihil aliud eſt, quam quædam multitudo hominum certis legibus congregatorum; ergo crederemus Deum reuelaſse Religionem Catholicam, quia hæc multitudo hominum id teſtatur; ſed hæc multitudo homimum ex ſe præcisè, abſtrahendo ab hoc, quod habeat aſſiſtentiam Spiritus Sancti habet authoritatem purè humanam, & fallibilem; ergo fides vltimò reſolueretur in authoritatem purè humanam, & fallibilem, adeoque non poſset habere ſummam certitudinem, ad quam requiritur, vt vltimò reſoluatur in authoritatem infallibilem, in eàque fundetur, iuxta illud Apoſtoli ad Hebr. 6.

Abun-

Digitized by Google

Abundantius volens Deus oſtendere immobilitatem conſilij ſui, interpoſuit iuſiurandum, vt per duas res immobiles, quibus impoſſibile eſt mentiri Deum, firmiſſimum ſolatium habeamus.

7. Reſponderi poteſt primò fidem reſolui in teſtimonium Eccleſiæ Catholicæ, non purè materialiter, ſed formaliter ſumptæ, hoc eſt vt habentis authoritatem infallibilem propter aſſiſtentiam Spiritus Sancti, per quam eſt *columna & firmamentum veritatis*, vt dicitur 1. ad Timoth. 3.

8. Reijcitur hæc reſponſio. Nam non eſt per ſe credibile, quod Eccleſia Catholica habeat aſſiſtentiam Spiritus Sancti, ac proinde authoritatem infallibilem in teſtificando; ergo ad credendum, quod Eccleſia Catholica habet authoritatem infallibilem in teſtificando, indigemus aliquo alio motiuo. De hoc motiuo quæro quodnam ſit? Si dicatur, quod credo Eccleſiam Catholicam habere authoritatem infallibilem in teſtificando, quia Deus reuelauit Eccleſiam eſſe columnam, & firmamentum veritatis, adeòque eſſe infallibilem in teſtificando: contra eſt, nam quod Deus reuelauerit Eccleſiam habere authoritatem infallibilem in teſtificando, non eſt per ſe credibile; ſed reuelationes per ſe non credibiles iuxta ſententiam, quam impugnamus, credimus propter authoritatem Eccleſiæ; ergo in reſolutione Fidei committimus circulum vitioſum, dum credimus Deum reuelaſſe noſtram Religionem, quia Eccleſia, quæ ha-

habet infallibilem authoritatem in teſtificando, teſtatur Deum reuelaſſe noſtram religionem; & credimus Eccleſiam habere authoritatem infallibilem in teſtificando, quia Deus id reuelauit.

9. Reſponderi poteſt ſecundò fidem noſtram reſolui vltimò in authoritatem Eccleſiæ, vt confirmatam miraculis, alijſque ſignis ſupernaturalibus ex Auguſtino allatis in tertio argumento.

10. Reijcitur: nam non eſt per ſe credibile, quod authoritas Eccleſiæ fuerit confirmata miraculis, alijſque ſignis ſupernaturalibus; ergo vt id credamus, indigemus alio motiuo, & quæro, quodnam ſit? Si dicatur, quod credo Eccleſiam Catholicam confirmatam eſſe miraculis propter reuelationes diuinas contentas in Euangeliis, & Actibus Apoſtolorum, committitur circulus, dum creditur Eccleſiam confirmatam miraculis, quia Deus id reuelauit, & creditur Deum hoc reuelaſſe, propter auctoritatem Eccleſiæ confirmatam miraculis, & alijs ſignis ſupernaturalibus. Si vero dicatur, quod Eccleſiam fuiſſe confirmatam miraculis, ac ſignis ſupernaturalibus innoteſcit ſapientibus per teſtimonia hiſtoricorum, indoctis, & rudibus innoteſcit per teſtimonia Parentum, Parochorum, Concionatorum, & Magiſtrorum; ergo fides ſapientum reſoluerentur in teſtimonium humanum hiſtoricorum, fides rudium, & indoctorum in teſtimonium humanum Parentum, Parochorum &c.

11. Confirmatur: nam etiam Dæmones, qui vt dicitur Iac. 2. credunt, & contremiſcunt, reſoluunt ſuam fidem merè naturalem in miracula, & alia ſigna, propter quæ conuicti credunt veram eſſe religionem Chriſtianam; ergo vt noſtra Fides ſupernaturalis, & infuſa reſoluatur in motiuum perfectius, debet vltimo reſolui non in hæc ſigna, ſed in reuelationem diuinam, quæ ſola poteſt fundare ſummam, & ſupernaturalem certitudinem.

12. Reſponderi poteſt tertiò ex doctrina S. Auguſtini lib. 22. de Ciuit. c. 8. ipſam fidem, qua Eccleſia toto orbe diffuſa credidit Euangelio, eſſe ita miraculoſam, vt non potuerit Mundus credere ſine miraculis, vel ſi credidit ſine miraculis, hoc ipſum ſit maximum, & euidentiſſimum miraculum, & ſignum ſupernaturale, atque infallibile veritatis doctrinæ, quam Eccleſia credit; ſed videmus Eccleſiam toto orbe diffuſam firmiſſimè credere Euangelio; ergo videmus maximum miraculum, & ſignum infallibile veritatis fidei, quam profitemur; ſed in hoc ſigno ſupernaturali, & infallibili poteſt fundari certitudo ſupernaturalis fidei; ergo habemus motiuum infallibile, & ſupernaturale, in quo fundemus certitudinem ſupernaturalem fidei.

13. Reijcitur hæc reſponſio. Nam licet pauci ſapientes poſt multos diſcurſus, & poſt acquiſitam magnam notitiam myſteriorum noſtræ Fidei, & modi, quo credidit Eccleſia toto orbe diffuſa, poſſint

reſol-

reſoluere ſuam fidem in motiuum explicatum, quod eſt ſupernaturale, & infallibile, tamen plures ſimplices, & indocti non poſſunt ſic reſoluere ſuam fidem: ſiquidem hoc ipsũ, quod Eccleſia toto orbe diffuſa crediderit Euangelio, nõ aliundè ipſis innoteſcit, quam ex teſtimonio Parentum, Parochorum &c. ergo rudes, & indocti reſoluunt ſuam fidem in authoritatem humanam Parentum, Parochorum &c. ac proinde non poſſunt fundare ſuam fidem in authoritate, & motiuo infallibili.

14. Reſpondet quarto P. Michael de Elizalda libro de forma quærendæ, & inueniendæ veræ religionis, quæſt. 62. quod vt aſſenſus fidei vltimo reſoluatur in diuinam veritatem, & in diuinum teſtimonium, non requiritur, vt intellectus diuinæ veritati, ac diuino teſtimonio aſſentiatur immediatè propter ſe, ſed requiritur, & ſufficit, vt per demoſtrationem moralem habeat certitudinem, & euidentiam moralem de hoc, quod Deus eſt veritas infallibilis, & reuelauit noſtram fidem. Poſito enim, quod intellectus propter motiua adducta in rationibus dubitandi, argumento tertio, habeat moralem certitudinem, & euidentiam de his duobus, nimirum quod Deus eſt veritas infallibilis, & quod reuelauit omnia, & ſingula, quæ creduntur in Eccleſia Catholica Romana, poſſumus per fidem omnia, & ſingula hæc credere, vt dicta à Deo, ac proindè illis aſſentiri aſſenſu firmiſſimo, & commenſurato diuinæ veracitati, & diui-

no teſtimonio, atque excedente rationes, & motiua, quibus probamus infallibilem Dei veritatem, ac diuinam reuelationem. Aſſenſus igitur fidei reſoluitur vltimò in illa motiua, quibus commenſurat ſuam certitudinem; ſed aſſenſus fidei commenſurat ſuam certitudinem diuinæ veritati, ac diuino teſtimonio, non autem rationibus, quibus probatur Deum eſſe veracem, & reuelaſſe myſteria; ergo fides vltimò reſoluitur in diuinam veritatem, diuinumque teſtimonium, non autem in rationes,& motiua,quibus probatur Deum eſſe ſummè veracem, ac reuelaſſe noſtram Religionem.

15. Reijcitur hæc ſententia, primò, quia ſupponit neminem poſſe credere myſteria reuelata, niſi prius habeat euidentiam moralem de hoc, quod Deus illa reuelauerit; ſed hoc eſt falſum, vt probatur inferius quæſt. 23. ergo &c.

16. Reijcitur ſecundò; nam euertit duo principia communiter admiſſa, & quæ apud me ſunt certa. Prímum principium eſt: eo ipſo, quod habemus euidentiam de præmiſſis, ex quibus logicè infertur aliqua concluſio, & de bonitate illationis, per quam infertur, habemus etiam euidentiam de concluſione illata: ſed iuxta hanc opinionem omnis credens habet euidentiam moralem de hoc, quod Deus eſt ſummè verax, & de hoc, quod myſteria Trinitatis, Incarnationis &c. reuelauit, & tamen non habet euidentiam moralem de ipſis myſterijs, quorum veritas logicè infer-

infertur ex hoc, quod Deus ſit ſummè verax, & talia myſteria reuelauerit; ergo &c. Secundum principium eſt: impoſſibile eſt, vt cum alicui propoſitioni aſſentimur vnicè propter aliquod motiuum, maiori certitudine aſſentiamur, quam alijs propoſitionibus, quæ ſunt adæquatum motiuum aſſentiendi, ſiquidem in hac materia euidens eſt illud principium, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*: ſed iuxta hanc ſententiam propoſitionibus iſtis, *Deus eſt Trinus, & Vnus, Verbum eſt Incarnatum*, aſſentimur vnicè, quia Deus eſt Veritas infallibilis, & hæc myſteria reuelauit, & tamen maiori certitudine credimus Deum eſſe Trinum, & vnum, & Verbum eſſe Incarnatum, quam credamus Deum hæc reuelaſſe, ſiquidem de hoc, quod Deus hæc reuelauit, habemus certitudinem ſolum moralem, & commenſuratam euidentiæ ſolum morali probationum; de hoc autem, quod Deus ſit Trinus, & Vnus, habemus certitudinem maiorem qualibet certitudine naturali non ſolum morali, & phyſica, ſed etiam mathemathica, & metaphyſica, ideoque Auguſtinus lib. 7. Confeſſ. cap. 10. dicit: *facilius dubitarem viuere me, quam eſſe veritatem, quam audiui in corde*, & Chryſoſt. hom. 12. in Epiſt. ad Hebr. dicit: *fides dici nō poteſt, niſi circa ea, quæ non videntur, amplius, quam circa ea, quæ videntur, certitudinem quis habuerit*; ergo &c.

17. Obijcies: cum audio à teſte fide digno aliquem librum eſſe S. Auguſtini,

ac deinde lego talem librum, firmius propter authoritatem Auguſtini aſſentior ijs, quæ dicuntur in tali libro, quam propter authoritatem teſtis inferioris Auguſtino credam illum librum eſſe Auguſtini; ergo cum propter authoritatem Eccleſiæ, vel propter aliam authoritatem inferiorem diuina, credo Deum reuelaſſe myſteria fidei, firmius propter authoritatem Dei reuelantis poſſum credere myſteria fidei, quam propter authoritatem Eccleſiæ credam Deum reuelaſſe noſtram fidem.

18. Reſpondeo nego antecedens, ac dico, quod ſi ijs, quæ lego, aſſentior adequatè propter authoritatem Auguſtini, non poſſum firmius ea credere, quàm credam librum illum eſſe Auguſtini: nam *propter quod vnumquòdque tale, & illud magis*, adeoque motiuum adæquatum credendi non minus creditur, ſicut motiuum adæquatum amandi, non minus amatur. Si tamen ea, quæ lego in libro, non credam præcisè propter authoritatem Auguſtini, ſed etiam propter rationes, vel quas lego in eo libro, vel quæ mihi occurrunt, & propter apparentiam, quam res ipſæ præſeferunt, poſſum firmius propter complexum omnium horum motiuorum credere quæ lego in eo libro, quam propter authoritatem teſtis fide digni credam librum illum eſſe Auguſtini: ſed per fidem credimus veritatem, & myſteria noſtræ Religionis adæquatè ex hoc motiuo, quia noſtra Religio, eiuſque myſteria reuelata ſunt à Deo; ergo per fidem

non

Digitized by Google

non poſſumus maiori certitudine credere veritatem, & myſteria noſtræ Religionis, quam credamus noſtram Religionem reuelatam fuiſſe à Deo; ergo ſi de hoc, quod Deus reuelauerit noſtram Religionem, habemus certitudinem ſolum moralem, ac proinde minorem certitudine naturali, qua credimus vera eſſe quæ demoſtrantur mathematicè, ac metaphyſicè, etiam de veritate noſtræ Religionis habemus ſolum certitudinem moralem, & minorem certitudine naturali, quam habemus de concluſionibus mathematicis, & metaphyſicis; quod eſt abſurdum, & repugnat Auguſtino ac Chryſoſtomo ſupra citatis.

19. Ad 1. diſtinguo antecedens: hæc propoſitio *Deus reuelauit Religionem Chriſtianam*, eſt neutra, & non eſt per ſe credibilis intellectui illuminato à Spiritu Sancto, & de hac veritate interius edocto à Deo, nego; intellectui non illuminato à Spiritu Sancto, concedo; & nego conſequentiam. Hæc propoſitio, *Deus reuelauit noſtram Religionem*, non eſt neutra, ſed eſt per ſe credibilis intellectui illuminato à Spiritu Sancto, & de hac veritate interius edocto à Deo, vt explicabitur inferius quæſt. 9. & 10. immediatè ſequentibus; ergo intellectus ſic à Deo edoctus poteſt illi propoſitioni aſſentiri propter ſe, nec requiritur, vt illam reſoluat in authoritatem Eccleſiæ, tanquam in motiuum intrinſecum.

20. Ad authoritatem Auguſtini diſtin-

Digitized by Google

guo: credimus Euangelio propter authoritatem Eccleſiæ, tanquam propter motiuum extrinſecum, concedo; tanquam propter motiuum intrinſecum, nego. Authoritas Eccleſiæ ſignis, & miraculis confirmata eſt motiuum, propter quod iudicamus honeſtum, ac prudens eſſe credere Deum reuelaſse Euangelium, & nos obligari ad id firmiſſimè credendum, adeoque eſt motiuum extrinſecum credendi. At motiuum intrinſecum, propter quod credimus Euangelio, eſt, quia Deus illud reuelauit; & intellectui illuminato à Spiritu Sancto proponitur ſufficienter vt immediatè credibile Deum reuelaſse Euangelium, vt explicabitur quæſtione 9. & 10. Eodem pacto credimus alia myſteria, propter diuinam reuelationem per ſe credibilem, tanquam propter motiuum intrinſecum, propter authoritatem Eccleſiæ, propter motiua credibilitatis, propter authoritatem Parochorum, Magiſtrorum, Parentum &c. tanquam propter motiua extrinſeca.

22. Ad 2. Cum dubitamus, vtrum Deus aliquid reuelauerit, recurrimus ad Eccleſiam, vt ex eius authoritate habeamus motiuum extrinſecum credendi. Poſita definitione Eccleſiæ, eſt prudenter credibile, & credendum Deum reuelaſſe propoſitionem definitam, & tunc illuminamur à Spiritu Sancto, ita vt per talem illuminationem reddatur nobis immediatè credibile Deum reuelaſſe propoſitionem definitam, & credimus propter diuinam reue-

reuelationem per ſe credibilem, tanquam propter motiuum intrinſecum.

22. Ad 3. & 4. Motiuum intrinſecum, propter quod credimus Spiritum Sanctum Eccleſiæ catholicæ aſſiſtere, ac proinde Eccleſiam catholicam habere ſummam quamdam authoritatem, eſt, quia Deus id reuelauit, quæ reuelatio intellectui illuminato à Spiritu Sancto eſt per ſe credibilis; alia motiua credibilitatis allata ab Auguſtino, nec non authoritas hiſtoricorum, Parentum, Parochorum, Magiſtrorum &c. ſunt motiua extrinſeca, propter quæ iudicamus nos prudenter poſſe, ac debere credere Deum reuelaſſe religionem catholicam. Poſito hoc iudicio de prudenti credibilitate, non deeſt fidelibus illuminatio Spiritus Sancti reddens reuelationem per ſe credibilem, & ſic proponens ſufficienter motiuum intrinſecum fidei, vt magis explicabitur quæſtione 9. & 10. Quod autem S. Auguſtinus verbis citatis afferat motiua ſolum extrinſeca fidei, ſuaderi poteſt, perpendendo ipſa verba. Dicit enim: *multa ſunt alia, quæ in eius* (hoc eſt Catholicæ Eccleſiæ) *gremio me iuſtiſſimè teneant. Tenet conſenſus populorum, atque gentium: tenet authoritas miraculis inchoata &c.* Senſus eſt: motiua ſunt multa, propter quæ iudico iuſtiſſimum, & honeſtiſſimum eſſe, vt profitear fidem, quam profitetur Eccleſia Catholica, nimirum conſenſus populorum, authoritas miraculis confirmata &c. & quia iudico propter hæc motiua iuſtiſſimum, &

honeſtiſſimum eſſe, vt, repudiatis omnibus alijs ſectis, profitear fidem Eccleſiæ Catholicæ, volo illam profiteri vſque ad mortem, & dependenter ab hac mea libera voluntate, firmiſſimè credo Deum illam reuelaſſe, propter ipſam reuelationem per ſe credibilem, tanquam propter motiuum intrinſecum credendi.

QVAESTIO IX.

Vtrum ad credendum ſufficiat reuelatio externa, an requiratur interna illuminatio Spiritus Sancti, quæ ſit partialis locutio Dei?

1. Videtur ad credendum ſufficere reuelatio externa, primò quia ad credendum ſufficiunt reuelationes communes, per quas Deus per Patriarchas, Prophetas, & Apoſtolos reuelauit myſteria toti Eccleſiæ, nec requiruntur reuelationes priuatæ, per quas myſteria reuelet ſingulis fidelibus; ſed ſolæ reuelationes externæ, quæ continentur in Scripturis, & traditionibus, ſunt communes toti Eccleſiæ; reuelationes autem internæ, ſi darentur, eſſent priuatæ vniuſcuiuſque: ergo &c.

2. Secundò ſi ad credendum præter reuelationes externas requirerentur reuelationes internæ, hæretici, & infideles, qui

qui non credunt reuelationibus externis, quando illis proponuntur per Prædicatores Euangelij, poſſent ſe excuſare, dicendo ſe non credere, quia Deus illis interius non reuelat veritatem eorum, quæ à Prędicatoribus proponuntur, & ſine interna reuelatione non poſſunt credere; ergo &c.

3. Tertiò licet non poſſit euidenter contra hæreticos, & infideles probari doctrinam noſtræ religionis eſſe veram, tamen poteſt euidenter probari talem doctrinam eſſe prudenter credibilem; ſed ſi doctrina noſtræ religionis non conſtitueretur ſufficienter credibilis per reuelationem externam, non poſſet euidenter probari talem doctrinam eſſe credibilem, ſiquidem reuelatio interna vnicuique non poteſt euidenter probari; ergo &c.

4. Quartò vt dicitur c. 2. Epiſt. Iacobi, *Dæmones credunt, & contremiſcunt*; ſed Dæmones carent interna reuelatione, & illuminatione Spiritus Sancti; ergo credunt ſolum propter reuelationem externam, ac proindè veritas noſtræ religionis eſt ſufficienter credibilis propter ſolam reuelationem externam.

5. Quinto eàtenus probaretur ad credendum eſſe neceſſariam reuelationem internam, quatenus probatur requiri illuminationem Spiritus Sancti; ſed talis illuminatio non debet eſſe interna Dei reuelatio, & locutio, ſed mera propoſitio reuelationis externæ, per quam externa reuelatio reddatur proximè credibilis;

ergo ad credendum non requiritur reuelatio interna.

6. Sextò ſi fides dicitur reſolui etiam in reuelationem internam, coincidimus cum hæreticis, qui fidem ſuam reſoluunt in internum inſtinctum Spiritus Sancti, quo dicunt ſe afflari.

7. Reſp. certũ eſſe contra Semipelagiános, quod ad credendum ſicut oportet, hoc eſt fide infuſa, nõ ſufficit reuelatio externa propoſita per Prædicatores Euangelij, ſed requiritur interna illuminatio Spiritus Sancti. Definita eſt hæc veritas à Concilio Arauſicano 2. can. 7. in quo dicitur. *Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ, cogitare, vt expedit, aut eligere, ſiue ſalutari, ideſt Euangelicæ prædicationi conſentire, poſſe confirmat, abſque illuminatione, & inſpiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus ſuauitatem in conſentiendo, & credendo veritati, hæretico fallitur Spiritu.* Hoc poſitò, dubitatur, vtrum interna illuminatio neceſſaria ad credendum debeat eſſe quædam interna ſaltem partialis locutio Dei, an potius ſufficiat, vt ſit mera propoſitio reuelationis externæ, conſiſtens in apprehenſionibus ſupernaturalibus, per quas externa reuelatio proponatur ita, vt poſſit mouere ad credendum fide diuina.

8. Dicendum: interna illuminatio ad credendum neceſſaria debet eſſe quædam ſaltem partialis locutio Dei, & non ſufficit, vt ſit mera propoſitio reuelationis externæ.

9 Pro-

9. Probatur: vt enim credamus, Deus debet nos docere interius veritatem eorum, quæ exterius docent Predicatores fidei; ſed docere eſt quoddam loqui; ergo vt credamus, requiritur interna locutio, qua Deus nobis dicat, & reuelet ea, quæ proponuntur exterius.

10. Probatur maior ex Scriptura, & Patribus. Primò Iſaiæ 14. dicitur: *ponam vniuerſos filios tuos doctos à Domino*; ad quem locum alludens Chriſtus Io. 6. dicit: *eſt ſcriptum in Prophetis, & erunt omnes docibiles Dei; omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me*: ſed hæc debent intelligi de doctrina, qua Deus fideles docet interius, vt ex S. Auguſtino explicat S. Thomas lect. 5. in cap. 6. Ioan. dicens. *Omnes, qui ſunt in Eccleſia, ſunt docti non ab Apoſtolis, non à Prophetis, ſed ab ipſo Deo, & ſecundum Auguſtinum, hoc ipſum, quod ab homine docemur, eſt à Deo, qui docet interius: Matth. 19. Vnus eſt eſt Magiſter veſter Criſtus* &c. ergo vt credamus, Deus debet nos docere interius, adeoque debet interius loqui. Confirmatur: nam Chriſtus addit, *omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me*; ergo vt credendo veniamus ad Chriſtum, debemus audire Patrem interius loquentem, ac proinde illuminatio interior neceſſaria ad credendum debet eſſe quædam interna locutio Patris.

11. Secundo Io. 14. dicitur: *ille vos docebis omnia*. Quæ verba explicans S. Th. lect. 16. in cap. 14. Io. dicit: *quæ-*

tumque homo doceat extra, niſi Spiritus Sanctus interius det intelligentiam, fruſtra laborat, quia niſi Spiritus Sanctus adſit cordi audientis, otioſus eſt ſermo Doctoris. Iob. 30. Inſpiratio omnipotentis dat intelligentiam; & in tantum, vt ipſe filius organo humanitatis loquens non valet, niſi ipſemet interius operetur per Spiritum Sanctum; ergo ex S. Thoma ad credendum, ita eſt neceſſaria interna locutio Spiritus Sancti, vt ipſemet Chriſtus per locutioné externam non poſſit mouere ad credendum, niſi per Spiritum Sanctum loquatur etiam interius. S. Gregorius homil. 30. in Euang. explicans hæc eadem verba, *ipſe docebit vos omnia*, dicit: *quia niſi idem Spiritus cordi adſit audientis, otioſus eſt ſermo Doctoris;* & paulò poſt ſubdit: *non ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit, quia niſi interius ſit qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat.*

12. Tertiò Ioannes ep. 1. cap. 2. dicit: *Et non neceſſe habetis, vt aliquis doceat vos, ſed ſicut vnctio eius docet vos de omnibus, & verum eſt, & non eſt mendacium; & ſicut docui vos manete in eo.* Hæc verba explicans Auguſtinus tract. 3. in ep. primam Io: propè finem dicit: *Iam hic videte magnum Sacramentum fratres. Sonus verborum noſtrorum aures percutit, Magiſter intus eſt: Nolite putare quemquam hominum aliquid diſcere ab homine. Admonere poſſumus per ſtrepitum vocis noſtræ: ſi non eſt intus qui doceat, inanis fit ſtrepitus noſter,*

ſter. Et paulò poſt: *Magiſteria forinſecus adiutoria quædam ſunt; Cathedram in cęlo habet, qui corda docet. De Domino dico; propterea ait & ipſe in Euangelio: Nolite vobis dicere magiſtrum in terra: Vnus eſt Magiſter veſter Chriſtus: ipſe ergò interius loquatur.*

13. Quarto probatur ex alijs locis Auguſtini. Tract. 58. in Io: dicit. *Non ſic loquitur Veritas intelligentibus mentibus; Intus loquitur, ſine ſono inſtruit, intelligibili luce perfundit.* lib. 1. de pec. mer. & rem. c. 36. *lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ideò dictum eſt, quia nullus hominum illuminatur, niſi ab illo primo lumine Veritatis, quod Deus eſt, ne quiſquam putaret ab eo ſe illuminari, a quo aliquid audit, vt diſcat. Non dico quemquam magnum hominem, ſed nec ſi Angelum contingat ei habere Doctorem. Adhibetur enim ſermo veritatis extrinſecus actione corporali. Verumtamen neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. Audit quippe homo, vel hominem, vel Angelum, ſed vt ſentiat, & cognoſcat verum eſſe quod dicitur, illo lumine intùs mens eius aſpergitur, quod in æternum manet.* Et clariſſimè lib. 11. Conf. cap. 3. *Scripſit hæc Moyſes; ſcripſit, & abijt. Nec enim nunc ante me eſt. Nam ſi eſſet, tenerem eum, & per te obſecrarem, vt iſta mihi panderet. Sed vnde ſcirem, an vera diceret. Intus vtique mihi, intus in domicilio cogi-*

tatio-

tationis veritas ſine ſtrepitu ſyllabarum diceret, verum dicit: & ego ſtatim confidenter illi homini tuo dicerem: verum dicis. Plura alia loca poſſent afferri, ſed hæc abundè ſufficiunt. Sanctus enim Auguſtinus vbique ſtatuit tanquam firmiſſimum dogma, contra Pelagianos, quod ſicut ad bene agendum non ſufficit lex, & inſtructio externa, ſed requiritur interior gratia illuminationis, & inſpirationis, ſic ad credendum non ſufficit externa reuelatio, eiuſque propoſitio per hominem, vel Angelum, ſed requiritur interna reuelatio, & locutio, per quam Deus loquatur ad cor vniuſcuiuſque, & teſtetur vera eſſe, quæ extrinſecus proponuntur. Et in hoc ſenſu poteſt intelligi illud Io: ep. 1. c. 5. *Qui credit in filium Dei, habet teſtimonium Dei in ſe*, hoc eſt habet interius in ſeipſo locutionem Dei, qua teſtatur Chriſtum eſſe filium Dei, & alia myſteria fidei.

14. Quintò probatur ex S. Thoma, qui 2. 2. quæſt. 2. art. 9. ad 3. dicit. *Dicendum, quod ille, qui credit, habet ſufficiens inductiuum ad credendum. Inducitur enim authoritate diuinæ doctrinæ miraculis confirmatæ, & quod plus eſt interiore inſtinctu Dei inuitantis; vnde non leuiter credit*; ergo S. Thomas docet, quod ad credendum, vltra diuinam doctrinam miraculis confirmatam, & exterius propoſitam, requiritur interior inſtinctus, vt motiuum, & inductiuum credendi, & talem interiorem inſtinctum, vt in Commentario Caietanus aduertit, præponit omnibus

alijs

alijs motiuis, ac docet eſſe præcipuum motiuum, quia, vt inquit Caietanus: *Solius Dei eſt agere in cor, & ipſe ſpiritus reddit teſtimonium Spiritui noſtro, quod Filij Dei ſumus, quod nemo nouit, niſi qui accipit.*

15. Hinc poteſt cõcluſio probari ſexto ratione. Vt enim credamus fide diuina, & ſupernaturali, Deus ſua locutione debet tangere non ſolum aures forinſecus, ſed ipſum cor, & intellectum intrinſecus, & illum eleuare, & mouere ad credendum: ſed non poteſt tangere cor locutione extrinſeca, ſenſibili, & materiali, niſi compleatur, & quodammodo continuetur locutione interna intelligibili, & ſpirituali; ergo ad credendum fide diuina vltra locutionem externam, & ſenſibilem, requiritur locutio interna, & intelligibilis, tangens immediatè cor, ſiuè intellectum hominis.

16. Ad 1. diſtinguo maiorem: ad credendum ſufficiunt reuelationes communes ex obiecto, ſecundum ſpeciem, & quæ nemini negantur, concedo; ſufficiunt reuelationes communes ex ſubiecto, & ſecundum indiuiduum, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſeſequentiam. In eodem ſenſu dicitur ad credendum ſufficere reuelationes communes, in quo dicitur ad bene operandum ſufficere auxilia communia; ſed dum dicimus ad operandum ſufficere auxilia communia, dicimus ſufficere auxilia communia ſecundum ſpeciem, non autem dicimus

ſufficere

Digitized by Google

ſufficere auxilia communia ex ſubiecto, & in indiuiduo: nam procul dubio illud lumen, & auxilium internum diuinæ gratiæ, quod datur Petro, non datur Paulo; ergo dum dicimus ad credendum ſufficere reuelationes communes, dicimus ſufficere reuelationes communes ſecundum ſpeciem: nam procul dubio illa numero interna locutio, quæ datur in Petro, non datur in Paulo; ſed quæ ſunt communia ſecundum ſpeciem, licet non ſint communia in indiuiduo, ſimpliciter, & abſolutè dicuntur communia, ideòque manus, pedes, oculi &c. dicuntur ſimpliciter, & abſolutè eſſe communes hominibus, quia ſunt communes ſecundum ſpeciem, licet iſti numero oculi, qui ſunt in Petro, non ſint communes alteri homini; ergo reuelatio etiam interna ſimpliciter, & abſolutè dicenda eſt communis. Addo ſufficere reuelationes communes ex obiecto, per quas nimirum reuelantur myſteria communiter ab omnibus credenda, & non requiri reuelationes priuatas ex obiecto, per quas reuelentur quædam extraordinaria, puta, quod aliquis ſit prædeſtinatus, ſit moriturus tali die &c. Debet aduerti, quod ſicut ad bene operandum non ſufficit gratia externa, ſed requiritur interna, quæ diuiditur in ſufficientem, quæ eſt neceſſaria neceſſitate antecedenti, & in efficacem, quæ eſt neceſſaria ſolùm neceſſitate conſequenti, vt dictum eſt anno ſuperiore; ſic ad credendum non ſufficit reuelatio externa, ſed requiritur interna, quæ diuiditur

tur in ſufficientem, quæ datur omnibus, dum obligantur ad credendum, & eſt neceſſaria antecedenter, & in efficacem, quæ datur ſolum ijs, qui de facto credunt, & eſt neceſſaria ſolum neceſſitate conſequenti. Nos hoc loco, dum dicimus ad credendum neceſſariam eſſe reuelationem internam, loquimur de ſufficienti, quæ proinde eſt communis omnibus, qui tenentur credere, & eſt neceſſaria neceſſitate antecedenti.

17. Ad 2. diſtinguo maiorem: qui non credunt, poſſent ſe excuſare, dicendo, ſe non credere, quia non habent reuelationem internam, & dicendo hoc mentirentur, concedo; & dicendo hoc non mentirentur, nego. Sicut propoſito ſufficienter præcepto ſupernaturali, Deus dat vnicuique auxilium internum ſufficiens ad illud obſeruandum, ideoque qui ſe excuſat, dicens ſe non obſeruare præcepta ſupernaturalia, quia non habet auxilium internum ſufficiens, mentitur; ſic propoſitâ ſufficienter per Prædicatores Euangelij reuelatione externa de veritate noſtræ Religionis, Deus dat vnicuique internam illuminationem, & reuelationem neceſſariam, & ſufficientem ad credendum, ideòque infidelis, & hæreticus ſe excuſans, ac dicens ſe non credere, quia non habet internam reuelationem, mentitur. Ideo Chriſtus Matth. vltimo cum dixiſſet, *Prædicate Euangelium omni Creaturæ*, ſubdit: *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur*,

quia

quia propoſità fide per externam reuelationem, Deus dat vnicuique internam illuminationem, reuelationem, & gratiam neceſſariam, & ſufficientem ad credendum.

18. Ad 3. diſtinguo maiorem: poteſt euidenter probari doctrinam fidei eſſe credibilem fide aliqua abſtrahente à diuinà, & humanà, concedo; fide diuina, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Poteſt quidem euidenter probari doctrinam fidei eſſe credibilem fide aliqua abſtrahente à diuinà, & humanà, ſed non poteſt euidenter probari ſaltem communiter, doctrinam fidei eſſe credibilem fide diuina, de cuius eſſentia eſt, vt ſit ſupernaturalis, & infallibilis: ſiquidem ſupernaturalitas, & infallibilitas noſtræ fidei non eſt euidens, ſed ſolum eſt certa ex fide. Iam licet ad credendum fide diuina, & infallibili, neceſſaria ſit interna reuelatio ſupernaturalis, quæ non poteſt euidenter probari, tamen motiua externa fidei, vt oſtẽdetur q. 17. & ſeq. tanti ſunt ponderis, vt per ipſa poſſit euidenter probari doctrinam fidei noſtræ eſſe prudenter credibilem propter talia motiua, ac negari non poſſe ſine ſumma imprudentia, abſtrahendo ab hoc, vtrum fides, quà poſſunt credi, ſit diuina, & ſupernaturalis, an pure naturalis, & humana?

19. Ad 4. diſtinguo maiorem; Dæmones credunt fide merè naturali, fundata in externa apparentia ſignorum, concedo; fide ſupernaturali, & diuina, nego; concedo

cedo minorem; & diſtinguo conſequens; ergo ad credendum fide diuina, & ſupernaturali, non eſt neceſſaria interna reuelatio, nego conſequentiam; ad credendum aliqua fide merè naturali, concedo conſequentiam. Dæmones, vtpote qui pollent intellectu perſpicaciſſimo, & naturaliter penetrant externa motiua noſtræ Religionis, illis conuicti, fide naturali credunt noſtram religionem fuiſſe reuelatam à Deo, ſed quia carent internà illuminatione Spiritus Sancti non poſſunt id credere fide diuina; ergo ad credendum fide ſupernaturali, & diuina, neceſſaria eſt interna reuelatio, & illuminatio Spiritus Sancti: & ſic argumentum retorquetur.

20. Ad 5. concedo maiorem, & nego minorem. Nam probatum eſt illuminationem neceſſariam ad credendum debere eſſe internam quamdam reuelationem, & locutionem Dei.

21. Ad 6. diſtinguo maiorem: coincideremus cũ hæreticis in eo, in quo ſunt hæretici, nego: in eo, in quo non ſunt hæretici, concedo. Certum eſt nos Catholicos conuenire cum hæreticis modernis in pluribus, in quibus non ſunt hæretici, puta in admitttenda Trinitate diuinarum Perſonarum, Incarnatione Verbi &c. ergo ſimiliter circa reſolutionem fidei conuenimus in hoc, quod ad credendum non ſufficit reuelatio externa, ſed neceſſaria eſt interna illuminatio, ac reuelatio Spiritus Sancti, ſiquidem in his præcisè concedendis non errant, & non ſunt hæ-

retici

retici, ſed hæc acceperunt à Catholicis, antequam fierent hæretici. At diſconuenimus in eo, in quo ſunt hæretici, & in eo, in quo receſſerunt à nobis. Addo multos eſſe factos hæreticos, dum voluerunt diſconuenire ab alijs hæreticis in eo, in quo non fuerunt hæretici; ſiquidem inciderunt in hæreſes contrarias, cum fides Catholica ſit media inter contrarias hæreſes.

22. Sed quæritur, in quo hæretici recentiores circa reſolutionem fidei errent, & ſint hæretici?

23. Reſp. circa hoc punctum duos eſſe errores contrarios. Primus eſt Pelagianorum, vel Semipelagianorum, qui dixerunt ad credendum ſufficere externam propoſitionem Eccleſiæ, & Prædicatorum Euangelij, nec requiri internam illuminationem, & inſpirationem Spiritus Sancti, & hic error damnatus eſt à Concilio Arauſicano 2. Can. 7. iam citato. Secundus error eſt recentiorum hæreticorum, qui dicunt non dari externam regulam viuam infallibilem credendi, & Eccleſiam non habere infallibilitatem in definiendis ijs, quæ ſpectant ad fidem, ac proinde non eſſe neceſſario acquieſcendum iudicio Eccleſię, ſed vnicam regulam infallibilem credendi eſſe ſacram Scripturam, & interiorem illuminationem Spiritus Sancti, quæ illuminatio poſſit eſſe contraria iudicio, ac definitioni Eccleſiæ. Veritas Catholica continetur quinque propoſitionibus. Prima eſt: datur regula externa viua, & infalli-

fallibilis credendi, nimirum Eccleſia, quæ idcircò 1. ad Timotheum 3. vocatur *columna, & firmamentum veritatis*, & eſt infallibilis in ſuis definitiontbus, ac proinde acquieſcendum eſt iudicio ac definitionibus Eccleſiæ, & qui non acquieſcit, eo ipſo eſt hæreticus. Secunda propoſitio eſt: ad credendum vltra propoſitionem Eccleſiæ neceſſaria eſt interna illuminatio Spiritus Sancti. Tertia eſt: interna illuminatio Spiritus Samcti non poteſt eſſe difformis, & contraria externo iudicio Eccleſiæ, ideòque inſtinctus contrarius iudicio Eccleſiæ non eſt diuinus, ſed diabolicus, qualis eſt inſtinctus hæreticorum. Quarta eſt: de lege ordinaria, quando ſufficienter alicui innoteſcit definitio Eccleſiæ de aliquo Myſterio, ſemper Spiritus Sanctus illum interius illuminat, ita vt poſſit credere, ſi velit. Quinta eſt: de lege ordinaria Spiritus Sanctus neminem illuminat, ita vt poſſit credere, niſi cum exterius illi proponitur myſterium à Prædicatore legitimò miſſo ab Eccleſia, vel ſaltem ad ipſum peruenit fama doctrinæ, quam docet Eccleſia, iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 50. *quomodo credent in quem non audierunt? quomodo audient ſine prædicante? quomodo prædicabunt, niſi mittantur?* De fama autem dicit: *& quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.*

QVÆ-

QVAESTIO X.

Vtrum Aſſenſus Fidei Theologicæ vltimò reſoluatur in diuinam reuelationem ſufficienter propoſitam.

1. VIdetur quod non; primo quia vt aſſenſus fidei reſolueretur vltimò in diuinam reuelationem, hæc propoſitio, *Deus reuelauit noſtram Religionem*, deberet eſſe per ſe credibilis; ſed non eſt per ſe credibilis; ergo &c. Probatur minor: nam ſi illa propoſitio eſſet per ſe credibilis, ad credendum non requireretur, vt proponerentur motiua apta ad ſuadendum Deum reuelaſſe noſtram religionem: ſed debent proponi talia motiua deſumpta ex conſenſu populorum, ex miraculis, ex ſanctitate doſtrinæ &c. ergo &c.

2. Secundo ad aſſentiendum propoſitioni ineuidenti indigemus aliquo motiuo diſtincto; ſed hæc propoſitio, *Deus reuelauit noſtram religionem*; eſt ineuidens; ergo ad illi aſſentiendum indigemus motiuo dictincto; ergo non eſt per ſe credibilis, neque in illam vltimo reſoluitur aſſenſus fidei.

3. Reſp. aſſenſum fidei Theologicæ vltimo reſolui in diuinam reuelationem ſufficienter propoſitam. Probatur: nam aſſen-

aſſenſus fidei Thologicæ cum debeat eſſe ſummè certus, debet vltimò reſolui in motiuum firmiſſimum, & potens fundare ſummam,& ſupernaturalem certitudinem: ſed ſola diuina reuelatio poteſt fundare ſummam,& ſupernaturalem certitudinem, ideòque Chriſtus diuinam reuelationem proponebat vt fundamentum ſummæ certitudinis, quam exigebat in fide, dicens Matth. 24. *Cælum, & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt*; ergo aſſenſus fidei debet vltimo reſolui in diuinam reuelationem; ſed vt vltimò reſoluatur in diuinam reuelationem, diuina reuelatio debet eſſe per ſe credibilis, non eſt autem per ſe credibilis, niſi cum ſufficienter proponitur; ergo aſſenſus fidei debet vltimò reſolui in diuinam reuelationem ſufficienter propoſitam. Sed explicandum eſt, quæ conditiones requirantur, vt diuina reuelatio ſufficienter proponatur. Vt hoc explicetur.

4. Dicendum ſecundò: de lege ordinaria ad hoc, vt diuina reuelatio, per quam Deus noſtram religionem reuelauit per Patriarchas, Prophetas & Apoſtolos, & per ipſum Chriſtum filium Dei, ſufficienter proponatur vnicuique, requiruntur tres conditiones. Prima eſt, vt diuina reuelatio proponatur à Prædicatore legitimè miſſo, vel vt ſaltem ad noſtram notitiam perueniat per traditionem, & famam deriuatam à Prædicatore legitimè miſſo. Probatur ex Apoſtolo ad Rom. 10. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo*

audient ſine prædicante? quomodo prædicabunt, niſi mittantur? & paulo poſt: *& quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*; ergo ad credendum de lege ordinaria requiritur, vt fidem audiamus à Prædicatore legitimè miſſo, vel vt ad nos perueniat ſonus, hoc eſt fama, & traditio fidei annunciatæ à Prædicatore legitimè miſſo. Secunda eſt, vt proponantur motiua credibilitatis, hoc eſt propter quæ prudenter fide humana credi poſſit doctrinam propoſitam fuiſſe reuelatam à Deo. Doctrina enim fidei cum non apparet vt prudenter credibilis, non ſufficienter proponitur. Tertia conditio eſt, vt Spiritus Sanctus per internam illuminationem, & locutionem nos doceat interius veritatem eorum, quæ ab homine, vel Angelo proponuntur exterius, vt quæſtione 9. probatum eſt pluribus authoritatibus, quibus addi poteſt illud Auguſtini lib. de Prædeſt. Sanct. c.8. *Qui credunt, Prædicatore extrinſecus ſonante, intus à Patre audiunt, atque diſcunt.*

5. Dicendũ tertiò: interna illuminatio, & reuelatio eſt ſimpliciter neceſſaria ad credendũ fide theologica: externa reuelatio, & propoſitio cũ motiuis externis credibilitatis non eſt ſimpliciter, ſed ſolum de lege ordinaria neceſſaria ad credendum. Probatur: nam vt patet ex authoritatibus allatis, & preſertim ex illa Auguſtini Tract. 3. in cap. 3. Io: *os homines admonere poſſumus per ſtrepitum vocis noſtræ: ſi non ſit intus qui docet, inanis fit ſtrepitus noſter.*

E con-

E conuerſo ſi Deus intus doceat, etiamſi nullus doceat exterius, profectò non eſt inanis doctrina, & locutio Dei docentis interius; ergo interna illuminatio, & reuelatio eſt ſimpliciter neceſſaria ad credendum: externa propoſitio cum motiuis externis credibilitatis non eſt neceſſaria ſimpliciter, ſed ſolum de lege ordinaria. Confirmatur: nam licet Deus regulariter etiam ipſis Patriarchis, Prophetis, & Apoſtolis doctrinam fidei reuelauerit per Angelos, tamen aliquando multa reuelauit reuelatione purè internà; ideòque Lyranus præfatione in Pſalmos cenſet Dauidi myſteria contenta in pſalmis reuelata fuiſſe reuelatione purè interna.

6. Dicendum 4. ad aſſenſum fidei Theologicæ interna illuminatio, & locutio Spiritus Sancti requiritur vt obiectum formale, vel vt complementum obiecti formalis: at externa propoſitio requiritur non vt obiectum, ſed vt propoſitio obiecti formalis: motiua credibilitatis requiruntur vt motiuum extrinſecum, & vt conditio, ſine qua de lege ordinaria non datur interna illuminatio ſufficiens, quæ eſt vltimum complementum obiecti formalis.

7. Probatur, & explicatur prima pars. Nam cum alicui reuelatur aliquid reuelatione purè internà ſine reuelatione externa, ſola reuelatio interna eſt obiectum formale, ſeu motiuum credendi; cum autem datur reuelatio externa communis toti Eccleſiæ, & Deus vt proximè

 poſti-

locutionem, vt magis explicabitur in reſponſione ad primum.

10. Ad 1. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: hæc propoſitio *Deus reuelauit noſtram religionem*, cum reuelatio externa eſt vltimò completa per internam illuminationem, & locutionem Spiritus Sancti, non eſt per ſe credibilis, nego; cum reuelatio externa non eſt vltimo completa per illuminationem internam, concedo; & nego conſequentiam. Externa reuelatio facta Apoſtolis, & Prophetis, ac nobis propoſita à Prædicatoribus legitimè miſſis, cum non eſt vltimò completa per reuelationem internam, non eſt per ſe nobis credibilis; at cum eſt completa per reuelationem internam conſtituitur per ſe credibilis. Explicatur exemplo ſenſibili. Color non illuminatus non eſt per ſe viſibilis, neque poteſt per ſe mouere oculum ad ſe videndum: at color illuminatus eſt per ſe viſibilis, & tunc non ſolum lux, ſed etiam color eſt obiectum formale mouens immediatè ad videndum, licet color non poſſit mouere ſeorſim à luce, ſed ſimul cum luce. Proportionaliter reuelatio externa, quæ non cadit ſub experientiam, ſi non illuminetur per reuelationem internam, quæ cadit ſub experientiam, non eſt per ſe credibilis; ſed eadem reuelatio externa illuminata per internam, quæ cadit ſub experientiam, ſimul cum interna eſt per ſe credibilis, & eſt motiuum formale fidei.

11. Dices primo: quod cadit ſub ex-

Digitized by Google

cum reuelatio externa eſt vltimò completa per internam, ſit per ſe credibilis, & tamen non ſit euidens.

12. Dices ſecundò: non poteſt explicari, in quo conſiſtat hæc interna locutio Dei; ergo &c.

13. Reſp: quod iuxta principia ſatis communiter admiſſa in materia de locutione Angelorum, interna, & intelligibilis Dei locutio paſſiua conſiſtit in quibuſdam apprehenſionibus ſupernaturalibus à Deo nobis infuſis, quas eò ipſo, quod experimur, ſit nobis ſufficienter credibile, quod per eas Deus nobis loquitur, & dicit hoc, vel illud obiectum, puta ſe reuelaſſe noſtram religionẽ &c. Huic internæ locutioni Caietan. 2. 2. qu. 2. art. 9. applicat illud Apoc. 2. *quod nemo nouit, niſi qui accipit*, & de eadem interna locutione Auguſtinus lib. 11. Conf. c. 3. dicit: *intus in domicilio cogitationis, nec hebræa, nec græca, nec latina, nec barbara vox, ſed veritas ſine oris, & linguæ organis, ſine ſtrepitu ſyllabarum diceret, verum dicit*. Apprehenſiones igitur ſupernaturales iam explicatæ ſunt interna Dei locutio; experientia talium apprehenſionum eſt interna, & intelligibilis auditio Dei loquentis. Dum per has apprehenſiones nobis loquitur, & nos docet myſteria noſtræ religionis, illiſque firmiſſimè aſſentimur, diſcimus à Deo, & per fidem accedimus ad Chriſtum, iuxta illud Io: 6. *Omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me*.

14. Dices tertio: ſi hæc propoſitio

Deus reuelauit noſtram religionem, eſt per ſe credibilis, ad credendum non requiruntur motiua credibilitatis, quibus nimirum ſuadetur Deum reuelaſſe noſtram Religionem; ergo &c.

15. Reſp. negando ſequelam. Vt enim illa propoſitio, *Deus reuelauit noſtrã religionem*, ſit per ſe credibilis fide theologica, reuelatio externa debet vltimo compleri per internam illuminationem, & locutionem Spiritus Sancti; ſed Deus de lege ordinaria non complet reuelationem externam per internam illuminationem Spiritus Sancti, niſi cum reuelatio externa proponitur cum motiuis credibilitatis, propter quæ ſit prudenter credibilis, & propter quæ iudicemus nos prudenter credere; ergo motiua credibilitatis ſunt neceſſaria vt motiua extrinſeca, quibus nitatur iudicium de prudenti credibilitate, & vt conditiones, ſine quibus Deus non complet reuelationem externam per internam illuminationem: ideòque aliqui Scholaſtici dicunt motiua credibilitatis requiri tamquàm quædam præambula ad fidem diuinam. Ratio, quare de lege ordinaria non poſſimus obtinere reuelationem internam, niſi cum reuelatio externa nobis proponitur cum motiuis credibilitatis, eſt, quia Deus vult noſtram religionem eſſe prudenter credibilem etiam fide humana: ergo tunc ſolùm per internam illuminationem vltimò complentem reuelationem externam, reddit myſteria fidei prudenter credibilia fide diuina,

cum

cũ proponuntur motiua credibilitatis, propter quæ ſint prudenter credibilia etiã fide humana. Sicut igitur & ſi, *neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus*, vt dicitur 1. ad cor. 3. tamen Deus de lege ordinaria non dat incrementum, niſi cum homo plantat, & rigat; ſic licet ad credendum fide Diuina non moueant intrinſecè motiua credibilitatis, ſed ſola reuelatio vltimò completa per internam reuelationem Spiritus Sancti, tamen Deus de lege ordinaria non mouet ad credendum fide diuina per internam illuminationem, niſi Prædicator externus plantet, & riget, proponendo motiua credibilitatis.

16. Ad 2. nego maiorem. Nam ſicut dantur aliquæ propoſitiones per ſe credibiles euidenter, qualis eſt hæc, *omne totum eſt maius ſua parte*; ſic dantur aliquæ propoſitiones per ſe credibiles ineuidenter. Probatur, & explicatur exemplo ſenſibili. Aliquando cum audio vocẽ Petri, ſed Petrũ nõ video, nõ innoteſcit mihi euidenter vocem, quam audio eſſe locutionem Petri, & tamen innoteſcit ita, vt ſit per ſe credibile ineuidenter illam vocem eſſe locutionem Petri, ideòque ad hoc credendum, non indigeo alio motiuo; ergo cum in hac vita Deum non videamus, ſed audiamus Deum intus obſcurè loquentem, licet non innoteſcat euidenter internam illuminationem, & inſtinctum, quem experimur, eſſe locutionem Dei, tamen poteſt eſſe per ſe credibile talem illuminationem eſſe

eſſe locutionem Dei.

17. Dices primò: ſi non innoteſcit euidenter illuminationem, quam experimur, eſſe locutionem Dei, innoteſcit ſolum probabiliter; ergo fides reſoluitur in aliquam præmiſſam merè probabilem, ac non certam, & proinde fides non eſt certa, ſiquidem concluſio ſequitur debiliorem præmiſſam.

18. Reſp. nego antecedens, ac dico, quod illuminationem eſſe locutionem Dei, neque innoteſcit euidenter, neque ſolum probabiliter, ſed innoteſcit credibiliter, certò nimirum, & obſcurè. Deus enim pro ſtatu vitæ præſentis regulariter loquitur locutione nobis non euidenti, neque ſolum probabili, ſed certa, & obſcurà, vt magis explicabitur inferius. Addo, quod per fidem diuinam credimus Deum reuelaſſe myſteria noſtræ religionis, abſtrahendo ab hoc, quod reuelet hoc, vel illo modo; quod autem reuelet reuelatione conſiſtente in hoc, vel illo, non credimus per fidem diuinam, ſed ſolum enunciamus per diſcurſum Theologicum, quo proponimus noſtram ſententiam.

19. Dices 2. quod eſt credibile per fidem, eſt credibile ex hoc motiuo, quia Deus id reuelauit; ſed Deum reuelaſſe noſtram religionem eſt credibile per fidē; ergo eſt credibile ex hoc motiuo, quia Deus reuelauit ſe reuelaſſe noſtram religionem; ſed quod Deus reuelauerit ſe reuelaſſe noſtram religionem eſt etiam credibile

dibile per fidem; ergo eſt credibile ex hoc motiuo, quia Deus reuelauit ſe reuelaſſe, ſe reuelaſſe noſtram religionem, & ſic in infinitum.

20. Reſp. diſtinguo maiorem: quod eſt credibile per fidem vt concluſio eſt credibile ex hoc motiuo, quia Deus id reuelauit reuelatione diſtincta, concedo; quod eſt credibile per fidẽ vt principium fidei, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Quod Deus reuelauerit noſtram religionem eſt credibile per fidem vt primum principium per ſe credibile, in quod vltimò reſoluitur fides; ergo eſt credibile propter ſe, & non propter motiuum reuelationis diſtinctæ. Addo, quod ſicut finis eo ipſo quod amatur propter ſe, amatur exercitè, & intranſitiuè propter finem, cum ipſe ſit finis; ſic reuelatio eo ipſo, quod creditur propter ſe, creditur exercitè, & intranſitiuè propter reuelationem, cum ipſa ſit reuelatio, & ſic credimus Deum reuelaſſe, quia reuelauit.

21. Concludo ex dictis fidem diuinam vltimo reſolui in diuinam reuelationem propoſitam à Prædicatore legitimè miſſo, ac miraculis, alijſque motiuis credibilitatis confirmatam, & vltimò completam internà illuminatione, & inſtinctu Spiritus Sancti. Motiuum credendi eſt reuelatio externa vltimò completa per internam. Propoſitio, qua talis reuelatio proponitur, non eſt motiuum credendi, ſed eſt applicatio motiui. Miracula, &

alia, quæ afferuntur in confirmationem diuinæ reuelationis, non ſunt motiua intrinſeca fidei, ſed motiua extrinſeca fidei, in quantum ſunt motiua iudicij de prudenti credibilitate, & ſunt conditiones requiſitæ ad hoc, vt Deus reuelationem exterius propoſitam compleat interna locutione, ideòque Prædicator proponens reuelationem, eamque confirmans, plantat, & rigat motiuum credendi; Deus eidem motiuo incrementum dat, complendo illud internà illuminatione.

22. Addo primò hanc doctrinam contineri citatis verbis S. Th. 2. 2. quæſt. 2. art. 9. ad. 3. quibus docet nos induci ad credendum authoritate diuinæ doctrinæ miraculis confirmatæ, & quod plus eſt interiori inſtinctu Dei inuitantis; ſed diuina doctrina nihil aliud eſt, quam externa reuelatio à Prædicatore propoſita, qua Deus nos docet; interior inſtinctus eſt interna illuminatio, qua Deus complet externam doctrinam, & reuelationem; ergo motiuum credendi eſt externa reuelatio completa per internam illuminationem, cui internæ illuminationi S.Thomas dat partes præcipuas in inducendo ad credendum. Confirmatio per miracula cōprehendit omnia motiua credibilitatis, quæ motiua requiruntur vt conditiones, & vt motiua extrinſeca aſſenſus fidei.

23. Addo ſecundo, quod quia licet ſit per ſe credibile, tamen non eſt euidens doctrinam nobis propoſitam eſſe locutionem, & Verbum Dei, ideo ad hoc, vt

reci-

recipiamus illam tamquam Verbum Dei, firmiſſimè credendo Deum per Prædicatores, & per interiorem inſtinctum nobis loqui, requiritur imperium voluntatis liberè captiuantis intellectum in obſequium fidei; ideoque Apoſtolus 1. ad Theſſal. 2. laudans Theſſalonicenſes, qui crediderant, dicit; *Cum accepiſſetis à nobis Verbum auditus Dei, accepiſtis illud non vt Verbum hominum, ſed ſicut eſt verè Verbum Dei.*

24. Addo tertiò propoſitionem, qua reuelatio proponitur à Prædicatore, poſſe conſiderari ſub duplici conceptu. Primò poteſt conſiderari, in quantum eſt locutio Prædicatoris dicentis religionem noſtram eſſe reuelatam à Deo, & ſub hoc conceptu propoſitio non eſt motiuum credendi, ſed applicatio motiui; nam credimus non quia Prædicator hoc dicit, ſed immediatè propter ipſam reuelationem. Secundo poteſt conſiderari, in quantum eſt locutio ipſius Dei, qui per Prædicatorem dicit nobis ſe reuelaſſe noſtram religionem; & ſub hoc conceptu eſt motiuum credendi, & eſt vnum ex conſtitutiuis reuelationis externæ, quæ vltimò completur per internam. Quod propoſitio, ſeu Prædicatio noſtræ religionis poſſit ſumi tùm vt locutio, & Verbum Prædicatoris, tùm vt locutio, & Verbum Dei, patet ex verbis Apoſtoli paulò ante citatis: *cum accepiſſetis à nobis Verbum auditus Dei, accepiſtis illud non vt verbum hominum, ſed ſicut eſt vere Verbum Dei.* Proportionaliter miracula, & alia motiua credibilitatis ſumi poſſunt, & ſub con-

conceptu miraculi, ſeu operationis mirabilis, & ſub conceptu locutionis Dei; ſiquidem Deus, qui diſponit omnia, & vtitur omnibus, loquitur etiam per miracula, & per famam miraculorum; & ſi miracula ſumantur vt locutio Dei, poſſunt eſſe motiuum credendi, iuxta illud Chriſti Io. 14. *propter opera ipſa credite*, hoc eſt ſaltem ipſa opera, & miracula ſumite vt verbum Dei, & credite, quia Deus loquitur vobis per opera, & miracula. Similiter definitio Eccleſiæ, ſi ſumatur vt locutio Dei loquentis per Eccleſiam, poteſt eſſe motiuum credendi. Cum ergo dicimus propoſitionem externæ reuelationis, miracula, & alia motiua credibilitatis non eſſe motiuũ credendi, loquimur in ſenſu formali, & non negamus hæc eadem poſſe ſumi vt verbum, & locutionem Dei, & ſub hoc conceptu poſſe eſſe motiua intrinſeca credendi.

QVAESTIO XI.

Vtrum cum Aſſenſu Fidei Diuinæ infuſæ ſemper, & neceſſariò coniungatur aſſenſus Fidei Humanæ, & Acquiſitæ?

1. VIdetur vera ſententia Scoti quæſt. 1. Prologi ſententiarum §. *contra concluſionem principalem*, & in 3. diſt. 23. quæſt. vnica; Gabrielis in 3. diſt. 23. quæſt. 2. art.

2. art. 2. Durandi in 3. diſt. 25. quæſt. 3. num. 4. Cani lib. 2. de Locis Theologicis, cap. 8. in reſp. ad 4. Vaſquez 1. 2. diſp. 201. cap. 2. & aliorum, qui docent de lege ordinaria cum aſſenſu fidei diuinæ ſemper, & neceſſariò coniungi aſſenſum fidei humanæ, ac acquiſitæ: primò quia vt dictum eſt quæſt. 10. in reſp. ad primum, obiectum numquam eſt credibile fide diuina propter externam reuelationem vltimò completam per internam illuminationem, quin idem obiectum ſit etiam prudenter credibile fide humanâ propter motiua credibilitatis; ſed fruſtra deberet eſſe credibile fide humanà, ſi non deberet credi etiam fide humanà; ergo &c.

2. Secundò motiua credibilitatis requiruntur ad hoc, vt diſponant hominem ad credendum fide diuina; ſed non diſponunt ad credendum fide diuina, niſi per hoc, quod moueant ad credendum fide humana, quæ eſt diſpoſitio ad credendum fide diuina; ergo ad credendum fide diuina requiritur, vt ſimul credamus fide humana.

3. Reſp. plures poſſe diſtingui quæſtiones, quæ niſi diſtinguantur, oritur magna confuſio. Prima quæſtio eſt, vtrum de lege ordinaria potentia proxima credendi fide diuina ſemper coniungatur cum potentia proxima credendi fide humana. Ad hanc quæſtionem reſpondeo affirmatiuè, ac dico, quod de lège ordinaria numquam habemus potentiam proximam credendi fide diuina, quin habeamus etiam poten-

pòtentiam proximam credendi fide humana. Probatur: vt enim dictum eſt quæſt. 10. in reſponſione ad 1. num. 14. de lege ordinaria numquam Deus dat internam illuminationem, per quam conſtituimur proximè potentes credere fide diuina, niſi dum proponuntur motiua credibilitatis, propter quæ poſſimus prudenter credere fide humana Deum reuelaſſe myſteria propoſita.

3. Secunda quæſtio eſt, vtrum de lege ordinaria potentia proxima credendi fide diuina ſemper coniungatur cum actu, quo credimus, & iudicamus noſtram religionem eſſe prudenter credibilem fide etiam humana.

4. Reſp. affirmatiuè. Probatur: nam vt infra oſtendetur ex profeſſo, propoſitis motiuis credibilitatis, euidens eſt, quod propter illa poſſumus prudenter credere etiam fide humana: ſed nunquam habemus potentiam proximam credendi fide diuina, quin proponantur motiua credibilitatis; ergo nunquam habemus potentiam proximam credendi fide diuina, quin nobis ſit euidens, quod propter motiua credibilitatis poſſumus prudenter credere fide etiam humana; ſed intellectus non poteſt non aſſentiri veritati euidenti; ergo nunquam poſſumus credere fide diuina, quin euidenter cognoſcamus poſſe nos prudenter credere fide etiam humana.

5. Tertia quæſtio eſt, vtrum regulariter, antequam credamus fide diuina noſtram religionem eſſe veram, credamus

hoc

hoc idem fide humana propter motiua credibilitatis?

6. Reſp. affirmatiuè. Probatur experientià. Pueri enim, dum à Parentibus, Parochis, & Magiſtris proponitur illis noſtram religionem fuiſſe reuelatam à Deo, incipiunt hoc credere fide humana propter authoritatem proponentium, & propter motiua ab illis propoſita, & ſic paulatim perueniunt ad hoc, vt credant fide diuina propter reuelationem Dei, ſiſtendo in ipſa. Idem proportionaliter dic de Infidelibus, cum à Prædicatoribus Euangelij conuertuntur ad fidem. Incipiunt enim credere propter authoritatem Prædicatorum, & propter motiua credibilitatis. Ratio eſt, quia ſicut in alijs diſciplinis, ſic in diſciplina, qua addiſcimus fidem, regulariter incipimus ab actibus facilioribus, & imperfectioribus, & ſic peruenimus ad actus difficiliores, & perfectiores; ſed actus fidei humanæ, quo credamus propter motiua credibilitatis, eſt facillimus, & imperfectus; actus fidei diuinæ, quo credamus immediatè propter diuinam reuelationem eſt perfectus, & difficillimus; ergo &c.

7. Quarta quæſtio, eſt, vtrum de lege ordinaria neceſſe ſit, vt in eo inſtanti, in quo credimus fide diuina Deum reuelaſſe noſtram religionem, eiuſque myſteria, hoc idem credamus fide humana propter motiua credibilitatis.

8. Reſp. negatiuè. Ratio eſt, quia cùm per actum imperfectum paulatim proce-

procedimus ad perfectum, obtento actu perfecto, non eſt neceſſe, vt retineamus imperfectum, ſed ſolemus ab actu imperfecto ceſſare: E. G. cum per fidem humanam, qua credimus aliquam propoſitionem mathematicam eſſe veram propter authoritatem magiſtri docentis, paulatim procedimus ad ſcientiam, qua ſcimus illam propoſitionem eſſe veram propter euidentem demoſtrationem, obtenta ſcientia per demoſtrationem, non eſt neceſsè, vt retineamus actum fidei humanæ, quo credimus illam propoſitionem eſſe veram propter authoritatem Magiſtri, imo regulariter ſolemus ceſſare à tali actu fidei humanæ: ſed cum per fidem acquiſitam procedimus ad infuſam, ab actu imperfecto fidei humanæ procedimus ad actum perfectum fidei diuinæ; ergo obtenta fide diuina, non eſt neceſſe, vt retineamus actum fidei humanæ, ſed ſolemus ab illo ceſſare. Confirmatur: nam illi Samaritani, qui, vt dicitur Io: 4. fide humana crediderant Chriſtum eſſe Meſſiam, & Saluatorem mundi propter teſtimonium mulieris Samaritanæ, poſtquam audito Chriſto, & ab eo interius illuminati crediderunt fide diuina, depoſuerunt fidem humanam, ac dixerunt Samaritanæ: *Iam non propter tuã loquelam credimus: ipſi enim vidimus, & ſcimus*, hoc eſt, vt explicat S. Thomas lect. 5. in cap. 4. Ioan. firmiter credimus, *quia hic eſt verè Saluator Mundi*; ſed vt docet Auguſtinus tract. 15. in Ioan. Samaritani, qui primo crediderant propter ver-

bum

bum mulieris, ac deinde credunt propter verbum ipſius Chriſti, ſunt figura infidelium, qui cum conuertuntur ad fidem, primum credunt propter teſtimonium Eccleſiæ, in quantum eſt cõmunitas humana, deinde propter ipſam diuinam reuelationem; ergo qui fide diuina credunt immediatè propter diuinam reuelationem, non credunt amplius fide humana propter authoritatem Eccleſiæ, & propter motiua credibilitatis, ſed dicunt mulieri, hoc eſt Eccleſiæ: *iam non propter tuam loquelam credimus; ipſi enim audiuimus Chriſtum interius loquentem, & teſtantem ſe eſſe Saluatorem Mundi*. Sicut autem qui eodem tempore credit aliquid per duos actus, per vnum actum propter authoritatem Petri, per alium actum propter authoritatem Pauli, non poteſt dicere Petro, *Ego non credo propter tuam authoritatem, ſed propter authoritatem Pauli*, ſic ſi eodem tempore per actum fidei humanæ credimus propter authoritatem Eccleſiæ, & per actum Fidei Diuinæ credimus propter authoritatem Dei, non poſſumus abſolutè dicere, *iam non credo propter authoritatem Eccleſiæ, ſed propter authoritatem Dei*. Docet autem ſatis expreſsè S. Thomas citata lect. 5. in cap. 4. Io. quod licet per fidem humanam, qua credimus propter motiua credibilitatis, manuducamur ad fidem diuinam, qua credimus purè propter diuinam authoritatem, tamen cum peruenimus ad credendum fide diuina propter diuinam authoritatem, non amplius

plius credimus propter motiua credibilitatis, dicens. *Recta quidem eſt fides, cùm veritati non propter aliquid aliud, ſed propter ſe ipſam obeditur, & quantum ad hoc dicit, quod mulieri dicebant, quod iam credimus veritati non propter tuam loquelam, ſed propter ipſam veritatem. Inducunt autem nos ad fidem Chriſti tria. Primò quidem ratio naturalis. Secundo teſtimonia legis, & Prophetarum. Tertiò prædicatio Apoſtolorum, & aliorum. Sed quando per hæc homo manuductus credit, tunc poteſt dicere, quod propter nullum iſtorum credit, nec propter rationem naturalem, nec propter teſtimonia legis, nec propter teſtimonia aliorum, ſed propter ipſam veritatem tantum.* Hactenus S. Thomas.

9. Quinta quæſtio eſt, vtrum ſaltem actus fidei diuinæ poſſit in eodem inſtanti coniungi cum actu fidei humanæ, quo propter motiua credibilitatis credamus Deum reuelaſſe noſtram religionem.

10. Reſp. hanc quæſtionem eſſe infrà ſoluendam, cum examinabimus, vtrum actus fide diuinæ poſſit pro eodem inſtanti coniungi cum actu ſcientiæ, vel opinionis, vel fidei humanæ circa idem obiectum materiale.

11. Ad 1. concedo maiorem, & nego minorem, ac dico, quod motiua credibilitatis pro eo inſtanti, pro quo credimus fide diuina, non proponuntur fruſtra, quia licet non moueant ad fidem humanam, qua propter talia motiua credamus religionem noſtram fuiſſe reuelatam à Deo, tamen mouent

mouent ad iudicium euidens, quo propter talia motiua iudicamus credi prudenter poſſe, ac debere noſtram religionem fuiſſe reuelatam à Deo, ſine quo iudicio dari non poteſt actus fidei diuinæ, vt dictum eſt num. 4. reſpondendo ad ſecundam quęſtionem.

12. Ad 2. Reſp. primò concedo maiorem, & nego minorem, & dico, quod motiua credibilitatis pro eo inſtanti, pro quo elicitur actus fidei diuinæ, diſponunt ad talem actum per hoc, quod moueant, & determinent ad iudicium euidens de prudenti credibilitate noſtræ Religionis, eiuſque myſteriorum, ſine quo iudicio non poteſt dari actus fidei diuinæ.

13. Reſp. ſecundò concedo maiorem, & diſtinguo minorem: motiua credibilitatis non diſponunt ad fidem diuinam, niſi per hoc, quod moueant ad credendum fide acquiſita pro eo inſtanti, pro quo credimus fide diuina, nego; pro tempore antecedenti, tranſeat; & nego conſequentiam. Sicut timor diſponit ad actum Charitatis pro tempore antecedenti, & tamen *perfecta Charitas foras mittit timorem*, vt dicitur 1. Io. 4. ſic actus fidei acquiſitæ diſponit ad actum fidei infuſæ, & tamen pro inſtanti, pro quo elicimus actum fidei infuſæ, ceſſamus ab actu fidei humanæ, & acquiſitæ.

14. Opponuntur plurima teſtimonia Auguſtini tùm libro de Vtilitate credendi præſertim cap. 16. & 17. tùm libro contra Epiſtolam Fundamenti cap. 4. & 5. cùm lib.

Digitized by Google

lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8. in quibus docet motiua credibilitatis, ac præſertim miracula, vel famam miraculorum eſſe neceſſaria vt credamus.

15. Ad hæc teſtimonia reſp. primò, quod, vt dictum eſt num. 5. in reſponſione ad 3. quæſtionem, regulariter non credimus fide diuina, quin prius per fidem humanam credamus propter motiua credibilitatis; ergo quia regulariter fides humana præcedere debet diuinam, Auguſtinus docet ad credendum neceſſaria eſſe motiua credibilitatis, & fidem humanam. Ex hoc autem non ſequitur neceſſe eſſe, vt in inſtanti, in quo credimus fide diuina, credamus fide humana.

16. Reſp. ſecundo, quod vt dictum eſt quæſt. 10. num. 15. in reſponſione ad 1. motiua credibilitatis ſunt neceſſaria tanquam conditiones ad obtinendam internam illuminationem, ſine qua non poſſumus credere fide diuina; ergo ſunt neceſſaria ad credendum fide diuina.

17. Reſp. tertiò, quod vt dictum eſt, num. 4. in reſponſione ad ſecundam quæſtionem, motiua credibilitatis ſunt neceſſaria ad hoc, vt iudicemus religionem noſtram eſſe prudenter credibilem; ſed hoc iudicium eſt neceſſarium, vt deinde credamus religionem noſtram eſſe veram, & reuelatam à Deo; ergo motiua credibilitatis etiam ex hoc capite ſunt neceſſaria ad credendum fide diuina.

18. Infertur, in quo ſenſu Auguſtinus libro contra Epiſt. fund. cap. 4. relato

quæ-

quæſtione 8. in 3. argum. dixerit ſe teneri in catholicæ Eccleſiæ gremio propter motiua credibilitatis per illa verba: *Tenet me in Catholicæ Eccleſiæ gremio conſenſus populorum, & gentium; tenet authoritas miraculis inchoata* &c. Dicendum, quod motiua credibilitatis tenent nos in fide Catholica, tanquam motiua extrinſeca, non tanquam motiua intrinſeca fidei diuinæ. Explicatur: Credimus, quia liberè volumus credere; ſed volumus credere, quia iudicamus credendum eſſe Catholicæ Eccleſiæ, hoc autem iudicamus propter motiua credibilitatis; ergo licet intrinſecè credamus propter veracitatem Dei reuelantis immediatè credibilem, tamen extrinſecè credimus propter illa motiua, propter quæ iudicamus eſſe credendum, hoc eſt propter motiua credibilitatis, ac proinde in fide Catholica tenent nos non ſolum motiua intrinſeca, ſed etiam motiua extrinſeca credendi; ergo rectè dicitur, quod tenent nos in Eccleſia Catholica non ſolum prima veritas reuelans, quæ eſt adæquatum motiuum intrinſecum ad credendum fide diuina, ſed etiam motiua extrinſeca credibilitatis. In eodem ſenſu poteſt intelligi illud eiuſdem Auguſtini cap. 5. eiuſdem libri: *non crederem Euangelio, niſi Eccleſiæ me moueret authoritas*. Quamuis enim motiuum intrinſecum credendi fide diuina Euangelium fuiſſe reuelatum à Deo, ſit ipſa diuina reuelatio per ſe credibilis, tamen motiuum extrinſecum eſt authoritas Eccleſiæ. Nam propter

autho-

authoritatem Eccleſiæ iudicamus eſſe prudenter credibile, & fide diuina credendem, quod Deus reuelauerit Euangelium.

QVAESTIO XII.

Vtrum aſſenſus fidei diuinæ vltimo reſoluatur in veritatem infallibilem?

1. VIdetur non reſolui; primò, quia aſſenſus fidei vltimò reſoluitur in propoſitiones, ſeu præmiſſas ſupernaturaliter, non autem naturaliter notas; ſed hæc propoſitio *Deus eſt prima, & infallibilis veritas*, eſt naturaliter nota; ergo &c.

2. Secundò ex dictis quæſt. 3. aſſenſus fidei debet reſolui in propoſitiones immediatè, & per ſe credibiles; ſed hæc propoſitio, *Deus eſt prima, & infallibilis veritas*, debet demonſtrari, & nõ eſt immediatè, & per ſe credibilis; ergo &c.

3. Reſp. quod cum quæſt. 7. oſtenderimus aſſenſum fidei proximè reſolui in infallibilem authoritatem Dei, & in diuinum teſtimonium, quæſtione autem 10. probauerimus aſſenſum fidei diuinæ non ſolum proximè, ſed etiam vltimò reſolui in diuinum teſtimonium, hoc eſt in reuelationem per ſe credibilem, ſequitur, vt examinemus, an, & quo pacto aſſenſus fidei reſoluatur vltimò in infallibilem veritatem Dei, tanquam in alteram præmiſ-

ſam

ſam ſyllogiſmi fidei. In hac igitur quæſtione tria dubia ſunt examinanda inſinuata in rationibus dubitandi. Primum eſt, vtrum ſit lumine naturæ certò,& euidenter notum Deum eſſe veritatem infallibilem. Secundũ eſt, vtrum hoc idem ſit notum ex terminis, vel per ſolam demoſtrationem. Tertium eſt, vtrum aſſenſus fidei diuinæ reſoluatur in veritatem infallibilem, vt lumine naturali cognitam.

4. Dicendum primò, reſpondendo ad primum dubium: lumine naturæ certum, & euidens eſt Deum eſſe veritatem infallibilem. Probatur: nam, vt cum S.Thoma 1. parte, quæſt.3. art.2. docent omnes Theologi, lumine naturæ certum, & euidens eſt Deũ dari, & eſſe ens habens omnẽ perfectionem ſimpliciter ſimplicem; ſed etiam lumine naturæ certum,& euidens eſt veritatem infallibilem, quæ propter infinitam ſapientiam non poſſit falli,& errare, propter infinitam bonitatem non poſſit mentiri, & fallere, eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem; ergo lumine naturæ certum, & euidens, eſt Deum habere hanc perfectionem, vt ſit veritas infallibilis.

5. Dicendum ſecundo, reſpondendo ad ſecundum dubium: Deum eſſe veritatem infallibilem ſignatè, & in ſenſu conditionato, per lumen naturæ eſt certum, & euidens immediatè ex terminis: Deum eſſe veritatem infallibilem exercitè, & in ſenſu abſoluto, eſt certum, & euidens non ex terminis, ſed per demonſtrationem.

Probatur prima pars: nam Deum eſſe veritatem infallibilem ſignatè, & in ſenſu conditionato, eſt Deum, ſi datur à parte rei, & non eſt ens purè ſignatum, ſeu cognitum, & purum figmentum intellectus, eſſe veritatem infallibilem: ſed ex terminis eſt notum, Deum, ſi datur à parte rei, eſſe veritatem infallibilem; ergo &c. Probatur minor: cum enim nomine Dei intelligamus ens habens omnes perfectiones ſimpliciter ſimplices, & cum veritas infallibilis ex ſuo conceptu ſit perfectio ſimpliciter ſimplex, hoc eſt non includens defectum, & in quolibet neceſſaria ad excludendum defectum, ex terminis conſtat Deum, hoc eſt ens habens omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem, ſi datur, habere etiam hanc perfectionem, vt ſit veritas infallibilis.

6. Probatur ſecunda pars: nam Deum eſſe veritatem infallibilem exercitè, & in ſenſu abſoluto, eſt, Deũ non eſſe ens purè ſignatum, & purè cognitum, ſed eſſe ens reale habens à parte rei omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem, ac proinde, etiam hanc, vt ſit veritas infallibilis; ſed non eſt ex terminis, ſed per demonſtrationem certum, & euidens, quod Deus de facto datur, & non eſt ens purè ſignatum, & purè cognitum, ac merum figmentum intellectus, adeoque à parte rei habet hanc perfectionem, vt ſit prima veritas infallibilis, vt cum S. Thoma 1. parte, quæſt. 1. art. 1. docent communiter Theologi; ergo &c.

7 Dicen.

7. Dicendum tertio, reſpondendo ad tertiũ quæſitum : aſſenſus fidei diuinæ non poteſt vltimò reſolui in primam veritatem infallibilem, vt lumine naturali cognitam. Probatur : nam aſſenſus fidei eſt certior quolibet aſſenſu naturali, vt ex Chryſoſtomo, Auguſtino, & alijs PP. dictum eſt ſupra; ſed aſſenſus certior non poteſt vltimò reſolui in aſſenſum minus certùm; ergo aſſenſus fidei non poteſt vltimo reſolui in aſſenſum naturalem. Confirmatur: nam in præſenti materia valet illud axioma Ariſtotelis, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*, ideoque vt docent omnes, aſſenſus concluſionis non poteſt eſſe certior aſſenſu præmiſſarum, ex quibus vnicè infertur, & eſt impoſſibile, vt cum aſſentimur alicui obiecto materiali propter formale, certius aſſentiamur obiecto materiali, quam formali; ſed myſterijs reuelatis Trinitatis, Incarnationis &c. aſſentimur vnicè propter hoc obiectum formale, quia Deus infallibilis veritas illa reuelauit; ergo impoſſibile eſt, vt certius aſſentiamur myſterijs reuelatis, quam huic propoſitioni, *Deus eſt veritas infallibilis*; ſed ſi huic propoſitioni, *Deus eſt veritas infallibilis*, aſſentiremur aſſẽſu purè naturali, certius aſſentiremur myſterijs reuelatis, vt pote quibus aſſentimur aſſenſu ſupernaturali fidei, quàm huic propoſitioni, *Deus eſt veritas infallibilis*; ergo &c.

8. Concluditur ex dictis fidem diuinam non poſſe vltimo reſolui, & fundare

ſuam certitudinem in prima veritate, vt cognita cognitione naturali, ſed eſſentialiter vltimo reſolui, & fundare ſuam certitudinem in prima veritate, vt cognita cognitione ſupernaturali, ac proinde falſam eſſe non ſolùm ſententiam, in quam teſte Suario Tomo de Fide diſp. 3. ſect. 3. inclinat Altiſiodorenſis in Summa lib. 3. tract. 3. cap. 2. quæſt. 1. quæ ſententia docet fidem infuſam ſemper vltimò reſolui, ac fundare ſuam certitudinem in prima veritate, vt cognita cognitione naturali, ſed etiam ſententiam, quæ vt docet idem Suarius ſect. 6. num. 3. eiuſdem diſputationis, videtur eſſe Caietani, quæ ſententia docet fidem infuſam non ſemper, ſed aliquando vltimò reſolui, & fundare ſufficienter ſuam certitudinem in prima veritate, vt cognita cognitione naturali.

9. Licet fides diuina non poſſit reſolui in primam veritatem, vt naturaliter cognitam, tamen aliqua fides humana diſponens ad fidem diuinam poteſt vltimò reſolui, & fundare ſuam certitudinem in prima veritate, vt naturalitèr cognita.

10. Ad 1. conc. mai. & diſting. min. Hec propoſitio *Deus eſt veritas infallibilis*, eſt non ſolum naturaliter, ſed etiam ſupernaturaliter nota, concedo minorem; eſt nota ſolum naturaliter, nego minorem; & diſtinguo conſequens; ergo fides non poteſt reſolui in veritatem infallibilem, vt notam per ſolum lumen naturæ, concedo conſequentiam; vt notam ſupernaturaliter per lumen fidei, nego conſequentiam.

Licet

Licet Deum eſſe primam veritatem infallibilem innoteſcat per lumen naturæ, tamen innoteſcit etiam multo perfectius, & certius per lumen ſupernaturale fidei infuſæ: fides autem diuina fundat ſuam certitudinem in prima veritate, non in quantum innoteſcit per lumen naturæ, ſed in quantum certius, & perfectius innoteſcit per lumen fidei infuſæ, vt magis explicabitur quæſtione ſequente XIII.

11. Ad 2. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: hæc propoſitio, Deus eſt veritas infallibilis, naturaliter non eſt per ſe credibilis, tranſeat; ſupernaturaliter, & ſuppoſita reuelatione ſufficienter propoſita, nego. Hæc propoſitio, Deus eſt veritas infallibilis, ſuppoſita reuelatione ſufficienter propoſita, eſt per ſe, & immediatè credibilis, vt explicabitur iam ſequenti quæſtione XIII.

QVAESTIO XIII.

Vtrum motiuum, in quod ſoluitur vltimò aſſenſus fidei, ſit prima veritas vt immediatè credita per ipſam fidem, tanquam teſtans, ſe eſſe primam veritatem.

1. PRimò videtur prima veritas non eſſe motiuum fidei, vt credita per ipſum habitum Fidei: Habitus enim ſu-

pernaturales proportionaliter reſpondent habitibus naturalibus; ſed concluſionibus, & principijs aſſentimur per diſtinctos habitus naturales, ſiquidē concluſionibus aſſentimur per habitum ſcientæ, principijs aſſentimur per habitum intellectus, qui idcirco vocatur habitus principiorum; ergo quandoquidem myſterijs reuelatis, quæ ſe habent vt concluſiones, aſſentimur per habitum fidei, huic propoſitioni, *Deus eſt veritas infallibilis*, quæ propoſitio eſt principium, ex quo inferuntur concluſiones fidei, aſſentimur per alium habitum ſupernaturalem diſtinctum ab habitu fidei.

2. Secundò videtur vera ſententia Cardinalis de Lugo diſp. 1. Sect. 6. num. 82. in Tomo de Fide docentis contra Suariū, quod licet prima veritas ſit motiuum fidei, vt aſſenſu ſupernaturali credita per ipſum habitum fidei, tamen non eſt motiuum fidei, vt credita propter reuelationem diuinam, ſed debet aliundè cognoſci, vt poſſit mouere ad credenda alia propter reuelationem diuinam. Si enim dicamus ſummam Dei veracitatem non aliundè per fidem innoteſcere, niſi quia Deus reuelauerit ſe eſse ſummè veracem, incidimus in circulum vitioſum, ac penitus inexplicabilem; ergo &c. Probatur antecedens: nam dum quæritur, *cur credis Deum eſſe veracem*? reſpondemus, *quia Deus teſtatur ſe eſſe veracem*; dum rurſum quæritur, *quare credis Deo teſtanti ſe eſſe* veracem? reſpondere debemus, *quia Deus eſt verax*: ſiquidem teſtimonium mendacis

non

non meretur fidem; ergo credimus Deum eſſe veracem propter teſtimonium, quo teſtatur ſe eſſe veracem, & credimus teſtimonio, quia Deus eſt verax, & ſic committitur circulus. Confirmatur: nam in humanis qui credit homini teſtanti ſe eſſe veracem, niſi aliundè ei innotuerit veracitas teſtantis, stultè credit; ergo ſi per fidem ita crederemus Deo teſtanti ſe eſſe veracem, vt non aliundè nobis innoteſceret diuina veracitas, stultè crederemus.

3. Tertiò iuxta ſententiam ſatis communem, idem obiectum non poteſt ſimul euidenter cognoſci, & per fidem obſcurè credi; ergo in hac ſententia diuina veracitas, dum euidenter cognoſcitur, non poteſt per fidem obſcurè credi propter reuelationem obſcuram; ergo ſi diuina veracitas eſſet motiuum fidei ſolùm vt obſcurè cognita propter diuinam reuelationem, dum cognoſcitur euidenter propter demonſtrationem, non poſſet exercere munus obiecti formalis, ac motiui, & non poſſet mouere ad vllum actum fidei, ac proinde cum euidenter cognoſcimus Deũ eſſe veracem, nullum actum fidei poſſemus elicere, quod eſt abſurdum.

4. Quartò etiamſi Deus non reuelaſſet ſe eſſe ſummè veracem, poſſet reuelare alia myſteria, quæ tunc etiam poſſent per fidem credi: ſed in hoc caſu ſumma veracitas Dei eſſet obiectum formale fidei, & cum non eſſet reuelata, non eſſet obiectum formale fidei vt credita propter reuelationem, ſed vt aliunde cognita; ergò obie-

ctum formale fidei poteſt eſſe ſumma veracitas Dei, non vt credita propter reuelationem, ſed vt aliunde cognita.

5. Quintò ſi fides vltimò reſolueretur in hanc propoſitionem, *Deus eſt prima veritas teſtans ſe eſſe primam, & infallibilem veritatem*, hæc propoſitio deberet eſſe per ſe credibilis; ſed non eſt per ſe credibilis; ergo &c.

6. Reſp. quod quia diximus aſſenſum, quo aſſentimur primæ veritati, quæ eſt obiectum formale fidei, eſſe ſupernaturalem; aſſenſus autem ſupernaturalis debet elici ab habitu ſupernaturali; examinandum eſt primò, à quo habitu ſupernaturali eliciatur talis aſſenſus, num ab habitu fidei, an potius ab alio habitu? Secundo examinandum eſt, vtrum credere debeamus Deum eſſe primam veritatem, quia ipſemet reuelauit ſe eſſe primam veritatem, vel propter aliud motiuum.

7. Dicendum primò, reſpondendo primæ quæſtioni: per eumdem habitum ſupernaturalem, & per ſe infuſum fidei, quo credimus myſteria reuelata, quæ ſunt obiecta materialia fidei, aſſentimur etiam primæ veritati, quæ eſt obiectum formale.

8. Probatur primo: nam alioquin contra ſententiam communem Theologorum deberemus admittere duos habitus ſupernaturales per ſe infuſos, alterum, quo credamus Deum eſſe primam veritatem, alterum, quo credamus myſteria reuelata.

9 Pro-

9. Probatur ſecundò: nàm eadem potentia verſatur circa obiectũ materiale, ac circa formale: ſed habitus fidei infuſæ eſt quædam potentia, vt dictum eſt lib. 5. de Gratia, tractatu 3. de Gratia habituali, quæſtio 20. ergo per eundem habitum fidei infuſæ credimus myſteria reuelata, quæ ſunt obiecta materialia, & credimus Deum eſſe primam veritatem.

10. Dicendum ſecundò cum Suario Tomo de Fide diſp. 3. ſect. 3. nu. 4. & ſeqq. reſpondendo ſecundæ quæſtioni: obiectum formale fidei eſt, quod Deus ſit veritas infallibilis, teſtans ſe eſſe veritatem infallibilem, ac proindè per fidem credimus Deo, quia Deus eſt veritas infallibilis, teſtans ſe eſſe veritatem infallibilem.

11. Probatur: nam aſſenſus fidei ideò eſt ſupernaturalis, certiſſimus, & certior quolibet aſſenſu naturali, quia nititur veritate infallibili vt ſupernaturaliter teſtante, & dicente ea, quæ credimus; aſſenſus autem naturalis non nititur veritate infallibili vt teſtante ea, quibus aſſentimur: ſed ſi per fidem crederemus Deum eſſe veritatem infallibilem, non ex hoc motiuo, quia Deus eſt veritas infallibilis, teſtans ſe eſſe veritatem infallibilem, aſſenſus, quo credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, non niteretur infallibili veritate vt ſupernaturaliter docente, & teſtante ſe eſſe veritatem infallibilem; ergo aſſenſus fidei, quo credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, non eſſet certiſſimus, ac proindè non poſſet refundere ſummam

certitudinem in actus, quibus myſteria reuelata credimus ex hoc motiuo, quia Deus eſt veritas infallibilis; ergo vt ſit certiſſimus, debet credere Deum eſſe veritatem infallibilem ex hoc motiuo, quia Deus eſt veritas infallibilis, teſtans, & docens ſe eſſe veritatem infallibilem.

12. Dices, quod ad hoc, vt actus, quo credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, ſit certiſſimus, & nitatur Deo, vt docente, & teſtante ſe eſſe veritatem infallibilem, ſufficit, vt procedat ex ſpeciali illuminatione Spiritus Sancti, qua docet ſe eſſe veritatem infallibilem, licet non nitatur ea illuminatione vt obiecto formali, eo quod non reflectat Deum per illam illuminationem docere, & teſtari ſe eſſe veritatem infallibilem.

13. Sed contra: nam ſumma fidei certitudo oritur ex hoc, quod nitatur Deo vt docente, & teſtante, tanquam obiecto formali; ergo vt aſſenſns, quo credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, ſit ſummè certus, debet niti Deo vt docente, & teſtante, tanquam obiecto formali. Confirmatur: nam qui credit quæ dicuntur à Magiſtro, quia ita dicuntur à Magiſtro, vt illi videantur vera, ſed non credit, quia magiſter teſtatur illa eſſe vera, non nititur authoritate Magiſtri vt docentis, & teſtantis; ergo ſi credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, Deo per internam illuminationem ita proponente hoc obiectum, vt videatur verum, ſed non credimus, quia Deus teſtatur hoc obiectum eſſe verum,

rum, non nitimur authoritate Dei vt docentis, & teſtantis: ſed aſſenſus fidei deſumit ſuam certitudinem ex eo, quod nitatur authoritate Dei vt docentis, & teſtantis; ergo aſſenſus, quo credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, non haberet ſummam certitudinem, ac proinde non poſſet ſummam certitudinem refundere in actus, quibus credimus myſteria reuelata.

14. Confirmatur primò concluſio: nam actus ſupernaturalis, quo per fidem credimus Deum eſſe veritatem infallibilem, debet differre ex obiecto formali ab actu naturali, quo, vt dictum eſt quæſt. 11. poſſumus hoc idem credere; ſed in oppoſitâ ſententia non differret ex obiecto formali, ſed ſolum ex principio effectiuo: ſiquidem actus ſupernaturalis procederet ab habitu fidei, & ab illuminatione ſupernaturali Spiritus Sancti, aſſenſus purè naturalis procederet à principio purè naturali; ergo falſa eſt oppoſita ſententia.

15. Confirmatur ſecundò: nam certitudo ſupernaturalis fidei eſt coniuncta cum captiuitate intellectus in obſequium Dei vt teſtantis ea, quæ credimus; ſed ſi crederemus Deum eſſe veritatem infallibilem, & non propter hoc motiuum, quia Deus teſtatur ſe eſſe veritatem infallibilem, certitudo illius aſſenſus non eſſet coniuncta cum captiuitate intellectus in obſequium Dei, vt teſtantis ſe eſſe veritatem infallibilem; ergo &c.

16. Ad 1. diſtinguo maiorem: habitus ſupernaturales proportionaliter correſpōdent habitibus naturalibus quoad aliqua, concedo; quoad omnia nego; concedo minorem; & nego conſequentiam.

17. Ex dictis lib. 5. de Gratia quæſt. 21. num. 6. habitus per ſe infuſi ſunt ſimul potentiæ, & habitus: habitus naturales ſunt ſolum habitus, non autem potentiæ; ergo habitus naturales, & habitus per ſe infuſi quoad hoc non proportionantur; ſed eadem potentia directè verſatur tùm circa obiectum formale, tùm circa materiale; ergo non eſt mirum, quod licet non idem habitus naturalis verſetur directè circa principia, & circa concluſiones; ſiquidem habitus naturalis eſt purus habitus, non autem potentia; nihilominus idem habitus per ſe infuſus fidei directè aſſentiatur tùm veritati infallibili vt teſtanti, quæ eſt obiectum formale, & principium credendi, tùm myſterijs reuelatis, quæ ſunt concluſiones, & obiecta purè materialia.

18. Ad 2. nego nos per explicatam ſententiam incidere in circulum vitioſum, & inexplicabilem. Dum ad probandum circulum opponitur, quod cùm quæritur, *cur credis Deum eſſe veracem?* Reſpondemus, quia Deus teſtatur ſe eſſe veracem; dum rurſus quæritur, *cur quæris Deo teſtanti ſe eſſe veracem?* reſpondere debemus, *quia Deus eſt verax, ſeu eſt veritas infallibilis*; nego ſuppoſitum, quod nimirum obiectum formale fidei infuſæ ſit hæc propoſi-

poſitio incomplexa, *Deus eſt veritas infallibilis*, ac dico, quod obiectum formale fidei infuſæ eſt hæc propoſitio complexa, *Deus eſt veritas infallibilis, teſtans ſe eſſe veritatem infallibilem*; illa verò incomplexa, *Deus eſt veritas infallibilis*, eſt obiectum formale aſſenſus naturalis immediati, vel mediati, vt explicatum eſt quæſtione 11. qui aſſenſus naturalis reſoluitur vel in terminos, ſi eſt immediatus, vel in demonſtrationem, eiuſque præmiſſas, ſi eſt mediatus.

19. Sed vrgebis: quærenti, cur Deum credis eſse veritatem infallibilem teſtantem ſe eſse veritatem infallibilem, non poteſt reſponderi, niſi per circulum vitioſum; ergo non vitatur circulus vitioſus.

20. Reſp. nego antecedens, ac dico illam propoſitionem obiectiuam, vt pote quæ eſt primum creditum, & primum principium credendi cætera, credi propter ſe ipſam, tanquam propter obiectum formale, proportionaliter, ac primis principijs ſciendi aſsentimur propter ſe ipſa, tanquam propter obiectum formale, vt magis explicabitur in reſponſione ad 5.

21. Ad confirmationem nego antecedens vniuerſaliter loquendo. Poteſt contingere, vt aliquis, de quo antecedenter ignoremus, vtrum ſit verax, vel mendax, dicat ſe eſse veracem, & dicat tali modo, vt hoc eius teſtimonium appareat dignum fide: ſed in hoc caſu prudenter poſsumus credere illum eſse veracem, quia dicit ſe eſse veracem, & teſtimonium eius apparet

dignum fide; ergo à fortiori Deo teſtanti ſe eſse veritatem infallibilem per teſtimonium ex ſe dignum fide, poſsumus credere Deum eſse veritatem infallibilem, vt magis explicabitur in reſponſione ad 5.

22. Ad 3. diſtinguo maiorem: idem obiectum ſeorſim non poteſt euidenter cognoſci, & ſimul per fidem obſcurè credi, tranſeat: idem obiectum non poteſt euidenter cognoſci ſeorſim, & ſimul per fidem obſcurè credi, in quantum includitur in alio obiecto complexo, nego: & diſtinguo conſequens: ergo Deum eſse veritatem infallibilem, non poteſt euidenter cognoſci ſeorſim, & per fidem obſcurè credi ſeorſim, concedo conſequentiam; non poteſt euidenter cognoſci ſeorſim, & per fidem obſcurè credi, in quantum includitur in hoc complexo obſcuro, *Deus eſt veritas infallibilis, teſtãs ſe eſſe veritatẽ infallibilem*, nego conſequentiam. Licet admittamus, quod idẽ obiectũ ſeorſim non poteſt euidenter cognoſci, & ſimul per fidem obſcurè credi ſeorſim, vt dicetur q. 33. tamen debemus concedere, quod idem obiectum ſeorſim poteſt euidenter cognoſci, & ſimul per fidem obſcurè credi, in quantum includitur in alio obiecto complexo obſcuro. E. G. licet dum aliquis cognoſcit euidenter Deum eſse vnum, non poſſit fide obſcurè ſeorſim credere, Deum eſse vnum, tamen poteſt obſcurè credere Deum eſse Trinum, & Vnum, adeoque poteſt credere Deum eſse vnum, non ſeorſim, ſed in quantum includitur in hoc obiecto com-

complexo, *Deus eſt Trinus, & Vnus*; ergo proportionaliter in caſu noſtro, cum aliquis cognoſcit euidenter Deum eſſe veritatem infallibilem, non poteſt per fidem obſcurè credere ſeorſim Deum eſſe veritatem infallibilem, ſed poteſt per fidem obſcurè credere hoc obiectum complexum obſcurum, *Deus eſt veritas infallibilis, teſtans exercitè ſe eſſe veritatem infallibilem*, in quo complexo includitur illa propoſitio incomplexa, *Deus eſt veritas infallibilis*: ſed obiectum formale fidei eſt illa propoſitio complexa, *Deus eſt veritas infallibilis teſtans ſe eſſe veritatem infallibilem*: ergo poteſt aliquis ſimul cognoſcere euidenter Deum eſſe veritatem infallibilem, & ſimul obſcurè credere obiectum formale fidei, & propter obiectum formale credere myſteria reuelata.

23. Ad 4. nego maiorem, ac dico non poſſe Deum reuelare myſteria, & poſtulare, vt illa ſummè credantur, quin ſimul exercitè reuelet ſe eſſe veritatem infallibilem. Ratio eſt, quia vt benè arguit Suarius tomo de Fide diſp. 3. ſect. 6. omnis loquens eo ipſo, quod poſtulat, vt credatur id, quod dicit, teſtatur ſe in eo dicto eſſe veracem; ergo eo ipſo, quod Deus reuelat myſteria, & poſtulat ſuis dictis ſummè credi, teſtatur exercitè ſe eſſe ſummè veracem; ergo poſſumus ſummè credere Deum eſſe veritatem infallibilem teſtantem ſe eſſe veritatem infallibilem, & ab hoc obiecto formali propter ſe credito moueri ad ſummè credendum myſte-

Digitized by Google

ria reuelata, vt obiecta materialia.

24. Ad 5. concedo maiorem, & nego minorem, ac dico, quod cum Deus per reuelationem externam vltimò completam per internam teſtatur ſe eſse veritatem infallibilem, experienti, & intelligibiliter audienti talem locutionem, eſt per ſe credibile, quod illa eſt locutio veritatis infallibilis teſtantis ſe eſse veritatem infallibilem; ſed idem eſt credere, quod hæc eſt locutio veritatis infallibilis teſtantis ſe eſse veritatem infallibilem, ac credere, quod veritas infallibilis per hanc locutionem teſtatur ſe eſse veritatem infallibilem; ergo cum Deus per externam reuelationem vltimò completam pe internam, teſtatur ſe eſse veritatem infallibilem, eſt immediatè credibile, quod auctor locutionis eſt veritas infallibilis, teſtans ſe eſse veritatem infallibilem. Probatur maior, & explicatur argumentum. Nam ſicut homo ante ignotus poteſt locutione, quæ ex ſe appareat fide digna, teſtari ſe eſse veracem, ſic à fortiori Deus poteſt locutione, quæ ex ſe appareat fide digna, teſtari ſe eſse ſummè veracem, ac ſe eſse veritatem infallibilem; ergo ſicut in caſu poſito mihi eſt immediatè credibile, quod illa locutio eſt fide digna, adeoque quod author illius locutionis eſt loquens fide dignus, teſtans ſe eſse veracem, ſic ſi Deus locutione, quæ ex ſe appareat fide digna, teſtetur ſe eſse ſummè veracem, eſt per ſe credibile authorem talis locutionis eſse loquentem ſummè veracem, ac

ſummà

ſummà fide dignum, teſtantem ſe eſſe ſummè veracem.

QVAESTIO XIV.

Vtrum obiectum materiale fidei ſit veritas reuelabilis, obiectum formale ſit prima veritas, & reuelatio?

1. PRimo videtur obiectum formale vltimum aſſenſus fidei eſſe tùm prima veritas, tum reuelatio. Obiectum enim formale vltimum aſſenſus concluſionis ſunt duæ præmiſſæ per ſe credibiles, propter quas aſſentimur concluſioni; ſed concluſionibus fidei aſſentimur propter iſtas duas præmiſſas per ſe credibiles, nimirum, quia Deus eſt prima veritas, & quia Deus illas reuelauit; ergo vtraque præmiſſa, ac proinde tùm prima veritas, tùm reuelatio, eſt obiectum formale vltimum aſſenſus fidei.

2. Secundò videtur obiectum formale vltimum aſſenſus fidei eſſe ſola prima veritas, non autem reuelatio. Nam eodem pacto prima veritas eſt obiectum formale vltimum fidei, quo prima, & infinita bonitas eſt obiectum formale vltimum Charitatis; ſed ſola prima bonitas eſt obiectum formale vltimum Charitatis; ergo ſola prima veritas eſt obiectum formale vltimum fidei.

3. Ter-

3. Tertiò obiectum formale vltimum virtutis theologicæ debet eſſe ſolum aliquid increatum, & diuinum, vt patet ex allato exemplo Charitatis; ſed fides eſt virtus theologica; ergo obiectum formale vltimum fidei debet eſſe ſola prima veritas increata, reuelatio verò cum ſit creata, non poteſt eſſe obiectum formale vltimum fidei, ſed ſolùm eſt conditio, *ſine qua non*.

4. Quartò videtur obiectum formale vltimum fidei non eſſe prima veritas, ſed Deitas, ſiue infinita perfectio Dei, vt docet Aureolus apud Capreolum in 3. diſt. 24. quæſt. vltimà art. 2. in fine. Quod enim creditur propter aliud, non eſt obiectum formale vltimum, ſed potius illud aliud eſt obiectum formale vltimum; ſed credimus Deum eſſe primam veritatem propter Deitatem, hoc eſt, quia Deus eſt ens habens omnem perfectionem; ergo obiectum formale vltimum fidei non eſt prima veritas, ſed Deitas.

5. Quintò videtur ſola reuelatio eſſe obiectum formale vltimum fidei, prima autem veritas non eſſe obiectum formale vltimum fidei. Obiectum enim formale vltimum eſt, quod creditur propter ſe, quod autem creditur propter aliud, non eſt obiectum formale vltimum; ſed ex dictis quæſtione XIII. Deum eſſe primam veritatem credimus, quia Deus teſtatur ſe eſſe primam veritatem, adeoque propter reuelationē; ergo obiectum formale vltimū fidei non eſt prima veritas, ſed reuelatio.

Sextò

6. Sextò obiectum formale fidei eſt, per cuius aſſenſum fidelis diſtinguitur primò ab infideli; ſed fidelis primo diſtingitur ab infideli non per hoc, quod credat Deum eſſe primam veritatem; nam etiam infideles, & heretici hoc credunt; ſed per hoc, quod credat Deum reuelaſſe noſtram religionem; ergo obiectum formale fidei non eſt prima veritas, ſed reuelatio.

6. Reſp. quod licet obiectum materiale, & formale dicantur multipliciter, tamen vt patet ex S. Thoma 2.2. quæſt. 1. art. 1. cùm agitur de actibus, & habitibus iudicatiuis, nomine obiecti materialis ſolet intelligi id, quod per habitum, vel actum iudicatur; nomine obiecti formalis, abſtrahendo à primariò, & ſecundario, ſolet intelligi motiuum iudicandi, eo pacto, quo obiecta materialia Geometriæ dicuntur concluſiones Geometricæ, obiectum formale ſunt prima principia, quæ mouent ad aſſentiendum concluſionibus Geometricis; ſed fides eſt actus, vel habitus iudicatiuus; ergo obiectum materiale adæquatum fidei eſt, quod complectitur omnia & ſola ea, quæ per fidem credimus, aut poſſumus credere, tanquam concluſiones, obiectum formale eſt motiuum credendi; ſed per fidem poſſumus credere omnia, & ſola reuelabilia à Deo; ergo obiectum materiale adæquatum fidei, quod etiam dici ſolet obiectum communitatis, eſt veritas à Deo reuelabilis, vt communiter conceditur.

7. Dicendum ſecundò: obiectum ma-

teriale attributionis in fide eſt ſola veritas diuina, reliquæ veritates ſunt obiecta attributa.

8. Probatur: nam obiectum materiale attributionis in fide eſt illa veritas, quæ primò, & per ſe reuelatur, ita vt reliquæ reuelentur in ordine ad illam; ſed Deus primò, & per ſe reuelat veritates diuinas, in quarum cognitione conſiſtit noſter vltimus finis, & noſtra beatitudo, reliquas autem veritates reuelat ſolum propter aliquem ordinem, quem habent ad veritates diuinas; ergo ſola veritas diuina eſt obiectũ materiale attributionis in fide, reliquæ veritates ſunt obiecta attributa; & quia veritas diuina realiter eſt ipſa prima veritas, ideo vt docet S. Thomas eodem art. 1. dici poteſt, quod ipſa prima veritas eſt obiectum materiale fidei, intellige, *attributionis*.

9. Dicendum tertiò: obiectum formale fidei, ſeu motiuum credendi eſt ipſa prima veritas reuelans. Probatur: [nam obiectum formale fidei eſt motuum credendi omnia, quæ credimus per fidem; ſed omnia, quæ credimus per fidem, credimus ex hoc motiuo, quia Deus, qui eſt prima veritas, illa reuelauit: hoc autem dicimus primam veritatem reuelantem; ergo &c.

10. Dicendum quartò: tùm prima veritas increata, tum reuelatio creata eſt obiectum formale fidei, abſtrahendo à primario, & ſecundario. Probatur: nam obiectum formale, abſtrahendo à primario,

rio,

rio, & ſecundario, ſunt illæ præmiſſæ per ſe credibiles, per quas explicatur, quod Deus ſit prima veritas reuelans; ſed quod Deus ſit prima veritas reuelans explicatur per has duas præmiſſas per ſe credibiles, *Deus eſt prima veritas infallibilis, teſtans ſe eſſe primam veritatem infallibilem: Deus reuelauit hoc, & hoc*; ergo tùm prima veritas increata, tùm reuelatio creata eſt obiectom formale fidei, abſtrahendo à primario, & ſecundario.

11. Dicendum quinto: obiectum formale primarium fidei diuinæ eſt ſola prima veritas increata, reuelatio creata eſt obiectum formale ſecundarium. Probatur: nam obiectum formale primarium fidei eſt illud, quod non ſolum firmiſſimè creditur immediatè, ſed creditur vt prima, & fundamentalis ratio credendi reliqua: quod autem creditur quidem propter ſe, ſed non vt prima, & fundamentalis ratio credendi firmiſſimè reliqua, ſed cum reſpectu ad aliam rationem priorem, eſt obiectum formale ſecundarium; ſed per fidem non ſolum firmiſſimè, & immediatè credimus Deum eſſe primam veritatem, ſed etiam credimus hoc vt primam, & fundamentalem rationem firmiſſimè credendi reliqua, reuelationem autem credimus quidem propter ſe, ſed non credimus illam, vt primam, & fundamentalem rationem credendi, ſed propter reſpectum, quem habet ad primam veritatem, tanquam ad rationem priorem; ergo &c. Confirmari poteſt argumentum exemplo Charitatis,

quod

quod afferetur in reſponſione ad 2. & 3.

12. Dicendum ſextò: obiectum formale fidei in ſenſu reali eſt tùm Deitas, tùm prima veritas: in ſenſu formali, & proprio non eſt Deitas, ſed prima veritas.

13. Probatur prima pars: nam cum realiter idem ſit Deitas, ac prima veritas, in ſenſu reali poteſt dici, quod obiectum formale fidei ſit tùm Deitas, tùm prima veritas. Verum hic modus loquendi eſt valde materialis, ſiquidem in hoc ſenſu poſſet etiam dici, quod immenſitas, æternitas &c. ſit obiectum formale fidei. Melius igitur probatur ſecundò eadem prima pars. Quando enim aliqua præmiſſa per ſe credibilis dicitur eſſe obiectum formale aſſenſus, quo aſſentimur concluſioni illatæ ex tali præmiſſa, vterque terminus illius præmiſſæ dicitur obiectum formale, ideoque illa præmiſſa dicitur credibilis ex terminis: ſed hæc præmiſſa, *Deus eſt prima veritas*, conſtat ex duplici termino, ſubiecto nimirùm, quod eſt Deus, & prædicato, quod eſt prima veritas; ergo tùm Deus, ſiue Deitas, tùm prima veritas poteſt dici obiectum formale.

14. Probatur iam ſecunda pars: nam in ſenſu formali, & ſtricto obiectum formale fidei eſt illa perfectio formalis, propter quam Deus, præſcindendo ab alijs perfectionibus formalibus, intelligitur mereri ſummam fidem: ſed Deus propter perfectionem formalem primæ, & infallibilis veritatis, præſcindendo ab alijs perfectionibus æternitatis, immenſitatis &c. intel-

intelligitur mereri ſummam ſidem : at per perfectionem Deitatis, præſcindendo ab hoc, quod includat perfectionem formalem primæ, & infallibilis veritatis, non intelligitur mereri ſummam fidem; ergo, &c.

15. Ad. 1. concedo totum; ſed dico quod argumentum probat tùm primam veritatem increatam, tùm reuelationem creatam eſſe obiectum formale fidei, abſtrahendo à primario & ſecundario, quod conceſſimus concluſione 3. ſed non probat vtramque eſſe obiectum formale primarium, quod ſolum negauimus concluſione 6.

16 Ad 2. tranſeat maior, & diſtinguo minorem: ſola infinita bonitas eſt obiectum formale primarium Charitatis, & vt finis *cui*, concedo minorem; eſt obiectum formale, abſtrahendo à primario, & ſecundario, à fine *cui*, & fine *qui*, nego minorem; & nego conſequentiam. Eſt doctrina communiter recepta, quam ex Ariſt. 2. de Anima text. 33. & 37. tradit Vaſq. 1. 2. diſp. 2. cap. 3. quod cum amamus aliquem amore amicitiæ, atque illi volumus bonum, is, cui volumus bonum, eſt finis, *cui*, bonum, quod volumus, eſt finis *qui*, & tùm finis *cui*, tùm finis *qui* per ſe amabilis eſt obiectum formale indiuiſibiliter mouens ad amorem, licet finis *cui* cum ſit finis principalior, ſit obiectum formale primarium, finis *qui* cum ſit finis minus principalis, ſit obiectum formale ſecundarium, & aliquo pacto ametur ratione finis

cui

cui primarij, qui ſolus amatur, vt prima, & fundamentalis ratio amandi reliqua: ſed per Charitatem amamus Deum amore amicitiæ, eique volumus bona etiam extrinſeca, & creata, puta gloriam extrinſecam, ſanctificationem nominis, adimpletionem voluntatis, perfectam obedientiam præceptorum, iuxta illud Chriſti Io. 14. *ſi diligitis me, mandata mea ſeruate*: ergo Deus eſt finis *cui* Charitatis, bona autem extrinſeca ſunt finis *qui* eiuſdem, ac proinde non ſola bonitas increata Dei, quæ eſt finis *cui*, ſed etiam bonitas creata extrinſecorum bonorum, quæ eſt finis *qui*, eſt obiectum formale Charitatis, licet bonitas increata ſit obiectum formale primarium, bonitas creata extrinſecorum bonorum ſit obiectum formale ſecundarium, quod aliquo pacto amatur ratione bonitatis diuinæ, quæ amatur, vt finis *cui*, & vt ratio prima, & fundamentalis amandi reliqua; ſed vt explicatum eſt, prima veritas increata eſt obiectum formale primarium fidei, & eſt perſona, cui credimus, ac prima, & fundamentalis ratio firmiſſimè credendi reliqua; reuelatio vero eſt obiectum formale ſolum ſecundarium, quod firmiſſimè creditur propter reſpectum ad primam veritatem increatam, cui credimus; ergo procedit proportio inter fidem, & Charitatem.

17 Ad 3. diſtinguo maiorem: obiectum formale primariũ virtutis theologicæ debet eſſe ſolum aliquid increatum, & diuinum, concedo; obiectum formale, ab-
ſtra-

ſtrahendo à primariò, & ſecundario, nego maiorem; concedo minorem; & diſtinguo, eodem pacto conſequens. Ex allato exemplo Charitatis patet obiectum formale Virtutis Theologicæ, abſtrahendo à primario, & ſecundario, poſſe eſſe aliquid creatum, vt etiam docet Cardinalis de Lugo, tomo de fide, diſp. 1. ſect. 5. num. 72. ſed nos dicimus reuelationem creatam eſſe ſolum obiectum formale ſecundarium fidei; ergo &c.

18. Ad 4. diſtinguo maiorem: quod creditur propter aliud, quod neque ſit ſubiectum, neque prædicatum propoſitionis per ſe credibilis, ſed ſit tertius, & medius terminus, non eſt obiectum formale vltimum, concedo; quod creditur propter aliud, quod ſit ſubiectum, vel prædicatum propoſitionis per ſe credibilis, non eſt obiectum formale vltimum, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Vt colligitur ex S. Thoma 2. 2. quæſt. 1. art. 2. obiectum formale poteſt aſſignari dupliciter; primo per modum integræ propoſitionis obiectiuæ; ſecundo per modum termini. Si aſſignetur per modum integræ propoſitionis obiectiuæ, tota propoſitio immediatè credibilis eſt obiectum formale; ſed hæc propoſitio, *Deus eſt prima veritas* &c. eſt immediatè credibilis, vt oſtenſum eſt quæſt. 13. ergo tota hæc propoſitio eſt obiectum formale vltimum fidei. Si obiectum formale aſſignetur per modum termini, & propoſitio ſit credibilis ex terminis, vterque termi-

nus eſt obiectum formale; ſed iſta propoſitio, *Deus eſt prima veritas*, eſt credibilis immediatè ex terminis ab intellectu illuminato à Spiritu Sancto; ergo vterque terminus, hoc eſt tùm Deus, tùm prima veritas eſt obiectum formale, ita tamen, vt Deus ſit obiectum formale in ſenſu quodam materiali, prima veritas ſit obiectum formale in ſenſu formali, & ſtricto, vt explicatum eſt concluſione 6. ideòque ſimpliciter, & abſolutè obiectum formale fidei per modum termini debet aſſignari prima veritas.

19. Ad 5. diſtinguo maiorem: quod creditur propter aliud non contentum in ſubiecto, vel prædicato propoſitionis per ſe credibilis, non eſt obiectum formale vltimum, concedo; quod creditur propter aliud contentum in ſubiecto, vel prædicato propoſitionis per ſe credibilis, non eſt obiectum formale vltinum, nego; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Dictum eſt quæſt. 13. primum principium fidei eſſe hanc propoſitionem per ſe credibilem, *Deus eſt prima veritas per reuelationem myſterij exercitè teſtans ſe eſſe primam veritatem*; ſed in hac propoſitione teſtimonium, ſeu reuelatio eſt pars prædicati; ergo dum hæc propoſitio creditur propter teſtimonium, & reuelationem, creditur propter aliquid, quod eſt pars prædicati, & non eſt terminus tertius, ac medius; ergo creditur propter ſe, & propter ſuos terminos: ſiquidem ad hoc, vt propoſitio obiectiua non ſit

ſit immediata, requiritur vt credatur propter tertium, & medium terminum, vt docent omnes in Summulis, & in libris priorum, & poſteriorum; ergo cum illa propoſitio ſit per ſe, & immediatè credibilis intellectui illuminato a Spiritu Sancto, poteſt eſſe obiectum formale vltimum fidei.

20. Ad 6. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: fidelis non diſtinguitur ab infideli per hoc, quod credat incomplexè Deum eſſe primam veritatem, concedo; per hoc, quod credat complexè Deum eſſe primam veritatem per reuelationem myſterij exercitè teſtantem ſe eſſe primam veritatem, nego; & diſtinguo eodem pacto conſequens. Infidelis aſſentitur quidem iſti propoſitioni incomplexæ ſeorſim propoſitæ, *Deus eſt prima veritas*: at propoſita ſufficienter reuelatione, per quam redditur per ſe, & immediatè credibilis hæc propoſitio complexa, *Deus eſt prima veritas per reuelationem noſtræ religionis exercitè teſtans ſe eſſe primam veritatem*, non aſſentitur huic propoſitioni; ſed prima veritas eſt obiectum formale fidei non ſeorſim, ſiquidem ſeorſim cognoſcitur per lumen naturale, & ſine reuelatione, ſed ſolum in quantum includitur in hac propoſitione complexa, *Deus eſt prima veritas per reuelationem noſtræ religionis, ac myſteriorum exercitè teſtans ſe eſſe primam veritatem*; ergo infidelis non aſſentitur primæ veritati, in quantum eſt obiectum formale fidei; ergo fidelis diſtinguitur ab

infideli per hoc, quod aſſentiatur primæ veritati, in quantum includitur in ea propoſitione complexa, ac proinde prima veritas vt incluſa in ea propoſitione eſt obiectum formale fidei, per cuius aſſenſum fidelis diſtinguitur ab infideli.

QVAESTIO XV.

Vtrum Deum eſſe ſummè veracem poſſit credi vt concluſio, & vt obiectum materiale Fidei?

1. VIdetur non poſſe: concluſio enim ſaltem formaliter debet diſtingui à præmiſſis: cuius ratio eſt, quia diſcurſus eſt progreſſus intellectuialis ab vna veritate in aliam: ſed hæc concluſio, *Deus eſt ſummè verax*, non diſtinguitur formaliter à prima præmiſſa fidei, quæ ex dictis quæſt. 13. eſt, *Deus eſt prima veritas exercitè teſtans per reuelationem myſteriј ſe eſſe primam veritatem*; ergo &c.

2. Reſp. quod Deum eſſe ſummè veracem poteſt credi non ſolum vt obiectum formale, ſed etiam vt obiectum materiale, & vt concluſio fidei. Ratio eſt, quia quidquid à Deo eſt reuelatum, non ſolum exercitè, & indirectè, ſed etiam ſignatè, & directè, poteſt credi vt obiectum materiale, & vt concluſio per diſcurſum ſaltem virtualem illata ex præmiſſis fidei; ſed

Deum

Deum eſſe ſummè veracem, reuelatum fuit directè, & ſignatè in pluribus locis ſcripturæ, & præſertim cum ad Ro. 3. dicitur, *Eſt autem Deus verax, omnis autem homo mendax*: ergo.

3. Ad argumentum in contrarium diſtinguo maiorem: concluſio debet Saltem formaliter diſtingui à præmiſſis, & non ſufficit diſtinctio obiecti incomplexi à complexo, nego; & ſufficit hæc diſtinctio, concedo; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Ad concluſionem diſcurſus latiſſimè ſumpti ſufficit, vt talis cōcluſio diſtinguatur â præmiſſis qualibet diſtinctione, vel minus expliciti à magis explicito, vel obiecti incomplexi à complexo. Probatur, & explicatur exemplis. Valet enim hæc argumentatio, *Petrus, & Paulus currunt; ergo Petrus currit*, & tamen conſequens, ſeu concluſio differt ab antecedenti ſolũ vt obiectũ incomplexũ à complexo. Similiter valet: *Deus eſt vnus: Deus eſt Trinus; ergo Deus eſt Trinus, & vnus*; & tamen conſequens differt ab antecedenti ſolùm vt propoſitio complexa à propoſitione incomplexa; ergo licet hæc propoſitio, *Deus eſt prima veritas* differat ab hac propoſitione, *Deus eſt prima veritas reuelans ſe eſſe primam veritatem*, ſolum vt propoſitio incomplexa à propoſitione complexa, nihilominus poteſt ex illa inferri per diſcurſum latè ſumptum, ac poteſt credi per fidem, vt obiectum materiali, ita vt ex illa alia inferatur, tanquam ex obiecto formali. Simili modo explicatur,

tur, quo pacto per fidem credi poſſit vt concluſio, quod Deus eſt, licet hæc veritas, *Deus eſt*, includatur in maiori fidei, qua affirmatur Deus abſolutè, & non ſolum in ſenſu conditionato eſſe prima veritas.

4. Debet aduerti multas regulas ſyllogiſticas valere, ſolum de diſcurſu ſtrictè, non autem latè ſumpto: E.G. eſt regula, quod diſcurſus, ſiue argumentatio debet conſtare ex tribus ſaltem terminis, & tamen vna propoſitio conuertitur in aliam per diſcurſum, ſiue argumentationem conſtantem ex duobus tantum terminis, vt cum, dicitur, *omnis homo eſt animal; ergo aliquod animal eſt homo.*

QVAESTIO XVI.

Vtrum aſſenſus Fidei includat diſcurſum formalem, vel ſolùm virtualem?

1. VIdetur non includere vllum diſcurſum, primò quia in omni diſcurſu formali, vel virtuali certiores ſumus de præmiſſis, quam de concluſione, iuxta axioma Ariſtotelis, & commune; *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*; ergo per fidem certiores eſſemus de hoc, quod Deus reuelauerit noſtram religionem, quam de veritate noſtræ religionis; ergo de veritate noſtræ religionis non ha-

haberemus certitudinem ſuper omnia.

2. Secundò in omni diſcurſu certitudo de concluſione pendet à certitudine de bonitate illationis: ſed certitudo de bonitate illationis eſt merè naturalis; ergo certitudo de concluſionibus fidei penderet ab aliqua certitudine merè naturali, quod repugnat. Nam certitudo fidei cum ſit maior omni certitudine naturali, non poteſt pendere ab vlla certitudine merè naturali.

3. Reſp. diſcurſum, pro vt abſtrahit à formali, & virtuali eſſe, per quem propoſitioni per ſe non notæ, aut per ſe non credibili, aſſentimur propter connexionem, quam habet cum alijs propoſitionibus per ſe notis, vel per ſe credibilibus, aut quæ tandem inferuntur ex propoſitionibus per ſe notis, & per ſe credibilibus.

4. Diuiditur in formalem, & virtualem. Diſcurſus formalis eſt, quo intellectus per actus diſtinctos ab aſſenſu propoſitionum per ſe notarum, vel per ſe credibilium procedit ad aſſentiendum propoſitionibus per ſe non notis, vel per ſe non credibilibus, ſed connexis cum propoſitionibus per ſe notis, vel per ſe credibilibus. Diſcurſus virtualis eſt, quo intellectus eodem actu aſſentitur propoſitioni per ſe notæ, vel per ſe credibili, & propter illam propoſitioni obiectiuæ per ſe non notæ, vel per ſe non credibili connexæ cum propoſitione per ſe nota, vel per ſe credibili.

5. Certum eſt, & ab omnibus ſuppo-

nitur aſſenſum fidei includere diſcurſum formalem, vel virtualem. Ratio eſt, quia per actum fidei myſterijs per ſe non credibilibus aſſentimur propter diuinam veritatem, & reuelationem per ſe credibilem; ſed hoc ſufficit ad diſcurſum abſtrahentem à formali, & virtuali; ergo &c.

6. Quæritur, vtrum actus fidei includat diſcurſum formalem, vel ſolum virtualem?

7. Dicendum cum Caietano, Capreolo, & alijs, quos referunt, & ſequuntur Suarius diſp. 6. de Fide ſect. 4. & Granado tract. 9. diſp. 1. num. 8. contra Durandum, Gabrielem, & alios, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez 1. p. diſp. 5. num. 5. & Cardinalis de Lugo diſp. 7. de Fide ſect. 1. Fides includit diſcurſum virtualem, ac non poteſt includere formalem.

8. Probatur: nam cum intellectus in eo ſigno, in quo aſſentitur præmiſſis, iam perfectè videt tales præmiſſas eſſe neceſſariò connexa cum aliqua concluſione, eodem actu aſſentitur etiam tali concluſioni propter præmiſſas, ac proinde per diſcurſum ſolum virtualem, non autem formalem; cum autem intellectus in eo ſigno, in quo aſſentitur præmiſſis, nondum perfectè videt tales præmiſſas eſſe connexas cum concluſione, tunc prius natura aſſentitur præmiſſis, poſterius, ac per actum diſtinctum aſſentitur concluſioni propter præmiſſas, ac proinde per diſcurſum formalem; ſed in eo ſigno, in quo aſſentimur præmiſſis fidei, intellectus noſter iam perfectè

rectè videt præmiſſas fidei eſſe connexas cum myſterijs reuelatis; ergo eodem actu, quo aſſentimur præmiſſis fidei, aſſentimur etiam myſterijs reuelatis, ac proindè per diſcurſum ſolum virtualem, non autem formalem. Probatur maior: nam cum intellectus in eo ſigno, in quo aſſentitur vni, iam videt illud eſſe connexum cum altero, non eſt ratio, quare differat aſſenſum alterius connexi ad ſignum poſterius; ergo aſſentitur in eodem ſigno, & ſine diſcurſu formali, ad quem requiritur, vt aſſenſus concluſionis ſit poſterior natura aſſenſu præmiſſarum. E conuerſo cum intellectus in eo ſigno, in quo aſſentitur vni, non videt perfectè illud eſſe connexum cum altero, propter hoc ipſum differre debet aſſenſum alterius ad ſignum poſterius, ac proinde debet diſcurrere formaliter. Probatur iam maior: nam aſſensũ fidei, vtpote voluntarium, & liberum, præcedit prudens voluntas credendi, & iudicium de prudenti credibilitate, & de obligatione credendi; ſed per iudicium de credibilitate cognoſcimus præmiſſas fidei prudenter poſſe, ac debere credi propter ſe, & vt principia; concluſiones; ſeu myſteria reuelata prudenter poſſe, ac debere credi propter præmiſſas, cum quibus euidenter cognoſcuntur eſſe connexæ; ergo in eo ſigno, in quo intellectus ex imperio voluntatis aſſentitur præmiſſis fidei propter ſe, iam perfectè videt illas eſſe neceſſario connexas cum concluſionibus, ſeu myſterijs reuelatis, ac proinde eodem actu aſſentitur etiam myſ-

terijs reuelatis, ſine diſcurſu formali, ad quẽ requiritur, vt aſſenſus concluſionis diſtinguatur realiter ab aſſenſu præmiſſarum, & ſit poſterior natura aſsenſu. pramiſsarum.

9. Nec dicas, quod ex imperio voluntatis intellectus prius natura aſsentitur præmiſſis, poſterius natura concluſionibus, ſeu myſterijs reuelatis. Nam voluntas non poteſt facere, vt intellectus aſsentiens vni obiecto, quod in eo ſigno videt eſse connexum cum altero, non aſsentiatur alteri in eodem ſigno. Videri poſsunt quæ de diſcurſu formali, & virtuali dixi quæſt. 62. Logicæ.

10. Ad 1. concedo antecedens, & primam conſequentiam, & nego ſecundam conſequentiam. Dum dicimur credere ſuper omnia, amare ſuper omnia, dupliciter poteſt intelligi. Primò, quod credamus certitudine, qua non poſſit dari maior, amemus amore, quo non poſſit dari maior: & in hoc ſenſu nec credimus ſuper omnia nec amamus ſuper omnia. Patet: nam qui habet maiorem fidem, magis, & certius credit, quam qui habet minorem; qui habet maiorem charitatem, magis amat, quam qui habet minorem: Beati per viſionem beatificam multò certius aſsentiuntur diuinis myſterijs, quæ vident, quam viatores aſsentiantur ijſdem myſterijs, quæ ſolum obſcurè cognoſcunt; ac Deus certitudine infinitè maiori cognoſcit, quam quælibet creatura, ſicut infinitè magis ſe ipſum amat, quam vlla creatura amet, vel amare poſſit Deum.

Secun-

Secundo poteſt intelligi, quod per fidem myſterijs reuelatis adhæreamus maiori certitudine, & firmitate, quam vllis obiectis naturaliter cognitis, & ita, vt motiuum credendi præferamus omnibus alijs motiuis, quæ poſsunt occurrere in oppoſitum; & proportionaliter dicimus Deum amare ſuper omnia, quatenus Deum amamus magis, quàm vllum obiectum creatum, ac Deum præferimus omnibus alijs amabilibus: & ſolum in hoc ſenſu per fidem credimus Deo ſuper omnia; ſed cum hoc, quod per fidem myſterijs reuelatis magis aſsentiamur, quam vllis obiectis naturaliter cognitis, ſtat, quod per fidem ipſam poſſimus magis aſsentiri principijs, quam concluſionibus, licet tùm principijs, tum concluſionibus fidei magis aſsentiamur, quam vlli obiecto naturaliter cognito; ergo &c. Addo, quod illud axioma, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*, aliqui in præſenti materia intelligunt negatiuè, ita vt ſenſus ſit: non poſſumus firmius aſsentiri concluſioni, quam principijs, non autem poſitiuè, vt ſenſus ſit, neceſse eſt, vt certitudine poſitiuè maiori aſsentiamur principijs, ſeu præmiſſis, quam concluſioni.

11. Ad 2. concedo maiorem, & nego minorem. Per fidem enim habemus certitudinem ſupernaturalem de hoc, quod Deus reuelet myſteria reuelatione eſſentialiter connexa cum veritate myſteriorum; ſed bonitas illationis conſiſtit in hoc, vt veritas præmiſſarum ſit eſſentialiter

connexa cum veritate concluſionis; ergo per fidem certificamur de bonitate illationis: & quia hoc complexum, *Deus reuelat myſteria reuelatione eſſentialiter connexa cum veritate myſteriorum*, eſt obſcurum, ideo per fidem obſcuram in complexo obſcuro certificamur de bonitate illationis, quæ ſeorſim conſiderata eſt euidens. Porro non repugnat, vt dum aſſentimur complexo obſcuro, in tali complexo aſſentiamur veritati, quæ ſeorſim ſit euidens, vt patet pluribus exemplis. Nam dum aſſentior huic veritati complexæ obſcuræ, *Deus eſt trinus, & vnus*, aſſentior huic veritati, *Deus eſt vnus*, quæ ſeorſim eſt euidens; dum per fidem obſcuram credo me poſſe conſequi beatitudinem ſupernaturalem, aſſentior huic veritati, *ego exiſto*, quæ ſeorſim mihi eſt euidentiſſima. Sed hæc quæſt. 33. magis explicabuntur.

12. Ex hactenus dictis in hoc tractatu, explicari poteſt actus fidei, eiuſque reſolutio in ſua motiua intrinſeca: Vt eliciam actum fidei, quo credam E.G. Deum eſſe trinum, & vnum, primò debet mihi proponi Deum eſſe ſummam veritatem reuelantem ſe eſſe Trinum, & Vnum, & exigentem à me, vt id ſummè credam, ac proindè exercitè reuelantem ſe eſſe ſummam, & infallibilem veritatem. Secundò per motiua credibilitatis, & per internam illuminationē Spiritus Sancti debet mihi euidenter perſuaderi, me prudenter poſſe, ac debere firmiſſimè credere Deum eſſe ſummam veritatem, reuelantem ſe eſſe

tri-

trinum, & vnum, & exercitè reuelantem ſe eſse ſummè veracem, & ex hoc motiuo poſse, ac debere credere Deum, eſſe trinum, & vnum. Tertiò ex motiuis credibilitatis ſequitur iudicium euidens, quo dico: *ego prudenter poſſum, ac debeo firmiſſimè credere, Deum eſſe ſummam veritatem, reuelantem ſe eſſe Trinum, & Vnum, & exercitè reuelantem ſe eſſe ſummè veracem, & ex hoc motiuo poſſum, ac debeo firmiſſimè credere Deum eſſe Trinum, & Vnũ.* Quarto ex hoc iudicio ſequitur libera voluntas credendi, qua dico: *quia prudenter poſſum, ac debeo firmiſſimè credere Deum eſſe ſummam veritatem reuelantem ſe eſſe Trinum, & Vnum, & exercitè reuelantem ſe eſſe ſummè veracem, & ex hoc motiuo poſſum, ac debeo firmiſſimè credere, Deum eſſe Trinum, & Vnum, volo totum hac firmiſſimè credere.* Quinto ex hoc actu voluntatis, concurrente Deo per auxilia gratiæ, ſequitur in intellectu actus fidei imperatus, quo firmiſſimè dicit: *Deus eſt ſumma veritas reuelans ſe eſſe Trinum, & Vnum, & exercitè reuelans ſe eſſe ſummè veracem: & quia hoc non poteſt eſſe verum, quin Deus ſit Trinus, & Vnus, Deus eſt Trinus, & Vnus.* Obiectum formale, ac motiuum intrinſecũ huius actus eſt hæc veritas per ſe credibilis: *Deus eſt ſumma veritas reuelans ſe eſſe Trinum, & Vnum, & exercitè reuelans ſe eſſe ſummè veracem.* Obiectum materiale eſt hæc veritas non per ſe credibilis, *Deus eſt Trinus, & Vnus.* Motiuum aſſentiendi, & obiectum formale apparet

ita

ita connexum cum materiali, vt non poſſit eſſe verum obiectum formale, quin ſit verum materiale. Hic actus indiuiſibilis eſt ſyllogiſmus quidam virtualis, quia virtualiter continet iſtum ſyllogiſmum formalem, conſtantem ex duabus præmiſſis, & concluſione realiter diſtiuctis: *Deus eſt ſumma veritas, ac proindè quidquid dicit eſt verum; ſed Deus dicit ſe eſſe Trinum, & Vnum; ergo Deus eſt Trinus, & Vnus.* Actus voluntatis, quo volumus credere, & iudicium de prudenti credibilitate ſunt actus neceſſariò præſuppoſiti ad fidem, vtpote prudentem, voluntariam, & liberam, ac motiua, ex quibus mouentur tales actus, ſunt motiua ſolum extrinſeca fidei. Ideo explicata reſolutione fidei in ſua motiua intrinſeca, debemus agere de reſolutione fidei in ſua motiua extrinſeca, hoc eſt in motiua credibilitatis, per quæ probamus nos poſſe, ac debere prudenter firmiſſimè credere, Deum reuelaſſe noſtram religionem, eiuſque myſteria: quod iam præſtabimus tractatu ſecundo.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATVS SECVNDVS

De reſolutione extrinſeca fidei in motiua credibilitatis.

QVAESTIO XVII.

Vtrum ſit euidens Religionem Chriſtianam, & Catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam?

1 VIDETVR non eſſe euidens, primò quia quod eſt euidens, à nemine poteſt negari; ſed omnes infideles negant Chriſtianam religionem eſſe prudenter credibilem, ac credendam, ac dicunt imprudenter, ac ſtultè à nobis credi; ergo &c.

2. Secundò non eſt euidens illam religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam, cuius doctrinam probabile eſt eſſe falſam; ſed probabile eſt falſam eſſe doctrinam religionis Chriſtianæ, ac Catholicæ; ergo &c. Probatur minor: nam probabile eſt quod probatur argumentis magni ponderis, & habentibus magnam vim trahendi, & inclinandi intellectum ad aſſenſum; ſed falſitas doctrinæ Chriſtianæ, ac Catholicæ probatur argumentis magni ponderis, & habentibus ma-

magnam vim trahendi, & inclinandi intellectum ad aſſenſum; ergo &c. Probatur minor: nam argumenta probantia Deum non eſſe trinum, & vnum; Verbum non eſſe incarnatum; Chriſtum crucifixum non eſſe Deum; eundem Chriſtum non eſſe in Euchariſtia; non dari peccatum originale &c. ſunt magni ponderis, & habent magnam vim trahendi, & inclinandi intellectum ad aſſenſum; ergo &c. Confirmatur, nam talia argumenta ſunt maioris ponderis, & habent maiorem vim trahendi, & inclinandi intellectum ad aſſenſum, quàm argumenta, quibus redduntur probabiles opiniones philoſophicæ, & theologicæ, quæ propter talia argumenta cenſentur probabiles; ergo &c.

3. Reſp. ex dictis motiua extrinſeca fidei, ſeu motiua credibilitatis eſſe, per quæ probatur religionem Chriſtianam, & Catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam. Dicuntur autem motiua extrinſeca fidei, quia iis non nititur immediatè actus fidei: is enim nititur ſolum teſtimonio Dei reuelantis; ſed nititur iudicium præerequiſitum ad fidem, quo iudicamus religionem chriſtianam, & catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam. Vt igitur agamus de motiuis credibilitatis, primò hac quæſtione examinabimus, vtrum probetur euidenter religionem chriſtianam, & catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam: deinde quæſtionibus ſequentibus afferemus motiua, & argumenta, quibus hoc pro-

probatur, & ſimul oſtendemus omnes alias ſectas non poſse prudenter credi, ac proinde grauiſſimè peccare eos, qui relicta, vel non acceptata religione Chriſtiana, & Catholica, ſequuntur alias ſectas.

4. Dicendum igitur: euidens eſt religionem Chriſtianam, & Catholicam, eſse prudenter credibilem, & credendam.

5. Probatur primò ex Scriptura. Nam Pſ. 92. dicitur, *teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis*: ſed teſtimonia etiam humana, non ſunt credibilia nimis, hoc eſt non habent maximam quamdam credibilitatem, cum non eſt euidens, quod propter talia teſtimonia poſsumus, & debemus credere ea, quæ teſtantur: E.G. teſtimonia, quibus aliqui teſtantur reum accuſatum commiſiſse homicidium, non ſunt nimis, hoc eſt maximè credibilia, cum, non eſt euidens, quod Iudex debet, ac poteſt prudenter credere reum commiſiſſe homicidium, eumque condemnare; ergo &c. Rurſus Io. 15. Chriſtus dicit, *ſi non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent: nunc autem excuſationem non, habent de peccato ſuo*: & paulo poſt, *ſi opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*: ſed ſi non eſset euidens, quod poſſumus, ac debemus credere, ipſa ineuidentia obligationis excuſaret nos à credendo; poſſemus enim ſuſpendere iudicium, quo iudicamus nos obligari ad credendum: ſuſpenſo autem, hoc iudicio, ſuſpenderetur obligatio credendi, vt pote quæ ſi ſit proxima, non

poteſt

poteſt dari ſine tali iudicio; ergo &c. Marci vltimò dicitur, *qui non crediderit, condemnabitur*; ergo qui non credit, peccat, & meretur condemnationem; ſed ſi non eſset euidens, quod poſſumus, ac debemus credere, poſsemus non credendo, non peccare, ac non mereri condemnationem; ergo &c. Ad Hebr. 2. Veritas noſtræ religionis dicitur à Deo confirmata ſignis, & portentis: Marci vltimo prædicatio Euangelij dicitur facta fuiſse, Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis: ſed teſtis non ſatis ſuo teſtimonio confirmat aliquid, cum non reddit euidens rem, quam teſtatur, poſse ac debere prudenter credi; ergo &c.

6. Probatur ſecundò ex Patribus, qui dicunt Eccleſiam Catholicam Matth. 5. fuiſse ſignificatam per ciuitatem ſupra montem poſitam, quæ nequit abſcondi: Danielis 2. per montem, qui impleuit vniuerſam terram, ac proinde non poteſt in oculos non incurrere: & lib. 13. contra Fauſtum dicit: *clauſis oculis offenditis montem*: & libro de vera religione, cap. 2. dicit: *Chriſtianis temporibus, quænam religio ſit potiſſimum tenenda, quæ ad veritatem, & beatitudinem via ſit, non eſt dubitandum.* Idē colligitur ex alijs Patribus. Chryſoſtomus oratione, quod Chriſtus ſit Deus, concludit: *nullus itaque his contradixerit, niſi qui valde inſanus, & totus ſtupidus ſit, humanoque ſenſu priuatus*: Arnobius lib. 2. con-

contra gentes dicit: *incredulum genus humanum doctrinæ Chriſti numquam fuiſſet conſenſurum, niſi aperta res eſſet, & luce ipſa, vt dicitur, clarior*: Origenes hom. 30. in Matth. dicit: *Eccleſia plena eſt fulgore ab Oriente vſque in Occidentem*: Sapjentiæ 6. dicitur: *clara eſt ſapientia, & quæ numquam marceſcit, ac facile videtur ab his, qui quærunt eam*: ſed hæc oſtendunt euidens eſse, quod noſtra religio ſit prudenter credibilis, & credenda; ergo &c. Sanctis Patribus accedunt S. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. 4. ad. 4. & omnes Theologi: ideoque Suarius diſp. 4. de Fide ſect. 3. dicit, rem eſse, de qua nullus Catholicus poteſt dubitare, & Amicus probabile cenſet eſse de fide, quod detur euidens credibilitas noſtræ religionis.

7. Probatur tertio rationibus, quæ afferentur quæſtionibus ſeqq.

8. Ad 1. diſtinguo maiorem: quod eſt euidens, à nemine poteſt negari, dum ſufficienter conſiderantur, & penetrantur motiua, concedo: dum non ſufficienter conſiderantur, & penetrantur matiua, nego; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego cenſequentiam. Multa ſunt ita euidentia, vt non poſſimus illa negare, ſi conſideremus, & penetremus motiua, & rationes, quibus oſtenduntur; poſſimus negare, ſi non conſideremus motiua: E.G. multa, quæ mathematicè demonſtrantur, negare non poſsumus, ſi conſideremus, & penetremus demonſtrationes, ſed poſsumus

nega-

negare, ſi nolimus audire, & conſiderare demonſtrationes; ergo non eſt mirum, quod Infideles, ſi nolint conſiderare rationes, & motiua, quibus probatur religionem Chriſtianam eſſe prudenter credibilem, & credendam, poſſint id negare, ac de facto negent. At quando conſiderant, & penetrãt motiua noſtræ religionis, non poſſunt interius negare, ſe poſſe prudenter credere, & obligari ad credendum, ideòque non credendo, peccant, & merentur condemnationem, iuxta illud Chriſti, Marci vltimò: *qui non crediderit, condemnabitur.* Addo vt plurimum Infideles, etiam cũ non ſufficienter penetrant motiua noſtræ religionis ac proinde non tenentur proximè credere, habere euidentiã de hoc, quod non poſſunt prudenter quieſcere in ſuis ſectis, ſed tenentur conſiderare motiua aliarum ſectarum, & præſertim religionis Chriſtianæ, ac Catholicæ, & ſi non conſiderent, grauiter peccant, & merentur condemnationem.

9. Ad. 2. nego maiorem. Ad probationem diſtinguo maiorem: probabile eſt, quod probatur argumentis magni ponderis, & habentibus magnam vim trahendi, & inclinandi intellectum ad aſſenſum, etiam cum intellectus conſiderat rationes contrarias, quas debet conſiderare, concedo; cum non conſiderat rationes contrarias, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Vt aliquid ſit probabile, non ſufficit, vt probetur argumentis magni ponderis, & habentibus

tibus magnam vim trahendi, & inclinandi intellectum ad aſſenſum, cum non conſiderantur argumenta contraria, ſed requiritur, vt habeant talem vim etiam cum conſiderantur motiua contraria: E. G. argumenta, quibus probatur impoſſibile eſſe continuum, & motum, ex eo, quod neque poſſint componi ex indiuiſibilibus, neque ex partibus ſemper in infinitum diuiſibilibus, ſecundum ſe præcisè conſiderata, ſunt magni ponderis, cùm difficillimè ſoluantur: ſed conſideratis rationibus, & experientijs, quibus oſtenditur, dari motum, & continuum, ſunt penitus contemnenda, & nullam habent vim mouendi prudenter, & probabiliter intellectum ad negandum continuum, & motum: ideoque Ariſt. 8. Phyſ. text. 22. dicit infirmitatem intellectus eſſe propter tales rationes negare motum. In caſu noſtro argumenta, quibus probatur Chriſtianam religionem eſſe falſam, conſideratis rationibus, quibus probatur Deum reuelaſſe religionem Chriſtianam, & Catholicam, nullius ſunt momenti. Quid enim mirum, ſi nos, qui non poſſumus penetrare, quo pacto componatur continuum, & motus, quæ oculis videmus, & manibus tractamus, non poſſimus ſatis penetrare, quo pacto Deus ſit Trinus, & Vnus, quo pacto potuerit fieri homo, & vniuerſim, quid Deus poſſit, vel non poſſit? ergo ſicut imprudenter, & ſtultè propter rationes, quæ afferuntur contra continuum, & motum, negaremus, aut reuocaremus in dubium dari continuum,

nuum,

nuum, & motum, ſic imprudenter propter rationes apparentes, quæ afferuntur contra myſteria Trinitatis, Incarnationis &c. dubitaremus de veritate noſtræ religionis, cum aliundè probetur efficaciſſimè credendum eſse, illam fuiſse reuelatam à Deo.

QVAESTIO XVIII.

Vtrum ex vaticinijs veteris teſtamenti probetur euidenter Chriſtianam religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam?

1. VIdetur non probari: primo quia poteſt prudenter dubitari vaticinia veteris teſtamenti verè non fuiſſe ſcripta ante Chriſtum, ſed poſt Chriſtum à Chriſtianis conficta, ad probandam religionem Chriſtianam, & ad oſtendendum Chriſtum noſtræ religionis Authorem fuiſse diuinitus reuelatum, & promiſsum, antequam veniret.

2. Secundo in vnaquaque re ſtandum eſt peritis in ea re; ſed peritiſſimi circa vaticinia veteris teſtamenti, & circa eorum adimpletionẽ ſunt Iudæi, quibus fuerunt tradita; ergo circa vaticinia veteris teſtamenti, & circa eorum adimpletionem, ſtandum eſt Iudæis: ſed Iudæi vnanimiter negant vaticinia de Meſſia impleta eſt in Chriſto,

Chriſto, & in religione Chriſtiana; ergo &c.

3. Tertiò vt ſit euidens religionem Chriſtianam eſſe prudenter credibilem, & credendam, requiritur, vt non ſolum aliqua, ſed vt omnia vaticinia de aduentu Meſſiæ impleta fuerint in Chriſto; ſed aliqua, non autem omnia vaticinia de Meſſia impleta fuerunt in Chriſto; ergo &c.

4. Reſp. argumenta, quibus probatur euidens eſſe Chriſtianam religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam, deſumi ex duobus præſertim capitibus; ex vaticinijs nimirum Prophetarum, quibus Chriſtiana religio prænunciata eſt diù, antequam oriretur; & ex miraculis, quibus propagata eſt, poſt quam eſt exorta.

5. Quod ex vaticinijs Prophetarum probetur euidenter Chriſtianam Religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam, inſinuauit Chriſtus Lucæ 24. dicens, *ò ſtulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti ſunt Prophetæ. Nonne oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam?* Quod hoc idem probetur ex miraculis, inſinuauit idem Chriſtus Io. 15. dicens: *ſi opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent;* ergo per miracula fit, vt qui non credunt, peccent, non credendo, adeòque ſit euidens, quod tenentur credere; & per vaticinia Prophetarum fit, vt qui non credunt, ſint ſtulti, hoc eſt imprudentes, & tardi corde, ac proinde quod euidens ſit, quod tenentur credere.

6. Ex

6. Ex vaticinijs igitur Prophetarum probatur religionem Chriſtianam eſſe euidenter credibilem, & credendam. Nam euidenter eſt credibilis, & credenda religio, quæ diù antequam oriretur, imo fere ab initio Mundi fuit propheticè promiſſa, & prænunciata, ac pluribus figuris expreſſa, & à populo, qui ſolus profitebatur cultum vnius veri Dei, per plura annorum millia expectata; ſed talis eſt Chriſtiana religio; ergo &c. Maior eſt euidens. Nam illa religio eſt euidenter credibilis, & credenda, quæ habet motiua, propter quæ euidens eſt, quod quilibet prudens poteſt, ac debet credere illam fuiſſe diuinitus reuelatam; ſed euidens eſt, quod quilibet prudens poteſt, ac debet credere reuelatam fuiſſe à Deo religionem, quæ multis ſæculis antequam oriretur, fuit propheticè promiſſa, & prænunciata; ergo &c. Probatur igitur minor: nam Iudæi, qui ſunt Chriſtianæ religioni inimiciſſimi, toto terrarum orbe ab annis mille ſexcentis diſperſi, ac diffuſi, deferunt ſecum libros veteris teſtamenti, ac vnanimiter teſtantur eos eſſe ſcriptos diù, antequam Chriſtus naſceretur, & Chriſtianam religionem fundaret: teſtantur etiam in ijs libris præcipuè contineri promiſſiones, & vaticinia Meſſiæ venturi, cuius legem, & doctrinam deberent homines ſequi, vt ad felicitatem peruenirent: teſtantur demum ſe vſque à temporibus Abrahæ, hoc eſt duobus circiter annorum millibus ante natiuitatem Chriſti, expectaſſe Meſſiam;

ergo

ergo eſt moraliter euidens libros veteris teſtamenti plenos promiſſionibus, ac prædictionibus Meſſiæ venturi, ac religionis, quæ profiteretur doctrinam, & legem Meſſiæ, ſcriptos fuiſſe diù ante Chriſtum, & Iudæos, qui tunc ſoli inter omnes populos colebant vnum, & verum Deum, libros illo recepiſſe vt traditos à Deo, & per duo circiter annorum millia credidiſſe,& expectaſſe Meſſiam venturum, vt doctrinam, & legem eius ſequendo, peruenirent ad felicitatem;qui autem de his dubitaret, poſſet etiam dubitare, vtrum ante Chriſtum extiterit Reſpublica Romana, & Athenienſis, & ſcripti fuerint libri Demoſthenis, Ciceronis &c. ſed in Chriſto, & in religione Chriſtiana impleta ſunt, & quotidiè implentur, quæ in libris veteris teſtamenti promiſſa, & prænunciata fuerunt de Meſſia,ac de religione eorum, qui profiterentur doctrinam, & legem Meſſiæ; ergo Chriſtus, & religio Chriſtiana fuerunt diuinitus promiſſa, ac prænunciata diù, antequam Chriſtus naſceretur, & Chriſtianam religionem fundaret. Probatur vltimum aſſumptum, afferendo clariſſimas prædictiones de Meſſia, quæ manifeſtè impletæ fuerunt in Chriſto, & in religione Chriſtiana.

7. Primò tempus aduentus Meſſiæ Geneſ. 49. prædixit Iacob, dum moreretur, dicens: *non auferetur ſceptrum de Iuda, neque Dux de femore eius, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio Gentium:* ſed ius ſceptri, & principatus Iu-

daici non fuit ablatum ſtabiliter, & ſine ſpe ex tribu Iuda, niſi cum Herodes, non Iudæus, ſed alienigena, non ex conſenſu, & electione populi Iudaici, ſed ex tyrannicà Romanorum potentia regnum Iudæorum occupauit: tempore autem Herodis natus eſt Chriſtus, qui fuit expectatio, ſiue, vt alij legunt, aggregatio gentium: nam Gentiles per fidem ſe aggregarunt Chriſto, & Apoſtolis, alijſque Iudæis, qui crediderant in Chriſtum, non aliter, ac ſi illum expectaſſent; ergo &c. Circa hoc vaticinium Iacobi videri poteſt Suarius de Incarn. diſp. 1. ſect. 2. Lyranus, Cornelius, & alij interpretes Scripturæ, qui teſtimonio Hebræorum, Græcorum, Latinorum, & Chaldæi paraphraſtici probant eo loco à Iacobo promiſſum fuiſſe Meſſiam, non autem Ieroboam, vt inſulsè, & impiè docuit Rabbi Salomon, nec Nabuchodonoſor, vt non minus impiè docuit Iulianus Apoſtata; ſiquidem Meſſiàs, non autem illi erant futuri expectatio gentium. Videri etiam poteſt Petauius in Rationario temporum part. 2. lib. 3. cap. 16.

8. Secundò clarius tempus aduentus Meſſiæ, eiuſque mortem, perfidiam Iudæorum in Meſſia negando, ac deſtructionem, & perpetuam deſolationem Regni Iudaici, cum euerſione Templi prædixit Angelus Gabriel, Danielis cap. 9. dicens Danieli, cui apparuerat: *Animaduerte ſermonem, & intellige viſionem. Septuaginta Hebdomadæ abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper vrbem ſanctam tuam,*

tuam, vt conſumetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum. & deleatur iniquitas, & adducatur Iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio, & prophetia, & vngatur Sanctus Sanctorum. Scito ergo, & animaduerte. Ab exitu ſermonis, vt iterum ædificetur Ieruſalem vſque ad Chriſtum Ducem, Hebdomades ſeptem, & hæbdomades ſeptuagintaduæ, & rurſum ædificabitur platea, & muri in anguſtia temporum; & poſt hebdomades ſeptuagintaduas occidetur Chriſtus, & non erit eius populus, qui eum negaturus eſt; & ciuitatem, & Sanctuarium diſſipabit populus cum Duce venturo, & finis eius vaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta deſolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada vna, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium, & erit in templo abominatio deſolationis, & vſque ad conſummationem, & finem perſeuerabit deſolatio. Debet aduerti, quod cum duplex ſit hebdomas, ſeu ſeptenarius, dierum nimirum, & annorum, Angelus hoc loco loquitur de hebdomadibus, ſeu ſeptenarijs non dierum, ſed annorum, de quibus dicitur, Leuit. 15. *Numerabis tibi ſeptem hebdomadas annorum, ideſt ſepties ſeptem, quæ ſimul facient annos* 49. Hoc poſito, Angelus prædicit primò tempus, intra quod Chriſtus, ſeu Meſſias veniret, & impleret prophetias, abbreuiatum, ſeu contractum eſſe intra ſpatium 70. hebdomadarum, hoc eſt annorum 490. quæ hebdomadæ deberent incipere ab exitu ſermonis, vt iterum ædificaretur Ieruſalem, hoc eſt ab anno,

quo edictum de iterum ædificanda Hieroſolyma à Chaldæis deſtructa, exitum, & effectum deberet habere, quod incidit in annum ſeptimum Artaxerſis Longimani Regis Perſarũ, qui vt patet primo Eſdræ 7. anno ſeptimo Regni ſui miſit Eſdram in Ieruſalem cum multis Iudæis, non ex alio fine, niſi vt Hieroſolymam reſtaurarent. Prædicit ſecundò, quod intra ſpatium ſeptuaginta hebdomadarum ab edicto Artaxerſis ædificanda erat Ieruſalem in anguſtia temporum, hoc eſt tempore valde anguſto, & breui, quod impletum eſt: ſiquidem, vt legitur 2. Eſdr. 6. propter hoſtes aſſiduè laceſſentes Iudęos, Neemias, & Iudæi anguſtiſſimo, & breuiſſimo tempore 52. dierum mœnia vrbis raptim perfecerunt. Prædicit tertio ab edicto Artaxerſis vſque ad Chriſtum Ducem, hoc eſt vſque ad tempus, quo Chriſtus annorum 30. baptizatus à Ioanne conſtitutus eſt à Patre Dux Populi fidelis, vt illum in Prædicatione congregaret, dicente Patre Matthæi 4. *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite*, futuras hebdomadas 7. & hebdomadas 62. hoc eſt hebdomades 69. quæ conficiunt annos 483. quot de facto inter edictum Artaxerſis, & Baptiſmum Chriſti interceſſiſſe oſtendunt plures Chronologi apud Cornelium cap. 9. Danielis. Siquidem ſeptimus annus Artaxerſis concurrit cum quarto octogeſimæ Olympiadis, & cum anno vrbis conditæ 297. Baptiſmus autem Chriſti incidit in annum 15. Tiberij Cæ-
ſaris,

ſaris, qui annus concurrit cum anno quarto Olympiadis 201. & cum anno vrbis conditæ 781. Prædicit quartò, quod poſt has hebdomadas 7. & 62. hoc eſt hebdomada 70. occidetur Chriſtus, quod de facto accidit, ſiquidem Chriſtus occiſus eſt tribus annis, & tribus circiter menſibus poſt baptiſmum, qui anni ſpectant ad ſeptuageſimam hebdomadam. Prædicit quintò, quod poſt mortem Chriſti non erit amplius populus eius, qui eum negaturus eſt, quod impletum eſt. Nam poſtquam Iudæi Chriſtum negarunt, dicentes Pilato, *Nos non habemus Regem, niſi Cæſarem*, deſierunt eſſe Populus eius. Prædicit ſextò, quod poſt mortem Chriſti ciuitatem, & Sanctuarium, hoc eſt templum, diſſipabit populus cum Duce venturo, & finis eius vaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta deſolatio; quod impletum eſt. Nam 38. annis poſt mortem Chriſti, durante adhuc generatione eorum, qui Chriſtum interfecerant, vt ipſe Chriſtus prædixerat, populus Romanus, Tito duce, euertit Hieroſolymam, ac Templum. Prædicit ſeptimò, quod Chriſtus confirmabit pactum, hoc eſt teſtamentum nouum, quo inſtituit religionem Chriſtianam, hebdomada vna, quod impletum eſt, cum Chriſtus expletis tempore Baptiſmi 69. hebdomadibus, hebdomada ſeptuageſima per tres annos, ac tres circiter menſes prædicationis confirmauit nouum Teſtamentum multis ſermonibus, vaticinijs, miraculis, & morte ipſa: ideoque moriens dixit: *con-*

Digitized by Google

ſummatum eſt: ſiquidem teſtamentum perficitur morte Teſtatoris, vt dicit Apoſtolus ad Hebr. 10. Prædicit octauo, quod in dimidio hebdomadæ, nimirum ſeptuageſimæ, deficiet hoſtia, & ſacrificium, quod impletum eſt: ſiquidem per mortem Chriſti, quæ accidit poſt tres annos, & menſes circiter tres ſeptuageſimæ hebdomadæ, adeòque dimidio illius hebdomadæ, defecerunt, & mortua ſunt omnia ſacrificia legalia per Moyſem præcepta, ideòque in ſignum, quod omnia legalia defeciſſent, velum templi ſciſſum eſt, vt dicitur Luc. 22. Prædicit nonò, quod poſt mortem Chriſti erit in templo abominatio deſolationis, hoc eſt profanabitur flagitijs abominabilibus templùm paulò poſt deſolandum, quod impletum eſt: ſiquidem vt refert Ioſephus, 38. circiter annis poſt mortem Chriſti, vt Chriſtus ipſe prædixerat, ſeditioſi quidam Iudæi, qui ſe vocabant Zelotas, templum occuparunt, & caſtrorum more munierunt, illudque cædibus, rapinis, alijſque abominandis flagitijs prophanarunt, & ſic meruerunt, vt paulo poſt euerteretur, & deſolaretur.

9. Decimò demum prædicit, quod vſque ad conſummationem, & finem perſeuerabit deſolatio, quod experientia mille, & ſexcentorum annorum videmus impleri, quibus Iudæi ſæpè ſe, ac templum erigere conati ſunt, ſed fruſtra, & irrito conatu, ita vt hinc certò liceat conijcere hanc Iudæorum deſolationem duraturam vſque ad finem Mundi, vt prædicit

cit Daniel, quando Antichriſtus Iudæorum templũ reparabit, & in illo ſedebit, & adorabitur, vt colligitur ex Apoſtolo 2. ad Theſſal. 2. vbi de Antichriſto dicit: *ita vt in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tamquam ſit Deus*. Cum igitur hæc, quæ à Daniele prædicta fuerunt annis circiter quingentis quadraginta ante ortum Chriſti, fuerint impleta in Chriſto, & in Chriſtiana religione, Chriſtiana religio eſt vera, ac credi debet illam fuiſſe reuelatam à Deo. Addo, quod licet circa præciſum tempus, quo debet computari initium, & finis 70. hebdomadarum Danielis, plures ſint opiniones, tamen iuxta omnes conſtat illas completas fuiſſe circa tempus Chriſti.

10. Tertiò de Meſſia Iſaiæ 7. prædictum eſt, quod eſſe oriturus ex Virgine: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*: quod naſciturus eſſet in Bethleem, Micheæ 9. *& tu Bethleem Ephrata Iuda paruulus es in minimis Iudæ, ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus eius ab initio à diebus æternitatis*: quod daturus eſſet viſum cæcis, ſurdis auditum, greſſum claudis, loquelam mutis, Iſaiæ 25. *Deus ipſe veniet, & ſaluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Quod futurus eſſe pauper, & intraturus Hieroſolymam ſedens ſuper Aſinum. Malachiæ 9. *Exulta ſatis filia Syon, iubila filia Ieruſalem; ecce Rex tuus veniet tibi iuſtus, & Saluator; ipſe pauper, & aſcendens*

ſuper aſinam, & ſuper pullum filium aſinæ: ſed hæc omnia in Chriſto legimus impleta; ergo &c.

11. Quartò quæ ſpectant ad Paſſionem, & mortem Chriſti pro peccatis noſtris, & ad cauſam, & circunſtantias mortis tam clarè prædicta ſunt à Dauid Pſ. 22. ab authore libri Sapientiæ, qui tribuitur Salomoni, cap. 2. & ab Iſaia cap. 53. vt videantur ſcripſiſſe non vaticinia futurorum, ſed hiſtoriam præteritorum: ideòque de cap. 53. Iſaiæ dicit Cornelius, quod poſſet inſcribi *paſſio Ieſu Chriſti ſecundum Iſaiam*. Dauid enim Pſ. 22. loquens in perſona Chriſti dicit: *foderunt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia oſſa mea. Ipſi verò conſiderauerunt, & inſpexerunt me: diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem*; & Pſ. 68. dicit: *dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto*. Sapientiæ 2. in perſona Iudæorum dicitur: *Promittit ſcientiam Dei ſe habere, & filium Dei ſe nominat*: & paulò poſt, *gloriatur Patrem ſe habere Deum*: & infra: *ſi enim eſt verè filius Dei, ſuſcipiet illum*: & concluditur: *morte turpiſſima condemnemus eum*. Quibus verbis clariſſimè prædicitur Chriſtum morte turpiſſima condemnandum, quia prædicaturus erat ſe eſſe filium Dei. Iſaiæ 53. præter alia multa dicitur: *verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit: vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra. Poſuit Deus in eo iniquitates omnium*

noſtrum.

Digitized by Google

noſttrum. Oblatus eſt, quia ipſe voluit. Sicut ouis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuum. Abſciſſus eſt de terra viuentium: propter ſcelus populi mei percuſſi eum, tradidit in mortem animam ſuam, & cum ſceleratis reputatus eſt: & ipſe peccata multorum tulit, & pro transgreſſoribus rogauit, &c. ſed hæc clariſſimè impleta ſunt in Chriſto; ergo &c.

12. Quintò prædictum eſt præcipuum fructum aduentus, & mortis Meſſiæ futurum conuerſionem, & aggregationem Gentilium. Nam Geneſ. 22. promiſit Deus: *in ſemine tuo benedicentur omnes gentes*: Geneſ. 49. Iacob poſtquam prædixit tempus aduentus Meſſiæ, addidit: *ipſe erit expectatio gentium*: Dauid Pſ.22. poſtquam prædixit mortem Chriſti, prædicens eius fructum dicit: *conuertentur ad dominium vniuerſi fines terræ, & adorabunt in conſpectu eius vniuerſæ familiæ gentium, quoniam Domini eſt regnum, & ipſe dominabitur gentium*: Iſaias 53. loquens de Meſſia dicit: *ſi poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum. In ſcientia ſua iuſtificabit ipſe iuſtus ſeruus meus multos, & iniquitates eorum ipſe portabit. Ideo diſpertiam ei plurimos, & fortium diuidet ſpolia, pro eo, quod tradidit in mortem animam ſuam &c.* Toto deinde cap. 54. prænunciat cõuerſionem Gentilium ad Chriſtum, & capite 55. dicit: *ecce teſtem populis dedi eum, ducem, & præceptorem gentibus. Ecce gentem, quam neſciebas, vocabis, &*

gentes, quæ te non nouerunt, ad te current &c. ſed videmus poſt mortem Chriſti conuerſos ad Deum fuiſſe Gentiles; ergo &c.

13. Hinc concluditur argumentum. De Meſſia, & de religione eorum, qui recepturi eſſent Meſſiam, à Patriarchis, & Prophetis ante annos 500. 1000. & 2000. prædicta fuerunt multa, quæ videbantur prorſus incredibilia; ſed hæc omnia impleta ſunt in Chriſto, & in religione credentium in Chriſtum; ergo euidenter credibilis, & credenda eſt religio credens in Chriſtũ. Probatur maior, & minor. Nam videbatur prorſus incredibile, quod Iudæi, qui duobus annorum millibus expectauerant Meſſiam, & per obſeruantiam legis, & ſtudium ſacrarum literarum ad aduentum eius ſe præparauerant, poſtquam veniſſet, non ſolum non eſſent eum recepturi, ſed etiam morte turpiſſima eſſent condemnaturi; quod foſſuri eſſent eius manus, & pedes; quod ſitientem potaturi eſſent felle, & aceto; quod diuiſuri eſſent eius veſtimenta, & in veſtem eius miſſuri ſortem; quod in crucem elatum irriſuri; quod poſt mortem Meſſiæ euertendum eſſet regnum Iudæorum, deſolanda ciuitas, & templum deſolatione duratura vſque ad finem Mundi, ac gens Iudæorum eſſet diſpergenda inter omnes gentes; ſed hæc videmus prædicta, & impleta; ergo &c. Non videbatur minus incredibile, quod Gentiles, qui loco veri Dei colebant

bant Idola, non recipiebant Scripturas, ac non ſolùm non expectabant Meſſiam, ſed irridebant Iudæos, quod Meſſiam expectarent, recepturi eſſent meſſiam à Iudæis crucifixum, in eumque vt Deum firmiſſimè credituri, & pro hac fide morituri; ſed hæc etiam fuerunt prænunciata, & videmus impleta in Chriſto, & in religione Chriſtiana; ergo &c.

14. Confirmatur primò: nam hæc prædicta fuerunt, non vtcumque, ſed notando tempus, enumerando annos, vt patet ex Prophetia Danielis de 70. hebdomadibus. Rurſus prænunciata fuerunt non ſimul ab vno, ſed ſeorſim à pluribus, qui vixerunt diuerſis temporibus. Quædam enim prædicta ſunt in libris Moyſis, quædam in Pſalmis Dauidicis, quædā in libro Sapientiæ, quædam in Prophetijs Iſaiæ, Danielis &c. ſed erat prorſus incredibile, quod plures diuerſis temporibus, & locis conuenirent in prædicendis ſeorſim multis, quæ collectiuè implerentur in vno, niſi per illos plures loqueretur vnus, & idem ſpiritus Dei, qui præſcit, & diſponit futura, ſicut præſentia; ergo. Confirmatur ſecundò: nam Chriſtus non ſolum in ſe ipſo impleuit plura planè incredibilia, quæ de eo prædicta fuerant à Prophetis, ſed etiam prædixit alia multa non minus incredibilia, quæ vel iam ſunt adimpleta, vel quotidiè videntur impleri; ergo &c. Probatur antecedens: nam Chriſtus prædixit euerſionem Hieroſolymæ, Lucæ, 19. dicens: *circumdabunt te inimici tui*

vallo &c. & ad terram proſternent te, & filios tuos, & non relinquent in te lapidem ſuper lapidem, eo quod non cognoueris tempus viſitationis tuæ: & Lucæ 21. addit tempus, in quo erant hæc implenda, dicens: *nō præteribit generatio hæc, donec omnia fiant;* quod impletum eſt; ſiquidem 38. annis poſt mortem Chriſti, durante adhuc generatione eorum, quibus Chriſtus hæc prænunciauerat, euerſa eſt Hieroſolyma. Prædixit Gentiles conuertendos loco Iudæorum, qui non erant credituri, dicens Matth. 31. & *auferetur vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius;* Matth. 8. *multi ab oriente, & occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores.* Prædixit vnam Eccleſiam congregandam ex Iudæis, & Gentilibus ad fidem conuertendis, Io: 10. dicens: *alias oues habeo, & illas oportet me adducere, & fiet vnum Ouile, & vnus Paſtor.* Prædixit Mundum conuertendum per hoc, quod ipſe crucifigeretur Io. 12. dicens: *& ego cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum:* prædixit religionem Chriſtianam propagandam per perſequutiones, & mortes, ac futurum, vt aduerſarij Apoſtolis alijſq; Prædicatoribus Euangelij nō poſſent reſiſtere, Matth. 10. dicens: *Tradent enim vos in Concilijs, & in Synagogis ſuis flagellabunt vos, & ante Reges, & Præſides ducemini propter me;* & Lucæ 11. *Dabitur vobis os, & ſapientia, cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes aduerſarij veſtri.* Prædixit

dixit Euangelium prædicandum in totõ Mundo, & miraculis confirmandum, Matth. 16. dicens: *prædicabitur Euangelium regni in vniuerſo orbe in teſtimonium omnium gentium*: & Marc. vlt. *Signa autem in eis, qui crediderint hæc, ſequentur. In nomine meo dæmonia eycient &c.* ſed hæc videbantur plane incredibilia, & tamen iam ſunt impleta; ergo &c. Addo quædam prædicta eſſe, quæ quotidiè videmus magis, & magis impleri. Vt enim omittam quod ſpectat ad diſperſionem, & incredulitatem Iudæorum duraturam vſque ad finem Mundi, B. Virgo Lucæ 1. prædixit de ſe ipſa: *Ex hoc Beatam me dicent omnes generationes*: quod ita ad litteram ab annis 1679. videmus impleri, vt non ſolum à Chriſtianis, ſed etiam à Mahometanis communiter vocari ſoleat Beata Virgo; & Chriſtus Matth. 16. prædixit ſe ædificaturum Eccleſiam in Petro, hoc eſt in rudi, & paupere Piſcatore, cui Eccleſiæ non poſſet Infernus omnibus ſuis viribus, & conatibus præualere, dicens: *tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ Inferi non præualebunt aduerſus eam*: quod annis 1600. & amplius impletum eſt, & quotidiè impletur; ſiquidem Infernus omnibus ſuis viribus, & conatibus per Infideles, & Hæreticos, ac Schiſmaticos; per Imperatores, Reges, ac Tyrannos pugnauit, & pugnat contra Eccleſiam Romanam ædificatam in Petro, & in Petri ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, & tamen non potuit, nec poteſt præualere;

ergo

ergo cum tam multa, & tam incredibilia de Chriſto, ac de Eccleſia Chriſtiana à Prophetis, & à Chriſto ipſo prædicta videamus impleta, & impleri in Chriſto, & in Eccleſia, ac in religione Chriſtiana, euidens eſt prudenter credi poſſe, ac debere religionem Chriſtianam fuiſſe traditam, & reuelatam à Deo.

15. Innumera alia vaticinia poſſent afferri, ſiquidem legenti, & intelligenti ſacram Scripturam euidentiſſimum eſt totum teſtamentum vetus, & totam Rempublicam Iudæorum nihil aliud fuiſſe, quam Prophetiam, & figuram, ac promiſſionem teſtamenti noui, atque Eccleſiæ Chriſtianæ: teſtamentum autem nouũ, & Eccleſiam Chriſtianam nihil aliud eſſe, quam adimpletionem teſtamenti veteris; ideoque duo teſtamenta ſibi mutuo teſtimonium perhibent, & ſe mutuo probant. Nam ex eo, quod in teſtamento nouo videmus impleta, & impleri, quæ fuerunt prædicta, & figurata in veteri, euidenter eſt credibile, & credendum teſtamentum vetus fuiſſe diuinitus reuelatum; & ex eo, quod in teſtamento veteri fuerint reuelata, & prædicta quæ impleta ſunt, & implentur in nouo, euidenter eſt credibile, & credendum diuinitus reuelatum eſſe teſtamentum nouum, ac religionem Chriſtianam. Hoc autem argumentum deſumptum ex vaticinijs eſt præcipuum pro religione Chriſtiana, & præferendum eſt etiam argumento deſumpto ex miraculis, iuxta illud S. Petri, ep. 2. c. 1. *Habemus firmiorem*

pro-

prophæticũ ſermonem: & iuxta illud Chriſti Luc. 16. *Si Moyſem, & Prophetas non audiunt, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent.*

16. Hõc argumento ex vaticinijs vtuntur paſſim PP. Tertullia. Apolog. cap. 70. dicit: *Idoneum opinor teſtimonium Diuinitatis eſt veritas Diuinationis. Scilicet apud nos futurorum quoque fides tuta eſt, iam probatorum; quia cum illis, quæ quotidie ſcilicet probantur, prædicebantur.* Et paulò poſt: *quid delinquimus, oro, nos futura quoque credentes, qui iam didicimus illis per ſuos gradus credere.* Aug. tom. 10. ſerm. 31. de verbis Domini dicit: *Iſta omnia, quæ vides, non erant. Chriſtianus populus toto orbe terrarum aliquando non erat. In prophetia legebatur, in terra non videbatur. Modo auditur, & legitur, & videtur. Ipſa Eccleſia ſic eſt completa. Non ei dictum eſt: vide filia, & audi; ſed audi, & vide: audi prædicta, vide completa.* Idem vrget lib. de Cathech. rud. cap. 17. Eodem argumento vtitur Chryſoſtomus, tom. 5. in orat. contra Iud. præſertim orat. 2. & fuſiſſimè Euſebius Cæſarienſis libris de Demonſtratione Euangelica.

16. Aduertunt Tertull. & Aug. locis citatis, quod quia ex ijs, quæ in libris veteris, & noui teſtamenti prædicta ſunt, illa, quæ ſpectant ad Chriſtum, & eius mortem iam ſunt impleta; quæ ſpectant ad Eccleſiam, ad conuerſionem Gentilium, ad diſperſionem, & incredulitatem Iudæorum, partim ſunt impleta, partim quotidie implen-

plentur, certiſſimè credendum eſt etiam alia eſſe implenda, puta quæ ſpectant ad Antichriſtum, ad diem Iudicij, ad reſurrectionem mortuorum, & ad æternas pænas impiorum, æternamque Beatitudinem Sanctorum.

17. Ad 1. Eſt ita maniſteſtum libros veteris teſtamenti non fuiſſe confictos à Chriſtianis poſt Chriſtum, ſed ſcriptos fuiſſe diù ante Chriſtum, vt de hoc prudenter dubitari non poſſit. Iudæi enim Chriſtianis inimiciſſimi vbique gentium diſperſi deferunt ſecum libros veteris teſtamenti, & vnanimiter teſtantur illos fuiſſe ſcriptos diù ante Chriſtum. Addit Auguſtinus lib. 8. de Ciuitate Dei cap. 46. Iudæos ideò fuiſſe diſperſos per omnes gentes, & permiſſum, vt non crederent in Chriſtum, vt hoc ſuo teſtimonio redderent euidenter credibilem, & credendam religionem Chriſtianam, atque hoc ipſum fuiſſe prophetatũ à Dauid Pſ. 18. dicente: *Deus oſtendit mihi ſuper inimicos meos: ne perdas eos, ne forte obliuiſcantur populi mei; diſperge illos in virtute tua*. Quæ verba explicans Auguſtinus dicit. *Demonſtrauit ergo Deus Eccleſiæ ſuæ in eius inimicis Iudæis gratiam miſericordiæ ſuæ: quoniam ſicut dicit Apoſtolus, delictum eorum ſalus eſt gentibus; & ideo non eos occidit, ideſt non in eis perdidit, quod ſunt Iudæi, quãquã à Romanis fuerint deuicti, & oppreſſi, ne obliti legem Dei ad hoc, de quo agimus, teſtimonium, nihil valerent. Ideo parum fuit dicere: ne occidas eos, ne quando obliuiſcantur legem tuam, niſi*

niſi etiam adderet: diſperge illos. Quoniam ſi cum illo teſtimonio Scripturarum in ſua tantummodo terra, non vbique eſſent, profectò Eccleſia, quæ vbique eſt, eos prophetiarum, quæ de Chriſto præmiſſæ ſunt, teſtes in omnibus gentibus habere non poſſet. Idem docet explicans Pſ. 58. Relatis enim verbis illis: *diſperge illos in virtute tua*, ſubdit. *Iam & factum eſt: per omnes gentes diſperſi ſunt Iudei, teſtes iniquitatis ſuæ, & veritatis noſtræ. Ipſi habent codices, de quibus prophetatus eſt Chriſtus; nos tenemus Chriſtum: & ſi fortè aliquis paganus dubitauerit, cum ei dixerimus prophetias de Chriſto, quarum euidentiam obſtupeſcit, & admirans putauerit à nobis eſſe conſcriptas, de codicibus Iudæorum probamus, quia hoc totum ante prædictum eſt. Videte, quomodo de inimicis noſtris alios confundimus inimicos*. Idem docet explicans Pſ. 40. in fine, vbi addit, Iudæos ſeruire Chriſtianis, & fungi munere capſarij portantis codices, dicens. *Modo fratres nobis ſeruiunt Iudæi tamquam capſarij, & ſtudentibus nobis codices portant*. Et in Pſalm. 56. explicans de Iudæis verba illa: *dedit in opprobrium conculcantes me*, dicit. *In quali ergo opprobio ſunt Iudæi? Codicem portat Iudæus, vnde diſcat Chriſtianus. Librarij noſtri facti ſunt. Quomodo ſolent ſerui poſt Dominos codices ferre, vt illi portando deficiant, iſti legendo proficiant. In tale opprobrium dati ſunt Iudæi, & impletum eſt, quod tantò ante prædictum eſt. Quale autem opprobrium eſt fratres, vt hunc verſum legant, & ipſi cæci attendant ad ſpeculum ſuum. Sicut enim*

appa-

apparent Iudæi de Scriptura Sancta, quam portant, quo modo apparet facies cæci de ſpeculo. Ab alijs videtur, ab ipſo non videtur. Addo, quod ſi tempore S. Auguſtini probabatur euidenter religionem Chriſtianam eſſe credendam ex eo, quod quæ de diſperſione, & incredulitate Iudæorum prædicta fuerant, videbantur impleta annis circiter quadringentis, florente adhuc Romano Imperio, multò euidentius idem probatur temporibus noſtris, quibus videmus eadem eſſe impleta, & impleri annis mille ſexcentis, & amplius, poſt tantam mutationem Imperij Romani, & aliorum regnorum, & gentium.

18. Ad 2. diſtinguo maiorem: in vnaquaque re ſtandum eſt peritis in ea re, vbi non eſt controuerſia inter ipſos peritos, & cum iudicari non poteſt per principia intrinſeca, tranſeat: cum eſt controuerſia inter ipſos peritos, & iudicari poteſt per principia intrinſeca, nego. Cum eſt controuerſia inter peritos, ſtandum eſt iudicio aliorum, & præſertim iudicio Mundi: E.G. ſi ſit controuerſia inter Pictores de optima ratione pingendi, inter milites de optima ratione pugnandi, ſtandum eſt iudicio Mundi; ſed quando venit Chriſtus, orta eſt controuerſia inter Iudæos, qui erant periti Diuinæ Scripturæ, vtrum Chriſtus eſſet Meſſias ipſis promiſſus, & in hac controuerſia plura Iudæorum millia crediderunt Chriſtum eſſe Meſſiam, ſed maior pars Iudæorum noluit credere; ergo in hac controuerſia ſtandum eſt iudicio

Mundi

Mundi, & omnium penè gentium; ſed omnes penè gentes credendo in Chriſtum iudicarunt,& iudicant Chriſtum eſſe Meſſiam, & irrident Iudæos incredulos, quod adhuc expectent Meſſiam; ergo &c.

19. Addo primò, quod non ſolum Gentiles, qui conuerſi ſunt ad Chriſtum, iudicarunt,& iudicant Chriſtum eſſe Meſſiam Iudæis olim promiſſum, ſed etiam hoc iudicant omnes Mahometani, licet errent in hoc, quod dicunt poſt Chriſtum, qui fuit Meſſias olim Iudæis promiſſus, miſſum fuiſſe à Deo alium Prophetam, hoc eſt Mahometum; ſed hoc aſſerunt ſine vllo fundamento deſumpto ex prophetijs,aut miraculis &c.

20. Addo ſecundò peritos Scripturarũ eſſe eos, qui in Scripturis meditantur die, ac nocte; ſed ex Chriſtianis plurimi, abiecta cura rerum temporalium, in Scripturis meditantur die,ac nocte: Iudæi autem toti ſunt in ſuis temporalibus lucris, & negotiationibus; ergo Chriſtiani, non autem Iudæi ſunt peritiſſimi Scripturarum.

21. Demum addo, quod cum in ipſis Scripturis prædictum fuerit Iudæos ex maiori parte nõ credituros in Chriſtum vſque ad finem Mundi, per hoc ipſum, quod non credant, implentur quæ prædicta ſunt de Chriſto, adeòque fit, vt debeamus credere Chriſtum eſſe Meſſiam Iudæis promiſſum, & Chriſtianam religionem fuiſſe diuinitus reuelatam.

22. Ad 3. diſtinguo maiorem: vt ſit prudenter credibilis Chriſtiana religio, requi-

requiritur, vt omnia, quæ prædicta ſunt de primo aduentu Meſſiæ ad redimendum genus humanum, impleta ſint in Chriſto, concedo; requiritur, vt omnia, quæ prædicta ſunt de ſecundo aduentu Meſſiæ ad iudicandum genus humanum, impleta ſint in Chriſto, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Duplex aduentus Meſſiæ promiſſus eſt in ſacris Scripturis; primus ad redimendum, in quo prædictum eſt Meſſiam venturum pauperem, & humilem, & moriturum pro peccatis noſtris, vt patet ex allatis prophetijs Pſ. 22. Iſaiæ 53. Danielis 9. Sap. 2. Secundo promiſſus eſt aduentus, quo Meſſias in die Iudicij veniet ad iudicandum genus humanum cum gloria, & maieſtate magna. Iudæi ſuo vitio excæcati noluerunt, ac nolunt diſtinguere iſtos duos aduentus; & quia Chriſtus in primo ſuo aduentu venit, non cum gloria, & maieſtate, ſed pauper, & humilis, noluerunt, & nolunt recipere Chriſtum, vt Meſſiam. Quia Iudæi ſumpſerunt occaſionem errandi ex eo, quod non diſtinxerunt duos aduentus Meſſiæ, ideò Chriſtus clariſſimè illos diſtinxit, & apertiſſimè locutus eſt de ſecundo ſuo aduentu ad iudicandum, ac de eius ſignis, præſertim Matt. 25. Tempore autem paſſionis cum Princeps Sacerdotum in cōcilio interrogaſſet Chriſtū, vtrū eſſet Meſſias, dicens: *adiuro te per Deum viuum, vt dicas, ſi tu es Chriſtus filius Dei*; Chriſtus reſpondit affirmatiuè, dicens: *tu dixiſti*. & quia ſciebat, quod Iudæi nolebant illum reci-

recipere, quia non venerat cum maieſtate, & gloria, docuit hæc eſſe intelligenda de ſecundo aduentu ſuo ad iudicandum, dicens: *veruntamen dico vobis: Amodo videbitis filiũ hominis ſedentem à dextris virtubitis Dei, & venientem in nubibus Cæli.* Errant etiam Iudæi circa aduentum Meſſiæ, quia aliqua vaticinia, quæ debent impleri ſpiritualiter, & myſtice, putant impleri debere materialiter. E. G. Iſaiæ cap. 2. prædictum eſt: *& erit in nouiſſimis diebus exaltabitur mons domus Domini in vertice montium, & fluent ad eum omnes gentes.* Hoc vaticinium impletum eſt ſpiritualiter in Eccleſia, quæ eſt mons Domus Domini, & exaltata eſt ita, vt ſit viſibilis toti Mundo, & ad eam fluxerint, & fluant omnes gentes. Iudæi exiſtimant hoc vaticinium implendum eſſe materialiter, ita vt mons *Moria*, in quo ædificatum fuerat templum, tempore aduentus Meſſiæ debeat materialiter eleuari, & exaltari, ſuppoſitis illis alijs montibus, & hoc miraculo excitatas ad eum venturas omnes gentes.

23. Dicunt: de aduentu Meſſiæ citato loco Iſaiæ, & alibi prædictum eſt, quod erit in nouiſſimis diebus, hoc eſt parum ante diem Iudicij; ergo Chriſtus, qui venit multò ante diem Iudicij, non eſt Meſſias.

24. Reſp. quod in Scriptura nouiſſimi dies dicuntur vltima ætas Mundi, quæ eſt ab aduentu Meſſiæ vſque aſt diem Iudicij. Non eſt autem mirum, quod plura annorum millia vocentur dies nouiſſimi, ſiquidem

dem vt dicitur Pſalm. 89. *mille anni ante oculos tuos, ſicut dies externa, quæ præteryt.*

QVAESTIO XIX.

Vtrum ex miraculis probetur euidenter religionem Chriſtianam eſſe prudenter credibilem, & credendam?

1. VIdetur non probari, primò quia poteſt prudenter dubitari, vtrum miracula, quæ narrantur, fuerint à Chriſtianis conficta ad aſtruendam fidem ſuæ ſectæ.

2. Secundo poteſt etiam prudenter dubitari, vtrum facta fuerint præſtigijs Dæmonum, & per magicas artes.

3. Tertiò Antichriſtus faciet ſigna, & prodigia magna in confirmationem falſi, vt dicitur Matth. 14. Apoc. 13. & 2. ad Theſſal. 2: Suetonius in vita Veſpaſiani narrat Veſpeſianum cæco lumen, & claudo greſſum reddidiſſe. Socrates lib. 7. Hiſtoriarum cap. 17. refert Paulum Epiſcopum Nouatianum feciſſe miraculum in confirmationem ſui falſi dogmatis. S. Aug. tract. 13. in Io. dicit non eſſe credendum Donatiſtis, etiamſi miracula faciant; ergo ex miraculis non probatur euidenter Chriſtianam religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam.

4. Quartò Idololatria propagata fuit pro-

prodigijs, & portentis: ſimulachra enim Deorum loquebantur, & reddebant reſponſa, ac fiebant alia multa ſtupenda, & miranda; ergo ex eo, quod Chriſtiana religio propagata fuerit prodigijs, & portentis, non probatur euidenter illam credi debere, vt diuinitus reuelatam.

5. Reſp. ſecundum argumentum ad probandum euidenter Chriſtianam religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam, deſumi ex miraculis. Nam euidenter eſt credibilis, & credenda religio, quæ poſtquam eſt orta, fuit per miracula propagata, & obtinuit, vt innumeræ gẽtes, quæ colebant Idola, & profitebantur ſectas ſpeculatiuè, & practicè nefarias, conuerterentur ad colendum vnum verum Deum, in religione ſpeculatiuè, & practicè ſanctiſſima; ſed talis eſt Chriſtiana religio; ergo &c. Probatur minor, primo teſtimonio plurimorum Scriptorum, quibus ſi fidem negamus, poterimus negare fidem omnibus hiſtorijs. Miracula enim omnibus ſæculis facta ad Chriſtianam religionem propagandam, & confirmandam, narrant innumeri Scriptores, qui illis ſæculis floruerunt, & digni ſunt ſumma fide, cum omnes fuerint ſapientiſſimi, & plerique etiam ſanctiſſimi, puta Baſilius, Athanaſius, Gregorius Nazianzenus, & Nyſſenus, Chryſoſtomus, Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius Magnus, Tertullianus, Euſebius Cæſarienſis, Beda, Bernardus, Petrus Damianus, & alij. Videri poſſunt Bellarminus lib. 4. de Eccleſia cap. 14. &

Thomas Boſius lib. 5. de ſignis Eccleſiæ.

6. Probatur ſecundò: nam Chriſtiani vbique gentium ex certiſſima traditione narrant maiores ſuos ab idolis ad fidem Chriſtianam conuerſos per miracula; ergo de hoc prudenter dubitari non poteſt.

7 Confirmatur primò: nam etiam nationes, quæ à Fide Chriſti defecerunt ad Mahometum, teſtantur ſe ab initio ab Idolis ad Chriſtum fuiſſe conuerſas per miracula, & ipſe Mahometus in Alcorano dicit Chriſto ad propagandam ſuam legē miracula, ſibi gladium eſſe datum; ergo etiam ex confeſſione Mahometanorum Chriſtiana religio propagata fuit miraculis.

8. Confirmatur ſecundò: nam quia Galli, Hiſpani, cæteræque nationes, quæ iamdudum ab imperio Romano defecerunt, teſtantur ſe olim à Romanis ſubactas fuiſſe vi armorum, prudenter dubitari non poteſt, quin hoc ſit verum; ergo quia non ſolum nationis, quæ permanſerunt in Chriſtiana Religione, ſed etiam quæ defecerunt ad Mahometum, teſtantur ſe olim ab Idolis ad Fidem Chriſtianam conuerſas fuiſſe per miracula, de hoc prudenter dubitari non poteſt.

9. Confirmatur tertiò: nam etiam in nationibus, quæ ſuperiori ſæculo fuerunt ab Idolis a d Fidem Chriſtianam conuerſæ, conſtans eſt fama non ſolum apud Chriſtianos, ſed etiam apud Gentiles, quod Chriſtiana religio fuerit miraculis confirmata: E. G. in Indijs Orientalibus conſtantiſſima eſt fama de miraculis à S. Fran-

Franciſco Xauerio factis in confirmationem fidei Chriſtianæ; & proportionalis eſt fama in Indijs Occidentalibus de miraculis factis à Sancto Ludouico Beltrando, & ab alijs.

10. Vt afferatur tertia probatio, ſupponenda ſunt quædam manifeſta, & indubitabilia. Conſtat igitur primo ante Chriſtum ſolos Iudæos coluiſſe vnum Deum Creatorem Mundi, cæteras gentes adoraſſe Idola.

11. Conſtat ſecundò Socratem, Platonem, Ariſtotelem, ac plures alios Philoſophos gentium lumine naturæ cognouiſſe dari vnum ſolum Deum, & tamen licet eſſent ſummà ſapientià, eloquentia, & authoritate præditi, non potuiſſe perſuadere vlli non dicam genti, ſed ciuitati, vel oppidulo, vt relictis Idolis, colerent vnum verum Deum Creatorem Mundi.

12. Conſtat tertiò cultum vnius veri Dei non potuiſſe alijs nationibus perſuaderi ab ipſis Iudæis, quamuis plures ex Iudæis eſſent ſapientia celeberrimi, vt Salomon; alij dono prophetiæ, & miraculorum inſignes, vt Moyſes, Ioſue, Elias, Eliſæus, Daniel &c.

13. Conſtat quartò poſt mortem Chriſti ab Apoſtolis, qui erant pauperes piſcatores, ignobiles, ſimplices, & indocti, perſuaſum fuiſſe non vni, aut alteri, ſed innumeris gentibus, non ſolum barbaris, ſed prudentiſſimis etiam, & ſapientiſſimis, puta Græcis, & Romanis, vt relictis Idolis, ad fidem vnius veri Dei conuerterentur, &

vt crederent res creditu difficillimas, & quæ primo aſpectu videntur incredibiles, puta, quod Deus eſt trinus, & vnus; quod Filius Dei factus eſt homo; quod natus eſt e Virgine, quod crucifixus, & mortuus, quod tertia die reſurrexit, & poſt dies quadraginta propriâ virtute in cœlos aſcendit; quod in die Iudicij omnes mortui reſurgent, & iuxta merita æternis pœnis, aut æternis præmijs afficientur.

14. Conſtat quintò eoſdem Apoſtolos, eorumque ſucceſſores gentibus pene omnibus perſuaſiſſe, vt amplecterentur, & obſeruarent legem ſanctiſſimam quidem, ſed difficillimam, ac nihil carni blandientem, vtpote quæ præcipit, vt diligamus Deum ſuper omnia, proximos autem ſicut nos ipſos; vt diligamus etiam inimicos; vt abſtineamus ab omni immunditia; vt nemo ducat plures vxores; vt matrimonia etiam Regum, & Principum ſint penitus indiſſolubilia; vt omnia peccata mortalia confiteamur Sacerdotibus; vt neque aſſenſu interno conſentiamus vlli rei illicitæ; ſuadet virginitatem, & cælibatum, paupertatem, ieiunia, corporis afflictationes, contemptum omnium eorum, quæ videntur, & amorem eorum, quæ non videntur.

15. Conſtat ſexto Religionem hanc breuiſſimo tempore apud innumeras nationes mirabiliter fuiſſe propagatam, fruſtra contradicentibus vbique Gentilium Sacerdotibus, Plebe, Philoſophorum academijs, magiſtratibus, Regibus, & Imperatoribus, modis omnibus, nimirum exilijs, publi-

publicationibus bonorum, morte ipſa, & exquiſitiſſimis ſupplicijs conantibus impedire ſubditos, ne Chriſtianam religionem amplecterentur.

16. Conſtat ſeptimò plures, & præcipuas nationes integras ad Chriſtum fuiſſe conuerſas, ex alijs autem nationibus, plurimos Chriſtiana ſacra ſuſcepiſſe.

17. Conſtat octauo eos, qui Chriſtianam religionem ſunt amplexi, tam firmiter credidiſſe, & credere, vt docti pariter, & indocti potius negarent ſe viuere, quam verum eſſe aliquid eorum, quæ Chriſtiana religio profitetur, & parati ſint mori pro quolibet eius dogmate, ac de facto innumeri ſint mortui, ita vt qui numerum computarunt, dicant numerum martyrum peruenire ad vndecim milliones, & in ſola vrbe Romana martyrio affecta plus quam trecenta hominum millia.

18, Conſtat nonò plurimos ita perfectè Chriſtianam legem obſeruaſſe, & obſeruare, vt omnium virtutum gloria floruerint, & floreant, ita vt vni, qui ex ſectatoribus aliarum ſectarum ſimul ſumptarum in virtutibus moralibus narratur excelluiſſe, poſſit Chriſtiana religio opponere millenos, & millenos, eo pacto, quo vni virgini veſtali, quæ apud Romanos virginitatem profitebantur ad certum ſolùm tempus, poteſt Chriſtiana religio opponere virgines millenas, & millenas.

19. Suppoſitis his, quæ manifeſtè conſtant, cum S. Auguſtino lib. 22. de Ciuit. Dei c. 2. & cum S. Thoma 1. contra gentes

cap.6. poſſumus ſic argumentari. Vel miraculis tot nationes per Apoſtolos, eorumque ſucceſſores ab Idolis conuerſæ ſunt ad vnum Deum in Chriſtiana religione colendum, vel ſine miraculis: ſi miraculis; ergo euidenter credibile, & credendum eſt Chriſtianam religionem fuiſſe reuelatam à Deo, cùm confirmata fuerit miraculis: ſi ſine miraculis; ergo ipſa conuerſio tot nationem ab Idolis ad cultum vnius Dei in Chriſtiana religione eſt maximum quoddam miraculum, quod non niſi Deo auctore, potuit fieri. Nam quo pacto fieri potuit, vt cum ante Chriſtum à Philoſophis Gentilium in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, & à ſapientibus Iudæorum per miracula, & vaticinia futurorum nulla gens potuerit conuerti ad vnũ Deum colendum in religione ſpeculatiuè, & practicè multò faciliori, poſt Chriſtum ab Apoſtolis rudibus, & indoctis, & ex omni parte contemptibilibus, non vna, ſed plurimæ gentes, contradicente, & minante toto orbe terrarum, ac reſiſtentibus ipſis Iudæis, ſine vllis miraculis conuerſæ fuerint ad colendum Deum in Chriſtiana religione ſpeculatiuè, et practicè multo difficiliori, niſi Deus ipſe per internas illuminationes, & inſpirationes hoc opus effecerit.

19. Confirmatur primò: nam euidenter eſt credibile, & credendum illud, quod negari nequit, niſi affirmando aliquid incredibilius; ſed negari non poteſt tot nationes gentilium conuerſas fuiſſe mira-

miraculis, niſi affirmando illas conuerſas fuiſſe ſine vllis miraculis, quod euidenter eſt multo incredibilius; ergo &c. Probatur minor: nã quod Apoſtoli miraculis cõfirmarint Chriſtum Crucifixum eſſe Deũ, ideoque gentes crediderint, non eſt incredibile; ſed quod viri ſimplices, & indocti nulla fecerint miracula in confirmationem religionis Chriſtianæ ſpeculatiuè, & practicè difficillimæ, & tamen illã perſuaſerint tot nationibus gentilium, eſt penitur incredibile.

20. Confirmatur ſecundò: nam nationes Gentilium non ſolum conuerſæ ſunt ad fidem mirabili ratione, ſed etiam conuerſæ ſunt eo pacto, quo Chriſtus prædixit eas conuertendas; ergo cum Chriſtus prædixerit Gentiles conuertendos modo, qui planè videbatur incredibilis, & hoc ſit impletum, euidenter eſt credibile, & credendum, nationes Gentilium conuerſas fuiſſe, authore Deo.

21. Ad 1. nego maiorem. Nam eſt planè incredibile ſolos Chriſtianos, & Catholicos omni tempore, & vbique gentium habuiſſe artem fingendi miracula, ita vt crederentur à doctis, & indoctis, eorumque religio perſuaderetur nationibus non ſolum ſimplicioribus, ſed etiam prudentioribus, ſectatores autem aliarum ſectarum hac arte carere, & ſemper caruiſſe; ſed conſtat Mahometanos, Iudæos poſt Chriſtum, & hæreticos, nullis temporibus, & locis habere, vel habuiſſe artem fingendi miracula, ita vt credantur, eorumque ſecta

miraculis perſuadeatur; ergo incredibile eſt hæc miracula à Chriſtianis fingi, vel ficta fuiſſe: ſed dicendum, quod ideò miracula à Chriſtianis perſuadentur, & creduntur, quia verè fiunt. Confirmatur: nam Iudæi ante Chriſtum per duo annorum millia potuerunt perſuadere miracula facta in confirmationem ſuæ religionis: poſt Chriſtum cum maximè vellent, non poſſunt, nec annis mille ſexcentis, & amplius, potuerunt perſuadere miracula. Nationes, quæ per hæreſim ſeparatæ ſunt à Catholicis, antequam ſepararentur, poterant ſuadere ſuam religionem miraculis, quæ innumera narrantur, & conſtanter creduntur facta fuiſſe in Græcia, in Anglia, alijſque nationibus, antequam in hæreſim inciderent; poſtquam à religione Catholica defecerunt, non poſſunt perſuadere, immò nec audent fingere fieri miracula in confirmationem ſuarum ſectarum, eo pacto, quo perſuadentur, & conſtanter creduntur fieri apud Catholicos.

22. Ad 2. nego maiorem. Nam non eſt prudenter credibile, quod ſoli Chriſtiani, & Catholici, ſemper, & vbique habuerint, & habeant hanc artem præſtigijs Dæmonum faciendi miracula in confirmationem ſuæ religionis, cæteras ſectas carere, ac ſemper caruiſſe hac arte, præſertim cum religio Catholica tradat legem ſanctiſſimam, & Dæmonibus, eorumque præſtigijs infenſiſſimam. Confirmatur: nam Dæmonis maximè intereſt, vt in mundo conſeruetur, & propagetur Idololatria

latria, per quam ipſis Dæmonibus in Idolis deferuntur honores diuini, quos Dæmones vtpotè ſuperbiſſimi maximè appetunt: ſed Chriſtiani ſemper, & vbique habuerunt virtutem faciendi miracula, præſertim ad Gentiles à cultu Idolorum, & Dæmonum conuertendos ad cultum vnius Dei Creatoris Cæli, & Terræ; ergo Chriſtiani miracula faciunt, non præſtigiis Dæmonum, ſed virtute Dei Creatoris Cæli, & Terræ; præſertim cum plurima miracula à Chriſtianis facta, puta ſuſcitationes mortuorum, illuminationes cæcorum &c. fieri nequeant virtute Dæmonum, ſed ſolum virtute Diuina.

23. Ad 3. ex ſignis, & prodigijs, quæ faciet Antichriſtus, reſpondeo, quod vt loquitur Apoſtolus 2. an Theſſ. 2. Antichriſti aduentus erit, *ſecundum operationem Sathanæ in omni virtute, & ſignis, & prodigijs mendacibus*; ergo Antichiſtus non faciet miracula vera, & quæ excedant virtutem, & operationem Sathanæ, ſicut excedunt ſuſcitationes mortuorum, illuminationes cæcorum &c. quæ à ſolo Deo poſſunt fieri, iuxta illud Pſ. 125. *qui facit mirabilia magna ſolus*, ſed Antichriſtus ſolum faciet miracula falſa, mendacia, & apparentia, ac non excedentia virtutem Dæmonum, ideoque Apoc. 13. inter maxima Antichriſti prodigia prædicitur, quod faciet, vt ignis deſcendat de Cælo, & vt loquatur imago beſtiæ, quæ facillimè fieri poſſunt à Dæmone. At in confirmationem religionis Chriſtianæ facta ſunt,

& fiunt vera miracula, & excedentia virtutem Dæmonum, puta ſuſcitantur mortui, illuminantur cæci &c. ergo prodigia, quæ fient ab Antichriſto contra religionem Chriſtianam, erunt omnino contemnenda, comparatione prodigiorum, quæ facta ſunt, & fiunt, & etiam in fine Mundi fient in confirmationem religionis Chriſtianæ; eo pacto, quo prodigia, quæ, vt refertur Exodi 7. facta ſunt à Màgis Pharaonis, fuerunt omnino contemnenda comparatione prodigiorum, quæ facta ſunt à Moyſe, & prodigia, quæ facta ſunt à Simone Mago, fuerunt contemnenda comparatione prodigiorum factorũ à Petro. Proportionaliter dico Cæcum, qui fuit curatus à Veſpaſiano, non fuiſſe verè, & incurabiliter cæcum, & claudum, non fuiſſe incurabiliter claudum, vt patet ex Tacito, qui lib. 4. Hiſtoriarum narrat Medicos de ipſis interrogatos reſpondiſſe vtrumque poſſe curari; ergo Veſpaſianus non fecit vera miracula, & excedentia virtutem Dæmonum. Addit Tertullianus in Apologetico cap. 22. credibile eſſe morbos illos fuiſſe cauſatos à Dæmone, qui alterum impediebat, ne videret, alterum, ne recta ambularet, vt ablato deinde impedimento, videretur factum miraculum. Miraculum, quod à Socrate narratur, non fuit factum à Paulo Epiſcopo Nouatiano in confirmationem falſi dogmatis, ſed à Deo in confirmationem veri baptiſmi. Cum enim, vt Socrates refert, Iudæus quidam, qui fuerat Catholicè baptizatus

ab

ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano, fingens ſe non eſſe baptizatum, veniſſet ad Paulum Nouatianum, vt ab eo iterum baptizaretur, & ſic irrideret Baptiſmum, tota aqua ſacri fontis repente euanuit, Deo non permittente, vt impoſtor Iudæus in baptiſmi irriſionem iterum baptizaretur ab hæretico. Auguſtinus dicit non eſſe credendum Donatiſtis, etiamſi miracula faciant; tum quia in confirmationem falſi dogmatis non poſſunt fieri miracula alia, quam falſa, & mendacia, qualia faciet Antichriſtus; tum quia religio Catholica ita eſt confirmata miraculis, ac vaticinijs Prophetarum, vt quæcunque reuelationes, & miracula afferantur in contrarium, ſint omnino contemnenda, & cenſenda falſa miracula, & falſæ reuelationes, iuxta illud Apoſtoli ad Gal. 1. *Licet nos, aut Angelus de Cælo Euangelizet vobis, præter quam quod Euangelizatum eſt, anathema ſit.*

24. Ad 4. Idololatria propagata fuit miraculis falſis, ac merè apparentibus, ac non excedentibus virtutem Dæmonum, quæ proinde comparatione miraculorum factorum in confirmationem fidei Catholicæ, fuerunt penitus contemnenda, vt patet ex eo, quod nationes Gentilium, illis contemptis, conuerſæ ſunt ad cultum vnius veri Dei.

QVAESTIO XX.

Vtrum euidenter probetur cæteras ſectas præter religionem Chriſtianam, non eſſe prudenter credibiles?

1. VIdetur non probari euidenter. Cum enim omnes ſectæ habeant magnum numerum ſectatorum, & afferant pro ſe argumenta non contemnenda, ac de nulla ſit euidens, quod ſit vera,& diuinitus reuelata, apparet rationabile,vt Deus permittat vnumquemque tutà conſcientia liberè, ac licitè permanere in ea ſecta, in qua natus eſt:

2. Secundo Mahometani probant ſuam ſectam eſſe prudenter credibilem, & credendam argumento ſimili illi, quo nos probamus religionem chriſtianam eſſe prudenter credibilem, & credendam;ergo &c. Probatur antecedens, afferendo hoc argumentum. Vel enim Mahometaniſmus propagatus eſt per miracula, vel ſine miraculis: ſi per miracula, prudenter eſt credendum Mahometaniſmum fuiſſe diuinitus reuelatum; ſi ſine miraculis, hoc ipſum eſt magnum miraculum.

3. Reſp. euidens eſſe,quod ſola chriſtiana religio euidenter eſt credibilis, & credenda, cæteræ ſectæ non poſſunt prudenter credi. Probatur primò: nam ex dictis euidens eſt omnes debere amplecti,

ac

ac ſequi religionem, chriſtianam, firmiſſimè credendo illam fuiſſe diuinitus reuelatam; ſed religio chriſtiana docet non eſſe ſequendas alias ſectas; ergo euidens eſt nos non poſſe prudenter ſequi, & profiteri aliam ſectam.

4. Probatur ſecundò: nam aliæ ſectæ reducuntur ad Atheiſmum, Ethniciſmum, Philoſophiſmum, Iudæiſmum, & Mahometaniſmum; ſed euidens eſt homines per ſe non poſſe prudenter ſequi, & amplecti vllam ex dictis ſectis; ergo &c. Probatur minor, diſcurrendo per ſingulas ſectas. Primò Atheiſmus, hoc eſt ſecta negans dari Deum, vel concedens dari Deum, ſed negans illum habere prouidentiam moralem rerum humanarum, repugnat lumini naturæ, ideòque nemo poteſt prudenter hanc ſectam ſequi.

5. Confirmatur primò; nam rationes, quibus probauimus religionē chriſtianam diù antequam oriretur, fuiſſe promiſſam, & reuelatam, poſtquam eſt orta, fuiſſe miraculis propagatam, oſtendunt euidenter credibile, & credendum eſſe dari Deum, & habere prouidentiam rerum humanarum; ergo oſtendunt euidenter non poſſe prudenter negari dari Deum, & habere prouidentiam rerum humanarum.

6. Confirmatur ſecundò: nam qui negant dari Deum, & habere prouidentiam rerum humanarum, procul dubio pro ſua ſecta non poſſunt afferre vlla miracula, & ſigna facta in confirmationem illius: ſiquidem eo ipſo, quod afferrent, deſtruerent

rent ſuam ſectam; ergo ex hoc capite non poteſt habere vllam credibilitatem.

Secundò Ethniciſmus, hoc eſt ſecta colens plures Deos, repugnat lumini naturali, quo euidenter oſtenditur dari vnum ſolum Deum, incorporeum, & optimum, ac proinde non poteſt prudenter credi dari plures Deos, præſertim tales, quales coluntur ab Ethnicis, ex quibus nimirum Dijs, alij ſint Mares, & alij fæminæ, & qui talia geſſerint, quæ cum homines gerunt, cenſentur ſceleſtiſſimi.

7. Confirmatur: nam argumenta, quæ probant religionem chriſtianam fuiſſe diuinitus prænunciatam, antequam oriretur, poſtquam eſt orta, fuiſſe diuinitus miraculis propagatam, oſtendũt etiam euerſionem Idololatriæ fuiſſe diuinitus prænunciatam, & eamdem Idololatriam fuiſſe per miracula à Chriſtianis in pluribus gentibus euerſam; ergo ſicut oſtendunt euidenter religionem chriſtianam prudenter credi poſſe, ac debere, ſic oſtendunt Idololatriam non poſſe prudenter credi.

8, Tertiò Philoſophiſmus, ſeù Deiſmus eſt ſecta dicentium nullam religionem fuiſſe diuinitus reuelatam, nullam legem poſitiuam fuiſſe à Deo traditam, ac proinde illud ſolum de Deo credendum, quod probetur ratione naturali, puta quod Deus ſit, & vnus tantum ſit; quod habeat prouidentiam rerum humanarum, ac ſolum obſeruandam eſſe legem naturalem; ſed ex vaticinijs Prophetarum, & ex miraculis probatur euidenter eſſe prudenter credibile

bile

bile, & credendum religionem, ac legem Chriſtianam fuiſſe diuinitus reuelatam, & traditam; ergo euidens eſt homines non poſſe prudenter ſequi ſectam Philoſophorum, ac non poſſe prudenter negari dari aliquam religionem, ac legem diuinitus reuelatam.

9. Quartò nos Chriſtiani conuenimus cum Iudæis quoad reliqua, ac ſolum diſcrepamus in eo, quod Iudæi negant Meſſiam veniſſe, nos Chriſtiani dicimus Meſſiam iam veniſſe, & Chriſtum eſſe verum Meſſiam, cuius doctrina, & lex ſit ſequenda: ſed omnia argumenta allata, probant credi debere Meſſiam iam veniſſe, & Chriſtum eſſe verum Meſſiam, cum in Chriſto impleta ſint, quæ de Meſſia, prædicta fuerunt à Prophetis, & Religio credens Chriſtum eſſe Meſſiam, per miracula fuerit propagata; ergo probant euidenter non poſſe prudenter negari Chriſtum veniſſe, & Chriſtum eſſe Meſſiam.

10. Confirmatur primò: nam ante, aduentum Chriſti religio Iudæorum expectantium Meſſiam ſemper confirmata, miraculis fuit, & prædictionibus futurorum, quæ ſuis temporibus cernebantur impleri; ergo ante Chriſtum religio Iudæorum erat euidenter credibilis, & credenda, præſertim cum ante Chriſtum nulla eſſet alia ſecta, quàm Ethnicorum, quæ cum repugnaret lumini naturæ, euidenter erat incredibilis; ſed poſt Chriſtum ſecta Iudæorum non fuit amplius confirmata, vllis miraculis, & vaticinijs futurorum,

religio

religio chriſtiana confirmata fuit,& ſem per confirmatur miraculis, & impletionibus prædictionum; ergo ſecta Iudæorum negantium Meſſiam veniſſe non eſt prudenter credibilis, religio chriſtiana eſt prudenter credibilis,& credenda.

11. Confirmatur ſecundò: nam Iudæi poſt Chriſtum fuerunt à Deo penitus derelicti & in ſuis libris Thalmudicis docuerunt innumerabiles errores abſurdos, & lumini naturali repugnantes, de quibus videri poſſunt Sixtus Senẽſis lib. 2. Bibliothecæ Sanctæ, Galatinus, & alij, & quoſdam Iudæorum errores refert etiam Bellarminus lib. 4. de notis Eccleſiæ cap. 11.

12. Quinto Mahometus dixit quidem ſe eſſe Prophetam miſſum à Deo, ſed nullis ſignis, & miraculis potuit probare ſe eſſe Prophetam; ergo ſtultè, & imprudenter creditur Mahometum eſſe Prophetam. Probatur antecedens: nam non potuit afferre vllas prophetias, vel prædictiones, quibus antequam veniret, fuerit promiſſus, & expectatus, ac fuerit præceptum, vt illi crederetur, cum nos chriſtiani afferamus innumeras prædictiones, & promiſſiones, quibus fuit prædictus Meſſias, præcipiendo vt illi crederemus; ergo &c.

13. Confirmatur primò; nam nos chriſtiani ideò prudenter credimus Chriſto, quia Moyſes, & Prophetæ promiſerunt Meſſiam venturum, & impleturum ea, quæ fuerant promiſſa, & præfigurata in veteri teſtamento, & præceperunt, vt crederemus Meſſiæ, eiuſque legem amplecteremur;

&

& hæc omnia videmus impleta in Chriſto, ſed Chriſtus Matth. 24. Marc. 13. & alibi, prædixit venturos multos falſos Prophetas, & monuit, ac præcepit, vt ſi dicerent contraria doctrinæ ab ipſomet Chriſto traditæ, illis nó crederemus, ſed illos deteſtaremur: Mahometus autem tradidit doctrinam cõtrariam doctrinæ Chriſti; ergo euidens eſt non poſſe prudenter credi Mahometo.

14. Confirmatur ſecundò: nam Chriſtus innumeris miraculis oſtendit ſe eſſe Meſſiam à Deo miſſum, Mahometus nullis miraculis potuit probare ſe eſſe prophetam, & ipſemet in Alcorano dixit, Chriſto miracula, ſibi gladium datum fuiſſe à Deo, & cap. 18. & 19. docet bello cogendos homines ad credendum; ergo ſtultè creditur Mahometum fuiſſe prophetam à Deo miſſum. Capite 68. Alcorani Mahometus inſinuat ſe feciſſe quoddam miraculum in Luna, at non explicat, quod nam fuerit; ſed quodcumque illud fuerit, ſuo tantum teſtimonio id probat, & interpretes Alcorani dicunt à nemine miraculum illud viſum fuiſſe; ergo illud miraculum leuiter, & ſtultè creditur.

15. Confirmatur tertiò: nam Chriſtiana religio poſtquam eſt orta, propagata fuit innumeris miraculis, & poſt ortum Mahometaniſmum nouis ſemper miraculis confirmatur: at Mahometaniſmus nullis ab initio miraculis fuit propagatus, nullis deinde miraculis confirmatus.

16. Confirmatur quartò: nam Mahometus in Alcorano docet plures errores abſur-

bſurdiſſimos, & lumini naturali repugnantes. Nam cap. 5. 25. 84. & alibi paſſim docet beatitudinem futuræ vitæ conſiſtere in cibo, & potu, & in multitudine vxorum, & cap. 43. dicit Deum, & Angelos orare pro Mahometo, quo nihil ſtultius excogitari poteſt.

17. Ad. 1. Aliæ ſectæ licet habeant magnum numerum ſectatorum, tamen habent pro ſe argumenta penitus contemptibilia, præſertim ſi comparentur cum argumentis, quibus nititur religio chriſtiana: ſed euidens eſt, quod nemo poteſt prudenter manere in ſectis, quæ nitantur argumentis penitus contemnendis, etiamſi in talibus ſectis ſit natus, & magnum habeant numerum ſectatorum; ergo euidens eſt, quod Infideles non poſſunt manere in ſuis ſectis. Nec excuſantur ab obligatione amplectendi religionem chriſtianam ex eo, quod non ſit euidens religionem chriſtianam fuiſſe diuinitus reuelatam. Sicut enim licet non ſit euidens aliquas leges humanas fuiſſe legitimè latas à Principe, ſi tamen ſit euidens prudenter credi poſse, ac debere illas leges fuiſse legitimè latas, euidens eſt, quod ſubditi tenentur ſe ſubijcere talibus legibus, & ſi nolint ſe ſubijcere hoc prætextu, quod nõ ſit euidẽs tales leges fuiſſe legitimè latas â Principe, ſunt extremo ſupplicio digni, tanquam contumaces, & rebelles, & hoc principium in moralibus, & politicis eſt euidentiſſimum, et apud omnes gentes receptum: ſic licet non ſit euidens religionem, & legem chriſtianam fuiſse

fuiſse diuinitus reuelatam, tamen cum ex vaticinijs Prophetarum, & ex miraculis euidens ſit prudenter credi poſſe, ac debere religionem, ac legem chriſtianam, fuiſſe diuinitus reuelatam, euidens eſt omnes obligari ad amplectendam religionem chriſtianam, ac ſi nolint amplecti eo prætextu, quod non ſit euidens illam diuinitus fuiſſe reuelatam, eſſe extremo ſupplicio dignos, tanquam Deo contumaces, & rebelles. Confirmatur: nam nulla datur lex humana, de qua ita ſit euidens prudenter credi debere illam fuiſſe latam ab habente legitimam poteſtatem, ſicut de religione, ac lege chriſtiana eſt euidens, prudenter credi poſſe, ac debere illam fuiſſe latam à Domino totius Mundi. Quis enim poteſt prudenter dubitare, vtrum lex, quæ diu antequam promulgaretur, fuit promiſſa, poſtquam eſt promulgata, fuit miraculis confirmata, fuerit lata à Deo Domino totius Mundi, qui ſolus poteſt præſcire, ac diſponere futura, antequam fiant; & cum ſit Dominus totius naturæ, poteſt per miracula diſpenſare in legibus naturæ? ergo ſi excuſaremur ab obligatione ſubijciendi nos legi chriſtianæ, quilibet excuſari poſſet ab obligatione omnium legum humanarum eo prætextu, quod vel non ſit euidens Authorem talium legum habuiſſe legitimam poteſtatem, vel non ſit euidens tales leges latas fuiſſe ab illis Authoribus.

18. Ad 2. Simili argumento poſſet probari etiam Ethniciſmum fuiſſe diuinitus

tus reuelatum. Conſtat enim ante aduentum Chriſti Ethniciſmum multò magis fuiſſe propagatum, quàm poſt aduentum Chriſti propagatus fuerit Mahometaniſmus, ſiquidem ante aduentum Chriſti omnes gentes,& nationes,exceptis tantum Iudæis, colebant idola; ſed facto dilemmate probari non poteſt Ethniciſmum, ante Chriſtum fuiſſe diuinitus reuelatum; ergo neque poteſt probari, poſt Chriſtum Mahometaniſmum fuiſſe diuinitus reuelatum. Ratio eſt, quia vt ſecta, quæ blanditur ſenſui, & relaxat fræna licentiæ,propagetur, procul dubio non requiruntur miracula,ſed potius requiruntur miracula, ne homines ad voluptates, & ad licentiam proni talem ſectam amplectantur: ſed Gentiles ante Chriſtum, & Mahometani poſt Chriſtum blanditi fuerunt ſenſui, & relaxarunt fræna licentiæ, permittentes multitudinem vxorum, & poſt hanc vitam promittentes beatitudinem quamdam beſtialem, conſiſtentem in voluptatibus corporeis; ergo non eſt mirum, quod Mahometaniſmus propagatus fuerit ſine miraculis; præſertim cum propagatus fuerit vi armorum, & per potentiam bellicam. At chriſtiana religio, quæ non indulget ſenſui, imo proponit difficillima ad credendum, ad ſperandum, & ad agendum, propagata fuit toto orbe terrarum à paucis hominibus rudibus, & indoctis, non vi armorum, ſed toto Mundo conante impedire, ne propagaretur: ſed hoc non potuit euenire ſine maximo miraculo, vt oſtenſum eſt;ergo &c.

QVAE-

QVAESTIO XXI.

Vtrum probetur euidenter ſolam religionem Catholicam Romanam eſſe prudenter credibilem, omnes alias ſectas non eſſe prudenter credibiles, & credendas?

1. VIdetur non probari euidenter; primò quia vt probaretur euidenter religionem Catholicam Romanam eſſe prudenter credibilem, & credendam, deberet oſtendi nullum dogma in ea tradi contrarium veritati tum cognitæ per lumen naturale, tum diuinitus reuelatæ; ſed hoc non oſtenditur; ergo &c.

2. Secundò prudenter credi poteſt ad ſalutem ſufficere, vt conueniamus in præcipuis dogmatibus ſpectantibus ad Deum trinum, & vnum, ad Incarnationem Verbi, & ad paſſionem, & mortem Chriſti, licet diſcrepemus quoad alia: ſed hæretici recentiores nobiſcum conueniunt quoad hæc præcipua dogmata, & ſolum diſcrepant quoad ſecundaria; ergo &c.

3. Tertiò non tantum doctis, ſed etiam ſimplicibus, & indoctis deberet eſſe euidens ſolam religionem chriſtianam, & catholicam eſſe prudenter credendam; ſed non explicatur, quo pacto hoc ſit euidens etiam indoctis; ergo &c.

4. Quartò ſi probaretur euidenter religio-

ligionem catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam, probaretur euidenter religionem catholicam eſſe veram: ſed hoc non probatur euidenter; ergo &c.

5. Reſp. euidens eſſe ſolam religionem catholicam Romanam eſſe prudenter credibilem, & credendam, cæteras ſectas prudenter credi non poſſe.

6. Probatur primò: nam ex dictis euidens eſt religionem illam eſſe prudenter credibilem, & credendam, quam Chriſtus fundauit, & inſtituit, ſectas autem, quas inſtituerunt qui deſciuerunt â religione, quam Chriſtus inſtituit, & rebellarunt ab Eccleſia, quam Chriſtus fundauit, prudenter credi non poſſe: ſed Eccleſiam catholicam Romanam Chriſtus inſtituit, cæteras autem ſectas inſtituerunt qui deſciuerunt à religione, quam Chriſtus fundauit; ergo &c. Probatur minor: nam Chriſtus Eccleſiam ſuam fundauit in Petro, eiuſque ſucceſſoribus, dicens Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*, & ſuas oues Petro commiſit regendas, dicens Io. 21. *paſce oues meas*: ſed eccleſia catholica Romana eſt Eccleſia fundata in Petro, eiuſque ſucceſſoribus paret ab annis pluſquam mille ſexcentis; omnes aliæ ſectæ deſciuerunt, & rebellarunt ab Eccleſia fundata in Petro, & quæ paret Petro, eiuſque ſucceſſoribus; ergo &c.

7. Confirmatur primò: nam ſicut po-

ſito, quod regnum ſit fundatum, & inſtitutum ſub Regibus, euidens eſt legitimum regnum manere apud eos, qui parent Regibus, cæteros autem, qui deſciuerunt, & rebellarunt à Regibus, fuiſſe, & eſſe rebelles regni; ſic cum Eccleſia, quæ eſt regnum Chriſti, fuerit à Chriſto fundata in Petro, eiuſque ſucceſſoribus, & fuerit Petro commiſſa, tanquam ſupremo Paſtori, euidens eſt Eccleſiam Chriſti manſiſſe, & manere apud eos, qui ab annis pluſquam mille ſexcentis paruerunt, & parent Petro, eiuſque ſucceſſoribus, cæteros autem, qui deſciuerunt, & rebellarunt à Petro, eiuſque ſucceſſoribus, eſſe rebelles Eccleſiæ à Chriſto fundatæ, & inſtitutæ.

8. Confirmatur ſecundò: nam procul dubio viuente Petro, vera Eccleſia Chriſti fuit, quæ Petro paruit, & conſenſit, Simon magus, eiuſque ſectatores, qui ſe ſepararunt ab Eccleſia, quæ Petro conſentiebat, & parebat, fuerunt hæretici, & rebelles ab Eccleſia Chriſti. Petro ſucceſſit Linus, & Lino viuente, vera Eccleſia fuit, quæ conſenſit Lino, Menander, Saturninus, & alij, qui ſepararunt ſe ab Eccleſia, quæ conſentiebat Lino, fuerunt hæretici, & rebelles ab Eccleſia Chriſti. Temporibus ſequentibus vera Eccleſia Chriſti fuit, quæ paruit, & conſenſit Cleto, Clementi, alijſque Romanis Pontificibus ſucceſſoribus Petri; Marcionitæ, Manichæi, Sabelliani, Arriani, Neſtoriani, Eutichiani, Monotelitæ, Iconomachi, & ſuperiori ſeculo Luterani, Caluiniſtæ, alijque

que, qui ſe ſepararunt ab Eccleſia conſentiente, & parente Romanis Pontificibus ſucceſſoribus Petri, fuerunt hæretici, & rebelles ab Eccleſia Chriſti.

9 Reſpondent ab initio Petrum, Linum, Cletum, alioſque Romanos Pontifices manſiſſe in fide Chriſti, ideoque Eccleſiam illis conſentientem fuiſſe Eccleſiam Chriſti: conſecutis temporibus, Romanos Pontifices defeciſſe à fide Chriſti, & introduxiſſe varios errores, ac mutatos in Antichriſtos, ac proinde Eccleſiam Romanis Pontificibus conſentientem defeciſſe à fide Chriſti, ac mutatam fuiſſe in Eccleſiam Antichriſti.

10. Sed contra primò: nam Manichæi, Arriani, Neſtoriani, & omnes, qui confeſſione recentiorum hæreticorum fuerunt hæretici, ſepararunt ſe ab Eccleſia conſentiente Romanis Pontificiſius hoc prætextu, quod Romani Pontifices cum Eccleſia ipſis conſentiente defeciſſent à fide Chriſti; ergo dum Lutherani, Caluiniſtæ, & omnes ſectarij huius temporis dicunt hoc, dicunt id, quod dixerunt, & ſemper dicent omnes hæretici, & rebelles ab Eccleſia Chriſti, ac proinde habendi ſunt vt hæretici, ac rebelles. Secundò mhriſtus Matth. 16. promiſit portas inferi non præualituras aduerſus Eccleſiam fundatam in Petro: ſed ſi Eccleſia conſentiens Petro, eiuſque ſucceſſoribus, amiſiſſet fidem mhriſti, procul dubio portæ inferi præualuiſſent aduerſus eam: ergo &c. Tertiò contra eſt, nam ex hiſtorijs Eccleſiaſticis

ſcimus

ſcimus, quandonam, & à quibus Authoribus introducti fuerint errores Arrianorum, Neſtorianorum &c. ſcimus etiam quæ turbæ, & qui tumultus ex occaſione talium errorum fuerint exorti; quæ Concilia celebrata; qui libri ſcripti &c. ergo ſi Pontifices Romani introduxiſſent errores, & mutati fuiſſent in Antichriſtos, ſcriptũ fuiſſet in Eccleſiaſticis hiſtorijs; ſed non eſt ſcriptum, imo de hac mutatione altum ſilentium apud omnes Scriptores; ergo imprudenter creditur, ac impudenter, & impiè dicitur ex ſola libidine mentiendi Romanos Pontifices introduxiſſe errores, & Eccleſiam Chriſti mutaſſe in Eccleſiam Antichriſti. Quartò ſi ab annis circiter mille, vt dicunt hæretici huius temporis, Eccleſia adhærens Romanis Pontificibus defecit à fide Chriſti, & mutata eſt in Eccleſiam Antichriſti, vel in terris remanſit his annis mille viſibilis Eccleſia Chriſti, vel non: ſi remanſit, dicant vbinam gentium fuerit? quinam veram Chriſti religionem fuerint profeſſi? quos libros ſcripſerint? apud quos habeatur eius mentio? ſed non poſſunt hæc dicere; ergo. Si non remanſit: ergo iam portæ inferi per annos mille preualuerunt aduerſus Eccleſiã Chriſti. Quintò Chriſtus præcepit, vt audiremus Eccleſiam, & vt acquieſceremus eius iudicio, dicens Matth. 18. *ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi velut Ethnicus, & Publicanus:* ſed non de alia Eccleſia hoc eſt intelligendum, quam de ea, quam promiſit ſe ædificaturum in Petro, & portas

tas inferi non præualituras aduerſus eam; ergo ex doctrina Christi qui nolunt audire Eccleſiam ædificatam in Petro, & nolunt eius iudicio acquieſcere, habendi ſunt vt Ethnici, & Publicani.

11. Confirmatur primò: nam procul dubio qui non ſolum nolunt acquieſcere iudicio Regis, ſed neque volunt acquieſcere iudicio Regni congregati in comitijs generalibus repræſentantibus totum Regnum, ſunt rebelles Regni; ergo qui non ſolum nolunt acquieſcere iudicio ſucceſſorum Petri Pontificum Romanorum, ſed neque volunt acquieſcere iudicio totius Eccleſiæ congregatæ in Concilijs generalibus repræſentantibus totam Eccleſiā, ſunt rebelles Eccleſiæ: ſed omnes ſectæ, excepta Eccleſia catholica Romana, nolunt acquieſcere iudicio Conciliorum generalium; ergo ſunt rebelles Eccleſiæ, & earum ſectatores habendi ſunt vt Ethnici. Ratio eſt, quia in quolibet Regno, & Republica qui non vult acquieſcere, & parere ſupremæ poteſtati, eſt rebellis; ſed Chriſtus ſupremam poteſtatem iudicandi de controuerſijs fidei dedit Eccleſiæ fundatæ in Petro, dicens: *ſi Eccleſiam non audiuerit, ſit tibi velut Ethnicus*; ergo qui nolunt acquieſcere, & parere Eccleſiæ fundatæ in Petro, eiuſque ſucceſſoribus, eſt rebellis Eccleſiæ; præſertim cum Chriſtus promiſerit portas inferi non præualituras aduerſus Eccleſiam ædificatam in Petro.

12. Confirmatur ſecundo: nam ſectarij recentiores nolunt acquieſcere iudicio vllius

lius Eccleſiæ viſibilis ex ijs, quæ fuerunt ab annis circiter mille ante ipſos. Nam dicunt Eccleſiam Romanam ab annis mille fuiſſe Eccleſiam Antichriſti, alias Eccleſias fuiſſe Eccleſias hæreticorum, & Schiſmaticorum, & nullam aſſignant Eccleſiam viſibilem, quæ fuerit his annis mille, cuius iudicio velint acquieſcere; ergo procul dubio, cum nolint audire Eccleſiam, habendi ſunt vt Ethnici.

13. Concluditur argumentum: Chriſtus dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*: Luterus, Caluinus, alijque ſectarij dicunt Eccleſiam fundatam in Petro, eiuſq; ſucceſſoribus, ab annis mille defeciſſe à fide Chriſti, ac proinde aduerſus eam præualuiſſe portas inferi. Cui prudenter eſt credendum, Chriſto, an Lutero, Caluino, & ſectarijs? Chriſtus poſtquam promiſit portas inferi non præualituras aduerſus Eccleſiam ædificandam in Petro, dedit illi Eccleſiæ ſupremam poteſtatem iudicandi, & præcepit, vt qui illam non audiunt, habeantur vt Ethnici: Eccleſia ſuprema hac poteſtate iudicat omnes, qui ipſam nolunt audire, habendos vt Ethnicos: Luterani, Caluiniſtæ, & omnes ſectarij, ac Schiſmatici nolunt Eccleſiã audire, ac dicunt potius habendos vt Ethnicos, qui audiunt Eccleſiam Romanam fundatam in Petro. Cuius iudicio prudenter ſtandum, Eccleſiæ, an ſectariorum?

14. Hoc argumento deſumpto ex eo,

quod vera Eccleſia Chriſti ſit, quæ conſentit, & paret Romanis Pontificibus, qui Petro longo ordine ſucceſſerunt, contra hæreticos, & Schiſmaticos communiter vſi ſunt Patres. Tertullianus libro de Præſcriptionibus dicit. *Cedant hæretici origines Eccleſiarum ſuarum: euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſionem ab initio decurrentem, vt primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris habuerit Authorem, & Anteceſſorem. Hoc enim modo Romanorum Eccleſia Clementem à Petro ordinatum præfert.* Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum Donatiſtam, enumeratis Romanis Pōtificibus à Petro vſque ad Siricium, qui tunc ſedebat, ſubdit. *Vos veſtræ cathedræ originem oſtendite, qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vindicare*: & eodem libro: *vnde eſt inquit, quod claues Regni vobis Donatiſtæ vſurpare contenditis, qui cathedram Petri veſtris præſumptionibus, & audacijs ſacrilegè conculcatis.* Auguſtinus ep. 165. ad eundem finem enumerat Romanos Pontifices à Petro vſque ad Anaſtaſium, qui tunc ſedebat: & in Pſalmo contra partem Donati, Donatiſtas alloqués, dicit. *Numerate Sacerdotes, vel ab ipſa ſede Petri, & in ordine illo Patrum quis cui ſucceſſerit, videte: ipſa eſt Petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum Portæ*: & lib. contr. Ep. fundamenti cap. 4. dicit: *Tenet me in Eccleſia ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum*: & lib. de Vtil.

cre-

credendi: *dubitabimus nos illius Eccleſiæ condere gremio, quæ ab Apoſtolica Sede per ſucceſſiones Epiſcoporum, fruſtra hæreticis circumlatrantibus, culmen authoritatis obtinuit?* Cyprianus lib. 4. Ep. 8. loquens de Eccleſia Romana: *ſcimus*, inquit, *hortatos nos eſſe, vt Eccleſiæ Catholicæ matricem, & radicem agnoſcerent, & tenerent.* Ambroſius in Oratione de Obitu Satyri dicit: *Rogauit ſi cum catholicis, hoc eſt cum Eccleſia Romana conſentiret.* Hieronymus in Epiſtola ad Damaſum de Hypoſtaſis nomine: *ſi quis*, inquit, *cathedræ Petri iungitur, hic meus eſt*: & Epiſtola ſuperiori: *Ego Beatitudini tuæ, id eſt cathedræ Petri communione conſocior. Supra illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, prophanus eſt; ſi quis extra arcam fuerit, peribit, regnante diluuio. Quicunque tecum non colligit, diſpergit; ideſt qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt*: & in fine Dialogi contra Luciferianos, dicit: *breuem, apertamque animi mei ſententiam proferam: in illa eſſe Eccleſia permanendum, quæ ab Apoſtolis fundata vſque ad diem hanc durat*: ergo patet Patres docuiſſe Eccleſiam Chriſti eſſe, quæ conſentit ſucceſſoribus Petri, alias omnes eſſe Eccleſias hæreticorum, & Antichriſti. Si autem argumentum allatum valebat tempore relatorum Patrum, quo Romana Eccleſia durauerat annis ſolum quadringentis, & numerabat quadraginta circiter Romanos Pontifices, multò magis valet temporibus noſtris, quibus eadem Eccleſia

durauit annis pluſquam mille ſexcentis, & numerat ducentos quadragita quatuor ſucceſſores Petri, nec vnquam portæ inferi potuerunt præualere aduerſus eam.

15. Probatur ſecundò: nam prudenter credi poteſt, & debet, Eccleſiam Chriſti eſſe illam, quæ ita fuit à Chriſto inſtituta, vt per annos mille ſexcentos ſemper manſerit ſub legitimis paſtoribus; vt non poſſit aſſignari, quando, & quo authore, poſt Chriſtum inceperit; vt ſemper obtinuerit nomen Catholicæ, & fuerit re ipſa catholica, hoc eſt vniuerſalis, & toto terrarum orbe diffuſa; vt eius ſectatores ſemper in fide conſenſerint, ſemper floruerint ſanctitate, lumine prophetico, & gloria miraculorum; vt ſemper habuerit viros, qui Apoſtolorum more viuentes, & prædicantes Euangelium, conuerterint ad Chriſtum nationes gentilium: cæteras autem ſectas, quibus conueniunt his contraria, eſſe ſectas rebellium ab Eccleſia Chriſti, qui proinde habendi ſint, vt Ethnici; ſed omnia enumerata conueniunt ſoli Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, cæteris autem ſectis conueniunt prorſus oppoſita; ergo &c.

16. Probatur minor: nam primò Chriſtus fundauit Eccleſiam, eamque voluit eſſe vnum ouile ſub vno Paſtore, dicens Io. 10. *fiet vnum ouile, & vnus Paſtor*; ac Paſtorem Eccleſiæ conſtituit Petrum, eiuſque ſucceſſores, dicens Petro Io. 21. *paſce oues meas*: ſed Eccleſia Romana ab annis mille ſexcentis manſit ſub Petro, eiuſ-

eiuſque ſucceſſoribus, Lino, Cleto &c. omnes aliæ ſectæ noluerunt, & nolunt manere ſub Petro, eiuſque ſucceſſoribus; ergo &c.

17. Secundò non poteſt aſſignari, quandonam poſt Chriſtum, & quo authore, inceperit ſecta adhærentium Romanis Pontificibus, imò poſitiuè probatur hanc ſectam ſemper fuiſſe. Conſtat enim ex actis Apoſtolorum, & ex hiſtorijs Eccleſiaſticis, poſt aſcenſionem Chriſti Eccleſiam Chriſti adhæſiſſe Petro; mortuo Petro, adhæſiſſe Lino &c. De alijs ſectis ſcimus, quando, & quo tempore poſt Chriſtum inceperint, & quo authore. Conſtat nimirum Simonianos incæpiſſe authore Simone Mago; Sabellianos authore Sabellio; Arrianos authore Arrio &c. Scimus per annos pluſquam octingentos non fuiſſe ſectam adhærentium Patriarchæ Conſtantinopolitano, vt ſupremo Paſtori, & quo tempore, & quibus authoribus, inceperit hæc ſecta.

18. Tertiò Eccleſia adhærens Romanis Pontificibus ab annis mille ſexcentis vocatur catholica, & hoc nomine illam deſignant, & ab alijs ſectis diſtinguunt Iudæi, Gentiles, & Mahometani: cæteræ Eccleſiæ vocantur Eccleſiæ Arrianorum, Neſtorianorum, Luteranorum &c. nec vnquam potuerunt obtinere, vt vocarentur catholicæ, ideoque ipſi hæretici, cum interrogantur à Iudeis, Mahometanis, & Gentilibus, quænam ſit Eccleſia catholicorum, non audent ſuas Eccleſias oſten-

dere: Vtitur hoc argumento Auguſtinus libro contra Epiſt. Fundamenti, cap. 4. Vtuntur, & alij Patres, quos refert Bellarminus lib.4. de Eccleſia, cap.4.

19. Opponunt ſectarij, nos vocari Papiſtas. Sed primò ſolum ab hæreticis recentioribus, præſertim in Germania, vocamur Papiſtæ: in reliquo Mundo etiam à Iudæis, Mahometanis, & Gentilibus vocamur Chriſtiani, & ad diſtinctionem aliarum ſectarum, vocamur Catholici. Secundò hoc nomen Papiſtæ ſignificat eos, qui ab annis mille ſexcentis adhæſerunt Petro, Lino, alijſque ſucceſſoribus Petri, hoc eſt Paſtoribus à Chriſto conſtitutis; ſed procul dubio nomen adhærentium Paſtoribus à Chriſto conſtitutis, & ſucceſſoribus Petri, non eſt nomen rebellium, aut hæreticorum: ergo nomen Papiſtarum non eſt nomen hæreticorum, & rebellium à Chriſto, ſed ſolæ ſectæ antipapiſtarum ſunt ſectæ rebellium, & hæreticorum, eo pacto, quo in regno nomen Regiorum non eſt nomen rebellium, ſed ſolum nomen Antiregiorum eſt nomen rebellium.

20. Quartò Eccleſia adhærens Romanis Pontificibus non ſolum nomine, ſed re ipſa eſt Catholica, hoc eſt vniuerſalis: Primo eſt vniuerſalis tempore, cum à Chriſto ſine vlla interruptione durauerit, & duret annis pluſquam mille ſexcentis: nulla alia ſecta eſt vniuerſalis tempore, cum omnes inceperint poſt Chriſtum: Secundò à Chriſto vſque ad tempora Luteri ortæ fuerant ſectæ circiter ducentæ

præ-

præcipuæ, ac tempore Luteri defecerant omnes, excepta ſecta Græcorum, & quorumdam Neſtorianorum, & Eutichianorum in Oriente, & quorumdam Huſſitarum in Occidente in angulo Bohemiæ. Tertiò Eccleſia noſtra eſt etiam vniuerſalis quoad nationes, & loca: nam ab annis mille ſexcentis diffuſa eſt per omnes regiones, & nationes: at aliæ ſectæ ſingulæ ſunt in angulo orbis terrarum; ſed veræ Eccleſiæ Chriſti promiſſa eſt hæc diffuſio per omnes regiones, & nationes: Pſ. 22: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ:* & Pſ. 71. *Dominabitur à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum;* ergo ſola noſtra Eccleſia eſt Eccleſia Chriſti.

21. Quintò vera Eccleſia Chriſti eſt, cuius ſectatores conſentiunt, & ſemper conſenſerunt in fide; ſed ſectatores fidei Catholicæ toto orbe terrarum diffuſæ, in omnibus fidei dogmatibus conſentiunt, & ſemper conſenſerunt, nec poſſunt non conſentire, cum omnes ſint parati credere id, quod Summus Pontifex, & Eccleſia illi adhærens definierit; ſectatores aliarum ſectarum non conſentiunt, nec vnquam conſenſerunt; ergo &c. Probatur minor: nam omnes aliæ ſectæ vix ortæ diuiſæ ſunt in plures alias ſectas: E. G. Arriani ſtatim diuiſi ſunt in Acacianos, Macedonianos, Eunomianos, Semiarrianos &c. vt patet ex Rufino lib. 10. Hiſt. cap. 25. imò Arriani ſingulis annis fidem mutabant, vt ſcribit Hilarius vtroque libro ad Con-

ſtantium. Euthichiani ita diuiſi ſunt, vt omnes ferè hæreſes Orientis ortæ ſint ex Eutichianis, vt ſcribit Euagrius lib.3.& 4. Hiſtoriarum, & Damaſcenus libro de centum hæreſibus: & ſuperiori ſeculo Luterani, & Caluiniſtæ diuiſi ſunt in pluſquam centum ſectas, & quotidiè in plures alias diuiduntur, præſertim in Anglia. Confirmatur: nam hæretici non ſolum non conſentiunt ad inuicem, ſed neque ijdem numero conſentiunt ſibi ipſis, ſiquidem modo dicunt vnum, & modo aliud, & ſunt velut arundines vento agitatæ.

21. Opponunt: etiam inter Catholicos diuerſæ ſunt opiniones Scotiſtarum, Thomiſtarum &c. ergo neque Catholici conſentiunt.

22. Reſp. primò omnes catholicos conſentire in dogmatibus fidei, diſſentire circa alia, quæ non ſpectant ad dogmata: Hæreticos autem diſſentire in ipſis dogmatibus. Reſp. ſecundò catholicos virtualiter ſemper conſentire, cum ſint parati acquieſcere iudicio, ac definitionibus Eccleſiæ: at hæretici cùm nolint acquieſcere iudicio, & definitionibus Eccleſiæ, neque virtualiter conſentiunt.

23. Opponi poteſt ſecundò, Schiſmaticos Græcos conſentire in dogmatibus.

24. Reſp. Græcos in antiquis Concilijs faſſos fuiſſe Spiritum Sanctum procedere à Patre, & à Filio, & admiſiſſe in Concilio Chalcedonenſi, & alijs Epiſtolam Cyrilli Alexandrini, in qua id profitebatur, idque idem admiſiſſe, & faſſos eſſe in

Con-

Concilio Florentino, ſubſcribente Imperatore, Patriarcha, & Epiſcopis, vno, vel duobus exceptis, ac deinde fuiſſe reuerſos ad vomitum, negando Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio; ergo ſoli catholici ſemper conſenſerunt quoad dogmata.

25. Sextò vera Eccleſia Chriſti eſt, quæ ab annis pluſquam mille ſexcentis ſemper floruit Sanctitate, lumine prophetico, & gloria miraculorum, cum hanc gloriam miraculorum Eccleſiæ ſuæ promiſerit Chriſtus, dicens Marci vltimo: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur. In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis* &c. ſed ſola Eccleſia adhærens Romanis Pontificibus ab annis mille ſexcentis, floruit, & floret Sanctitate, lumine prophetico, & gloria miraculorum; ergo &c. Probatur minor: nam à plurimis Authoribus fide digniſſimis narrantur multi, ſingulis his ſeptemdecim ſæculis, Sanctitate, lumine prophetico, & miraculorum gloria floruiſſe: hos omnes conſtat adhæſiſſe Eccleſiæ, quæ paret Romanis Pontificibus. Conſtat etiam nullum ex ijs, qui ſe ſepararunt ab hac eccleſia, obtinuiſſe gloriam Sanctitatis, miraculorum, ac prophetiæ.

26. Poſſunt reſpondere ſanctitatem fuiſſe ſimulatam, prophetias, & miracula fuiſſe conficta, vel præſtigijs Dæmonum facta. Sed hæc reiecta ſunt quæſt. 19. in Reſp. ad 1. & 2.

27. Confirmatur ſecundò: nam ex hiſto-

hiſtorijs Eccleſiaſticis conſtat authores aliorum ſectarum fuiſſe viros ſceleſtos, & ſuperbiæ præſertim vitio laborantes. Quales autem fuerint Luterus, Caluinus, Henricus VIII. Rex Angliæ, & alij, qui ſuperiori ſæculo nouas ſectas inuexerunt, nemo eſt, qui ignoret. Conſtat rurſus illos, qui ſe hæreticis oppoſuerunt, & pro fide Catholica, & Romana pugnarunt, fuiſſe viros ſanctiſſimos, quales fuerunt Athanaſius, Baſilius, Gregorius Nazianzenus, Auguſtinus, Hieronymus, inſtitutores Ordinum Religioſorum &c.

28. Confirmatur tertiò: nam in Græcia, Anglia, alijſque regionibus nunc hæreſi infectis, dum paruerunt Romanis Pontificibus, ſemper fuerunt plurimi, qui ſanctitate, dono prophetiæ, & miraculis ſupra modum claruerunt: poſtquam autem per ſchiſma, & hæreſim ſepararunt ſe ab Eccleſia, quæ paret Romanis Pontificibus, nullus ex ijs, qui ſe ſepararunt, omnino fuit, qui floruerit ſanctitate, dono prophetiæ, & gloria miraculorum.

29. Septimò vera Eccleſia Chriſti eſt, in qua ſemper fuerunt viri, qui Apoſtolorum more viuentes, & prædicantes Euangelium, potuerunt conuertere infideles, præſertim gentiles ad Chriſtum; ſed in Eccleſia, quæ adhæret Romanis Pontificibus ab annis mille ſexcentis, ſemper fuerunt viri, qui Apoſtolorum more viuentes, legitimè miſſi, & prædicantes Euangelium, potuerunt conuertere infideles, præſertim gentiles, ad Chriſtum: in cæte-

ris

ris ſectis fuerunt quidem multi, qui peruerterent Chriſtianos, eoſque traherent ad ſuas hæreſes: nullus fuit, qui prædicans Euangelium Apoſtolorum more conuerterit infideles ad Chriſtum; ergo &c. Probatur minor: nam ex innumeris gentibus, quæ ſeptemdecim poſt Chriſtum ſæculis ad fidem Chriſtianam ſunt conuerſi, nulla eſt, quæ non fuerit conuerſa à Prædicatoribus Catholicis, qui parebant Romanis Pontificibus, vt ex hiſtorijs Eccleſiaſticis manifeſtè probat Thomas Boſius lib. 6. de Signis Eccleſiæ. cap. 1. 2. & 3. & Confeſſione Centuriatorum hæreticorum confirmat Bellarminus lib. 4. de Eccleſia, cap. 12.

30. Confirmatur: nam Angli cum Romanis Pontificibus paruerunt, per Sanctum Bonifacium, & alios conuerterunt ad Chriſtum plures populos Germaniæ: Græci, dum tempore Baſilij Imperatoris Romanis Pontificibus adhærebant, conuerterunt Ruſſos, Moſcos, aliaſque nationes: poſtquam autem per hæreſim, & ſchiſma ſe à Romanis Pontificibus ſepararunt, nullam nationem infidelium conuertere potuerunt; quia nimirum palmes ſeparatus à vite, non poteſt amplius producere vllum fructum.

31. Confirmatur ſecundò: nam ſæculo ſuperiori poſt ortas ſectas Luteranorum, Caluiniſtarum, & aliorum, qui ſe reformatos appellant, ex Catholicis Romano Pontifici parentibus plurimi Apoſtolorum more peregrinati ſunt ad Orientales, &

Occidentales Indias, & ad alias regiones infidelium, & quotidie peregrinantur, & innumeras nationes ad Chriſtum conuerterunt, ac conuertunt. At hæretici nauigarunt ad illas regiones ſolius lucri gratia, non autem Euangelij cauſa, nec vllas nationes ad Chriſtum conuerterunt.

32. Addit Thomas Boſius in Eccleſiaſticis hiſtorijs verſatiſſimus lib. 6. de Signis Eccl. cap. 5. *Vniuerſi hæretici ab Eccleſiæ Chriſtianæ conſtitutione per tot ſæcula, per annos mille quingentos, & amplius, haud traduxere ad hæreſes ſuas tot gentes, aut Idololatras, aut alioquin à Chriſti cultu alienas, quot vnus Xauerius ad Chriſti cultum annis vndecim. Quod autem protuli de Xauerio, poſſem de multis alijs narrare. Vincentius Ferrerius Iudæorum vigintiquinq; millia ad Chriſtum perduxit. Perlege omnes hiſtorias, ab omnibus hæreticis non inuenies ab ortu Eccleſiæ Chriſtianæ tot millia Iudæorum Chriſto conciliata.* Quod autem hæretici poſſint quidem Catholicos peruertere, non autem Gentiles, Iudæos, alioſque infideles conuertere ad Chriſtum, notauerat ante annos pluſquam mille trecentos Tertullianus lib. de Præſcriptionibus Hæreticorum, dicens. *De verbi adminiſtratione quid dicam? cùm hoc ſit negotium illis non ethnicos conuertendi, ſed noſtros euertendi. Noſtra effodiunt, vt ſua ædificent.*

33. Opponi poteſt: Arriani tempore Valentis Imperatoris totam gentem Gothorum à Paganiſmo ad fidem Chriſtianam conuerterunt, vt refert Prænulphus

in

in Chronico tom.2.lib.4.cap.20.

34. Reſpondet Bellarminus lib. 4. de Eccleſia cap. 12. Gothos ab Arrianis non fuiſſe conuerſos, ſed deceptos. Cum enim Gothi iam ſub Romani Imperij auſpicijs militarent, & audita fama Religionis Chriſtianæ, ad Chriſtum vellent conuerti, Valens Imperator Arrianus miſit ad Gothos inſtruendos quoſdam Epiſcopos Arrianos, qui loco religionis catholicæ Arrianam hæreſim illis propinarunt. Addit ex Socrate lib.4. cap.32. Sozomeno lib.3. cap. 36. Theodoreto lib. 4. cap. vltimo, conſtare magnam Gothorum partem fuiſſe prius Chriſtianam, & Catholicam, ac deinde ab Arrianis ad ſuam hæreſim traductam.

35. Ad 1. nego maiorem. Vt oſtendamus euidenter religionem Catholicam eſſe prudenter credendam, non requiritur, vt poſitiuè oſtendamus nullum dogma in ea traditum eſſe contrarium veritati, ſed ſufficit, vt non habeamus euidentiam, neque probabilitatem de hoc, quod aliquod dogma in religione catholica traditum ſit contrarium veritati; ſed non habemus euidentiam, neque probabilitatem, quod aliquod dogma traditum in religione catholica ſit contrarium veritati, imò argumenta, quæ ab infidelibus, & hæreticis afferuntur contra noſtra dogmata, comparatione rationum, quibus ſuadetur religio catholica, apparent euidenter contemnenda; ergo &c. Addo, quod vt argumenta contra noſtra dogmata ſint euidenter con-

temnen-

temnenda , non requiritur , vt ſciamus ea directè ſoluere, eo pacto , quo , vt ſubditi, præſertim ſimplices, cognoſcant euidenter ſe debere obedire ſuis Principibus , & contemnere argumenta , quæ à rebellibus, vel ab alijs afferuntur contra legitimam potestatem ſuorum Principum, non requiritur , vt ſciant ea directè ſoluere . Addo ſecundò , quod argumenta contra noſtra dogmata ſunt euidenter ſolubilia , ac de facto ſoluta ſunt , & ſoluuntur à Doctis . Addo tertiò fundamenta religionis catholicæ obligare nos ad credendum ante examen ſpeculatiuum ſingulorum dogmatum in particulari , ideòque non excuſari infideles , & hæreticos , dum dicunt, ſe non amplecti religionem catholicam , quia adhuc non examinarunt ſingula dogmata ipſius . Examen enim ſpeculatiuum ſingulorum dogmatum in particulari requirit multum temporis, ex quo fit, vt dum tales hæretici, & infideles verſantur in hoc examine ſpeculatiuo, moriantur in ſua infidelitate , & hæreſi . Eadem fundamenta noſtræ religionis catholicis reddunt illicitum examen practicum dogmatum , ac ſolum relinquunt licitum examen merè ſpeculatiuum . Ratio eſt, quia argumenta pro religione catholica oſtendunt euidenter prudenter quieſcendum eſſe in religione catholica ſine vlla ſuſpicione de eius falſitate etiam quoad ſingula dogmata particularia : ſed examen practicum eſt , quo aliquid examinamus cum aliqua ſuſpicione falſitatis , ac proinde parati illud

ne-

negare, ſi inueniamus eſſe falſum; ergo argumenta pro religione catholica reddunt illicitum examen practicum, ac ſolum relinquunt licitum examen purè ſpeculatiuum, quo examinemus dogmata, antecedenter certi de eorum veritate, vt eamdem veritatem diſtinctius cognoſcamus, & poſſimus defendere, ac perſuadere, & explicare alijs.

36. Ad 2. nego maiorem. Argumenta enim allata probant amplectendam eſſe religionem, quæ ab annis pluſquam mille ſexcentis adhæret Romanis Pontificibus; ſed hæc religio inter cætera dogmata ſemper docuit, & docet eos, qui in quæſtioni- fidei nolunt acquieſcere iudicio Eccleſiæ, habendos eſſe vt ethnicos, & de facto ab annis pluſquam mille ſexcentis ſemper habiti ſunt vt ethnici, iuxta illud Chriſti Matth. 18. *Si Eccleſiam non audiuerit, ſit tibi velut ethnicus*, & iuxta illud Apoſtoli ad Tit. 3. *Hæreticum hominem deuita*; ergo non ſolum qui nolunt Eccleſiæ acquieſcere quoad dogmata Trinitatis, Incarnationis &c. ſed etiam qui nolunt acquieſcere quoad quodcunque aliud dogma, habendi ſunt vt ethnici.

37. Infertur hæreticos formales eſſe, qui nolunt acquieſcere Eccleſiæ in aliquo dogmate: eos autem, qui parati ſunt acquieſcere Eccleſiæ, poſſe quidem errare in rebus fidei, ſed non poſſe eſſe hæreticos formales. Puri Schiſmatici ſunt, qui licet conſentiant Eccleſiæ Catholicæ quoad omnia dogmata, tamen ſe ab illa ſeparant,

&

& nolunt communicare cum catholicis. Poteſt autem dari ſchiſma ſine hæreſi, licet ſchiſma, dum durat, degeneret in hæreſim: E. G. Donatiſtæ ab initio fuerunt ſolum ſchiſmatici, deinde inciderunt etiam in hæreſim. Cum enim Cæcilianus legitimè factus fuiſſet Epiſcopus Carthaginenſis, quidam Epiſcopi Africani noluerunt illum recipere vt Epiſcopum, eo prætextu, quod non fuiſſet legitimè electus. Cum autem ab Eccleſia declaratum fuiſſet Cæcilianum fuiſſe legitimè electū, non ſolùm noluerunt acquieſcere Eccleſiæ, ac recipere Cæcilianum, ſed ſe ſepararunt ab Eccleſia, & à communione Epiſcoporum Catholicorum, & Romani Pontificis, & ſic facti ſunt ſchiſmatici. Deinde inciderunt in hæreſim, docentes baptizatos ab hæreticis, & ſchiſmaticis cum debità materia, forma, & intentione, non eſſe validè baptizatos, ac proinde rebaptizandos, & in hoc dogmate noluerunt acquieſcere iudicio Eccleſiæ.

38. Ad 3. concedo, quod apud Fideles, non ſolùm doctis, ſed etiam indoctis euidens eſt ſolam religionem chriſtianam, & catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam. Ratio eſt, quia etiam ſimplices, & indocti, non quidem ex lectione librorum, ſed ex fama conſtanti ſciunt, in Chriſto, & in religione chriſtiana impleta eſſe, quæ de Meſſia, & de religione credentium in Meſſiam fuerant multo ante Iudæis promiſſa, & prænunciata: ſciunt ex eadem fama Iudæorum regnum fuiſſe euerſum

ſum, quia Iudæi noluerunt Chriſtum recipere, vt Meſſiam, ſed illum crucifixerunt: ſciunt, & ex parte vident Iudæos ab annis mille ſexcentis fuiſſe diſperſos inter gentes, & contemni, atque irrideri ab omnibus gentibus, & ab ipſis pueris, vt crucifixores Chriſti: ſciunt ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus plurimas nationes à cultu Idolorum conuerſas fuiſſe ad Chriſtum, & chriſtianam religionem propagatam fuiſſe per miracula, & martyria: ſciunt etiam ethniciſmum repugnare lumini naturæ, ac Deos Gentilium fuiſſe ſceleſtiſſimos; Mahometaniſmum fuiſſe propagatum ſine miraculis, ac laxare fræna licentiæ, & eſſe ſectam plenam ſtoliditatis, ac turpitudinis, &c. ſed hæc notitia ex fama conſtanti ſufficit ad hoc, vt ſimplices, & indocti cognoſcant euidenter chriſtianam religionem poſſe, ac debere prudenter credi, alias ſectas non poſſe, nec debere prudenter credi; ergo &c. Rurſus apud catholicos, etiam ſimplices, & indocti ex fama conſtanti ſciunt religionem catholicam ſub Romanis Pontificibus Vicarijs Chriſti, & ſucceſſoribus Petri fuiſſe propagatam, & conſeruatam annis pluſquam mille ſexcentis, & miraculis ſemper confirmatam, & per omnes gentes diffuſam, in eaque ſemper fuiſſe viros ſanctiſſimos; cæteras ſectas incepiſſe poſt Chriſtum, ac ſe ſeparaſſe ab Eccleſia catholica, ac nullis miraculis fuiſſe confirmatas, nec in ijs extitiſſe viros Sanctos; ſed hoc ſufficit, vt cognoſcant euidenter religionem catho-

catholicam poſſe, ac debere prudenter credi, cæteras ſectas non poſſe credi, niſi imprudenter; ergo &c. Addo Deum, qui vt dicitur Io. 1. *illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum*, per internas etiam illuminationes facere, vt ſimplices, & indocti acquirant hanc euidentiam.

39. Proportionaliter dico, quod apud infideles, & hæreticos, vt plurimum non ſolum docti, ſed etiam indocti identidem, ac veluti per lucida interualla cognoſcunt euidenter ſe non poſſe prudenter quieſcere in ſuis ſectis, ſed obligari ad examinandum, quænam ſit vera religio. Ratio eſt, quia cum atheiſmus, & ethniciſmus repugnēt lumini naturæ, fama autem religionis chriſtianæ colentis vnum Deum propagata ſit apud omnes gentes, iuxta illud Pſalmi relatum ab Apoſtolo ad Rom. 11. *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*, impoſſibile eſt, vt qui ratione vtuntur, ſaltem identidem non cognoſcant euidenter ſe non poſſe prudenter quieſcere in atheiſmo, ethniciſmo, vel philoſophiſmo, ſed obligari ad vlteriorem inquiſitionem veræ religionis, præſertim cum Deus internis illuminationibus illuminet omnem hominem venientem in hunc Mundum. Iudæi etiam cum videant ſe ab annis mille ſexcentis à Deo derelictos, Chriſtianos autem toto orbe terrarum diffuſos florere fama ſapientiæ, Sanctitatis, & miraculorum, impoſſibile eſt, vt identidem non cognoſcant euidenter, ſe non poſſe prudenter quieſcere in

Iu-

Iudaiſmo, ſed teneri ad examinandum, vtrum prudenter credi debeat Chriſtum fuiſſe verum Meſſiam. Mahometani cum non audiant afferri vlla miracula, vel vaticinia in confirmationem Mahometaniſmi; audiant autem fama conſtanti apud ipſos etiam recepta chriſtianam religionem fuiſſe confirmatam vaticinijs, & miraculis, impoſſibile eſt, vt identidem non cognoſcant euidenter, ſe non poſſe prudenter quieſcere in Mahometaniſmo, ſed obligari ad vlterius inquirendum, vtrum religio chriſtiana ſit præferenda?

40. Apud hæreticos, & ſchiſmaticos etiam indocti ſciunt ſuas ſectas eſſe nouas, nulliſque miraculis confirmatas: audiunt autem ex fama conſtanti, quàm antiqua, quàm longè, latèque diffuſa ſit religio catholica, & quam multi in ea floruerint, & floreant gloria Sanctitatis, & miraculorum, ideoque impoſſibile eſt, vt identidem non cognoſcant euidenter, ſe non poſſe prudenter quieſcere in ſuis ſectis, ſed teneri ad examinandum, vtrum catholica religio debeat præferri. Iam verò ſi infideles, & hæretici etiam ſimplices, & indocti, prout identidem obligantur, examinent, quænam ſit vera religio, Deo interius illuminante, ita penetrabunt motiua religionis catholicæ, vt cognoſcant euidenter, ſolam religionem chriſtianam, & catholicam prudenter credi poſſe, ac debere.

41. Infertur paucos eſſe adultos infideles, hæreticos, & ſchiſmaticos purè materiales,

riales, ita vt viuant ſeparati ab Eccleſia Catholica, & tamen toto vitæ tempore excuſentur à peccato infidelitatis, hæreſis, aut ſchiſmatis. Ratio eſt, quia ex dictis adulti infideles, hæretici, ac ſchiſmatici identidẽ cognoſcunt euidẽter, ſe non poſſe prudenter quieſcere in ſuis ſectis, ſed teneri ad inquirendum, quænã ſit vera religio. Si igitur non inquirunt, peccant peccato infidelitatis, hæreſis, & ſchiſmatis, adeòque euadunt formaliter infideles, hæretici, ac ſchiſmatici. Si inquirunt, vt debent, à Deo, *qui illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum*, & Lucæ 11. promiſit, *quærite, & inuenietis*, illuminantur ita, vt cognoſcant euidenter, ſolam religionem catholicam poſſe, ac debere prudenter credi, ideòque ſi credunt, iam fiunt catholici, ſi non credunt, peccant peccato infidelitatis, & euadunt formaliter infideles, hæretici, aut ſchiſmatici.

25. Quæri poteſt, vtrum in quolibet, ad hoc, vt credat fide diuina, requiratur, vt cognoſcat euidenter religionem noſtram eſſe prudenter credibilem, & credendam? Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia vt credamus certiſſimè, & ſuper omnia, & fide diuina, voluntas, qua volumus certiſſimè credere, debet eſſe prudens, & firmiſſima, ac non fluctuans; ſed vt voluntas credendi ſit prudens, & firmiſſima, ac non fluctuans, fundari debet in cognitione, qua euidenter, & non ſolùm probabiliter, & fluctuanter iudicemus, religionem noſtram eſſe prudenter credibilem,

lem, & credendam; ergo &c. Probatur minor: nam voluntas fundata in cognitione ſolum probabili,& fluctuante,etiam ipſa eſt quodammodo fluctuans: E. G. qui ſumit medicinam, probabiliter, & fluctuanter iudicans illam eſſe vtilem ad ſanitatem, medicinam ſumit voluntate fluctuante, & paratus non ſumere, ſi cognoſceret talem medicinam eſſe inutilem ad ſanitatem; ergo qui ſolum probabiliter iudicat religionem noſtram eſſe prudenter credibilem, & credendam, vult credere voluntate fluctuante, & paratus non credere, ſi cognoſcat religionem noſtram non eſſe credendam; ergo vt firmiſſimè velimus credere, requiritur, vt euidenter, ac non ſolum probabiliter iudicemus, religionem noſtram eſſe credendam.

26. Nec opponas, cognitionem, qua iudicamus eſſe credendum, poſſe eſſe certam, & ineuidentem. Nam contra eſt primò: ſola enim cognitio fidei poteſt eſſe certa, & ineuidens; ſed cognitio, qua iudicamus eſſe credendum, non eſt actus fidei, ſed eſt cognitio natura præcedens actum fidei, & ipſam voluntatem credendi; ergo non poteſt eſſe certa, niſi ſit euidens. Secundò cognitio ineuidens poteſt eſſe certa ſolum ex imperio firmiſſimo voluntatis; ſed imperium voluntatis, vt ſit firmiſſimum, debet fundari in cognitione certa, quæ cognitio, niſi ſit euidens, fundari debet in alio imperio voluntatis;ergo vel proceditur in infinitum,vel ſiſtendũ eſt in aliqua cognitione, qua nõ ſolũ certò,ſed

etiam

etiã euidenter cognoſcamus eſſe credendũ.

27. Infertur eos, qui non euidenter, ſed ſolum probabiliter cognoſcunt religionem noſtram eſſe prudenter credibilem, & credendam, poſſe quidem credere aliqua fide humana, ſed non poſſe credere fide diuina, firmiſſima, & ſuper omnia. Infertur rurſus eos, qui ſolum probabiliter exiſtimant aliquid eſſe de fide, non poſſe illud credere ſuper omnia.

28. Poteſt ſecundò quæri, vtrum cognitio, qua cognoſcimus euidenter nos poſſe, ac debere credere, ſēper ſit ſupernaturalis?

29. Reſp. affirmatiuè. Ratio eſt, quia cognitio per ſe ordinata ad fidem, & ſalutem, eſt ſupernaturalis, ac proinde ex auxilio gratiæ, & ex illuminatione Spiritus Sancti; ſed cognitio, qua cognoſcimus euidenter religionem chriſtianam, & catholicam eſſe prudenter credibilem, & credendam, eſt per ſe ordinata adhoc, vt credamus, & vt credentes, & ſecundum fidem viuentes, obtineamus ſalutem; ergo &c.

30. Confirmatur: nam cognitio procedens ex principijs, & cauſis à diuina prouidentia per ſe ordinatis ad cauſandum in nobis effectum non naturalem, ſed ſupernaturalem, eſt ſupernaturalis; ſed cognitio, qua cognoſcimus noſtram religionem eſſe prudenter credibilem, & credendam, cauſatur à diuinis reuelationibus, & miraculis ex fama nobis notis: reuelationes autem, & miracula à diuina prouidentia ordinata ſunt ad hoc, vt per famam cauſent in viatoribus cognitionem non

natu-

naturalem, ſed ſupernaturalem de credibilitate noſtræ religionis; ergo cognitio, qua cognoſcimus euidenter, religionem noſtram eſse prudenter credibilem, & credendam, eſt ſupernaturalis. Et quia ad cognitionem ſupernaturalem eliciendam non ſufficiunt vires naturæ, ſed requiritur internum auxilium gratiæ, & interna illuminatio Spiritus Sancti, ideò talis cognitio procedit ex interno auxilio gratiæ, & ex interna illuminatione Spiritus Sancti, quam propoſitis motiuis externis, Deus non denegat vlli viatori. In dæmonibus, ac damnatis cognitio, qua cognoſcunt religionem noſtram eſse prudenter credibilem, & credendam, non eſt ſupernaturalis, quia non procedit ex auxilio gratiæ, ſed ſolum ex naturali luminè intellectus, ideòque eſt prorſus inutilis ad ſalutem.

31. Poteſt tertio quæri, vtrum actus, quo cognoſcimus religionem noſtram eſse prudenter credibilem, & credendam, procedat ab habitu fidei, vel ab alio habitu ſupernaturali?

32. Reſp. probabilius eſse, quod non procedat ab habitu ſupernaturali fidei, ſed ab alio habitu annexo ipſi fidei, & qui ſit etiam ſupernaturalis, vt docet Suarius diſp. 4. de Fide, ſect. 6. Cardinalis de Lugo diſp. 5. ſect. 3. alijque apud ipſos, contra Caietanum, & quoſdam alios. Ratio eſt, quia per habitum fidei theologicæ non poſsumus vlli obiecto aſsentiri, niſi propter ſummam veracitatem Dei reuelantis, eo pacto, quo per habitum Charitatis non poſsu-

poſsumus quidquam velle, niſi propter ſummam bonitatem Dei; ſed cognitio euidens, qua iudicamus noſtram religionem eſse prudenter credibilem, & credendam, non habet pro obiecto formali ſummam veracitatem Dei reuelantis, alioquin cum reuelatio ſit obſcura, non eſset euidens, ſed obſcura; ergo &c.

33. Obijcitur S. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. 4. ad 3. dicens, quod lumen fidei facit videre ea, quæ creduntur, & art. 5. ad. 1. dicens, medio lumine fidei videri obiecta noſtræ religionis eſse credenda.

34. Reſp. ea, quæ videntur per lumen, & habitum annexum fidei, dici poſse, quod videntur per lumen fidei, eo pacto quo quia Ariſtoteles 6. Eth. c. 9. ponit tres habitus annexos prudentiæ, actus bene conſultandi, qui actus procedunt ab habitu conſultatiuo annexo prudentiæ, dicuntur procedere ab ipſa prudentia.

35. Ad 4. nego maiorem. Vt enim ſupradictum eſt, & pluribus exemplis confirmatum, & infra ex profeſso explicabitur, multo plus requiritur ad probandum euidenter aliquid eſse verum, quam ad probandum euidenter, aliquid eſse prudenter credibile, & credendum; ergo non eſt mirum, quod argumenta probantia euidenter noſtram religionem eſse prudenter credibilem, & credendam, non probent euidenter noſtram religionem eſse veram. Vide quæ de hoc dicentur quæſt. 23. in Reſp. ad 11. num. 28. & ſequentibus.

TRA-

TRACTATVS TERTIVS

De certitudine, obſcuritate, libertate, & neceſſitate Fidei.

1. QVIA Fides eſt aſſenſus certus, & obſcurus rebus à Deo reuelatis, tanquam obiectis materialibus, propter ſummam Dei reuelantis veracitatem, tanquam propter obiectum formale, poſtquam egimus de obiecto materiali, & formali, ac de vltima reſolutione fidei, ſequitur, vt agamus de ipſo actu fidei, & præſertim de eius certitudine, obſcuritate, libertate, & neceſſitate.

QVAESTIO XXII.

Quid, & quotuplex ſit certitudo, & euidentia: & vtrum poſſint mutuò, vel non mutuò ſeparari?

1. VIdetur certitudo non poſſe dari ſine euidentia: primò quia certitudo naturalis non poteſt eſſe ſine euidentia, ideòque nullus actus naturalis poteſt eſſe certus, quin ſit etiam euidens; ergo etiam certitudo ſupernaturalis non poteſt eſſe ſine

ne, euidentia, ac proinde neque actus ſupernaturalis poteſt eſſe certus, quin ſit etiam euidens.

2. Secundò effectus non poteſt eſſe ſine ſua cauſa, à qua neceſſariò pendet; ſed certitudo eſt effectus neceſſariò pendens ab euidentia; nam ideo obiectis aſſentimur certò, quia videmus, hoc eſt euidenter cognoſcimus, quod apparentiæ, quam de illis habemus, non poteſt ſubeſſe falſum; ergo &c.

3. Reſp. quod quia non ſolum actus, ſed etiam obiecta dicuntur, vel certa, & euidentia, vel incerta, & obſcura, datur certitudo, & euidentia tum obiectiua, tum formalis. Certitudo obiectiua, qua nimirum obiecta dicuntur certa, eſt infallibilitas motiui exigentis, vt obiecto aſſentiamur firmiſſimè, & ſine vlla dubitatione, ac formidine oppoſiti. Certitudo formalis, qua actus dicuntur certi, eſt firmitudo, qua obiecto aſſentimur ſine vlla dubitatione, & formidine oppoſiti, propter infallibilitatem motiui. Euidentia obiectiua eſt apparentia conuincens intellectum, itàut neceſſitetur, vel ſaltem independenter ab imperio voluntatis ſufficienter trahatur ad aſſentiendum obiecto, firmiſſimè, & ſine vlla dubitatione, & formidine. Euidentia formalis eſt, qua intellectus aſſentitur obiecto ſine vlla dubitatione, & formidine, quia clarè apparet apparentia conuincente intellectum.

4. Certum eſt apud omnes, quod euidentia ita conuincit intellectum, vt non

poſſit

pōſſit negare id, quod eſt euidens, ideòque neceſſitat quoad ſpecificationem.

5. Quæritur, vtrum euidentia neceſſitet ità, vt neque per imperium voluntatis poſſimus ſuſpendere aſſenſum vero euidenti, adeòque neceſſitet etiam quoad exercitium. Ego quæſt. 65. Logicæ cum S. Thoma, Scoto, alijſque communiter, dixi intellectum ab euidentia neceſſitari etiam quoad exercitium. Sed hic in allata definitione euidentiæ volui abſtrahere ab hac quæſtione.

6. Tùm euidentia, tùm certitudo diuiditur in Metaphyſicam, Phyſicam, & Moralem. Aliqui dicunt euidentiam metaphyſicam eſſe, cui metaphyſicè non poteſt ſubeſſe falſum, itàut implicet contradictionem cum tali euidentia falſum coniungi: euidentiam phyſicam eſſe, cui licet metaphyſicè poſſit ſubeſſe falſum, phyſicè non poteſt ſubeſſe, itàut licet non implicet contradictionem cum tali euidentia coniungi falſum, tamen talis coniunctio repugnet naturaliter, & ſine miraculo: euidentiam moralem eſſe, cui licet metaphyſicè, & phyſicè poſſit ſubeſſe falſum, tamen moraliter non poteſt ſubeſſe, itàut licet neque implicet contradictionem, neque naturaliter repugnet, tamen ſit moraliter impoſſibile cum tali euidentia falſum coniungi. Explicatur exemplis. Eſt euidens metaphyſicè omne totum eſſe maius ſua parte: cuiuſcunque trianguli tres angulos eſſe æquales duobus rectis: dari primam cauſam incauſatam &c. quia cum tali euiden-

tia implicat contradictionem coniungi falſum. At eſt euidens ſolum phyſicè, quod cras Sol orietur, quod ſi quis mittatur in fornacem ardentem, comburetur &c. quia licet cum tali euidentia metaphyſicè poſſit coniungi ſalſum, ſiquidem non implicat contradictionem, vt cras Sol non oriatur, & vt aliquis miſſus in fornacem ardentem, non comburatur, tamen phyſicè, hoc eſt, naturaliter, & ſine miraculo hæc fieri nequeunt. Demum eſt euidens ſolum moraliter, quod ſi quis centies iaciat talos luſorios ſine vlla arte, non ſemper iaciet idem punctum, quia licet etiam ſine miraculo poſſet hoc accidere, tamen eſt ita difficile, vt moraliter euenire non poſſit.

7. Contra hanc doctrinam eſt, quia multa ſunt ſolum moraliter, vel phyſicè euidentia, & tamen cum tali euidentia implicat contradictionem, vt coniungatur falſum; ergo &c. Probatur antecedens: nam ijs, qui non viderunt Hiſpaniam, Galliam, Conſtantinopolim &c. eſt ſolum moraliter euidens iſtas regiones exiſtere, vel aliquando extitiſſe, & tamen implicat contradictionem, vt cum tali euidentia coniungatur falſitas; ergo &c. ſimiliter mihi ſolum phyſicè eſt euidens, quod nunc exiſto, & tamen implicat contradictionem, quod cum hac euidentia coniungatur falſum.

8. Dicendum igitur, quod euidentia metaphyſica eſt, quæ fundatur in metaphyſica, & neceſſaria connexione prædicati cum ſubiecto, eſſentiæ, & naturæ cum paſſioni-

ſionibus, & proprietatibus, & vnius paſſionis cum alia. E.G. eſt euidens metaphyſicè, quod omne totum eſt maius ſuâ parte, quia hæc euidentia fundatur in neceſſaria connexione prædicati cum ſubiecto: quod omne rationale eſt admiratiuum, quia hæc euidentia fundatur in neceſſaria connexione rationalitatis, quæ eſt eſſentia, & natura hominis, cum admiratiuitate, quæ eſt eiuſdem proprietas, & paſſio: quod omne admiratiuum eſt riſibile, quia hæc euidentia fundatur in neceſſaria connexione admiratiui, quod eſt paſſio, & proprietas hominis, cum riſibilitate, quæ eſt altera paſſio, & proprietas eiuſdem.

9. Euidentia phyſica eſt, quæ fundatur in cognitione experimentali, vel in naturali connexione cauſæ phyſicæ cum effectu, aut effectus cum cauſa. E.G. mihi phyſicè euidens eſt, quod ego nunc exiſto, quod hoc gymnaſium eſt illuminatum &c. quia hæc euidentia fundatur in experientia, qua experior me exiſtere, & hoc gymnaſium eſſe illuminatum. Similiter eſt euidens phyſicè, quod ſi ſtupa conijciatur in fornacem ardentem, comburetur, quia hæc euidentia fundatur in naturali connexione ignis cum combuſtione ſtupæ coniectæ in ignem, quæ combuſtio eſt naturalis effectus ignis.

10. Euidentia moralis eſt, quæ fundatur in rebus extrinſecis, quæ non habent ſimilitudinem naturalem cum obiecto, quod reddunt euidens, puta in teſtimonijs, in authoritate ſapientum.

11. Euidentia metaphyſica ſolet dari præſertim in ſcientijs metaphyſicis, mathematicis, & logicis, ideòq; poteſt ſubdiuidi in logicam, mathematicam, & metaphyſicam ſpecificè ſumptam. Sæpe enim vna ſpecies generis retinet nomen commune ipſius generis, eo pacto, quo Angeli vltimi chori retinent nomen commune Angeli. Euidentia phyſica ſolet dari in ſcientijs phyſicis, quæ fundantur in experientia, & in connexione cauſarum phyſicarum cum ſuis effectibus. Euidentia moralis ſolet dari in ſcientijs moralibus, politicis, & rhetoricis. Poteſt autem contingere, vt non minori, ſed maiori certitudine aſſentiamur quibuſdam euidentibus ſolum moraliter, aut phyſicè, quam multis euidentibus metaphyſicè: E. G. non minori certitudine ſcio me exiſtere, Galliam exiſtere, vel extitiſſe, quam ſciam aliquas propoſitiones mathematicè euidentes. Proportionaliter certitudo poteſt diuidi in metaphyſicam, phyſicam, & moralem, quibus poteſt addi certitudo fidei, quæ poteſt vocari diuina.

12. His ſuppoſitis, quæritur, vtrum certitudo, tum formalis, tum obiectiua poſſit dari ſine euidentia, & vtrum euidentia poſſit dari ſine certitudine?

13. Dicendum primò: certitudo tùm formalis, tùm obiectiua ſupernaturaliter dari poteſt ſine euidentia. Probatur: nam ex dictis certitudo obiectiua eſt infallibilitas motiui exigentis, vt obiecto aſſentiamur firmiſſimè, & ſine vlla formidine: cui-

euidentia obiectiua eſt apparentia conuincens intellectum &c. ſed diuina veritas ſufficienter reuelans noſtram religionem, eiuſque myſteria, eſt motiuum infallibile, vt rebus reuelatis aſſentiamur firmiſſimè, & ſine vlla dubitatione, etiamſi non appareat ita, vt conuincat intellectum; ergo poteſt dari certitudo obiectiua ſine euidentia. Similiter certitudo formalis eſt firmitas, qua obiecto aſſentimur ſine vlla formidine propter infallibitatem motiui: euidentia formalis eſt, qua aſſentimur obiecto ſine vlla dubitatione, & formidine, conuicti ab eius apparentia; ſed de facto per fidem rebus reuelatis aſſentimur firmiſſimè, & ſine formidine, propter infallibilitatem Dei reuelantis, etiamſi non conuincamur ab apparentia talis motiui; ergo certitudo formalis poteſt dari ſine euidentia.

14. Dicendum ſecundò: euidentia tùm formalis, tùm obiectiua non poteſt dari ſine certitudine.

15. Probatur: nam eo ipſo, quod obiectum habet apparentiam conuincentem, eſt infallibile, & exigit, vt intellectus illi aſſentiatur ſine vlla dubitatione, atque formidine; ſed euidentia obiectiua conſiſtit in apparentia conuincente: certitudo obiectiua conſiſtit in infallibilitate motiui exigentis aſſenſum ſine formidine; ergo eo ipſo, quod datur euidentia obiectiua, datur etiam certitudo obiectiua, adeòque euidentia obiectiua dari non poteſt ſine certitudine obiectiua. Rurſus eo ipſo, quod

obiecto aſſentimur conuicti ab eius apparentia, aſſentimur certò, & ſine formidine propter infallibilitatem motiui: ſed euidentia formalis eſt, qua aſſentimur obiecto conuicti ab eius apparentia: certitudo formalis eſt, qua obiecto aſſentimur ſine formidine propter infallibilitatem motiui; ergo eo ipſo, quod datur euidentia formalis, datur certitudo formalis, ac proinde euidentia formalis dari non poteſt ſine certitudine formali.

16. Ad 1. concedo antecedens, & nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia nullum motiuum naturale non conuincens intellectum meretur, & exigit, vt obiecto aſſentiamur certò, & ſine formidine; ſed euidentia obiectiua conſiſtit in hoc, vt per ſuam apparentiam conuincat intellectum; certitudo obiectiua conſiſtit in hoc, vt obiectum mereatur, & exigat aſſenſum ſine formidine propter infallibilitatem motiui; ergo nullum motiuum naturale non euidens poteſt eſſe certum. E conuerſo motiuum ſupernaturale Dei vt teſtantis, & docentis, propter ſuam ſummam infallibilitatem, & authoritatem meretur, & exigit, vt cum proponitur ſufficienter, etiamſi non conuincat intellectum, aſſentiamur firmiſſimè, & ſine vlla formidine, captiuantes intellectum in obſequium primæ veritatis, vt obſcurè loquentis; ergo &c.

17. Ad 2. concedo maiorem, & nego minorem, ac dico, quod licet certitudo naturalis neceſſario pendeat ab euidentia, tamen certitudo ſupernaturalis ſufficienter

poteſt

poteſt pendere ab infallibilitate Dei, vt obſcurè loquentis, & accedente imperio voluntatis captiuantis intellectum in obſequium diuinæ authoritatis, poteſt mouere intellectum ad aſſentiendum firmiſſimè, & ſine vlla formidine rebus reuelatis. Hinc ſequitur certitudinem abſtrahentem à naturali, & ſupernaturali non neceſſario pendere ab euidentia.

QVAESTIO XXIII.

Vtrum ad certitudinem fidei requiratur, vt euidenter innoteſcat, Deum reuelaſſe noſtram religionem?

1. VIdetur vera ſententia Granado Tractatu 2. de Fide, diſp. 4. num. 2. & P. Michaelis de Elizalda lib. de forma inueniendæ veræ religionis, quæſt. 19. & 21. docentium ad certitudinem fidei requiri, vt ſaltem ſit moraliter euidens, Deum reuelaſſe noſtram religionem, eiuſque myſteria. Primò, quia credenti debet eſſe certum, & indubitabile Deum reuelaſſe noſtram religionem; ſed quod non eſt ſaltem moraliter euidens, eo ipſo eſt dubitabile, incertum, & merè probabile: ſiquidem ſola euidentia poteſt reddere obiectum indubitabile; ergo &c.

2. Secundò omni credenti eſt euidens, quod ſi error eſt, quod credimus, à Deo

decepti ſumus: ideòque communiter admittitur illud Riccardi de S. Victore lib. 1. de Trinit. cap. 2. *Domine ſi error eſt quod credimus, à te decepti ſumus*: ſed ſi non eſſet euidens Deum reuelaſſe noſtram religionem, non eſſet euidens, quod ſi error eſt quod credimus, decepti fuiſſemus à Deo; ergo &c.

3. Tertiò omni credenti euidens eſt ſolam noſtram religionem eſſe prudenter credibilem, omnes alias ſectas eſſe incredibiles; ſed euidens pariter eſt, Deum non poſſe permittere, vt falſa ſit religio, quæ ſola eſt prudenter credibilis, ac reddit omnes alias ſectas incredibiles; ergo omni credenti euidens eſt noſtram religionem non eſſe falſam, ac proindè eſſe veram, & diuinitus reuelatam.

4. Quartò Sancti Patres in libris, quos pro noſtra religione ſcripſerunt, exiſtimarunt ſe poſſe euidenter concludere veritatem noſtræ religionis, & conuincere aduerſarios, contra quos diſputabant; ſed ſi non eſſet euidens Deum reuelaſſe noſtram religionem, impoſſibilia tentaſſent, & aerem verberaſſent; ergo &c.

5. Quintò Sancti Patres dicunt, Eccleſiam Catholicam fuiſſe ſignificatam Matth. 5. per Ciuitatem ſupra montem poſitam, quæ abſcondi nequit; Danielis 2. per montem, qui impleuit vniuerſam terram, ac proinde non poteſt in oculos non incurrere; ideòque Auguſtinus lib. 2. contra litteras Petiliani, & lib. 13. contra Fauſtum dicit: *clauſis oculis offenditis montem*; ſed

hæc

hæc non verificarentur, niſi euidens eſſet Deum reuelaſſe noſtram religionem; ergo &c. Confirmatur: nam vera Eccleſia eſt viſibilis; ſed non eſſet viſibilis, niſi euidens eſſet, quænam ſit vera Eccleſia, & vera religio; ergo &c.

6. Sexto Auguſtinus lib. de vera religione cap. 2. dicit: *Chriſtianis temporibus, quænam religio ſit potiſſimum tenenda, & quæ ad veritatem, & beatitudinem via ſit, non eſt dubitandum*: Chryſoſtomus Oratione, quod Chriſtus ſit Deus, concludit: *nullus itaque his contradixerit, niſi qui valdè inſanus, & totus ſtupidus ſit, humanoque ſenſu priuatus*: Arnobius lib. 2. contra gentes ait. *Incredulũ genus humanum doctrinæ Chriſti nunquam fuiſſet conſenſurum niſi aperta res eſſet, & luce ipſa, vt dicitur, clarior*: Origenes Homil. 30. in Matth. dicit: *Eccleſia plena eſt fulgore ab Oriente vſque ad Occidentem*: Sapientiæ 6. dicitur, *clara eſt ſapientia, & quæ nunquam marceſcit, ac facile videtur ab his, qui quærunt eam*: ſed hæc oſtendunt euidens eſſe, quænam ſit vera religio reuelata à Deo; ergo &c.

7. Septimò Iudæis videntibus ſigna, & miracula facta à Moyſe fuit euidens, religionem, quam profitebantur, fuiſſe reuelatam à Deo: videntibus miracula Chriſti fuit euidens doctrinam Chriſti eſſe diuinam; ergo &c.

8. Octauò vera religio debet eſſe ab omnibus inuenibilis; ſed ſi de qualibet religione poſſemus dubitare, vtrum ſit vera, vel falſa? non eſſet inuenibilis vera reli-

Digitized by Google

gio; ergo euidens eſt, quod vera religio ſit à Deo reuelata; ergo datur aliqua religio, de qua non poſsumus dubitare, vtrum ſit à Deo reuelata; ſed de ſolis euidentibus dubitare non poſsumus; ergo euidens eſt, quod vera religio ſit à Deo reuelata.

9. Nonò Deus poſuit miracula, & ſigna, vt euidenter oſtenderet noſtram religionem eſse veram, & à Deo reuelatam; ſed ſi per hæc non probatur euidenter noſtram religionem eſse veram, fruſtratus fuiſset ſuo fine; ergo &c.

10. Decimò homo non poteſt obligari ad ſequendam religionem, de qua non ſit euidens, ſed ſolum probabile, vel dubium, quod ſit vera; ſed omnes obligamur ad ſequendam religionem Catholicam; ergo &c.

11. Vndecimo demum communiter conceditur, euidens eſse, quod noſtra religio eſt credibilis, aliæ ſectæ ſunt incredibiles; ſed argumenta probantia euidenter credibilitatem noſtræ religionis, & incredibilitatem aliarum ſectarum, probant etiam euidenter veritatem noſtræ religionis, & falſitatem aliarum ſectarum; ergo &c.

12. Reſp. cum Bellarmino tom. 2. controu. 4. lib. 4. cap. 3. Suario de Fide, diſp. 3. ſect. 8. num. 5. Cardinali de Lugo de Fide, diſp. 2. ſect. 1. ac Theologis communiter, ad certitudinem fidei requiri quidem, vt habeatur euidentia de hoc, quod prudenter ſit credibile, & credendum Deum reuelaſse noſtram religionem, ſed non requiri,

vt

vt in Fidelibus communiter detur euidentia de hoc, quod Deus reuelauerit noſtram religionem. Et quidem Suarius loco citato aſſerit, hanc concluſionem eſſe certam ex fide, & experimento cognitam. Eius verba ſunt. *Quando fides proponitur mediate, hoc eſt per Prædicatores, certum de fide eſt, & experimento cognitum, non eſſe neceſſariam euidentiam teſtimonij diuini*, quia conſtat *ſimplices Fideles, imò omnes ſic credentes non habere hanc euidentiam ipſius reuelationis, ſed ſolum credibilitatis eius. Et quamuit Sapientes maiorem aliquam certitudinem habeant, non tranſcendit fidem humanam, & ad ſummum peruenire poteſt ad gradum euidentiæ moralis.* Probatur concluſio: nam vt dictum eſt quæſt. 19. & vt fatetur Elizalda, euidentia, abſtrahendo à phyſica, metaphyſica, & morali, eſt apparentia conuincens intellectum, ita vt vel neceſſitetur, vel ſaltem ſine imperio voluntatis ſufficienter trahatur ad aſſentiendum obiecto abſque formidine oppoſiti: ſed vt firmiſſime credamus, non requiritur apparentia modo explicato conuincens intellectum de hoc, quod Deus reuelauerit noſtram religionem; ergo &c. Probatur minor: vt enim certo, & ſine vlla formidine, & dubitatione credamus Deum reuelaſſe noſtram religionem, indigemus imperio voluntatis, vt patet experientia, & vt docent communiter Theologi, afferentes illud Auguſtini tract. 26. in Ioan. *multa poteſt facere homo nolens, credere autem non poteſt, niſi volens*: Patres etiam com-

communiter docent, fidem in noſtra poſitam eſſe voluntate, licet voluntas ſit à Domino præparanda: ſed ſi ſolum poſſemus firmiter credere Deum reuelaſſe noſtram religionem, cum de hoc haberemus euidentiam, ad firmiter credendum non indigeremus imperio voluntatis; ergo &c. Confirmatur primò: nam cum euidentia etiam ſolum moralis conuincit, non requiritur, vt captiuetur intellectus: E. G. quia euidentia moralis conuincit exiſtere Conſtantinopolim, vt ego ſine vlla dubitatione credam exiſtere Conſtantinopolim, non debeo captiuare intellectum, & inferre illi vllam violentiam, immò maximam violentiam inferrem intellectui, ſi conarer cohibere hunc aſſenſum, & exiſtimo quod fruſtra conarer: ſiquidem vero euidenti aſſentimur neceſſario, etiamſi nolimus: ſed vt credamus Deum reuelaſſe noſtram religionem, eiuſque myſteria, debemus captiuare intellectum in obſequium Dei reuelantis, inferentes illi quamdam vim, & multò magis debemus captiuare intellectum, vt id credamus ſine vlla dubitatione, & formidine: ergo non habemus euidentiam conuincentem intellectum de hoc, quod Deus reuelauerit noſtram religionem.

13. Dices, non ad omnem euidentiam requiri, vt habeat vim conuincendi intellectum, eumque trahendi ad aſſenſum ſine formidine independenter ab imperio voluntatis, ſed ad euidentiam moralem ſatis eſſe, vt ſit apparentia ſufficiens ad hoc, vt de-

dependenter ab imperio voluntatis, poſſimus, ac debeamus obiecto aſſentiri ſine formidine.

14. Sed contrâ: nam certum eſt apud omnes ad certitudinem fidei requiri apparentiam ſufficientem ad hoc, vt dependenter ab imperio voluntatis poſſimus, ac debeamus obiecto aſſentiri ſine formidine, quam apparentiam vocamus credibilitatem. Hoc ſuppoſito, quærimus, vtrum præter hanc credibilitatem requiratur euidentia de reuelatione, hoc eſt, vtrum requiratur apparentia habens vim conuincendi intellectum, eumque trahendi ad aſſenſum reuelationis ſine formidine independenter ab imperio voluntatis; ergo ſi Aduerſarij concedunt non requiri apparentiam conuincentem, ſed ſufficere illam, quam communiter vocamus credibilitatem, eamque vocant euidentiam moralem, vel practicam, conueniunt nobiſcum in re, & faciunt ſolam quæſtionem de nomine, abutentes nominibus, dum apparentiam non conuincentem vocant euidentiam moralem, vel practicam.

15. Confirmatur ſecundò concluſio: nam vt oſtendetur quæſtione 24. ſi innoteſceret euidenter reuelatio, innoteſcerent euidenter myſteria reuelata; ergo ſi fides non poſſet dari ſine euidentia de reuelatione, nec poſſet dari ſine euidentia de rebus reuelatis; ergo fides non eſſet argumentum non apparentium, vt definitur ab Apoſtolo ad Hæbreos 11. ſed eſſet argumentum apparentium, ſi quidem non poſ-

ſet

ſet aſſentiri vlli obiecto, niſi euidenter apparenti.

16. Confirmatur tertiò concluſio: nam in hoc principio, quod non poſſumus, nec debemus certò credere Deum aliquid reuelaſſe, niſi de reuelatione habeamus euidentiam conuincentem, fundatur incredulitas ſapientum huius Mundi, quorum ſapientia, vt dicit Apoſtolus 1. ad Corinth. 3. *Stultitia eſt apud Deum*; ſed aduerſarij ponunt hoc principium; ergo &c. Probatur maior: nam Sapientes huius Mundi, cum proponitur illis, Deum reuelaſſe noſtram religionem, adeòque illi firmiſſimè credendum, poſtulant, vt hoc probetur euidenter euidentia conuincente intellectum, ac dicunt, ſe non poſſe, nec debere firmiter hoc credere, niſi conuincantur probationibus euidentibus: & quià non afferuntur probationes euidentes, & conuincentes, nolunt credere, iuxtà illud Thomæ, Ioann. 20. *Niſi videro, non credam.*

17. Addo, quod quia initio Eccleſiæ Sapientes, & Prudentes huius Mundi exiſtimabant non eſſe credendum Deum reuelaſſe noſtram religionem, niſi reuelatio probaretur euidenter, nolebant credere, ideòque vt dicit Apoſtolus 1. ad Corinth. 1. non multi ſapientes crediderunt. E conuerſo ſimplices, & indocti, cum non niterentur eo principio, firmiſſimè crediderunt, & non ſolum verbis, ſed etiam ſanctiſſimè viuendo, & fortiſſimè moriendo pro Chriſto, teſtati ſunt ſe firmiſ-

ſimè

ſimè credidiſſe quæ non probabantur euidenter. Exemplo ſimplicium, & indoctorum excitati ſapientes, etiam ipſi captiuarunt intellectum in obſequium Dei reuelantis, & experientia deprehenderunt ſe poſſe firmiſſimè, & certiſſimè credere Deum reuelaſſe noſtram religionem, etiamſi talis reuelatio non probaretur euidenter.

18. Ad 1. diſtinguo maiorem: omni credenti debet eſſe indubitabile prudenter, & dependenter ab imperio voluntatis, Deum reuelaſſe noſtram religionem, concedo: debet eſſe indubitabile etiam imprudenter, & independenter ab imperio voluntatis, nego; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Credentibus non eſt prudenter dubitabile, noſtram religionem fuiſſe reuelatam à Deo: nam omnis credens videt, quod ſi de hoc dubitet, imprudenter dubitat, ac peccat. At credentes communiter experiuntur, ſe poſſe imprudenter dubitare, vtrum Deus reuelauerit noſtram religionem,& quod vt intellectum cohibeant à tali dubio, debent illum non ſine difficultate captiuare in obſequium fidei. Sola euidentia poteſt reddere obiectum nullo modo, etiam imprudenter dubitabile, ſed vt obiectum reddatur indubitabile ſolum prudenter, non requiritur euidentia moralis de obiecto, ſed ſufficit credibilitas, & euidentia de prudenti credibilitate obiecti. Porrò quod propter infallibilitatem motiui ita eſt indubitabile prudenter, vt ſit dubitabile im-

imprudenter, non eſt euidens, neque dubium, neque merè probabile, ſed eſt credibile certò, & obſcurè. Concedo etiam omni credenti eſſe certum, quod Deus reuelauerit noſtram religionem, ſiquidem ad hoc, vt ſit certum, ſufficit, vt propter infallibilitatem motiui debeat firmiſſimè credi Deum reuelaſſe noſtram religionem; ſed nego hoc eſſe euidens. Vt enim eſset euidens, intellectus deberet ita conuinci, vt neque imprudenter dubitare poſſet, quod Deus reuelauerit noſtram religionem.

19. Ad 2. nego maiorem, ac dico, quod omni credenti eſt certum, ſed ineuidens, quod ſi error eſt, quod credimus, Deus nos decepit. Ratio eſt, quia ex dictis certum, & ineuidens eſt Deum reuelaſſe quod credimus; ſed ex hoc, quod Deus reuelauerit quod credimus, ſequitur, quod ſi error eſt quod credimus, Deus decepit nos; ergo eſt certum certitudine fidei, ſed ineuidens, quod ſi error eſt quod credimus, Deus nos decepit: & dum aduerſarij aſſumunt illam propoſitionem Riccardi non ſolum eſse certam, ſed euidentem, petunt principium.

20. Ad 3. diſtinguo maiorem: omni credenti euidens eſt, quod ſola noſtra religio eſt prudenter credibilis ſubiectiuè, concedo: eſt euidens, quod eſt prudenter credibilis vniuerſaliter, & obiectiuè propter meritum obiecti, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Omni credenti eſt euidens, quod ipſi

ſola

ſola noſtra religio eſt prudenter credibilis ſubiectiuè, ità vt, ſi non credit, peccet; ſed non eſt euidens, vtrùm hæc credibilitas fundetur in ſua particulari diſpoſitione, quia nimirum natus eſt, & educatus in his regionibus, inſtructus à talibus Magiſtris, imbutus talibus diſciplinis &c. an potius ſit prudenter credibilis vniuerſaliter, & obiectiuè, eò quod motiua, in quibus fundatur, talia ſint, vt bene penetrata poſſint reddere ſolam noſtram religionem credibilem, alias omnes incredibiles. Iam licèt ſit euidens Deum non poſſe permittere, vt ſola religio falſa ſit prudenter credibilis vniuerſaliter, & obiectiuè, ità vt habeat motiua, quæ benè penetrata poſſint reddere illam ſolam prudenter credibilem, tamen non eſt euidens, Deum non poſse permittere, vt alicui propter diſpoſitionem ſubiecti, pro aliquo tempore, ſola falſa religio ſit prudenter credibilis. Imò multi dicunt de facto contingere, vt aliquibus pueris, & ſimplicibus Hæreticorum, antequam ſufficienter inſtruantur de credibilitate fidei Catholicæ, ſolæ falſæ eorum ſectæ ſint prudenter credibiles ſubiectiuè, & per accidens. Addo, quod licèt credentibus non ſit euidens, tamen eſt certum, certitudine fidei, ſolam noſtram religionem eſſe prudenter credibilem obiectiuè: ſiquidem omnes Catholici firmiſſimè, ſed obſcurè credunt ſolam religionem Catholicam eſse veram, infallibilem, & per ſe, atque ex obiecto prudenter credibilem, & credendam, alias omnes ſectas eſse falſas,

&

& per ſe, & ex obiecto non prudenter credibiles.

21. Ad 4. nego maiorem, ac dico Sanctos Patres exiſtimaſſe ſe poſſe euidenter, & conuincenter concludere prudentem credibilitatem, & obligationem credendi, non autem veritatem noſtræ religionis. Probatur: nam exiſtimarunt Infideles, audita eorum doctrina, ſi non crederent, peccaturos, & merituros condemnationem, iuxta illud Chriſti, Marci vltimo, *Euntes docete &c. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur*; ergo exiſtimarunt ſe poſſe Infideles conuincere de obligatione credendi, ità vt non poſſent hanc obligationem interiùs negare, & ſimul cenſuerunt Infideles, audita eorum doctrina, poſſe non credere, ac manere in ſua infidelitate; ergo exiſtimarunt, ſe non poſſe conuincere Infideles de reuelatione noſtræ religionis; itâ vt illam negare non poſſint. Addo cum Bellarmino citata controuerſia 4. lib. 4. cap. 3. poſſe euidenter probari euidentia conſequentiæ, non autem euidentia conſequentis, Deum reuelaſſe noſtram religionem. Illud enim euidenter probatur euidentia ſolius conſequentiæ, quod ſequitur euidenter ex principijs poſitis, & admiſſis, licet talia principia non ſint euidentia. Illud euidenter probatur, euidentia etiam conſequentis, quod ità euidenter ſequitur ex principijs poſitis, & admiſſis, vt talia principia ſint euidentia. Sed euidenter ſequitur

quitur Deum reuelaſſe noſtram religionem, ſuppoſito quod reuelauerit Scripturas, quod principium ponitur, & admittitur à Iudæis, & Hæreticis, contra quos Sancti Patres diſputabant: ſed non eſt euidens Deum reuelaſſe Scripturas; ergo Deum reuelaſſe noſtram religionem, adeòque illam eſſe veram, potuit à Patribus probari euidenter euidentia conſequentiæ, non autem euidentia conſequentis; & dum Patres inſinuant, ſe euidenter probaſſe Deum reuelaſſe noſtram religionem, loquuntur de euidentia conſequentiæ, non autem de euidentia conſequentis.

22. Ad 5. concedo maiorem, & nego minorem. Vt verificetur Eccleſiam eſſe Ciuitatem ſupra montem poſitam, eſſe montem, qui impleuit vniuerſam terram, adeòque nos, clauſis oculis, incurrere in hunc montem, eſſe viſibilem &c. non eſt neceſſe, vt ſit euidens doctrinam Eccleſiæ fuiſſe reuelatam â Deo, ſed ſufficit, vt ſit euidens, quænam ſit Eccleſia, cuius religionem debemus ſequi, & amplecti; ſed nos fatemur eſſe euidens nos debere amplecti, & credere doctrinam Eccleſiæ Catholicæ, quæ paret Romano Pontifici, & quæ Eccleſia eſt maximè viſibilis; ergo &c.

23. Ad 6. Loca allata Patrum ſignificant ſolum euidentem eſſe credibilitatem, non autem veritatem noſtræ religionis primò enim Auguſtinus dicit non eſſe dubitandum, quænam religio ſit tenenda,

non

non autem dicit non eſſe dubitandum, quænam religio ſit vera; ergo etiamſi per ly *non eſt dubitandum*, ſignificaret, quod eſt euidens, docet ſolum eſſe euidentem credibilitatem, & obligationem credendi, non autem veritatem noſtræ religionis. Addo, quod ly *non eſt dubitandum*, ſignificat ſolam certitudinem, non autem euidentiam. Secundò Chryſoſtomus concludens: *Nullus his contradixerit, niſi valdè inſanus, & ſtupidus, & ſenſu priuatus ſit*, quid aliud ſignificat, quàm veritati noſtræ religionis non poſſe contradici, niſi per ſummam imprudentiam? ſed vero euidenti neque imprudenter poteſt contradici; ergo ſupponit veritatem noſtræ religionis non probari euidenter. Addo, quod etiamſi Chryſoſtomus per allata verba ſignificaſſet ſe probaſſe euidenter dogmata, quæ probauerat, ſignificauit ſolum ſe probaſſe euidenter euidentia conſequentiæ ex principijs poſitis, & admiſſis ab Hæreticis, & Iudæis, contra quos diſputabat, non autem euidentia conſequentis. Tertiò Arnobius dicens genus humanum nunquam fuiſſe conſenſurum, niſi aperta res eſſet, & luce ipſa clarior, docet genus humanum liberè conſenſiſſe, quia aperta erat, & clara non veritas religionis, ſed credibilitas, & obligatio credendi. Quartò Origenes etiam dicens, Eccleſiam plenam eſſe fulgore ab Oriente vſque in Occidentem, ſignificat euidens eſſe, quænam ſit Eccleſia, cuius religionem debemus ſequi, licet non ſit euidens veritas religio-

ligionis, quam debemus ſequi. Quintò demum dum libro Sapientiæ dicitur claram eſſe Sapientiam, & facilè videri ab his, qui quærunt ipſam, ſignificatur clarũ, & euidens eſſe, quæ ſit ſapientia, & doctrina, quam debemus ſequi, & hoc facilè videri, & cognoſci ab his, qui quærunt, quam doctrinam, & religionem ſequi debeant.

24. Ad 7. reſpondeo primò negando Iudæis videntibus miracula facta à Moyſe, fuiſse euidens religionem Iudaicam fuiſse reuelatam à Deo, & ſimiliter negando, hoc idem fuiſse euidens iis, qui viderunt miracula Chriſti, vt patet eo eo, quod multi videntes miracula Moyſis, & Chriſti, non crediderunt doctrinam ipſorum fuiſse reuelatam à Deo. Reſpondeo ſecundò, tranſeat antecedens, & nego conſequentiam. Nam quidquid ſit, vtrùm aliqui videntes miracula habuerint euidentiam de reuelatione noſtræ religionis, de quo diſputabimus quæſt. 25. ſolum hic dicimus talem reuelationem non eſse neceſsariam ad credendum certiſſimè, & fimiſſimè.

25. Ad 8. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: ſi de qualibet religione poſsemus prudenter dubitare, vtrum ſit vera, vel falſa, non eſset inuenibilis vera religio, concedo: ſi poſsemus dubitare ſolum imprudenter, nego: & diſtinguo eodem pacto conſequens. Vt vera religio ſit inuenibilis, ſufficit, vt ſit aliqua religio, de qua non poſſimus prudenter dubitare, vtrum ſit vera, vel falſa, & de qua ſit euidens, quod debemus illam firmiſſimè ſequi: ſed

ſed hoc totum ſaluatur; ergo ſaluatur inuenibilitas veræ religionis. Addo inuentionem veræ religionis non neceſsario conſiſtere in iudicio, quo euidenter iudicamus illam eſse veram, & à Deo reuelatam, ſed poſse conſiſtere in iudicio, quo euidenter iudicamus illam eſse prudenter credibilem, & credendam, & certò, ſed ineuidenter credimus illam eſse veram, & à Deo reuelatam.

26. Ad 9. diſtinguo maiorem: Deus poſuit miracula, vt oſtenderet euidenter noſtram religionem eſse veram, nego; vt oſtenderet credibiliter, hoc eſt certò, & ineuidenter, concedo: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Deus poſuit ſigna, & miracula, non vt oſtenderet euidenter noſtram religionem eſse veram, ſed ſolum vt oſtenderet euidenter, nos debere firmiſſimè ſequi noſtram religionem, & vt eius veritatem oſtenderet credibiliter, hoc eſt certò, ſed ineuidenter: ſed hoc conſequitur; ergo non fruſtratur ſuo fine.

27. Ad 10. concedo maiorem, & minorem, & nego conſequentiam. Licet enim non poſſimus obligari ad ſequendam religionem, de qua non ſit euidens, ſed ſolum probabile, aut dubium, quod ſit vera, tamen poſsumus obligari ad ſequendam religionem, de qua non eſt euidens, neque ſolum probabile, aut dubium, ſed certò, & ineuidenter credibile, & credendum, quod illa ſit vera; ſed certò, & ineuidenter eſt credibile, & credendum, quod noſtra

noſtra religio eſt vera, & de hac ipſa credibilitate habemus euidentiam; ergo &c.

28. Ad 11. concedo maiorem, & nego minorem. Eadem argumenta, quæ probant euidenter aliquid eſſe prudenter credibile, & credendum, ſæpe non probant euidenter illud eſſe verum. E. G. mihi euidens eſt, quod ego debeo credere homini veraci, & prudenti, & tamen non eſt euidens verum eſſe, quod ille dicit: Filijs paruis euidens eſt, quod debent credere Patri, & Matri, & tamen non eſt euidens vera eſſe, quæ dicunt Pater, & Mater; ergo non eſt mirum, quod argumenta probantia euidenter religionem noſtram eſſe prudenter credibilem, & credendam, non probent euidenter religionem noſtram eſſe veram, & à Deo reuelatam.

29. Dices primò: euidens eſt veram eſſe religionem, in qua impleta ſunt ea, quæ multo ante fuerant prædicta; ſed euidens eſt in religione Chriſtiana impleta fuiſſe ea, quæ multo ante fuerant prædicta; ergo &c.

30. Reſpondeo negando minorem. Vaticinia enim veteris teſtamenti non ſunt ita clara, vt non poſſint imprudenter trahi in alios ſenſus, prout de facto trahuntur à Iudæis; ergo eſt quidem prudenter credibile, & credendum, ſed non eſt euidens, vaticinia impleta fuiſſe in Chriſto, & in religione chriſtiana, præſertim cum imprudenter dubitari etiam poſſit, multa caſu impleta fuiſſe in Chriſto.

31. Dices ſecundo: euidens eſt religionem,

gionem, quæ fuit per miracula propagata, eſſe veram; ſed euidens eſt, religionem chriſtianam fuiſſe per miracula propagatam; ergo &c.

32. Reſpondeo negando minorem. Non eſt euidens ſigna, & prodigia, quæ facta ſunt in confirmationem religionis chriſtianæ, non potuiſſe partim fieri, partim fingi à Dæmonibus illudentibus ſenſus hominum; ergo eſt quidem euidenter credibile, & credendum, ſed non eſt euidens, religionem chriſtianam fuiſſe confirmatam per vera miracula, ideòque de facto plurimi ex ethnicis videntes miracula, imprudenter aſſeruerunt illa fuiſſe miracula non vera, ſed apparentia.

33. Dices tertiò: euidens eſt aliquam religionem mundi eſſe veram; ſed euidens eſt omnes alias ſectas, excepta religione chriſtiana, & catholica, eſſe falſas; ergo &c.

34. Reſpondeo, negando minorem. Nam ſaltem non eſt euidens falſum eſſe Philoſophiſmum, hoc eſt ſectam dicentium illud ſolum credi debere, quod probatur lumine naturali, cætera omnia fuiſſe conficta, licet hoc prudenter credi non poſſit.

35. Dices quartò: euidens eſt Deum non poſſe obligare ad religionem falſam; ſed euidens eſt nos obligari ad religionem chriſtianam, & catholicam; ergo &c.

36. Reſpondeo, diſtinguo maiorem: euidens eſt Deum non poſſe directè obligare ad religionem falſam, concedo: eui-

dens

dens eſt Deum non poſſe permittere, vt per accidens obligetur quis ad religionem falſam, nego. Poteſt imprudenter dubitari, vtrum Deus poſſit permittere, vt obligemur ad ſequendam religionem falſam, eo pacto, quo poteſt permittere, & ſæpè permittit, vt multi obligentur ad habendos, & honorandos tanquam parentes eos, qui verè non ſunt ipſorum parentes.

37. Dices quintò: euidens eſt Deum non potuiſſe permittere, vt Dæmon per falſa miracula illuderet toti generi humano, ita vt homines obligarentur ad ſequendam religionem chriſtianam, ſi religio chriſtiana eſſet falſa.

38. Reſpondeo, diſtinguo antecedens: euidens eſt, Deum in pœnam alicuius peccati, quod infecerit totum genus humanum, non potuiſſe permittere, vt Dæmon per falſa miracula illuderet toti generi humano, nego: & non in pœnam alicuius peccati, tranſeat. Non eſt euidens Deum in pœnam alicuius peccati, quod infecerit totum genus humanum, eo pacto, quo nos Chriſtiani credimus peccatum originale infeciſſe totum genus humanum, non potuiſſe totum genus humanum tradere poteſtati Dæmonum, permittendo, vt per falſa miracula poſſet obligari ad ſequendas ſectas falſas: ergo poteſt non quidem prudenter, ſed imprudenter de hoc dubitari.

39. Addo primò, hæc non poſſe, niſi imprudenter reſponderi. Verum ex hoc

ſequitur quidem religionem chriſtianam eſſe euidenter credibilem, & credendam, ſed non ſequitur illam eſſe euidenter veram.

40. Addo ſecundò argumenta allata pro religione chriſtiana,& catholica, poſſe ab aliquo ita penetrari, vt conuincatur de veritate chriſtianæ religionis, vt dicetur in quæſtione 25.

41. Pro complemento libet proponere, & ſoluere ſophiſma celebre in hac materia, quod affertur etiam à Cardinali de Lugo diſp.5. ſect.2. num. 29. Religio euidenter falſa eſt euidenter incredibilis;ergo religio euidenter credibilis eſt euidenter vera; ſed religio chriſtiana eſt euidenter credibilis; ergo eſt euidenter vera. Probatur prima conſequentia, in qua ſola eſt difficultas. Nam eſt regula ſummuliſtica, quod cum ex aliquo antecedenti ſequitur aliquod conſequens,ex oppoſito talis conſequentis ſequitur oppoſitum illius antecedentis: E.G. quia valet, *eſt homo; ergo eſt Animal*, valet etiam *non eſt Animal*; *ergo non eſt homo*; ſed ex hoc antecedenti: *hæc ſecta eſt euidenter falſa*, ſequitur, *ergo eſt euidenter incredibilis*: ergo ex oppoſito conſequentis,quod eſt, *hæc ſecta eſt euidenter credibilis*, ſequitur, *ergo hæc ſecta eſt euidenter vera*,quod eſt oppoſitum antecedentis.

42. Reſpondeo regulam ſummuliſticam eſſe, quod quia antecedens non poteſt eſſe verum, quin conſequens ſit verum, ſi conſequens non eſt verum, ſed falſum,

ſum, etiam antecedens non eſt verum, ſed falſum; & quia antecedens non poteſt eſse falſum, quin eius contraditorium ſit verum, ſi falſum eſt conſequens, verum eſt contradictorium antecedentis. E conuerſo, quia poteſt eſse falſum antecedens, quin ſit verum eius contrarium, ſiquidem eſt regula ſummuliſtica, quod contraria poſſunt eſse ſimul falſa, licet non poſſint eſse ſimul vera, ideò ex eo, quod falſum ſit conſequens, & verum ſit contradictorium, vel etiam contrarium conſequentis, non ſequitur verum eſse contrarium antecedentis. In caſu igitur noſtro valet: *Religio euidenter falſa eſt euidenter incredibilis; ergo religio euidenter credibilis non eſt euidenter falſa*: hoc enim eſt contradictorium antecedentis: at non valet, *ergo religio euidenter credibilis, eſt euidenter vera*: nam hoc non eſt contradictorium, ſed contrarium antecedentis, ſiquidem poteſt contingere, vt aliqua religio neque ſit euidenter vera, neque ſit euidenter falſa, ſed vtrumque ſit ineuidens.

QVAESTIO XXIV.

Vtrum ſi innoteſceret euidenter Deum eſſe veracem, & reuelaſſe myſteria, innoteſcerent euidenter etiam pſa myſteria reuelata?

1. **V**Idetur vera ſententia Caietani 2.2. quæſt. 5. art. 1. Vaſquez 1.

parte, diſp. 135. cap. 3. P. Michaelis de Elizalda lib. de forma inueniendæ veræ religionis, quæſt. 19. num. 341. & aliorum docentium ex euidentia in atteſtante, per quam nimirum innoteſcat euidenter Deũ, qui eſt veritas infallibilis, reuelaſſe myſteria, non ſequi euidentiam atteſtatorum, per quam cognoſcantur euidenter ipſa myſteria: primò, quia licet imperiti Mathematicæ, & non percipientes demonſtrationes Euclydis, habeant euidentiam moralem de hoc, quod omnes Mathematici teſtantur veras eſſe demonſtrationes Euclydis, & quod eorum teſtimonium non poteſt eſſe falſum, & proindè veræ ſunt omnes propoſitiones Euclidis, tamen non habent euidentiam de ipſis propoſitionibus Euclydis, cum illas non percipiant, neque intelligant; ergo etiamſi haberemus euidentiam de hoc, quod Deus, qui eſt veritas infallibilis, reuelauit myſteria, puta, quod Deus eſt trinus, & vnus, quod Verbum eſt Incarnatũ, quod Chriſtus eſt in Euchariſtia, adeòque quod hæc myſteria ſunt vera, tamen quia non percipimus, & intelligimus ipſa myſteria, non haberemus euidentiam de myſterijs reuelatis.

2. Secundò quod non eſt euidens per modum principij ex terminis, aut per cognitionem intuitiuam, non poteſt fieri euidens, niſi per demonſtrationem; ſed myſteria reuelata, puta quod Deus ſit trinus, & vnus, non ſunt euidentia per modum principij ex terminis, vel per cogni-

tionem

tionem intuitiuam, vt ſupponitur; ergo non poſſunt fieri euidentia, niſi per demonſtrationem; ſed omnis demonſtratio, vel eſt à priori per cauſam, vel à poſteriori per effectum, vt docet Ariſtoteles 1. Poſteriorum, text. 30. quem ſequuntur omnes: ergo myſteria non poſſunt fieri euidentia, niſi per demonſtrationem, qua demonſtrentur per cauſam, vel effectum; ſed dum probantur per diuinam reuelationem, neque probantur per cauſam, neque per effectum, ſed per medium purè extrinſecum, quod non ſufficit ad cauſandam euidentiam; ergo probatio, qua myſteria probantur per diuinam reuelationem, non ſufficit ad cauſandam euidentiam myſteriorum.

3. Tertiò, & in idem recidit, euidens cognitio rei non poteſt cauſari, niſi vel ab ipſa re, vel à cauſis, aut effectibus habentibus proportionem, aut cognationem cum re, à medijs autem purè extrinſecis, ac non habentibus proportionem, & cognationem cum re, cauſari non poteſt; ſed diuina reuelatio eſt medium purè extrinſecum, & non habens proportionem, vel cognationem cum myſterijs reuelatis; ergo diuina reuelatio non poteſt cauſare cognitionem euidentem myſteriorum reuelatorum.

4. Quartò, nullum medium poteſt reddere euidentes omnes concluſiones faciles, ac difficiles; ſed diuina reuelatio, ſi poſſet reddere euidentia myſteria reuelata, poſſet æquè reddere euidentes omnes con-

cluſiones tùm faciles, tùm difficiles: E. G. redderet æquè euidens, quod Tobias habuit canem, quod eſt facillimum creditu, ac quod Deus eſt trinus, & vnus, quod eſt creditu difficillimum; ergo diuina reuelatio nullum myſterium poteſt reddere euidens.

5. Quintò medium, per quod res non poteſt percipi, atque intelligi, non poteſt rem reddere euidentem, cum non poſſimus habere euidentiam de rebus, quas non percipimus, neque intelligimus; ſed reuelatio purè extrinſeca eſt medium, per quod myſteria Trinitatis, Incarnationis, Euchariſtiæ &c. non poſſunt percipi, neq; intelligi; ergo &c. Probatur minor: intelligere enim, vt docet S. Thomas 2.2. quæſt. 8. art. 1. in corpore, eſt *quaſi intus legere*; ergo vt rem intelligamus, debemus penetrare prædicata intrinſeca rei; ſed prædicata intrinſeca rei non poſſumus penetrare, niſi ſe manifeſtent, vel per ſe ipſa, & per ſpeciem propriam, & tùm de ipſis habemus euidentiam immediatam, & intuitiuam, vel per cauſas, & effectus habentes cognationem, & ſimilitudinem cum ipſa re, & tum de ipſis habemus euidentiam demonſtratiuam; ergo prædicata intrinſeca rei non poſſunt manifeſtari per reuelationem purè extrinſecam, quæ neque eſt ipſa res, neque eſt cauſa, vel effectus rei reuelatæ.

6. Reſpondeo duas poſſe fieri quæſtiones. Prima quæſtio de re eſt, vtrum euidentia in atteſtante conuincat intellectum

de

de atteſtatis, hoc eſt, vtrum cum intellectus habet euidentiam de hoc, quod Deus, qui eſt veritas infallibilis, reuelauit aliquod myſterium, itàut conuincatur, & neceſſitetur ad aſſentiendum reuelationi, conuincatur etiam, & neceſſitetur ad aſſentiendum myſterio reuelato.

7. Reſpondendum affirmatiuè cum communi ſententia omnium penè Authorum, etiam Caietani, & Vaſquez 1. parte, diſput. 125. cap. 3. Probatur primò ex Caietano: nam vt dicitur Iacobi 2. *Dæmones credunt, & contremiſcunt*, adeòque coguntur ad credenda, & confitenda myſteria fidei, puta Deum eſſe trinum, & vnum, Chriſtum eſſe Deum, iuxta illud Pauli ad Philippenſes 2. *In nomine Ieſu omne genuflectatur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris*; ſed, vt dicit S. Thomas 3. parte quæſt. 77. artic. 2. in corpore, Dæmones credunt conuicti per euidentiam ſignorum, quæ facit ſolum euidentiam in atteſtante, nimirum de hoc, quod Deus, qui eſt prima veritas, reuelauerit myſteria; ergo euidentia in atteſtante poteſt conuincere intellectum de atteſtatis, ac reuelatis, itàut cogatur ad aſſentiendum illis

8. Probatur ſecundò: nam cum intellectus conuincitur de præmiſſis, & de bonitate illationis, ſeu conſequentiæ, conuincitur etiam de conſequenti illato; ſed per euidentiam in atteſtante intellectus conuincitur de iſtis præmiſſis, *Deus eſt veritas*

Digitized by Google

infallibilis, ac proindè quidquid dicit eſt verum: Deus dicit ſe eſſe trinum, & vnum: conuincitur etiam de bonitate illationis, ſeu conſequentiæ, per quam ex talibus præmiſſis infertur, Deum eſſe trinum, & vnum, Verbum eſſe incarnatum &c. ergo conuincitur etiam de conſequenti, hoc eſt de hoc, quod Deus eſt trinus, & vnus, Verbum eſt incarnatum &c.

9. Secunda quæſtio, quæ aliquid habet de nomine, eſt, vtrum euidentia in atteſtante non ſolum conuincat intellectum de atteſtatis, ſed etiam reddat euidentia ipſa atteſtata?

10. Reſpondeo affirmatiuè cum Suario diſput. 3. de Fide, ſect. 8. num. 2. Cardinali de Lugo diſput. 2. de Fide, ſect. 1. num. 9. alijſque communiter, contra authores relatos in primo argumento.

11. Probatur primò: nam ſola euidentia habet vim conuincendi, & neceſſitandi intellectum ad aſſentiendum obiecto ſine vlla dubitatione: ſed euidentia in atteſtante habet vim conuincendi, & neceſſitandi Dæmones ad aſſentiendum ſine vlla dubitatione Trinitati, Incarnationi, alijſque myſterijs reuelatis; ergo &c.

12. Probatur ſecundò: nam euidentia ex ipſa nominis Etymologia eſt, per quam intellectus conuincitur, & neceſſitatur ad aſſentiendum obiecto, quia videt obiectum vel in ſe ipſo, vel in alio eſſentialiter connexo cum tali obiecto: & quidem euidentia, per quam intellectus videt obiectum in ſe ipſo, eſt euidentia immediata:

Digitized by Google

euidentia, per quam intellectus videt obiectum in præmiſſis, earumque connexione cum tali obiecto, eſt euidentia mediata; ſed cum intellectus habet euidentiam de iſtis duabus præmiſſis, *Deus eſt veritas infallibilis, ideòque quidquid dicit eſt verum: Deus dicit ſe eſſe trinum, & vnum*, & habet euidentiam de connexione, ſeu neceſſitate, per quam illæ duæ præmiſſæ non poſſunt eſſe veræ, quin Deus ſit trinus, & vnus, conuincitur, & neceſſitatur ad aſſentiendum, quod Deus eſt trinus, & vnus, quia in illis præmiſſis vt eſſentialiter connexis cum concluſione, videt Deum eſſe trinum, & vnum; ergo &c.

13. Probatur tertiò: nàm eatenus in demonſtratione à priori per cauſam innoteſcit euidenter effectus, & in demonſtratione à poſteriori per effectum innoteſcit euidenter cauſa, quatenus in connexione euidenter cognita cauſæ cum effectu, videtur mediatè effectus; & in connexione effectus cum cauſa videtur mediatè cauſa; ſed etiam in connexione euidenter cognità reuelationis, qua Deus reuelauit ſe eſſe trinum, & vnum, videtur mediatè Deum eſſe trinum, & vnum; ergo etiam per diuinam reuelationem euidenter cognitam innoteſcit euidenter myſterium reuelatum. Confirmatur: nam cum connexio reuelationis cum obiecto reuelato non ſit minor, quam connexio cauſæ cum effectu, puta interpoſitionis terræ cum eclipſi Lunæ, ſicut per cauſam eſſentialiter connexam poteſt euidenter innoteſcere

effectus, ſic per reuelationem eſſentialiter connexam poteſt euidenter innoteſcere obiectum reuelatum.

14. Probatur quartò: nam diuina reuelatio, qua Deus reuelauit ſe eſſe trinum, & vnum, eſt effectus eſſentialiter pendens, tanquam à cauſa, à Deo, prout ſciente ſe eſſe trinum, & vnum; ſed, vt Aduerſarij concedunt, per effectum poteſt euidenter innoteſcere cauſa, à qua talis effectus pendet eſſentialiter; ergo per reuelationem poteſt euidenter innoteſcere ſcientia, qua Deus cognoſcit ſe eſſe trinum, & vnum: ſed per ſcientiam Dei euidenter cognitam poteſt euidenter innoteſcere obiectum affirmatum per talem ſcientiam, cum perfectiſſimè contineat hoc obiectum; ergo à primo ad vltimum per reuelationem poteſt euidenter innoteſcere obiectum, vt magis patebit ex ſolutione obiectionum.

15. Ad 1. diſtinguo antecedens: imperiti Mathematici per teſtimonium mathematicorum non habent euidentiam de propoſitionibus Euclydis ſecundum rationes, ſecundùm quas apparent euidenter vt connexæ cum teſtimonio mathematicorum, nego: ſecundum alias rationes, concedo; & nego conſequentiam. Cum præmiſſæ ſunt euidentes, & apparent euidenter vt connexæ cum aliqua concluſione ſecundùm aliquam rationem formalem, illa concluſio innoteſcit euidenter ſecundùm illam rationem formalem, non autem ſecundùm alias: E. G. ſi teſtimonium mathematicorum

appa-

appareat euidenter vt connexum cum hoc, quod omnes propoſitiones Euclydis in genere, non autem in ſpecie ſunt veræ, innoteſcit euidenter ſolum, quod omnes propoſitiones Euclydis in genere, non autem in ſpecie ſunt veræ: ſi teſtimonium mathematicorum apparet euidenter vt connexum cum hoc, quod eſt vera hæc propoſitio in ſpecie, *cuiuſcumq; trianguli tres anguli ſunt æguales duobus rectis*, non autem cum alijs propoſitionibus in ſpecie, innoteſcit euidenter ſolùm illa propoſitio in ſpecie, non autem aliæ. Proportionaliter per diuinam reuelationem, quæ euidenter appareat connexa ſolum cum hoc, quod noſtra religio eſt vera, innoteſcit euidenter ſolum, quod noſtra religio eſt vera: per reuelationem, quæ appareat connexa cum hac propoſitione in ſpecie, *Deus eſt trinus, & vnus*, innoteſcit euidenter, quod Deus eſt trinus, & vnus, ſub hac ratione formali, ſub alijs rationibus formalibus non innoteſcit euidenter. Confirmatur: nam quia creaturæ apparent euidenter vt connexæ cum Deo ſolum quoad vnitatem eſſentiæ, non autem quoad Trinitatem Perſonarum, Deus per creaturas innoteſcit euidenter ſolum quoad vnitatem eſſentiæ, nō autem quoad Trinitatem Perſonarum; ergo proportionale quid accidit in caſu noſtro. Addo, quod ſicut communiter dicitur, Deum per creaturas innoteſcere euidenter ſolum quoad *an eſt*, non autem quoad *quid eſt*, quia ad cognitionem quidditatiuam, quæ ſola dicitur cognoſcere

quid

quid eſt, requiritur, vt ſit per ſpecies proprias rei, vel ſaltem per ſpecies alicuius continentis adæquatè talem rem: ſic ex proportionali ratione per diuinam reuelationem Trinitas, & alia Myſteria cognoſcerentur euidenter ſolum quoad *an eſt*, non autem quoad *quid eſt*.

16. Ad 2. nego vltimum aſſumptum, ac dico, quod dum myſteria probantur per diuinam reuelationem, probantur per effectum, adeòque per demonſtrationem à poſteriori, vt dictum num. 14. in quartà probatione concluſionis. Addo primò, quod ſicut demonſtratio à priori eſt per cauſam, & per omnia, quæ quomodolibet ſunt priora re, dummodo ſint cum illa, eſſentialiter connexa: ſic demonſtratio à poſteriori eſt per effectus, & per omnia, quæ ſunt quomodolibet poſteriora, vel etiam comitantia rei, dummodo ſint cum illa eſſentialiter connexa; ergo &c. Addo ſecundò demonſtrationem poſſe fieri per medium etiam purè extrinſecum: alioquin Deus non poſſet demonſtrari per creaturas, quæ ſunt medium purè extrinſecum Deo.

17. Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem, ac dico, quod reuelatio eſt medium purè extrinſecum, ſed habens eſſentialem connexionem cum myſterijs reuelatis, quæ eſſentialis connexio eſt cognatio, & proportio ſufficiens ad cauſandam euidentiam de re, cum qua datur talis connexio. Addo, quod reuelatio habet cum obiecto reuelato etiam coguationem effe-

ctus

ctus cum cauſa, vt dictum eſt in reſponſione ad 1.

18. Ad 4. diſtinguo maiorem: nullum medium genericè vnum poteſt reddere euidentes omnes concluſiones faciles, & difficiles, nego: nullum medium ſpecie infima vnum, tranſeat; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Sicut multæ ſunt ſpecies obiectorum reuelabilium conuenientes in genere obiecti reuelabilis, ſic multæ ſunt] ſpecies reuelationum conuenientes in genere reuelationis; reuelatio autem cuiuslibet obiecti, ſi innoteſcat euidenter, poteſt cauſare euidentiam de tali obiecto, non autem de alio: E. G. reuelatio de Trinitate, ſi innoteſcat euidenter, cauſat euidentiam de Trinitate, non autem de Incarnatione: reuelatio de Incarnatione cauſat euidentiam de Incarnatione, non autem de Trinitate.

19. Ad 5. diſtinguo maiorem: medium, per quod res non poteſt percipi, neque intelligi ſecundùm vllam rationem formalem, non poteſt rem reddere euidentem ſecundùm vllam rationem formalem, concedo: medium, per quod res non poteſt percipi, neque intelligi ſecundùm aliquas rationes formales, ſed poteſt percipi ſecundùm alias, non poteſt reddere rem euidentem ſecundùm illas rationes formales, ſecundùm quas poteſt percipi, & intelligi, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Per reuelationem, qua reuelatur, Deum eſſe trinum, & vnum, Deus percipitur, & intelligitur

gitur ſecundùm iſtam rationem formalem, *Deus eſt trinus, & vnus*; ergo ſecundùm iſtam rationem formalem poteſt euidenter cognoſci, licet non ſecundum alias. Confirmatur argumentum: nam quia Deus per creaturas purè extrinſecas percipitur quoad *an eſt*, & quoad plures alias rationes formales, innoteſcit euidenter quoad an eſt, & quoad plures alias rationes formales: ergo idem dicendum in caſu noſtro. Porrò ſicut per creaturas purè extrinſecas poſſumus penetrare, & intus legere, adeòque intelligere illa prædicata intrinſeca Dei, cum quibus creaturæ euidenter apparent vt connexæ: ſic per reuelationem purè extrinſecam poſſumus penetrare, & intus legere, ac proinde intelligere illa prædicata intrinſeca Dei, cum quibus reuelatio apparet vt connexa.

QVAESTIO XXV.

Vtrum à non vidente Deum poſsit euidenter cognoſci Deum loqui, & de facto ab aliquibus credentibus euidenter cognoſcatur?

1. VIdetur vera ſententia Bannez 2. 2. quæſt. 1. artic. 3. docentis, quod qui Deum non videt, non poteſt immediatè euidenter cognoſcere Deum loqui: pri-

primò quia qui non videt hominem loquentem, non poteſt euidenter immediatè cognoſcere illum loqui; ergo qui non videt Deum loquentem, non poteſt euidenter immediatè cognoſcere Deum loqui.

2. Secundò actus immanentes, ac liberi Dei non poſſunt immediatè, ac euidenter cognoſci, Deo non viſo: ſed Diuina locutio conſiſtit in aliquo actu immanente libero diuini intellectus, vel diuinæ voluntatis; ergo &c.

3. Tertiò videtur, quod neque per ſigna poſſit euidenter mediatè cognoſci Deum loqui. De quolibet enim ſigno poteſt ſaltem imprudenter dubitari, vtrum ſit poſitum à Dæmone transfigurante ſe in Angelum lucis; ergo per illud non poteſt euidenter cognoſci Deum loqui, non autem Dæmonem.

4. Quartò ſi dicatur, Dæmonem non poſſe facere miraculum, puta ſuſcitare mortuum, adeoque ſi fiat miraculum ad probandum aliquid fuiſſe reuelatum à Deo, euidens eſſe, quod illud à Deo fuerit reuelatum: contra eſt, quia ſi Deus dediſſet alicui poteſtatem faciendi aliqua miracula, puta illuminandi cæcos, poſſet ille abuti tali poteſtate, illuminando cæcos ad perſuadendum Deum reuelaſſe aliquod falſum dogma, puta Chriſtum non eſſe in Euchariſtia; ergo neque ex miraculis euidenter cognoſcitur diuina reuelatio: eo pacto, quo licet Chriſtus ſuſcitauerit Lazarum in teſtimonium ſuæ Deitatis, non euidenter probauit ſuam Deitatem,

Digitized by Google

tem, ideòque Iudæi crediderunt quidem Chriſtum feciſſe miraculum ſuſcitandi Lazarum, at non crediderunt Chriſtum eſſe Deum.

5. Quintò videtur, quod ſaltem ſigna credibilitatis, quibus Deus de facto confirmauit ſe reuelaſſe noſtram religionem, non ſufficiant ad probandum euidenter noſtram religionem fuiſſe reuelatam à Deo. Deus enim poſuit talia ſigna ad generandam in nobis fidem, qua non euidenter, ſed ſolum obſcurè credamus noſtram religionem fuiſſe reuelatam à Deo; ſed ſigna poſita ad generandam fidem, obſcuram, non poſſunt ſufficere ad generandam cognitionem euidentem, quæ non poteſt eſſe cognitio fidei; ergo &c.

6. Reſpondeo, quod cum quæſt. 23. oſtenderimus euidentiam de diuina reuelatione non eſſe neceſſariam ad certitudinem fidei, quærimus, vtrum ſaltem ſit poſſibilis, & vtrum in aliquo data fuerit, vel detur de facto.

7. Dicendum igitur primò cum omnibus Theologis: Beati de facto immediatè vident, & euidentiſſimè cognoſcunt Deum ipſis loqui, & reuelare ea, quæ reuelat. Ratio eſt, quia connaturale eſt, vt Deus, qui exhibet ſe videndum Beatis facie ad faciem, cum illos alloquitur, exhibeat illis immediatè videndam ſuam locutionem.

8. Dicendum ſecundò contra Bannez cum Caietano 2.2. quæſt. 5. art. 1. Durando,

do, alĳſque communiter, quos refert, & ſequitur Suarius, diſp. 3. ſect. 8. num 2. poſſibile eſt, vt etiam qui Deum non videt, euidenter immediatè cognoſcat Deũ loqui. Probatur: nam vt dictum eſt quæſt. 15. locutio paſſiua Dei conſiſtit in aliquo actu intellectus noſtri, qui eſſentialiter eſt locutio, qua Deus nos alloquitur, & reuelat hoc, vel illud, puta Myſturium Trinitatis, Incarnationis &c. ſed poteſt Deus ita intellectum illuminare, vt penetret, vel etiam comprehendat illum actum intellectus, qui eſt locutio Dei, ac proinde videat illum eſſe talem locutionem; ergo &c.

9. Dicendum tertiò: ſigna, & motiua credibilitatis, quibus de facto Deus confirmauit ſe reuelaſſe noſtram religionem, ſi benè penetrentur, prout de facto penetrantur à Dæmonibus, & animabus ſeparatis, ſufficiunt ad probandum euidenter, & ad conuincendum intellectum de hoc, quod Deus reuelauerit noſtram religionem, & quòd proinde ſit vera. Probatur: vt enim dicitur Iacobi 2. *Dæmones credunt, & contremiſcunt*; ſed non crederent, niſi mouerentur â diuino teſtimonio, & ex aliâ parte non credunt liberè, captiuantes intellectum in obſequium Dei reuelantis; ergo credunt coacti euidentia ſignorum, quæ Deus exhibuit ad oſtendendum ſe reuelaſſe noſtram religionem. Rurſùs ad Philippenſes 2: dicitur: *propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in no-*

mine

mine Ieſu omne genufle̕ctatur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris; ergo etiam dæmones, & damnati in inferno genufle̕ctuntur Chriſto, eumque adorant vt Deum, & credunt, ac confitentur illum eſſe in gloria Dei patris; ſed non credunt liberè, ſed coacti per euidentiam ſignorum; ergo ſigna à Deo exhibita pro diuinitate Chriſti, & pro alijs myſterijs religionis noſtræ habent vim conuincendi, & neceſſitandi intelle̕ctum dæmonum, ac damnatorum ad credenda myſteria fidei. Docet autem hoc expreſsè S. Thomas 2.2. quæſt. 5. artic. 2. vbi in corpore loquens de dæmonibus dicit. *Vident enim multa manifeſta indicia, ex quibus percipiunt doctrinam Eccleſiæ eſſe veram, quamuis ipſi res ipſas, quas Eccleſia docet, non viderint, puta Deum eſſe trinum, & vnum, vel aliquid huiuſmodi*; & in reſponſione ad 3. dicit, quod *dæmonum fides eſt quodammodo coacta ex ſignorum euidentia*: & cum obieciſſet, quod infidelitas eſt maximum peccatorum, adeòque quod ſi dæmones non eſſent infideles, homines infideles haberent peccatum maius, quam dæmones: Reſpondet, quod hoc ipſum dæmonibus diſplicet, quod ſigna fidei ſint adeò euidentia, vt per ea credere compellantur, & ideò in nullo malitia eorum minuitur. Idem docet Suarius diſput. 3. ſect. 8. num. 3. qui addit animas Purgatorij habere fidem de myſterijs reuelatis, cum illa non videant, & tamen

tamen euidentiam habere de diuina reuelatione propter ſigna, quæ experiuntur.

10. Dicendum quartò: etiam aliquibus hominibus viatoribus myſteria fidei propoſita fuerunt per ſigna conuincentia de diuino teſtimonio, adeòque de veritate myſteriorum reuelatorum.

11. Probatur: nam euidens eſt, quod Deus ſincerè, & ex affectu veritatis inuocatus ad aliquid teſtificandum per prodigia, & ſigna, non poteſt facere illa prodigia, ſigna, & portenta, neque poteſt permittere, vt fiant, ſi id, ad quod teſtificandum inuocatur, ſit falſum: aliòqui Deus teſtificaretur falſum; ſed aliquibus hominibus viatoribus, puta Moyſi, Apoſtolis, & alijs viris ſanctis, fuit euidens, quod Deus ab ipſis ſincerè, & ex veritatis affectu inuocatus ad facienda prodigia, & portenta in teſtimonium, quod religio Iudaica, & Chriſtiana fuiſſet à Deo reuelata, faciebat prodigia, & portenta; ergo conuincebantur de hoc, quod religio, quam prædicabant, eſſet à Deo reuelata.

12. Addo, quod aliquando ſigna exhibita in teſtimonium myſteriorum, non ſolum conuincebant eos, qui per inuocationem Dei faciebant talia ſigna, ſed etiam conuincebant alios. Docet hoc expreſsè S. Thomas 2.2. quæſt.5. art. dicens. *Si aliquis Propheta in ſermone Domini prænunciaret aliquid futurum, & adhiberet ſignum, mortuum ſuſcitando, conuinceretur intellectus videntis, ut cognoſceret manifeſtè hoc dici à Deo*. Probatur autem, & explicatur exem-

exemplis. Beata Virgo per reuelationem Angeli non fuit conuicta de myſterio Incarnationis, vt patet ex eo, quia per ſimilem reuelationem eiuſdem Angeli de re multò faciliori, Zacharias non ſolum non fuit conuictus, ſed de facto non credidit. At poſtquam Beata Virgo in ſignum Incarnationis, per quam Verbum factum eſt caro, experta eſt, quod ipſa remanens Virgo, concepit, & peperit, ab hoc ſigno fuit conuicta de veritate omnium, quæ illi prædixerat Angelus, adeòque etiam de Incarnatione Verbi, cum ſit euidens, quod Virgo non poteſt concipere, & parere in ſignum falſi. Similiter Apoſtoli, cum in ſignum, quod Deus reuelaſſet religionem Chriſtianam, impleti ſunt Spiritu Sancto, & mutati in viros alteros, acceperunt ſapientiam infuſam, donum linguarum, & virtutem faciendi miracula in nomine Chriſti, conuicti ſunt de veritate omnium, quæ docuerat Chriſtus, præſertim cum illis apertus ſit intellectus ad intelligendas Scripturas, ità vt clarè intellexerint illa omnia, quæ in ipſis Apoſtolis implebantur, fuiſſe prædicta, & præfigurata in ſacris literis multo antè, quam fierent. Euidens nimirum eſt, quod non poteſt aliquis impleri Spiritu Sancto, accipere ſapientiam infuſam, donum linguarum, & potentiam faciendi miracula in confirmationem falſi. Suarius diſput. 3. ſect. 8. num. 3. affert exemplum Lazari, qui cum ſciret ſe ſuſcitatum à mortuis in teſtimonium diuinitatis Chriſti, conuincebatur de diuinitate Chriſti.

Di-

13. Dicendum quintò: probabile eſt aliquos viatores aliquando ita illuminari ad penetranda ſigna communia religionis Chriſtianæ, vt per ea conuincantur, & euidenter cognoſcant Deum eſſe Authorem religionis Chriſtianæ, adeòque illam eſſe veram.

14. Probatur: nam ex dictis concluſione 3. ſigna religionis chriſtianæ ſi bene penetrentur, habent vim conuincendi intellectum, in eoque generandi euidentiam de hoc, quod Deus reuelauerit religionem chriſtianam; ſed fruſtra eſt potentia, quæ nunquam reducitur ad actum; ergo virtus conuincendi intellectum aliquando reducitur ad actum, adeòque aliqui viatores conuincuntur, & euidenter per ſigna fidei cognoſcunt Deum reuelaſſe religionem chriſtianam. Neque dicas ſufficere, vt ſigna fidei chriſtianæ conuincant Dæmones, & Animas ſeparatas, iuxta dicta concluſione 3. Nam ſigna religionis chriſtianæ primò, & per ſe exhibentur pro viatoribus; ergo Deus debet facere, vt conuincant, & generent euidentiam in aliquibus viatoribus.

15. Confirmatur: nam ſpectat ad diuinam prouidentiam ita proportionare actiua paſſiuis, vt actiua non ſemper cauſent actus imperfectos, ſed aliquando cauſent actus perfectos, vt patet inductione in naturalibus: E.G. viſibilia, & audibilia non ſemper cauſant viſiones, & auditiones imperfectas, & obſcuras, ſed aliquando cauſant perfectas, & claras; ſed ſi Deus nunquam illuminaret intellectum viatoris,

vt

vt perfectè penetraret ſigna fidei, & conuinceretur de Diuina reuelatione, ſigna fidei nunquam cauſarent actum perfectum; ergo Deus debet ita illuminare aliquos viatores, vt perfectè penetrent ſigna fidei, ità vt ab illis conuicti, euidenter cognoſcant Deum reuelaſſe religionem chriſtianam. Ad hanc autem perfectam penetrationem ſignorum, per quam conuincantur viri ſancti, quibus confertur hoc donum gratis datum, non ſolent peruenire, niſi per exercitium actuum fidei, quibus firmiſſimè credant, antequam conuincantur, iuxta illud Iſaiæ 7. ſecundùm verſionem 70. interpretum, *ſi non credideritis, neque intelligetis*. Hoc autem lumen, per quod aliqui perfectè penetrant vim ſignorum, videtur ſpectare ad gratiam ſermonis, ſapientiæ, vel ſcientiæ, quæ inter cæteras gratias gratis datas enumerantur ab Apoſtolo.

16. Dicendum ſextò: probabile eſt primis Doctoribus fidei, Patriarchis nimirum, Prophetis, Apoſtolis &c. doctrinam noſtræ religionis reuelatam fuiſſe reuelatione immediatè euidenti. Probatur: nam primi Doctores fidei electi ſunt à Deo, vt eſſent primi teſtes reuelationis diuinæ; ſed primi teſtes debent eſſe de viſu; ergo primi Doctores fidei debuerunt poſſe teſtari, ſe vidiſſe, hoc eſt euidenter per lumen propheticum cognouiſſe reuelationem diuinam; ergo debuerunt habere cognitionem immediatam euidentem de diuina reuelatione. Hanc rationem inſinuat

nuat Auguſtinus lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 3. dicens. *Sicut de viſibilibus, quæ non vidimus, eis credimus, qui viderunt, atque ita de cæteris, quæ ad ſuum quemquem ſenſum corporis pertinent: ita de his, quæ animo, & mente ſentiuntur (quia & ipſe rectiſſimè dicitur ſenſus, vnde & ſententiam vocabulum accepit,) hoc eſt de inuiſibilibus, quæ à noſtro ſenſu exteriore remota ſunt, ijs nos oportet credere, qui hæc in illo incorporeo lumine diſpoſita didicerunt.*

17. Probatur ſecundò authoritate. Primò enim in ſcriptura Prophetæ appellantur videntes; ergo ſignum eſt, quod per lumen propheticum videbant, hoc eſt euidenter cognoſcebant Deum illis loqui, & reuelare myſteria. Rurſus 2. Regum 23. Dauid de ſe ipſo dicit: *mihi locutus eſt fortis Iſrael, dominator hominum, ſicut lux auroræ, oriente Sole, manè abſque nubibus rutilat*; ergo Dauid ſignificat, Deum locutum fuiſſe ſibi locutione clara, ideòque illam comparat luci auroræ, oriente Sole, & quæ manè nullis nubibus, aut vaporibus obſcuratur. Ideò hanc ſententiam docuit Caietanus 2. 2. quæſt. 171. artic. 5. & quæſt. 174. art. 3. illique fauet S. Thomas duobus articulis citatis, & quæſt. 12. de veritate artic. 3. & 3. contra Gentes cap. 154. vbi propheticam cognitionem comparat euidenti cognitioni principiorum. Fauet etiam Scotus in 3. diſtinct. 24. quæſt. vnicà, vbi dicit ex efficacia Dei reuelantis prophetam habuiſſe neceſſarium aſſenſum, quod Deus eſſet, qui ſibi loqueretur; ſed

Digitized by Google

ſolus aſſenſus euidens eſt neceſſarius ; ergo &c. Scotum ſequitur Gabriel eadem diſt. concl. 7. In eamdem ſententiam inclinant Riccardus in 3. diſtinct. 23. art. 8. quæſt. 1. Ferrarienſis 3. contra Gentes, cap. 40. Vega lib. 9. in Tridentinum cap. 20. Videri poteſt Suarius diſputat. 3. ſect. 8. num. 10. & ſeqq.

18. Addo probabile mihi eſſe primis Doctoribus noſtræ religionis myſteria fidei ab initio propoſita fuiſſe reuelatione obſcura, vt haberent meritum captiuandi intellectum in obſequium Dei obſcurè loquentis; deinde verò, vt poſſent eſſe teſtes de viſu diuinæ reuelationis, eadem myſteria propoſita fuiſſe reuelatione euidenti.

19. Ad 1. nego antecedens. Aliquando, licet non videamus hominem loquentem, audita voce ipſius, euidenter cognoſcimus illum loqui; ergo poteſt etiam homo licèt non videat Deum, tamen per lumen propheticum ita penetrare diuinam reuelationem, vt euidenter cognoſcat illam eſſe reuelationem Dei, vt explicatum eſt concluſione 2.

20. Ad 2. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: locutio actiua conſiſtit in aliquo actu immanente diuini intellectus, vel voluntatis, tranſeat: locutio paſſiua, nego. Ex dictis quæſt. 13. locutio paſſiua Dei conſiſtit in aliquo actu intellectus noſtri; ergo licet homo Deum non videat, poteſt diuinitus illuminatus per lumen propheticum ita penetrare talem actum

ſui

ſui intellectus, vt euidenter cognoſcat, illum eſſe diuinam locutionem.

21. Ad 3. nego antecedens. Poteſt enim aliquis, vel per naturalem perſpicaciam ſui intellectus, vel per lumen infuſum ita penetrare ſigna, per quæ Deus confirmat ſuam reuelationem, vt neque imprudenter poſſit dubitare, illa poſita fuiſſe à Deo ad confirmandam reuelationem; ergo poteſt per ſigna cognoſcere euidenter diuinam reuelationem. Et quidem dæmones, quia per naturalem perſpicaciam ſui intellectus ita penetrant ſigna noſtræ fidei, vt euidenter cognoſcant illa non potuiſſe poni niſi à Deo, fide quadam recoacta credunt Deum reuelaſſe noſtram religionem: aliqui autem viatores, vt probatum eſt concluſione 4., per lumen infuſum, & ſupernaturale hoc idem penetrantes cognoſcunt euidenter Deum reuelaſſe noſtram religionem.

22. Ad 4. Certum eſt Deum non poſſe facere miracula in teſtificationem rei falſæ, alioquin teſtificaretur falſum. Quæritur, vtrum ſi Deus dediſſet alicui poteſtatem generalem faciendi miracula, & ille vellet abuti tali poteſtate in teſtificationem falſi dogmatis, Deus poſſet cum illo concurrere ad miraculum factum in confirmationem falſi dogmatis. Affirmat Hurtadus diſputat.27. de fide, ſect.4. §.9. & ſequentibus, idemque videtur docuiſſe Durandus quæſt.1. Prologi num. 47. Bannez in præſenti, quæſt.5. artic.1. & Michael de Medina lib. 5. de recta in Deum fide, cap. 7.

Probabilius negant Suarius tom. 2. in 3. partem. Diſp. 31. ſect. 2. poſt 3. concluſionem, Granado diſp. 8. de fide num. 10. & ſequentibus, ac docent Deum non poſſe concurrere ad miraculum factum in confirmationem falſi, ſaltem in circunſtantijs, in quibus non poſſet aliundè conſtare miraculum, prout procedit à Deo, non fieri in confirmationem illius dogmatis, ſed ad alium finem. Ratio eſt, quia miraculum factum in confirmationem alicuius dogmatis in circunſtantijs, in quibus non poteſt aliundè conſtare tale miraculum, prout procedit à Deo, non fieri in confirmationem illius dogmatis, ſed ad alium finem, naturaliter ſignificat Deum confirmare illud dogma: ſed Deus non poteſt ponere ſignum naturaliter ſignificans Deum confirmare falſum; ergo &c. Hinc ſequitur Deum poſſe quidem dare alicui poteſtatem generalem faciendi miracula, ſed non poſſe dare poteſtatem etiam abutendi poteſtate faciendi miracula in confirmationem falſi. Addo, quod dato, ſed non conceſſo, quod vnum, vel alterum miraculum poſſet ab homine fieri in confirmationem falſi, tamen complexum omnium ſignorum, quibus confirmatur religio chriſtiana, eſt eſſentialiter connexum cum hoc, quod Deus reuelauerit chriſtianam religionem; ergo poteſt intellectus creatus, vel naturali perſpicacia, vel lumine infuſo ita penetrare hoc complexum, vt conuincatur Deum reuelaſſe religionem chriſtianam.

23. Ad

23. Ad 5. diſtinguo maiorem: Deus ponit ſigna noſtræ religionis ſolùm ad generandam fidem obſcuram de diuina reuelatione, nego: ponit ſigna ad generandam fidem obſcuram in ijs, qui non penetrant talia ſigna, & ad generandam etiam cognitionem euidentem in aliquibus penetrantibus talia ſigna, concedo: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Deus ponit ſigna noſtræ religionis non ſolùm ad generandam fidem obſcuram in Fidelibus communiter, ſed etiam ad generandam in aliquibus perfectè penetrantibus talia ſigna, cognitionem euidentem de diuina reuelatione; ergo non eſt mirum, quod ſi bene penetrentur, ſufficiant ad generandam cognitionem euidentem de diuina reuelatione.

QVAESTIO XXVI.

Vtrum de ratione fidei infuſæ ſit, vt ineuidenter cognoſcat diuinam reuelationem?

1. VIdetur de ratione fidei infuſæ eſſe, vt obſcurè, & ineuidenter cognoſcat diuinam reuelationem: primò, quia cum fides ab Apoſtolo ad Hæbreos 11. definiatur, *ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium*, de ratione fidei eſt, vt ſit argumentum, ſeu firma adhæſio rebus non apparentibus; ſed ſi

fides cognoſceret euidenter diuinam reuelationem, diuina reuelatio appareret, & etiam myſteria reuelata propter connexionem cum reuelatione apparerent euidenter; ergo &c.

2. Secundò de ratione fidei infuſæ eſt, vt ſit aſſenſus liber, & meritorius; ſed ſi cognoſceret euidenter reuelationem, non liberè, ac proinde nec meritoriè aſſentiretur reuelationi, neque obiectis reuelatis, quæ euidenter apparerent vt connexa cum diuina reuelatione: euidentia enim neceſſitat ad aſſenſum; ergo &c.

3. Reſpondeo plures diſtingui poſſe quæſtiones. Prima quæſtio eſt, vtrum de ratione fidei vniuerſaliſſimè ſumptæ ſit, vt cognoſcat reuelationem obſcurè, & ineuidenter?

4. Dicendum, fidem, qua credimus Deo, ex ſua vniuerſaliſſima ratione abſtrahere ab hoc, quod habeat, vel non habeat euidentiam de diuino teſtimonio, & etiam ab hoc, quod ſit libera, vel neceſſaria. Probatur: nam fides ex ſuà vniuerſaliſſimà ratione eſt habitus credendi quæ Deus dicit ex ſolo motiuo diuinæ veritatis illa teſtificantis; ſed ſiue credamus quæ Deus dicit propter diuinum teſtimonium euidenter cognitum, ſiue propter diuinum teſtimonium cognitum ſolum obſcurè, & ineuidenter, ſiue aſſentiamur liberè, ſiue neceſſariò, credimus quæ Deus dicit ex ſolo motiuo diuinæ authoritatis illa teſtificantis; ergo &c.

5. Confirmatur: nam quia Charitas ex ſua

ſua ratione vniuerſaliſſima nihil aliud eſt, quam habitus diligendi Deum ex ſolo motiuo diuinæ bonitatis; poſſumus autem ex ſolo motiuo diuinæ bonitatis Deum diligere, vel amore neceſſario, vt diligunt Beati, vel amore libero, vt diligunt viatores; Charitas abſtrahit ab hoc, vt diligat Deum amore neceſſario, vel libero; ergo quia fides ex ſua ratione vniuerſaliſſima eſt habitus credendi quæ Deus dicit ex ſolo motiuo diuinæ authoritatis; poſſumus autem ex hoc motiuo credere neceſſariò, vel liberè; fides ex ſua ratione vniuerſaliſſima abſtrahit ab hoc, quod credat aſſenſu neceſſariò, vel libero.

6. Secunda quæſtio eſt, vtrum de ratione fidei liberæ, & meritoriæ ſit cognoſcere reuelationẽ obſcurè, & ineuidenter?

7. Dicendum, fidem vt meritoriam, & liberam abſtrahere ab hoc, vt diuinam reuelationem cognoſcat euidenter, vel ineuidenter. Probatur: nam licet intellectus, cum habet euidentiam de diuina reuelatione, neceſſitetur ad credendum, tamen non neceſſitatur ad credendum ſuper omnia, ſed poteſt credere aliqua fide inferiori, qualis eſt, qua credunt dæmones, & damnati; ergo aſſenſus, quo credit ſuper omnia propter reuelationem euidenter cognitã, poteſt eſſe liber, & meritorius. Explicabitur. Fideles cõmuniter, licèt nõ habeãt euidentiam de diuina reuelatione, & non conuincantur de myſterijs reuelatis, tamen non ſolum liberè credunt, ſed etiam credunt ſuper omnia, & credunt maiori

 adhæ-

adhæſione, quâm credant multa alia, de quibus habent euidentiam, & conuincuntur; ergo poſſumus ex imperio voluntatis aſſentiri obiecto per aſſenſum, ad quem non conuincimur, & qui ſit etiam firmior alijs aſſenſibus, per quos aſſentimur obiectis, â quibus conuincimur; ergo intellectus etiamſi conuincatur, poteſt ex imperio voluntatis aſſentiri obiecto aſſenſu firmiori, quàm ſit is, ad quem ſecundùm ſe præcisè conuincitur à motiuo; ergo etiamſi euidenter cognoſcatur diuina reuelatio, tamen aſſenſus fidei poteſt eſſe meritorius, & liber, ſaltem quoad modum aſſentiendi ſuper omnia. Negari tamen non poteſt, quod actus fidei, qui cognoſcit reuelationem obſcurè, & ineuidenter, habeat aliquam ſpecialem libertatem, adeòque aliquod ſpeciale meritum. Patet. Nam cum reuelatio eſt ineuidens, non ſolum poſſumus non credere ſuper omnia, ſed etiã poſſumus ſimpliciter non credere, & fortaſſe poſſumus etiã negare reuelationem, & rem reuelatam, vt dicetur qu. 30. ſed poſſe ſimpliciter non credere, imò negare reuelationem, & rem reuelatam eſt aliqua ſpecialis libertas; ergo &c. Rursùs in credendo ſuper omnia obiecto obſcuro, captiuando intellectum in obſequium Dei reuelantis, datur meritum ſpeciale; ſed cum reuelatio eſt obſcura, poſſumus habere hoc meritum; ergo &c.

8. Tertia quæſtio eſt, vtrum ad fidem, quæ eſt principium merendi vitam æternam, requiratur, vt cognoſcat diuinam

reue-

reuelationem obſcurè, & ineuidenter?

9. Dicendum fidem, quæ eſt principium meriti, abſtrahere ab hoc, quod diuinam reuelationem cognoſcat euidenter, vel ineuidenter, per actum neceſſarium, vel liberum.

10. Probatur: nam cognitio, quæ in Chriſto fuit principium totius meriti, erat euidentiſſima, & non libera, ſed neceſſaria, cum vel eſſet viſio beatifica, vel ſcientia infuſa; ergo cognitio, qua credimus myſteria propter authoritatem Dei reuelantis, etiamſi euidenter cognoſceret diuinam reuelationem, & eſſet omninò neceſſaria, ac non libera, poſſet eſſe ſupernaturalis, & ex auxilijs gratiæ, & habere alias conditiones requiſitas ad hoc, vt eſſet principium meriti. Hinc ſequitur fidem, qua, vt dictum eſt quæſt. 22. concl. 6. Prophetæ credebant myſteria propter reuelationem immediatè viſam, & euidenter cognitam, cum eſſet ſupernaturalis, & elicita ex lumine ſupernaturali Prophetiæ, potuiſſe eſſe principium proximum exercendi actus meritorios vitæ æternæ. Ex oppoſita ratione fides coacta, qua dæmones credunt, & contremiſcunt, non poteſt eſſe principium vllius meriti, quia eſt purè naturalis, & non ex auxilio gratiæ ſupernaturalis.

11. Quarta quæſtio eſt, vtrum de ratione fidei infuſæ, ac Theologicæ ſit, vt diuinam reuelationem cognoſcat obſcurè, & ineuidenter?

12. Dicendum, fidem infuſam, & Theologi-

logicam ex ſua ratione vniuerſaliſſima abſtrahere ab hoc, quod diuinam reuelationem cognoſcat euidenter, vel ineuidenter. Probatur: nam fides infuſa, & theologica ex ſua ratione vniuerſaliſſima eſt habitus credendi quæ Deus dicit propter authoritatem Dei reuelantis, ſiſtendo in ipſa; ſed ſiue euidenter, ſiue ineuidenter cognoſceretur reuelatio, ſaluaretur, quod crederemus quæ Deus dicit propter authoritatem Dei reuelantis, ſiſtendo in ipſa; ergo &c.

13. Quinta quæſtio eſt, vtrum de ratione fidei habitualis per ſe infuſæ, quam habemus de facto, ſit, vt diuinam reuelationem cognoſcat obſcurè, & ineuidenter?

14. Reſpondeo affirmatiuè cum communi ſententia, quam ſequuntur Suarius diſput. 3. ſect. 8. num. 18. & Cardinalis de Lugo diſput 2. ſect. 1. num. 7.

15. Probatur primò: nam quæ ponuntur in definitione fidei, quam habemus de facto, ſunt eius prædicata eſſentialia; ſed in definitione fidei tradita ab Apoſtolo ad Hæbr. 11. ponitur, quòd ſit argumentum non apparentium; ergo eſt prædicatum eſſentiale fidei, quam habemus de facto, vt ſit argumentum ſiue firma adhæſio rebus non apparentibus, hoc eſt non euidenter cognitis ſaltem per ipſam fidem: ſed ſi poſſet euidenter cognoſcere diuinam reuelationem, poſſet aſſentiri rebus apparentibus, hoc eſt euidenter cognitis per ipſam fidem; ergo fides noſtra non poteſt euidenter

denter cognoſcere diuinam reuelationem. Confirmatur: nam de ratione fidei noſtræ eſt, vt per illam videamus per ſpeculum, & in ænigmate, vt dicitur 1. ad Corinth. 13. ſed videre in ænigmate eſt habere cognitionem obſcuram, & ineuidẽtem; ergo &c. Rursùs de ratione fidei noſtræ eſt, vt aſſentiamur propter reuelationem, quæ, vt dicitur 1. Petri, ſit veluti lucerna lucens in caliginoſo loco; ſed hoc ſignificat reuelationem obſcuram; ergo de ratione fidei noſtræ eſt, vt credat propter reuelationem obſcuram.

16. Probatur ſecundò: nam de ratione fidei noſtræ eſt, vt credat per actum voluntarium, & liberum, & quo captiuetur intellectus in obſequium Dei loquentis: ideòq; Bernardus lib. 5. de conſideratione cap. 6. fidem noſtram definiens, dicit, *Fides noſtra eſt voluntaria quædam, & certa prælibatio nondum propalatæ veritatis*: & Auguſtinus tract. 16. in Ioann. dicit: *Multa homo poteſt facere non volens, credere autem non poteſt niſi volens*: ſed ſi fides noſtra poſſet credere propter reuelationem euidenter cognitam, poſſet credere aſſenſu neceſſario, & non captiuante intellectum: neque enim captiuamus intellectum, cum credimus per actum euidentem; ergo &c.

17. Sexta quæſtio eſt, vtrum ſit poſſibilis habitus fidei per ſe infuſæ idem numero indifferens ad credendum, vel per actum neceſſarium propter reuelationem Dei euidentem, vel per actum liberum

Digitized by Google

propter reuelationem obſcuram, & ineuidentem?

18. Reſpondeò affirmatiuè. Probatur primò: nam de facto Charitas per ſe infuſa eſt indifferens ad amandum Deum amore neceſſario, vel libero, ideòque eadem numero charitas in via amat Deum amore libero, in patria Deum amat amore neceſſario; ergo idem numero habitus infuſus fidei poſſet eſſe indifferens ad credendum Deo, vel actu neceſſario propter reuelationem euidentem, vel actu libero propter reuelationem obſcuram.

19. Probatur ſecundò à priori. Nam habitus per ſe infuſi habent rationem potentiæ, vt dictum eſt lib. 5. quæſtione 20. de Gratia: ſed eadem numero potentia poteſt eſſe indifferens ad eliciendos actus claros, vel obſcuros, neceſſarios, vel liberos; ergo idem numero habitus per ſe infuſus fidei poſſet eſſe indifferens ad credendum per actum euidentem, vel obſcurum, neceſſarium, vel liberum.

20. Dices primò: quare ergo Deus de facto infundit nobis habitum charitatis eumdem numero indifferentem ad amandum Deum amore neceſſario, vel libero, & non infundit habitum fidei proportionaliter indifferentem?

21. Reſpondeo rationem eſſe, quia habitus charitatis debuit idem numero manere in Patria, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 13. *Charitas nunquam excidit*: habitus fidei non debuit manere in Patria, iuxta illud eiuſdem Apoſtoli eodem cap. 13.

cum

cum venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt : videmus nunc per ſpeculum, & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem : ſed vt habitus charitatis maneat in patria, debuit idem numero eſſe indifferens ad amandum Deũ amore neceſſario, prout amatur in patria, vel amore libero, vt amatur in via: vt habitus fidei non maneret in patria, debuit eſſe determinatus ad credendum obſcurè, & liberè; ergo &c. Ratio, quare charitas debet manere in Patria, non autem Fides, eſt, quia ſicut charitas ordinatur ad amandum Deum, non ſolum tanquam obiectum formale, ſed etiam tanquam obiectum materiale primarium, ſic fides ordinatur ad credendum Deum tanquam obiectum materiale primarium: ſed Deum poſſumus amare, non ſolum cum illum non videmus, ſed multò magis cum videmus facie ad faciem, Deum autem, & diuina non poſſumus credere, cum illa videmus, vt dicetur quæſtione 28. ergo &c.

22. Dices ſecundò: habitus debent differre ex obiecto formali; ſed habitus credens Deo propter reuelationem euidentem, vel obſcuram, non differrent ex obiecto formali; ſiquidem eadem numero reuelatio poteſt cognoſci euidenter, ac denominari euidens, vel obſcurè, ac denominari obſcura; ergo &c.

23. Reſpondeo, diſtinguo maiorem: habitus debent differre ex obiecto formali, vel ex ratione, ſub qua proponitur, concedo: & non ſufficit, vt differant ex ratio-

ne, ſub qua proponitur obiectum formale, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Habitus, & actus poſſunt ſpecie differre ex ipſa ratione, ſub qua proponitur obiectum formale, eo pacto, quo deſiderium, & gaudium differunt per hoc, quod deſiderium habet pro obiecto formali bonum cognitum, vt abſens; gaudium habet pro obiecto formali bonum cognitum, vt præſens; ergo habitus, & actus fidei poſſunt differre per hoc, quod moueantur à reuelatione cognita euidenter, vel ineuidenter.

24. Confirmatur ſolutio: nam actus credens propter reuelationem cognitam euidenter, procul dubio differret ſpecie ab actu credente propter eamdem reuelationem cognitam obſcurè; ergo etiam habitus credendi propter reuelationem cognitam euidenter, poteſt ſpecie differre ab habitu credente propter reuelationem cognitam obſcurè. Addo ipſam euidentiam, vel obſcuritatem eſſe complementum reuelationis; ergo reuelatio euidens, & obſcura vltimo completæ differunt ſpecie; ergo habitus credens propter reuelationem euidentem habet obiectum formale ſpecie differens ab habitu credente propter reuelationem obſcuram.

25. Infertur primò actus, quibus Dæmones credunt, non elici ab habitu theologico fidei infuſæ, qualis eſt noſtra. Probatur primò: nam ille actus eſt merè naturalis, & neceſſarius, & quodammodo coactus, & non reſoluitur vltimo in diuinam reue-

reuelationem, ſed in motiua, quibus euidenter probatur diuina reuelatio; ſed noſtra fides infuſa poteſt elicere ſolus aſſenſus ſupernaturales, non neceſſarios, ſed liberos, non euidentes, ſed obſcuros, & qui vltimò reſoluantur in diuinam reuelationem, non autem in motiua, quibus probatur diuina reuelatio; ergo &c.

26. Infertur ſecundò actus, quibus, vt dictum eſt quæſt. 25. concl. 5. num. 13. aliqui homines diuinitus illuminati ita penetrant ſigna credibilitatis, vt ex ijs cognoſcant euidenter Deum reuelaſſe noſtram religionem, non elici ab habitu noſtræ fidei infuſæ. Probatur: nam illi actus licet ſint ſupernaturales, tamen ſunt euidentes, & vltimò reſoluuntur non in diuinam reuelationem, ſed in ſigna credibilitatis; ſed habitus noſtræ fidei infuſæ elicit ſolùm actus obſcuros, & qui vltimò reſoluuntur in diuinam reuelationem; ergo &c. Si verò quæratur, à quo habitu eliciantur tales actus, primò poteſt dici, quòd eliciantur ab habitu intellectus, vel ſapientiæ, qui recenſentur inter dona Spiritus Sancti. Secundò poteſt dici, quod non eliciuntur ab aliquo lumine habituali, ſed ſolum ab aliquo lumine actuali, & tranſeunte, eo pacto, quo communiter actus prophetandi non eliciuntur à lumine prophetico habituali, ſed â lumine prophetico merè actuali, & tranſeunte.

27. Infertur tertiò actus, quibus, vt dictum eſt quæſt. 26. nu. 16. concl. 6. primi Doctores fidei cognouerunt immediatè, &

& euidenter diuinam reuelationem, non elicitos fuiſſe ab habitu fidei noſtræ. Ratio eſt, quia fides noſtra elicit ſolos actus ineuidentes; ſed illi actus erant euidentes; ergo &c. Poteſt igitur dici illos actus elicitos fuiſſe à lumine prophetico, vel actuali, & tranſeunte, vel habituali, & permanente.

28. Infertur quartò, quod ſi, vt docent aliqui, Angeli in via crediderunt Deo propter reuelationem immediatè euidenter cognitam, tales actus fuerunt quidem actus fidei theologicæ, cum reſoluerentur vltimò in diuinam reuelationem, ſed eliciti fuerunt ab habitu diuerſæ rationis à noſtra fide, quæ ſolum poteſt credere propter reuelationem obſcuram. Probabile porrò eſt, quod Angelus præſertim primus crediderit propter reuelationem euidenter cognitam. Cognoſcebat enim euidenter myſteria ſibi proponi ſufficienter, & cum obligatione credendi ſuper omnia; ſed etiam cognoſcebat euidenter à nulla creatura poſſe ſibi proponi myſteria cum obligatione credendi ſuper omnia, ſiquidem ſciebat non dari creaturam ſuperiorem ſe; ergo cognoſcebat euidenter myſteria ſibi proponi à Deo, ac proinde habebat euidentiam de diuina reuelatione. Quo pacto licet Angelus cognouerit euidenter diuinam reuelationem, tamen potuerit credere ſuper omnia fide meritoria, & libera, explicari poteſt ex doctrina tradita in reſponſione ad 2. quæſtionem. De fide Angelorum videri poteſt Suarius tomo

de

de Angelis lib. 5. cap. 5. & Cardinalis de Lugo diſput. 17. de fide, ſect. 1.

29. Ad 1. Apoſtolus definit fidē noſtram, non autem fidem ex ſua ratione vniuerſaliſſima; ergo ſolum ſequitur de eſſentia fidei noſtræ eſſe, vt cognoſcat reuelationem obſcurè, quod vltrò conceſſimus in reſponſione ad 5. quæſt. non autem ſequitur de ratione fidei in genere eſſe, vt cognoſcat reuelationem obſcurè, quod ſolum negauimus in reſponſione ad 1. quæſt.

30. Ad 2. reſpondeo primò diſtinguo maiorem: de ratione fidei noſtræ eſt, vt ſit aſſenſus liber, & meritorius, concedo: de ratione ſidei in genere, nego: concedo minorem; & nego conſequentiam. De ratione fidei noſtræ eſt, vt ſit libera, & meriteria, adeòque vt cognoſcat reuelationem ineuidenter. At fides in genere ſicut poteſt eſſe neceſſaria, ſic poteſt cognoſcere reuelationem euidenter. Reſpondeo ſecundò, concedo maiorem, & nego minorem. Explicatum enim eſt in reſponſione ad 2. quæſt. quo pacto aſſenſus fidei, licèt cognoſceret reuelationem euidenter, nihilominùs poſſet eſſe liber, & meritorius.

*

(**) (**) (**)

QVÆ-

QVAESTIO XXVII.

Vtrum per fidem poſſit credi obiectum materiale partialiter euidens?

1. VIdetur non poſſe: eædem enim rationes, quæ probant non poſſe credi obiectum materiale totaliter euidens, probant etiam non poſſe credi obiectum materiale partialiter euidens; ſed vt dicetur quæſt. 28. non poteſt credi obiectum materiale totaliter euidens; ergo neque poteſt credi obiectum materiale partialiter euidens.

2. Reſpondeo, quod cum egerimus de euidentia, vel obſcuritate reuelationis, quæ eſt obiectum formale fidei, agendum eſt de euidentia, vel obſcuritate obiecti materialis, quod poteſt eſſe, vel totale, vel partiale. Quærimus igitur in hac quæſtione, vtrum poſſit credi obiectum materiale partialiter euidens? Quæſtione ſequenti quæremus, vtrum poſſit credi obiectum materiale totaliter euidens? Nomine obiecti materialis partialiter euidentis intelligimus propoſitionem obiectiuam complexam reſolubilem in plures propoſitiones, quarum aliqua ſeorſim ſit euidens, licèt aliqua alia ſit obſcura. E. G. videnti aliquos Æthyopes habere dentes albos, hæc propoſitio obiectiua, *Omnis Æthyops habet dentes albos*, eſt partialiter euidens, quia poteſt

poteſt reſolui in plures propoſitiones ſingulares, quibus dicatur, *hic Æthyops habet dentes albos*, & *hic habet dentes albos*, &c. quarum aliquæ, quæ ſunt de illis Æthyopibus, quos video habere dentes albos, ſunt euidentes, licèt de cæteris Æthyopibus, quos non video, neque vidi habere dentes albos, ſint obſcuræ.

3. Hoc poſito, dicendum, poſſe nos credere obiectum materiale partialiter euidens. Probatur primò: nam fide humana poſſumus credere obiectum materiale partialiter euidens: E.G. cum ego video aliquos Æthyopes habere dentes albos, adeòque habeo de hoc euidentiam, ſi teſtes fide digni teſtentur, omnes Æthyopes habere dentes albos, poſſum propter eorum teſtimonium credere omnes Æthyopes habere dentes albos, licèt hæc propoſitio ſit mihi partialiter euidens; ergo etiam per fidem diuinam poſſumus credere obiectum partialiter euidens: E. G. qui habet euidentiam de hoc, quod Deus eſt vnus, poteſt fide diuina credere Deum eſſe trinum, & vnum, quamuis hæc propoſitio ſit partialiter euidens, vtpotè reſolubilis in duas propoſitiones, *Deus eſt vnus: Deus eſt trinus*, quarum prima eſt euidens, ſecunda obſcura.

4. Probatur ſecundò: nam per fidem poteſt credi obiectum materiale obſcurum; ſed obiectum partialiter euidens ſimpliciter, & abſolutè eſt obſcurum, E. G. videnti aliquos Æthyopes habere dentes albos, ſimpliciter eſt obſcurum

omnes

omnes Æthyopes habere dentes albos: cognoſcenti euidenter Deum eſſe vnum, ſimpliciter eſt obſcurum Deum eſſe trinum, & vnum; & ratio eſt, quia bonum ex integra cauſa, malum autem ex ſingulis defectibus; ergo obiectum ſolum partialiter euidens, cum ſimpliciter, & abſolutè ſit obſcurum, poteſt credi per fidem.

5. Addo primò, quod cum per fidem credimus obiectum partialiter euidens, partem euidentem non credimus ſeorſim, ſed ſolum prout includitur in toto, & complexo obſcuro. E.G. cum credo Deum eſſe trinum, & vnum, Deum eſſe vnum non credo ſeorſim, ſed ſolum prout includitur in hoc complexo obſcuro: *Deus eſt trinus, & vnus.* Vtrum pars euidens, quia non creditur ſeorſim, ſed ſolum prout includitur in complexo obſcuro, debeat dici credita non per ſe, ſed per accidens, eſt quæſtio de nomine.

6. Addo ſecundò actum, quo affirmatur obiectum partialiter verum, vel partialiter euidens, propriè non dici partialiter verum, & partialiter euidentem. Probatur: nam actus, quo quis dicit, *dantur in Deo quatuor Perſonæ*, non eſt partialiter verus, nec partialiter euidens; ſed obiectum talis actus eſt partialiter verum, & partialiter euidens; ergo &c. Probatur minor: nam cum quatuor includant tria, duo, & vnum, qui affirmat dari in Deo quatuor Perſonas, affirmat etiam dari tres, duas, & vnam; ſed dari in Deo tres, & duas Perſonas eſt verum: dari

vnam

vnam Perſonam non ſolum eſt verum, ſed etiam eſt euidens, cum euidens ſit, Deum eſſe Perſonam, hoc eſt, ſuppoſitum naturæ intellectualis; ergo &c. Ratio eſt, quia denominationes ſignificantes adæquationem rei cum aliquo toto, cum res adæquatur ſoli parti, neque partialiter tribuuntur tali rei: E. G. numerus ternarius non dicitur partialiter æqualis centenario, licèt ſit æqualis parti centenarij, quia æqualitas cum centenario ſignificat adæquationem ternarij cum toto, non autem cum parte centenarij: ſed veritas actus conſiſtit in adæquatione, & conformitate actus cum toto obiecto affirmato; ergo cum obiectum affirmatum eſt verum ſolum partialiter, actus non dicitur verus partialiter; ſed euidentia conſiſtit in hoc, quod euidenter cognoſcatur id, per quod actus eſt verus; ergo cum obiectum affirmatum eſt verum ſolum partialiter, actus non dicitur partialiter euidens.

7. Poteſt quæri, vtrum cum intellectus affirmat aliquod totum, affirmet neceſſariò omnes partes illius totius. Ratio dubitandi eſt, quia vt ponamus, & efficiamus totum, non eſt neceſſe, vt ponamus omnes partes talis totius, ſed ſufficit, vt ſuppoſitis alijs partibus, ponamus partem, quæ deeſt, & qua totum vltimo conſtituitur: E. G. vt artifex ponat ſtatuam, quæ conſtat ex materia, & forma, puta, ex marmore, & figura, non requiritur, vt ponat materiam, ſeu marmor, ſed ſufficit, vt ſuppoſita materia, ponat formam, ſeu figuram ſtatuæ.

Rurſùs

Rursùs vt aliquis velit totum exiſtere, non requiritur, vt velit exiſtere omnes eius partes: E. G. licèt punitio ſit totum conſtans ex culpa, & pœna, vt quis velit exiſtere punitionem, non requiritur, vt velit exiſtere culpam, & pœnam, ſed ſufficit, vt ſuppoſita exiſtentia culpæ, quam ex ſe vellet non eſſe, velit exiſtere pœnam; ergo vt intellectus affirmet totum exiſtere, non requiritur, vt affirmet omnes eius partes, ſed ſufficit, vt ſuppoſita affirmatione vnius, affirmet aliam.

8. Dicendum nihilominùs, quod intellectus non poteſt affirmare exiſtere totum, quin affirmet exiſtere omnes partes talis totius. Ratio eſt, quia licet ponere totum non ſit ponere omnes partes illius, ſed ſit ponere, vel omnes, vel partem, quæ deeſt, tamen exiſtere totum eſt exiſtere omnes partes illius, puta exiſtere ſtatuam, eſt exiſtere omnes partes ſtatuæ; ſed affirmatio totius nihil aliud eſt, quam quædam exiſtentia intentionalis, per quam totum exiſtit in mente, proportionaliter, ac exiſtat à parte rei; ergo affirmari totum eſt affirmari omnes partes ipſius. Hinc patet diſparitas actus affirmantis ab actu volente. Affirmatio enim eſt exiſtentia intentionalis obiecti affirmati: volitio non eſt exiſtentia, ſed eſt poſitio intentionalis obiecti voliti: ſed totum exiſtere eſt exiſtere omnes eius partes, totum poni non eſt poni omnes eius partes, ſed vel poni omnes, vel poni partem, quæ deeſt; ergo affirmare totum eſt affirmare omnes eius par-

partes, & omnia conſtitutiua: velle totum non eſt velle omnes eius partes, ſed vel velle omnes, vel ſuppoſitis alijs, velle partem, quæ deeſt, & per quam res vltimò conſtituitur.

9. Infertur primò, quod credere totum propter ſolam authoritatem Dei reuelantis, eſt affirmare omnes partes totius, non ſeorſim, ſed ſimul, propter ſolam authoritatem Dei reuelantis. Ratio eſt, quia affirmare totum eſt affirmare omnes partes totius; ſed credere eſt formaliter affirmare; ergo credere totum eſt affirmare omnes partes totius; ergo cum per fidem credimus Deum eſſe trinum, & vnum propter ſolam authoritatem Dei reuelantis, credimus propter ſolam authoritatem Dei reuelantis non ſolum partem obſcuram, ſed etiam partem euidentem, nimirum quod Deus ſit vnus, licèt partem euidentem non credamus ſeorſim, ſed prout incluſam in toto obſcuro.

10. Infertur ſecundò, quod ſicut totum non exiſtere, non eſt nullam eius partem exiſtere, ſed eſt vel nullam, vel aliquam partem non exiſtere, eo pacto, quo ſtatua poteſt non exiſtere per hoc, quod licet exiſtat marmor, non exiſtat figura: ſic negare totum non eſt negare omnes eius partes copulatiuè, ſed eſt diſiunctiuè negare, vel omnes, vel aliquam: E.G. cum nego dari ſtatuam, dico vel nullam dari partem ſtatuæ, vel ſi aliquæ dentur, aliquam partem non dari. Licèt ergò fidelis, cum affirmat Deum eſſe trinum, & vnum, non

non ſolum affirmet, Deum eſſe trinum; quod eſt obſcurum, ſed etiam Deum eſſe vnum, quod eſt euidens, tamen cum infidelis negat Deum eſſe trinum, & vnum, non eſt neceſſe, vt neget Deum eſſe vnum, quod eſt euidens, ſed ſufficit, vt neget Deum eſſe trinum, quod eſt obſcurum.

11. Ad argumentum in contrarium, nego maiorem. Vt enim explicabitur quæſtione ſequenti, per fidem non poſſumus credere obiectum totaliter euidens, quia obiectum totaliter euidens eſt euidens ſimpliciter, ità vt conuincat intellectum, eumque neceſſitet ad aſſentiendum ſine vlla dubitatione, & formidine: ſed obiectum ſolum partialiter euidens ſimpliciter eſt obſcurum, ità vt non conuincat intellectum, neque neceſſitet ad aſſentiendum ſine vlla dubitatione, atque formidine; ergo obiectum ſolum partialiter euidens poteſt credi per fidem.

QVÆ-

Digitized by Google

QVAESTIO XXVIII.

Vtrum actus fidei obſcurus poſſit coniungi cum actu euidenti circà idem obiectum materiale totale?

1. VIdetur, quod poſſit, vt docent Halenſis, Albertus Magnus, S. Bonauentura, Altiſiodorenſis, Durandus, & Gabriel, quos ex noſtris referunt, & ſequuntur Valentia 2.2.diſp. 1.puncto 4. ſect.5. Suarius de fide diſp.3. ſect.9.num.5. Cardinalis de Lugo de fide diſp. 2. ſect. 2. num.58. & plures alij: primò quia habitus fidei obſcurus poteſt coniungi cum habitu euidenti circa idem obiectum materiale totale: E. G. habitus credendi obſcurè Deum eſſe, poteſt coniungi cum habitu cognoſcendi euidenter Deum eſſe; ergo etiam actus fidei obſcurus poteſt coniungi cum actu euidenti circa idem obiectum materiale totale.

2. Secundò vel actus obſcurus, & actus euidens circa idem obiectum materiale, puta circa exiſtentiam Dei, repugnant, quia alter eſt euidens, alter obſcurus; vel quia alter eſt neceſſarius, alter liber; vel quia alter quietat intellectum, & eſt perfecta poſſeſſio veritatis cognitæ, alter non quietat, & non eſt perfecta poſſeſſio veri-

Digitized by Google

tatis cognitæ; nullum ex his dici poteſt; ergo &c. Probatur prima pars minoris: nam actus clarus, & obſcurus circa idem obiectum non poſſunt quidem identificari, ſed poſſunt ſimul eſſe in eodem intellectu; eo pacto, quo cognitio obſcura, & definibilis nõ poteſt identificari cum cognitione clara, & definitiua eiuſdem obiecti, ſed poſſunt ſimul eſſe in eodem intellectu. Probatur ſecunda pars: nam actus neceſſarius, & liber circa idem obiectum non poſſunt identificari, ſed poſſunt ſimul eſſe in eodem ſubiecto, ac de facto Chriſtus ſimul habuit amorem beatificum, quo amauit Deum neceſſariò, & alium amorem, quo Deum amauit liberè. Probatur tertia pars: nam actus quietans, & non quietans non poſſunt identificari, ſed poſſunt coniungi in eodem ſubiecto, ac de facto Beati ſimul amant Deum, tùm amore concupiſcentiæ, tum amore amicitiæ ſtrictè ſumptæ, tum amore perfectiſſimi gaudij, ex quibus actibus ſolus vltimus quietat Beatum, & eſt perfecta poſſeſſio finis vltimi, duo primi non quietant, & non ſunt perfecta poſſeſſio finis vltimi.

3. Tertiò ſi ea, quæ lumine naturæ ſunt euidentia, non poſſent credi fide diuina, non exigua pars doctrinæ, quæ continetur in Sacra Scriptura, & præſertim in libris Sapientialibus, nimirum in Prouerbijs, Eccleſiaſte, Eccleſiaſtico, Pſalmis &c. non poſſet credi fide diuina, quod eſt abſurdum. Probatur ſequela: nam libri Scripturæ præſertim ſapientiales pleni ſunt ſen-

tentijs

tentijs lumine naturæ euidentibus, quales ſunt Prouerb. 15. *Reſponſio mollis frangit iram:* Eccleſiaſtici 19. *Qui citò credit, leuis eſt corde:* Matthæi 6. *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire:* 1. ad Corinth. 6. *non eſt ſocietas luci ad tenebras* &c. Confirmatur, nam Sancti Petres, dum conati ſunt authoritate diuina perſuadere tales veritates euidentes, fuiſſent ſtultiſſimi, cum veritates euidentes credi non poſſint propter diuinam authoritatem.

4. Quartò ex S. Thoma 1.2. quæſt.67. art.3. in corpore, & 3. parte, quæſt.9. art. 3. ad 2. & in 3. diſt.21.quæſt.2.art.1.quæſtiunc. 2. ad 4. & alibi, poſſunt ſimul in eodem intellectu coniungi actus opinionis ineuidens, & actus ſcientiæ euidens circa idem obiectum materiale; ergo poſſunt etiam coniungi actus fidei ineuidens, & actus ſcientiæ euidens circa idem obiectum materiale.

5. Quinto Fidelis, cum per demonſtrationem cognoſcit euidenter animam eſſe immortalem, per fidem etiam cognoſcit Deum reuelaſſe immortalitatem animæ, & hanc reuelationem eſſe eſſentialiter connexam cum veritate ſui obiecti, hoc eſt cum immortalitate animæ; ſed cognoſcere, Deum reuelaſſe immortalitatem animæ reuelatione eſſentialiter connexa cum immortalitate animæ eſt credere immortalitatem animæ propter diuinam reuelationem eſſentialiter connexam cum animæ immortalitate; ergo Fidelis ſimul cognoſcit euidenter immortalitatem animæ, &

illam credit obſcurè propter diuinam authoritatem, & reuelationem.

6. Sextò ex S. Thoma 3. parte, quæſt. 9. art. 4. Chriſtus quædam obiecta debet cognoſcere non ſolum per ſcientiam beatam, & infuſam, ſed etiam per ſcientiam acquiſitam, & experimentalem dependentem à ſenſibus, & à phantaſmatibus, quia cum anima Chriſti habeat reſpectum non ſolum ad ſuperiora, ſed etiam ad inferiora, hoc eſt ad ſenſibilia, non ſolùm debet habere ſcientiam, qua cognoſcat obiecta per ſuperiora, ſed etiam ſcientiam, qua eadem obiecta cognoſcat per inferiora, & ſenſibilia; ſed hæc ratio oſtendit, quod non ſolum debemus cognoſcere quædam obiecta per ſuperiora, hoc eſt per diuinam reuelationem, ſed etiam per inferiora, hoc eſt per ſcientiam naturalem dependentem à ſenſibus, & à phantaſmatibus; ergo &c. Confirmatur: nam ſcientia acquiſita, & non comprehenſiua, qua Chriſtus cognoſcit quædam obiecta dependenter à ſenſibus, & phantaſmatibus, comparatur cum ſcientia comprehenſiuà, ac beata, qua eadem obiecta cognoſcit in diuina eſſentia, vt cognitio obſcura ad claram, & tamen iſtæ duæ ſcientiæ coniunguntur in Chriſto; ergo licet actus fidei comparatus cum actu ſcientiæ ſit obſcurus, tamen poteſt coniungi in eodem intellectu cum actu ſcientiæ.

7. Septimò ex Apoſtolo ad Hebræos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere,*

quod

quod Deus eſt , & quærentibus ſe remunerator eſt ; ſed hæc ſunt lumine naturæ euidentia ; ergo etiam quæ ſunt euidentia, credi poſſunt, ac debent. Nec dicas Sapientes, ac doctos, qui habent de his euidentiam, non poſſe hæc credere: nam ſequeretur, quod de diuina exiſtentia certiores eſſent ſimplices, & indocti, quàm ſapientes, ac docti. Simplices enim, & indocti de diuina exiſtentia certi ſunt certitudine fidei, Sapientes, ac docti ſola certitudine ſcientiæ: ſed certitudo fidei maior eſt certitudine ſcientiæ, vt dictum eſt ſupra, & probabitur inferius; ergo &c.

8. Octauò ſequeretur, quod Paulus poſt raptum, in quo, vt ex Auguſtino docet S. Thomas 2.2.quæſt.75. art.3. vidit diuinam eſſentiam, non potuiſſet quidquam credere, ſiquidem retinebat memoria euidentiam eorum, quæ viderat.

9. Reſpondeo cum S. Thoma 2. 2. quæſt.1. art.4. & 5. & Scoto in 3. quæſt. 1. quos præter Thomiſtas, & Scotiſtas ſequuntur etiam Riccardus, Gabriel, & ex noſtris P. Molina, P. Sparza quæſt. 25. & alij: non poteſt intellectus, cum de aliquo obiecto habet euidentiam, qua conuincitur, & neceſſitatur ad aſſentiendum tali obiecto ſine vlla dubitatione, & formidine, idem obiectum ſecundum eamdem rationem formalem obſcurè credere propter diuinam authoritatem, & teſtimonium.

10. Probatur primò: nam teſtimonia neque poſſunt prudenter adhiberi ad perſuadenda ea, quæ videntur, neque poteſt

aliquis prudenter vti teſtimonijs ad credenda ea, quæ videt; ſed vt credamus, & Deus ſuum debet adhibere teſtimonium ad perſuadenda ea, quæ credimus, & nos debemus vti diuino teſtimonio ad credenda ea, quæ Deus teſtatur; ergo non poſſumus credere quæ videmus, ſiue euidenter cognoſcimus. Probatur maior: nam ſi quis dum video templum S. Petri, afferret teſtimonia ad perſuadendum mihi dari templum S. Petri, irrideretur vt inſanus, & ſimiliter cenſeretur inſanus qui videns templum S. Petri, ſineret ſibi teſtimonijs adductis perſuaderi dari templum S. Petri; ſicut ridendus etiam eſſet, qui adhiberet teſtimonia ad perſuadendum mihi, quod quatuor, & tria faciunt ſeptem. Ratio à priori eſt, quia natura teſtimonij alieni eſt, vt adhibeatur in defectum viſionis propriæ. Cum enim non poſſimus omnia videre per nos ipſos, ponuntur teſtimonia, vt dum credimus, videamus quodammodò per alios ea, quæ non videmus per nos ipſos; ergo cum aliquam veritatem videmus per nos ipſos, hoc eſt euidenter illam cognoſcimus, vel in ſe ipſa, vel in aliquo medio eſſentialiter connexo cum tali veritate, non poſſumus illam videre per alios, credendo propter teſtimonium aliorum. Confirmatur: nam quia Deus omnia videt per ſe ipſum, nihil poteſt credere propter teſtimonium aliorum; ergo etiã intellectus creatus dum veritatem aliquam videt per ſe ipſum, non poteſt illam credere propter teſtimonium aliorum.

11. Probatur ſecundò authoritate, qua etiam confirmatur allata ratio. Nam Scriptura, & Patres, dum agunt de fide, exprimunt hoc prædicatum, vt ſit de ijs, quæ non videntur; ergo &c. Probatur antecedens: Apoſtolus enim ad Hebræos 11. fidem definit *Argumentum non apparentium*; ſed idem eſt eſſe argumentum non apparentium, ac eſſe firmam adhæſionem ijs, quæ non videntur, & non cognoſcuntur euidenter, vt explicat S. Thomas in commentario eius loci; ergo &c.

12. Reſpondent aliqui fidem ab Apoſtolo dici argumentum non apparentium, non in ſenſu reſtrictiuo, itàut ſignificetur fidem eſſe aſſenſum firmum ſolis rebus non apparentibus, ſed in ſenſu ampliatiuo, ita vt ſignificetur fidem eſſe aſſenſum firmum non ſolis rebus apparentibus, & euidentibus, ſed etiam obſcuris, & ineuidentibus, qualia ſunt myſteria Trinitatis, Incarnationis &c.

13. Reijcitur hæc reſponſio: nam Patres, & interpretes communiter verba Apoſtoli intelligunt non in ſenſu ampliatiuo, ſed reſtrictiuo. Chryſoſtomus in Commentario illius loci dicit: *Proinde, neque circa ea, quæ videntur, credulitas, vel incredulitas dici poteſt*; ergo docet fidem ita eſſe argumentum non apparentium, vt non poſſit fides, ſeu credulitas eſſe eorum, quæ videntur. Athanaſius lib. de Salutari Chriſti aduentu dicit: *non fides de re euidenter concepta fides dici poteſt*. Gregorius homil. 26. in Euangel. *Apparentia non habent*

bent fidem, *ſed agnitionem*; & propoſita quæſtione, quo pacto Chriſtus dixerit Thomæ, *Quia vidiſti me Thoma credidiſti*, cum fides ſit de non apparentibus, reſpondet: *Vnum vidit, & aliud credidit*: *nam vedit hominem*, *& credidit Deum*: & a ibi dicit: *non eſt fidei meritum*, *vbi humana ratio præbet experimentum*. Auguſtinus tract. 40. in Ioan. dicit: *Quid eſt fides, niſi credere quod non vides? Fides ergo eſt, quod non vides credere*, *veritas quod credidiſti videre*: & tract. 49. dicit: *hæc eſt enim laus fidei, ſi quod creditur, non videtur*: & paulò poſt, *neſcio vtrum credere dicendus eſt quiſque, qui videt. Nam ipſa fides in epiſt. quæ legitur ad Hebræos eſt ita definita*: *eſt autem fides ſperandarum ſubſtantia*, *conuictio rerum, quæ non videntur*, ac deinde propoſita quæſtione de Thoma, cui dictum eſt, *quia vidiſti me Thoma credidiſti*, dicit; *Non hoc credidit quod vidit, ſed aliud vidit, aliud credidit. Vidit enim hominem, credidit Deum*: & concludit: *Et ſi dicuntur credi, quæ videntur*, *ſicut dicit vnuſquiſque ſe oculis ſuis credidiſſe*, *non tamen ipſa eſt*, *quæ in nobis ædificatur fides*. Idem in Enchiridio ad Laurentium cap. 7. cum dixiſſet verbum *credo* ſæpè accommodari rebus viſis, ſubdit: *ſed melius hanc appellamus fidem, quam diuina eloquia docuerunt earum rerum, quæ non videntur*. Lib. 11. de Ciuit. Dei cap. 3. dicit: *Cui* (ideſt Scripturæ) *fidem adhibemus de ijs rebus*, *quas ignorare non expedit*, *nec per nos ipſos noſſe idonei ſumus*; & alia addit in eandem ſententiam, quæ fuſius pro-

proſequitur Epiſt. 112. cap. 2. & ſequentibus. S. Proſper etiam libro Sententiarum ex Auguſtino decerptarum ſententia 350. affert hanc Auguſtini ſententiam: *Fides ſemper præuenit viſionem. Credimus enim, vt cognoſcamus, non cognoſcimus, vt credamus. Fides ergo eſt, quod non vides credere; veritas, quod credidiſti, videre.* Patet ergo Patres communiter verba Apoſtoli, *Fides eſt argumentum non apparentium* intellexiſſe in ſenſu non ampliatiuo; ſed reſtrictiuo, ita vt fides dici non poſit, qua credimus quæ videmus, ac proinde opinionem contrariam aſſerentem poſſe credi, quæ videntur, defendi non poſſe, niſi inferendo vim Scripturæ, & Patribus.

14. Probatur tertiò concluſio: nam repugnat, vt intellectus moueatur ad aliquam veritatem, vt non poſſeſſam, & eodem tempore quieſcat in illa ipſa veritate, vt poſſeſſa: ſed intellectus per fidem obſcuram mouetur ad veritatem, quam credit, vt non poſseſsam; per cognitionem euidentem quieſcit in veritate, vt poſseſsa, ideoque Fides cauſat deſiderium videndi, viſio, ſeu cognitio euidens cauſat delectationem de re, vt viſa; ergo &c. Confirmatur primò: nam ex Auguſtino apud Proſperum ſententia 350. citata in ſecunda probatione credimus, vt cognoſcamus, non cognoſcimus, vt credamus; ergo per fidem mouemur ad cognitionem euidentem, ac proinde dum credimus, non poſſumus habere ipſam cognitionem euidentem, in eaque quieſcere. Confirmatur ſecundò:

cundò: nam quia voluntas per deſiderium mouetur ad bonum, vt non poſseſsum, per gaudium quieſcit in bono, vt poſseſso, non poſsunt in voluntate ſimul coniungi deſiderium, & gaudium de eodem obiecto materiali; ergo quia intellectus per fidem mouetur ad veritatem, vt non poſſeſsam, per cognitionem, & viſionem euidentem quieſcit in veritate, vt poſseſsa, non poſſunt coniungi fides, & cognitio euidens in eodem intellectu.

15. Probatur quartò: nam ſi fides coniungeretur cum euidentia, prius natura obiectum videremus euidenter, deinde illud crederemus obſcurè; ſed hoc eſt impoſſibile; ergo &c. Probatur ſequela: nam cum fides ſit libera, & prudens, antequam liberè credamus, conſideramus, vtrùm obiectum ſit prudenter credibile; ſed vt iudicium formemus de prudenti credibilitate obiecti, debemus conſiderare omnia motiua, quibus obiectum poteſt ſuaderi; ergo ſi habemus motiuum euidenter probans obiectum, iam propter tale motiuum, antequam credamus, euidenter cognoſcimus obiectum, adeòque cognitio euidens præcedit natura actum fidei obſcurum.

16. Probatur iam minor: nam qui de obiecto iam in priori natura habet euidentiam, non poteſt ſibi circa idem obiectum imperare, & dependenter à tali imperio elicere aſſenſum obſcurum. Ratio eſt, quia ſuppoſito, quod obiectum iam appareat euidenter, per nullum actum poſteriorem

riorem natura poſſumus tendere in idem obiectum, præſcindendo ab hac euidentia, eo pacto, quo poſito, quod paries ſit illuminatus lumine ſolari, repugnat, vt videamus illum, & non vt illuminatum lumine ſolari; ſed vt aſſenſus conſequens actum euidentem eſſet obſcurus, deberet præſcindere ab euidentia; ergo &c. Confirmatur: nam ex ſe apparet nugatorius actus, quo quis videns aliquod obiectum eſſe euidens dicat: *volo aſſentiri huic obiecto obſcurè, abſtrahendo ab euidentia, quam de illo habeo.*

17. Probatur quinto: nam certitudo fidei obſcuræ debet fundari, non in euidentia obiecti, ſed in imperio voluntatis, & in diuino teſtimonio obſcurè propoſito; ſed ſi dum elicimus actum fidei, haberemus euidentiam de obiecto materiali, certitudo fidei de tali obiecto fundaretur etiam in euidentia; ergo &c. Probatur minor: nam certitudo aſſenſus fundatur in eo, propter quod aſſentimur ſine vlla dubitatione, & formidine; ſed cum habemus euidentiam de obiecto, propter ipſam euidentiam aſſentimur obiecto ſine vlla dubitatione, & formidine; ergo &c. Probatur minor: euidentia enim eſt cauſa excluſiua formidinis ab omni actu, quem circa obiectum euidens elicimus, cum habemus talem euidentiam; ergo euidentia eſt cauſa excluſiua formidinis ab aſſenſu fidei, ſi eliciatur ab habente euidentiam; ergo ſi aſſenſus fidei elicitur ab habente euidentiam de obiecto, eo ipſo certitudo aſſenſus

fidei fundatur etiam in euidentia.

18. Confirmatur: nam ad actum fidei obſcurum requiritur, vt intellectus liberè non dubitet de veritate obiecti; ſed cum habemus euidentiam, non poſſumus liberè non dubitare; ergo &c. Probatur minor: vt enim liberè non dubitemus, debemus habere potentiam proximam dubitandi; ſed euidentia excludit potentiam proximam dubitandi; ergo &c,

19. Infertur ſolam euidentiam propriam, quæ nimirum excludit potentiam dubitandi de obiecto, eſſe inconiungibilem cum actu fidei; euidentiam autem impropriam, quæ non excludit potentiam dubitandi de obiecto, non eſſe inconiungibilem cum actu fidei, vt patet ex omnibus rationibus allatis. Cum enim poſſumus de obiecto ſaltem imprudenter dubitare, poſſumus prudenter niti teſtimonio Dei ad excludendam omnem dubitationem. E conuerſo cum de obiecto neque imprudenter dubitare poſſumus, non poſſumus niti teſtimonio Dei. Ideò Gregorius Niſſenus lib. de anima, & reſurrectione dicit: *fides ſubſtentaculum, & fundamentum eſt incertitudinis earum rerum, quæ ſperantur*. Quia nimirum ad fidem obſcuram, de qua hic loquimur, requiritur, vt ea, quæ credimus, & ſperamus, ſint aliquo pacto incerta, ità vt de illis ſaltem imprudenter dubitare poſſimus; ergo cum obiecta apparent ità euidenter, vt de illis neq; imprudenter dubitare poſſimus, non poſſimus illa credere, neque ſperare. Confir-

firmatur: nam quia Beati non poſſunt dubitare de futura corporum reſurrectione, non poſſunt illam ſperare, ideòque ſpes non datur in Beatis; ergo ex proportionali ratione non poſſumus credere obiecta ita euidentia, vt de illis neque imprudenter poſſimus dubitare.

20. Ad 1. concedo antecedens, & nego conſequentiam. Ex eo, quod duo habitus poſſint coniungi, non infertur eorum actus poſſe coniungi; & proportionaliter ex eo, quod duo actus non poſſunt coniungi, non infertur eorum habitus non poſſe coniungi: E. G. licet poſſint in aliquo coniungi habitus ludendi, & ſtudendi, non poſſunt coniungi actus ludendi, & ſtudendi; ergo in caſu noſtro licet habitus credendi Deum eſſe remuneratorem, poſſit coniungi cum actu euidenter cognoſcendi Deum eſſe remuneratorem, tamen actus fidei, quo obſcurè credatur Deum eſſe remuneratorem, non poteſt coniungi cum actu, quo euidenter cognoſcatur Deum eſſe remuneratorem. Habitus igitur fidei poteſt coniungi cum habitu, & etiam cum actu ſcientiæ circa idem obiectum materiale: habitus ſcientiæ poteſt coniungi cum habitu, & etiam cum actu fidei circa idem obiectum materiale: at actus fidei, & ſcientiæ de eodem obiecto materiali coniungi nequeunt, ac proinde datur coniungibilitas habitus cum habitu, & habitus cum actu, ſed non datur coniungibilitas actus cum actu. Addo, quod ſi quis circa aliquod obiectum præditus eſſet tali habitu ſcien-

ſcientiæ, vt non poſſet de illo obiecto cogitare, quin ſaltem propter aliqualem memoriam demonſtrationis haberet euidentiam, ex vi cuius non poſſet dubitare de obiecto, cum tali habitu coniungi nequiret actus fidei; & in hoc ſenſu intelligendus eſt S. Thomas, dum negat, etiam habitum ſcientiæ coniungi poſſe cum actu fidei. Loquitur enim de habitu, ex vi cuius non poſſumus cogitare de obiecto, quin de eo habeamus actualem euidentiam, qualis eſt, quo E.G. cognoſcimus, quatuor, & tria facere ſeptem.

21. Ad 2. tranſeat maior, & nego minorem, ac dico actum fidei ex omnibus tribus allatis capitibus benè explicatis eſſe incompoſſibilem cum actu ſcientiæ. Primò ergo actus fidei eſt incompoſſibilis cum actu ſcientiæ, quia actus fidei eſt obſcurus obſcuritate, quæ à natura admittitur ſolum in ſupplementum euidentiæ conuincentis, vt explicatum eſt in prima probatione concluſionis: actus autem ſcientiæ eſt euidens euidentia conuincente. Hinc patet diſparitas ad paritatem actus definitiui, & definibilis. Actus enim definibilis eſt obſcurus obſcuritate, quæ non eſt ſupplementum actus definitiui, ſed eſt explicabilis per actum definitiuum; ergo actus definibilis poteſt coniungi cum actu definitiuo: at actus fidei eſt obſcurus obſcuritate, quæ admittitur ſolum in ſupplementum euidentiæ. Secundò actus fidei eſt incompoſſibilis cum actu ſcientiæ, quia actus fidei eſt liber libertate fundata in

hoc,

hoc, quod non videatur veritas obiecti crediti; actus ſcientiæ eſt neceſſarius neceſſitate fundata in hoc, quod videatur veritas obiecti crediti, vt explicatum eſt in quintâ probatione concluſionis; ſed repugnat, vt eadem veritas pro eodem inſtanti videatur, & non videatur; ergo &c. Ad paritatem ex eo, quod Chriſtus habeat ſimul amorem neceſſarium, & liberum: Reſpondeo primò, negando antecedens, & retorquendo argumentum. In Chriſto enim communiter ponitur ſolus amor Dei neceſſarius, non autem liber; ergo non poteſt intellectus eidem obiecto aſſentiri per actum ſcientiæ neceſſarium, & per actum fidei liberum. Probo conſequentiam: ideò enim in Chriſto ponitur ſolus amor neceſſarius, quia amor Chriſti neceſſarius fundatur in hoc, quod Chriſtus videt ſummum bonum in ſe ipſo; ad amorem autem liberum requiritur, vt ſummum bonum non videatur in ſe ipſo; ſed fides libera quoad ſubſtantiam aſſenſus fundatur in hoc, quod non videatur veritas obiecti affirmati; aſſenſus neceſſarius fundatur in hoc, quod videatur talis veritas; ergo &c. Reſpondeo ſecundò, tranſeat antecedens, & nego conſequentiam, ac retorqueo argumentum. Nam licèt in Chriſti voluntate ponatur ſimul amor Dei neceſſarius, & liber, tamen in Chriſti intellectu non ponitur E. G. ſimul viſio clara, & neceſſaria Trinitatis, & eiuſdem Trinitatis fides obſcura; ergo ſignum eſt, quod licet actus amoris liber eſſet coniungibilis cum amore

re neceſſario eiuſdem obiecti, tamen actus fidei liber eſſet inconiungibilis cum aſſenſu euidenti, & neceſſario. Diſparitas poſſet eſſe, quia aſſenſus fidei liber, & obſcurus admittitur à natura ſolum in ſupplementum cognitionis euidentis: at amor liber non admittitur ſolum in ſupplementum, ſed propter ipſam ſuam libertatem talis actus. Tertiò demùm actus fidei eſt incompoſſibilis cum actu ſcientiæ, quia per actum ſcientiæ euidentem quietamur in obiecto, vt poſſeſſo: per actum fidei obſcurum non ſolùm non quietamur, ſed etiam mouemur ad obiectum; ſed licet poſſint coniungi actus quietans, & præciſiuè non quietans, tamen non poſſunt coniungi actus, quorum alter ſit quies, alter ſit motus ad obiectum, eo pacto, quo non poſſunt coniungi gaudium, & deſiderium de eodem obiecto, quia gaudium eſt quies in obiecto, vt poſſeſſo, deſiderium eſt motus intentionalis ad obiectum, vt non poſſeſſum, ſed poſſidendum; ergo &c. Ad paritatem ex eo, quod in Beatis cum gaudio amicitiæ quietante coniungatur actus amoris ſtricti, & amoris concupiſcentiæ non quietantis, dico quod tales actus præciſè non quietant, ſed non ſunt motus ad obiectum: deſiderium autem, & ſpes, quia non ſolum non quietant, ſed ſunt motus ad obiectum deſideratum, & ſperatum, non poſſunt coniungi cum gaudio; ſed actus fidei obſcurus eſt quidam motus ad obiectum; ergo &c. Addo, quod quia amor beatificus fundatur in viſione,

non

non datur in Beatis amor ſtrictus abſtrahens à præſentia, vel abſentia obiecti, ſed ſolum datur amor perfectiſſimi gaudij, vt explicatũ eſt lib. 4. de actib. hum. q. 5. n. 27.

22. Ad 3. reſpondeo, quod vt dicit Auguſtinus lib. 11. de Ciuit. Dei, cap. 3. relatus in ſecunda probatione concluſionis: *Diuinæ Scripturæ fidem adhibemus de his rebus, quas ignorare non expedit, nec per nos ipſos noſſe idonei ſumus*; ergo cùm Scriptura proponit nobis res ità manifeſtas, vt ſtatim ac proponuntur, ſimus idonei illas per nos ipſos euidenter noſſe, tales res per fidem non credimus. Confirmatur: nam Magiſter non omnia, quæ tradit diſcipulis, tradit, vt illa credant propter authoritatem Magiſtri, ſed res manifeſtiſſimas tradit, vt illis aſſentiantur propter ſe; ergo etiam Deus, cùm in Scripturis, vt Magiſter tradit res manifeſtiſſimas, puta quod non eſt ſocietas lucis ad tenebras, tradit, vt illis aſſentiamur propter ſe, & non propter diuinum teſtimonium. Addo, quod licèt veritates manifeſtas ſeorſim ſumptas non poſſimus credere propter authoritatem diuinam, tamen veritates complexas obſcuras, quæ includunt veritates manifeſtas, poſſumus credere propter authoritatem diuinam: E. G. licet non poſſim credere ſeorſim propter authoritatem Dei hanc propoſitionem incomplexam manifeſtiſſimam, *non eſt ſocietas lucis ad tenebras*, tamen poſſum credere propter diuinam authoritatem hanc propoſitionem complexam obſcuram,

ram, *ſicut non eſt ſocietas lucis ad tenebras, ſic non eſt ſocietas Chriſti ad Belial*, in qua propoſitione complexa obſcura includitur illa propoſitio incomplexa euidens, *non eſt ſocietas lucis ad tenebras*. Quia verò non eſt manifeſtum, ſed obſcurum, quod veritates euidentes, quæ continentur in Scripturis, fuerint à Deo reuelatæ, ideò poſſumus per fidem credere veritates etiam manifeſtiſſimas contentas in Scripturis, in quantum continentur in propoſitionibus complexis, per quas aſſerimus illas fuiſſe reuelatas à Deo.

23. Ad 4. nego antecedens. Quæſtione enim ſequenti oſtendam actum ſcientiæ non poſſe coniungi cum actu opinionis circa idem obiectum materiale, & conciliabo quaſdam authoritates S. Thomæ, quæ circa hoc punctum videntur contrariæ.

24. Ad 5. nego minorem. Falſum eſt, quod cognoſcere, Deum reuelaſſe immortalitatem animæ reuelatione eſſentialiter connexa cum ipſa animæ immortalitate, ſit credere, vel affirmare animam eſſe immortalem, quia Deus id reuelauit. Probatur: nam Deus, & Beati affirmant Deum reuelaſſe immortalitatem animæ reuelatione eſſentialiter connexa cum ipſa animæ immortalitate, & tamen Deus, & Beati non credunt, nec affirmant animam eſſe immortalem, quia Deus id reuelauit. Confirmatur: nam poteſt aliquis cognoſcere, & affirmare Deum aliquid reuelaſſe reuelatione eſſentialiter connexa

cum

cum obiecto à ſe cognito, & affirmato, non propter ipſam reuelationem, ſed aliunde, ac de facto Deus, & Beati cognoſcunt Deum reuelaſse myſteria Trinitatis, Incarnationis &c. per reuelationes eſsentialiter connexas cum talibus myſterijs ab ipſis cognitis, & affirmatis, non propter reuelationem, ſed aliunde, hoc eſt per claram viſionem, qua vident myſteria in Verbo, & in diuina eſsentia; ergo poteſt aliquis cognoſcere, & affirmare dari reuelationem eſsentialiter connexam cum aliqua veritate, abſque eo quod talem veritatem cognoſcat, & credat propter reuelationem; ergo qui cognoſcit Deum reuelaſse immortalitatem animæ reuelatione eſſentialiter connexa cum ipſa immortalitate, poteſt non credere immortalitatem animæ propter diuinam reuelationem, ſed illam affirmare propter euidentem demonſtrationem, quam habet de immortalitate animæ.

25. Ad 6. diſtinguo maiorem: ideò Chriſtus habet ſcientiam beatam, infuſam, & acquiſitam, quia debet obiecta non ſolum cognoſcere per ſuperiora, ſed etiam per inferiora, & ſenſibilia, & nulla ex his ſcientijs admittitur à natura ſolum in ſupplementum alterius, concedo: & aliqua admittitur ſolum in ſupplementum alterius, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Poſſunt coniungi cognitiones, quarum nulla admittitur ſolum in ſupplementum alterius, licet vna ſit perfectior altera; at non poſſunt coniun-

niungi cognitiones, quarum vna ex ſuo genere admittitur ſolùm in ſupplementum alterius. Cognitio ſenſitiua, imaginatiua, intellectiua, diſcurſiua à priori, & per cauſam, vel à poſteriori per effectum, per ſuperiora deſcendendo, vel per inferiora aſcendendo, ſunt plures modi cognoſcendi naturales homini, ſed ità, vt nullus eorum admittatur ſolum in ſupplementum alterius; ergo non eſt mirum, quod etiam circa idem obiectum materiale poſſint naturaliter coniungi. A fortiori poſſunt iſti modi naturales cognoſcendi coniungi cũ modis cognoſcendi ſupernaturalibus, per quos homo eleuatur ad cognoſcenda obiecta modo diuino per ſcientiam beatam in diuina eſſentia, vel modo angelico per ſcientiam per ſe infuſam. Nam modi naturales cognoſcendi non admittuntur ſolum in ſupplementum cognitionum ſupernaturalium; & ſicut Gratia naturam non deſtruit, ſed perficit, ſic ſupernaturales modi cognoſcendi non deſtruunt, ſed potius perficiunt modos naturales cognoſcendi. At fides, qua credimus aliquid propter teſtimonium alienum, ex ſuo genere admittitur à natura ſolum in ſupplementum cognitionis, qua illud cognoſcamus per nos ipſos, vt probatum eſt in primo fundamento; ergo fides non poteſt coniungi cum cognitione euidenti eiuſdem obiecti materialis. Confirmatur ſolutio, & retorquetur argumentum: Nam licet in Christo cum ſcientia beata, & infuſa detur ſimul ſcientia acquiſita, tamen non

datur

datur fides ; ergo ſignum eſt , quod licet ſcientia acquiſita , & imperfecta poſſit coniungi cum ſcientia beata , quæ eſt perfectiſſima , tamen fides non poteſt coniungi cum ſcientia beata, & euidenti : alioquin, ſicut in Chriſto datur ſcientia acquiſita, ſic deberet etiam dari fides.

26. Ad 7. diſtinguo maiorem : *Accedentem ad Deum oportet credere , quod Deus eſt, & quod remunerator eſt* , remuneratione purè naturali, nego : remuneratione ſupernaturali , concedo : diſtinguo eodem pacto minorem ; & nego conſequentiam . Apoſtolus verbis citatis loquitur de neceſſitate fidei, quam definiuerat; ſed definiuerat fidem,quæ eſt fundamentum ſpei, & conſequenter charitatis ; fides autem, quæ eſt fundamentum ſpei, eſt , qua creditur, Deum eſſe authorem ſupernaturalium, & eſſe remuneratorem præmio ſupernaturali; ergo dum dicit , *accedentem ad Deum oportet credere , quod Deus eſt , & quod remunerator eſt*, ſignificat per fidem credendum eſſe Deum eſſe Authorem ſupernaturalium , ac remuneratorem præmio ſupernaturali ; ſed quod Deus ſit Author ſupernaturalium , & remunerator præmio ſupernaturali , non eſt euidens lumine naturæ , ſed eſt obſcurum ; ergo quod ab Apoſtolo proponitur vt credendum non eſt euidens , ſed obſcurum .

27. Dum opponitur , quod de diuina exiſtentia haberent maiorem certitudinem ſimplices , quam docti, nego ſequelam : Nam docti habent de diuina exiſtentia,

licet

licet non eodem tempore, vtramque certitudinem, ſcientiæ nimirum, & fidei. Cum igitur diuina exiſtentia ita illis proponitur per demonſtrationem, vt conuincatur, & neceſſitentur ad illam affirmandam ſine vlla dubitatione, tunc de illa habent in actu ſecundo ſolum certitudinem, & euidentiam ſcientiæ inferiorem certitudine fidei: cum autem diuina exiſtentia ita illis proponitur, vt poſſint de ea imprudenter dubitare, vt cum Dauid in perſona puſillorũ dicebat: *Mei autem penè moti ſunt pedes, quia zelaui ſuper iniquos, pacem peccatorum videns.* Pſ. 72. tum habent de diuina exiſtentia certitudinem fidei maiorem certitudine ſcientiæ; ergo abſolutè docti ſunt melioris conditionis, quam ſimplices, & indocti; nam de exiſtentia Dei habent, licet non pro eodem tempore, vtramque certitudinem, fidei nimirum coniunctam cum obſcuritate, & ſcientiæ coniunctam cum euidentia. Addo, quod Sapientes de diuina exiſtentia, in quantum includitur in hoc complexo obſcuro, *Deus eſt remunerator præmio ſupernaturali*, habent ſolam certitudinem fidei, non autem ſcientiæ.

28. Ad 8. Si S. Paulus vidit eſſentiam Dei, & retinebat memoriam eorum, quæ viderat, non poterat illa credere per fidem, ſed illis aſsentiebatur per lumen ſupernaturale multo perfectius, hoc eſt per memoriam de viſione Dei. Quod autem eorum, quæ nos vidiſse recordamur, non detur fides, docet expreſsè Auguſtinus Epiſt. 112. cap. 2, vbi cum dixiſset ea

ſolum

ſolum credi, quæ abſunt à ſenſibus noſtris externis, & internis, addit, quod etiam ea, quæ nos aliquo ſenſu interno, vel externo vidiſse recordamur, non credimus, dicens. *Nec quia dixi ea credi, quæ abſunt à ſenſibus noſtris, ſic accipiatur, vt inter ea deputentur, quæ aliquando vidimus, & nos vidiſſe retinemus, certique ſumus, quamuis tunc non præſto ſint, cum recoluntur à nobis. Neque enim inter credita, ſed inter viſa deputantur, & ideò nota ſunt, non quia fidem adhibemus alijs teſtibus, ſed quia nos vidiſſe ſine dubio recordamur, & ſcimus.* Addo, quod licet Paulus non poſset credere quæ recordabatur ſe vidiſse in eſsentia diuina, potuiſſet tamen credere quæ in eſsentia diuina non viderat, vel non recordabatur ſe vidiſse.

QVAESTIO XXIX.

Vtrum cum actu fidei poſſit coniungi actus opinionis circà idem obiectum materiale totale, vel partiale?

1. VIdetur, quod poſſit; primò quia cum poſſunt coniungi duæ cauſæ adæquatæ duorum effectuum, poſſunt etiam coniungi tales effectus; ſed cum cauſa adæquata actus fidei poteſt in intellectu coniungi cauſa adæquata actus opinionis circa

circa idem obiectum materiale totale; ergo actus fidei poteſt coniungi cum actu opinionis circa idem obiectum materiale totale. Probatur minor: nam ſyllogiſmus conſtans ex his præmiſſis fidei: *Deus eſt veritas infallibilis, adeòque quidquid dicit eſt verum: Deus dicit Mundum non fuiſſe ab æterno*, eſt cauſa adæquata actus fidei, quo credimus Mundum non fuiſſe ab æterno: ſyllogiſmus conſtans ex his præmiſſis probabilibus, *quod dicunt Sapientes plerumque eſt verum: multi Sapientes dixerunt, Mundum non fuiſſe ab æterno*; eſt cauſa adæquata actus opinionis, quo opinemur Mundum non fuiſſe ab æterno; ſed illi duo ſyllogiſmi poſſunt coniungi in eodem intellectu; ergo &c.

2. Secundò, cum imperfectum eſt diſpoſitio ad perfectum, poteſt coniungi cum perfecto: E.G. quia prima apprehenſio eſt cognitio imperfecta diſponens ad iudicium, quod eſt cognitio perfecta, prima apprehenſio poteſt coniungi cum iudicio; ſed actus fidei humanæ, quo credimus veram eſſe noſtram religionem propter authoritatem humanam Eccleſiæ, in quantum eſt communitas humana, & propter motiua credibilitatis, eſt diſpoſitio ad actum fidei diuinæ, quo credimus veritatem noſtræ religionis propter authoritatem diuinam, vt dictum eſt quæſtione 14. in reſponſione ad 3. quæſitum; ergo actus fidei humanæ poteſt coniungi cum actu fidei diuinæ circà idem obiectum materiale, hoc eſt circà veritatem noſtræ religionis: ſed ac-

tus

tus fidei humanæ, cum nitatur motiuo fallibili, eſt opinatiuus; ergo actus opinatiuus poteſt coniungi cum actu fidei diuinæ circa idem obiectum materiale.

3. Tertiò, eatenùs actus opinionis non poſſet coniungi cum actu fidei diuinæ circa idem obiectum materiale, quatenùs actus opinionis non poſſet dari ſine actuali dubitatione, & formidine circa ſuum obiectum materiale, actus autem fidei excluderet eſſentialiter actualem dubitationem, & formidinem circa ſuum obiectum materiale; ſed actus opinionis poteſt dari ſine actuali dubitatione,& formidine circa ſuum obiectum materiale; ergo &c. Probatur minor: nam actus opinionis differt ab actu ſcientiæ per hoc ſolum, quod actus ſcientiæ excludit formidinem, actus opinionis formidinem non excludit, eo pacto, quo peccatum mortale, & veniale differunt per hoc, quod peccatum mortale excludit gratiam, veniale non excludit gratiam; ſed peccatum veniale non excludens gratiam poteſt coniungi cum peccato mortali excludente gratiam; ergo actus opinionis non excludens dubitationem, & formidinem, poteſt coniungi cum actu fidei, vel ſcientiæ, excludente dubitationem, & formidinem. Quod autem actus opinionis non ſolum non excludat formidinem, ſed illam includat, & trahat eſſentialiter, vel ſaltem naturaliter, gratis aſſumitur, & non probatur.

4. Quartò Mathematicus cum paralogizans exiſtimat ſe demonſtraſſe aliquam

propoſitionem, quam verè non demonſtrauit, aſſentitur illi propoſitioni ſine vlla dubitatione, & formidine; ſed aſſentitur per actum opinionis, præſertim ſi propoſitio illa ſit falſa; nam propoſitioni falſæ non poſſumus aſſentiri per alium actum, quam opinionis; ergo dari poteſt actus opinionis ſine actuali formidine, ac proindè poteſt coniungi cum actu fidei.

5. Quintò, ſi actus opinionis non poſſet dari ſine actuali formidine, & dubitatione, ſicut cum aduertimus aliquid eſſe de fide, non poſſumus de illo dubitare, quin peccemus contra fidem, ſic non poſſemus licitè illi aſſentiri per actum opinionis; ſiquidem eo ipſo de eius veritate dubitaremus, & formidaremus.

6. Sextò, ex dictis quæſtione 27. actus ſcientiæ, & fidei circa idem obiectum materiale partiale poſſunt coniungi; ergo etiam actus fidei, & opinionis circa idem obiectum materiale partiale poſſunt coniungi.

7. Reſpondeo plures poſſe diſtingui quæſtiones. Prima eſt, vtrum actus opinionis includens actualem, & abſolutam formidinem, ac dubitationem de ſuo obiecto materiali, poſſit coniungi cum actu fidei circa idem obiectum materiale totale, vel partiale.

8. Reſpondendum negatiuè cum Ariſtotele 1. Poſter. textu 44. quem ſequuntur omnes. Ratio eſt, quia ſicut intellectus cum affirmat aliquod obiectum, non poteſt illud in eodem inſtanti negare, neque

per

per eumdem, neque per diuerſum actum; ſic cum eſt certus de aliquo obiecto, non poteſt pro eodem inſtanti de eo dubitare, vel formidare, neque per eumdem, neque per diuerſum actum; ſed per actum fidei intellectus eſt certus de obiecto non ſolum totali, ſed etiam partiali: E. G. per actum fidei, quo credimus Deum eſſe trinum, & vnum, ſumus certi etiam de hoc obiecto partiali, *Deus eſt trinus*; ergo cum habemus actum fidei, non poſſumus pro eodem inſtanti habere actum opinionis, quo actu dubitemus, vel formidemus de obiecto totali, vel partiali.

9. Hinc ſequitur actum certum neque de potentia abſoluta poſſe coniungi cum actu dubitationis includente actualem dubitationem, vel formidinem. Ratio eſt, quia actus ſibi contradicentes non poſſunt coniungi in eodem intellectu: cuius vlterior ratio eſt., quia contradictoria ſicut non poſſunt coniungi in eſſe reali, ſic nec poſſunt coniungi in eſſe intentionali; ſed actus certus, & dubitans, vel formidans ſibi contradicunt; nam per actum certum dicimus, *obiectum omninò ita eſt*, per actum dubitantem, vel formidantem dicimus, *obiectum fortaſſe non ita eſt*; tales autem actus ſibi contradicunt; ergo &c.

10. Quòd actus certus, & actus dubitans, vel formidans actualiter ſibi contradicant, adeòque ſint inconiungibiles, probat Ariſtoteles 1. Poſter. textu 44. ex eoq; S. Thomas in Commentario, & 2.2. quæſt. 1. artic. 5. ad 3. quia per actum certum

dicimus obiectum non poſſe aliter ſe habere: per actum dubitantem dicimus, obiectum poſſe aliter ſe habere: contradictoria autem ſunt, quod idem obiectum poſſit, & non poſſit aliter ſe habere. Vt hæc ratio habeat vim, non debet ità intelligi, vt dicat, actum certum affirmare obiectum ſecundùm ſe non poſſe aliter ſe habere, ac proindè non eſſe contingens. Nam cum per actum certum affirmamus obiectum contingens, affirmamus ſimul illud ſecundùm ſe poſſe aliter ſe habere: E. G. cum certiſſimè affirmo me exiſtere, affirmo me contingenter exiſtere, adeòque ità exiſtere, vt poſſim non exiſtere. Similiter cum per actum formidoloſum, & incertum affirmamus obiectum neceſſarium, affirmamus obiectum non poſſe aliter ſe habere ſecundùm ſe, & tamen dubitamus, an aliter ſe habeat: E. G. dum affirmo probabiliter diuinam eſſentiam neceſſariò virtualiter intrinſecè diſtingui à perſonalitatibus, affirmo diuinam eſſentiam ità diſtingui à perſonalitatibus, vt non poſſit non diſtingui, & tamen dubito, vtrùm ſic diſtinguatur. Debet igitur id ità intelligi, vt per actum certum dicamus, nullum obiectum apparens tali gradu apparentiæ, qua apparet id, quod certò affirmamus, poſſe aliter ſe habere, ac appareat: per actum autem formidantem, ac dubitantem dicamus: aliquod obiectum apparens tali gradu apparentiæ, quo apparet id, quod dubitanter affirmamus, poſſe aliter ſe habere, ac appareat. Vtrum autem certitudo

con-

Digitized by Google

conſiſtat in hoc, vt affirmemus obiectum non poſſe aliter ſe habere in ſenſu explicato, dubitatio, vel formido conſiſtat in hoc, vt affirmemus obiectum poſſe aliter ſe habere in ſenſu explicato, explicabitur infrà. In præſentia ad probandam concluſionem non vſus ſum hac ratione, ſed duabus rationibus allatis, quæ ſunt faciliores.

11. Secunda quæſtio eſt, vtrùm actus fidei poſſit coniungi cum actu, quo de obiecto materiali credito dubitemus, & formidemus, non quidem abſolutè, ſed cum quadam reſtrictione, & veluti conditione, hoc eſt, quantum eſt ex motiuo merè probabili: E. G. vtrùm cum actu fidei, quò firmiſſimè credimus mundum non fuiſſe ab æterno, poſſit coniungi actus, quo dicamus: *quantum eſt ex rationibus philoſophicis, Mundus fortaſsè fuit ab æterno.*

12. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia per illum actum non dubito abſolutè, an Mundus fuerit ab æterno, ſed ſolum dubito vtrùm rationes philoſophicæ efficaciter probent Mundum non fuiſſe ab æterno, immò potiùs aſſero rationes philoſophicas efficaciter, & certò id non probare; ſed licet ego certiſſimè credam Mundum non fuiſſe ab æterno, poſſum dubitare, vtrum hæc veritas efficaciter, & certò probetur rationibus purè philoſophicis; ergo &c. Rurſus per illum actum nòn dubito abſolutè, vtrum Mundus fuerit ab æterno, ſed dubito ſolum conditionatè, hoc eſt ſum paratus, & determinatus ad

dubitandum, & formidandum pro caſu, pro quo temporalitas Mundi ſuaderetur mihi ſolis rationibus philoſophicis, non autem ſuaderetur teſtimonio Dei; ſed non repugnat, vt ego certiſſimè credam propter teſtimonium diuinum, Mundum non fuiſſe ab æterno, & ſimul ſim paratus, & determinatus ad dubitandum de æternitate Mundi pro caſu, pro quo hæc veritas non ſuaderetur teſtimonio diuino, ſed ſolis rationibus philoſophicis; ergo &c. Explicatur exemplo. Nam licet aliquis ſit certus regem Hiſpaniæ abſolutè eſſe potentiorem ſingulis ſuis ſubditis, poteſt dubitare, vtrum Rex Hiſpaniæ præcisè, in quantum eſt Dominus alicuius paruæ Ciuitatis, ſit potentior aliquibus ſuis ſubditis: nam per hunc actum dubitat ſolum, vtrum dominium talis ciuitatis ſecundùm ſe præcisè ſufficiat ad reddendum Regem Hiſpaniæ potentiorem ſingulis ſuis ſubditis, paratus dubitare, vtrùm eſſet potentior ſingulis ſuis ſubditis pro caſu, pro quo eſſet Dominus illius tantum ciuitatis; ergò à pari &c.

13. Tertia quæſtio eſt, vtrum actus, qui aſſentitur adæquatè obiecto propter motiuum merè probabile, & fallibile cognitum vt tale, dari poſſit ſine actuali formidine, & dubitatione de ſuo obiecto materiali: E. G. vtrum actus, quo quis adæquatè credit Mundum non fuiſſe ab æterno propter ſolas rationes philoſophicas, quas cognoſcit vt merè probabiles, & fallibiles, poſſit dari ſine actuali dubitatione

tione, & formidine de exiſtentia Mundi ab æterno?

14. Reſpondeo negatiuè. Probatur primò: nam impoſſibile eſt, vt quod nititur adæquatè fundamento inſtabili, & fluctuante, actu non fluctuet; ſed actus nitens adæquatè motiuo fallibili cognito vt fallibili, nititur adæquatè fundamento fluctuante, cognito vt fluctuante: ſiquidem motiuum eſt fundamentum, quo nititur aſſenſus; ergo impoſſibile eſt, vt aſſenſus, qui nititur adæquatè motiuo fallibili cognito vt fallibili, actu non fluctuet; ſed fluctuatio aſſenſus conſiſtit in dubitatione, & formidine, quibus ità aſſentitur, vt dicat *fortaſsè non ita eſt*; ergo &c.

15. Poſſet primò dici ſufficere, vt actus fluctuet, & formidet radicaliter.

16. Sed contrà eſt, quia quod nititur adæquatè fundamento fluctuante, non poteſt actu, & formaliter non fluctuare; ergo aſſenſus nitens adæquatè motiuo, quod cognoſcitur vt fallibile, & fluctuans, non poteſt formaliter, & actu non fluctuare, dicendo, *fortaſsè non ità eſt*. Secundò aſſenſus, qui nititur motiuo certo, & euidenti cognito vt certò, & euidenti, non ſolum radicaliter, ſed formaliter, & actualiter eſt certus, & euidens; ergo aſſenſus nitens adæquatè motiuo fallibili, & fluctuante cognito vt fallibili, & fluctuante, non ſolum radicaliter, ſed formaliter, & actualiter fluctuat, & formidat, ne fortè res aliter ſe habeat. Probatur conſequentia: nam licèt poſſit contingere, vt quod niti-

tur adæquatè fundamento ſtabili, & non fluctuante, tamen fluctuet, & dilabatur, eo pacto, quo domus adæquatè nitens fundamento ſtabiliſſimo, tamen poteſt fluctuare, & dilabi propter debilitatem parietum, tamen impoſſibile eſt, vt quod nititur adæquatè fundamento fluctuante, non fluctuet actu; ergo ſi aſſenſus nitens adæquatè motiuo certo cognito vt certo, non poteſt non eſſe formaliter, & actu certus, à fortiori aſſenſus nitens adæquatè motiuo fluctuante, non poteſt non eſse formaliter, & actu fluctuans, & formidans. Ratio à priori eſt, quia licet poſſit impediri, ne effectus procedens à cauſa perfecta ſit perfectus: aliquando enim effectus per accidens deficit à perfectione cauſæ, eo pacto, quo per accidens ex homine naſcitur monſtrum: tamen eſt impoſſibile, vt effectus procedens adæquatè à cauſa inperfecta non ſit imperfectus imperfectione proportionaii: E.G. eſt impoſſibile, vt ambulatio procedens à tibia clauda, non ſit defectuoſa, & claudicans; ergo aſſenſus adæquatè procedens à motiuo claudicante cognito vt claudicante non poteſt non claudicare, & formidare.

17. Poſſet ſecundò reſponderi, quòd ſicut aſſenſus nitens motiuo certo habet perfectionum certitudinis, ſic aſſenſus nitens adæquatè motiuo incerto, & fluctuante caret perfectione certitudinis, & eſt incertus negatiuè: at non eo ipſo habet poſitiuam imperfectionem formidinis, & dubitationis, per quam ſit poſitiuè incer-

tus

tus, formidans, ac dubitans.

18. Sed contrà: nam motiuum fallibile cognitum vt fallibile ſicut ex ſe mouet ad aſſenſum incertum negatiuè, hoc eſt carentem perfectione certitudinis, ſic mouet ad aſſenſum incertum poſitiuè, hoc eſt habentem imperfectionem dubitationis, & formidinis; ergo ſicut motiuum fallibile, ſi moueat adæquatè, non poteſt mouere ad actum, qui non ſit negatiuè incertus, ſic non poteſt mouere ad actum, qui non ſit poſitiuè incertus, & formidans de obiecto propter fallibilitatem motiui. Confirmatur, & explicatur: nam bonum mixtum, malo cognitum vt tale non poteſt mouere ad amorem, & complacentiam boni, qui non habeat admixtam poſitiuam diſplicentiam mali, cum quo bonum apparet coniunctum; ergo motiuum fallibile cognitum vt fallibile non poteſt adæquatè mouere ad aſſenſum obiecti materialis, qui aſſenſus non habeat admixtam poſitiuam formidinem de falſitate talis obiecti propter fallibilitatem motiui adæquati. Hinc reijcitur doctrina dicentium, quod cum, intellectus aſſentititur alicui obiecto cum actuali formidine, & dubitatione, formido, & dubitatio diſtinguuntur ab aſſenſu. Nam ſicut cum amamus bonum mixtum malo, amor, & complacentia boni habet ſecum identificatam diſplicentiam mali: ſic cum aſſentimur obiecto cum formidine oppoſiti, aſſenſus habet ſecum identificatam formidinem oppoſiti; & ſicut bonum mixtum malo cognitum vt tale non poteſt

adæquatè mouere ad complacentiam, quæ non habeat ſecum identificatam diſplicentiam, ſic motiuum fallibile cognitum vt fallibile non poteſt adæquatè mouere ad aſſenſum, qui non habeat ſecum identificatam formidinem oppoſiti. Rurſus ſicut voluntas amans bonum mixtum malo non habet libertatem ad amandum bonum ſine vlla diſplicentia mali: ſic non habet libertatem faciendi, vt intellectus, dum aſſentitur obiecto adæquatè propter motiuum fallibile cognitum vt fallibile, aſſentiatur ſine formidine actuali de oppoſito. Neque enim voluntas habet plus dominij in actus intellectus, quam in actus proprios. Demum ſicut vt actus nitens motiuo incerto non habeat incertitudinem negatiuam, requiritur, vt non nitatur adæquatè motiuo incerto, ſed vt etiam nitatur motiuo certo; ſic vt actus nitens motiuo incerto, & fallibili careat poſitiua incertitudine, & formidine, requiritur, vt nitatur non ſolum motiuo fallibili, & incerto, ſed etiam infallibili, & certo.

19 Probatur ſecundò concluſio. Nam repugnat, vt aſſenſus careat formidine actuali, ſi innitatur adæquatè motiuo ex ſe inductiuo formidinis, & ex ſe inepto ad formidinem impediendam; ſed motiuum fallibile cognitum vt fallibile tale eſt; ergo eſt impoſſibile, vt aſſenſus nitens adæquatè motiuo fallibili cognito vt fallibili careat formidine actuali. Confirmatur: nam repugnat, vt ſi aſſenſus adæquatè nititur motiuo ex ſe inductiuo formidinis, à tali

aſſenſu

aſſenſu excludatur formido ab alio motiuo, quo non nititur aſſenſus;eo pacto,quo eſt impoſſibile, vt ſi domus nititur adæquatè fundamento fluctuante, adeòque ex ſe inductiuo fluctuationis in domo,fluctuatio excludatur à domo ab alio fundamento, cui domus non nititur;ſed aſſenſus opinatiuus niteretur adæquatè motiuo fallibili cognito vt fallibili, adeòque ex ſe inductiuo formidinis; ergo impoſſibile eſt, vt motiuum certum, cui aſſenſus opinatiuus non nititur, excludat ab aſſenſu opinatiuo formidinem: ſed motiuum fidei certum, cui aſſenſus opinatiuus non nititur, excluderet à tali aſſenſu formidinem; ergo &c. Probatur aſſumptum. Motiuum enim inducens certitudinem excluſiuam formidinis ab aliquo actu, excludit ab illo formidinem, eo pacto, quo cauſa inducens lucem excludit tenebras: ſed motiuum fidei inducit certitudinem excludentem formidinem ab actu opinatiuo coexiſtente actui certo; ergo excludit formidinem ab actu opinatiuo.

20. Quarta quæſtio eſt, vtrum cum aſſenſu fidei poſſit circa idem obiectum materiale totale, vel partiale coniungi aſſenſus nitens adæquatè motiuo fallibili cognito vt fallibili.

21. Reſpondeo negatiuè. Probatur ex dictis. Nam cum actu fidei certo non poteſt coniungi actus includens actualem formidinem, & dubitationem circa idem obiectum materiale totale, vel partiale; ſed actus nitens adæquatè obiecto fallibili

cognito vt fallibili includit neceſſario actualem formidinem, & dubitationem circa ſuum obiectum materiale, vt probatum eſt in reſponſione ad 3. quæſtionem; ergo &c.

22. Quinta quæſtio eſt, vtrum cum actu fidei poſſit coniungi actus, qui eidem obiecto materiali aſſentiatur propter motiuum fallibile cognitum vt fallibile, ſed ità, vt de obiecto materiali non formidet actu, quia aliquo pacto nititur etiam motiuo infallibili fidei.

23. Reſpondeo probabile eſſe, quod poſſit. Probatur. Nam eatenus cum actu fidei certo non poteſt coniungi actus aſſentiens eidem obiecto materiali propter ſolum motiuum fallibile cognitum vt fallibile, quatenus talis actus eo ipſo deberet actu formidare; ſed ſi nitatur etiam motiuo infallibili non debet actu formidare, eo, pacto, quo domus nitens fundamento fluctuante, ſi nitatur etiam alio fundamento ſolido, ac potente impedire fluctuationem, poteſt actu non fluctuare; ergo &c. Intellectus igitur, dum credit Mundum non fuiſſe ab æterno propter authoritatem Dei, poteſt ſimul iudicare Mundum non fuiſſe ab æterno propter rationes philoſophicas fallibiles cognitas vt fallibiles, dubitaturus de hoc, niſi adeſſet etiam motiuum fidei, ac de facto non dubitans, quia adeſt etiam motiuum infallibile diuinæ authoritatis. Talis autem actus niteretur motiuo opinionis, coadiuuante motiuo fidei, adeòque primariò niteretur motiuo opinionis,

ſecun-

ſecundariò motiuo fidei, & quia niteretur primariò motiuo opinionis, eſſet aſſenſus debilis, quia niteretur ſecundariò motiuo fidei, vt adiuuante motiuum opinionis; eſſet aſſanſus actu non formidans.

24. Infertur primò, quod hic actus neque eſſet actus fidei, neque actus opinionis, ſed eſset actus tertiæ ſpeciei mediæ, eo pacto, quo Lyciſca neque eſt canis, neque lupus, ſed eſt animal ſpeciei mediæ inter canem, & lupum.

25. Infertur ſecundò, quod ſicut ad hunc actum concurrit motiuum opinionis, adiuuante motiuo fidei, ſic concurrit lumen naturale, adiuuante lumine ſupernaturali fidei. Rurſus ſicut canis per ſe non poteſt generare niſi canem, per accidens poteſt generare Lyciſcam, quod eſt animal medium inter canem, & lupum, ſic lumen fidei per ſe non poteſt producere niſi actum fidei, per accidens poteſt etiam concurrere ad actum medium.

26. Infertur tertiò talem actum non forè naturalem, ſed metaphyſicè ſupernaturalem. Ratio eſt, quia actus, ad quem non ſufficit lumen naturale, eſt metaphyſicè ſupernaturalis. Licet autem inter fidem, & opinionem detur ſpecies media, quæ neque ſit fides, neque opinio, tamen inter actum naturalem, & ſupernaturalem non datur actus ſpeciei mediæ, qui neque ſit naturalis, neque ſupernaturalis: ſiquidem actus, qui non eſt naturalis, quia ad ipſum non ſufficit lumen naturale, eo ipſo eſt ſupernaturalis.

Sexta

27. Sexta quæſtio eſt, vtrum cum actu fidei poſſit coniungi actus, qui nitatur motiuo fallibili non cognito vt fallibili, ſed exiſtimato infallibili.

28. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia ſolum motiuum infallibile poteſt mouere ad aſſenſum ſine vlla prorsùs formidine, ſicut ſolum motiuum infallibile poteſt mouere ad aſsenſum poſitiuè certum; motiuum autem fallibile non poteſt mouere ad aſsenſum ſine vlla prorsùs formidine, ſicut non poteſt mouere ad aſsenſum poſitiuè certum; ſed actus fidei excludit omnem prorsùs formidinem; ergo cum actu fidei non poteſt coniungi actus, quo intellectus aſsentiatur eidem obiecto materiali adæquatè propter motiuum fallibile. Nec dicas, quod tale motiuum exiſtimatur infallibile, ideòq; poteſt mouere ad aſſenſum ſine vlla prorſus formidine. Nam motiuum fallibile non poteſt exiſtimari infallibile, niſi per aſſenſum falſum, & incertum, adeòque formidantem de fallibilitate talis motiui; ſed cum quis aſſentitur obiecto adæquatè propter motiuum, quod itâ exiſtimat infallibile, vt formidet, ne fortè ſit fallibile, eo ipſo habet etiam aliquam ſaltem leuiſſimam formidinem de obiecto, cui aſſentitur; ergo &c. Vt igitur aſſenſus, quo aſſentimur obiecto propter motiuum fallibile exiſtimatum infallibile careat omni formidine, ac proinde ſit coniungibilis cum fide, debet niti etiam motiuo fidei, vt dictum eſt in reſponſione ad quintam quæſtionem.

Ex

29. Ex allata doctrina conciliari poſſunt quædam authoritates S. Thomæ, quæ videntur oppoſitæ. Nam 2.2.q.1.art.5. ad 4. docet expreſsè opinionem nō poſſe coniungi cum ſcientia, vel fide circa idem obiectum materiale, dicens. *Scientia enim cum opinione eſſe non poteſt ſimpliciter de eodem, quia de ratione ſcientiæ eſt, quod id, quod ſcitur, exiſtimetur eſſe impoſſibile aliter ſe habere; de ratione autem opinionis eſt, quod id, quod eſt opinatum, exiſtimetur poſſibile aliter ſe habere; ſed id, quod fide tenetur, propter fidei certitudinem exiſtimatur etiam impoſſibile aliter ſe habere.* At 3. parte, quæſt. 9. art. 3. ad 2. docet, quod opinio cauſata per ſyllogiſmum dialecticum eſt via ad ſcientiam, & tamen acquiſita ſcientia, poteſt manere cognitio cauſata per medium dialecticum; & 1.2. quæſt.67. art. 3. docet, poſſe hominem eamdem concluſionem obiectiuam cognoſcere ſimul per medium probabile, & per medium demonſtratiuum.

30. Dicendum, quod S. Thomas docet cum actu ſcientiæ, & fidei non poſſe coniungi actum opinionis includentis actualem formidinem; & quia actus nitens adæquatè motiuo fallibili, & dialectico includit actualem formidinem; ideò docet cum actu ſcientiæ, vel fidei non poſſe coniungi actum nitentem adæquatè motiuo fallibili, & dialectico. At concedit cum actu fidei, & ſcientiæ poſſe coniungi cognitionem, quæ ità principaliter nitatur motiuo fallibili, & dialectico, vt etiam aliquo pacto nita-

nitatur, vel confirmetur motiuo infallibili ſcientiæ, vel fidei excludente à tali actu formidinem actualem. Quod hæc ſit mens D. Thomæ, colligitur ex verbis ipſius. 3. enim parte, quæſt. 9. artic. 3. ad 2. dicit: *Similiter opinio ex ſyllogiſmo dialectico cauſata eſt via ad ſcientiam, quæ per demonſtrationem acquiritur: qua tamen acquiſita, poteſt remanere cognitio, quæ eſt per ſyllogiſmum dialecticum, quaſi conſequens ſcientiam demonſtratiuam, quæ eſt per cauſam, quia ille, qui cognoſcit cauſam, ex hoc magis poteſt cognoſcere ſigna probabilia, ex quibus procedit dialecticus ſyllogiſmus; & ſicut in Chriſto ſimul cum ſcientia beatitudinis manet ſcientia indita, non quaſi via ad beatitudinem, ſed quaſi per beatitudinem confirmata.* Poteſt igitur ex doctrina S. Thomæ cum fide, & ſcientia manere actus nitens motiuo probabili, ſed perfectus, & confirmatus per ſcientiam, vel fidem, quia nimirum aliquo pacto nititur, & confirmatur motiuo infallibili ſcientiæ, vel fidei, vt explicatum eſt.

31. Ad 1. diſtinguo maiorem: cum poſſunt coniungi plures cauſæ adæquatæ effectuum compoſſibilium, poſſunt coniungi tales effectus, concedo: effectuum incompoſſibilium, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam: In quolibet liberè operante coniunguntur cauſæ adæquatæ actuum oppoſitorum, & tamen actus oppoſiti non poſſunt coniungi, puta amor, & odium eiuſdem obiecti, quia ſunt mutuò incompoſſibiles; ergo vt

duo

duo effectus poſſint coniungi, non ſufficit, vt cauſæ adæquatæ poſſint coniungi, ſed requiritur, vt ipſi effectus non ſint incompoſſibiles, & oppoſiti; ſed actus opinionis, vtpotè includens actualem formidinem, eſt incompoſſibilis cum actu fidei, & cum omni actu certo circa idem obiectum materiale, vt probatum eſt; ergo licèt ſyllogiſmus fidei poſſit coniungi cum ſyllogiſmo probabili, tamen actus fidei certus non poteſt coniungi cum actu opinionis circa idem obiectum materiale. Confirmatur: nam ſyllogiſmus merè probabilis, ac actu dubitans, ac formidans de veritate præmiſſarum eſt cauſa adæquata conclusionum actu dubitantium de ſuo obiecto materiali, & tamen talis ſyllogiſmus poteſt coniungi cum ſyllogiſmo fidei, concluſio autem actu formidans non poteſt coniungi cum actu fidei circà idem obiectum materiale, vt fatentur aduerſarij; ergo doctrina, & diſtinctio tradita admittenda etiam eſt ab aduerſarijs. Addo, quod ſicut tractio, qua ego traho baculum E.G. ad vnam partem, puta ad partem orientalem, eſt cauſa adæquata motus baculi ad partem orientalem pro caſu, pro quo baculus non trahatur æquali, vel maiori vi ad aliam partem, puta ad occidentalem: pro caſu verò, pro quo baculus trahatur æquali, vel maiori vi ad partem occidentalem, non eſt cauſa adæquata motus ad partem orientalem, adeòque cauſa adæquata motus ad partem orientalem completur per negationem tractionis æqualis

ad

Digitized by Google

ad alteram partem; ſic ſyllogiſmus probabilis pro caſu, pro quo non adeſt ſyllogiſmus fidei, & imperium voluntatis determinans ad aſſenſum certum, eſt cauſa adæquata concluſionis probabilis; pro caſu autem, pro quo intellectus per ſyllogiſmum fidei, & per imperium voluntatis determinatur ad aſſenſum certum, non eſt cauſa adæquata aſſenſus probabilis circà idem obiectum materiale, adeòque cauſa adæquata aſſenſus opinatiui vltrà ſyllogiſmum probabilem includit negationem determinationis ad actum certum circà idem obiectum materiale.

32. Ad 2. nego maiorem vniuerſaliter ſumptam, vel claritatis gratia illam diſtinguo: cum imperfectum eſt diſpoſitio merè tranſiens, & per modum viæ ad perfectum, poteſt coniungi cum perfecto, nego maiorem; ſi ſit diſpoſitio permanens, concedo: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Plures formæ imperfectæ ſunt diſpoſitiones merè tranſeuntes ad formas perfectas, ac proinde non poſſunt coniungi cum formis perfectis: E. G. forma oui, quæ eſt imperfecta, eſt diſpoſitio tranſiens ad formam perfectam pulli, ideòque eſt incompoſſibilis cum forma perfecta pulli in eadem materia: idemque proportionaliter dic de formis omnium ſeminum. Dubitatio actualis eſt incompoſſibilis cum certitudine, licèt ſit diſpoſitio ad inueniendam certitudinem; ſiquidem intellectus per hoc, quod bene dubitet, & ſuſpicetur, diſponitur ad acquirendam

dam certitudinem de rebus. In caſu noſtro fides humana, & omnis actus opinatiuus nitens motiuo merè probabili, licet ſit diſpoſitio ad actum certum, tamen quia includit aliquam formidinem actualem, non poteſt coniungi cum actu certo circa idem obiectum materiale. Apprehenſio è conuerſo poteſt, ac debet coniungi cum iudicio, quia non eſt diſpoſitio tranſiens, ſed permanens, ſiquidem non poſſumus ferrè iudicium de eo, quod eodem inſtanti non apprehendamus; ſicut non poſſumus velle quod eodem tempore non cognoſcamus.

33. Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem. Ad probationem nego maiorem, ac dico, quod actus opinionis, & fidei differunt per hoc, quod actus fidei excludit formidinem, actus autem opinionis vtpotè nitens motiuo fallibili, formidinem non ſolum non excludit, ſed etiam includit, vt probatum eſt ex profeſſo.

34. Dices: peccatum veniale differt à mortali per hoc, quod peccatum mortale excludat gratiam, veniale gratiam non excludat, licèt nec includat; ergo actus opinatiuus differt à certo per hoc, quod aſſenſus certus excludat formidinem, aſſenſus opinatiuus non excludat, licet neque includat.

35. Reſpondeo, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia peccatum veniale differt à mortali per hoc, quod peccatum mortale eſt grauis offenſa Dei, adeòque excludit gratiam, & amicitiam diuinam:

pec-

peccatum autem veniale eſt leuis tranſgreſſio legis; ſed ex hoc, quod peccatum veniale ſit leuis ſolum tranſgreſſio legis, ſequitur quidem, quòd non excludat gratiam, at nullo pacto ſequitur, quòd gratiam includat; ergo &c. At actus opinatiuus differt à certo per hoc, quod actus opinatiuus nititur adæquatè fundamento, & motiuo fluctuante; ſed ex hoc, quod actus nitatur adæquatè fundamento, & motiuo fluctuante, ſequitur, vt non ſolum, nõ excludat fluctuationem, & formidinem, ſed vt illam includat, & actu fluctuet, vt probatum eſt; ergo &c.

36. Ad 4. nego maiorem. Cum Mathematicus aliquam propoſitionem non demonſtrauit, non poteſt habere certitudinem, ſed ſolum opinionem de hoc, quòd illam demonſtrauerit, ſiquidem de falſis non poteſt haberi certitudo, ſed ſola opinio; ſed opinio cum nitatur motiuo fluctuante, & fallibili, ſemper includit aliquam ſaltem leuiſſimam, & vix diſcernibilem fluctuationem, & formidinem; ergo Mathematicus cum falsò exiſtimat ſe aliquam propoſitionem demonſtraſſe, formidat actu, vtrum demonſtrauerit; ſed ſi formidat actu de demonſtratione, formidat actu de ijs, quæ ſe exiſtimat demonſtraſſe; ergo &c.

37. Ad 5. concedo, quòd cum aduertimus aliquid eſſe de fide, ac nos de illo non poſſe licitè formidare, non poſſumus illi aſſentiri per actum nitentem purè fallibili fundamento, ſed tenemur aſſentiri,

vel

vel per actum nitentem adæquatè motiuo infallibili fidei, vel per actum nitentem motiuo fallibili vt coniuncto cum motiuo infallibili fidei, quem actum conceſſimus eſſe poſſibilem in reſponſione ad 5. quæſt.

38. Ad 6. concedo antecedens, & nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia ad fidem requiritur, & ſufficit, vt aſſentiatur obiecto ſimpliciter obſcuro; ſed complexum, cuius non omnes, ſed aliquæ ſolum partes ſint euidentes, ſimpliciter eſt obſcurum; ergo per fidem poſſumus aſsentiri complexo, cuius aliquæ partes ſint euidentes, ac proindè actus fidei poteſt coniungi cum actu euidenti circa obiectum materiale partiale. E conuerſo cùm per fidem aſsentimur alicui complexo, aſsentimur certò toti complexo, & ſingulis eius partibus, vt probatum eſt quæſt. 27. ſed repugnat, vt eidem aſsentiamur certò, & de illo formidemus actu; ergo cum actu fidei non poteſt coniungi actus opinionis de vlla parte complexi; ſiquidem talis actus includeret actualem dubitationem, & formidinem de tali parte, de qua per actum fidei eſsemus certi.

QVAESTIO XXX.

Vtrum, & qua libertate actus fidei ſit liber?

1. PRimò videtur, quod poſitâ conſideratione motiuorum, propter quæ

reli-

religio noſtra apparet vt euidenter credibilis, non poſſimus ſuſpendere aſsenſum fidei, adeòque quod ex illa ſuppoſitione aſsenſus fidei neque ſit liber quoad exercitium. Poſita enim ſufficienti applicatione potentiæ viſiuæ, & oculi ad obiectum viſibile, nôn poſsumus ſuſpendere viſionem; ergo poſita applicatione intellectus ad obiectum credibile, non poſsumus ſuſpendere aſsenſum; ergo ſicut tota libertas videndi conſiſtit in hoc, vt poſſimus oculum applicare, vel non applicare obiecto viſibili, ſic tota libertas credendi conſiſtit in hoc, vt poſſimus per conſiderationem motiuorum applicare, vel non applicare intellectum obiecto credibili, & credendo.

2. Secundò videtur, quod ſaltèm actus fidei, poſita conſideratione motiuorum, non ſit liber quoad ſpecificationem. Vt enim ſit liber quoad ſpecificationem, requiritur, vt poſſimus iudicare religionem noſtram eſse falſam; ſed poſito, quod cognoſcamus euidenter religionem noſtram eſse prudenter credibilem, & credendam, ac non niſi imprudenter, & ſtultè poſse aſseri illam eſse falſam, non poſsumus iudicare religionem noſtram eſse falſam; ergo &c. Probatur minor: nam intellectus non poteſt ferre iudicium, quod euidenter cognoſcit eſse prorsùs improbabile, ſtultum, & imprudens.

3. Reſpondeo circa libertatem fidei plures poſse fieri quæſtiones. Prima eſt, vtrum actus fidei ſit liber immediatè?

Reſ-

4. Reſpondeo negatiuè cum omnibus fere Theologis contra Durandum. Probatur: nam ſoli actus eliciti à potentia libera poſſunt eſſe immediatè liberi, itàut procedant à principio proximo indifferenti; ſed ſola voluntas eſt potentia libera, intellectus autem eſt potentia neceſſaria, vt diſput. 21. de actibus humanis probauimus contra Durandum; ergo cum actus fidei ſit actus intellectus, non poteſt eſſe immediatè liber, ſed ſolum mediatè per denominationem ab actu voluntatis, quo liberè volumus credere.

5. Secunda quæſtio eſt, vtrum poſſimus liberè applicare, vel non applicare intellectum ad conſideranda, vel non conſideranda motiua fidei.

6. Reſpondeo affirmatiuè, vt docent omnes, & patet experientia. Addo, quod hac libertate etiam plurimi actus euidentes ſunt liberi; E.G. quia liberè conſidero demonſtrationes mathematicas, aſſenſus euidens concluſioni mathematicæ eſt liber: & in caſu noſtro aſſenſus, quo euidenter cognoſcimus noſtram religionem eſſe credibilem, & credendam, ſolet eſſe liber ſaltem quoad exercitium, quia auocando intellectum à conſideratione motiuorum, poſſumus impedire talem aſſenſum.

7. Tertia quæſtio eſt, vtrum poſſimus liberè non aſſentiri alicui veritati, dum apparet nobis euidenter?

8. Reſpondeo negatiuè, vt dixi etiam quæſtione 63. Logicæ, & vt patet experientia; alioquin qui commiſit homici-

dium

dium E. G. & de eo interrogatur à Iudice, poſſet illud non fateri non ſolum Iudici, ſed etiam ſibi ipſi, ſuſpendendo aſſenſum, quo intra ſuam conſcientiam dicat ſe feciſſe homicidium. Hinc ſequitur, quod cum infidelibus, & hæreticis ſufficienter proponuntur motiua noſtræ religionis, non poſſunt ſuſpendere aſſenſum, ſeu dictamen conſcientiæ, quo interius iudicent ſe obligari ad credendam noſtram religionem. A fortiori non poſſumus negare aliquam veritatem, dum apparet euidenter.

9. Quarta quæſtio eſt, vtrum neceſſitemur ad aſſentiendum alicui veritati non apparenti euidenter, ſed ſolum probabiliter, vel credibiliter?

10. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia intellectus nunquam neceſſitatur ad aſſenſum, niſi conuincatur; ſed ſola euidentia habet vim conuincendi intellectum; ergo &c. Hinc ſequitur, quod quia ex dictis non probatur euidenter, ſed ſolum credibiliter noſtram religionem eſſe veram, intellectus non neceſſitatur ad credendum noſtram religionem eſſe veram, adeòque etiam poſita cognitione euidenti de credibilitate noſtræ religionis, poſſumus non credere, ac proindè liberè credimus, ſaltem libertate quoad exercitium.

11. Quinta quæſtio eſt, vtrum vt intellectus aſſentiatur obiecto apparenti non euidenter, ſed ſolùm probabiliter, vel credibiliter, requiratur poſitiuum imperium

volun-

voluntatis: an ſufficiat, vt voluntas non impediat aſsenſum?

12. Reſpondeo probabilius eſse, quod requiratur poſitiuum imperium voluntatis. Ratio eſt, quia intellectus, cum non conuincitur, remanet indeterminatus; ſed cum obiectum non apparet euidenter, intellectus non conuincitur; ergo cum obiectum non apparet euidenter, intellectus remanet indeterminatus; ſed cum intellectus remanet indeterminatus, vt aſſentiatur, indiget poſitiuo imperio voluntatis determinantis, eo pacto, quo potentia motiua cum eſt indeterminata ad ambulandum, vt ambulet, indiget poſitiuo imperio voluntatis; ergo &c.

13. Dices: multis obiectis ineuidentibus aſſentimur ſine imperio voluntatis; ergo &c.

14. Reſpondeo, diſtinguo antecedens; ſine poſitiuo imperio diſcernibili, tranſeat: indiſcernibili, nego. Sicut non poſſumus exercere vllum motum ſpontaneum, puta ambulandi, fricandi barbam &c. ſine poſitiuo imperio voluntatis, & tamen talia imperia ſæpè ſunt indiſcernibilia; ſic nulli obiecto ineuidenti poſſumus aſſentiri ſine imperio ſaltem indiſcernibili.

15. Addo, quod ex ſpecialibus rationibus actus fidei non poteſt elici ſine poſitiuo imperio voluntatis, vt contra opinionem, quæ tribuitur Scoto, docent communiter Theologi, quos refert Cardinalis de Lugo diſp. 10. ſect. 1. num. 3. Obiecta enim ineuidentia non poſſumus credere

Digitized by Google

certò, & ſuper omnia, excludendo omnem dubitationem, & formidinem, ſine imperio voluntatis; ſed per fidem Theologicam obiecta ineuidentia credimus certò ſuper omnia, & ſine vlla dubitatione, & formidine; ergo &c. Confirmatur: nam experiatur vnuſquiſque, vtrum abſque imperio voluntatis poſſit firmiſſimè credere, Deum eſſe trinum, & vnum.

16. Sexta quæſtio eſt, vtrum ad credendum fide theologica, requiratur, vt actus, quo volumus credere, ſit honeſtus, & ſupernaturalis?

17. Reſpondeo affirmatiuè cum communiori opinione Theologorum, quos refert, & ſequitur Cardinalis de Lugo, de fide diſp. 10. ſect. 1. num. 3. Ratio eſt, quia cum actus fidei theologicæ debeat eſſe ſupernaturalis, debet imperari per imperium voluntatis eiuſdem ordinis, adeòque honeſtum, & ſupernaturale. Ideò Concilium Arauſicanum ſecundum can. 5. dicit: *ſiquis ſicut augmentum, ſic etiam initium fidei, ipſumque credulitatis affectum, non per gratiæ donum, ſed naturaliter nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis Dogmatibus Aduerſarius probatur.*

18. Dices: quid ſi quis velit credere ex motiuo vanæ gloriæ, adeoque per actum peccaminoſum, & merè naturalem?

19. Reſpondeo, quod credet fide humana, ac merè naturali: & quia probabile eſt, quod ſola fides thologica poſſit vltimò reſolui in authoritatem Dei reuelantis, ideò probabile eſt, quod credet per actum,

qui

qui non reſoluatur vltimò in authoritatem Dei reuelantis, ſed in motiua humana. Voluntas porrò ſupernaturalis credendi vocari ſolet pia affectio, & pia credulitas: habitus per ſe infuſus inclinans ad volendum credere propter ipſam honeſtatem credendi, vocari ſolet habitus piæ affectionis, ſeu piæ credulitatis, & infunditur ſimul cum habitu fidei, amittitur, cum amittitur habitus fidei, ideòque annexus eſt habitui fidei.

20. Dices: qui poteſt & vult credere fide theologica, credit fide theologica; ſed qui ex motiuo vanæ gloriæ imperat ſibi actum fidei theologicæ, poteſt, & vult credere fide theologica; ergo &c.

21. Reſpondeo, diſtinguo maiorem: qui poteſt, & voluntate proportionata vult credere fide theologica, credit fide theologica, concedo: voluntate improportionata, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Poſſumus credere fide theologica, ſi velimus voluntate proportionata, hoc eſt honeſta, & ſupernaturali: non autem ſi velimus voluntate peccaminoſa, adeòque improportionata.

22. Septima quæſtio eſt, vtrum cum cognoſcimus euidenter religionem noſtram eſſe prudenter credibilem, & credendam, ac non poſſe negari, niſi imprudenter, non ſolum ſimus liberi quoad exercitium, ità vt poſſimus non credere, ſed etiam quoad ſpecificationem, ità vt poſſimus diſcredere, affirmando religionem

noſtram eſſe falſam?

23. Reſpondeo affirmatiuè. Probatur: nam cum voluntati proponuntur motiua, tùm ad eligendam obſeruantiam, tùm ad eligendam tranſgreſſionem præcepti, etiamſi cognoſcamus euidenter nos debere eligere obſeruantiam præcepti, tranſgreſſionem autem non poſſe eligere, niſi imprudenter, ſumus liberi non ſolum ad eligendam, vel non eligendam obſeruantiam præcepti, ſed etiam ad eligendam obſeruantiam, vel tranſgreſſionem præcepti; ergo cum intellectui proponuntur motiua, & rationes, tùm ad affirmandum, quod religio noſtra ſit vera, tùm ad affirmandum, quod ſit falſa, licet cognoſcamus euidenter, quod prudenter debemus credere religionem noſtram eſſe veram, & ſolum imprudenter poſſumus iudicare, quod ſit falſa, tamen ſumus liberi non ſolum ad credendum, & non credendum, ſed etiam ad credendum religionem noſtram eſſe veram, & ad affirmandum, quod ſit falſa. Intellectus igitur, & voluntas conueniunt in hoc, quod cum habent motiua in vtramque partem, habent libertatem non ſolum quoad exercitium, ſed etiam quoad ſpecificationem: differunt in hoc, quod voluntas ita eſt libera, vt per ſe ipſam poſſit ſeipſam determinare; intellectus autem non poſſit determinare ſeipſum, ſed debeat determinari dependenter ab imperio voluntatis.

24. Concluditur, quod ad actum fidei ſumus

ſumus multiplicetur liberi. Primò poſſumus intellectum liberè applicare, vel non applicare conſiderandis motiuis. Secundò poſſumus applicare conſiderandis efficacius motiuis pro hac, vel pro illa parte. Tertio poſita euidenti cognitione de credibilitate, & de obligatione credendi, poſſumus credere, vel non credere, ſed ſuſpendere aſſenſum. Quartò poſſumus credere ſuper omnia, vel non ſuper omnia, & etiam dubitare. Quintò demum poſſumus credere, vel diſcredere, affirmando religionem noſtram eſſe falſam.

25. Ad 1. concedo antecedens, & diſtinguo conſequens; ergo poſita applicatione intellectus ad obiectum credibile apparens euidenter, non poſſumus ſuſpendere aſſenſum, concedo: apparens ineuidenter, nego conſequentiam. Sicut poſita applicatione oculi ad obiectum viſibile, non poſſumus ſuſpendere viſionem, ſic poſita applicatione intellectus ad obiectum apparens euidenter, non poſſumus ſuſpendere aſſenſum euidentem: ſiquidem aſſenſus euidens eſt quædam viſio intellectualis, qua videmus obiectum ità ſe habere. At poſita applicatione intellectus ad obiectum apparens ineuidenter, de quo proinde non videmus, quo pacto ſe habeat, poſſumus ſuſpendere aſſenſum, præſertim ſi habeamus rationes pro vtraque parte.

26. Ad 2. reſpondeo primò argumentum nimis probare. Primò enim probat, quod cum cognoſcimus euidenter nos non poſſe, niſi ſtultè, & imprudenter ſuſ-

Digitized by Google

pendere aſſenſum fidei, non poſſumus ſuſpendere aſſenſum. Sicut enim intellectus non poteſt ferrè iudicium, quod euidenter cognoſcit eſſe ſtultum, & imprudens, ſic non poteſt ſuſpendere iudicium ſuſpenſione, quam euidenter cognoſcat eſſe ſtultam, & imprudentem. Secundò probat, quod dum cognoſcimus euidenter nos non poſſe niſi ſtultè, & imprudenter dubitare de veritate fidei, neque poſſumus dubitare: ſiquidem non poſſumus dubitare dubitatione, quam euidenter cognoſcamus eſſe ſtultam, & imprudentem. Tertiò probat, quod cum euidenter cognoſcimus nos non poſſe tranſgredi præceptum, niſi ſtultè, & imprudenter, non poſſumus eligere tranſgreſſionem præcepti. Nam non poſſumus facere electionem, quam euidenter cognoſcamus eſſe ſtultam, & imprudentem.

27. Reſpondeo ſecundò directè nego minorem, & diſtinguo antecedens probationis diſtinctione, qua poteſt etiam diſtingui minor: intellectus non poteſt ferrè iudicium, quod euidenter cognoſcit eſſe imprudens, & ſtultum phyſicè, concedo: moraliter tantum, nego. Imprudens, & ſtultum moraliter eſt, quod fieri non poteſt, niſi peccando, & operando contra regulas honeſti: prudens moraliter eſt, quod fieri poteſt, operando iuxta regulas honeſti. Imprudens, & ſtultum phyſicè eſt, quod non poteſt fieri ab homine ſanæ mentis: prudens phyſicè eſt, quod poteſt fieri ab homine ſanæ mentis, ſi nolit operari iuxta regu-

regulas honeſti. Intellectus poteſt ferre iudicium, quod euidenter cognoſcat eſse ſtultum, & imprudens moraliter, itàut non poſſit fieri, niſi peccando, & operando contra regulas honeſti, ac de facto cum quis prorumpit in iudicium temerarium, cognoſcens illud eſſe temerarium, facit iudicium, quod euidenter cognoſcit eſse ſtultum, & imprudens moraliter, hoc eſt peccaminoſum, & contra regulas honeſti. At nõ poteſt ferre iudicium, quod euidenter cognoſcat eſse imprudens phyſicè, ita vt fieri non poſſit ab homine ſanæ mentis. In caſu noſtro cognoſcimus euidenter non poſse aſseri noſtram religionem eſse falſam, niſi ſtultè, & imprudenter in genere morali, non autem in genere phyſico; immò cognoſcimus, quod rationes ſuadentes falſitatem noſtræ religionis poſsunt mouere homines phyſicè ſapientes, & prudentes, qui nolint operari iuxtà regulas honeſti, ad aſserendum noſtram religionem eſse falſam. Confirmatur ſolutio: nam licet non poſſimus facere electionem, quam euidenter cognoſcamus eſse ſtultam, & imprudentem phyſicè,ità vt fieri nequeat ab homine ſanæ mentis, tamen poſsumus facere electiones peccaminoſas, cognoſcendo euidenter illas eſse moraliter ſtultas, & imprudentes; ergo à pari.

28. Dices: homo ſanæ mentis non poteſt dicere: ſimpliciter, & abſolutè probabilius eſt, religionem chriſtianam *eſſe veram, ſed ego exiſtimo illam eſſe falſam*; ergo dum cognoſcimus euidenter probabilius,

& credibilius eſſe, noſtram religionem eſſe veram, non poſſumus iudicare illam eſſe falſam.

29. Reſpondeo, diſtinguo antecedens: niſi pro falſitate religionis habeat credibilitatem phyſicam diuerſæ rationis, tranſeat: ſi habeat credibilitatem phyſicam diuerſæ rationis, nego. Homo ſanæ mentis, dum tranſgreditur præceptum ieiunandi E.G. dicit: *ſimpliciter, & abſolutè eligibilius eſt ieiunare; ſed ego volo eligere oppoſitum minus eligibile*; ergo à pari. Ratio eſt, quia ſicut eligibilitates ſunt diuerſæ rationis, ſic credibilitates; ergo ſicut voluntas, licet honeſtum ſit ſimpliciter, & abſolutè eligibilius iucundo, tamen quia eligibilitas iucundi eſt diuerſæ rationis ab eligibilitate honeſti, minorem eligibilitatem iucundi poteſt præferre maiori eligibilitati honeſti; ſic licet credibilitas noſtræ religionis ſit maior credibilitate purè phyſicà de falſitate noſtræ religionis, tamen quia ſunt credibilitates diuerſæ rationis, ſiquidem iſta eſt credibilitas naturalis, & ſenſui accõmodatior, poteſt intellectus ex imperio voluntatis præferre credibilitatem naturalem purè phyſicam, & minorem, credibilitati ſupernaturali multò maiori.

30. Confirmatur: nam ſæpè credibilia ſecundum ſenſum, & imaginationem, præferimus credibilioribus ſecundum rationem; ergo credibilia per rationes purè naturales poſſumus præferre credibilibus ſecundum rationes ſupernaturales, quæ euidenter cognoſcamus eſſe credibiliora ſimpliciter;

ſimpliciter; & tunc iudicamus ſecundum ſapientiam, & prudentiam carnis, de qua dicit Apoſtolus ad Rom. 8. *Prudentia carnis mors eſt: ſapientia carnis inimica eſt Deo.*

QVAESTIO XXXI.

Vtrum fides diuina ſit ità certa, vt per illam non poſſimus credere aliquid falſum?

1. VIdetur, quod fide diuina poſſimus credere aliquid falſum: primò quia fide diuina poſſumus credere omnia à Deo reuelabilia; ſed Deus de potentia abſoluta poteſt reuelare aliquid falſum, vt docent Ocamus in 2. quæſt. 1. artic. 8. & alij, quos refert Cardinalis de Lugo diſp. 4. ſect. 2. ergo &c.

2. Secundò fidelis omnia illa, quæ euidenter cognoſcit eſſe prudenter credibilia, & credenda, poteſt, ac debet credere fide diuina; ſed fidelis poteſt euidenter cognoſcere eſſe credibilia, & credenda quædam falſa; ergo &c. Probatur minor: nam cum Parochus ſimul cum articulis veris proponit ruſtico aliquid falſum, puta Spiritum Sanctum fuiſſe incarnatum, ruſticus cognoſcit euidenter ſe obligari ad credendum etiam illud falſum.

3. Tertiò ſi dicatur, quod tunc articulus falſus creditur actu fidei humanæ, & acquiſitæ, non autem infuſæ, contra eſt,

nam per actum charitatis infuſæ poſſumus dare eleemoſynam non ſolum pauperi vero, ſed etiam pauperi ficto, quem prudenter exiſtimemus eſſe pauperem; ergo per actum fidei infuſæ poſſumus credere non ſolum articulum verum, ſed etiam falſum, quem prudenter exiſtimemus eſſe verum, & à Deo reuelatum.

4. Quartò Iudæi antè Incarnationem poterant fide diuina credere Meſſiam nondum veniſſe, ſed venturum; ſed poterant in eodem, vel ſimili actu fidei perſeuerare poſt incarnationem factam quidem, ſed adhùc occultam; in eo autem caſu talis actus fidei fuiſſet falſus; ergo &c.

5. Reſpondeo cum omnibus Theologis, fidem diuinam eſſe ità certam, vt non poſſimus fide diuina credere vllum falſum.

6. Probatur primò: nam cognitio fallibilis, & falſa non poteſt eſſe certa; ſed fides diuina eſt certa; ergo &c. Probatur minor ex Scriptura, & Patribus. 1. ad Timotheum 1. *Scio cui credidi, & certus ſum*: Actorum 26. *ſecundum certiſſimam ſectam noſtræ religionis*: Baſilius in moralibus regula 80. cap. 21. *Fides eſt certiſſima animi expletio de diuinorum veritate verborum*: Chryſoſtomus homil. 21. in cap. 11. ad Hebræos: *Fides dici non poteſt, niſi circa ea, quæ non videntur, certitudinem quis ampliùs habeat, quam circa ea, quæ videntur*: Bernardus epiſt. 190. *Fides eſt opinio, ſed in veritate certa ſubſiſtit*: Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 9. *cum nullus*

ſcire

ſcire valeat certitudine fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum. Propter hæc, & alia teſtimonia, & præcipuè propter vltimum Tridentini exiſtimo de fide, quod fides ſit certa certitudine infallibilitatis ità, vt non non poſſit illi ſubeſſe falſum, hoc eſt ità, vt fide diuina non poſſimus credere aliquid falſum.

7. Probatur ſecundò: nam actus indifferens ad credenda vera, & falſa, non debet eſſe determinatus ad credendum certo, & ſine formidine falſitatis, immò prudenter debet formidare de falſitate eorum, quæ credit; ſed fides diuina eſt habitus determinatus ad credendum ſine vlla formidine falſitatis; ergo &c.

8. Probatur tertiò: nam ſicut actus virtutis moralis non poteſt eſſe malus, & inhoneſtus, ſic actus virtutis intellectualis non poteſt eſſe falſus, ideòque Ariſtoteles 6. Ethicorum cap. 3. cum dixiſſet virtutem intellectualem eſſe habitum, *quo affirmando, aut negando verum anima dicit*, aſſerit exiſtimationem, & opinionem non eſſe virtutes; *nam exiſtimatione, & opinione fieri poteſt, vt mentiamur*: ſed fides eſt virtus intellectualis, & quidem ſupernaturalis, & infuſa, vt docent omnes, & vt dictum eſt quæſtione quarta; ergo &c.

9. Probatur quartò: nam, vt patet ex authoritatibus Scripturæ, & Patrum allatis quæſt. 12. Fides eſt, per quam ità credimus Deo, vt Spiritus Sanctus per internam illuminationem doceat nos ſupernaturaliter ea, quæ credimus; ergo ſicut re-

Digitized by Google

pugnat, vt Spiritus Sanctus doceat nos falſa, ſic repugnat, vt fide diuina credamus aliquid falſum. **Fides ergo eſt certiſſima certitudine infallibilitatis fundata in infallibilitate luminis, & motiui, ſeu obiecti formalis mouentis ad aſſenſum, ſiquidem non poteſt quicquam credere, niſi Spiritu Sancto interius id docente, & reuelante, ac per internam illuminationem mouente ad aſſenſum.**

10. Ad 1. Quidam aſſerunt Priſcillianiſtas, de quibus agit Auguſtinus libro contra Mendacium, cap. 2. & libro de Hæreſibus, Hæreſi 70. docuiſſe Deum non ſolùm poſſe mentiri, ſed etiam pluries eſſe mentitum: ac eumdem errorem Armenis tribuit Vido Carmelita libro de Hæreſibus, Hæreſi 30. licèt Alphonſus de Caſtro libro de Hæreſibus, verbo *Deus*, Hæreſi 3. putet Armenos ab hoc errore fuiſſe immunes. Sed cuiuſcunque fuerit hæc opinio, primò eſt hæretica, cum manifeſtè repugnet Scripturæ. Nam numerorum 23. dicitur: *Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur*: Ad Hæbr. 6. *Impoſſibile eſt mentiri Deum*: Ad Rom. 3. *eſt autem Deus verax: omnis autem homo mendax*. Secundò eſt blaſphema; nam vnuſquiſque ſi illi dicatur, *mentiris*, vel *mentitus fuiſti*, exiſtimat ſibi infligi contumeliam; ergo qui dicit Deum mentitum fuiſſe, eſt contumelioſus, & blaſphemus in Deum. Tertiò repugnat lumini naturæ. Euidens enim eſt Deum habere omnes perfectiones ſimpliciter ſimplices, & ſimiliter eſt euidens ſummam

vera-

Digitized by Google

veracitatem, per quam quis non poſſit mentiri, neque falſum dicere, eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem. Quartò ſequeretur Deum non eſſe dignum ſumma fide. Nam non debetur ſumma fides ei, qui poteſt mentiri, & falſum dicere.

11. Ocamus in 2. quæſt. 2. artic. 8. & alij, quos refert Cardinalis de Lugo, diſp. 4. ſect. 2. docuerunt Deum nunquam eſſe mentitum, aut falſum dixiſſe, nec de potentia ordinaria poſſe mentiri, poſſe tamen mentiri, & falſum dicere de potentia abſoluta. Gabriel in 3. diſtint. 12. quæſt. vnica inſinuat Deum poſſe falſum dicere ſcienter, ſed non poſſe mentiri, quia mentiri eſt falſum dicere loquutione inordinata; repugnat autem Deo, qui eſt prima regula, locutio inordinata.

12. Hæc opinio communiter reijcitur â Theologis, & cenſetur, vel hæretica, vel erronea. Valent ſiquidem contra illam argumenta allata, & ſequitur fidem noſtram non poſſe eſſe certam. Eatenus enim certò credimus Deo, quatenùs exiſtimamus, Deum non poſſe mentiri, nec falſum dicere; ergo ſi poteſt mentiri, vel falſum dicere, non poſſumus certò credere. Neque dicas, quòd certò credimus Deo, quia reuelauit ſe de facto nunquam eſſe mentitum, nec mentiturum, aut dicturum falſum. Nam ſi Deus poteſt de potentia abſoluta mentiri, vel falſum dicere, poſſumus dubitare, vtrum mentitus fuerit, dum reuelauit ſe nunquam fuiſſe mentitum, aut mentiturum.

Dices:

Digitized by Google

13. Dices: Authores contrariæ ſententiæ exiſtimabant Deum poſſe dicere falſum, & tamen cum eſſent catholici, credebant certò noſtram religionem eſſe veram; ergo ad certitudinem fidei non requiritur, vt exiſtimemus Deum non poſſe mentiri, nec falſum dicere.

14. Reſpondeo, diſtinguo conſequens: ad certitudinem fidei, non requiritur, vt practicè, & ſub aliquo conceptu exiſtimemus Deum non poſſe mentiri, nego: ſpeculatiuè, & ſub alio conceptu æquiuoco, tranſeat. Authores relati, dum credebant, practicè exiſtimabant Deum eſſe dignum ſumma fide; ſed Deum eſſe dignum ſumma fide includit, Deum non poſſe mentiri; ergò practicè exiſtimabant Deum non poſſe mentiri, licet ſpeculatiuè dicerent, Deum poſſe mentiri, hoc eſt poſſe ponere aliquod ſignum rei falſæ, quod non ſufficit ad dicendum falſum, & ad mentiendum, ideòque patiebantur aliquam æquiuocationem in conceptu mendacij, & falſæ locutionis.

15. Ad 2. nego minorem. Fidelis debet quidem conari ad credendum fide diuina ea, quæ euidenter cognoſcit eſſe prudenter credibilia, & credenda, ſed quæ non ſunt vera, & diuinitùs reuelata non poteſt credere fide diuina, ſed ſolum fide humana, & acquiſita, quæ non reſoluatur vltimò in diuinam reuelationem, ſed in motiua humana; fide autem diuina poteſt credere ſolum ea, quæ ſunt vera, & quæ à Deo docetur interius. Hinc ſequitur

actum

actum fidei diuinæ, & infuſæ ſemper differre ex obiecto formali ab actu fidei non diuinæ. Ratio eſt, quia actus fidei diuinæ reſoluitur vltimò in diuinam reuelationem, tanquam in obiectum formale: actus verò, qui non ſit fidei diuinæ, non reſoluitur vltimò in diuinam reuelationem, tanquam in obiectum formale.

16. Ad 3. concedo antecedens, & nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia ad virtutem voluntatis requiritur, & ſufficit, vt actus eius ſit honeſtus; ſed actus, quo volumus dare, & de facto damus eleemoſynam pauperi ficto, quem prudenter exiſtimamus eſſe pauperem verum, eſt actus honeſtus; ergo poteſt eſſe elicitus â charitate, quæ eſt virtus voluntatis. Proportionaliter ad actum fidei, quæ eſt virtus intellectus, requiritur, vt ſit verus; ſed actus, quo credimus articulum falſum, quem prudenter exiſtimamus eſſe verum, eſt falſus; ergo non poteſt eſſe actus fidei infuſæ, quæ eſt virtus intellectus. Hinc ſequitur, quod in caſu poſito, licet actus, quo credimus articulum falſum, non ſit actus fidei infuſæ, tamen actus, quo volumus credere talem articulum, eſt actus piæ affectionis infuſæ, quæ eſt virtus voluntatis.

17. Ad 4. diſtinguo maiorem. Ante Incarnationem Iudæus poterat credere Meſſiam non veniſſe tempore, quo reuelatum fuerat non veniſſe, ſed venturum poſt, concedo: alio tempore, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſe-

conſequentiam. Iudæi ante Incarnationem poterant credere Chriſtum non veniſſe tempore, quo reuelatum erat non veniſſe; ſi autem in eo, vel ſimili actu perſeueraſſent poſt Incarnationem, talis actus ſemper fuiſſet verus, quia ſemper fuiſſet verum Chriſtum non veniſſe pro eo tempore.

QVAESTIO XXXII.

Vtrum ad credendum Fide Diuina requiratur, vt credenda proponantur tali credibilitate, vt æquali proponi non poſſit vllum falſum?

1. VIdetur non requiri: primò quia æquali credibilitate à Parochis Lutheranis E. G. pueris, & ruſticis proponuntur falſa dogmata lutheraniſmi, ac à Parochis Catholicis proponantur pueris, & ruſticis vera dogmata catholica; ſed hæc credibilitas eſt ſufficiens ad hoc, vt pueri, & ruſtici catholici credant fide diuina dogmata catholica; ergo ad credendum fide diuina non requiritur, vt credenda proponantur tanta credibilitate, vt æquali non poſſit proponi vllum falſum.

2. Secundò cum Parochus proponit ruſtico duo dogmata, alterum verum, puta Incarnationem Verbi, alterum falſum, puta Incarnationem Spiritus Sancti, æquali credibi-

dibilitate eſt prudenter ab illo ruſtico credibile, & credendum dogma falſum, ac verum; ſed dogma verum poteſt credi fide diuina; ergo &c.

3. Reſpondeo cum Suario diſput. 3. ſect. 13. num. 9. contra Cardinalem de Lugo diſp. 4. ſect. 6. num. 83. & ſequentibus: ad credendum fide diuina, & ſuper omnia, requiritur, vt credenda proponantur tanta credibilitate, vt æquali credibilitate non poſſit proponi vllum falſum.

4. Probatur primò: nam vt aſſentiamur alicui obiecto certitudine ſcientiæ, requiritur, vt illud proponatur nobis tanta credibilitate, vt æquali non poſſit proponi falſum, ideòque Mathematicus non poteſt certitudine ſcientiæ aſſentiri propoſitioni veræ, quæ proponatur credibilitate non non maiori, quam per paralogiſmum proponi poſſit propoſitio falſa; ergo vt obiectum credamus certitudine fidei, requiritur, vt proponatur tanta credibilitate, vt æquali non poſſit proponi falſum.

5. Probatur ſecundò: nam credibilitas habens prædicatum, quod ſi innoteſceret, deberet inducere prudentem dubitationem, non ſufficit ad certitudinem fidei diuinæ; ſed credibilitas tanta, vt æquali poſſit ſubeſſe falſum, habet prædicatum, quod ſi innoteſeret, deberet inducere prudentem formidinem, & dubitationem; ergo non ſufficit ad certitudinem fidei diuinæ. Probatur minor: nam qui cognoſcit aliquam propoſitionem eſſe prudenter credibilem, & credendam, ſed ſimul aduertit

æquali

æquali credibilitate poſſe ſibi proponi dogmata falſa, eo ipſo debet prudenter dubitare, ne etiam de facto proponatur dogma falſum; eo pacto, quo Mathematicus exiſtimans ſe aliquam propoſitionem demonſtraſſe, ſed aduertens, quod poteſt æqualiter exiſtimare ſe demonſtraſſe, cum paralogizat, debet prudenter dubitare, ne etiam de facto paralogizet.

6. Dices, quod eo ipſo, quod aliquis aduertit credibilitatem eſſe tantam, vt æquali poſſit ſubeſſe falſum, minuitur credibilitas; ergo non eſt mirum, quod non ſufficiat ad certitudinem fidei, licet cum hoc non aduertitur, credibilitas ſit maior, ac proindè ſufficiens ad certitudinem fidei.

7. Sed contra: nam ex hoc ſequitur talem credibilitatem ſufficere ad certitudinem fidei ſolum per accidens, & ex ignorantia, vel inaduertentia alicuius prædicati, quod illi de facto conuenit, nimirum ex ignorantia, vel inaduertentia, quod æquali credibilitati poteſt ſubeſſe falſum; hoc autem eſt abſurdum: nam credibilitas ſufficiens ad fidem non fundatur in ignorantia, vel inaduertentia prædicati, quod illi de facto conueniat.

8. Probatur tertiò: nam vt religio noſtra ſit credenda fide diuina à tota Eccleſia, debet habere tantam credibilitatem, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum, adeòque ſi falſa religio poſſet habere æqualem credibilitatem, ac habeat de facto religio chriſtiana, & catholica, religio chriſtiana, & catholica non eſſet credenda fide diuina;

ergo

ergo ad hoc, vt noſtra religio ſit alicui credenda fide diuina, debet illi proponi tanta credibilitate, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum. Probatur conſequentia. Nam ideò fides totius Eccleſiæ fundari debet in credibilitate tanta, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum, quia fides totius Eccleſiæ debet eſse certiſſima, & excluſiua omnis formidinis; ſed etiam fides vniuſcuiuſque debet eſſe certiſſima, & excluſiua omnis formidinis; ergo &c.

9. Confirmatur: nam cum Deus immediatè reuelat aliquid alicui ab illo credendum fide diuina, debet reuelare credibilitate tanta, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum, adeòque vt Dæmon transfigurans ſe in Angelum lucis non poſſit cauſare credibilitatem æqualem; ergo etiam cum Deus per Parochos, & alios miniſtros Eccleſiæ reuelat aliquid alicui vt credendum fide diuina, reuelat tanta credibilitate, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum.

10. Dicendum ſecundò: credibilitas tanta, vt æquali poſſit ſubeſſe falſum, ſufficit ad credendum fide, quæ ſit inferior diuina, & includat aliquam formidinem ſaltem virtualem, per quam credens ſit paratus recedere à tali actu credendi, ſi maiori credibilitate proponatur oppoſitum.

11. Probatur: nam cum Parocho proponente incarnationem Verbi, & Spiritus Sancti, ruſticus credit incarnationem Spiritus Sancti, credit ita, vt ſit paratus diſcredere incarnationem Spiritus Sancti, ſi Parochus ipſe, vel alius fide dignus paulò

paulò poſt doceat Spiritum Sanctum non eſse incarnatum; ergo etiam incarnationem Verbi credit ita, vt ſit paratus illam diſcredere; ſed cum credimus fide diuina, credimus ita, vt ſimus parati nunquam diſcredere, etiamſi ipſe proponens, vel quilibet homo, aut Angelus proponat oppoſitum, iuxtà illud Apoſtoli ad Galat. 1. *Licet nos ipſi, aut Angelus de Cœlo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema ſit*; ergo &c.

12. Debet aduerti, quod ad credendum fide diuina, requiritur quidem, vt credenda proponantur tanta credibilitate, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum, ſed non requiritur, vt hoc ipſum cognoſcatur euidenter; immò ad obſcuritatem fidei requiritur, vt non cognoſcatur euidenter. Qui enim cognoſcit euidenter credenda proponi tanta credibilitate, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum, cognoſcit euidenter credenda non eſſe falſa, ſed vera.

13. Ad 1. nego minorem, ac dico, quod pueri, & ruſtici catholicorum, cum dogmata catholica proponuntur illis credibilitate non maiori, quam pueris, & ruſticis hæreticorum proponantur dogmata hæretica, poſſunt quidem, ac debent illa credere fide aliqua inferiore, ſed nondum poſſunt, nec debent credere fide diuina, per quam ſint parati nunquam illa diſcredere, etiamſi Angelus de Cœlo euangelizaret aliter, quam euangelizatum eſt.

14. Dices primò: pueris, & ruſticis catholicorum penè nunquam dogmata catho-

catholica proponuntur tanta credibilitate, vt æquali non poſſit proponi falſum; ergo pueri, & ruſtici catholici penè nunquam perueniunt ad credendum fide diuina, quod eſt abſurdum.

15. Reſpondeo, negando antecedens. Apud catholicos ex narrationibus parentum, & domeſticorum, ex inſtructionibus Parochorum, & Magiſtrorum, ex concionibus, ex ſacris imaginibus, ex ceremonijs Eccleſiæ, ex votiuis tabellis, & ex pluribus alijs diuulgata eſt fama conſtantiſſima, quod noſtra religio fuerit promiſſa, & prænunciata per innumera vaticinia, propagata, & confirmata per innumera miracula; quod ſit ſanctiſſima, in eàque fuerint ſemper viri ſanctiſſimi; quod propagata fuerit continua ſucceſſione à Chriſto vſque ad nos; & quod omnibus alijs Sectis conueniunt prorſus oppoſita; ſed hæc fama eſt ſupernaturalis, & æqualis fama non eſt, nec poteſt eſſe in vlla alia ſecta; immò in ſectis hæreticorum eſt fama nouitatis, negationis miraculorum, cum hæretici irrideant miracula: quod earum Authores fuerint viri ſceleſti &c. ergo apud catholicos etiam ſimplices, & ruſtici facilè poſſunt ex hac fama obtinere tantam credibilitatem de veritate religionis catholicæ, vt æqualis non poſſit obtineri in vlla ſecta falſa; obtenta autem ea credibilitate, poſſunt credere fide diuina, accedente præſertim interna illuminatione Spiritus Sancti. Ratio, quare fama æqualis illi, quæ datur pro religione catholica, dari

dari non poſſit pro vlla ſecta falſa, eſt, quia fama proportionatur fundamentis, ex quibus cauſatur; ergo ſicut fundamenta pro fide catholica ſunt tanta, vt æqualia dari non poſſint pro vlla ſecta falſa, ſic fama pro religione catholica eſt tantà, vt æqualis dari non poſſit pro vlla ſecta falſa. De hac autem fama, in qua fundatur potentia credendi fide diuina, loquitur Apoſtolus ad Rom. 13. dicens: *& quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Quia hæc fama eſt ſupernaturalis, credibilitas fundatur in ſignis ſupernaturalibus. Si verò ad aliquam regionem non peruenerit fama ſupernaturalis ſufficiens ad fundandam credibilitatem fidei diuinæ, Deus vt in ea regione religio noſtra reddatur credibilis fide diuina, debet facere noua miracula, vel ſupplere per internas, & extraordinarias illuminationes.

16. Dices ſecundo: per allatam doctrinam explicatur quidem, quo pacto ſimplices, & ruſtici poſſint fide diuina credere noſtram religionem eſſe veram, & ſic implicitè credere omnia eius dogmata, ſed non explicatur, quo pacto poſſint fide diuina credere dogmata particularia; ergo &c.

17. Reſpondeo, negando antecedens. Poſito, quod ſimplices, & ruſtici fide diuina credant noſtram religionem eſse veram, poſsunt fide diuina credere explicitè, & in particulari omnia dogmata, de quibus audiunt fama conſtanti, quod ſint dogmata

mata noſtræ religionis; ſed facilè poſsunt fama conſtanti audire dogmata, quæ continentur in ſigno crucis, in symbolo Apoſtolorum, nec non de exiſtentia Chriſti in Euchariſtia &c. eſse dogmata noſtræ religionis; ergo facile poſsunt illa credere etiam explicitè fide diuina. Quia tamen non ſatis percipiunt ſenſum plurium dogmatum, illa credunt in eo ſenſu, in quo creduntur ab Eccleſia. Dogmata, quæ proponuntur à Parochis, vel à Magiſtris ità, vt adhuc qui inſtruuntur, ex fama conſtanti non ſciant illa credi ab Eccleſia catholica, poſsunt, ac debent credere fide inferiori, & quaſi conditionata, ſi creduntur ab Eccleſia, ità vt ſint parati diſcredere, ſi fama conſtanti inueniant, illa non credi ab Eccleſia. Addo, quod cum noſtra religio, eiuſque dogmata proponuntur per talem famam, vt æquali non poſſit ſubeſse falſum, Deus de lege ordinaria dat internam illuminationem neceſsariã ad credendum fide diuina; cum non proponuntur tali fama, vt æquali non poſſit ſubeſse falſum, Deus de lege ordinaria non dat talem internam illuminationem; poteſt tamen illam dare extraordinariè, & tunc licet credibilitas externa ſit tanta, vt æquali poſſit ſubeſse falſum, credibilitas interna per extraordinariam illuminationem Spiritus Sancti eſt tanta, vt æquali non poſſit ſubeſſe falſum, ideòque eſt ſufficiens ad credendum fide diuina.

18. Ad 1. nego minorem. Ex dictis vt ruſticus fide diuina credat incarnationem Verbi,

Verbi, debet illi ex fama, cui non poſſit ſubeſſe falſum, innoteſcere incarnationem Verbi credi ab Eccleſia; ſed in caſu poſito Incarnatio Verbi non proponitur vt credita ab Eccleſia ex fama, cui nō poſſit ſubeſſe falſum, ſed proponitur ex ſolo teſtimonio Parochi, cui de facto ſubeſt falſum, cum Parochus ſimul teſtetur ab Eccleſia credi etiam incarnationem Spiritus Sancti; ergo ruſticus in eo caſu incarnationem Verbi non credit fide diuina, ſed fide inferiori. Confirmatur: nam ſi ruſticus aduerteret in eo caſu æquali credibilitate ſibi proponi verum, ac falſum, procul dubio neque verum, neque falſum poſset credere fide diuina; ergo etiamſi hoc non aduertat, neque articulum verum, neque falſum poteſt credere fide diuina, ſed ſolum fide inferiori. Si tamen articulus verus de Incarnatione Verbi E. G. ruſtico iam innotuerit ex fama, & à Parocho proponatur cum articulo falſo de Incarnatione Spiritus Sancti, articulus verus eſt credibilior falſo, & poterit credi fide diuina.

19. Quæritur, vtrum per fidem poſſimus diſcernere articulos veros à falſis.

20. Reſpondeo quæſtionem habere poſſe plures ſenſus. Primus ſenſus eſt, vtrum cum credimus, diſcernamus articulum, quem credimus, non eſſe falſum. Dicendum, quod ſicut certo, ſed ineuidenter credimus, ſic certo ſed ineuidenter diſcernimus articulum creditum eſſe verum, & non eſſe falſum.

21. Secundus ſenſus eſt, vtrum cum cre-

credimus fide diuina, diſcernamus nos credere fide diuina, dicendum, quod certo, ſed obſcurè diſcernimus nos credere fide diuina ex obiecto, hoc eſt nos credere obiectum à Deo reuelatum, & credendum fide diuina: at non diſcernimus certo, ſed ſolum probabiliter, nos credere fide diuina ex parte actus, hoc eſt nos exercere actũ ſupernaturalẽ fidei theologicæ. Ratio eſt, quia ſicut cum diligimus Deum ſuper omnia dilectione ſufficiente ad iuſtificandum, non ſumus certi certitudine fidei, quod diligimus Deum fide theologica ſufficiente ad iuſtificationem: alioqui eſſemus certi de noſtra iuſtificatione: ſic cum credimus, nõ ſumus certi certitudine fidei, quod credimus fide theologica ex parte actus, ſed de hoc habemus ſolam probabilitatem.

22. Tertius ſenſus eſt, vtrum qui credit duos articulos, alterum verum, puta Incarnationem Verbi, alterum falſum, puta incarnationem Spiritus Sancti, diſcernat articulum verum à falſo.

23. Reſpondeo primò, quod ſi vtrumque credit, procul dubio non diſcernit alterum eſse verum, alterum falſum, alioquin crederet articulum falſum, & ſimul diſcerneret illum eſſe falſum, quod implicat. Addo, quod ſi articulum verum, puta incarnationem Verbi, credit fide diuina, diſcernit ſe maiori credibilitate credere incarnationem Verbi, quam incarnationem Spiritus Sancti, & in hoc ſenſu diſcernit credibilitatem articuli veri à credibilitate articuli falſi. Si vero etiam

articulum verum credat fide non diuina, cum credat vtrumque æquali credibilitate, non diſcernit credibilitatem articuli veri à credibilitate articuli falſi. In eodem ſenſu qui credit articulum verum fide diuina, poteſt diſcernere, quod maiori credibilitate credit, quam cum credidit articulos falſos. E. G. Hæreticus conuerſus ad fidem poteſt diſcernere ſe maiori credibilitate, & firmitate credere religionem catholicam, quam ante crediderit dogmata hæretica.

24. Quæri poteſt ſecundò, in quo ſenſu dicatur fides eſſe neceſſaria ad merendum, ità vt ſine actu fidei non poſſimus habere vllum actum meritorium præmij ſupernaturalis.

25. Reſpondeo quod hæc intelligenda ſunt de fide latiſſimè ſumpta, in quantum nomine fidei ſignificatur omnis cogitatio ſupernaturalis procedens ex illuminatione Spiritus Sancti. Nam ſine aliqua ſupernaturali cogitatione non poſſumus exercere vllum actum meritorium de congruo, vel de condigno vllius premij ſupernaturalis. Cæterum antequam credamus fide diuina, & ſuper omnia, poſſumus exercere actum, quo volumus credere, qui actus eſt ſupernaturalis, & meritorius de congruo præmij ſupernaturalis: poſſumus etiam antequam credamus fide diuina, ex illuminatione Spiritus Sancti velle audire Prædicatorem fidei, & illi credere fide humana, qua diſponamur ad credendum fide diuina, & poſſumus etiam elicere alios actus pios diſpo-

diſponentes ad fidem diuinam.

26. Addo in adultis non baptizatis ad iuſtificationom etiam obtinendam per ſacramentum baptiſmi, neceſſarium eſſe, vt prius credant fide diuina: ſiquidem ſine actu fidei diuinæ non poſſunt alicere actus contritionis perfectæ, nec imperfectæ ſufficientis ad iuſtificandum in ſacramento.

QVAESTIO XXXIII.

Vtrum aſſenſus fidei ſit certior quolibet aſſenſu naturali?

1. PRimò videtur vera ſententia, quæ tribuitur Heruæo, & in quam inclinat Cardinalis de Lugo diſp. 6. ſect. 3. num.28. docens aſſenſum fidei certitudine infallibilitatis, & indefectibilitatis à verò non eſſe certiorem aſſenſibus naturalibus, quibus iudicamus totum eſſe maius ſua parte: non poſſe idem eſſe, & non eſſe &c. Certitudo enim infallibilitatis conſiſtit in hoc, vt actus ſit neceſſariò verus, & implicet contradictionem, quod ſit falſus; ſed æquè eſt neceſſariò verus, & æquè implicat contradictionem, vt ſit falſus actus naturalis, quo iudico omne totum eſſe maius ſua parte, ac actus fidei, quo credo, Deum eſſe trinum, & vnum; ergo &c. Probatur minor: nam quæ ſunt metaphyſicè neceſſaria, itàut per nullam potentiam poſſint aliter ſe habere, ſunt æqualiter

Digitized by Google

neceſſaria , & quæ ſunt metaphyſicè impoſſibilia ſunt æqualiter impoſſibilia . Huius ratio eſt, quia neceſſitas, & impoſſibilitas metaphyſica eſt ſumma , ac proindè non ſuſcipit magis, & minùs .

2. Secūdò videtur actus fidei certitudine adhæſionis , & indubitabilitatis eſſe minùs certus , quàm actus naturales euidentes , puta quibus iudicamus , omne totum eſſe maius parte &c. Nam firmius adhæremus obiectis , quibus non poſſumus non adhærere , & de quibus non poſſumus dubitare, quam obiectis, quibus poſſumus non adhærere, & de quibus poſſumus dubitare ; ſed obiectis euidentibus adhæremus ità, vt non poſſimus illis non adhærere , & vt de illis dubitare nequeamus ; obiectis creditis adhæremus ità , vt poſſimus illis non adhærere , & vt de illis poſſimus dubitare ; ergo &c.

3. Reſpondeo actum fidei diuinæ certitudine infallibilitatis, & indefectibilitatis à verò eſſe certiorem quolibet aſſenſu naturali . Probatur: nam certitudo infallibilitatis eſt perfectio actus, per quam illi repugnat falſitas; ergo actus quo plus habet de tali perfectione , eò eſt certior certitudine infallibilitatis : & quia cognitio diuina habet infinitam perfectionem veritatis excluſiuam falſitatis , ideò cognitio diuina eſt infinitè certa certitudine infallibilitatis , & eſt infinitè certior qualibet cognitione creata ; ſed actus fidei plus habet de perfectione excluſiua falſitatis , quam vllus actus naturalis ; ergo &c.

Pro-

Probatur aſſumptum: nam actus creatus, quo magis participat infallibilem veritatem Dei, eò plus habet de perfectione exclusiua falſitatis; ſed actus fidei diuinæ participat infallibilem veritatem Dei participatione ſupernaturali, & nititur immediatè diuina veritate, vt docente, adeòq; perfectiùs participat diuinam veritatem, quam quilibet actus naturalis, qui diuinam veritatem participat participatione purè naturali, & non nititur immediatè diuina veritate, vt docente; ergo &c.

4. Hinc ſequitur actum fidei, quo perfectior eſt, eò certiorem eſſe certitudine infallibilitatis. Sequitur etiam viſionem Beatam certitudine infallibilitatis certiorem eſſe actu fidei. Ratio eſt, quia magis participat diuinam veritatem, quam actus fidei, & nititur diuina veritate intellecta immediatè, & intuitiuè per ſe ipſam, cum actus fidei nitatur diuina veritate intellecta abſtractiuè per creaturas. De certitudine infallibilitatis, qua fides eſt certior omnibus naturalibus diſciplinis, loquitur Scriptura, dum 2. Petri 1. dicit: *habemus firmiorem propheticum ſermonem*; & Lucæ 21. *Cœlum, & terra tranſibunt: verba autem mea non tranſibunt*.

5. Dicendum ſecundò: aſſenſus fidei diuinæ etiam certitudine adhæſionis, & indubitabilitatis eſt certior quolibet aſſenſu naturali.

6. Probatur primò ex Patribus. Baſilius in Pſalmum 115. *Fides ſupra ratio-*

nales methodos animam ad aſſenſum trahens: Chryſoſtomus homilia 12. in epiſt. ad Hæbreos: *Fides dici non poteſt, niſi cum circa ea, quæ non videntur, amplius, quam circa ea, quæ videntur, certitudinem quis habuerit*: Riccardus de Sancto Victore lib. 1. de Trinit. cap. 2. *Quotquot veraciter fideles ſumus, nihil certius tenemus, quam quod fide credimus*; ſed hæc teſtimonia non loquuntur de ſola certitudine infallibilitatis, ſed etiam de certitudine adhæſionis, ſiquidem Patres hortando nos ad firmiſſimè credendum certitudine adhæſionis, addunt non mereri nomen fidei, niſi certiùs credamus quæ à Deo ſunt reuelata, quam quælibet alia; ergo &c.

7. Probatur ſecundò: nam proportionaliter per fidem debemus intellectualiter adhærere diuinæ veritati reuelanti, ac per charitatem debeamus affectiuè adhærere diuinæ bonitati; ſed per charitatem debemus affectiuè adhærere diuinæ bonitati, amando Deum, pluſquam amemus vllum bonum creatum; ergo per fidem debemus intellectualiter adhærere diuinæ veritati reuelanti, credendo Deo magis, quam vlli alteri motiuo creato. Radio vtriuſque eſt, quia ſicut diuina bonitas etiam obſcurè, & per fidem cognita meretur, vt illam amemus ſuper omnia bona creata; ſic diuina veritas reuelans etiam obſcurè cognita meretur, vt illi credamus, pluſquàm omnibus alijs motiuis.

8. Infertur, in quo ſenſu per fidem diuinam credamus ſuper omnia: Dicendum,

dum, quo credimus ſuper omnia, in quantum credimus Deo reuelanti maiori certitudine adhæſionis, quam cuilibet alteri motiuo naturali. Sicut igitur licèt per charitatem amemus Deum ſuper omnia, tamen qui habet maiorem charitatem, magis amat, & Beati magis amant, quam viatores; ſic licèt per fidem Deo credamus ſuper omnia, tamen qui habet maiorem fidem, magis, & certius credit; & Beati per viſionem magis, & certiùs adhærent diuiuæ veritati, quam viatores per fidem; & ex Beatis qui magis videt Deum, magis adhæret diuinæ veritati, quam qui minùs videt. Hæc certitudo fidei explicatur per illam conditionalem ex ſuppoſitione impoſſibili: *ſi per impoſſibile neceſſitarer vel ad negandum Deum eſſe trinum, & vnum, vel ad negandum quatuor, & tria facere ſeptem, potiùs negarem hoc, quam illud.*

9. Dices: poſſibile eſt imprudenter negare Deum eſſe trinum, & vnum: impoſſibile eſt negare quatuor, & tria facere ſeptem; ergo poſito actu conditionali dicimus, quod faceremus potiùs impoſſibile, quàm poſſibile, quod eſt abſurdum.

10. Reſpondeo, quod pro eo caſu impoſſibili, poſſibile eſſet negare quatuor, & tria facere ſeptem, licèt hoc obiectum eſſet euidens; ergo poſſumus facere actum, quo pro eo caſu potiùs vellemus negare quatuor, & tria facere ſeptem, quam Deum eſſe trinum, & vnum. Habemus autem etiam apud Patres exempla actuum

Digitized by Google

ſub conditione impoſsibili, vt cum Auguſtinus lib. 7. Confeſsionum cap. 10. dicit: *Facilius dubitarem viuere me, quam non esse veritatem, quam audiui in corde.* Immò certitudinem fidei per conditionalem ſub conditione impoſsibili explicat Apoſtolus ad Galat. 1. dicens: *licèt nos, aut Angelus de Cœlo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema ſit.* Eſt enim conditio impoſsibilis, quod Angelus de Cœlo, adeòque beatus, & impeccabilis, euangelizet nobis contraria fidei. Videri poteſt P. Cornelius in Commentario huius loci.

11. Quæritur, vtrùm aſſenſus intellectualis fidei habeat ſecum identificatam certitudinem excluſiuam dubitationis?

12. Reſpondeo aliquos docuiſſe aſſenſum intellectualem fidei, cum ſit obſcurus, eſſe ex ſe coniungibilem cum dubitatione, ſed per imperium voluntatis captiuari intellectum, ne cum actu fidei obſcuro coniungat dubitationem, quam coniungeret, niſi daretur hoc imperium voluntatis.

13. Dicendum, quod aſſenſus intellectualis fidei diuinæ habet ſecum identificatam certitudinem excluſiuam dubitationis. Probatur: nam certitudo excluſiua dubitationis eſt perfectio intellectus; ergo non debemus actui fidei diuinæ negare iſtam perfectionem, & tribuere imperfectionem oppoſitam. Intellectus igitur captiuatur à voluntate per hoc, quod obiecto obſcuro, cui naturaliter aſſentiretur actu incerto, & coniungibili cum dubitatione, ſuper-

ſupernaturaliter ex imperio voluntatis, & ex auxilio gratiæ aſſentitur actu certo, & excluſiuo dubitationis. Hinc infertur actum fidei certitudine etiam indubitabilitatis eſſe ſimpliciter certiorem quolibet actu naturali. Ratio eſt, quia certitudo excluſiua dubitationis in actu fidei eſt ſupernaturalis, ac proinde eſt ſimpliciter maior omni certitudine naturali.

14. Dices: intellectus obiectis obſcuris non poteſt aſſentiri certius, quam euidentibus; ergo &c.

15. Reſpondeo, diſtinguo antecedens: intellectus ex viribus naturæ non poteſt aſſentiri certiùs obiectis obſcuris, quam obiectis euidentibus, concedo: ex viribus ſupernaturalibus gratiæ, & ex motiuo infinito diuinæ veritatis reuelantis, nego. Intellectus ex viribus ſupernaturalibus gratiæ, & ex motiuo infinito diuinæ veritatis reuelantis, poteſt per imperium voluntatis certiùs aſſentiri obiectis obſcuris, quam ex viribus naturæ aſſentiatur obiectis euidentibus.

16. Opponunt: S. Thomas in quæſtionibus diſputatis quæſt. 14. de veritate, artic. 1. in corpore dicit: *Intellectus credentis eſt captiuatus, quia tenetur terminis alienis, & non proprijs. Inde etiam eſt, quòd in credente poteſt inſurgere motus de contrario huius, quod firmiſſimè tenet, quamuis non intelligente, vel ſciente*; ergo &c.

17. Reſpondeo, quòd intellectus tunc tenetur terminis proprijs, ne dubitet, cum

propter apprehenſionem terminorum, & propter apparentiam obiecti, independenter ab imperio voluntatis determinatur ad aſſentiendum ſine vlla dubitatione; & quia cum per ſcientiam, vel habitum intellectus, ſeu principiorum cognoſcimus aliquod obiectum euidenter, propter apparentiam obiecti independenter ab imperio voluntatis determinamur ad aſſentiendum ſine dubitatione; ideò tunc intellectus tenetur terminis proprijs, ne dubitet. E conuerſo tunc intellectus dicitur teneri terminis alienis, ne dubitet, cum præſcindendo ab imperio voluntatis, non aſſentiretur obiecto ſine dubitatione, ſed aſſentitur ſine dubitatione ex imperio voluntatis; ſed per fidem obiectis ineuidentibus aſſentimur ſine dubitatione ex imperio voluntatis; ergo cum credimus, intellectus ne dubitet, tenetur terminis alienis, non autem proprijs, adeòque captiuatur. Idcircò in credente poteſt inſurgere dubitatio, ſeu motus contrarius huius, quod firmiſſimè credit, non quidem in ſenſu compoſito cum hoc, quod firmiſſimè credat, ſed in ſenſu diuiſo ab hoc, quod firmiſſimè credat, cum potentia diuidendi; ſiquidem credens, poſita apparentia, habet potentiam proximam non firmiſſimè credendi, ſed credendi cum dubitatione. At in ſciente, & intelligente rem euidenter, neque in ſenſu diuiſo ab hoc, quod firmiſſimè aſſentiatur, poteſt inſurgere motus dubitationis cum potentia diuidendi; ſiquidem poſita apparentia euidenti, non habet po-

ten-

tentiam proximam non aſſentiendi firmiſſimè, & ſine dubitatione.

18. Ad 1. nego minorem. Ad probationem, nego maiorem. Ex duabus neceſſitatibus metaphyſicis intrinſecis eſſentijs rerum, vna poteſt eſſe maior alia: E. G. neceſſitas metaphyſica, vt actus diuinus non ſit falſus, eſt infinitiès maior neceſſitate metaphyſica, vt actus creatus non ſit falſus, quæ neceſſitas eſt intrinſeca ipſi actui creato. Ratio eſt, quia cum talis neceſſitas ſit ipſa eſſentia rei, ſicut vna eſſentia eſt maior altera, ſic vna neceſſitas eſt maior altera. Proportionaliter quia impoſſibilitas metaphyſica, vt actus falſificetur, eſt ipſa eſſentia actus, cum eſſentia eſt maior, etiam impoſſibilitas metaphyſica eſt maior. Neceſſitas tamen, & impoſsibilitas metaphyſica radicalis, & extrinſeca rebus creatis, cum ſit ipſa eſſentia diuina, vt dixi quæſt. 47. Logicæ, ſemper eſt æqualis, immò vna, & eadem.

19. Ad 2. diſtinguo maiorem; firmius adhæremus obiectis, de quibus non poſſumus dubitare, quàm obiectis, de quibus poſſumus dubitare, ſi cætera ſint paria, concedo: ſi cætera non ſint paria, nego. Intellectus, ſi cætera ſint paria, nequit firmius aſſentiri obiectis, de quibus phyſicè dubitare poteſt, quam obiectis, de quibus phyſicè dubitare non poteſt; ſecus ſi cætera non ſint paria. In caſu noſtro cætera non ſunt paria. Nam intellectus obiectis reuelatis, de quibus propter ineuidentiam phyſicè poteſt dubitare, aſſentitur ex mo-

tiuo diuinæ veritatis, & per lumen ſupernaturale fidei, ac per vires ſupernaturales: obiectis autem naturalibus euidentibus aſſentitur ex motiuis inferioribus, per lumen purè naturale, & per vires naturales. Addo cum S. Thoma 2. 2. quæſt. 4. art. 8. in corpore Fidem ſimpliciter, & ſecundùm ſe eſſe certiorem actibus naturalibus euidentibus: actus autem naturales euidentes eſſe certiores ſecundum quid, & quoad nos. Fides eſt certior ſimpliciter, & ſecundùm ſe, quia nititur motiuo diuinæ veritatis, quod ſecundùm ſe eſt infinitè perfectiùs, ac certiùs quolibet motiuo creato ſcientiæ naturalis. Scientia eſt certior ſecundum quid quoad nos, quia nititur motiuo nobis notiori, & melius à nobis penetrato. Ex hac autem maiori penetratione oritur, vt motiuum ſcientiæ neceſſitet ad aſſenſum ſine dubitatione, motiuum fidei non neceſſitet.

QVAESTIO XXXIV.

Vtrum qui diſcredit vnum articulum ſufficienter propoſitum poſſit eodem tempore fide diuina credere alium?

1. Videtur poſſe, primò quia Hæretici diſcredunt articulum Euchariſtiæ E. G. & tamen firmiſſimè credunt fide diuina articulos Trinitatis, & Incarnationis; ergo &c.

Se-

2. Secundò ita ſe habet fides ad credendum omnes articulos, ſicut ſe habet obedientia ad obſeruanda omnia præcepta: ſed cum quis transgreditur vnum præceptum, poteſt ex motiuo obedientiæ obſeruare aliud præceptum, E. G. dum transgreditur præceptum ieiunij, poteſt ex motiuo obedientiæ per actum ſupernaturalem obſeruare preceptum audiendi ſacrum; ergo dum diſcredit vnum articulum, poteſt per actum fidei ſupernaturalis, & infuſæ credere alium.

3. Tertiò licet charitas ſit virtus theologica, tamen cum per peccatum veniale tranſgredimur aliquod præceptum leuiter obligans, poſſumus per actum charitatis ex motiuo diuinæ bonitatis velle obſeruare omnia præcepta grauiter obligantia; ergo licet fides ſit virtus theologice, tamen cum diſcredimus vnum articulum, poſſumus credere alios.

4. Quartò eatenus non poſſemus fide diuina credere vnum articulum, diſcredendo aliud, quatenus non poſſemus credere Deum reuelaſſe vnum articulum, & ſimul diſcredere Deum reuelaſſe alium; ſed poſſumus; ergo &c. Probatur minor: nam poſſumus credere quod eſt magis credibile, & ſimul diſcredere quod eſt minùs credibile; ſed magis credibile eſt Deum reuelaſſe quoſdam articulos, quam alios: E. G. credibilius eſt Deum reuelaſſe Spiritum Sanctum eſſe Deum, quam Spiritum Sanctum procedere à filio; ergo &c.

5. Reſpondeo cum S. Thoma 2. 2. q. 5. art. 3.

art. 3. quem ſequuntur Theologi communiter, eum, qui per actum hæreſis diſcredit vnum articulum ſufficienter propoſitum, non poſſe eodem tempore fide diuina credere vllum alium articulum.

6. Probatur: nam virtutes Theologicæ ſunt, per quas intellectus, & voluntas adhærent Deo vt vltimo fini, & primæ regulæ; ſed fides eſt virtus theologica intellectus; ergo intellectus per actum fidei adhæret primæ veritati reuelanti vt vltimò fini, & primæ regulæ; ſed per actum, quo adhæremus alicui motiuo vt vltimo fini, & primæ regulæ, præferimus illud motiuum omnibus motiuis contrarijs, eo verò ipſo, quod illud non præferimus omnibus motiuis contrarijs, non adhæremus illi vt vltimo fini, & vt primæ regulæ; ergo per actum fidei theologicæ ità adhæremus primæ veritati reuelanti, vt illam præferamus omnibus motiuis contrarijs, ideòque S. Thomas 2. 2. quæſt. 5. art. 4. ad 2. dicit: *de ratione fidei eſt, vt veritas prima omnibus præferatur*; ſed qui negat aliquem articulum, qui ſufficienter proponitur vt reuelatus à prima veritate, eo ipſo motiuum, ex quo illum articulum negat, præponit primæ veritati reuelanti, adeòque primam veritatem non præponit, ſed poſtponit tali motiuo; ergo qui per actum fidei theologicæ adhæret primæ veritati reuelanti, tanquam vltimo fini, & primæ regulæ, & credit aliquem articulum, non poteſt eodem tempore diſcredere vllum alium articulum; alioquin ſimul præponeret

ret primam veritatem reuelantem omnibus motiuis contrarijs, & eamdem primam veritatem poſtponeret alicui motiuo contrario; quod implicat.

7. Ad 1. nego antecedens, ac dico, quod Hæretici, dum diſcredunt vnum articulum ſufficienter propoſitum, nullum credunt fide theologica, qua ità adhæreant primæ veritati reuelanti, vt illam præferant omnibus motiuis contrarijs, cùm potiùs aliqua motiua contraria præferant primæ veritati reuelanti.

8. Ad 2. nego maiorem. Fides eſt virtus theologica, obedientia eſt virtus moralis; ſed de ratione virtutis theologicæ eſt, vt adhæreat ſuo obiecto formali, tanquam vltimo fini, & primæ regulæ, adeòque vt illud præferat omnibus motiuis contrarijs: at non eſt de ratione virtutis moralis, vt adhæreat ſuo obiecto formali, tanquam vltimo fini, & vt illud præferat omnibus motiuis contrarijs; ergo non eodem modo fides ſe habet ad credendos omnes articulos propter diuinam veritatem reuelantem, ac obedientia ad obſeruanda omnia præcepta propter honeſtatem obſeruandi præcepta, ſed fides credit propter diuinam veritatem, cui adhæret, vt vltimo fini, præponendo illam omnibus motiuis contrarijs, obedientia obſeruat præcepta propter honeſtatem obediendi, cui non adhæret, vt vltimo fini, adeòque quam non ſemper præfert omnibus motiuis contrarijs. Ex proportionali ratione poteſt aliquis eodem tempore eſſe temperans cir-

ac

ca cibum E. G. & eſſe intemperans circa potum; idemque dic de alijs virtutibus moralibus. At quia per actum charitatis obſeruamus præcepta ex motiuo diuinæ bonitatis, cui adhæremus tanquàm vltimo fini, præponendo illam omnibus motiuis contrarijs, dùm tranſgredimur vnum præceptum grauiter obligans, non poſſumus vllum aliud præceptum obſeruare per actum charitatis.

9. Ad 3. concedo antecedens, & nego conſequentiam. Ad hoc, vt per actum charitatis bonitatem diuinam præferamus omnibus alijs bonis, ſufficit, vt propter nullum aliud bonum velimus facere aliquid contrarium charitati; ſed peccatum veniale non eſt contrarium charitati, ſed ſolum eſt præter charitatem, cum non priuet nos diuina amicitia, neque illam imminuat, ſed ſolum non poſſit ordinari ad finem charitatis, vt dictum eſt lib. 4. quæſt. 6. de vitijs, & peccatis; ergo cum Deum diligimus ſuper omnia, ac diuinam bonitatem præferimus omnibus, poſſumus per peccatum veniale tranſgredi aliquod præceptum leuiter obligans. E conuerſo actus, quo negamus aliquem articulum ſufficienter propoſitum, eſt contrarius fidei, ac prælationi, qua diuinam veritatem præferimus omnibus motiuis oppoſitis; ergo cum credimus, non poſſumus negare vllum articulum ſufficienter propoſitum.

10. Ad 4. diſtinguo maiorem: eatenus non poſſumus credere vnum articulum, diſcredendo alium, quatenus non poſſumus

vt-

vtcunque credere Deum reuelaſſe vnum articulum, diſcredendo alium, nego: quatenus Deum reuelaſſe vnum articulum non poſſumus credere actu, quo diuinam veritatem reuelantem præferamus omnibus motiuis contrarijs, negando alium, concedo: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Ex dictis vt credamus fide diuina, requiritur, vt præponamus diuinam veritatem reuelantem omnibus motiuis contrarijs; ſed dum credimus Deum reuelaſſe vnum articulum actu, quo diuinam veritatem præferamus omnibus motiuis contrarijs, non poſſumus diſcredere Deum reuelaſſe vllum articulum ſufficienter propoſitum; ergo &c.

11. Infertur per fidem nos Deo credere ſuper omnia, in quantum diuinam veritatem reuelantem præferimus omnibus alijs motiuis. Ad actum tamen fidei non requiritur, vt credamus actu habente ſummam intenſionem, cum quolibet actu fidei dari poſſit actus intenſior, adeòque non detur vllus actus fidei habens ſummam intenſionem.

QVAESTIO XXXV.

Vtrum concluſiones Theologicæ poſſint credi per actum fidei?

1. VIdetur, quod omnis actus theologicus, quo nimirum inferimus aliquam concluſionem ex duabus præmiſſis,

ſis, vtraque de fide, vel ex altera præmiſſa de fide, altera naturaliter euidenti, ſit actus fidei: primò quia omnis actus certus, & ineuidens eſt actus fidei; ſed omnis actus theologicus eſt certus, cum nitatur duabus præmiſſis certis, & eſt ineuidens, cum nitatur altera ſaltem præmiſſa ineuidenti, ac de fide, concluſio autem ſequatur debiliorem partem; ergo &c.

2. Secundò omnis actus, quo ita aſſentimur alicui obiecto, vt non poſſimus illud negare, niſi per actum hæreſis, eſt actus fidei; ſed concluſionibus theologicis aſſentimur ità, vt non poſſimus illas negare, niſi per actum hæreſis; ergo &c.

3. Reſpondeo plures eſſe quæſtiones. Prima eſt, vtrùm aſſenſus, quo aſſentimur concluſionibus theologicis ex hoc motiuo, quia inferuntur ex duabus præmiſſis de fide, vel altera de fide, altera euidenti, ſit aſſenſus fidei diuinæ.

4. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia ad actum fidei diuinæ requiritur, vt ſit aſſenſus, quo aſſentiamur alicui veritati à Deo reuelatæ ex hoc motiuo, quia eſt à Deo reuelata, ſiſtendo vltimo in diuina veritate reuelante; ſed per actum, quo aſſentimur alicui concluſioni ex hoc motiuo, quia infertur ex duabus, vel ex altera præmiſſa reuelata, non aſſentimur huic concluſioni, quia eſt à Deo reuelata, ſed ſolum quia eſt connexa cum vtraque, vel

altera

altera præmiſſa reuelata; ergo non eſt actus fidei, ſed ſolum eſt aſſenſus theologicus.

5. Dices: ad actum fidei ſufficit, vt vltimò reſoluatur in ſolam authoritatem Dei reuelantis; ſed actus, quo aſſentimur concluſioni propter duas præmiſſas reuelatas, vltimò reſoluitur in ſolam authoritatem Dei reuelantis; ergo eſt actus fidei.

6. Reſpondeo, diſtinguo maiorem: ad actum fidei ſufficit, vt vltimò reſoluatur in ſolam authoritatem Dei reuelantis id, quod credimus, concedo: reuelantis ſolas præmiſſas, propter quas credimus, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Ad actum ſidei requiritur, vt reſoluatur in authoritatem Dei reuelantis id, quod credimus, & non ſufficit, vt reſoluatur in authoritatem Dei reuelantis præmiſſas, propter quas credimus. Ratio eſt, quia per fidem non poſſumus credere vt obiectum materiale niſi veritates à Deo reuelatas, vt dictum eſt ſupra.

7. Poteſt ſecundò quæri, vtrum Deus eo ipſo, quod reuelat duas præmiſſas, ex quibus infertur aliqua concluſio, reuelet etiam implicitè concluſionem.

8. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia cum Magiſter docet præmiſſas ea intentione, vt diſcipuli poſſint aduertere ſe in præmiſsis docere etiam implicitè concluſiones, docet etiam impiicitè concluſiones,

Digitized by Google

ſiones, ideòque diſcipuli hoc aduertentes, propter authoritatem Magiſtri poſſunt credere non ſolum præmiſſas, ſed etiam conclusiones; ſed Deus docet, & reuelat omnia contenta in ſacra Scriptura ea intentione, vt Eccleſia, ac Fideles poſsint aduertere Deum in præmiſsis reuelare etiam implicitè concluſiones, quæ ex præmiſsis inferuntur; ergo docet, & reuelat implicitè omnes concluſiones:

9. Poteſt tertiò quæri, vtrùm eo ipſo, quòd Deus reuelat aliquam propoſitionem, ex qua coniuncta cum alia propoſitione euidenti poſſit inferri aliqua concluſio, reuelet implicitè talem concluſionem?

10. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia cum Magiſter docet aliquam propoſitionem ea intentione, vt diſcipuli, quibus eſt euidens alia propoſitio, poſſint aduertere Magiſtrum implicitè docere propoſitionem, quæ infertur ex illis duabus propoſitionibus, docet etiam implicitè talem concluſionem: E.G. cum Magiſter dicit: *quando Luna eclipſatur eſt oppoſita Soli*, ea intentione, vt diſcipuli videntes Lunam eclipſari, poſſint aduertere Magiſtrum implicitè docuiſſe Lunam eſſe oppoſitam Soli, docet etiam implicitè Lunam eſſe oppoſitam Soli; ſed Deus docet, & reuelat omnia contenta in ſacra Scriptura ea intentione, vt Eccleſia, & Fideles, quibus aliæ propoſitiones ſunt euidentes, poſſint aduertere Deum implicitè reuelaſſe etiam illa, quæ inferuntur ex propoſitionibus re-

uelatis

Digitized by Google

uelatis coniunctis cum alijs propoſitionibus euidentibus; ergo &c.

11. Infertur primò Eccleſiam poſſe definire à Deo fuiſſe reuelatas, ac firma fide credendas quaſcumque concluſiones theologicas, tùm quæ inferuntur ex duabus præmiſſis de fide, tùm quæ inferuntur ex altera præmiſſa de fide, altera euidenti: E.G. quia ex his duabus præmiſſis vtraque de fide: *Peccator non poteſt conuerti, niſi præueniatur gratia interna: Magdalena cum eſſet peccatrix, fuit conuerſa*, infertur; *ergo Magdalena fuit præuenta gratia interna*: poteſt Eccleſia definire fuiſſe à Deō reuelatum, ac firma fide credendum Magdalenam fuiſſe præuentam gratia interna. Rursùs quia ex hac propoſitione naturaliter euidenti: *Qui habet naturam humanam poteſt etiam exercere, & in debitis circunſtantijs exercet operationes humanas, præſertim voluntatis*, & ex hac alia propoſitione de fide contra Eutychem definita, *Chriſtus fuit homo, & habuit non ſolum naturam diuinam, ſed etiam humanam perfectam*, ſequitur, *ergo Chriſtus potuit exercere, & de facto exercuit, & exercet operationes humanas præſertim voluntatis*: ideò ſexta Synodus contra Monotelitas definiuit in Chriſto dari operationem, & voluntatem non ſolum diuinam, ſed etiam humanam.

12. Infertur ſecundò fideles concluſionibus Theologicis poſſe aſſentiri tùm per actum purè Theologicum, tùm per actum fidei diuinæ. Aſſentiuntur per actū purè Theologicum, cum aſſentiuntur, non

quia

quia fuerunt à Deo reuelatæ, (ſæpè enim hoc non ſufficienter proponitur), ſed ſolum, quia inferuntur ex vtraque, vel ex altera præmiſſa reuelata. Aſſentiuntur per actum fidei diuinæ, cum cognoſcunt euidenter prudenter credi poſſe, ac debere illas fuiſſe implicitè reuelatas, ideòque aſſentiuntur ex hoc motiuo, quia fuerunt implicitè reuelatæ.

13. Infertur tertiò, quod cum eſt de fide aliqua propoſitio vniuerſalis, ſunt etiam de fide omnes propoſitiones ſingulares, vel particulares euidenter contentæ in illa vniuerſali: E. G. quia eſt de fide hæc vniuerſalis: *Omnes homines, excepto Chriſto, concepti ſunt in peccato originali, de quo de fide eſt oppoſitum, & excepta Beata Virgine, de qua neutrum eſt de fide*: & eſt euidens, quod *ego ſum homo, Petrus eſt homo &c.* eſt de fide, quod ego, Petrus &c. concepti ſumus in peccato originali. Confirmatur: nam cum illa vniuerſalis *omnis homo conceptus eſt in peccato originali*, reſoluatur in hanc, *Hic homo eſt conceptus in peccato originali: ille homo eſt conceptus in peccato originali*, Deus reuelans illam vniuerſalem, reuelauit implicitè omnes iſtas ſingulares.

14. Infertur quartò, quod cum eſt de fide, alicui conuenire aliquod prædicatum, de fide eſt, conuenire illi omnia, quæ euidenter identificantur cum tali prædicato, vel diſtinguuntur quidem ab eo prædicato, ſed ità, vt cum illo ſint euidenter, ac neceſſariò connexa. E. G. quia de fide eſt Chri-

Digitized by Google

Chriſtum eſſe hominem, cum hominem autem euidenter identificatur conſtare ex corpore, & ex anima rationali, de fide eſt Chriſtum conſtare ex corpore, & ex anima rationali. Rursùs quia intellectus, & voluntas humana, licet realiter diſtinguantur ab homine iuxtà ſententiam ſatis communem, tamen ſunt paſſiones, & proprietates neceſſariò conſequentes ex eſſentia hominis, eo ipſo, quod eſt de fide, Chriſtum eſſe hominem, & habere naturam humanam, de fide eſt etiam Chriſtum habere intellectum, & voluntatem humanam.

15. Infertur quintò de fide eſſe Innocentium XI. eſſe Summum Pontificem. Ratio eſt, quia de fide eſt Eccleſiam Catholicam habere poteſtatem, & obligationem eligendi ſibi Summum Pontificem, & eum, quem Eccleſia Catholica concorditer recipit vt Summum Pontificem, eſſe Summum Pontificem; ſed euidens eſt Eccleſiam Catholicam concorditer recipere Innocentium XI. vt Summum Pontificem; ergo eſt de fide Innocentium XI. eſſe Summum Pontificem; cum id inferatur ex duplici præmiſſa, altera de fide, altera euidenti. Ex oppoſita ratione cum tempore Schiſmatis non eſt euidens vllum ex prætenſis Pontificibus fuiſſe legitimè electum, ac recipi concorditer ab Eccleſia Catholica, non eſt de fide vllum eſſe Summum Pontificem. Addo, quod ſi Schiſma fiat, poſtquam incepit eſſe de fide aliquem eſse Summum Pontificem,

eò

eò quod fuerit concorditer receptus ab Eccleſia Catholica vt Summus Pontifex, tunc de fide eſt, eum, qui poſt fuit intruſus, non eſſe Summum Pontificem, adeòque eius ſectatores non ſolum eſſe ſchiſmaticos, ſed etiam hæreticos.

16. Infertur ſextò non eſſe de fide ſub hac numero Hoſtia manere Chriſtum. Ratio eſt, quia licet ſit de fide ſub Hoſtia legitimè conſecrata eſſe Chriſtum, tamen non eſt de fide, neque eſt euidens hanc Hoſtiam eſſe legitimè conſecratam, & cum debita intentione. Rurſùs non eſt de fide me eſſe Sacerdotem. Licet enim ſit de fide hominem legitimè ordinatum eſſe Sacerdotem, tamen non eſt de fide, neque eſt euidens me fuiſſe legitimè ordinatum.

17. Infertur ſeptimò de fide eſſe, eos, qui ſunt Canonizati, eſſe Sanctos, & in æternum fruituros Beatitudine. Ratio eſt, quia vt ſuppono cum Theologis communiter, Summus Pontifex, & Eccleſia poſſunt definire, vt certà fide tenendum *id*, quod infertur ex duabus præmiſſis, altera de fide, altera moraliter euidenti: ſed S. Caietanum E. G. S. Franciſcum Borgiam &c. frui æterna beatitudine infertur ex duabus præmiſſis, altera de fide, altera moraliter euidenti; ergo &c. Probatur minor: nam eſt de fide, quod qui in obſeruantia legis, & mandatorum perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit, & fruetur æterna Beatitudine; ſed ex Proceſſibus factis in Canonizatione eſt moraliter euidens

dens dictos Sanctos perſeueraſſe vſque in finem in obſeruantia mandatorum,& exercuiſſe virtutes morales in gradu hæroico, ac miraculis poſt mortem claruiſſe : ex his autem duabus præmiſſis infertur illos eſſe ſanctos,& fruituros æterna beatitudine ; ergo ſummus Põtifex potuit definire certa fide tenendum illos eſſe ſanctos. An ſit de fide eos, qui ſolum fuerunt Beatificati, ſint in Cælo, minus eſt exploratum apud Authores. Conueniunt id ità eſſe certum, vt ſine temeritate negari non poſſit. At multi negant id eſſe de fide. Ratio eſt, quia vt aliquid ſit de fide, debet eſſe definitum; ſed ſummus Pontifex ſententiam definitiuam pronunciat tantum in Canonizatione, cuius forma eſt: *decernimus, ac definimus talem eſſe Sanctum, ac Sanctorum Catalogo adſcribendum:* in Beatificatione autem non pronunciat ſententiã definitiuam, ſed ſolum concedit titulum Beati, & cultum quemdam non vniuerſalem in tota Eccleſia, ſed limitatum ad certa loca, certaſque perſonas; ac deinde antequam procedat ad Canonizationem, facit nouas diligentias, quaſi res adhuc non ſit omninò explorata; cum autem aliquid iam eſt certum certitudine fidei, eſt omninò exploratum, ac non debet fieri vlterior inquiſitio; ergo &c.

18. Infertur octauò, quænam ſit differentia inter propoſitionem hæreticam, erroneam, & temerariam. Propoſitio hæretica eſt, quæ contradicitur propoſitioni definitæ. Propoſitio erronea eſt, qua contra-

tradicitur propoſitioni adhuc non definitæ, quæ tamen infertur per diſcurſum, theologicum ex duabus propoſitionibus definitis, vel ex altera definita, altera euidenti. Propoſitio temeraria eſt, quæ in materia theologica eſt contra communem ſenſum Patrum, & Theologorum.

19. Ad 1. nego maiorem, ac dico, quod præter actus fidei certos,& ineuidentes dantur etiam concluſiones theologicæ, quæ ſunt ineuidentes, ac certæ, non quidem certitudine fidei, ſed certitudine inferiori.

20. Ad 2. diſtinguo maiorem: omnis actus, quo ità aſſentimur obiecto, vt non poſſimus illud negare, niſi per hæreſim, conſiſtentem formaliter in negatione talis obiecti, eſt actus fidei, concedo: conſiſtentem in negatione alterius obiecti, nego: diſtinguo eodem pacto minorem: & nego conſequentiam. Concluſio legitimè illata non poteſt negari, niſi negando alteram, ſaltem præmiſſarum; ergo cum concluſio infertur ex duabus præmiſſis de fide, non poteſt negari, niſi negando vnam ex præmiſſis de fide, adeòque non poteſt negari, niſi per hæreſim, non conſiſtentem formaliter in negatione concluſionis, ſed in negatione vnius præmiſſæ de fide. Similiter concluſio, quæ infertur ex duabus præmiſſis,altera de fide,altera euidenti,negari non poteſt, negando præmiſſam euidentem, cum propoſitio euidens negari nequeat; ergo non poteſt negari, niſi per hæreſim conſiſtentem formaliter in negatione

tione præmiſſæ de fide.] Cum tamen concluſio theologica proponitur ſufficienter vt implicitè reuelata, tunc non poteſt negari, niſi per hæreſim conſiſtentem formaliter in negatione illius.

QVAESTIO XXXVI.

Vtrum fides ſupernaturalis tum habitualis, tum actualis ſit omnibus ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria neceſſitate medij?

1. PRimo videtur fides non eſſe paruulis ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria neceſſitate medij. Paruuli enim per Baptiſmum iuſtificantur, & ſi moriantur ante vſum rationis, ſaluantur; ſed iuſtificantur, & ſaluantur ſine actu fidei, cuius ſunt incapaces, & ſine habitu fidei, qui non acquiritur, niſi cum quis per actum ſe diſponit ad habitum; ergo &c.

2. Secundo videtur fides actualis, hoc eſt actus fidei nec eſſe cuilibet adulto ad ſalutem neceſſaria neceſſitate medij. Nam poteſt infans baptizatus fieri captiuus ab infidelibus, & poſtquam peruenerit ad vſum rationis, mori, antequam ſufficienter inſtruatur in fide, & antequam peccet mortaliter; ſed in hoc caſu morietur in ſtatu gratiæ baptiſmalis, & ſaluabitur, abſque eo quod elicuerit actum fidei; ergo &c.

3. Tertiò videtur actus fidei nec etiam adultis non baptizatis eſſe neceſſarius neceſſitate medij ad obtinendam iuſtificationem, & ſalutem. Apoſtolus enim ad Rom. 1. loquens de Philoſophis gentilibus, qui ex creaturis cognitione naturali cognouerunt Deum, dicit: *Cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt*; ergo ſupponit, quod dependenter à cognitione naturali Dei, potuerunt Deum ſicut Deum glorificare, illique gratias agere; ſed ſi potuerunt Deum vt Deum glorificare, potuerunt iuſtificari, & ſaluari: nam idem Apoſtolus ibidem cap. 2. dicit: *gloria, & honor, & pax omni operanti bonum*: & cum dixiſſet: *gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt*, ſubiungit: *Factores legis iuſtificabuntur*; ergo Philoſophi potuerunt iuſtificari, ac proinde ſaluari ſine fide, ex ſola cognitione naturali Dei.

4. Quarto omnes adulti poſſunt obtinere media neceſſaria ad ſalutem; ſed multi adulti, quibus nunquam eſt prædicatum Euangelium, non poſſunt credere, iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 10. *Quomodo credent ſine prædicante?* ergo multi adulti poſſunt obtinere iuſtificationem, & ſalutem ſine actu fidei per aliquod aliud medium, puta per cognitionem Dei ex creaturis &c.

5. Quinto fides actualis adultis non eſt magis ad ſalutem neceſſaria, quam baptiſmus; ſed baptiſmus eſt adultis ita neceſſarius ad ſalutem, vt non ſit neceſſa-

rius

rius determinatè in re, ſed ſolum indeterminatè in re, vel in voto; ergo etiam fides actualis non eſt adultis neceſſaria determinatè in re, ſed indeterminate vel in re, vel in voto.

6. Reſpondeo claritatis gratia plures poſſe diſtingui quæſtiones. Quæritur ergo primo, vtrum fides habitualis ſit ita neceſſaria neceſſitate medij ad iuſtificationem, & ſalutem, vt nullus neque paruulus, neque adultus potuerit vllo tempore iuſtificari, & ſaluari ſine habitu fidei?

7. Reſpondeo, quod in præſenti prouidentia nullus neque Angelus, neque homo, neque paruulus, neque adultus in ſtatu viæ potuit eſſe iuſtus iuſtitia ſupernaturali, & potuit ſaluari, conſequendo ſupernaturalem beatitudinem, ſine habitu fidei, Chriſto dumtaxat excepto, cuius humanitas ab initio fuit ſancta per vnionem hypoſtaticam, & gratiam habitualem ſine habitu fidei, cuius loco habuit habitus luminis gloriæ, ac ſcientiæ infuſæ, vt docent Theologi in materia de Incarnatione. Ratio eſt, quia ex dictis lib. 5. de Gratia quæſt. 29. num. 34. & ſequentibus nemo poteſt eſſe ſupernaturaliter iuſtus, niſi per iuſtitiam inhærentem; ſed ex dictis ibidem num. 48. habitus fidei, vel eſt pars iuſtitiæ inhærentis viatorum, vel eſt primum fundamentum, & inchoamentum iuſtitiæ inhærentis conſiſtentis in gratia ſanctificante, quæ in puris viatoribus non datur ſine habitu fidei; ergo in præſenti prouidentia nullus neque Angelus, neque purus homo

potuit in via eſſe ſupernaturaliter iuſtus ſine fide; ſed nemo poteſt ſaluari, obtinendo beatitudinem ſupernaturalem, niſi tempore viæ fuerit ſupernaturaliter iuſtus; ergo in præſenti prouidentia, excepto Chriſto, nemo poteſt, aut potuit ſaluari, obtinendo ſupernaturalem beatitudinem, niſi tempore viæ habuerit habitum fidei, ac proinde habitus fidei omni tempore fuit omnimodo neceſſarius ad ſupernaturalem beatitudinem, & iuſtitiam obtinendam. Ideò Apoſtolus ad Rom. 2. dicit: *iuſtus ex fide viuit*, & ad Heb. 11. *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*, quia ſine fide ſaltem habituali nemo poteſt viuere vita gratiæ, ac per gratiam placere Deo.

8. Quæritur ſecundo, vtrum omnibus etiam paruulis ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſarius ſit aliquis actus fidei?

Reſpondeo certum eſſe primo paruulis ad iuſtificationē, & ſalutem non eſſe neceſſarium actum fidei elicitum ab ipſis. Ratio eſt, quia dum baptizantur, iuſtificantur ſine vllo actu fidei ab ipſis elicito, cuius ſunt incapaces, & ſi moriantur ante vſum rationis, ſaluantur.

9. Certum eſt ſecundo nec eſſe illis neceſſarium actum fidei elicitum à miniſtro baptizante, vel à parentibus. Ratio eſt, quia filij parentum infidelium poſſunt validè baptizari etiam ab infideli habente intentionem faciendi quod facit Eccleſia; ſed in eo caſu iuſtificantur, & ſi moriantur ante vſum rationis, ſaluantur ſine vllo actu fidei elicito â parentibus, vel à miniſtro

bapti-

baptizante;ergo. Nihilominus dici poteſt, dum baptizantur iuſtificari, & ſi moriantur ante vſum rationis ſaluari in fide actuali Eccleſiæ, cuius ſacramentum receperunt. In hoc ſenſu Auguſtinus lib. 10. de Gen. ad Literam cap. 14. dicit. *Antequam infans per ætatem poſſit ſecundum ſpiritum viuere, neceſſarium habet mediatoris Sacramentum, vt quod per eius fidem nondum poteſt, per eorum, qui eum diligunt, fiat*; & Serm. 14. de verbis Apoſtoli: *Abſit, vt ego dicam non credentes infantes. Nam credit in altero, qui peccauit in altero*: & cap. 19. docet infantes credere fide parentum, ac eodem loquendi vtitur Bernardus Epiſt. 77. Nomine autem parentum intelligi poteſt etiam Eccleſia, quæ eſt mater ſpiritualiter illos generans per baptiſmum.

10. Quæritur tertiò, vtrum adultis, qui ante vſum rationis iuſtificati ſunt per baptiſmum, ad ſalutem neceſſarius ſit neceſſitate medij aliquis actus fidei?

11. Reſpondeo cum Suar. Diſp. 12. de Fide Sect. 2. numer. 10. & Card. de Lugo Diſp. 12. de Fide Sect. 1. num. 3. non eſſe neceſſarium neceſſitate medij, ſed ſola neceſſitate præcepti. Ratio eſt, quia illud eſt neceſſarium neceſſitate medij, in cuius omiſſione etiamſi aliquis per accidens excuſetur à peccato, nihilominus non poteſt conſequi finem; ſed adulti iuſtificati per baptiſmum ſuſceptum ante vſum rationis, ſi ita omittant actum fidei, vt per accidens excuſentur à peccato, poſſunt conſequi finem ſalutis æternæ; ergo &c. Probatur, &

explicatur minor. Poteſt enim contingere, vt infans baptizatus in infantia fiat captiuus ab infidelibus, & ducatur ad regiones barbaras, ibique educetur, & perueniens ad vſum rationis, nihil audiat de Religione Chriſtiana, ac de fide, ac proinde non poſſit elicere actū fidei, iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 10. *Quomodo credent ſine prædicante?* Poteſt etiam contingere, vt hic aliquandiu viuat iuxta lumen naturale, ac præueniatur morte, antequam peccet mortaliter; ſed in hoc caſu, qui communiter admittitur vt poſſibilis, morietur in ſtatu gratiæ, & ſaluabitur ſine vllo actu fidei; ergo &c.

12. Quæritur quarto, vtrum adultis, qui non fuerunt per baptiſmum iuſtificati ante vſum rationis, actus fidei ſupernaturalis ſit ad ſalutem neceſſarius neceſſitate medij.

13. Reſpondeo duas eſſe ſententias. Prima docet adultos, qui peruenerunt ad vſum rationis, poſſe in aliquo caſu iuſtificari, & ſaluari ſine actu ſupernaturali fidei, per cognitionem naturalem Dei, vel boni honeſti, ſi per voluntatem faciunt quod in ſe eſt ad vitandum malum, & faciendum bonum. Refert hanc opinionem S. Thomas in Comm. cap. 2. Epiſt. ad Rom. Eamdem ſecutus eſt Vega lib. 6. in Trid. cap. 20. & 21. & Sotus lib. 2. de Natura, & Gratia cap. 11. qui tamen eam retractauit in poſteriori editione, & in 4. Diſt. 1. quæſt. 2. art. 3. Ex Patribus videtur hoc de Gentibus ante Chriſti aduentum ſenſiſſe Clemens

Digitized by Google

mens Alexandrinus lib.6. Stromatum, Iuſtinus in Apolog. 2. pro Chriſtianis, & Chryſoſt. Hom. 37. in Matth. vt refert Suar. de Fide Diſp.12. Sect.2.num.1.

14. Contra hanc opinionem dicendum cum communi ſententia Theologorum, actum fidei ſupernaturalis omni adulto, poſtquam peruenit ad vſum rationis, fuiſſe ſemper ita neceſſarium neceſſitate medij ad iuſtificationem, & ſalutem, vt nullus ſine illo potuerit, aut poſſit iuſtificari, & ſaluari. Docuerunt hanc ſententiam S. Thomas 2.2. quæſt.2. art.3. ad 1.quæſt.10. art. 1. ad 4. & ad Heb. 11. Caietanus in Comm. eorum locorum, & ad Rom.2. ac alij expoſitores S. Thomæ communiter, Canus Relect. de Sacram. in Genere p. 2. quæſt.2. Conc.1. Medina lib.4.de Recta in Deum fide, cap. 7. Benedictus Pereira ad Rom.1. diſp. 17. & cap.2. Diſp. 8. Valentia 2.2.Diſp.1. quæſt.2. Puncto 2. Turrecremata, lib. 1. in ſumma de Eccleſia cap. 12. & 21. Gaſpar Caſalius lib. 1. de Quadripartita Iuſtitia, cap. 51. quos refert, & ſequitur Suarius Diſp.12. de Fide Sect.2. num. 5. & Card. de Lugo Diſp.12. Sect.1. num.3.

15. Probatur concluſio; nam hæc eſt differentia inter adultos ratione vtentes, & paruulos ante vſum rationis, quod paruuli poſſunt iuſtificari, & ſaluari per ſacramentum baptiſmi, abſque eo quod proprijs actibus ſe liberè diſponant ad iuſtificationem; adulti autem ratione, & libero arbitrio vtentes non poſſunt iuſtificari, & ſal-

ſaluari, abſque eo quod liberè ſe diſponant ad iuſtificationem; ſed diſpoſitio maximè neceſſaria ad iuſtificationem eſt actus fidei; ergo &c. Probatur minor, primo ex Scriptura, quæ vbique ad iuſtificationem adulti requirit, vt credat. Chriſtus Marci vltimo cum dixiſſet: *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ:* ſubdit *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur*; ergo ad hoc, vt adultus etiam per baptiſmum, acquirat iuſtificationem, & ſalutem, requiritur, vt credat. Apoſtolus ad Rom. 1. de Euangelio dicit, quod eſt *virtus in ſalutem omni credenti*; ergo vt adultus per Euangelium iuſtificetur, & ſaluetur, debet credere. Subdit Apoſtolus *Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, ſicut Scriptum eſt, Iuſtus ex fide viuit*; ergo vt iuſtitia Dei in adultis manifeſtetur, & vt viuant vita iuſtitiæ, requiritur fides. Ad Rom. 10. *Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti*; ergo vt per Chriſtum iuſtificentur, requiritur fides. Et paulo poſt: *Omnis, qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit. Quomodo ergo inuocabunt, in quem non crediderunt?* ergo vt adultus conſequatur iuſtificationem, & ſalutem, requiritur, vt inuocet nomen Domini, & ad hoc, vt inuocet, requiritur, vt credat. Ad Gal. 2. *Scientes autem, quod non iuſtificatur homo ex operibus legis, niſi per fidem Ieſu Chriſti: & nos in Chriſto Ieſu credimus, vt iuſtificemur ex fide Chriſti*; ergo expreſsè docet adultum non poſſe

iuſti-

iuſtificari, niſi per fidem actualem, ideoque ſubdit, *& nos credimus*, fide ſcilicet actuali. Ad Heb. 11. *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & quia requirentibus ſe remunerator eſt*: ergo expreſsè docet, quod ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, & loquitur de fide actuali in adultis, vt patet ex ſequentibus, *Accedentem enim ad Deum*, vt nimirum iuſtificetur, *oportet credere, quia eſt*, ac proindè docet diſpoſitionem neceſſariam ad hoc, vt adultus accedens ad Deum iuſtificetur, & iuſtificatus placeat Deo, eſſe fidem, qua actu credat Deum eſſe, & remuneratorem eſſe. Sap. 9. *Per ſapientiam enim ſanati ſunt, quicumque tibi placuerunt*: vbi nomine ſapientiæ fidem omnes intelligunt, vt docet Lorinus in eum locum.

16. Probatur ſecundò ex Tridentino eadem minor, quod nimirum in adultis diſpoſitio neceſſaria ad ſalutem, & iuſtificationem ſit actus fidei. Tridentinum Seſs. 6. capit. 5. ponit titulum *de neceſſitate præparationis iuſtificationis in adultis, & vnde ſit*? Et cap. 6. explicans talem præparationem, ſeu diſpoſitionem, quam vocauerat neceſſariam, dicit: *Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt*: Et infra: *de hac diſpoſitione ſcriptum eſt: accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quod requirentibus ſe remunerator eſt*: Et

cap. 7. de hac ipſa fide dicit: *ſine qua nulli vnquam contigit iuſtificatio*; ergo Tridentinum expreſsè docet actum fidei ita adultis eſſe diſpoſitionem neceſſariam ad iuſtificationem, vt ſine illa nulli vnquam contigerit iuſtificatio, ac proinde in adultis actum fidei eſſe diſpoſitionem ad iuſtitiam, & ſalutem neceſſariam neceſſitate medij. Et cap. 8. docet, quod ideò per fidem dicimur iuſtificari, quia *fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis iuſtificationis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum eius conſortium peruenire.*

17. Probatur tertiò eadem minor ex Patribus. Auguſtinus lib. de Serm. Domini in monte cap. 9. dicit: *Vbi vera fides non eſt, nec poteſt vera eſſe iuſtitia*: Serm. 38. de Tempore: *Sine fide nemo ad filiorum Dei conſortium pōteſt peruenire, quia ſine ipſa neque in hoc ſæculo quiſquam iuſtificationis conſequitur gratiam, neque in futuro vitam poſſidebit æternam.* In Pſalmum 31. in Præfat. docet non ſolum in ſingulis hominibus, ſed etiam in ſingulis operibus fidem eſſe fundamentum pietatis, ita vt ſine illa eſſe non poſſit. Epiſt. 157. docet nullam cuiuſcumque ætatis, ac ſexus Perſonam ſine fide potuiſſe iuſtificari. Similia docet lib. 2. de Peccat. meritis, & Remiſs. cap. 9. de Corrept. & Grat. cap. 7. & alibi; idemque docet Bernardus Epiſt. 77. Fulgentius lib. de Fide ad Petrum initio dicit, *Sine fide nulla poteſt prodeſſe, immo neque eſſe conuerſio*; & ibidem *ſine hac fide nemo*

mo ad filiorum numerum poteſt peruenire: Leo Serm.4. de Natiuit. dicit: nihil poſſe eſſe ſanctum ſine fide, idque probat ex Apoſtolo dicente *Iuſtus ex fide viuit: ſine fide impoſſibile eſt placere Deo.*

18. Probatur quarto concluſio ratione. Nam Deus nullum adultum ratione, & libero arbitrio vtentem iuſtificat iuſtitia ſupernaturali, & adoptat, niſi liberè conſentiat, & ſe diſponat ſuæ iuſtificationi, & adoptioni; ſed homo non congruè diſponitur ad iuſtificationem ſupernaturalem, niſi per actus liberos, honeſtos, & ſupernaturales; ergo Deus nullum adultum, & libero arbitrio vtentem iuſtificat, niſi ſe ad iuſtificationem diſponat per actus liberos, honeſtos, & ſupernaturales voluntatis; ſed vt homo exerceat actus liberos, honeſtos, & ſupernaturales voluntatis, debet ad illos dirigi per cognitionem intellectualem eiuſdem ordinis, hoc eſt ſupernaturalem; ergo Deus neminem iuſtificat, niſi ex cognitione ſupernaturali exerceat actus voluntatis ſupernaturales; ſed cognitio ſupernaturalis propria viatoris eſt cognitio fidei, qua credit Deo loquenti; ergo Deus neminem iuſtificat, niſi fide ſupernaturali credat Deo loquenti. Ideò, vt declarat Tridentinum Seſs. 6. cap. 5. *ipſius iuſtificationis exordium in adultis à Dei per Chriſtum Ieſum præueniente gratia ſumendum eſt, hoc eſt ab eius vocatione, qua nullis eorum præcedentibus meritis, vocantur:* hac autem vocatione mouentur primò ad credendum Deo loquenti, & promittenti

iuſti-

iuſtificationem, & ſalutem.

19. Concluditur contra opinionem, Vegæ, & aliorum relatorum num. 12. adultos ratione, & libero arbitrio vtentes in nullo caſu poſſe iuſtificari, & ſaluari ſine fide ſupernaturali, per cognitionem naturalem Dei, vel boni honeſti, & faciendo per voluntatem quod in ſe eſt ad vitandum malum, & faciendum bonum. Et quidem ſententiam illam Vegæ acerbiori cenſura notare ſolent Theologi. Nam Suarius Diſp. 12. de Fide Sect. 2. num. 5. dicit eſſe erroneam: Canus, cuius cenſuram approbat Granado, Tract. 10. Diſp. 3. num. 10. dicit eſſe erroneam, & fortaſſe hæræticam &c. Contra eam porro ſententiam dictum videtur ab Auguſtino lib. de Natura, & Gratia cap. 2. *Si natura humana ſibi poſſet ſufficere ad implendum legem, perficiendamque iuſtitiam, de præmio debet eſſe ſecura, etiam ſi fides aliquo tempore eam latuit ſanguinis Chriſti &c. Quod ſi potuit, aut poteſt, hoc ego dico, quod de lege dicit Apoſtolus ad Galatas 2. ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Si enim hoc ille dixit de lege, quam accepit gens vna Iudæorum, quanto iuſtius dicitur de lege naturæ, quam accepit vniuerſum genus humanum, ſi per naturã iuſtitiæ; ergo Chriſtus gratis mortuus eſt; ſi autem non gratis Chriſtus mortuus eſt; ergo omnis humana natura iuſtificari, & redimi ab ira Dei iuſtiſſima, hoc eſt vindicta, nullo modo poteſt, niſi per fidem, & Sacramentum Sanguinis Chriſti.*

20. Addo, quod quia primi parentes, Adam nimirum, & Heua creati ſunt in

ſtatu

ſtatu perfecto, & adulti, in primo inſtanti ſe diſpoſuerunt per fidem, & actus ſupernaturales voluntatis ad gratiam, & iuſtitiam ſupernaturalem, vt docet S. Thomas 1.p. quæſt. 95. art. 1. ad 5. quem ſequitur Suarez lib. 3. de Opere 6. dierum cap. 19. contra Sotum, qui lib. 1. de Natura, & Grat. cap. 5. docet Adamum in primo inſtanti accepiſſe gratiam, & iuſtitiam ſine proprio actu voluntatis, quo ſe ad illam diſpoſuerit. Idem proportionaliter dicendum de Angelis. Ideò actus fidei etiam Angelis, & primis parentibus ante peccatum fuit neceſſitate medij neceſſarius ad ſupernaturalem gratiam, iuſtitiam, & beatitudinem obtinendam.

21. Quæritur quinto, vtrum adultis, qui ante vſum rationis non ſunt iuſtificati per baptiſmum, ad iuſtificationem neceſſarius ſit neceſſitate medij actus fidei ſtrictæ, quo credatur Deo reuelanti, vel ſufficiat aliquis actus fidei latius ſumptæ?

22. Reſpondeo, quod poſſet aliquis improbabiter exiſtimare, ad iuſtificationem ſufficere adultis fidem quamdam ſupernaturalem latam, quæ non nitatur diuina reuelatione, ſed teſtimonio creaturarum, vel alio ſimili motiuo. Explicatur. Deus, quia eleuauit hominem ad finem ſupernaturalem, præſto eſt ex parte ſua, vt quoties proponitur nobis obiectum aliquod potens terminare voluntatem honeſtam, eleuet per auxilia ſupernaturalia gratiæ noſtras potentias, vt ſimul cum actibus intellectus, & voluntatis naturalibus elicia-

ciamus circa illud obiectum actus ſupernaturales,& proportionatos fini ſupernaturali. Ideò quando Philoſophi gentiles ex cognitione creaturarum veniebant in cognitionem naturalem Dei, Deus per auxilia gratiæ eleuabat eorum intellectum, ad eliciendam aliam cognitionem ſupernaturalem Dei per creaturas, ex vi cuius poſſent per actum voluntatis ſupernaturalem Deum colere,& ſuper omnia diligere, & ſic iuſtificari. Proportionaliter cum circa aliam quamcumque materiam eliciebant actus honeſtos naturales, eleuabantur per auxilia gratiæ ad elicendos ſimul circa eamdem materiam actus ſupernaturales, per quos ſaltem remotè diſponebantur ad iuſtificationem, & ſalutem. Hæc cognitio ſupernaturalis Dei ex creaturis poteſt vocari fides lata, proportionaliter ac creaturæ dicuntur nobis loqui quadam locutione lata, iuxta illud Pſalm. 18. *Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum*. Hinc poſſet explicari, quo pacto Deus omnibus, etiam ad quos nunquam peruenit prædicatio Euangelij, prouiderit media ſufficientia ad iuſtificationem, & ſalutem. Poſſunt enim ex hac fide lata, ſed ſupernaturali Dei per creaturas, Deum ſupernaturaliter ſuper omnia diligere, & ſic iuſtificari, & ſaluari. Proponit hanc ſententiam Ripalda Tom. 1. de Ente ſupernaturali, Diſp. 20. Sect. 21. 22. & 23. & Diſp. 63. per totam, ac multa pro ea adducit. Addit tamen ſe hæc tantum diſputandi gratia afferre, nihil definiendo,

ne

ne contradicat communi ſenſui Theologorum, qui ad iuſtificationem requirunt fidem ſtrictam fundatam in propria, ac ſtricta reuelatione Dei. Card. autem de Lugo Diſp.12. de Fide, Sect.1.2. & 3. latè hanc ſententiam impugnat, & ſoluit quæ pro ea attulerat Ripalda, ac nouiſſimè Innocent. XI. Decreto nuper edito damnauit hanc propoſitionem, quæ eſt 23. *Fides latè dicta ex teſtimonio Creaturarum, ſimilique motiuo, ad iuſtificationem ſufficit.*

23. Dicendum cum communi ſententia: ad iuſtificationem, & ſalutem adultorum non ſufficit actus fidei latè dictæ ex teſtimonio creaturarum, vel ex alio ſimili motiuo, ſed requiritur fides ſtricta, & propria ex diuina reuelatione.

24. Probatur primo ex Apoſtolo ad Rom. 10. vbi loquens de neceſſitate fidei ad ſalutem dicit: *Omnis enim, quicunque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit. Quomodo ergo inuocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient ſine prædicante? Quomodo verò prædicabunt, niſi mittantur?* Et concludit; *ergo fides ex auditu: Auditus autem per verbum Chriſti;* ergo ex Apoſtolo ad ſalutem neceſſaria eſt fides, qua credamus propter verbum Dei propoſitum à prædicatoribus legitimè miſſis; ſed hæc eſt propria, & ſtricta fides, fundata in propria, & ſtricta reuelatione, ac non in ſolo teſtimonio creaturarum; ergo &c. De hac igitur fide ſtricta intelligenda ſunt loca Apoſtoli, quibus dicit: *ſine fide*

im-

Impoſſibile eſt placere Deo: accedentem ad Deum oportet credere.

25. Probatur ſecundò ex Tridentino Seſs. 6. vbi loquens de neceſſitate præparationis ad iuſtificationem in adulto dicit: *Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deũ, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt*; ergo ex Tridentino fides ad iuſtificationem neceſſaria eſt fides, qua liberè credimus vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt; ſed hæc eſt fides ſtricta, ac fundata in reuelatione propria diuinarum promiſſionum; ergo &c. Videtur autem Tridentinum hanc doctrinam deſumpſiſſe ex Paulo ad Heb. 11. vbi fidē definit dicens: *Eſt autem fides ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium*. Nam fides eſt ſubſtantia, ſeu ſubſiſtentia rerum ſperandarum, in quantum per illam firmiſſimè credimus vera eſſe quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt, & ſic eſt firmum fundamentum illa ſperandi.

26. Probatur tertiò concluſio ratione. Nam Deus adultum non iuſtificat, ac non recipit ad ſuam amicitiam, niſi prius illum amicabiliter inuitauerit ad ſuam amicitiam; ſed inuitatio amicabilis fit propria locutione; ergo Deus neminem iuſtificat, niſi prius illum locutione propria inuitauerit ad iuſtificationem, & amicitiam; ſed Deus ab eo, quem amicabiliter inuitat ad iuſtificationem, & amicitiam exigit, vt vocationi, qua vocatur, correſpondens, ſe diſ-

diſponat ad iuſtitiam,& amicitiam; prima autem diſpoſitio eſt, vt Deo amicabiliter loquenti, & vocanti, credat; ergo Deus neminem iuſtificat,& recipit in ſuam amicitiam, niſi Deo loquenti, & inuitanti credat, adeoque ad iuſtificationem adulti requiritur actus fidei ſtrictæ, qua credat Deo loquenti, vocanti, & promittenti. Confirmatur: nam iuſtificatio impij fit per modum contractus reconciliatiui;ſed contractus fiunt per mutuam locutionem, & conſenſum; ergo iuſtificatio impij fit per mutuam locutionem, & conſenſum, quo Deus offert impio reconciliationem, iuſtificationem, & amicitiam, impius autem credit Deo offerenti, & per actus voluntatis conſentit ſuæ iuſtificationi, & reconciliationi cum Deo.

27. Addo ex dictis quæſt. 32. num.24. & 25. quod ante actus fidei perfectæ, ac ſtrictæ,quibus adulti ſuper omnia credunt Deo loquenti, & inuitanti ad iuſtificationem, poſſunt, ac debent præcedere actus ſupernaturales fidei inperfectæ, & inchoatæ, diſponentes ad actum fidei perfectæ. Conſiſtunt autem actus fidei inchoatæ in cognitionibus ſupernaturalibus procedentibus ex interna illuminatione Spiritus Sãcti. Probatur: nam antequam adultus credat fide perfecta, poteſt,ac debet ſaltem regulariter ex illuminatione, & inſpiratione Spiritus Sancti audire predicatorem fidei, deliberare de fide amplectenda,orare Deum vt ſe magis, & magis illuminet; ſed tales actus ſunt ſupernaturales, & orti

ex

ex fide imperfecta, & inchoata, ac diſponunt ad actum fidei perfectæ; ergo &c.

28. Ad 1. Paruulis ad ſalutem neceſſaria eſt neceſſitate medij fides habitualis, vt explicatum eſt num. 8. Licet autem aliqui, quos refert Innocentius III. cap. *Maiores, de Baptiſmo* negarint paruulis in baptiſmo infundi habitus fidei, ſpei, & charitatis, tamen poſt Tridentinum certum eſt hos habitus infundi etiam paruulis, ac proinde illos non poſſe iuſtificari ſine fide habituali, vt dictũ eſt lib. 5. de Gratia q. 23.

29. Ad 2. ex dictis num. 9. & 10. actus fidei eſt neceſſarius neceſſitate medij ſolis adultis, qui ante vſum rationis non ſunt iuſtificati per baptiſmum, vel poſt baptiſmum peccarunt mortaliter.

36. Ad 3. concedo, quod iuxta doctrinam Apoſtoli, Philoſophi Gentiles ex cognitione naturali Dei potuerunt Deum glorificare, & illi gratias agere per actus naturales moraliter bonos, & honeſtos, ac per illos mereri aliquod præmium naturale retribuendum in hac vita: ſed nego, quod per tales actus honeſtos naturales potuerunt iuſtificari, vel ſe diſponere ad iuſtificationem, vel illam de congruo mereri. Propoſitio illa, quam Paulus ſubiungit, *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum*, ſignificat ſolum, quod Deus vnicuique dabit pramium, quod per ſua bona opera meritus fuerit. Et quia vitam æternam merentur ſoli iuſti per ſua opera ſupernaturalia elicita in ſtatu gratiæ, ideò Deus ſolis iuſtis retribuet vitam æternam;

illis

illis autem, qui non iuſtificati faciunt ſolum aliqua opera moraliter honeſta, ſolum retribuet præmium aliquod temporale. Idem Apoſtolus, dum dicit: *factores legis iuſtificabuntur*, loquitur de illis, qui ex fide, & viribus gratiæ obſeruant totam legem, ac præcipuè primum eius præceptum diligendi Deum ſuper omnia, qui profectò iuſtificabuntur, non autem de ijs, qui obſeruant aliquod ſolum præceptum, cuius obſeruantia ſit inſufficiens ad iuſtificationem, & ſi ſit per actum merè naturalem, neque poteſt de congruo ad iuſtificationem diſponere.

31. Ad 4. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: multi adulti, quibus nunquam prædicatum eſt Euangelium, non poſſunt obtinere gratiam ad credendum, ſi ex viribus gratiæ faciant quod in ſe eſt, nego: & poſſunt obtinere gratiam ad credendum, ſi ex viribus gratiæ faciant quod in ſe eſt, concedo; & nego conſequentiam. Deus, qui vt dicitur Ioannis 1. *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, omnes adultos identidem illuminat aliqua illuminatione ſupernaturali, qua loquitur ad cor ipſorum, ex vi cuius poſſunt per actus ſupernaturales deliberare de ijs, quæ ſpectant ad ſalutem, & ſi per tales actus ex viribus gratiæ faciant quod in ſe eſt, inuenient Prædicatorem fidei, vel Angelus de Cœlo mittetur ad illos, & ſic poterunt iuſtificari, & ſaluari. In hoc autem ſenſu verum eſt exioma: *Facienti quod in ſe eſt ex viribus gratiæ, Deus non denegat gra-*

gratiam, vlteriorum nimirum vſque ad iuſtificationem, & ſalutem.

32. Ad 5. nego maiorem, ac dico fidem eſſe adultis magis neceſſariam, quam baptiſmũ, ac proindè baptiſmum eſſe neceſſariũ indeterminatè, vel in re, vel in voto, fidem eſſe neceſſariam determinatè in re. S. Bernardus Epiſt. 77. colligit hanc maioré neceſſitaté fidei, quam baptiſmi, ex modo loquendi Chriſti Marci vltimo. Cum enim dixiſſet: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit*, ſubdit: *Qui verò non crediderit, condemnabitur*, ac non dicit: *Qui baptizatus non fuerit, condemnabitur*. Ratio eſt, quia qui re ipſa baptizatus non fuerit, poteſt iuſtificari, & ſaluari per actum ſupernaturalem perfectæ charitatis includentem votum baptiſmi. At qui non crediderit, non poteſt iuſtificari, & ſaluari, cum non poſſit elicere actum ſupernaturalem perfectæ charitatis, qui procul dubio non poteſt elici ſine actu fidei; ergo actus fidei eſt neceſſarius re ipſa ad iuſtificationem, & ſalutem.

QVAESTIO XXXVII.

Vtrum fides Dei vt remuneratoris ſit adultis ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria neceſſitate medij?

1. PRimo ad iuſtificationem adulti videtur non eſſe neceſſarium neceſſitate

tate medij, vt credat Deum eſſe. Ex dictis enim quæſt. 28. ea, de quibus aliunde habemus euidentiam, non poſſunt ſimul credi propter teſtimonium Dei; ſed multi habent euidentiam de diuina exiſtentia; ergo &c.

2. Secundo videtur ad iuſtificationem adulti non eſſe neceſſarium neceſſitate medij, vt credat Deum eſſe remuneratorem. Vt enim adultus iuſtificetur, ſufficit, vt ex fide eliciat actum charitatis ſupernaturalem, quo Deum diligat ſuper omnia; ſed vt eliciat actum charitatis ſufficit, vt credat Deum eſſe infinitè bonum, & amabilem, etiamſi nihil cogitet de remuneratione; ergo &c.

3. Tertiò videtur ſaltem non eſſe neceſſarium neceſſitate medij, vt adultus credat Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali. Nam ſi credat Deū eſſe remuneratorem, abſtrahendo ab hoc, quod talis remuneratio ſit naturalis, vel ſupernaturalis, poteſt ſperare talem remunerationem, & ſic moueri ad amandum Deum amore charitatis ſuper omnia, & iuſtificari. A fortiori videtur non eſſe neceſſarium neceſſitate medij ad hoc, vt adultus iuſtificetur in Baptiſmo, vt credat explicitè Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali.

4. Quarto videtur, quod licet poſt Chriſtum fuerit ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria neceſſitate medij fides explicita Dei, vt remuneratoris remuneratione ſupernaturali, tamen ante Chriſtum fuerit

fuerit ſufficiens fides explicita Dei, vt remuneratoris remuneratione naturali. Ideò enim poſt Chriſtum eſt neceſſaria fides explicita remunerationis ſupernaturalis, quia Chriſtus promiſit regnum Cœlorum, & remunerationem ſupernaturalem; ſed ante aduentum Chriſti Deus in lege naturæ promiſerat ſolum remunerationem naturalem, hoc eſt temporalem felicitatem; ergo &c.

5. Reſpondeo plures eſſe quæſtiones. Primò quæritur, vtrum adultis ad iuſtificationem neceſſaria neceſſitate medij ſit fides, qua explicitè credant Deum eſſe?

5. Reſpondeo Caietanum in Comm. cap. 11. ad Hebræos propter fundamentum allatum in prima ratione dubitandi, docere fidem de diuina exiſtentia non eſſe neceſſariam ijs, qui de diuina exiſtentia habent euidentiam, ſed eſſe neceſſariam regulariter, quia pauci perueniunt ad talem euidentiam. At Canus lib. 12. de Locis Theologicis merito hanc ſententiam reprehendit, ideoque dicendum cum S. Thoma 2. 2. quæſt. 2. art. 4. Suario Diſp. 12. Sect. 3. num. 4. Card. de Lugo diſp. 12. Sect. 5. num. 123. ac Theologis communiter, hanc fidem eſſe prorſus neceſſariam:

Probatur ex Paulo, qui ad Hebræos 11. ſine vlla exceptione dicit: *accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt*; ergo &c. Confirmatur ratione. Nam ex dictis quæſtione ſuperiori ad iuſtificationem adulti neceſſaria eſt fides, qua credamus Deo propter ſummam eius veracitatem; ſed

non

non poſſumus credere Deo propter ſummam eius veracitatem, abſque eo quod eodem actu credamus Deum eſſe; ergo &c. Ad rationem dubitandi, reſpondetur facile ex dictis quæſt. 27. quod etiam qui habent euidentiam de diuina exiſtentia, poſſunt, ac debent illam credere in complexo obſcuro, quale eſt E. G. quod eſt Deus reuelans myſteria &c.

6. Quæritur ſecundo, quænam prædicata debeant de Deo credi per fidem, qua credimus Deum eſſe?

Reſpondeo credi debere Deum eſſe, qui ſit primum principium, ac ſupremus Dominus Vniuerſi; qui ſit ſummè verax in loquendo, ſummè fidelis in ſuis promiſſionibus implendis, ac ſummè bonus, ac proindè cui loquenti ſit ſummè credendum, in quo promittente ſit ſummè ſperandum, & qui ſit ſummè amandus, & colendus, & cui ſit ſummè obediendum. Quia verò ſumma veracitas includit ſummam ſapientiam, per quam Deus non poteſt decipi, & perfectionem voluntatis, per quam non poteſt mentiendo decipere; ſumma fidelitas includit ſummam potentiam, per quam Deus poteſt implere quæ promittit, & perfectionem voluntatis, per quam non poteſt non ſtare promiſſis, ideo hæc omnia debemus de Deo explicitè credere; idemque proportionaliter dic de alijs prædicatis, quæ in his includuntur. Probatur: nam per fidem debemus credere de Deo illa prædicata, quæ ſint motiuum ſummè credendi, ſperandi, amandi, colendi, obe-

diendi diuinis præceptis; ſed motiuum radicale ſummè obediendi Deo, ac ſummè illum colendi eſt, quia Deus eſt primum principium, ac primus Dominus Vniuerſi; motiuum ſummè amandi eſt, quia Deus eſt ſummè bonus; motiuum ſummè credendi eſt, quia Deus eſt ſummè verax; motiuum ſummè ſperandi in Deo eſt, quia Deus eſt ſummè fidelis; ergo &c. Quia verò hæc omnia prædicata ſunt de Deo naturaliter nota, & euidentia, ideò de Deo per fidem credi debent plura prædicata naturaliter nota, & euidentia, ita tamen, vt credantur in complexo obſcuro, vt dictũ eſt paulo ante citata quæſtione 27.

7. Quæritur tertiò, vtrum ad iuſtificationem adulti requiratur, vt credat explicitè Deum eſſe remuneratorem?

Reſpondeo affirmatiuè cum Theologis communiter. Probatur primò ex verbis Apoſtoli ad Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & inquirentibus ſe, remunerator eſt.* Probatur ſecundò ratione. Nam per fidem debemus credere de Deo illa prædicata, quæ ſunt motiuum illum timendi, & in eo ſperandi, conſtituendo in ipſo ſpem noſtræ beatitudinis; ſed motiuum Deum timendi, ac in eo ſperandi eſt, quia Deus eſt remunerator tribuens vnicuique iuxta merita; ergo &c. Hinc ſequitur, quod quia prædicatum remuneratoris includit, quod Deus habeat prouidentiam præſertim moralem rerum humanarum, ad iuſtificationem adulti neceſſe eſt, vt credat Deum habere prouidentiam præſertim

mora-

Digitized by Google

moralem rerum humanarum, ac proindè vt credat Deo conuenire omnes perfectiones, quæ ſunt de cenceptu prouidentiæ.

8. Quæritur quarto, vtrum ad iuſtificationem adulti requiratur, vt credat explicitè Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali?

9. Reſpondeo Hurtadũ de Fide Diſp. 43. Sect. 7. probabile exiſtimare, ſufficere fidẽ, qua credatur Deum eſſe remuneratorem, præſcindendo à ſupernaturalitate remunerationis. Pro hac ſententia affert Molinam 1. p. q. 1. art. 1. diſp. 1. Victoriã, & alios, quos tacito nomine refert Turrianus Diſp. 26. num. 4. Eamdem ſententiam videtur amplecti Ripalda Tomo. 1. de Ente ſupernat. Diſp. 63. num. 24.

10. At cõmuniter Theologi affirmant ad iuſtificationem adulti neceſſarium eſſe neceſſitate medij, vt explicitè credat Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali. Ita ſentiunt Suar. de Fide Diſp. 12. Sect. 3. num. 8. Granado Controu. 1. de Fide Tract. 10. Diſp. 2. Sect. 2. nu. 2. Michael Medina lib. 4. de recta in Deum fide, cap. 8. Caietanus, Bannez, Valentia, Aragonius, Lorca, & Turrianus apud Hurtadum Diſp. 43. Sect. 1. ac Card. de Lugo Diſp. 12. Sect. 5. num. 127. & ſequentibus.

11. Dicendũ cum hac communi ſententia Theologorum, ad iuſtificationem adulti neceſſarium eſſe neceſſitate medij, vt credat explicitè Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali.

12. Probatur primo ratione. Nã ex dictis

quæſt.35. num.28. Deus nullum adultum iuſtificat, niſi ſe liberè ex viribus gratiæ diſpoſuerit ad iuſtificationem; ſed nemo ſe congruè diſponit ad iuſtificationem, per quam fiat aptus ad conſequendum finem ſupernaturalem, niſi intendat, & ſperet finem ſupernaturalem; non poteſt autem actibus ſupernaturalibus intendere, ac ſperare finem ſupernaturalem, niſi per fidem credat Deo promittenti finem, ac remunerationem ſupernaturalem; ergo &c.

13. Probatur ſecũdo ex Apoſtolo, qui ad Heb.11.cum dixiſſet: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia Deus eſt, & inquirentibus ſe remunerator eſt*, paulo poſt explicans, qualis ſit hæc fides, qua antiqui iuſti ſunt ſaluati, dicit: *Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acceptis repromiſſionibus, ſed à longe eas aſpicientes, & ſalutantes, & confitentes, quia peregrini, & hoſpites ſunt ſuper terram. Qui enim hæc dicunt, ſignificant ſe patriam inquirere. Et ſiquidem ipſius meminiſſent, de qua exierunt, habebant vtique tempus reuertendi; hanc autem meliorem appetunt, hoc eſt Cœleſtem. Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum. Parauit enim illis Ciuitatem*; ergo ex Apoſtolo antiqui iuſti iuſtificati ſunt, & ſaluati ex fide promiſſionum de vita æterna, & de Patria Cœleſti, ac proinde de remuneratione ſupernaturali, de qua 1.ad Corint 2.dicit: *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum; nobis autem reuelauit per Spiritum ſuum.*

Pro-

14. Probatur tertiò ex Tridentino, quod Seſs. 6. cap. 6. explicans fidem adultis neceſſariam, dicit illam eſſe, qua *liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt, & in primis iuſtificari impium per gratiam eius*; ſed iuſtificatio, qua impius diſpoſitus iuſtificatur per gratiam, ſpectat ad remunerationem ſupernaturalem; ergo ex Tridentino ad iuſtificationem adulti, requiritur fides, qua Deus creditur remunerator remuneratione ſupernaturali.

15 Quæritur quinto, vtrum ad iuſtificationem adulti requiratur fides, qua explicitè credatur Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali reduplicatiuè, vel ſufficiat fides, qua credatur Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali ſpecificatiuè.

16. Reſpondeo cum Card. de Lugo Diſp. 12. Sect. 5. num. 130. ſufficere, vt explicitè credatur Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali ſpecificatiuè, hoc eſt tantæ perfectionis, vt re ipſa ſit ſupernaturalis, etiamſi non cogitetur explicitè de prædicato ſupernaturalis. Probatur: nam ſi quis credat Deum eſſe remuneratorem iuſtorum, dando illis vitam æternam, & beatitudinem conſiſtentem in viſione Dei, etiamſi non cognoſcat explicitè talem remunerationem eſſe ſupernaturalem, procul dubio poteſt ex hac fide iuſtificari; ergo &c.

17. Hinc ſequitur ad iuſtificationem non ſufficere, vt de Deo credamus prædicata

naturaliter nota, ſed requiri, vt credamus aliquod prædicatum naturaliter non notum, ſed innoteſcens ſolum ex reuelatione, quale prædicatum eſt, quod Deus ſit remunerator remuneratione ſupernaturali vitæ æternæ, ac remiſſionis peccatorum.

18. Quæritur ſexto, quænã debeant credi per fidem, qua credimus, Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali.

19. Reſpondeo, quod debent credi omnia illa, quæ includuntur in fide Dei remuneratoris remuneratione ſupernaturali. Et quia in hac fide includitur, quod Deus impium ad diuinam miſericordiam confugientem iuſtificat per gratiam ſuam, ideò vt docet Tridentinum Seſſ. 6. cap. 6. debet in primis credi *iuſtificari impium per gratiam ipſius Dei*. Quia rurſus in fide remuneratoris includitur Deum vnicuique retribuere iuxta merita, iuſtis quidem vitam æternam, & ſupernaturalem beatitudinem, impijs autem æternam miſeriam, & priuationem beatitudinis, ideò hoc etiam debet credi neceſſitate medij. Demum quia in his includitur immortalitas animæ rationalis, ideò debet credi immortalitas animæ rationalis, abſtrahendo ab hoc, vtrum anima rationalis ſit immortalis naturaliter, vel ſupernaturaliter, Deo illã in æternum conſeruante ſupernaturaliter.

20. Quæritur ſeptimò, vtrũ hæc fides Dei remuneratoris ſupernaturalis fuerit neceſſaria etiam ante Chriſtum in ſtatu legis naturæ, & Moſaicæ.

Reſ-

21. Reſpondeo affirmatiuè. Nã rationes & auctoritates allatæ probant illam fuiſſe ſemper neceſſariam. Confirmatur: nam Paulus ad Heb. 11. dicens: *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo: accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quia inquirentibus ſe remunerator eſt: Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acceptis promiſſionibus &c.* loquitur expreſsè de iuſtis ante Chriſtum in lege naturæ, & Moſaica, nimirum de Abel, Henoch, Abrahã, Ioſeph, Moyſe, Samuele, Dauid, & Prophetis.

22. Ad 1. reſpondeo exiſtentiam Dei etiã dum de illa habemus euidentiam credi poſſe in complexo obſcuro, vt explicatum eſt num. 5.

23. Ad 2. concedo maiorẽ, & nego minorem. Ad iuſtificationem adulti requiritur, vt per actus voluntatis moueatur in Deum, vt vltimum finem ſupernaturalem; ſed Deus cognoſcitur vt vltimus finis ſupernaturalis per fidem, qua credimus illũ eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali; ergo &c. Verum quo pacto Deus non poſſit amari amore ſupernaturali charitatis, niſi ex fide Dei remuneratoris ſupernaturalis, explicabitur infra in Tract. de Charitate, Quæſtione 47.

24. Ad 3. nego maiorem. Si quis credat Deum eſſe remuneratorem, abſtrahendo ab hoc, quod ſit remunerator remuneratione naturali, vel ſupernaturali, non cognoſcit Deum vt vltimum finem ſupernaturalem, adeoque non poteſt per actus voluntatis moueri in Deum vt vltimum fi-

nem ſupernaturalem, prout requiritur ad iuſtificationem.

25. Ad 4. Deus etiam in lege naturæ, & Moſaica, licet non adeo explicitè, ſicut in lege gratiæ, promiſerat vitam æternam, & remunerationem ſupernaturalem, vt patet ex teſtimonio Pauli ad Hebr. 11. relato num. 13. Ideo etiam in lege naturæ, & Moſaica ad iuſtificationem adulti erat neceſſarium neceſſitate medij, vt crederet Deum eſſe remuneratorem remuneratione ſupernaturali.

QVAESTIO XXXVIII.

Vtrum omnibus adultis, in quolibet ſtatu fuerit neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem, & iuſtificationem fides implicità, vel explicita Chriſti, & Myſterij Trinitatis?

1. Videtur ſemper ad iuſtificationem, & ſalutem adulti ſuffeciſſe, & adhuc ſufficere fides explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, ac non fuiſſe, nec eſſe neceſſaria neceſſitate medij fides explicita Chriſti, & Trinitatis, niſi prout continetur explicitè in fide Dei, vt remuneratoris ſupernaturalis: primo quia Apoſtolus ad Heb. 12. dicit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia Deus eſt, & inquirentibus ſe remunerator eſt*; ſed Apoſtolus

tolus eo loco enumerat omnia neceſſario credenda ad iuſtificationem, & ſalutem, alioquin tradidiſſet doctrinam valde diminutam; ergo illa ſufficiunt, & nihil aliud credendum eſt neceſſario neceſſitate medij ad iuſtificationem, & ſalutem.

2. Secundo ad iuſtificationem, & ſalutem adulti non eſt neceſſaria neceſſitate medij alia fides, quam quæ ſufficienter dirigit ad intendendum vltimum finem ſupernaturalem, eumque à Deo firmiſſimè ſperandum, & ad Deum ſuper omnia amandum amore amicabili, cum voluntate efficaci obſeruandi omnia diuina præcepta; ſed fides explicata Dei vt remuneratoris ſupernaturalis ſufficienter dirigit ad hæc, iuxta dicta quæſt. 37. num. 6. ergo &c.

3. Tertio ſi dicatur fidem Dei vt remuneratoris ſupernaturalis ſuffeciſſe ante aduentũ Chriſti, nõ ſufficere poſt aduentũ Chriſti, & poſt prædicationem Euangelij, contra eſt: nam argumenta allata probant fidem Dei remuneratoris ſufficere etiam poſt aduentum Chriſti. Nam Paulus poſt aduentum Chriſti, & Chriſtianis loquens, dixit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & inquirentibus remunerator eſt*: & etiam poſt Chriſtum fides Dei vt remuneratoris ſupernaturalis ſufficienter dirigit ad intendendum finem ſupernaturalem, & Deum ſuper omnia amandum amore amicabili, & ſufficienti ad iuſtificationem.

4. Quarto ideo ante aduentum Chriſti

aliqui poterant ſaluari, & iuſtificari per ſolam fidem Dei vt remuneratoris, quia aliquibus poterat proponi ſola reuelatio Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, abſque eo quod proponeretur reuelatio Mediatoris venturi, ac proinde poterant credere in Deum vt remuneratorem ſupernaturalem, eumque ſuper omnia diligere, & ſic iuſtificari, & ſaluari; ſed etiam poſt Chriſtum poteſt alicui ab initio proponi ſola reuelatio Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, abſque eo quod proponatur Chriſtus, qui iam venit, & paſſus eſt pro nobis, & ille poteſt credere in Deum vt remuneratorem ſupernaturalem, eumque ſuper omnia diligere, & ſic iuſtificari; ergo &c.

5. Reſpondeo, quod vt docet S. Thomas 2.2. quæſt. 2. art. 7. ad 3. ex eoque communiter Theologi, qui credit explicitè Deum eſſe iuſtificatorem, Saluatorem, & remuneratorem ſupernaturalem hominum ſecundum modos ſibi placitos, & ſecundum quod aliquibus cognoſcentibus Spiritus reuelaſſet, credit implicitè Mediatorem, hoc eſt Chriſtum, ſiquidem Chriſtus eſt præcipuum medium, per quod Deus homines iuſtificat, & ſaluat; credit etiam implicitè Trinitatem, ſiquidem Deus eſt Trinus, & vnus, & Chriſtus mediator eſt ſecunda Perſona Trinitatis, ac per gratiam Spiritus Sancti iuſtificat, & ſanctificat homines; ſed vt dictum eſt quæſt. 37. ſemper fuit adultis neceſſaria neceſſitate medij fides Dei vt iuſtificatoris, & remu-

neratoris per media ſibi placita, & aliquibus reuelata; ergo ſemper fuit omnibus neceſſaria neceſſitate medij fides implicita Chriſti, & Myſterij Trinitatis. Quæritur, vtrum vltra hanc fidem implicitam Chriſti, & Trinitatis, ante Chriſtum in lege naturæ, & Moſaica, & poſt Chriſtum in ſtatu legis Euangelicæ, fuerit, & ſit neceſſaria neceſſitate medij alia fides magis explicità Chriſti, & Trinitatis, & quænam ſit talis fides explicita?

6. Plures ſunt ſententiæ, ac reduci poſſunt ad quinque, duas extremas, & tres medias. Prima ſententia extrema docet nunquam poſt peccatum Adæ ad iuſtificationem, & ſalutem adultorum ſuffeciſſe fidem implicitam Chriſti contentã in fide Dei vt remuneratoris ſupernaturalis; ſed ſemper fuiſſe neceſſariã neceſſitate medij fidem explicitam Chriſti ſub conceptu mediatoris. Ante Chriſtum ergo in lege naturæ, & Moſaica debebat credi Deum eſſe iuſtificatorem, & ſaluatorem per mediatorem mittendum; poſt Chriſtum credi debet Deum eſſe iuſtificatorem, & ſaluatorem per mediatorem iam miſſum, qui mediator eſt Chriſtus. Docuerunt hanc ſententiam Corduba in Quæſtionario lib. 2. quæſt. 5. ad 3. Coninch. de Fide Diſp. 14. Dub. 9. num. 147. Suarius autem Diſp. 12. de Fide, Sect. 4. num. 17. putat illam eſſe probabilem, ac num. 14. dicit, quod videtur certè fuiſſe Auguſtini, præſertim Ep. 109. & lib. 18. de Ciuit. cap. 47. lib. 1. contra duas Epiſt. Pelagianorum, cap. 21.

& lib. 3. cap. 4. & lib. 15. contra Fauſtum cap. 24. & ſequentibus.

7. Secunda ſententia extremè contraria docet ſemper etiam poſt Chriſtum ad iuſtificationem adulti, & ſalutem ſuffeciſſe, & ſufficere fidem implicitam Chriſti, vt contentam in fide Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, ac fidem magis explicitam non eſſe neceſſariam neceſſitate medij, ſed neceſſitate ſolius præcepti: Docuerunt hanc ſententiam Michael de Medina lib. 4. de Recta in Deum fide, cap. 10. Vega lib. 6. in Trident. cap. 22. Iauellus 2. p. Chriſtianæ Philoſophiæ, Tract. 1. cap. 1. Zumel 1. 2. quæſt. 89. art. 6. Diſp. 4. & alij, quos ſequuntur Suar. Diſp. 12. Sect. 4. num. 10. Turrianus Diſp. 27. Dub. 4. Hurtadus Diſp. 12. Sect. 4. num. 91. & alij.

8. Tertia ſententia media docet in lege naturæ ſuffeciſſe fidem implicitam Chriſti contentam in fide explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis; in lege Moſaica Iudæis adultis ad iuſtificationem, & ſalutem fuiſſe neceſſariam neceſſitate medij fidem explicitam Chriſti ſub conceptu mediatoris à Deo mittendi; ac multo magis in lege gratiæ poſt Chriſtum eſſe neceſſariam neceſſitate medij fidem Chriſti, qui iam venerit, ac ſit Deus, & homo, ac paſſus ſit pro peccatis noſtris. Docuerunt hanc ſententiam Aragonius de Fide qu. 2. art. 5. concl. 4. & 5. Granado Controu. 1. Tract. 10. Diſp. 2. Sect. 2. & alij. Videtur autem hæc ſententia eſſe S Thomæ 2. 2. qu. 2. art. 7. ad 3. vbi loquens de Gentilibus dicit;

dicit: *Si qui tamen ſaluati fuerunt, quibus reuelatio non fuit facta, non fuerunt ſaluati abſque fide mediatoris, quia etſi non habuerunt fidem explicitam, habuerunt tamen fidem implicitam in diuina prouidentia, credentes Deum eſſe liberatorem hominum ſecundum modos ſibi placitos, & ſecundum quod aliquibus veritatem cognoſcentibus ſpiritus reueleſſet, ſecundum illud Iob. 35. Qui docet nos ſuper iumenta terræ:* Et Comm. in cap. 11. Epiſt. ad Heb. explicans illa verba *Accedentem ad Deum oportet credere*, expreſsè videtur hanc ſententiam tradere.

9. Quarta ſententia ſimiliter media docet ante Chriſtum non ſolum Gentilibus, ſed etiam Iudæis adultis ad iuſtificationem, & ſalutem ſuffeciſſe fidem implicitam Chriſti incluſam in fide implicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis; poſt Chriſtum in lege gratiæ neceſſariam eſſe neceſſitate medij fidem explicitam Chriſti. Docet hanc ſententiam Valentia de Fide, q. 2. Puncto 4. Sanchez lib. 3. in Decal. cap. 2. & alij.

10. Quinta demum ſententia media docet etiam poſt Chriſtum ad iuſtificationem adulti ſufficere fidem implicitam Chriſti incluſam in fide Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, verum ad gloriæ, & ſalutis conſecutionem eſſe neceſſariam neceſſitate medij fidem explicitam Chriſti. Docent hanc ſententiam Canus Relect. de Sacram. Part. 2. Concl. 3. Ioannes de Bononia Tract. de Prædeſt. in Reſp. ad Obiectiones, Ledeſma, Bannez, Aragonius, & alij,

alij, quos refert Suar. Diſp. 12. de Fide, Sect. 4. num. 88.

11. Dicendum primo: probabilius eſt poſt peccatum Adæ fidem explicitam Chriſti ſaltem ſub conceptu mediatoris fuiſſe pro quolibet ſtatu omnibus adultis ita neceſſariam neceſſitate medij ad iuſtificationem, & ſalutem, vt nemo ſine illa potuerit iuſtificari, ac ſaluari.

12. Probatur primo ex Scriptura. Ad Rom. 3. *Iuſtitia Dei per fidem Ieſu Chriſti in omnes, & ſuper omnes, qui credunt in eum. Non enim eſt diſtinctio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei*; ergo Apoſtolus docet, quod quia omnes peccauerunt, in Adamo nimirum, omnes indigent gloria Dei, & iuſtitia Dei per fidem Ieſu Chriſti, & quod non eſt diſtinctio; ſed etiam qui fuerunt ante Chriſtum in Adam peccauerunt; ergo omnes etiam qui fuerunt ante Chriſtum, eguerunt iuſtitia Dei per fidem Ieſu Chriſti, & concludit: *vt ſit ipſe iuſtus & iuſtificans eum, qui ex fide eſt Ieſu Chriſti.*

13. Poſſet reſponderi ad fidem Chriſti ſufficere, vt ſit fides cauſata ex meritis, & gratia Chriſti, non requiri, vt ſit fides Chriſti vt obiecti, vel non requiri vt ſit fides explicita Chriſti vt obiecti, ſed ſufficere, vt ſit fides implicita Chriſti contenta in fide explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis.

14. Sed contra, nam Apoſtolus dicit iuſtitiam Dei dari per fidem Ieſu Chriſti omnibus, qui credunt in eum, ideſt Chriſtum, vt patet ex contextu, & explicat S. Tho-

Thomas in Commentario; ergo loquitur de fide, quæ ſit Chriſti vt obiecti; ſed non loquitur de fide ſolum implicita contenta in fide explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis; ergo &c. Probatur aſſumptum: nam ſi loqueretur de hac fide ſolum implicita, eodem pacto fuiſſet requiſita ad iuſtificationem fides Chriſti, ac fides aliorum mediorum à Deo ordinatorum ad iuſtificationem, qualia media ſunt Sacramenta, prædicatio Apoſtolorum &c. ſed eſt abſurdum, & contra communem ſenſum, quod non aliter fuerit ad iuſtificationem requiſita fides Chriſti, ac fides aliorum mediorum; ergo &c. Probatur maior: nam fides Chriſti requirebatur vt incluſa in fide Dei vt iuſtificatoris, & remuneratoris per media ab ipſo ordinata; ſed non ſolum Chriſtus eſt medium à Deo ordinatum ad iuſtificationem, ſed etiam Sacramenta, prædicatio Apoſtolorum &c. ſunt media ad eumdem finem à Deo ordinata; ergo &c. Breuiter: dum Scriptura, & Patres dicunt, ſemper ad iuſtificationem adultorum fuiſſe neceſſariam fidem Chriſti, ſignificant illam non ſolum fuiſſe neceſſariam illo modo generali, quo fuit neceſſaria fides aliorum mediorum à Deo ordinatorum ad noſtram iuſtificationem; ergo fuit neceſſaria fides explicita Chriſti, ſaltem ſub conceptu Mediatoris à Deo mittendi. Confirmatur: nam Actorum 4. Petrus loquens de Chriſto dicit: *non eſt in alio aliquo ſalus. Neque enim aliud nomen eſt ſub Cœlo datum hominibus, in quo oporteat*

teat nos ſaluos fieri; ergo oportet nos ſaluos fieri in nomine Chriſti, credendo nimirum in Chriſtum ſub aliquo nomine, & conceptu, non communi, ſed proprio ipſius; ſed ſi ſuffeciſſet fides implicita Chriſti incluſa in conceptu Dei vt remunaratoris per media à Deo diſpoſita, ſuffeciſſet fides Chriſti ſub conceptu, & nomine medij ad noſtram ſalutem, qui conceptus, & quod nomen eſt commune omnibus alijs medijs à Deo ordinatis ad noſtram iuſtificationem, & ſalutem; ergo nunquam ſuffecit fides Chriſti ſub eo conceptu, & nomine generali, ſed fuit neceſſaria fides Chriſti, ſub conceptu, & nomine Mediatoris proprio ipſius Chriſti.

15. Probatur ſecundo ex Patribus. Ignatius Epiſt. ad Philippẽſes dicit: *Omnes Sancti ſaluandi ſunt per Chriſtum, in ipſo ſperantes, atque ipſum ſpectantes*; ſed valdè impropriè Sancti, qui fuerunt ante Chriſtum, dicuntur ſperaſſe in Chriſto, & ipſum ſpectaſſe, ſi non crediderunt, & ſperarunt in ipſo, ſaltem ſub conceptu mediatoris; ergo &c.

16. Hieronymus in cap. 2. Epiſt. ad Gal. explicans illa verba: *Ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro*, dicit: *Quos admonere debemus, eos hic dici iuſtitiam non conſecutos, qui tantum ex operibus iuſtificari ſe poſſe credunt, ſanctos autem, qui antiquitus fuerunt, ex fide Chriſti iuſtificatos. Siquidem Abraham vidit diem Chriſti, & lætatus eſt*, Io. 8. *& Moyſes maiores diuitias æſtimabat theſauris Ægyptiarum improperium*

rium Chriſti. Aſpiciebat enim in remunerationem. ad Heb. 11. Et in Comm. cap. 3. ad Epheſios explicans illa verba, *in quo habemus fiduciam, & acceſſum in confidentia per fidem eius,* dicit: *cuius fiduciæ, atque acceſſus, & origo fides in Chriſto eſt:* In Comm. cap. 21. Matthæi explicans illa verba: *Turbæ, quæ præcedebant, & ſequebantur, clamabant, dicentes Hoſanna &c.* dicit: *vtrumque oſtendit populum, & qui ante Euangelium, & qui poſt Euangelium Domino crediderunt, conſona Ieſum confeſſionis voce laudare, & ſecundum ſuperioris Parabolæ exemplum diuerſarum horarum operarios vnum fidei accipere præmium;* ergo Hieronymus docet omnes etiam ante Chriſtum iuſtificatos, & ſaluatos ex fide Chriſti, procul dubio ſpeciali, non autem illa generali, qua credebantur omnia media ad ſalutem.

17. Auguſtinus hoc idem clarè docet pluribus locis. Epiſt. 157. non multo poſt initium dicit: *Cuius hominis, eiuſdemque Dei ſaluberrima fide, etiam illi iuſti ſalui facti ſunt, qui priuſquam veniret in Carne, crediderunt in carne venturum. Eadem enim eſt fides noſtra, & illorum, quoniam hoc illi crediderunt futurum, quod nos credimus factum; vnde dicit Apoſtolus: habentes eumdem Spiritum fidei &c.* ergo expreſsè dicit antiquos credidiſſe futurum, quod nos credimus factum; ergo iuſtificati ſunt in fide Chriſti ſub conceptu mediatoris venturi: & paulo poſt dicit: *Si ergo & illi, ideſt Patres, portare iugum legis veteris non valentes,*

per

per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſe ſaluos fieri crediderunt, manifeſtum eſt, quod hæc gratia etiam antiquos iuſtos viuere fecit ex fide. Et Paulo poſt concludit: *Proindè cum omnes iuſti, hoc eſt veraces Dei cultores ſiue ante Incarnationem, ſiue poſt Incarnationem Chriſti, nec vixerint, nec viuant, niſi ex fide Incarnationis Chriſti, in quo eſt gratiæ plenitudo, profectò quod ſcriptum eſt Act. 4. non eſſe aliud nomen ſub cœlo, in quo oportet ſaluos fieri nos, ex illo tempore valet ad ſaluandum genus humanum, in quo in Adam vitiatum eſt genus humanum*; ergo docet vniuerſim iuſtos etiam ante Chriſtum non vixiſſe vita gratiæ, niſi ex fide Incarnationis &c. Epiſt. 89. ante medium: *Vt ſciamus etiam antiquos iuſtos, quicumque eſſe potuerunt, non niſi per eamdem fidem liberatos, per quam liberamur & nos, ſcilicet Incarnationis, quæ illis prænunciabatur, ſicut à nobis facta annunciatur: ideo idem Apoſtolus, Chriſtum hominem dicit, cum ſit & Deus, ne quis exiſtimet antiquos iuſtos per Deum tantummodo Chriſtum, ideſt per Verbum, quod erat in principio, non etiam per fidem Incarnationis eius, qua & homo Chriſtus dicitur, fuiſſe liberatos.* E paulo poſt: *Hæc ergo fides etiam antiquorum iuſtorum fuit. Vnde & Apoſtolus dicit: habentes eumdem ſpiritum fidei &c. Non diceret eumdem ſpiritum fidei, niſi admonens etiam antiquos iuſtos habuiſſe ipſum ſpiritum fidei, hoc eſt Incarnationis Chriſti, ſed quia illis futura prænunciabatur, quæ iam facta à nobis enunciatur &c.* Lib. de Natura, & Gratia dap. 2, dicit:

Si

Si natura humana ſibi poſſet ſufficere ad implendam, perficiendamque iuſtitiam, de præmio debet eſſe ſecura, etiamſi fides aliquo tempore eam latuit Sanguinis Chriſti &c. Quod ſi potuit, aut poteſt, hoc ego dico, quod de lege dixit Apoſtolus ad Gal.2. ergo Chriſtus gratis mortuus eſt &c. Si autem non gratis Chriſtus mortuus eſt; ergo omnis humana natura iuſtificari, & redimi ab ira Dei iuſtiſſima, hoc eſt vindicta, nullo modo poteſt, niſi per fidem, & ſacramentum Sanguinis Chriſti. Lib.8. de Ciuit. cap. 47. loquens de Iob, qui cum eſſet ex populo gentili, fuit iuſtus, & placuit Deo, dicit. *Diuinitus autem prouiſum fuiſſe non dubito, vt ex hoc vno ſciremus, etiam per alias gentes eſſe potuiſſe, qui ſecundum Deum vixerunt, eique placuerunt, pertinentes ad ſpiritualem Hieruſalem: Quod nemini conceſſum fuiſſe credendum eſt, niſi cui diuinitus reuelatus eſt vnus mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui venturus in carne ſic antiquis prænunciabatur, quemadmodum nobis veniſſe nunciatus eſt, vt vna eademque fides per ipſum omnes in Dei Ciuitatem, in domum Dei, in templum Dei prædeſtinatos perducat ad Deum.* Lib.2. de Peccato Original cap. 24. dicit: *Sine fide ergo Incarnationis, ac mortis, ac reſurrectionis Chriſti, nec antiquos iuſtos, vt iuſti eſſent à peccatis potuiſſe mundari, & Dei gratia iuſtificari, veritas Chriſtiana non dubitat, ſiue in ijs iuſtis, quos ſacra Scriptura commemorat, ſiue in ijs iuſtis, quos illa quidem non commemorat, ſed tamen fuiſſe credendi ſunt, vel ante diluuium, vel inde vſque*

ad

ad datam legem, vel ipſius legis tempore, non ſolum in filijs Iſrael ſicut fuerunt Prophetæ, ſed etiam extra eumdem populum, ſicut fuit Iob; ergo Auguſtinus non ſolum docet neminem in vllo ſtatu iuſtificatum ſine fide explicita Chriſti, ſed dicit, quod de hoc tamquam de certiſſimo dogmate veritas Chriſtiana non dubitat. Poſſent afferri alia teſtimonia Auguſtini, ſed hæc abundè ſufficiunt.

18. Quæres, vtrum huic doctrinæ Patrum, ac præſertim Auguſtini contradicat S. Thomas 2.2. quæſt. 2. art. 7. ad 3. vbi loquens de Gentilibus ante Chriſtum, poſtquam oſtendit Iob, Sybillas, & plures alios habuiſſe reuelationem de Chriſto, concludit: *Si qui tamen ſaluati fuerunt, quibus reuelatio non fuit facta, non fuerunt ſaluati abſque fide mediatoris, quia & ſi non habuerunt fidem explicitam, habuerunt fidem implicitam, in diuina prouidentia credentes, Deum eſſe liberatorem hominum, ſecundum modos ſibi placitos, & ſecundum quod aliquibus veritatem cogneſcentibus ſpiritus reuelaſſet, ſecundum illud Iob 35. Qui docet hominem ſcientiam.*

19. Reſpondeo S. Thomam loco citato cautè loqui, & ſolum aſſerere, quod ſi qui ſaluati ſunt abſque ſide explicita Chriſti ſub conceptu mediatoris, non ſunt ſaluati ſine fide explicita Creatoris: at non concedit abſolutè vllum adultum ſaluatum eſſe ſine fide explicita Chriſti, ſaltem ſub conceptu mediatoris; ergo S. Thomas eo loco non contradicit Auguſti-

no

no, & alijs Patribus abſolutè negantibus quemquam ſaluatũ eſſe, aut in hac prouidentia ſaluari potuiſſe, ſine fide explicita mediatoris. Etiamſi igitur S. Thomas alibi, ac præſertim in Comm. cap. 11. Epiſt. ad Hebræos inſinuet aliquos abſolutè ſaluatos fuiſſe ſine fide explicita Chriſti ſub conceptu mediatoris, dicendum, quod id limitat loco citato Summæ, in quo Quæſtionem hanc examinat magis ex profeſſo.

20. Poſito!, quod poſt peccatum Adami nullus adultus fuerit iuſtificatus, & ſaluatus ſine fide explicita Chriſti ſaltem ſub conceptu mediatoris, quæri poteſt primo, vtrùm fides explicita Chriſti ſaltem ſub conceptu mediatoris fuerit ad iuſtificationem adultorum neceſſaria, quaſi ex natura rei, & ex obiecto, an ſolum concominanter, & ex ordinatione extrinſeca Dei?

21. Reſpondeo fuiſſe neceſſariam ſolum concomitanter, & ex ordinatione extrinſeca Dei, non autem quaſi ex natura rei, & ex obiecto. Probatur. Nam ex natura rei, & ex obiecto ſolum requiritur fides ſufficienter dirigens ad intendendum vltimum finem ſupernaturalem, ad eius conſecutionem à Deo ſperandam, & ad amandum Deum ſuper omnia amore amicabili; ſed fides explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis ſufficienter dirigit ad hæc, vt explicatum eſt quæſt. 37. num. 6. ergo ex natura rei, & ex obiecto ſolum eſt neceſſaria, & ſufficiens fides explicita Dei vt remuneratoris ſupernaturalis,

erant Deum amaturi ſuper omnia, & ſic ſe ſufficienter diſpoſituri ad iuſtificationem, haberent notitiam, & fidem implicitam Chriſti ſub conceptu mediatoris.

24. Facilius& melius dici poteſt, Deum poſt lapſum Adami reuelaſſe ſimul,& indiuiſibiliter ſe eſſe iuſtificatorem, & remuneratorem per mediatorem, & ita res diſpoſuiſſe, vt nemini proponatur ſufficienter ad credendum ſuper omnia fide diuina reuelatio de Deo vt iuſtificatore, & remuneratore, quin proponatur ſufficienter reuelatio de Deo vt iuſtificatore, & remuneratore per mediatorem; ſed cum duo articuli ſimul proponuntur ſufficienter, non poteſt fide diuina credi vnus, quin explicitè credatur alius, vt dictum eſt quæſt. 33. ergo nemo potuit vnquam, aut poteſt fide diuina credere in Deum vt iuſtificatorem, & remuneratorem ſupernaturalem, quin ſimul credat in Deum vt iuſtificatorem, & remuneratorem per mediatorem; ergo ſicut ad iuſtificationem adulti neceſſaria eſt ex obiecto, & ex natura rei fides ſuper omnia Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, ſic concomitantur eſt, & ſemper fuit neceſſaria fides Chriſti, ſaltem ſub conceptu mediatoris.

25. Explicatur. Adam poſt peccatum non potuit iuſtificari, & ſaluari, niſi credendo ſuper omnia in Deum, vt iuſtificatorem, & ſaluatorem per gratiam ſuam, & ex hac fide ſperando iuſtificationem à Deo, & ſe conuertendo ad Deum per actum perfectæ charitatis; ſed non potuit cre-

credere in Deũ vt iuſtificatorem,& ſaluatorem, niſi Deus illi reuelaſſet ſe eſſe paratum ad illum iuſtificandum per gratiam,ſi conuerteretur ad Deum, credendo, ſperando,& amando; ergo procul dubio Adamo poſt lapſum facta fuit hæc reuelatio; ſed Adamo vtpotè capiti, & Principi generis humani fuit reuelatus Deus, non ſolum vt iuſtificator, & ſaluator, ſed etiam vt iuſtificator,& ſaluator per mediatorem venturum; ergo Adam non potuit credere in Deum vt iuſtificatorem, & ſaluatorem, quin crederet ſimul in mediatorem venturum, adeoque non potuit iuſtificari ſine fide explicita Chriſti, ſaltem ſub conceptu mediatoris: ſed Adam dum filios, & Nepotes inſtruebat in fide ſibi reuelata, inſtruebat illos in fideDei vt iuſtificatoris, & ſaluatoris per mediatorem mittendum; ergo etiam illi non poterant fide diuina credere vnum ſine altero, adeoque ſi erant adulti, non poterant iuſtificari ſine fide Chriſti, ſaltem ſub conceptu mediatoris venturi. In familia igitur Adami orta eſt prima Eccleſia hominum credentium in Deum iuſtificatorem, ſaluatorem, & remuneratorem per mediatorem venturum, quæ ſicut fuit Eccleſia credentium in Chriſtum, poteſt dici fuiſſe Eccleſia Chriſtiana: & ſicut familia Adami propagata deinde eſt in plures familias, & gentes,ita Eccleſia cum fide in Deum vt iuſtificatorem, ſaluatorem, & remuneratorem per mediatorem venturum,propagata eſt in plures familias, & gentes, diuina

pro-

prouidentia ita diſponente, vt nemini ſufficienter per ſigna credibilitatis, & internam illuminationẽ proponeretur Deus vt iuſtificator, ſaluator, & remunerator ſupernaturalis, quin proponeretur vt iuſtificator &c. per mediatorem venturum.

26. Confirmatur,& magis explicatur. Nam de facto poſt prædicationem Euangelij ſola religio Chriſtiana habet ſufficientem credibilitatem ad fidem ſuper omnia; ſed religio Chriſtiana ex prima nominis ſignificatione eſt religio credens in Deum vt iuſtificatorem, ſaluatorem,& remuneratorem per Chriſtum; ergo de facto poſt prædicationem Euamgelij nemini proponitur vera religio vt ſufficienter credibilis, quin proponatur Chriſtus, ac proinde nemo poteſt credere ſuper omnia, prout requiritur ad iuſtificationem adulti, quin credat in Chriſtum. Ante Chriſtum Paruulis Iudæorum, cum perueniebant ad vſum rationis, religio Iudæorum proponebatur vt ſufficienter credibilis; ſed religio Iudæorum ex primo conceptu, & explicatione nominis erat religio expectantium Meſſiam,ac proindè credentium in Deum vt remuneratorem per Meſſiam venturum; ergo etiam Iudæi cum perueniebant ad vſum rationis, non poterant credere ſuper omnia in Deum vt remuneratorem, quin ſimul crederent in Chriſtum, hoc eſt in Meſſiam venturum. Ex populis Gentilium nullus adultus poterat iuſtificari, niſi ex fide ſtricta Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, fundata non in

ſolo teſtimonio creaturarum, ſed in diuinã reuelatione, vt dictum eſt quæſt. 36. nu. 23. Vel ergo hæc reuelatio fiebat ipſis immediatè miniſterio Angelorum &c. & exiſtimandum eſt, quod indiuiſibiliter illis reuelarentur Deus vt iuſtificator, & remunerator ſupernaturalis per Mediatorem venturum; vel fiebat mediatè per hominem, & hic debebat proponere ſigna credibilitatis, quæ habebat aliqua Eccleſia, vel familia fidelis, puta Eccleſia Iudæorum, familia Abrahæ, familia Iob, &c. ſed in iſtis Eccleſiijs, vel familijs fidelibus dabantur indiuiſibiliter ſigna credibilitatis pro reuelatione Dei vt remuneratoris per Mediatorem venturum; ergo &c. Proportionaliter ante diluuium Adam propagauit familiam, & Eccleſiam credentium in Deum vt iuſtificatorem, & remuneratorem per mediatorem venturum, quæ Eccleſia habebat ſigna credibilitatis indiuiſibiliter pro hoc toto, adeoque nemini proponebatur vt ſufficienter credibile vnum ſine altero, ac proinde nemo poterat credere ſuper omnia vnum ſine altero. Confirmatur rurſus. Nam quotquot ex populo Gentili ſcimus habuiſſe fidem, ſcimus habuiſſe fidem mediatoris, & Redemptoris. Nam Iob. cap. 19. profeſſus eſt fidem Chriſti, dicens: *Scio enim quod Redemptor meus viuit &c. & in carne mea videbo Deũ Saluatorem meum &c.* quibus verbis videtur profiteri fidem redemptoris, tanquam vulgatam apud fideles illius temporis. Sibyllæ etiam multa ſcripſerunt de Chriſto.

Oppo-

27. Opponi poteſt primò: Apoſt. ad Gal.3. dicit: *Antequam veniret fides, ſub lege cuſtodiebamur, concluſi in eam fidem, quæ reuelanda erat;* ergo Apoſtolus docet, quod ante fidem explicitam Chriſti, quæ reuelata fuit poſt prædicationem Euangelij, tempore legis naturæ,ac legis Moſaicæ dabatur ſolum fides implicita Chriſti.

28. Reſpondeo fidem antiquorum de Chriſto procul dubio fuiſſe implicitam, ſi comparetur cum fide noſtra, vt magis explicatur paulo poſt.

29. Opponi poteſt ſecundo: Tridentinum Seſſ. 6. cap. 2. dicit Chriſtum ante legem,& legis tempore multis Sanctis Patribus fuiſſe declaratum, & promiſſum; ergo ſignificat non fuiſſe declaratum, & promiſſum omnibus hominibus.

30. Reſpondeo Tridentinum loqui de declaratione, & promiſſione immediata, at non negare,quod per illos,quibus Chriſtus fuit immediatè reuelatus, & promiſſus, fuerit etiam mediatè promiſſus & declaratus alijs, ſaltèm ſub conceptu mediatoris.

31. Opponi poteſt tertiò: Iuſtinus Apol. 2. pro Chriſtianis, Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum, Chryſoſtomus Hom. 37. in Matth. docent Gentiles ante Chriſtum potuiſſe ſaluari ſine fide explicita Chriſti; ergo &c.

32. Reſpondeo Patres illos à Suario Diſp.12.de Fide Sect.2. num.1.referri pro ſententia Vegæ, & aliorum docentium, Gentiles ante Chriſtum potuiſſe iuſtificari

per cognitionem naturalem Dei, quæ ſententia procul dubio eſt reijcienda ex dictis quæſt. 36. num. 2. & ſeqq. Poſſunt etiam afferri pro ſententia aſſerente aliquando ſuffeciſſe fidem latè dictam ex teſtimonio creaturarum, quæ ſententia reiecta eſt eadem quæſt. num. 21. Addo Chryſoſtomum poſſe ita explicari, vt neget ſolum fuiſſe neceſſariam fidem explicitam Chriſti, ſub conceptu filij Dei incarnati, non autem ſub conceptu Mediatoris.

33. Opponi poſſunt quarto Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacr. Part. 10. cap. 6. vbi negat ante Chriſtum fuiſſe neceſſariam fidem explicitam Chriſti, & Bernardus Epiſt. 77. Hugoni conſentiens.

34. Reſpondeo Hugonem, & Bernardū eo loco impugnare quemdam, qui aſſerebat (verba Bernardi ſunt) *Omnes antiquos iuſtos, quotquot videlicet Chriſti aduentum præceſſerunt, tantam omnino habuiſſe præſcientiam futurorum, quantam nos, qui poſt ſumus, præactorum ſcientiam, ita vt nullus vel ſimplicium iuſtorum aliquid prorſus ignoraret ex omnibus, quæ nobis Euāgelica pandit Hiſtoria, V. G. Verbum Incarnatum, partum virginalem, doctrinam Saluatoris, miracula, crucem, mortem, ſepulturam, deſcenſum ad inferos, reſurrectionem, & ad Cœlos aſcenſionem &c.* Reiecta hac ſententia, Bernardus concludit, explicans, quænam illi deberent explicitè credere, ac dicit: *Ita ergo multi ante Saluatoris aduentum Deum omnipotentem tenentes, & diligentes ſuæ ſalutis gratuitum promiſſorem, credentes in promiſ-*

ſione

ſione fidelem, ſperantes certiſſimum redemptorem, *in hac fide*, *& ſaluatione ſaluati ſunt licet quando*, *& quo ordine ſalus repromiſſa fieret*, *ignorarent*; ergo Bernardus docet omnes antiquos crediſiſſe, & ſperaſſe certiſſimum Redemptorem, ac proinde crediſiſſe in Chriſtum ſub conceptu Redemptoris, ſeu Mediatoris. Idem docet Hugo loco citato; ergo Bernardus, & Hugo ſtant pro noſtra ſententia.

35. Opponi poteſt quinto ex Suario Diſp. 12. Sect. 3. num. 15. Medium omnibus neceſſarium debuit publicè omnibus prædicari, & promulgari; ſed tempore legis nuturæ, & Moſaicæ Chriſtus etiam ſub conceptu mediatoris non fuit publicè prædicatus, & promulgatus omnibus præſertim gentilibus; ergo non eſt veroſimile fidem Chriſti ſub conceptu Mediatoris fuiſſe medium omnibus, & ſingulis adultis neceſſarium ad ſalutem.

36. Reſpondeo, quod eodem argumento probari poſſet fidem explicitam Dei, vt reuelantis ſe eſſe iuſtificatorem, & remuneratorem ſupernaturalem, non fuiſſe omnibus, & ſingulis adultis neceſſariam ad iuſtificationem, & ſalutem, ſiquidem hæc reuelatio non fuerat publicè prædicata, & promulgata omnibus præſertim gentilibus. Sicut ergo Suarius dicit hanc reuelationem ex quadam traditione fuiſſe ſufficienter promulgatam, ſic nos dicimus reuelationem Dei vt iuſtificatoris, & remuneratoris per Mediatorem fuiſſe ſufficienter promulgatam, ita vt omnes adulti, di-

uina gratia excitati, poſſent inquirere, & ad talis reuelationis ſufficientem notitiam peruenire, & credere, ac iuſtificari.

37. Vrget Suarius. Fides explicita Chriſti vt Mediatoris ſupponit notitiam explicitam peccati originalis; ergo etiam fides explicita peccati originalis fuiſſet medium neceſſarium ad ſalutem.

38. Reſpondeo nego antecedens. Nam fides, qua creditur Deum eſſe iuſtificatorem, & remuneratorem ſupernaturalem per Mediatorem, non ſupponit fidem explicitam peccati originalis, ſed ſolum ſupponit fidem de hoc, quod nemo poſſit conſequi promiſſam iuſtificationē à peccatis; & remunerationem, niſi per Mediatorem.

39. Quæri poteſt ſecundo, vtrum fides Chriſti ab initio fuerit minus explicita, deinde fuerit magis explicita, tum in maioribus, tum in minoribus, ita vt in lege naturæ fuerit minus explicita, quam in lege Moſaica, & in lege Moſaica fuerit minus explicita, quam poſt Chriſtum in lege Euangelica.

40. Reſpondeo affirmatiuè, vt docent Patres, & Theologi, ac præſertim Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacr. Part. 10. cap. 6. Bernardus Epiſt. 77. ac S. Thomas 2. 2. qu. 2. art. 7. & alij communiter.

41. Primo ergo, vt docet S. Thomas 1. p. qu. 64. art. 1. ac plures alij, quos refert, & ſequitur Suarius lib. 15. de Angelis c. 16. Angeli dum fuerunt in ſtatu viæ, habuerunt reuelationem, & fidem Incarnationis, ac Chriſti, licet ignorarint Verbum incarnan-

nandum occaſione peccati. Immò, vt docet Suarius lib. 7. de Angelis cap. 13. alijque apud ipſum, Lucifer, & Angeli mali peccarunt occaſione reuelationis ipſis factæ de Incarnatione Verbi.

42. Secundo vt docet S. Thomas 2. 2. quæſt. 2. art. 7. in corp. *Adam ante ſtatum peccati habuit explicitam fidem de Chriſti Incarnatione, ſecundum quod ordinabatur ad conſummationem gloriæ, non autem ſecundum quod ordinabatur ad liberationem à peccato per paſſionem, & reſurrectionem, quia homo non fuit præſcius peccati futuri. Videtur autem Incarnationis Chriſti præſcius fuiſſe per hoc, quod dixit: Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit vxori ſuæ, vt habetur Gen. 2. & hoc Apoſt. ad Eph. 5. dicit Sacramentum magnum eſſe in Chriſto, & Eccleſia, quod quidem Sacramentum non eſt credibile primum hominem ignoraſſe.* Addo, quod quia vt dictum eſt quæſt. 36. num. 10. primi parentes ante lapſum diſpoſuerunt ſe ad gratiam ſanctificantem per fidem, & actus ſupernaturales, rationabiliter cenſeri poteſt illos ſe diſpoſuiſſe per fidem Chriſti.

43. Tertiò vt eodem art. 7. docet S. Thomas, *poſt peccatum fuit explicitè creditum*, ab Adamo nimirum, & maioribus, *myſterium Incarnationis Chriſti, non ſolum quantum ad Incarnationem, ſed etiam quantum ad paſſionem, & reſurrectionem, quibus humanum à peccato genus, & morte liberatur. Alioqiin enim non præfiguraſſent Chriſti paſſionem quibuſdam ſacrificijs, & ante legem,*

fuerunt. Deſumpit hanc doctrinam S. Thomas ex Patribus, & præſertim ex Gregorio, qui Hom. 16. in Ezech. dicit: *ſecundum incrementa temporum creuit ſcientia Sanctorum Patrum, & quanto viciniores aduentui Saluatoris fuerunt, tanto Sacramenta ſalutis plenius perceperunt.* Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacramentis p. 10. cap 6. hoc magis explicans dicit. *Ante legem Deus creator credebatur, & ab eo ſalus, & redemptio expectabatur, per quem verò, & quomodo eadem ſalus implenda, ac perficienda foret, exceptis paucis, quibus hoc ſcire ſingulariter in munere datum erat, à cæteris etiam fidelibus ignorabatur. Sub lege autem Perſona Redemptoris mittenda prædicabatur: Quæ autem ipſa Perſona hæc foret, homo, an Angelus, an Deus, nondum manifeſtabatur: ſoli hoc cognouerunt, qui per ſpiritum ſingulariter ad hoc illuminati fuerunt. Sub gratia autem manifeſtè omnibus iam, & prædicatur, & creditur modus redemptionis, & qualitas Perſonæ aſſumptæ. Semper tamen in Eccleſia Dei fidem, & cognitionem fuiſſe credimus Incarnationis, & paſſionis Chriſti, quia ab initio nunquam defuerunt, qui hoc cognouerunt. Alij ſaluabantur, quia horum perfectioni fide ſimplici iungebantur, & eos bene operando, ſequebantur.* Dum dicit, quod etiam ante legem expectabatur redemptio, ſignificat, quod expectabatur redemptor, adeoque Chriſtus ſub conceptu redemptoris.

45. Quæritur tertiò, vtrum in lege gratiæ poſt promulgatum Euangelium, adultis ad iuſtificationem ſit neceſſaria

 fides

fides explicita Chriſti, non ſolum ſub conceptu mediatoris, ſed ſub conceptu filij Dei, qui factus ſit homo, & pro nobis crucifixus, & mortuus ſit, ac deinde reſurrexerit?

46. Reſpondeo eſſe neceſſariam, non quidem ex natura rei, & ex obiecto, ſed concomitanter, & ex ordinatione extrinſeca Dei, proportionaliter ad dicta nu. 16. Probatur: nam ex dictis num. 21. poſt prædicationem Euangelij ſola Religio Chriſtiana habet ſufficientem cradibilitatem; ſed Religio Chriſtiana ex ipſa nominis ſignificatione eſt religio credens in Deum vt iuſtificatorem, & remuneratorem per Chriſtum filium Dei, pro nobis in noſtra carne crucifixum, & qui deinde reſurrexit; ergo nemini proponitur ſufficienter reuelatio Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, quin proponatur Chriſtus filius Dei pro nobis crucifixus, & qui reſurrexit; ergo nullus adultus poteſt credere ſuper omnia in Deum vt remuneratorem, quin credat in Chriſtum filium Dei crucifixum, & qui reſurrexit.

47. Confirmatur ex Scriptura, & Patribus. Ioan. 10. Chriſtus de ſe ipſo dicit: *Ego ſum oſtium. Per me ſi quis introierit, ſaluabitur*; ergo nullus adultus poteſt conſequi ſalutem, niſi ingreſſus fuerit per Chriſtum; ſed vt explicat Gregorius lib. 7. Epiſt. 47. *Ipſe per Chriſtum ingreditur, qui de eodem creatore, & redemptore humani generis vera ſentit, & prædicata cuſtodit*; ergo ad iuſtificationem, & ſalutem adulti requitur,

ritur, vt de Chriſto vera ſentiat, nimirum quod ſit filius Dei pro nobis crucifixus, qui & reſurrexit. Ioan. 3. Chriſtus dicit: *Sicut Moyſes axaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*; ergo vt quis non pereat, debet credere in Chriſtum exaltatum in Cruce, hoc eſt crucifixum. Io. 6. *Qui credit in me, habet vitam æternam.* Io. 10. *Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti, Ieſum Chriſtum.* Licet autem hic locus â S. Thoma 1. p. qu. 12. art. 4. & 1. 2. qu. 3. art. 4. & lib. contra Gentes cap. 61. intelligatur in ſenſu formali, ita vt ſignificet vitam æternam, ſeu beatitudinem conſiſtere formaliter in cognitione intuitiua Dei, tamen Cyrillus Alexandrinus, Auguſtinus, & alij, quos refert, & ſequitur Cornelius in Comm. eius loci, intelligunt illum in ſenſu cauſali, ita vt ſenſus ſit: *hæc eſt cauſa vitæ æternæ, hæc eſt via ad vitam æternam, vt per fidem cognoſcant homines, & credant te eſſe ſolum verum Deum, & Ieſum Chriſtum miſſum ad eorum ſalutem.* Ideò Cyrillus Alexandrinus lib. 11. in Ioan. cap. 16. hunc locum explicans, dicit: *Radicem atque originem fidei, & veræ pietatis virtutem eſſe affirmat.* Hinc Cornelius infert, *Ad ſalutem, & vitam æternam requiri cognitionem, ideſt fidem tum Incarnationis Ieſu Chriſti, tum Trinitatis. Nam Pater non poteſt plenè cognoſci ſine filio, & Spiritu Sancto.* Marci vltimo Chriſtus dixit: *Euntes in mundum vniuer-*

ſum, prædicate Euangelium omni Creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur: Sed prædicare Euangelium eſt prædicare filium Dei pro nobis Incarnatum, crucifixum, ac mortuum fuiſſe, ac deinde reſurrexiſſe; ergo qui hæc non crediderit, non poterit iuſtificari, & ſaluari, ac proinde condemnabitur. Act. 16. cum Cuſtos carceris interrogaſſet Paulum; *Quid me oportet facere, vt ſaluus fiam?* Paulus reſpondit: *Crede in Dominum Ieſum, & ſaluus eris*; ergo ſignificauit ad iuſtificationem, & ſalutem eſſe neceſſariam fidem Chriſti. Hieronymus Comm. cap. 1. Epiſt. ad Epheſ. explicans illa verba: *Prædeſtinãs nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum*, dicit: *Nec non etiam hoc inferendum, quod cum prædeſtinet nos, ſeu præfiniat Deus in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum, tamen non ante filÿ eſſe poſſumus, niſi filÿ eius Ieſu Chriſti fidem, & intelligentiam recipiamus.* Auguſt. lib. de Prædeſt. Sanctorum cap. 7. loquens de Cornelio, de quo Act. 10. dicitur, eius acceptas fuiſſe eleemoſinas, & orationes, antequam crediſſet, dicit: *Nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodo inuocabat, in quem non crediderat? ſed ſi poſſet ſine fide Chriſti eſſe ſaluus, non ad eum ædificandum mitteretur Architectus Apoſtolus Petrus*; ergo Cornelius non potuit iuſtificari, & ſaluari ſine fide Chriſti. Alludit Auguſtinus ad illud Pauli 1. ad Cor. 3. *Vt ſapiens Architectus fundamentum poſui &c. Fundamentum enim*

enim aliud nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, quia nimirum fundamentum neceſſarium ad totum ædificium ſpirituale iuſtificationis adulti eſt fides Chriſti. Ideò Gregorius lib. 7. Epiſt. 47. his verbis relatis, dicit: *Quiſquis ergo cum dilectione Dei, & proximi, fidei, quæ in Chriſto eſt, firmitatem tenet, eumdem Ieſum Chriſtum Dei, & hominis filium apud ſe poſuit fundamentum.* Auguſtinus etiam lib. de Spiritu, & Littera, cap. 29. dicit: *Fide igitur Ieſu Chriſti impetramus ſalutem, & quantum in nobis inchoatur in re* per iuſtificationem nimirum, *& quantum perficienda expectatur in ſpe,* videlicet per beatitudinem. Demum Tridentinum Seſſ. 6. cap. 6. agens de diſpoſitione adultis neceſſaria ad iuſtificationem dicit. *Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati à diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt, atque illud in primis, à Deo iuſtificari impium per gratiam eius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu;* ergo Tridentinum docet diſpoſitionem adultis neceſſariam ad iuſtificationem eſſe fidem, qua in primis credatur à Deo iuſtificari impium per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu.

48. Quæri poteſt quarto, vtrum poſt promulgatum Euangelium ad iuſtificationem adulti ſit neceſſarium neceſſitate medij, vt credat explicitè Myſterium Trinitatis?

49. Reſpondeo fidem explicitam Trinitatis, prout continetur in ſigno Crucis, & in forma baptiſmi, eſſe neceſſariam neceſſitate medij, non quidem ex natura rei, & ex obiecto, ſed concomitanter, & ex ordinatione diuina, proportionaliter ad dicta num. 38. Probatur ratione allata à S. Thoma 2. 2. qu. 2. art. 8. in corp. Nam ex dictis poſt promulgationem Euangelij ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria eſt fides explicita Chriſti; ſed fides Chriſti includit, quod filius Dei carnem aſſumpſerit, & per gratiam Spiritus Sancti mundum renouarit, & quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit; ergo includit fidem Patris, Filij, & Spiritus Sancti, ac proindè nemini proponitur ſufficienter fides Dei vt iuſtificatoris, & remuneratoris ſupernaturalis, quin illi proponatur fides Chriſti, & nemini ſufficienter proponitur fides Chriſti, quin proponatur fides Patris, Filij, Spiritus Sancti, ac Trinitatis, cuius inuocatione adulti iuſtificentur in baptiſmo ſuſcepto re, vel voto.

50. Opponitur. Act. 10. de Cornelio Centurione, natione Gentili, narratur, quod antequam crederet in Chriſtum, *erat religioſus, ac timens Deum cum omni domo ſua, & faciens eleemoſinas multas plebi, ac deprecans Deum ſemper*, & quod Angelus apparens, dixit illi, *Orationes tuæ, & eleemoſinæ tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu Dei*; ſed hæc ſignificant, quod Cornelius iam erat iuſtus; ergo Cornelius iuſtificatus fuit, antequam crederet explicitè

Digitized by Google

plicitè in Chriſtum, ac proinde etiam poſt Chriſti aduentum fides explicita Chriſti non eſt omnibus neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem.

51: Reſpondeo de Cornelio duas eſſe ſententias Patrum, & Theologorum. Prima docet Cornelium ex fide quadam inchoata, & imperfecta in Deum remuneratorem fuiſſe iuſtum, & religioſum iuſtitia quadam imperfecta, & diſpoſitiua, ſed nondum adeptum iuſtificationem, & remiſſionem peccati, quam ſolum adeptus eſt deinde, poſtquam ex prædicatione Petri credidit fide perfecta, & ſuper omnia in Chriſtum. Hanc ſententiam docuerunt Chryſoſtomus tom. 3. agens de Fide, & Lege naturæ ac dicens: *Et vis plane videre, quod opera ſine fide non viuificantur? Teſtimonium bonum habuit Cornelius de Eleemoſina, & precibus, & Chriſtum ignorabat; & quia magnus ille iuſtitiæ, & veritatis Iudex perſonarum reſpectum neſciens vidit bona quidem opera, ſed mortua, quia fidem non habebat, miſit diuinum Angelum.* Gregorius Hom. 9. in Ezechielem dicens: *Vnum ſine altero nihil prodeſſe valet, quia nec fides ſine operibus, nec opera ſine fide, niſi fortaſſe pro fide percipienda; Sicut Cornelius pro bonis operibus meruit audiri, antequam fidelis extiſteret.* Auguſtinus lib. de Prædeſt. SS. cap. 7. dicens: *Solet dici, ideò credere meruit, quia vir bonus erat, antequam crederet: quod de Cornelio dici poteſt, cuius acceptæ ſunt eleemoſinæ, & exauditæ orationes, antequam crediſſet in Chriſtum. Nec tamen ſine aliqua fide dona-*

bat

bat, & orabat. Nam quomodo inuocabat, in quem non crediderat? Sed ſi poſſet ſine fide Chriſti eſſe ſaluus, non ad eum ædificandum mitteretur architectus Apoſtolus Petrus; ergo Patres citati dicunt Cornelium, antequam ad eum mitteretur Apoſtolus Petrus, fuiſſe iuſtum ſolum imperfectè, & diſpoſitiuè, & Auguſtinus docet ex fide imperfecta habuiſſe iuſtitiam illam imperfectam, & diſpoſitiuam, ac fidem Chriſti fuiſſe illi neceſſariam ad ſalutem, ideoque ad illum miſſum Apoſtolum Petrum. Videri poteſt Vaſquez 1. 2. Diſp. 192. cap. 1. vbi hanc ſententiam ſequitur. Iuxta hanc opinionem retorquetur argumentum, & confirmatur noſtra ſententia. Nam Cornelius licet aliqua fide crederet in Deum vt remuneratorem, & ex hac fide eſſet religioſus, ac timens Deum, & faceret multa opera bona, non potuit iuſtificari ſine fide Chriſti, & ideò miſſus fuit ad eum Petrus, à quo inſtrueretur in fide Chriſti; ergo fides explicita Chriſti eſt ad iuſtificationem, & ſalutem neceſſaria.

52. Secunda ſententia, quam Cornelius in Comm. cap. 10. Actuum tribuit Bedæ, Dionyſio, Lorino, Magiſtro in 3. diſt. 25. ac ibidem Alberto, S. Bonau. & S. Thomæ, tum ibi, tum 3. p. quæſt. 69. art. 4. ad 1. & alijs, & quam probabiliorem exiſtimant ipſe Cornelius, & Card. de Lugo Diſp. 12. de Fide, Sect. 4. num. 90. docet Cornelium verè fuiſſe iuſtificatum, antequam crederet explicitè in Chriſtum. Iuxta hanc ſententiam dici poteſt Corne-

lium

lium iuſtificatum fuiſſe, antequam ſufficienter promulgaretur Euangelium; ſed ante ſufficientem promulgationem Euangelij ſufficiebat fides Dei vt remuneratoris per mediatorem promiſſum; ac Cornelius, cum maneret in Iudæa, potuit à Iudæis inſtrui in hac fide, & per ipſam iuſtificari; ergo non ſequitur, quod poſt promulgationem ſufficientem Euangelij, non ſit neceſſaria fides explicità Chriſti. Quia tamen iam incipiebat fides explicita Chriſti eſſe neceſſaria ex præcepto, ideò ad Cornelium miſſus fuit Petrus, vt per fidem explicitam Chriſti, & per baptiſmum, magis iuſtificaretur, & acciperet maiorem gratiam.

53. Ad 1. Apoſtolus ad Heb. 11. dicens: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia Deus eſt, & quia inquirentibus ſe remunerator eſt*, enumerat ſolum ea, quorum fides eſt ad iuſtificationem, & ſalutem adultorum neceſſaria ex natura rei, & ex obiecto; ſed ad iuſtificationem, & ſalutem adultorum eſt neceſſaria ex natura rei, & ex obiecto ſola fides Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, vt dictum eſt num. 16. Fides Chriſti eſt neceſſaria ſolam concomitanter, & ex diuina ordinatione; ergo &c. Eodem pacto reſpondeo ad 2. & 3. argumentum, quæ probant quidem ſolum fidem Dei vt remuneratoris ſupernaturalis eſſe neceſſariam ex natura rei, & ex obiecto, quod fatemur, non probant fidem Chriſti non eſſe neceſſariam concomitanter, & ex diuina ordinatione.

Ad

54. Ad 4. ante aduentum Chriſti nemo poterat iuſtificari ſine fide Chriſti ſub conceptu mediatoris, ex quia diuina ordinatione nemini poterat ſufficienter proponi ad credendum ſuper omnia reuelatio Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, quin ſimul proponeretur ſufficienter reuelatio Dei vt remuneratoris per mediatorem, vt explicatum eſt num. 24. ſed poſt Euangelium promulgatum nemini poteſt proponi ſufficienter reuelatio Dei vt remuneratoris ſupernaturalis, quin ſufficienter proponatur Deus vt remunerator per Chriſtum vt paſſum, & mortuum pro peccatis noſtris, vt dictum eſt num. 46. ergo &c.

QVAESTIO XXXIX.

Vtrum, & quorum articulorum fides ſit neceſſaria neceſſitate præcepti?

1. VIdetur non dari præceptum obligans ad exercendum actum internum fidei. Primo quia tale præceptum, vel eſſet Eccleſiaſticum, vel diuinum; & ſi diuinum, vel eſſet naturale, vel ſupernaturale; ſed non poteſt eſſe Eccleſiaſticum, nam Eccleſia non poteſt præcipere actus merè internos: non poteſt eſſe diuinum naturale, nam præceptum naturale non poteſt obligare ad actus ſupernaturales, qualis eſt actus fidei; nec poteſt eſſe diuinum

num ſupernaturale; nam præceptum alicuius actus debet præcognoſci, antequam illum actum exerceamus; ſed præceptum ſupernaturale credendi non poſſet cognoſci, niſi per actum fidei, ac proinde non poſſet præcognoſci, antequam credamus; ergo &c.

2. Secundo non poteſt explicari, quando nam hoc præceptum obliget; ergo non datur.

3. Tertio Præceptum credendi deberet eſſe proprium virtutis fidei; ſed non poteſt eſſe proprium virtutis fidei; ergo &c. Probatur minor: nam præceptum ſpectat ad illam virtutem, quæ ex amore ſui obiecti formalis poteſt, ac debet velle obſeruare præceptum; ſed fides cum ſit virtus intellectualis, non poteſt ex ſuo obiecto formali velle obſeruare præceptum credendi; ergo &c.

4. Quarto non poteſt explicari, quænam deberent ex præcepto explicitè credi in lege naturæ, Moſaica, vel Euangelica; quenam debeant credi explicitè à maioribus, vel minoribus; ergo &c.

5. Reſpondeo plures eſſe quæſtiones inſinuatas in rationibus dubitandi.

6. Quæritur igitur primo, vtrum detur præceptum, & obligatio exercendi actum internum credendi?

Reſpondeo affirmatiuè cum omnibus Patribus, & Theologis. Probatur ex Scriptura. 1. Io. 3. *Hoc eſt mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius.* Matth. vltimo *Qui non crediderit, condemnabitur.* Ad

Heb.

Heb. 10. *Iuſtus ex fide viuit. Quod ſi ſubtraxerit ſe, non placebit animæ meæ.* Ex his patet non ſolum dari præceptum credendi, ſed eſſe præceptum graue, & rigoroſum, ac obligans ſub pœna damnationis æternæ. Confirmatur ex Patribus. Irenæus lib. 3. contra Hæreſes cap. 21. *Ignorantes eum, qui ex virgine eſt, priuantur munere eius, quod eſt vita æterna.* Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 5. loquens de fidei ſymbolo, dicit: *Caue, ne ob inſcitiã pereas.* Idem docet Gregorius lib. 1. Reg. cap. 16. & lib. 7. Epiſt. 47. Auguſtinus & alij. Ratio autem eſt, quia omnes obligantur ad ponenda media neceſſaria ad ſalutem; ſed ex dictis quæſt. 36. fides eſt medium neceſſarium ad ſalutem; ergo &c. Videri poteſt Suarius Diſput. 13. Sect. 1. num. 1. & 2.

7. Quæritur ſecundo, vtrum præceptum credendi ſit diuinum, vel potius ſit merè Eccleſiaſticum.

Reſpondeo procul dubio non eſſe merè Eccleſiaſticum, ſed diuinum. Probatur primo: nam Eccleſia non poteſt per ſe obligare ad actus merè internos, vt docent communiter Theologi; ſed præceptum credẽdi per ſe obligat etiam ad actus merè internos; ergo &c. Secundo Eccleſia per ſua præcepta non poteſt obligare, niſi ſubditos, eos nimirum, qui per ianuam baptiſmi ingredientes in Eccleſiam, facti ſunt ſubditi Eccleſiæ, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 5. *Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt, iudicare? &c. Nam eos, qui foris ſunt, Deus iudicabit;* ſed præceptum credendi obligat omnes,

Digitized by Google

omnes, etiam antequam per baptiſmum, facti ſint ſubditi Eccleſiæ, iuxta illud Matth. vlt. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur*; ergo &c. Tertiò præceptum, quod intelligitur dari antecedenter, & independenter ab omni ordinatione Eccleſiaſtica, & humana, procul dubio eſt diuinum; ſed præceptum credendi intelligitur dari antecedenter, & indepenter ab omni ordinatione Eccleſiaſtica, & humana, ſicut fides intelligitur eſſe medium neceſſarium ad ſalutem, & iuſtificationem antecedenter, & & independenter ab omni ordinatione Eccleſiaſtica, & humana; ergo &c.

8. Quæritur tertiò, vtrum præceptum credendi fide ſupernaturali ſit naturale, vel ſupernaturale?

Reſpondeo præceptum naturale poſſe ſumi dupliciter. Primò præceptum naturale dicitur, quod ſequitur ex conſtitutione naturæ præcisè ſecundum ſe conſideratæ. In hoc ſenſu præceptum credendi fide ſupernaturali, procul dubio non eſt naturale. Nam procul dubio ex præciſa conſtitutione naturæ abſque eleuatione ad finem ſupernaturalem non ſequitur hominem, aut Angelum obligari ad credendum fide ſupernaturali vel ad exercendum vllum actum ſupernaturalem. Secundo præceptum naturale dici poteſt, quod ſequitur connaturaliter ex conſtitutione ordinis ſupernaturalis. In hoc ſenſu præceptum credendi eſt naturale ordini ſupernaturali. Nam ex conſtitutione ordinis ſupernatura-

lis,

Digitized by Google

lis, in quo homo in via poſſit ſe mouere ad finem ſupernaturalem per actus ſupernaturales fidei, ſpei, & charitatis, & non poſſit conſequi iuſtitiam ſupernaturalem, & finem ſupernaturalem, niſi per tales actus, procul dubio connaturaliter ſequitur, quod obligatur ad tales actus exercendos, & ad ſe mouendum ad finem ſupernaturalem per actus fidei &c. In hoc ſenſu præceptum baptiſmi, & plura alia præcepta non ſunt naturalia, ſed poſitiua, quia ex præciſa conſtitutione ordinis ſupernaturalis non ſequitur homines obligari ad baptiſmum, ideoque ante Chriſtum homines non tenebantur ad baptiſmum, licet eſſent eleuati ad ordinem ſupernaturalem, & tamen obligabantur ad credendum &c.

9. Quæritur quarto, vtrum detur ſpeciale præceptum credendi ſpectans ad ſpecialem virtutem fidei?

Reſpondeo affirmatiuè cum Suario Diſp. 13. Sect. 2. & Card. de Lugo Diſp. itidem 13. Sect. 2. Probatur: nam tunc datur præceptum ſpeciale alicuius virtutis, quando ex honeſtate ſpeciali actus talis virtutis oritur ſufficienter obligatio exercendi talem actum, & ex inhoneſtate actuū contrariorum oritur ſufficienter obligatio non faciendi actus oppoſitos: E.G. datur præceptum ſpeciale temperantiæ, quia ex honeſtate ſpeciali temperantiæ, hoc eſt ponendi medium inter delectabilia guſtus, & tactus, oritur ſufficienter obligatio ponendi medium inter talia delectabilia, & ex inhoneſtate ſpeciali ponendi exceſſus,

oritur

oritur ſufficienter obligatio non ponendi exceſſus &c. ſed ex honeſtate ſpeciali credendi ſuper omnia Deo reuelanti, oritur ſufficienter obligatio credendi ſuper omnia: ex inhoneſtate ſpeciali diſcredendi, vel non credendi, oritur obligatio ad non diſcredendum, & ad non omittendum actum fidei; ergo &c.

Addo, quod cum actus fidei eſt neceſſarius ad obſeruanda præcepta aliarum virtutum, etiam præceptis aliarum virtutum obligamur ad credendum: E.G. cum ex præcepto charitatis obligamur ad Deum ſuper omnia diligendum, quia non poſſumus diligere, niſi credamus, ex præcepto charitatis obligamur ad credendum.

11. Quæritur quinto, quando nam obliget præceptum credendi?

Reſpondeo cũ communi ſententia Theologorum, quos refert, & ſequitur Card. de Lugo diſp. 13. Sect. 1. num. 21. quod tenemur credere ſtatim, ac fides ſufficienter proponitur. Ratio eſt, quia cum quis dicit aliquid alteri, poſtulat ſibi credi, & ſi ſit digniſſimus fide, fit illi iniuria, ſi non creditur, vel differatur fides; ſed cum fides nobis ſufficienter proponitur, Deus nobis loquitur; ergo poſtulat ſibi credi, & fit Deo iniuria, ſi non credamus, vel fidem differamus. Hinc ſequitur, quod cum aliqui articuli de nouo nobis ſufficienter proponuntur, ſtatim debemus illos credere ex eadem ratione, quia nimirum Deus de nouo nobis dicit illos articulos. Cum verò deinde occurrunt articuli vt antea iam cre-

crediti, non ſemper requiritur, vt formaliter renouemus actum fidei, ſed ſufficit, vt per quamdam fidem virtualem ratam habeamus fidem præteritam, quæ fides virtualis cadit ſub experientiam, & difficilè explicatur, cum ſit valde implicita; actus autem valdè impliciti difficilè explicentur.

12. Poteſt opponi: ſequeretur, quod ſtatim ac alicui proponitur Deus vt ſummè amabilis, teneretur ad Deum ſummè amandum, & ad eliciendum actum charitatis perfectæ.

Reſpondeo aliquos concedere ſequelã, alios negare, & deciſionem quæſtionis ſpectare ad Tractatũ de Charitate. In ſententia negante ſequelam diſparitas afferri poteſt ex eo, quod cum aliquis fide digniſſimus alloquitur ſufficienter alterum, ſtatim poſtulat ſibi credi, & exiſtimat ſibi fieri grauem iniuriam, ſi fides ſibi negetur, vel ſuſpendatur. At cum quis amore digniſſimus inuitat aliquem ad ſe ſummè diligendum, nõ exiſtimat ſibi fieri iniuriam, ſi non ſtatim ſummè diligatur, ſed ille paulatim ſe diſponat ad actum perfectæ charitatis, & amoris.

13. Addo præceptum credendi obligare etiam, quoties actus fidei eſt neceſſarius ad obſeruanda alia præcepta, ad reſiſtendum grauibus tentationibus &c.

14. Quæritur ſexto, quænam homines communiter tenerentur explicitè credere in lege naturæ, antequam daretur præceptum circumciſionis, ac lex Moſaica?

Reſ-

Digitized by Google

Reſpondeo, quod primò tenebantur explicitè credere omnia, quorum fides erat tunc neceſſaria neceſſitate medij, quæ explicata ſunt quæſt. 37. & 38. inter quæ diximes includi fidem Chriſti ſub conceptu mediatoris. Cœtera ſpectantia ad myſteria Trinitatis, & Incarnationis communiter minores non tenebantur explicitè credere, quia illis non erant ſufficienter propoſita: aliqui maiores, quibus ſufficienter proponebantur, tenebantur illa explicitè credere. Secundò tenebantur credere ea, quæ ſpectant ad præcepta moralia, & ſine quibus vita non poteſt rectè inſtitui, qualia ſunt quæ continentur in decalogo, & ad curandum, vt de his inſtruerentur. Ad alia præter hæc explicitè credenda, vel ſcienda videtur, quod iure diuino communiter pro illo ſtatu non obligarentur.

13. Quæritur ſeptimo, quænam poſt datum præceptum circumciſionis, & legem Moſaicam tenerentur credere Iudæi.

Reſpondeo, quod poſt datum Abrahæ præceptum circumciſionis, qui erant ex familia Abrahæ, tenebantur credere quæ fuerant ſpecialiter reuelata, & præcepta, tanquam propria familiæ Abrahæ: & quia ſpecialiter fuerat reuelatum illi familiæ, ex Abraham per Iſaac, & Iacobum oriturum mediatornm, in quo benedicerentur omnes gentes, ideò tenebantur hoc credere. Quia rurſus illi familiæ datum fuerat præceptum circumciſionis, tenebantur credere præceptum circumciſionis. Poſt datam legem Moſaicam Iudæi communiter

tenebantur credere præcepta communia, puta præceptum Sabbati, feſtiuitatum communium &c. Et quia multa erant præcepta communia, quæ includebant notitiam plurium ſpectantium ad Moyſem, & Patres, ad captiuitatem Ægyptiacam &c. ideò tenebantur hæc credere, & ad expectandum Meſſiam ex ipſis oriturum &c. Ideò maiores tenebantur hæc ſcire, & tradere minoribus: minores tenebãtur curarè, vt de his inſtruerentur à maioribus.

16. Quæritur ſeptimò, quænam Chriſtiani in lege gratiæ poſt prædicatum Euangelium teneantur explicitè credere?

Reſpondeo, quod aliqua tenentur credere propter cognitionem, aliqua propter operationem. Primò ergo debemus agere de ijs, quæ tenemur credere propter cognitionem; deinde de ijs, quæ tenemur credere propter operationem.

17. Fuit antiqua opinio docens ſimplices fideles non obligari ad aliquem articulum particularem explicitè credendum, ſed ſufficere, vt credant generaliter omnia, quæ credit Eccleſia. Pro hac opinione citantur aliqui Canoniſtæ, nimirum Innocentius, Oſtienſis, Panormitanus in cap. 1. De ſumma Trinitate, & Fide Catholica. Citantur etiam Summa Roſella, Verbo *Fides*, Guillelmus Pariſienſis in Tractatu de Fide, & Altiſiodorenſis Lib. 3. Summæ Tract. 3. cap. 1. quæſt. 5.

18. Reijcitur hæc ſententia: nam ex dictis quæſt. 39. num. 6. Fideles ſaltem tenentur credere explicitè omnia, quorum fides

fides eſt ad ſalutem neceſſaria neceſſitate medij; ſed fides explicita plurium articulorum eſt ad ſalutem neceſſaria neceſſitate medij, vt dictum eſt quæſt. 38. ergo procul dubio fideles tenentur ad explicitè credenda ſaltem illa omnia.

19. Dicendum igitur cum communi ſententia Theologorum, quos refert, & ſequitur Suarius Diſp. 13. de Fide, Sect. 4. nu. 5. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 3. Card. de Lugo Diſp. 13. de Fide, Sect. 4. num. 63. & alij, omnes fideles communiter obligari ad explicitè credendos, & ſciendos quoad ſubſtantiam iuxta ſuam capacitatem omnes articulos, qui continentur in ſymbolo fidei. Nomine autem ſyboli fidei hic intelligimus ſymbolum Apoſtolorum.

20. Probatur primò auctoritate Conciliorum, & Patrum, & ex perpetuo vſu Eccleſiæ. Eccleſia enim notitiam ſymboli exigit ab omnibus, & ſingulis adultis, & antequam baptizentur, & poſt baptiſmum, vt conſtat ex Concilijs Agathenſi, Bracharenſi 2. & Cabilonenſi relatis cap. 20. & ſeqq. de Conſecratione, & ex Rabano relato ibi, in cap. *Ante baptiſmum*, & ex Catechiſmo Pij V. vbi in principio dicitur omnes ſcire, & credere debere ea, quæ Apoſtoli certis articulis comprehenderunt, & ex cap. *Deus qui* de Pœnitent. & Remiſs. S. etiam Auguſtinus Serm. 181. de Tempore, & S. Leo Serm. 6. de Paſſione, dicunt Apoſtolos compoſuiſſe ſymbolum, vt fideles haberent certam fidei ſuæ regulam, quam ſcire, & credere deberent. Can.

etiam 7. Trullano dicitur eum, qui non ſcit memoriter, & firmiter credit ſymbolum, non eſſe Catholicum tenendum. Ideò nullus adultus, qui ſymbolum ignorat, admittitur ad baptiſmum, ac baptizatus, ſi ſymbolum ignoret, non abſoluitur in Sacramento Pœnitentiæ.

21. Probatur ſecundò concluſio, diſcurrendo per ſingulos articulos ſymboli. Primò ex dictis quæſt. 37. num. 6. neceſſitate medij debemus credere in vnum Deum, qui ſit omnipotens, ac primum principium, & ſupremus Dominus Vniuerſi; ſed hoc eſt credere in Deum omnipotentem, Creatorem Cœli, & Terræ; ergo debemus credere in Deum omnipotentem, Creatorem Cœli, & Terræ; ſed ex dictis quæſt. 38. debemus credere neceſſitate medij myſteria Trinitatis, & Incarnationis: Myſterium autem Trinitatis, includit, quod Deus ſit Pater; ergo debemus credere in totum primum articulum, hoc eſt *in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem Cœli, & terræ.* Quæritur, vtrum omnes teneantur explicitè credere Deum, non ab æterno, ſed in tempore creaſſe Mundum, hoc eſt Cœlum, & terram. Affirmat Bannez, ſed ſine ſufficienti fundamento. Negat Suarius Diſp. 13. Sect. 4. num. 6. addens tamen vtile eſſe fideles de hac veritate inſtruere, ne per ignorantiam in errorem labantur.

22. Secundò eo ipſo, quod ex dictis quæſt. 38. omnes debent credere myſterium Trinitatis, & Incarnationis, debent

cre-

credere in Ieſum Chriſtum filium Dei vnicum conceptum ex Spiritu Sancto. Vt autem omnes forment dignam exiſtimationem de filio Dei, & eius matre, fuit expediens, vt teneantur credere Filium Dei conceptum, & natum ex Maria Virgine, per operationem Spiritus Sancti. Addit Suarius, quod quia in ſymbolo Chriſtus dicitur natus ex Maria Virgine, debet explicitè credi Virginem manſiſſe Virginem in partu: & quia Maria abſolutè vocatur Virgo, debet credi illam fuiſſe Virginem etiam poſt partum, ac tota vita. Nomen enim Virginis non tribuitur abſolutè, niſi ijs, quæ fuerunt Virgines vſque ad mortem.

23. Tertiò omnes debent credere myſteria paſſionis, crucifixionis, mortis, ac ſepulturæ Chriſti, cum de his myſterijs celebrentur præcipuæ feſtiuitates in Eccleſia, & cum ſint præcipua noſtræ fidei. Ideò Apoſtolus 1. ad Cor. 2. dicebat: *Prædicamus Chriſtum, & hunc crucifixum*: & cap. 15. *Tradidi vobis in primis, quoniam Chriſtus mortuus eſt*. Circumſtantia illa, quod Chriſtus paſſus ſit ſub Pontio Pilato, videtur admodum accidentalis, adeoque non dari vniuerſalis obligatio illam explicitè ſciendi, & credendi.

24. Quæritur, vtrum omnes, & ſinguli fideles obligentur explicitè ſcire articulum de deſcenſu Chriſti ad inferos? Affirmat Medina in 3. p. quæſt. 52. artic. 8. Melius negat Suarius Tom. 2. in 3. p. Diſp. 43. Sect. 3. primò quia hic articulus non eſt

poſitus in ſymbolo Niceno, & Conſtantinopolitano. Secundò quia aliqui antiqui Patres exponentes ſymbolum, illum omittunt, vt Auguſt. lib. de Fide, & Symbolo, & lib. de Symbolo ad Catechumenos, Iren. lib. 1. cap. 2. Tertull. lib. de Velandis Virginibus, in principio, & lib. de Præſcript. cap. 13. & lib. contra Praxeam in principio, & Origenes lib. Periarch. Ideò aliqui ſuſpicantur hunc articulum non fuiſſe ab Apoſtolis poſitum in symbolo, ſed deinde additum. Quiã tamen alij Patres antiqui agentes de ſymbolo eam particulam referunt, & exponunt, vt Chryſoſt. Hom. 2. de Symbolo, Cyrillus Hieroſolym. Catech. 4. Ruffinus in expoſitione Symboli, dicendum illam particulam ab Apoſtolis poſitam in ſymbolo.

25. Quarto omnes tenentur explicitè ſcire, ac credere myſteria Reſurretionis, & Aſcenſionis Chriſti, cum de ipſis præcipuæ feſtiuitates in Eccleſia celebrentur. Ideò de myſterio reſurrectionis Apoſtolus ad Rom. 10. dicit: *Si confitearis in ore tuo Dominum Ieſum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum ſuſcitauit à mortuis, ſaluus eris*. Circumſtantia, quod Chriſtus reſurrexerit tertia die, videtur admodum accidentalis, ac proinde non dari obligatio vniuerſalis illam ſciendi. Quod additur myſterio aſcenſionis, nimirum quod Chriſtus ſedet ad dexteram Patris, Suarez diſp. 13. ſect. 4. dicit eſſe obſcurius, quam vt ab omnibus poſſit clarè intelligi, adeoque ſufficere ſimplicibus, vt ſciant, & credant

Chri

Chriſtum vt Deum habere gloriam æqualem Patri, vt hominem obtinere altiſſimum gradum gloriæ. Tenentur omnes ſcire, & credere Chriſtum venturum ad iudicandum viuos, & mortuos. Nam ſicut Iudæi expectant primum aduentum, ſic nos debemus expectare ſecundum aduentum Chriſti. Ideò Petrus Act. 10. dicit: *Præcepit nobis prædicare populo, & teſtificari, quia ipſe eſt, qui conſtitutus eſt à Deo Iudex viuorum, & mortuorum.*

26. Quarto omnes tenentur credere in Spiritum Sanctum, eiuſque diuinitatem, cum hoc contineatur in myſterio Trinitatis. Non autem omnes tenentur explicitè ſcire Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, cum non contineatur in ſymbolo Apoſtolorum. Exiſtimo etiam omnes teneri ad ſciendum, & explicitè credendum Spiritum Sanctum miſſum ad nos ſanctificandos, cum de hoc myſterio celebretur feſtum Pentecoſtes.

27. Quintò aliqui apud Medinam dubitant, vtrum omnes, & ſinguli teneantur ſcire, & credere articulum de Sancta Eccleſia Catholica. Dicendum tamen cum Theologis communiter in 4. & 2.2. qu. 2. Vaſquez 1.2. Diſp. 121. cap. 2. num. 6. Henriquez lib. 6. de Pœnit. cap. 28. num. 2. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 3. num. 8. quos refert, & ſequitur Suarez diſp. 13. ſect. 4. num. 10. quod omnes tenentur id ſcire, & credere. Ratio eſt, quia extra Eccleſiam non eſt ſalus, & omnes tenentur credere Eccleſiæ, vt regulæ proximæ, & in fide

Eccleſiæ implicitè credere omnes alios articulos. Exiſtimo etiam, quod omnes tenentur credere, quod in Eccleſia, quæ eſt congregatio fidelium ſub vno capite, dantur ſancti, & communio bonorum operum, & ſub hoc conceptu datur communio Sanctorum.

28. Sextò omnes tenentur explicitè credere articulos de peccatorum remiſſione, ac de vita æterna, cum contineantur in fide Dei iuſtificatoris, & remuneratoris ſupernaturalis, vt dictum eſt qu. 37. Tenentur etiam explicitè ſcire, & credere articulum de reſurrectione Carnis, cum ſit valdè præcipuus.

29. Quæritur octauo, quænam omnes fideles teneantur credere propter operationem?

Reſpondeo, quod primo tenentur ſcire, & credere præcepta Decalogi, ſiquidem ſine illorum cognitione non poſſunt rectè ſuam vitam inſtituere. Secnndo tenentur ſcire, & credere tria ſacramenta omnibus neceſſaria, baptiſmum nimirum, penitentiam, & Euchariſtiam. Quia verò in præcepto baptiſmi includitur fides de peccato originali, probabile eſt, quod tenentur credere peccatum originale. Quia in præcepto ſumendi Euchariſtiam includitur fides de præſentia corporis Chriſti in Euchariſtia, tenentur ſcire, & credere præſentiam realem corporis Chriſti in Euchariſtia. Notitia aliorum Sacramentorum non videtur omnibus ita neceſſaria, niſi cum debent illa ſumere. Videri poteſt Suar.

Digitized by Google

Suár. diſp. 13. ſect. 4. & Cardinalis de Lugo diſp. 13. ſect. 4.

30. Quæritur, quid dicendum ſit de ſententia cuiuſdam eruditi recentioris, qui docet in adultis ad iuſtificationem eſſe neceſſariam neceſſitate medij fidem explicitam totius ſymboli, ità vt ſine hac fide non poſſit adultus iuſtificari etiam in baptiſmo, ſed baptiſmus ſit validus quidem, ſed informis.

Reſpondeo, ac primò exiſtimo eſſe conſuetudinem antiquiſſimam Eccleſiæ, vt extra caſum neceſſitatis nemo baptizetur, abſque eo quod prius inſtructus fuerit de toto ſymbolo, & profiteatur fidem ſingulorum articulorum. Ideò Tertullianus lib. de Spectaculis dicit: *Aquam ingreſſi, Chriſtianam fidem in legis ſuæ verba profitemur*, recitando nimirum ſymbolum; ac Cyprianus Epiſt. 70. ad Numidiæ Synodum teſtatur baptizatos interrogari conſueuiſſe etiam an crederent Eccleſiam, vitam æternam, & remiſſionem peccatorum, per hæc verba: *Credis in vitam æternam, & remiſſionem peccatorum per Sanctam Eccleſiam?* Idemque repetit Epiſt. 76. ad Magnum. Auguſtinus etiam lib. de Geſtis Pelagij cap. 2. de Symbolo dicit: *Hæc verba, quæ pauca numero, magna ſunt pondere, ex more omnium Eccleſiarum traduntur baptizandis.* Ideò Zacharias Papa Epiſt. 11. reprehendit quoſdam Epiſcopos, qui hanc conſuetudinem non obſeruabunt, dicens: *ſed nec ipſa verba ſolemnia*, ſymboli nimirum, *quæ debet vnuſquiſque Catechumenus, ſi talis*

ætatis ſit, vt iam intellectum habeat, ſenſu cordis ſui percipere, & intelligere, nec docent, nec quærunt ab eis, qui baptizari debent.

31. Secundò exiſtimo hanc conſuetudinem eſſe obligatoriam, adeoque per ſe grauiter peccare eos, qui extra caſum neceſſitatis baptizant Catechumenos, antequam didicerint ſymbolum, ac profeſſi fuerint fidem ſingulorum articulorum: per ſe etiam grauiter peccare Catechumenos, qui extra caſum neceſſitatis, baptizantur, antequam ſymbolum didicerint, & omniũ articulorum fidem habuerint. Addo adultos, antequam baptizentur, per ſe debere etiam addiſcere ea, quæ ſpectant ad mores, & præcepta, vt ex profeſſo docet Auguſtinus lib. de Fide, & Operibus, cap. 6. & 7.

32. Exiſtimo tertiò adultos, qui extra caſum neceſſitatis baptizantur, antequam didicerint ſymbolum, ac ſingulos articulos crediderint, per ſe, & ſecluſa ignorantia, ſuſcipere baptiſmum validum, ſed informem. Ratio eſt, quia per ſe, & ſecluſa ignorantia, ſic ſuſcipiendo baptiſmum, grauiter peccant, ac proindè ponunt obicem effectui baptiſmi.

33. Exiſtimo quarto adultos poſſe iuſtificari, antequam inſtructi fuerint de toto ſymbolo, ac ſingulos articulos explicitè crediderint. Probatur, & explicatur. Nam Catechumenus paulatim inſtruitur. Poteſt ergo contingere, vt cum fuerit inſtructus de Deo Trino, & Vno vt ſupernaturali iuſtificatore, & remuneratore per Chriſtũ, ac de Miſterijs Trinitatis, Incarnationis,

Paſ-

Paſſionis, mortis, & reſurrectionis Chriſti, antequam inſtruatur de alijs articulis fidei, diuina gratia excitatus, credat ſuper omnia hæc myſteria, ſperet à Deo remiſſionem peccatorum, & vitam æternam, ac Deum ſuper omnia diligat, cum voto etiam explicito baptiſmi; ſed tunc iuſtificabitur; ergo poteſt aliquis iuſtificari, antequam credat explicitè totum ſymbolum. Neque enim dici poteſt, quod ſicut datur præceptum differendi baptiſmum, vſque dum Catechumenus ſit inſtructus de toto ſymbolo, ſic datur præceptum differendi actum perfectæ charitatis, & contritionis, vſque dum quis ſit inſtructus de toto ſymbolo.

34 Exiſtimo quintò poſſe contingere, vt adultus recipiat baptiſmum validum, & formatum, etiamſi non fuerit inſtructus de toto ſymbolo, & non crediderit explicitè omnes articulos. Poteſt enim contingere, vt ignoret hanc obligationem, & poſtquam credidit in Deum Trinum, & Vnum, iuſtificatorem, & remuneratorem per Chriſtum Filium Dei, & hominem, qui pro nobis paſſus, & mortuus eſt, & reſurrexit, faciat actum imperfectæ contritionis, & baptizetur; ſed in hoc caſu recipiet baptiſmum cum effectu iuſtificationis; ergo &c. Addo Catechumenum, qui credidit hos articulos, ac fecit actum attritionis, ſi incidat in periculum mortis, ac ſenſibus deſtituatur, itaut ſit incapax vlterioris inſtructionis, debere baptizari, & baptizari cum effectu.

35. Ex his concludo fidem explicitam omnium articulorum ſymboli non eſſe re ipſa ad iuſtificationem adulti neceſſariam neceſſitate medij. Nam illud ſolum re ipſa eſt neceſſarium neceſſitate medij, ſine quo nemo poteſt in vllo caſu iuſtificari; ſed in caſibus explicatis poteſt homo iuſtificari ſine fide explicita omnium articulorum ſymboli; ergo &c. Poteſt tamen concedi talem fidem explicitam eſſe neceſſariam in voto: Nam nemo poteſt iuſtificari ſine propoſito efficaci obſeruandi omnia præcepta; ſed inter alia præcepta datur præceptum credendi explicitè omnes articulos ſymboli; ergo &c.

36. Opponit primò recentior ille perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem non baptizandi eos, qui non fuerint inſtructi de toto ſymbolo.

Reſpondeo hoc probare ſolum neceſſitatem præcapti non autem medij.

37. Vrget: Eccleſia cenſuit informem baptiſmum eorum, qui ante non didicerint ſymbolum.

Reſpondeo regulariter eſſe informem, quia qui ſic baptizantur, peccant contra præceptum, & ſic ponunt obicem effectui Sacramenti. Addo eſſe conſuetudinem baptizandi eos, qui petierunt baptiſmum, & antequam inſtruantur de toto ſymbolo, ſenſibus deſtituuntur; ergo Eccleſia cenſet talem baptiſmum poſſe eſſe etiam formatum, ac proinde fidem explicitam omnium articulorum fidei non eſſe ad iuſtificationem neceſſariam neceſſitate medii, ſed ſolius præcepti. Vr-

38. Vrget rurſus: Auguſtinus lib. de Fide, & Operibus cap. 6. cum quibuſdam dicentibus: *Prius baptizetur, deindè doceatur, quid ad bonam vitam, moreſque pertineat*: reſpondet]: *Fit hoc, vbi quemquam fortè dies vrget extremus, vt ad verba pauciſſima; quibus tamen omnia continentur, credat, vt ſi ex hac vita migrauerit, liberatus exeat à reatu omnium peccatorum*; ſed verba illa pauciſſima, quibus totum continetur, ſunt totum ſymbolum; ergo etiam in caſu neceſſitatis non debet baptizari, niſi interrogatus fuerit de toto ſymbolo.

Reſpondeo, quod ſi poteſt, etiam in articulo mortis debet obſeruari præceptum: at ſi non poteſt, quia antequam interrogetur de toto ſymbolo, Catechumenus ſenſibus deſtituitur, ex Eccleſiæ conſuetudrne procul dubio eſt baptizandus; ergo Eccleſia cenſet baptiſmum illum poſſe eſſe formatum.

39. Opponit rurſus S. Auguſtinum, qui Epiſt. 67. narrat quemdam medicum nomine Dioſcorum, *qui ſymbolum non tenuerat, aut fortaſsè tenere recuſauerat, & ſe non potuiſſe excuſauerat*, fuiſſe cecitate, & paralyſi omnium membrorum à Deo percuſſum.

Reſpondeo hoc probare ſolum Medicum illum peccaſſe contra præceptum diſcendi ſymbolum, ac proinde poſuiſſe obicem effectui baptiſmi, & à Deo fuiſſe punitum.

40. Opponit ſecundo Cyrillum Hieſolymitanum, qui in Præfatione ſuarum

Ca-

Catecheſeon, loquens ad Catechumenos de neceſſitate diſcendi ſymbolū ante ſuſceptionem baptiſmi, dicit: *Si vel vnum ex his non perceperis, etiamſi primorum, & ſecundorum memineris, ædificator quidem bene ædificat, tu verò fluxum, ac debile habebis ædificium*; ſed nomine ædificij fluxi, ac debilis intelligit baptiſmum informem; ergo &c.

Reſpondeo, quod Cyrillus proponit Catechumenis obligationem ante baptiſmum credendi explicitè omnes articulos ſymboli, & dicit, quod ſi inſtruens Catechumenum, ſingulos articulos proponat, ſatisfacit debito, & ſic bene ædificat, at Catechumenus ſi ex ſua culpa, & negligentia, non ſingulos articulos percipiat, & explicitè credat, peccat, & ponit obicem Sacramento, ac proindè recipit baptiſmum informem, & ſine effectu. Hoc autem non probat fidem explicitam omnium articulorum eſſe neceſſariam ad iuſtificationem, & effectum baptiſmi neceſſitate medij, vt explicatum eſt num. 34.

41. Opponit 3. Sophronium, qui in Prato Spirituali dicit: *Interrogatus eſt aliquando S. Athanaſius, poſtquam Alexandriæ Epiſcopus conſtitutus fuit, an poſſet quiſpiam ſine fide baptizari, ſecundum ritum, & prædicationem Chriſtianorum: Quid de illo ſentiendum ſit? Aut quomodo ſuſcipiat illum Deus? Et reſpondit dicens: audiui aliquando à ſenioribus noſtris, quod B. Petro Epiſcopo, & Martyri, cum facta eſſet mortalitas, & pleri que ad baptiſma mortis timore confugerent,*

rent, apparuerit Angelus humana ſpecie, dicens. Quandiu huc mittitis marſupia iſta, ſignata quidem, inania autem, & nihil intus habentia? Sed illi erant Marſupia ſignata, quia receperant baptiſmum validè, adeoque ſignati erant charactere; ſed erant marſupia vacua, quia non receperant gratiam, quæ eſt effectus baptiſmi; ergo baptiſmus conlatus non habenti fidem explicitam omnium articulorum fidei eſt validus, & informis.

42. Reſpondeo ex hoc loco probari quidem baptiſmum collatum ſine ſide eſſe informem, ſed nullo modo probari baptiſmum collatum ſine fide explicita omnium articulorum ſymboli eſſe informem. Multi ergo ex illis erant marſupia vacua, quia baptizati fuerant ſine fide, & diſpoſitione neceſſaria ad effectum baptiſmi, quæcumque ſit talis fides.

43. Ad 1. num. 7. dictum eſt præceptum credendi non eſſe merè Eccleſiaſticum, ſed diuinum, & explicatum eſt, in quo ſenſu ſit ſupernaturale, & aliquo pacto naturale ordini ſupernaturali.

44. Ad 2. num. 11. explicatum eſt, quando nam obliget præceptum credendi.

45. Ad 3. num. 9. dictum eſt dari ſpeciale præceptum credendi ſpectans ad ſpecialem virtutem fidei. Dum opponitur: præceptum ſpectat ad eam virtutem, quæ ex amore ſui obiecti formalis poteſt, ac debet velle obſeruare præceptum, diſtinguo: ſpectat ſolum ad illam virtutem, nego; ſpectat ad illam virtutem, ita vt fundamen-

mentaliter poſſit ſpectare ad aliam virtutem, concedo; & nego conſequentiam. Præceptum dupliciter poteſt ſpectare ad aliquam virtutem: primo ex eo, quod illa virtus ex amore ſui obiecti formalis debeat velle obſeruare præceptum: & in hoc ſenſu præceptum credendi ſpectat ad virtutem piæ affectionis, quæ habet pro obiecto formali honeſtatem credendi Deo ſuper omnia, & ex amore talis honeſtatis, poteſt, ac debet velle Deo ſuper omnia credere. Secundo ex eo, quod fundetur in honeſtate actus talis virtutis: & in hoc ſenſu præceptum credendi ſpectat ad fidem, quia in honeſtate actus credendi Deo ſuper omnia fundatur obligatio, & præceptum credendi, vt explicatum eſt num. 9.

47. Ad 4. num. 13. & ſequentibus explicatum eſt, quænam deberent ex præcepto explicitè credi a maioribus, in lege naturæ, Moſaica, & Euangelica.

TRACTATVS QVARTVS

De Spe.

CVM egerimus de fide, ſequitur, vt breviter agamus de Spe: & quia Spes proportionaliter correſpondet fidei, ea, quæ ſpectant ad ſpem, breuiter explicabimus, proportionaliter ad ea, quæ diximus de fide. Primò ergo agemus de ſpe in genere, ac de eius obiecto materiali, & formali:

Se-

Secundo deſcendemus ad agendum de ſpe Theologica, ac de eius obiecto materiali, & formali, & de quibuſdam alijs ad ipſam ſpectantibus, vt videri poteſt in indice initio propoſito.

QVAESTIO XXXX.

Vtrum obiectum materiale ſpei ſit bonum, futurum, arduum, poſſibile acquiri?

1. PRimò videtur ad obiectum materiale ſpei non requiri, vt proponatur tamqnam futurum. Poteſt enim aliquis ſperare ſe eſſe in ſtatu gratiæ, licet ſtatus gratiæ proponatur vt præſens.

2. Seeundò videtur neque requiri, vt proponatur tamquam arduum. Poſſumus enim ſperare pluuiam, vel ſerenitatem; ſed hæc obiecta non proponuntur vt ardua; ergo &c.

3. Tertiò videtur neque requiri, vt proponatur tamquam poſſibile acquiri. Aegrotus enim licet probabiliter exiſtimet ſe laborare morbo incurabili, tamen ſi incurabilitas morbi non ſit euidens, poteſt ſperare curationem, & ponere media.

4. Reſpondeo ex S. Thoma 2.2. quæſt. 27.art.1. ad obiectum materiale ſpei requiri quatuor conditiones. Prima eſt, vt ſit bonum. Non enim ſperamus, niſi bona, ſicut non timemus, niſi mala. Per hanc con-

conditionem ſpes conuenit cum omnibus actibus proſequutionis, ac differt ab omnibus actibus fugæ, præſertim à timore, cuius obiectum materiale eſt malum.

5. Secunda conditio eſt, vt bonum non proponatur tamquam præſens, & poſſeſſum, ſed tamquam futurum, & poſſidendum. Non enim ſperamus bona, quæ iam poſſidemus. Per hanc conditionem ſpes conuenit cum deſiderio, & differt à gaudio, quod eſt de bono iam poſſeſſo.

6. Tertia conditio eſt, vt bonum proponatur tamquam arduum. Non enim propriè ſperamus quæ ita ſunt in noſtra poteſtate, vt ſine vlla difficultate poſſimus illa adipiſci, cum volumus. Per hanc conditionem ſpes differt à deſiderio, quod tendit ad bonum futurum ſecundum ſe, abſtrahendo ab arduitate.

7. Quarta conditio eſt, vt bonum arduum proponatur tamquam poſſibile acquiri. Bonum enim, quod proponitur euidenter vt impoſſibile acquiri, non ſperatur, ſed deſperatur, ac proindè non eſt obiectum ſpei, ſed deſperationis.

8. Infertur primò ſpem eſſe actum non potentiæ cognoſcitiuæ, ſed appetitiuæ, vt docet S. Thomas 1.2. quæſt. 27. art. 2. Probatur: nam ſicut ex apprehenſione boni oritur in appetitu actus amoris; ex apprehenſione boni vt præſentis oritur actus gaudij; ex apprehenſione boni vt abſentis oritur actus deſiderij; ex apprehenſione mali vt ad vitandum difficilis, oritur actus timoris; ſic ex apprehenſione boni

vt

vt abſentis, ardui, ac poſſibilis acquiri, oritur in appetitu actus ſpei; ergo ſicut amor ſimplex, gaudium, deſiderium, & timor ſunt actus appetitus, non autem potentiæ cognoſcitiuæ, ſic ſpes eſt actus appetitus, non autem potentiæ cognoſcitiuæ. Qui verò dicunt ſpem eſſe actum potentiæ cognoſcitiuæ, poſſent etiam dicere timorem, deſiderium, & gaudium eſſe actus potentiæ cognoſcitiuæ.

9. Ratio â priori eſt, quia per actus cognoſcendi formamus in nobis ſimilitudinem obiecti, ideoque dicimur trahere ad nos obiectum; per actus autem appetitus mouemur, & inclinamur ad obiectum; ſed actus ſpei non conſiſtit in aſſimilatione, ſed in quodam motu, & in quadam inclinatione ad bonum ſperatum, vt omnes experimur; ergo &c. Quia tamen ſpes ſupponit cognitionem, qua bonum proponitur vt futurum, arduum, & poſſibile acquiri, ideò aliqui ſumpſerunt occaſionem dicendi ſpem eſſe actum potentiæ cognoſcitiuæ, & ideò etiam aliquando Scriptores profani ſpem vocant exiſtimationem boni futuri, ſicut timorem vocant exiſtimationem mali imminentis, vtentes locutione figurata, qua ponunt cauſam pro effectu.

10. Infertur ſecundò contra Caluinum, & quoſdam alios Hæreticos, ſpem Theologicam diſtingui à fide. Concluſio eſt de fide ex Apoſtolo 1. ad Cor. 13. dicente. *Nunc autem manent tria hæc, fides, ſpes, charitas*. Ratio eſt, quia fides eſt actus intellectus, ſpes eſt actus appetitus. Hinc

etiam

etiam reijcitur ſententia quorundam, qui licet fateantur ſpem diſtingui à fide, tamen dicunt etiam ſpem eſſe actum intellectus.

Opponũt primò Hæretici: ſpes in Scripturis vocatur fiducia, quæ dicitur â fide; ergo non diſtinguitur à fide.

11. Reſpondeo ſpem dici fiduciam, non quia ſit actus fidei, ſed quia fundatur in actu fidei.

12. Opponunt ſecundò: ad Rom. 4. dicitur: *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, quia in ſpem contra ſpem credidit*; ergo pro eodem ſumitur fides, & ſpes.

13 Reſpondeo, negando conſequentiam. Apoſtolus enim dicens Abraham credidiſſe in ſpem contra ſpem, ſignificat Abraham credidiſſe ita, vt etiam ſperauerit, licet motiua naturalia impellerent ad deſperandum.

14. Infertur tertiò ſpem eſſe actum iraſcibilis, non autem concupiſcibilis. Ratio eſt, quia vt ex S. Thoma 1. p. quæſt. 81. art. 1. docent Scholaſtici communiter, concupiſcibilis eſt potentia, per quam proſequimur bonum, & fugimus malum ſecundum ſe: Iraſcibilis eſt potentia, per quam proſequimur bonum, & fugimus malum vt arduum, pugnando aduerſus contraria impeditiua boni, & illatiua mali; ſed per ſpem tendimus in bonum, vt arduum; ergo &c. Actus igitur, ſeu paſſiones concupiſcibilis, communiter ponuntur ſex: Amor, & odium: deſiderium: & fuga: gaudium, & triſtitia. Actus iraſcibilis ponuntur

tur

tur quinque, ſpes, & deſperatio: timor, & audacia: ac demum ira.

15. Infertur quarto duplicem eſſe ſpem: alia eſt actus appetitus ſenſitiui, per quam ſperamus bona ſenſibilia; alia eſt actus appetitus rationalis, hoc eſt voluntatis, per quam ſperamus bona purè intelligibilia. Quia verò ſpe Theologica ſperamus beatitudinem ſupernaturalem, quæ eſt bonum purè intelligibile, ſpes Theologica eſt actus veluntatis, ſiue appetitus rationalis, non autem appetitus ſenſitiui.

16. Ad 1. Dum dicimus ſperare nos eſſe in gratiã, loquimur impropriè, ac ſignificamus nos probabile exiſtimare, quod ſimus in ſtatu gratiæ, & de hac probabilitate gaudere cum quadam triſtitia de ineuidentia.

17. Ad 2. nego minorem: Ad obiectum arduum ſufficit, quod ita excedat noſtram facultatem, vt habeamus motiua deſperandi; ſed pluuia, & ſerenitas ita excedunt noſtram facultatem, vt habeamus motiua deſperandi de ipſis; ergo ſunt obiecta ardua.

18. Ad 3. Ad ſpem aliquam leuem, & incertam ſufficit, vt obiectum proponatur tamquam poſſibile ſaltem negatiuè, hoc eſt tamquam non euidenter impoſſibile; & quia ægrotus, dum probabiliter exiſtimat morbum eſſe incurabilem, exiſtimat ſimul curationem non eſſe euidenter impoſſibilem, ideo poteſt aliqua ſpe leui, & incerta ſperare curationem morbi, & ponere media.

QVAE-

Digitized by Google

QVAESTIO XXXXI.

Vtrum obiectum formale ſpei ſit bonitas, vel potius poſſibilitas rei ſperatæ?

1. VIdetur obiectum formale ſpei non eſſe poſſibilitas, ſed bonitas rei ſperatæ: primo quia motiuum, ſiue obiectũ formale ſperandi debet eſſe aliquid, quod per ſpem ametur vt finis, & gratia ſui, non autem vt medium, & gratia alterius, eo pacto, quo motiuum credendi debet eſſe aliquid, quod per fidem credatur ratione ſui, & vt principium, non autem ratione alterius, & vt concluſio; ſed poſſibilitas rei ſperatæ per ſpem non amatur gratia ſui, ſed gratia bonitatis rei ſperatæ; ergo &c.

2. Secundo motiuum ſperandi magis ſperatur: nam propter quod vnum quodque tale, & illud mãgis; ſed poſſibilitas rei ſperatæ non ſperatur: E.G. qui ſperat ſanitatem, ſperat quidem bonitatem, non autem poſſibilitatem ſanitatis; ergo &c.

3. Reſpondeo, quod quia ſpes non datur ſine amore, & deſiderio rei ſperatæ, poſſumus quærere, quodnam ſit obiectum formale mouens ad amorem, & deſiderium boni, quod ſperamus; & quodnam ſit obiectum formale mouens ad ſperandum tale bonum,

Di-

4. Dicendum: obiectum formale mouens ad amandam, & deſiderandam rem, ſperatam non eſt eius poſſibilitas, ſed bonitas: obiectum formale mouens ad illam ſperandam, non eſt bonitas, ſed poſſibilitas.

5. Probatur primo: nam motiuum, ſiue obiectum formale amoris, ac deſiderij eſt illud, quod aſſignamus, cum interrogamur, quid nos moueat ad aliquid amandum, & deſiderandum: motiuum autem ſpei eſt illud, quod aſſignamus, dum interrogamur, quid nos moueat ad aliquid ſperandum; ſed interrogati, quid nos moueat ad amandam, & deſiderandam ſanitatem E.G. reſpondemus, quod nos mouet bonitas ſanitatis: interrogati, quid nos moueat ad ſperandum nos conſecuturos ſanitatem deſideratam, reſpondemus, quod nos mouet poſſibilitas, & probabilitas conſequendi ſanitatem, & quod ideo ſperamus nos conſecuturos ſanitatem, quia poſſibile, & probabile eſt nos illam conſecuturos; ergo &c.

6. Probatur ſecundo: nam cum aliquid, E.G. ſanitas deſideratur ſimul, & ſperatur, motiuum deſiderandi eſt illud, quo creſcente, creſcit deſiderium, motiuum ſperandi eſt illud, quo creſcente, creſcit ſpes; ſed creſcente apprehenſione de bonitate ſanitatis, & imminuta apprehenſione de poſſibilitate, & probabilitate conſequendi ſanitatem, creſcit in ægroto deſiderium, & imminuitur ſpes conſequendi ſanitatem: creſcente autem apprehenſione

de

poſſibilitate, & probabilitate conſequendi ſanitatem, creſcit ſpes; ergo &c.

7. Confirmatur: nam quæ apprehendimus vt bona maxima, ſed difficilimè conſequibilia, deſideramus magis, quam ſperamus; quæ apprehendimus vt bona minora, ſed facilius conſequibilia, ſperamus magis, quam deſideramus; ergo motiuum deſiderandi eſt bonitas rei deſideratæ; motiuum ſperandi eſt poſſibilitas rei ſperatæ.

8. Probatur tertiò: nam cum deſperamus nos conſecuturos bonum deſideratum, motiuum deſperandi eſt impoſſibilitas, vel difficultas illud conſequendi: E. G. cum ægrotus deſperat ſanitatem, quam vehementiſſimè deſiderat, motiuum deſperandi eſt, quia ſanitatem exiſtimat impoſſibilem, aut difficillimam acquiri; ergo cum ſperamus nos conſecuturos bonum, quod ſperamus, motiuum ſperandi eſt poſſibilitas rei ſperatæ: nam ſicut ſpes, & deſperatio ſunt actus contrarij, ſic motiuum ſperandi debet eſſe contrarium motiuo deſperandi: impoſſibilitati autem contraria eſt poſſibilitas.

9. Confirmatur: nam ſicut motiuum deſperandi eſt id, quod à ſperando repellit, ſic motiuum ſperandi eſt id, quod ad ſperandum attrahit; ſed ſicut impoſſibilitas conſequendi bonum deſideratum retrahit ab illo ſperando, ſic poſſibilitas attrahit ad illud ſperandum; ergo ſicut impoſſibilitas eſt motiuum deſperandi, ſic poſſibilitas eſt motiuum ſperandi.

10, Infertur, quod quia ſicut ſpes non

datur

datur ſine deſiderio, & amore boni futuri, ſic timor non datur ſine odio, & fuga mali futuri, motiuum ſiue obiectum formale odio habendi, & fugiendi malum futurum, eſt eius malitia, motiuum autem timendi, eſt difficultas vitandi malum futurum.

11. Quia diximus ſpem non dari ſine deſiderio rei ſperatæ, quæritur primò, quid addat ſpes ſupra deſiderium?

12. Reſpondeo cum S. Thoma 1. 2. qu. 25. art. 1. in corp. quod addit quemdam conatum, & quamdam eleuationem animi ad conſecutionem boni ardui, propter poſſibilitatem illud conſequendi: timor è conuerſo ſupra fugam, & abominationem, addit quamdam depreſſionem animi, propter difficultatem vitandi malum imminens: deſperatio ſupra deſiderium boni addit quamdam depreſſionem animi, & quãdam remiſſionem conatus, propter impoſſibilitatem, vel difficultatem conſequendi bonum deſideratum. Hæc eleuatio, vel depreſſio animi conſiſtit in quodam modo tenendi, quem experimur, nec indiget vlteriori explicatione. Addo, quod licet ſpes non detur ſine quodam gaudio de poſſibilitate, & probabilitate boni ſperati, tamen formaliter non conſiſtit in tali gaudio, ſed in conatu, & eleuatione animi.

13. Quæritur ſecundo, vtrum ſpes ſupponat ſolum, vel etiam realiter identificet ſecum deſiderium boni ſperati?

14. Reſpondeo, quod identificat. Ratio eſt, quia ſicut eodem actu, quo obiectum deſideramus, illud amamus, adeoque

deſiderium includit rationem communem amoris, & addit rationem ſpecialem deſiderij; ſic eodem actu, quo obiectum ſperamus, illud etiam amamus, ac deſideramus, ideoque ſpes ſupra rationes communes amoris, ac deſiderij, addit rationem ſpecialem ſpei, quæ conſiſtit in conatu, & eleuatione animi, vt explicatum eſt. Deſiderium igitur poteſt ſumi dupliciter: primò genericè, in quantum eſt amor boni vt abſentis, & non poſſeſſi, & ſic includitur in ſpe, tamquam genus in ſpecie: ſecundò ſpecificè, in quantum eſt amor boni vt abſentis, & non poſſeſſi, ſed eſt amor ſine conatu, & eleuatione animi, & ſic contradiſtinguitur â ſpe.

15. Ad 1. diſtinguo maiorem: motiuum ſperandi, in quantum ſpes ex ſua ratione generica eſt amor, & deſiderium, debet eſſe aliquid, quod ametur gratia ſui, concedo; in quantum ſpes ex ſua ratione differentiali eſt ſpes, nego: concedo minorem; & diſtinguo conſequens; ergo poſſibilitas non eſt motiuum ſperandi, in quantum ſpes ex ſua ratione generica eſt amor, & deſiderium, concedo; in quantum ex ſua ratione differentiali eſt ſpes, nego conſequentiam. Spes, in quantum ex ſua ratione generica eſt amor, ac deſiderium, non habet pro motiuo, & obiecto formali poſſibilitatem rei ſperatæ, cum talis poſſibilitas non ametur gratia ſui, ſed habet pro motiuo bonitatem rei ſperatæ, quæ bonitas amatur gratia ſui. At ſpes, in quantum ex ſua ratione differentiali eſt ſpes, habet pro

obiecto

obiecto formali poſſibilitatem rei ſperatæ: ſiquidem ſperamus nos conſecuturos bonum, quia eſt poſſibile, fundando ſpem in ipſa poſſibilitate. Explicatur exemplo fidei. Fides enim in quantum ex ſua ratione generica eſt intelligentia diuinæ veritatis reuelantis, non habet pro obiecto formali diuinam veritatem, ſed creaturas, ſiquidem diuina veritas à nobis viatoribus intelligitur, non per ſe ipſam, ſed per creaturas, iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 1. *Inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, inuiſibilia lecta conſpiciuntur:* at fides, in quantū ex ſua ratione differentiali eſt aſſenſus myſterijs reuelatis, habet pro obiecto formali diuinam veritatem reuelantem, cui per fidem immediatè aſſentimur.

16. Ad 2. diſtinguo maiorem: motiuum ſperandi magis ſperatur *vt quo*, & proportionaliter, concedo; vt quod, nego: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Principium illud, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*, intelligitur de ijs, quibus conuenit eadem denominatio, non autem de ijs, quibus non conuenit eadem denominatio. E.G. quia denominatio amati conuenit tum fini, tum medio, medio autem conuenit propter finem, magis conuenit fini, ideoque finis magis amatur, quam medium. E conuerſo licet medium eligatur propter finem, quia finis propriè non eligitur, ſed intenditur, non ſequitur, quod finis magis eligatur, quam medium; ſed motiuo ſperandi propriè non conuenit denominatio ſperati;

motiuum enim ſperandi eſt præſens, ſperatur autem ſolum futurum; ergo motiuo ſperandi neque conuenit denominatio magis ſperati, ſed conuenit alia denominatio proportionalis, nimirum quod ſperetur *vt quo*, & quod ſit id, in quo ſperatur, & in quo ſpes fundatur, ac nititur.

QVAESTIO XXXXII.

Vtrum obiectum formale Spei Theologicæ ſit fidelitas, & omnipotentia Dei promittentis?

1. Videtur non eſſe, primò quia charitas amat Deum, quia eſt infinitè bonus, & perfectus, ac proinde etiam quia eſt omnipotens, & fidelis; ergo ſi ſpes ſperat in Deo, quia eſt omnipotens, & fidelis, motiuum ſperandi eſt idem cum motiuo amandi, & obiectum formale ſpei confunditur cum obiecto formali charitatis.

2. Secundo ſi dicatur omnipotentiam, & fidelitatem eſſe motiuum amandi, in quantum ſunt perfectiones Dei, & eſſe motiuum ſperandi, in quantum ſunt effectiuæ noſtræ beatitudinis, & aliorum bonorum, quæ ſperamus à Deo, ac proindè ſub diuerſa ratione eſſe motiuum ſperandi, & amandi; contra eſt, nam ex hoc ſequitur motiuum ſperandi non eſſe omnipotentiam, & fidelitatem Dei, ſed noſtram beatitu-

titudinem. Probatur ſequela: nam qui per amorem concupiſcentiæ amat diuinam omnipotentiam, & fidelitatem vt effectiuam propriæ beatitudinis, habet pro obiecto formali, & motiuo amandi non omnipotentiam, & fidelitatem, ſed propriam beatitudinem; ergo qui ſperat in diuina omnipotentia, & fidelitate vt effectiua propriæ beatitudinis, habet pro obiecto formali ſperandi, non diuinam omnipotentiam, & fidelitatem, ſed propriam beatitudinem.

3. Reſpondeo, quod qui dicunt obiectum formale ſpei in genere eſſe bonitatem finalem rei ſperatæ, conſequenter dicunt obiectum formale ſpei theologicæ eſſe bonitatem finalem amabilem rei, quam ſperamus ſpe theologica; ſed ſpe theologica ſperamus beatitudinem ſupernaturalem conſiſtentem in hoc, vt Deus poſſideatur per viſionem, & amorem; ergo iuxta hanc opinionem obiectum formale ſpei theologicæ eſt Deus poſſidendus per viſionem, & amorem: & quia Deus vt poſſidendus per viſionem, & amorem, eſt Deus vt bonus nobis, ideò obiectum formale ſpei theologicæ eſt Deus vt bonus nobis, & vt amatus amore concupiſcentiæ habente pro fine *cui* nos ipſos; obiectum autem formale charitatis eſt Deus vt bonus ſibi, & vt amatus amore amicitiæ, habente pro fine *cui* ipſum Deum. Docet hanc ſententiam Suarius Diſp. 1. de Spe ſect. 3. num. 4. quem ſequuntur plures Recentiores, in eamque conatur trahere S.

Thomam, Caietanum, Scotum, Almainum, & quoſdam alios antiquos.

4. E conuerſo qui dicunt obiectum formale ſpei in genere non eſſe bonitatem finalem, ſed poſſibilitatem, & probabilitatem rei ſperatæ, conſequenter dicunt obiectum formale ſpei theologicæ non eſſe beatitudinem ſupernaturalem, ſed poſſibilitatem, & probabilitatem illam conſequendi, ſiue id, per quod exiſtimamus nos poſſe conſequi, ac de facto conſecuturos beatitudinem ſupernaturalem; ſed exiſtimamus nos poſſe conſequi, & de facto conſecuturos beatitudinem ſupernaturalem, non per vires naturæ, ſed per omnipotentiam, & fidelitatem Dei, qui promiſit nobis æternam beatitudinem, & auxilia ad illam conſequendam, ſi per nos non ſteterit; ergo obiectum formale ſpei theologicæ eſt omnipotentia, & fidelitas Dei promittentis nobis æternam beatitudinē, & auxilia ad illam conſequendam, ſi per nos non ſteterit. Docet hanc ſententiam expreſsè S. Thomas Quæſt. Vnic. de Spe, quæ eſt ſeptima de ſpiritualibus creaturis, eamque ſecutus eſt Vaſquez, ac plures Recentiores, licet diſcrepent in modo aſſignandi obiectum formale ſpei Theologicæ. Aliqui enim dicunt obiectum formale ſpei theologicæ eſſe Deum vt auxiliantem ad conſequendam beatitudinem: alij omnipotentiam ſolam: alij omnipotentiam ſimul, & fidelitatem Dei promittentis: alij aſſerunt etiam promiſſionem creatam Dei eſſe obiectum formale partiale ſpei: alij dicunt

dicunt ſolam omnipotentiam, & fidelitatem increatam eſſe adæquatum obiectum formale ſpei theologicæ, promiſſionem eſſe meram conditionem, & applicationem obiecti formalis.

5. Conſequenter ad ea, quæ diximus de obiecto formali, & materiali fidei, & ſpei in genere, dicendum primo: obiectum formale mouens ad amandam, & deſiderandam beatitudinem ſupernaturalem, & alia bona promiſſa, eſt ipſa bonitas beatitudinis, ſeu bonitas Dei, in quantum eſt bonus nobis, & à nobis poſſidendus: at obiectum formale mouens ad ſperandum nos conſecuturos beatitudinem, & alia bona promiſſa, eſt omnipotentia, & fidelitas Dei promittentis. Probatur primò ex dictis paulo ante.

6. Probatur ſecundò: nam cum ægrotus amat, & deſiderat ſanitatem, obiectum formale mouens ad ſanitatem amandam, & deſiderandam eſt ipſa bonitas ſanitatis; cum autem ſperat ſe conſecuturum ſanitatem, quia Medicus inſignis promiſit ſe illum ſanaturum, motiuum formale mouens ad ſperandam ſanitatem eſt, quia medicus, qui promiſit ſe curaturum, eſt ita excellens, vt poſſit facere quod promiſit, & eſt ita fidelis, vt ſit facturus quod promiſit; ergo cum amamus, & deſideramus beatitudinem ſupernaturalem, obiectum formale mouens ad illam amandam, & deſiderandam, eſt bonitas beatitudinis: at cum ſperamus nos conſecuturos beatitudinem, obiectum formale mouens ad ſperandum

eſt, quia Deus, qui promiſit beatitudinem, eſt ita omnipotens, vt poſſit facere quod promiſit, eſt ita fidelis, vt ſit facturus quod promiſit.

7. Probatur tertiò: nam obiectum formale, & materiale ſpei debet aſſignari proportionaliter, ac obiectum materiale, & formale fidei; ſed obiectum materiale fidei ſunt veritates reuelatæ, obiectum formale eſt prima veritas reuelans; ergo obiectum materiale ſpei ſunt bona promiſſa, obiectum formale eſt prima fidelitas promittens. Sicut autem prima veritas reuelans includit duas perfectiones, alteram phyſicam, per quam Deus non poteſt falli, alteram moralem, per quam non poteſt fallere, & mentiri; ſic prima ſidelitas includit duas perfectiones, alteram phyſicam omnipotentiæ, per quam Deus poteſt facere quod promiſit, alteram moralem fidelitatis, per quam vult facere quod promiſit, ſiquidem non poteſt nolle implere promiſſa. Rurſus ſicut prima veritas reuelans eſt obiectum formale fidei, in quantum fides eſt aſſenſus, non autē in quantū eſt ſimplex intelligentia, ſic prima fidelitas eſt obiectum formale ſpei, in quantum eſt ſpes, non autem in quantum ex ſua ratione generica eſt amor, ac deſideriū rei ſperatæ.

8. Dicendum ſecundò: obiectum formale primarium ſpei eſt prima, & increata fidelitas promittens, promiſſio creata non eſt pura conditio, ſed eſt obiectum formale ſecundarium ſpei.

9. Probatur: ex dictis enim quæſt. 14. prima,

prima, & increata veritas eſt obiectum primarium fidei; reuelatio autem non eſt pura conditio, & applicatio, ſed eſt obiectum formale ſecundarium; ſed obiectum formale ſpei aſſignandum eſt proportionaliter, ac obiectum formale fidei; ergo prima, & increata fidelitas promittens eſt obiectum formale primarium ſpei, promiſſio autem non eſt pura conditio, ſed obiectum formale ſecundarium.

10. Confirmatur: nam ſicut ideò firmiſſimè credimus Deum eſſe Trinum & Vnū, quia Deus, qui eſt prima veritas, reuelauit ſe eſſe Trinum, & vnum, ſic ideò firmiſſimè ſperamus nos conſecuturos beatitudinem ſupernaturalem, quia Deus, qui eſt prima, & omnipotens fidelitas, promiſit nobis beatitudinem ſupernaturalem, & auxilia ad illam conſequendam, ſi per nos non ſteterit; ergo ſicut obiectum formale fidei non eſt ſola prima veritas, ſed etiam reuelatio, ſic obiectum formale ſpei non eſt ſola prima fidelitas, ſed etiam promiſſio. Quia verò firmiſſimè ſperamus in diuina fidelitate propter ſe, firmiſſimè ſperamus in diuina promiſsione propter ordinem, quem habet ad diuinam fidelitatem, ideò diuina fidelitas eſt obiectum formale primarium ſpei, diuina promiſſio eſt obiectū formale ſolum ſecundarium.

11. Dices: licet ad hoc, vt ignis calefaciat, requiratur propinquitas, tamē ſolus ignis eſt cauſa calefactionis, propinquitas eſt mera conditio, & applicatio; ergo licet ad hoc, vt prima veritas, & prima fideli-

tas moueant ad credendum, & ſperandum, requiratur reuelatio, & promiſſio, tamen ſola prima veritas, & prima fidelitas ſunt obiectum formale mouens ad credendum, & ſperandum, reuelatio, & promiſſio ſunt mera applicatio.

12. Reſpondeo, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia calefactio non aſſimilatur propinquitati, ſed ſoli igni, & calori, per quem agit; ſed quod requiritur ad affectum, ita vt illum non aſſimilet ſibi, requiritur vt mera conditio; ergo &c. E conuerſo reuelatio, & promiſſio ita requiruntur ad actum fidei, & ſpei, vt actus fidei, & ſpei aſſimilentur reuelationi, & promiſſioni in prædicatis ſupernaruralitatis, certitudinis, infallibilitatis &c; ſed quod requiritur ita, vt ſibi aſſimilet effectum, requiritur non vt pura conditio, ſed etiam vt cauſa, eo pacto, quo quia ignis ita calefacit per calorem, vt calidum aſſimiletur calefacienti in calore, calor requiritur vt cauſa calefactionis; ergo &c.

13. Dices ſecundo: prima veritas eſt omnino completa in ordine ad mouendum ad actum fidei; ergo poteſt eſſe adæquatum motiuum actus fidei.

14. Reſpondeo primo, negando conſequentiam. Licet enim prima veritas ſit omnino completa, tamen non poteſt eſſe adæquatum motiuum actus fidei, non quia primæ veritati deſit aliquod complementum, ſed quia actus fidei includit eſſentialem dependentiam, non ſolũ à prima veritate

tate tanquam à maiori ſyllogiſmi, ſed etiam à diuina reuelatione, tanquam â minore ſyllogiſmi. Explicatur. Licet Omnipotentia diuina ſit completiſſima in ordine ad omnes effectus, tamen non poteſt ſe ſola ſine concurſu cauſæ ſecundæ vitalis producere actum vitalem, non ex defectu complementi in diuina Omnipotentia, ſed quia actus vitalis eſſentialiter dependet non à ſola diuina Omnipotentia, ſed etiam à cauſa ſecunda vitali; ergo proportionaliter dicendum in caſu noſtro.

15. Reſpondeo ſecundo, diſtinguo antecedens: prima veritas eſt completa, phyſicè in ordine ad actum fidei, concedo: eſt completa logicè, & in ratione antecedentis, ex quo ſyllogiſticè inferatur concluſio fidei, nego antecedens; & nego conſequentiam. Vt prima veritas poſſit eſſe obiectum formale adæquatum alicuius concluſionis, non ſufficit, vt ſit completa phyſicè, ſed debet eſſe completa logicè in ratione antecedentis, ex quo vt infallibiliter connexo inferatur conluſio; ſed antecedens, ex quo ſyllogiſticè inferuntur concluſiones fidei, non eſt ſola prima veritas, quæ eſt maior illius antecedentis, ſed etiam reuelatio, quæ debet ſubiungi vt minor; ergo &c.

16. Ad 1. concedo antecedens, & diſtinguo conſequens; ergo motiuum ſperandi eſt idem realiter cum motiuo amandi, concedo; eſt idem formaliter, nego; & nego conſequentiam. Certum eſt, quod obiectum formale trium virtutum theolo-

gicarũ, cum ſit aliqua perfectio Dei, omnes autem perfectiones diuinæ realiter identificentur, eſt realiter idem; ergo obiectum formale primarium vnius virtutis theologicæ formaliter ſolum diſtinguitur ab obiecto formali primario alterius. Sed explicandum, quo pacto formaliter differant?

17. Dicendum, quod obiectum formale charitatis ſunt omnes diuinæ perfectiones, in quantum conſtituunt Deum infinitè bonum, & perfectum in ſe ipſo: & quia diuna veritas, & fidelitas ſunt perfectiones conſtituentes Deum infinitè bonum, & perfectum in ſe ipſo; ideo obiectum formale charitatis includit etiam diuinam veritatem, & fidelitatem, in quantum conſtituunt Deum infinitè bonum, & perfectum in ſe ipſo, ac proindè per charitatem amatur Deus, quia eſt infinitè verax, & fidelis in ſe ipſo. Obiectum formale fidei, formaliter loquendo, eſt ſola perfectio diuinæ veritatis, non in quantum conſtituit Deum infinitè bonum, & perfectum in ſe (hoc enim materialiter ſe habet ad credendum,) ſed in quantum conſtituit Deum infallibiliter connexum cum veritate eorum, quæ dicit. Obiectum formale ſpei, formaliter loquendo, eſt ſola perfectio fidelitatis omnipotentis, non in quantum conſtituit Deum infinitè bonum, & perfectum in ſe, ſed in quantum conſtituit Deum infallibiliter connexum cum noſtra beatitudine, & cum alijs bonis promiſſis, ſi per nos non ſteterit.

Ad

18. Ad 2. nego ſequelam. Ad probationem, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia ex dictis qu. ſuperiori 41. motiuum amandi, & deſiderandi beatitudinem eſt id, quod aſſignamus, interrogati, quid nos moueat ad beatitudinem amandam, & deſiderandam; ſed de hoc interrogati reſpondemus, quod nos mouet ipſa bonitas beatitudinis; ergo motiuum amandi, ac deſiderandi beatitudinem, eſt ipſa bonitas beatitudinis. Proportionaliter motiuum ſperandi beatitudinem eſt id, quod aſſignamus, interrogati, quid nos moueat ad ſperandum nos conſecuturos beatitudinē deſideratā; ſed de hoc interrogati, reſpondemus, quod nos mouet fidelitas, & omnipotentia promittentis, & quod ideo firmiſſimè ſperamus nos conſecuturos beatitadinem, ſi per nos non ſteterit, quia Deus, qui eſt omnipotens, & ſummè fidelis, promiſit nobis beatitudinem, ſi per nos non ſteterit; ergo &c:

QVAESTIO XXXXIII.

Vtrum Spes ſit virtus Theologica firmiſſimè, & ſuper omnia ſperans Deum vt obiectum materiale primarium?

1. Breuitatis gratia cæteras quæſtiones de Spe per illationes expediemus.

In-

2. Infertur igitur primò, fidem, & ſpem proportionaliter eſſe virtutes theologicas. Sicut igitur fides eſt virtus theologica, in quantum ex ſua ratione differentiali eſt aſſenſus, quia habet pro obiecto formali primario primam veritatem increatam; eadem fides, in quantum ex ſua ratione generica eſt ſimplex intelligentia, non eſt virtus theologica, quia cum intelligat Deum per creaturas, habet pro obiecto formali intelligendi ipſas creaturas; ſic ſpes, in quantum ex ſua ratione differentiali eſt ſpes, eſt virtus theologica, quia habet pro obiecto formali primario primam, & omnipotentem fidelitatem increatam; in quantum autem ex ratione generica eſt amor, ac deſiderium, non eſt virtus theologica, quia habet pro fine *cui*, adeoque pro obiecto formali primario nos ipſos, quibus volumus beatitudinem.

3. Infertur ſecundo habitum amandi Deum vt nobis bonum, & vt noſtram beatitudinem, niſi ſit habitus amandi amore ſpei, non eſſe virtutem Theologicam: ſi autem ſit habitus amandi amore ſpei, eſſe virtutem theologicam, in quantum eſt habitus ſperandi, non in quantum eſt habitus amandi. Ideò non datur alia virtus theologica voluntatis, præter ſpem, & charitatem, quæ amat Deum vt bonum ipſi Deo, adeoque habet pro fine *cui*, & obiecto formali primario ipſum Deum.

4. Infertur tertiò, quod ſicut obiectum materiale primarium fidei eſt Deus vt cognoſcibilis per auctoritatem Dei reuelantis

tis, vt dictum eſt quæſt. 14. ſic obiectum materiale primarium ſpei eſt Deus vt ſperabilis propter ſummam, & omnipotentem fidelitatem Dei promittentis, iuxta illud Dei ad Abraham Geneſeos 15. *Ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis*, quibus verbis dicens: *ego protector tuus ſum* expreſſit obiectum formale, & motiuū ſperandi: dicens, *& merces tua magna nimis*, expreſſit obiectum materiale primarium ſperandum. Ratio eſt, quia virtutes theologicæ dantur nobis, vt per earum actus coniungamur Deo tamquam vltimo fini ſupernaturali coniunctione proportionata ſtatui viæ, ac vitæ præſentis; ſed intellectus pro ſtatu viæ, ac vitæ præſentis coniungitur Deo vt vltimo fini ſupernaturali per hoc, quod ex motiuo Dei reuelantis firmiſſimè credat Deum; & diuina voluntas coniungitur Deo per hoc, quod ex motiuo diuinæ fidelitatis promittentis firmiſſimè ſperet ſe conſecuturam Deum poſſeſſione beatifica, & ex motiuo diuinæ bonitatis amet ſuper omnia Deum vt bonū ipſi Deo; ergo &c. Sicut autem per charitatem diligimus Deum propter ſe, proximum propter Deum, ſic per ſpem ſperamus Deum propter ſe, hoc eſt vt vltimum finem, *qui*, alia, puta auxilia gratiæ, ſperamus, in quantum conducunt ad Deū vt vltimum finem *qui*, hoc eſt noſtram beatitudinem obiectiuam. Quia verò ſpes theologica data eſt, vt Deum ſperemus nobis, non autem vt Deum ſperemus alijs, ideò vt docet S. Thomas 2. 2. qu. 17. art. 3.

Spe

Spe theologica non poſſumus Deum ſperare alijs, niſi referentes hoc ipſum ad Deum vt poſſidendum à nobis.

5. Infertur quartò, quod ſicut fides, ſic ſpes theologica eſt proportionaliter firmiſſima, & ſuper omnia. Sicut enim quia Deus eſt prima veritas, debemus firmiſſimè, & ſuper omnia credere ſine vlla formidine intellectuali myſteria reuelata, præferendo motiuum diuinæ auctoritatis omnibus motiuis, quæ poſſunt in contrarium occurere; ſic quia Deus eſt prima, & omnipotens fidelitas, debemus firmiſſimè, & ſine vlla formidine voluntatis ſperare nos conſecuturos æternam beatitudinē, & alia bona promiſſa, ſi per nos nō ſteterit, præferendo motiuum diuinæ fidelitatis omnibus alijs motiuis, quæ poſſint in contrarium occurrere. Quod ſpes debeat excludere omnem formidinem & timorem voluntatis, indicauit Deus Geneſeos 13. dicens Abrahæ: *noli timere Abraham; ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.* Quod debeat præferre motiuum diuinæ fidelitatis omnibus motiuis in contrarium, inſinuat Apoſtolus ad Rom. 8. dicens: *Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli &c. neque Creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei.* Eſt tamen differentia inter certitudinem intellectualem, qua credimus eſſe vera myſteria fidei, & certitudinem voluntatis, qua ſperamus nos conſecuturos æternam beatitudinem, & alia bona promiſſa. Nam quia abſolutè Deus reuelauit myſteria, ſumus abſolutè certi de veritate

myſte-

myſteriorum; at quia Deus promiſit nobis æternam beatitudinem, non abſolutè, ſed ſi per nos nō ſteterit, certo ſperamus nos cōſecuturos beatitudinē, non abſolutè, ſed ſi per nos non ſteterit. Ideò fides, qua credimus E.G. Deum eſſe Trinum, & Vnum, eſt ſine omni formidine intellectualiſ: at licet ſperemus ſine vlla formidine voluntatis nos conſecuturos beatitudinem, ſi per nos non ſteterit, tamen formidamus, ne per nos ſtet, & ſic abſolutè formidamus, ne conſequamur beatitudinem. Si tamen Deus alicui reuelaſſet abſolutè ſuam prædeſtinationem, & abſolutè promiſiſſet beatitudinem, ille deberet abſque vlla formidine voluntatis abſolutè ſperare beatitudinem.

6. Infertur quintò, obiectum materiala primarium ſpei theologicæ eſſe bonū maximum, maximè arduum, & maximè poſſibile, ac futurum. Ratio, quare ſit bonum maximum, eſt quia obiectum materiale primarium ſpei eſt Deus vt poſſidendus per viſionem beatificam; ſed Deus vt poſſidendus per viſionem beatificam eſt bonum maximū, iuxta illud Geneſeos 15. *Ego merces tua magna nimis*; ergo &c. Ratio, quare ſit bonum maximè arduum, eſt, quia maximè arduum eſt, quod maximè excedit vires noſtras, & totius naturæ, & ad quod conſequendum debemus ponere operationes maximè excedentes vires noſtras, & totius naturæ; ſed beatitudo ſupernaturalis conſiſtens in viſione Dei maximè excedit vires noſtras, ac totius naturæ, & ſolum eſt poſſibilis per omnipoten-

tentiam Dei; ad conſequendam etiam beatitudinem, debemus obſeruare præcepta ſupernaturalia, quæ non poſſumus obſeruare per vires naturæ, ſed ſolum per auxilia gratiæ; ergo &c. Addo actum ſpei non ſolum ex obiecto, ſed propter ipſum modum ſperandi, eſſe maximè arduum. Licet enim non ſit euidens nos poſſe conſequi, & conſecuturos æternam beatitudinem, ſi per nos non ſteterit, tamen maiori firmitate, & ſine vlla formidine voluntatis debemus ſperare nos conſecuturos beatitudinem, ſi per nos non ſteterit, quam ſperemus nos conſecuturos bona, de quibus eſt euidens, quod poſſumus illa conſequi. Eſt autem difficillimum firmiſſimè, & ſine vlla formidine voluntatis ſperare bonum, de quo non eſt euidens, quod ſit poſſibile. Ratio, quare obiectum primarium ſpei ſit maximè poſsibile, & futurum, eſt quia quod eſt poſsibile, & futurum poſsibilitate, & futuritione fundata in omnipotentia, & fidelitate Dei promittentis, eſt poſsibile infinita quadam poſsibilitate, & eſt futurum infinita quadam infallibilitate.

QVÆ-

QVAESTIO XXXXIV.

Vtrum poſita fide diuinarum promiſſionum, poſſimus non ſperare, & etiam deſperare beatidinem?

1. INfertur ſextò, quod quia difficile eſt firmiſſime, & ſine vlla formidine voluntatis ſperare bonum poſſibile ſolum ineuidenter; poſita autem fide firmiſſima diuinarum promiſſionum, adhuc eſt ineuidens nos poſſe conſequi, ac de facto conſecuturos beatitudinem, ſi per nos non ſteterit; ideò etiam poſita fide diuinarum promiſſionum, difficile eſt ſuper omnia, & & ſine vlla formidine voluntatis ſperare nos conſecuturos beatitudinem, ſi per nos non ſteterit.

2. Ex hac difficultate ſequitur primò, quod retenta fide diuinarum promiſſionum, poſſumus non ſperare etiam cum vrget præceptum ſperandi, & ſic poſſumus peccare peccato omiſſionis contra præceptum affirmatiuum ſperandi. Sequitur ſecundò, quod poſſumus poſitiuè diffidere, & formidine voluntatis formidare de conſecutione beatitudinis, ſi per nos non ſteterit, & ſic peccare peccato commiſſionis contra præceptum negatiuum non diffidendi, ac non formidandi de conſecutione beatitudinis, ſi per nos non ſteterit.

Quæ-

3. Quæritur, vtrum retenta fide firmiſſima diuinarum promiſſionum, poſſimus poſitiuè deſperare nos conſecuturos æternam beatitudinem.

4. Certum eſt, quod poſſumus deſperare, amiſſa fide diuinarum promiſſionum: E. G. poteſt aliquis diſcredendo Deum promiſiſſe æternam beatitudinem, ſi per nos non ſteterit, deſperare ſe conſecuturum æternam beatitudinem. Solum igitur dubitatur, vtrum poſſimus deſperare, retenta fide firmiſſima diuinarum promiſſionum?

5. In hac quæſtione exiſtimo primò; quod retenta fide diuinarum promiſſionum, poſſumus nolle obſeruare præcepta, ac proindè nolle implere conditiones, ſub quibus promiſſa eſt beatitudo, & ſic abſolutè deſperare nos conſecuturos beatitudinem.

6. Exiſtimo ſecundò actum abſolutè deſperandi beatitudinem modo explicato eſſe prohibitum grauiter per præcepta ſperandi, ac proindè volendi facere quæ ad nos ſpectant. Hinc ſequitur, quod qui ſic deſperaret beatitudinem, grauiter peccaret contra tale præceptum, & conſequenter amitteret habitum infuſum ſpei.

7. Exiſtimo tertiò, quod retenta fide diuinarum promiſſionum, poteſt quis exiſtimare Deum de facto non daturum ſibi auxilia efficacia ad implendas conditiones, et ſic ex quadam diffidentia de diuina Miſericordia deſperare ſe conſecuturum abſolutè beatitudinem. Et quia etiam hæc diffi-

diffidentia, ac deſperatio eſt grauiter prohibita præcepto ſperandi, grauiter peccaret contra præceptum ſperandi, & amitteret habitum infuſum ſpei.

8. Exiſtimo quartò, quod quia non eſt de fide Deum daturum nobis auxilia re ipſa efficacia ad implendas conditiones, ille, qui temerè exiſtimaret Deum non daturum ſibi auxilia efficacia, licet peccaret contra ſpem, non peccaret contra fidem peccato infidelitatis, ac proindè non amitteret habitum fidei.

9. Exiſtimo quintò, quod licet teneamur ſperare Deum daturum nobis auxilia efficacia, & ſic nos conſecuturos beatitudinem abſolutè, tamen cum Deus non promiſerit nobis auxilia efficacia, & cum ſine firmidine debeamus ſolum ſperare, quæ Deus promiſit, debemus quidem ſperare, ſed non ſine formidine, Deum daturum nobis auxilia efficacia: imò debemus formidare, ne Deus, qui eſt ſupremus Dominus, iuſto ſuo iudicio neget nobis auxilia efficacia ad ſalutem, & permittat noſtram damnationem. Ideò cum timore, & tremore debemus obſeruare diuina præcepta, iuxtà illud Apoſtoli ad Philip. 2. *cum metu, & tremore ſalutem veſtram operamini. Deus enim eſt, qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate.*

QVÆ-

QVAESTIO XXXXV.

Vtrum ſpes detur in Beatis, in animabus Purgatorij, & in damnatiis?

1. INfertur ſeptimò in Beatis non dari ſpem. Ratio eſt, quia obiectum materiale ſpei eſt bonum arduum, vt dictum eſt quæſt. 36. ſed Beati, qui poſſident infinitum bonum, nullum bonum poſſunt apprehendere vt arduum; ergo &c. Probatur minor: nam de ratione boni ardui eſt, vt debeat deſiderari cùm quodam conatu, & cum quadam eleuatione animi, & vt eius abſentia, ac dilatio afferat ſollicitudiné, & triſtitiam, iuxta illud Prouerbiorũ 13. *Spes, quæ differtur, affligit animam*; ſed Beati, qui poſſident infinitum bonum, cætera bona apprehendunt tamquam ita parua, vt eorum abſentia, & dilatio nullam debeat afferre ſollicitudinem, & triſtitiam, & vt non debeant illa deſiderare cum conatu, & eleuatione animi; ergo &c. Hinc ſequitur Beatos reſurrectionem, & gloriam corporum propriè non ſperare, ſed ſolum quietiſſimè expectare ſine vllo conatu, & ſine vlla triſtitia. Sequitur rurſus, quod quia Chriſtus à primo inſtanti Incarnationis fuit beatus, non habuit actum, neque habitum ſpei, ideòque cum Chriſto tribuitur ſpes, tribuitur ſpes impropria, in quantum

tum

Digitized by Google

tum ſignificat ſimplicem expectationem boni futuri.

2. Infertur octauo ex oppoſita ratione in animabus Purgatorij dari ſpem. Ratio eſt, quia animæ Purgatorij apprehendunt beatitudinem vt bonum arduum, quod debent deſiderare cum quodam conatu, & eleuatione animi, & cuius abſentia,& priuatio debet afferre ſollicitudinem,& triſtitiam.

3. Addo primò, quod ſi animæ Purgatorij credunt fide certà,ſed obſcurà ſe conſecuturos beatitudinem, actus ſpei eſt illis arduus, non ſolum ex obiecto, ſed propter modum ſperandi. Difficile enim ipſis eſt ſperare prout oportet,quod non euidenter cognoſcunt ſe conſecuturos.

4. Addo ſecundò, quod ſi eædem animæ fide non ſolum certa,ſed etiam euidenti in atteſtante credunt ſe conſecuturos beatitudinem,ſicut debent hoc credere certitudine intellectuali ſuperante euidentiam, ſic debent ſperare ſe conſecuturos beatitudinem firmitate voluntatis ſuperante euidentiam; ſed talis modus ſperandi eſt arduus arduitate propria ſpei theologicæ; ergo &c.

5. Infertur nono, in damnatis non poſſe dari ſpem, non ſolum beatitudinis, ſed nec vllius boni. Ratio eſt, quia de conceptu obiecti ſperabilis eſt, vt non apprehendatur adeo paruum, vt eius conſecutio non poſſit moraliter leuare, & minuere triſtitiam, & miſeriam; ſed damnati cognoſcunt ſe non poſſe conſequi vllum bo-

bonum, niſi ita paruum, vt non poſſit moraliter leuare, & minuere triſtitiam, & miſeriam; ergo non poſſunt ſperare vllum bonum, ſed ſolum poſſunt deſiderare, & expectare. E.G. Diues ſepultus in Inferno Luc.16. deſiderauit quidem, & petijt guttam aquæ, ſed illam propriè non ſperauit, ſiquidē guttam aquæ apprehendebat tamquam bonum adeo paruum, vt non poſſet moraliter minuere dolorem.

QVAESTIO XXXXVI.

Vtrum is, cui reualata fuiſſet reprobatio, poſſet ſperare, & is, cui reuelata fuiſſet prædeſtinatio, poſſet deſperare beatitudinem.

1. INfertur decimo, quid dicendum ſit in quæſtione ſatis difficili, in qua quæritur, vtrum is, cui reuelata fuiſſet abſolutè reprobatio, & damnatio reuelatione ſufficienter propoſita, & obligante ad credendum, poſſet ſperare beatitudinem.

2. Dicendum, quod poſſet non credere tali reuelationi, & ſic poſſet imprudenter ſperare beatitudinem ſpe humana, non autem ſpe theologica: ſi verò crederet, non poſſet in ſenſu compoſito ſperare, ſed deberet deſperare beatitudinem.

3. Probatur prima pars: nam ad ſperandam beatitudinem ſpe humana, ſufficit, vt

vt aliquis opinetur ſe poſſe conſequi beatitudinem, illamque de facto conſecuturum; ſed non credendo reuelationi de ſua reprobatione, poſſet opinari, ſe poſſe conſequi beatitudinem, & de facto illam conſecuturum; ergo &c.

4. Probatur ſecunda pars: nam ſpes Theologica debet eſſe prudens, & debet fundari in fide, qua certo credamus nos, ſi per nos non ſteterit, poſſe conſequi, & conſecuturos beatitudinem in ſenſu compoſito cum ijs, quæ ſunt reuelata; ſed is, cui reuelata eſſet reprobatio, & damnatio, non poſſet fide diuina hoc credere, ſed potius deberet credere ſe in ſenſu compoſito cum reuelatis, nimirum cum reprobatione, non poſſe conſequi beatitudinem; ergo.

5. Probatur tertia pars: nam qui certus eſt de ſua damnatione, non poteſt in ſenſu compoſito cum hac certitudine ſperare beatitudinem, ſed debet omnino de beatitudine deſperare.

6. Ex eo, quod is, cui reuelata fuiſſet obſcurè damnatio, poſſet imprudenter ſperare beatitudinem, ſequitur, quod remaneret viator ſaltem imperfectè. Ad hoc enim ſufficit, vt poſſit ſaltem imprudenter ſpe humana ſperare ſuum vltimum finem: non remaneret tamen viator perfectè, ita vt poſſet prudenter ſperare ſuum vltimum finem.

7. Opponi poteſt primo: poſſet aliquis in priori ſigno naturæ ex fide, qua credit diuinas promiſſiones, ſpe theologica ſperare beatitudinē, & in poſteriori ſigno na-

turæ accipere reuelationem de ſua reprobatione; ergo in eodem inſtanti temporis, in quo alicui reuelatur damnatio, & reprobatio, poteſt is ſpe theologica ſperare beatitudinem.

8. Reſpondeo, negando antecedens, ac dico, quod actus ſpei theologicæ de conſecutione beatitudinis non poteſt coniungi cum reuelatione reprobationis, ac damnationis in eodem inſtanti temporis, etiam pro diuerſis ſignis talis inſtantis. Ratio eſt, quia oppoſita ſe mutuo excludunt ab eodem ſubiecto pro eodem inſtanti temporis, & pro quolibet ſigno eiuſdem inſtantis: E. G. quia affirmatio, & negatio, amor, & odium efficax eiuſdem obiecti, ſunt actus oppoſiti, mutuo ſe excludunt ab eodem ſubiecto pro eodem inſtanti temporis, & pro quocumque ſigno talis inſtantis, ac proinde implicat, vt aliquis in eodem inſtanti, in ſigno priori affirmet, in poſteriori neget idem obiectum; ſed ſpes theologica ſalutis, & reuelatio abſoluta damnationis opponuntur, ſiquidem ſpes theologica ſalutis ſupponit ſperanti non fuiſſe reuelatam damnationem in eodem inſtanti temporis; ergo &c.

9. Ex eadem doctrina ſolui poteſt etiam argumentum, quo aliqui probare conantur, poſſe ſpem dari in Beato, ex eo, quod poſſet aliquis in priori ſigno ſperare beatitudinem, in poſteriori ſigno eiuſdem inſtantis beatitudinem conſequi. Dicendum enim quod ſpes ſupponit bonum non poſſideri in eodem inſtanti, in quo ſperatur;

ergo

ergo non poteſt in eodem inſtanti coniungi cum poſſeſſione boni ſperati.

10. Opponi poteſt ſecundo: is, cui reuelatum ſit peccatum aliquod committendum, vt de facto reuelatum fuit S. Petro peccatum negationis, poſſet ſperare ſe peccatum illud vitaturum, vt de facto ſperauit S. Petrus ſe non negaturum; ergo is, cui releuata eſſet damnatio, poſſet ſperare, ſe vitaturum damnationem.

11. Reſpondeo, nego antecedens, ſi loquamur de ſpe theologica, & prudenti, ideoque S. Petrus imprudenter ſperauit ſe non negaturum, & de hac ſua ſpe reprehenſus fuit à Chriſto.

12. Dices: ſi S. Petrus non potuit prudenter ſperare ſe non negaturum, neque potuit prudenter habere propoſitum affectiuè efficax non negandi.

13. Reſpondeo, nego antecedens. Propoſitum enim non peccandi ſemper eſt prudens, & honeſtum, ac propoſitum peccandi ſemper eſt imprudens, & inhoneſtū. At ſpes non peccandi eſt indifferens ad hoc, vt ſit prudens, vel imprudens. Suppoſita enim certitudine de eo, quod quis peccabit, eſt imprudens, ſiquidem imprudenter ſperat quis ſe facturum id, quod certo ſcit, aut credit ſe non facturum. Ideò præceptum ſperandi ſalutem obligat ſolum ad ſperandum, cum non ſumus certi de oppoſito: at præceptum non peccandi obligat ſemper.

14. Dices: ſicut imprudenter, & fruſtra ſperat quis ſe facturum id, quod certo cre-

dit ſe non facturum, ſic imprudenter vult facere id, quod certò credit ſe non facturum.

15. Reſpondeo, negando paritatem. Spes enim includit gaudium de re ſperata, iuxta illud Apoſtoli, *ſpe gaudentes*: non poſſumus autem gaudere de bono, quod nullo pacto poſsidemus; quando verò ſumus certi bonum nos non habituros, nullo pacto id poſsidemus; ergo non poſſumus illud ſperare, ac de eo per ſpem gaudere. At voluntas boni non includit gaudium, ſed poteſt eſſe voluntas puri deſiderij: deſiderium autem coniungi poteſt cum omnimoda carentia boni, ac proindè poſſumus voluntate puri deſiderij ex ſe efficacis velle etiam prudenter bonum, quod non ſperamus.

16. Dices: non eſt efficax propoſitum, quod non poteſt habere ſuum effectum; ſed in eo, qui certo ſcit, aut credit, ſe peccaturum, propoſitum non peccandi non poteſt habere ſuum effectum; ergo &c.

17. Reſpondeo, diſtinguo maiorem: non eſt efficax affectiuè propoſitum, quod non poteſt habere ſuum effectum, ſi duret, concedo: quod non poteſt habere ſuum effectum, quia de facto non eſt duraturum, nego. Vt propoſitum non peccandi ſit efficax affectiuè, ſufficit, vt ſi duret, non poſſit coniungi cum peccato: at non requiritur, vt ſit duraturum. E. G. cum quis habet propoſitum non peccandi etiam venialiter, propoſitum illud, ſi tale ſit, vt durans non poſsit coniungi cum peccato veniali,

niali, eſt efficax affectiuè, quamuis non ſit duraturum, & ſimus certi, quod non eſt duraturum. Ex hac autem inſtantia propoſiti non peccandi venialiter, confirmatur ſolutio allata. Nam poſſumus habere propoſitum affectiuè efficax non amplius peccandi venialiter, licet non ſperemus nos venialiter non peccaturos; ergo poſſumus velle efficaciter voluntate deſiderij coniuncta cum triſtitia id, quod non ſperamus. Propoſitio illa: non poſſumus prudenter velle id, quod non ſperamus, diſtinguenda eſt: non poſſumus prudenter velle efficaciter voluntate deſiderij coniuncta cum triſtitia, nego; voluntate deſiderij cõiuncta cum gaudio, concedo. Explicatum autẽ eſt, in quo ſenſu voluntas illa dicatur efficax. Debet aduerti primò, quod reuelatio damnationis poteſt eſſe vel abſoluta, vel conditionata ſaltem implicitè. Si ſit conditionata ſaltem implicitè, ita vt ſenſus ſit, *Damnaberis, niſi pœnitentiam egeris*, procul dubio poteſt coniungi cum ſpe theologica. Solum igitur dum eſt omninò abſoluta, coniungi non poteſt cum ſpe theologica.

18. Secundò debet aduerti, quod credens ſe peccaturum, poteſt voluntate efficaci deſiderij velle non peccare in ſenſu compoſito ipſius deſiderij, ac voluntatis cum reuelatione, hoc eſt poteſt cum iſta reuelatione coniungere voluntatem non peccandi: at non poteſt prudenter velle non peccare in ſenſu compoſito peccati cum reuelatione, hoc eſt non poteſt velle

coniungere cum reuelatione peccati negationem peccati. Hæc enim coniunctio eſt prorſus impoſsibilis, ac proinde non eſt volibilis prudenter.

19. Tertiò debet aduerti, quod is, cui reuelata eſſet damnatio, poſſet vitare multa peccata ex fine vitandi maiorem damnationem, & propter alios fines, quorum deſiderium includitur in deſiderio vltimi finis, quod deſiderium retineretur, ſicut retinetur etiam à damnatis.

20. Quæritur, vtrum poſsit aliquis fide diuina, & ſupernaturali credere abſolutè ſe eſſe reprobum, & damnandum.

21. Reſpondeo probabilius eſſe, quod non poſsit. Ratio eſt, quia fides diuina, & ſupernaturalis theologicè ex Apoſtolo ad Rom. 1. eſt virtus ad ſalutem, & eſt de congruo meritoria ſalutis; ſed virtus ad aliquid non poteſt eſſe eſſentialiter connexa cum priuatione illius, & meritum congruum ſalutis non poteſt eſſe eſſentialiter connexum cum priuatione ſalutis: nam vniuerſim meritum alicuius præmij non poteſt eſſentialiter connecti cum negatione talis præmij; ergo reuelatio propriæ damnationis non eſt credibilis fide diuina theologicè ſupernaturali, ſed ſolum fide inferiori, qualis eſt E.G. qua Dæmones, & Damnati credunt, ſe nunquam conſecuturos æternam beatitudinem, & â pænis liberandos, iuxta illud Iacobi 2. *Dæmones credunt, & contremiſcunt.*

22. Infertur vndecimo, quid ſit dicendum ad quæſtionem, in qua quæritur, vtrũ

is,

is, cui ſufficienter reuelata fuiſſet prædeſtinatio, cū obligatione illam credendi, poſſet tali reuelationi diſcredere; ac deſperare beatitudinem.

23. Reſpondeo probabilius eſſe, quod non poſſet. Ratio eſt, quia eſſentia, vel ſaltem proprietas inſeparabilis peccati mortalis eſt, vt mereatur priuationem æternæ beatitudinis; ſed peccatum incredulitatis, quo quis diſcrederet reuelationi ſuæ prædeſtinationis, & quo diſcredendo deſperaret de beatitudine, eſſet mortale, & tamen non mereretur priuationem æternæ beatitudinis; ergo &c. Probatur minor: nullum enim peccatū meretur pœnā, qua implicat, vt puniatur; ſed implicat, vt peccatum infidelitatis, quo quis diſcredit reuelationem ſuæ prædeſtinationis, puniatur priuatione beatitudinis, ſiquidem eſt connexum eſſentialiter cum reuelatione infallibili ſuæ prædeſtinationis, & beatitudinis; ergo &c.

24. Dices: ſi is, cui reuelata fuiſſet prædeſtinatio, non poſſet diſcredere, non crederet liberè, ac proindè non crederet meritoriè.

25. Reſpondeo, quod ſaltem crederet liberè libertate credendi actu perfectiori, vel minus perfecto, quæ libertas ſufficeret ad meritum. Addo, quod reuelatio de prædeſtinatione poſſet, ac fortaſsè deberet dari in poſteriori ſigno naturæ ad actum voluntatis, quo quis vellet credere omnibus ſufficienter propoſitis, & tunc actus fidei, quo crederet reuelationi de Prædeſtione, eſſet liber per denominationem à tali actu voluntatis.

 TRA-

TRACTATVS QVINTVS

De Charitate.

1. SVpereſt, vt agamus de charitate. Verum quia plures quæſtiones tum de habitu, tum de actu charitatis examinauimus alijs locis, ac præſertim lib. 5. de Gratia, ideò indicatis quæſtionibus alibi diſcuſſis, addemus pauca de actu charitatis, explicantes, quo pacto ſit amor amicitiæ erga Deum; quodnam ſit eius obiectū materiale, & formale; & quo pacto ex amore charitatis erga Deum poſſimus, ac debeamus amare etiam nos ipſos, & proximos amore beneuolentiæ, ac amicitiæ.

2. Libro igitur 5. de Gratia, Tractatu tertiò agentes de Gratia iuſtificante, & de habitibus illi adnexis, quæſt. 20. & 21. examinauimus, vtrum charitas ſit habitus ſupernaturalis per ſe infuſus, vel acquiſitus. Quæſt. 22. vtrum charitas ſit virtus theologica. Qu. 23. vtrum exiſtentia habitus charitatis ſit certa ex fide. Qu. 21. num. 4. & 9. vtrum habitus charitatis producatur, vel augeatur per actus, vel à ſolo Deo. Qu. 53. num. 1. 14. & ſeqq. vtrum habitus gratiæ, & charitatis augeantur non ſolum per actus charitatis intenſiores habitu, ſed etiam per remiſſiores, immo per quoslibet actus ſupernaturales cuiuſcunque intenſionis: & vtrum hoc augmentum

Digitized by Google

tum conferatur ſtatim. Qu.24. vtrum habitus infuſus charitatis diſtinguatur ab habitibus infuſis virtutum moralium. Qu. 27. vtrum habitus infuſus charitatis diſtinguatur à Gratia ſanctificante. Plura etiam examinauimus circa actum charitatis. Nam lib. 2. de Deo qu.60. examinauimus, vtrum poſſit dari vera amicitia inter Deum, & hominem. Lib.5. de Gratia q.26.n.2.& 14. vtrù, & quo pacto amor ſupernaturalis charitatis differat ex obiecto formali ab amore Dei purè naturali. Qu.30. vtrum actus perfectæ charitatis ſit forma iuſtificans, vel pura diſpoſitio ad iuſtificationem. Eadem qu.30. num.23. & ſequ. vtrum actus perfectæ charitatis ſit eſſentialiter inconiungibilis cum peccato mortali, tùm actuali, tùm habituali. Qu.42. vtrum ad hoc, vt actus ſupernaturales ſunt meritorij de condigno vitæ æternæ, debeant eſſe eliciti, vel imperati à charitate. Lib.4. de Actibus Humanis qu.4. num.28. & ſeqq. vtrum actus charitatis in via ſit perfectior actu fidei, & tamen actus charitatis in patria ſit imperfectior viſione beatifica, & habitus charitatis ſit imperfectior lumine Gloriæ. Eodem lib.4. qu.5. num.29. & 30. vtrum amor beatificus Patriæ ſit eiuſdem rationis, ac ſpeciei cum amore viæ.

Digitized by Google

QVAESTIO XXXXVII.

Vtrum Charitas ſit Virtus Theologica amandi Deum ſuper omnia amore amicitiæ, propter ſummam benitatem, qua Deus eſt ſummè bonus, & perfectus in ſe?

1. PRimò videturCharitas non eſſe virtus. Amicitia enim ex doctrina Ariſtotelis 8.Ethic. cap. 1. non recenſetur inter virtutes; ſed charitas eſt amicitia hominis cum Deo; ergo &c.

2. Secundò videtur non eſſe virtus theologica. Ad virtutem enim theologicam requiritur, vt eius obiectum formale adæquatum non innoteſcat per lumen naturæ; ſed obiectum formale adæquatum charitatis eſt, quod Deus ſit infinitè bonus, & perfectus in ſe: hoc autem innoteſcit per lumen naturæ; ergo &c.

3. Tertio videtur charitas non eſſe virtus amandi Deum ſuper omnia, etiam ſupra nos ipſos. Si enim per actum charitatis amaremus Deum magis, quam nos ipſos, actus charitatis non poſſet coniungi cum actu ſpei. Probatur ſequela: nam per actum ſpei volumus Deum nobis, adeoque amamus Deum vt finem *qui*, nos autem vt finem *cui*; ſed magis amatur finis *cui*, quam finis *qui*; ergo per actum ſpei magis amamus nos ipſos, quam Deum; ſed non poſſumus eodem tempore per vnum actum amare

amare Deum magis, quam nos, per alium magis amare nos, quam Deum; ergo &c.

4. Reſpondeo ſupponere nos ex dictis Lib. 2. qu. 60. de Deo, dari poſſe amicitiam inter hominem, & Deum. Hoc ſuppoſito, quandoquidem charitas eſt habitus amandi Deum amore amicitiæ, habitus autem explicantur per actus, explicandum eſt, qualis ſit actus, quo homo perfectè diligit Deum amore amicitiæ in ordine ad ſupernaturalem participationem vitæ æternæ?

5. Primò igitur actus charitatis eſt amor beneuolentiæ erga Deum, non autem eſt amor ſolius concupiſcentiæ. Quia verò ad amorem beneuolentiæ requiritur, vt amico velimus bona propter ipſum amicum, & non ſolum propter noſtram vtilitatem, ideò per actum charitatis volumus Deo bona propter ipſum Deum, & non ſolum propter noſtram vtilitatem, ac proindè Deum amamus vt finem *cui*, & non ſolum vt finem *qui*, hoc eſt vt bonū nobis volitū.

6. Secundò amor charitatis eſt amor non ſolius beneuolentiæ, ſed amicitiæ. Et quia ex Ariſtotele 8. Ethic. cap. 2. amor ſolius beneuolentiæ eſt, quo amamus alterum, non ſcientes nos redamari, amor autem amicitiæ eſt, quo amamus alterum, ſcientes nos redamari, ideò per amorem charitatis amamus Deum ex fide, qua certiſſimè credimus Deum diligere diligentes ſe.

7. Tertiò amor charitatis ordinatur ad conuiuendum, & communicandum cum Deo in vita æterna, & ſupernaturali; ſed

Digitized by Google

communicatio in vita æterna, & ſupernaturali conſiſtit in hoc, vt ſicut Deus ſe ipſum immediatè videt, & ſe ipſo immediatè fruitur, ſic nos Deum immediatè videamus, ac Deo immediatè fruamur; ergo amor charitatis ordinatur ad communicationem, per quam Deũ immediatè cognoſcamus, eoque immediatè fruamur.

8. Quarto amor perfectæ charitatis non eſt merè ſpeculatiuus, ſed practicus, & efficaciter actiuus omnium, quæ ſunt neceſſaria, ne Deus offenſus amicitiam reſcindat; ſed ne Deus offenſus amicitiam reſcindat, neceſſe eſt, vt obſeruemus totam legem primariam, hoc eſt omnia præcepta grauiter obligantia; ergo amor perfectæ charitatis inclndit formaliter, vel virtualiter voluntatem efficacem obſeruandi totam legem primariam, hoc eſt omnia præcepta grauiter obligantia.

9. Quintò per amorem perfectæ charitatis diligimus Deum ſuper omnia, etiã ſupra nos ipſos. Ratio eſt, quia quiità diligit amicum, vt ex eius amore efficaciter velit facere, & pati omnia, quæ amicus efficaciter voluerit illum facere, & pati, præfert amicum omnibus, etiam ſibi ipſi, ac proinde amicum diligit ſuper omnia; ſed ad perfectũ amorẽ Dei requiritur, vt ex amore Dei efficaciter velimus facere, & pati omnia, quæ Deus efficaciter, hoc eſt præcepto nos grauiter obligante voluerit nos facere, aut pati; ergo per amorem perfectæ charitatis diligimus Deum ſuper omnia etiam ſupra nos ipſos. Addo, quod ſolum

lum Deũ, nullam creaturã, neque nos ipſos poſſumus licitè diligere ſuper omnia, ſed nos ipſos, & quamlibet creaturam debemus diligere infra Deum. Ratio eſt, quia qui ita vult ſibi, vel alteri bona, vt non velit voluntate omnino abſoluta, ſed ſolum in quantum non ſunt contra bonum, & voluntatem Dei, non amat ſe ipſum, vel alterum ſuper omnia, ſed infra Deum; ſed non poſſumus licitè nobis, vel alijs creaturis velle bona, niſi in quantum non ſunt contra bonum, & voluntatem Dei, & hæc limitatio debet ſaltem virtualiter includi in omni amore deliberato, quo nobis, vel alijs volumus bona; ergo &c.

10. Sextò ex dictis concludi poteſt, quid ſit perfectus amor charitatis. Dicendum, quod eſt amor, quo ex cognitione certa, qua præcognoſcimus Deum eſſe ſummè bonum, & nos prius diligere, offerendo nobis ſuam amicitiam, & communicationem vitæ æternæ, illum redamamus, quia eſt ſummè bonus, volendo voluntate abſoluta, & efficaci nos illi dare in amicos perpetuos in ordine ad communicationem vitæ æternæ, & facere omnia, quæ neceſſaria ſunt, ne Deus offenſus amicitiam reſcindat. Breuius poteſt definiri: redamatio efficax Dei vt amici, in ordine ad communicationem vitæ æternæ, actiua omnium, quæ neceſſaria ſunt, ne Deus offenſus amicitiam reſcindat. Amor Dei habens hæc prædicata eſt ſubſtantialiter perfectus, atque omni tempore fuit ſufficiens ad iuſtificandum, & ad obtinendam

re-

remiſſionem omnium peccatorum, licet poſſit accidentaliter eſſe perfectior, tum intenſiuè, quia poteſt eſſe intenſior, & intenſior; tum duratiuè, quia poteſt durare magis, & magis; tum actiuè, quia poteſt eſſe efficaciter actiuus non ſolum obſeruantiæ totius legis primariæ, ſed etiam ſecundariæ, & plurium, ac plurium ſpectantium ad promouenda bona extrinſeca Dei, nimirum eius gloriam, ſalutem animarum &c. Deſumpta eſt hæc doctrina ex S. Thoma 2.2.qu.23.art.1. & qu.24.art.12. in quibus ad perfectum amorem charitatis requirit conditiones à nobis explicatas.

11. Infertur primò, quodnam ſit obiectum formale charitatis? Dicendum, quod obiectum formale charitatis eſt ſumma bonitas, in quantum per illam Deus eſt infinitè bonus, & perfectus in ſe bonitate etiam amicabili. Obiectum formale ſpei, quatenus ſpes ex ſua ratione generica eſt amor concupiſcentiæ, eſt eadem ſumma bonitas, quatenus per illam Deus eſt bonus nobis, & eſt noſtra beatitudo ſupernaturalis. Ratio eſt, quia cum qæritur, quare amemus Deum amore charitatis? Reſpondemus, quia eſt infinitè bonus, & perfectus in ſe bonitate etiam amicabili dum quæritur, quare amemus Deum amore concupiſcentiæ, itaut velimus Deum poſſidere? Reſpondemus, quia eſt bonum beatificans eos, qui poſſident ipſum; ergo &c. Hinc ſequitur per amorē charitatis amari Deū, vt finem *cui*, per amorem concupiſcentiæ amari Deum vt finem *qui*, nos ipſos vt finem *cui*.

Infer-

12. Infertur ſecundò obiectum formale charitatis non innoteſcere per lumen naturæ, ſed per lumen fidei. Ratio eſt, quia per amorem charitatis diligimus Deum, quia eſt infinitè bonus, & perfectus in ſe bonitate etiam amicabili, qua dignatur offerre nobis ſuam amicitiam in ordine ad communicationem ſupernaturalem vitæ æternæ; ſed quod Deus habeat perfectionem amicabilitatis, qua poſſit facere amicitiam cum creatura, non innoteſcit per lumen naturæ, ſed per lumen fidei; ergo &c. Licet autem in pura natura poſſet homo diligere Deum amore merè naturali, tamen talis amor ex obiecto formali differret ab amore ſupernaturali charitatis. Nam per amorem charitatis amamus Deum, quia eſt infinitè bonus bonitate etiam amicabili, & vt amicum; per amorem naturalem amaremus Deum, quia eſt infinitè bonus bonitate abſtrahente ab amicabilitate, quæ amicabilitas non innoteſceret per lumen naturæ.

13. Ad 1. Ariſtoteles non negat amicitiam eſſe virtutem, ſed ſolùm dicit amicitiam vel eſſe virtutem, vel cum virtute. Poteſt igitur dici amicitiam in genere eſſe virtutem redamandi alterum, prout recta ratio preſcribit, illique præſtandi amicabilia. Cum ergo recta ratio, & fides præſcribat Deum amandum eſſe ſuper omnia, eique præſtandum cultum, laudem, obſeruantiam præceptorum &c, Charitas eſt virtus theologica amandi Deum ſuper omnia, eique præſtandi cultum &c.

Ad

14. Ad 2. Iam dictum eſt obiectum formale charitatis eſſe Deum vt infinitè bonum etiam bonitate amicabili, quæ non innoteſcit per lumen naturæ; ergo obiectum formale charitatis non innoteſcit per lumen naturæ.

15. Ad 3. nego ſequelam. Ad probationem, diſtinguo maiorem: per actum ſpei amamus Deum vt finem *qui*, nos autem vt finem *cui* vltimum, nego: amamus nos vt finem *cui* non vltimum amore actu, vel potentia ordinato ad Deum vt finem *cui* vltimum, concedo: diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Si amaremus nos ipſos vt finem *cui* vltimum, Deum autem vt finem *qui*, procul dubio amaremus nos magis, quam Deum, & ſic amaremus nos amore inordinato, & grauiter peccaminoſo, & inconiungibili cum actu charitatis. Si autem amemus Deũ vt finem *qui*, nos autem vt finem *cui* non vltimum, amore, quo actu, vel potentia ordinemus nos ipſos ad Deum, vt vltimum finem *cui*, non amamus nos magis, quam Deum. Per amorem ſpei amamus Deum vt finem *qui*, nos autem vt finem *cui* non vltimum, amore actu, vel potentia ordinato ad Deum, tamquam ad vltimum finem *cui*, adeoque non amamus nos magis, quam Deum, neque amamus nos amore inconiungibili cum actu charitatis. Addo, quod per omnes virtutes morales amamus quidem nos vt finem *cui*, ſed non vltimũ, amore actu, vel potentia ordinato ad Deũ vt vltimũ finem *cui*, àdeòque coniungibili cum actu charitatis.

Digitized by Google

QVAESTIO XXXXVIII.

Vtrum ex Charitate Theologica poſſimus, ac debeamus amare non ſolum Deum, ſed etiam nos ipſos, & proximum amore beneuolentiæ, & amicitiæ?

1. VIdetur, quod non: primò quia ad charitatem theologicam requiritur, vt habeat pro fine *cui* adæquato ſolum Deum, non autem creaturam; ſed ad amorem beneuolentiæ, & amicitiæ requiritur, vt habeat pro fine *cui* Perſonam dilectam; ergo per charitatem theologicam non poſſumus amare vllam creaturam amore beneuolentiæ, & amicitiæ: alioquin haberemus pro fine *cui* etiam creaturam quod eſt contra rationem charitatis.

2. Secundo ſicut proximus eſt diligendus propter Deum, ſic eſt honorandus propter Deum; ſed proximus non eſt honorandus eodem honore, ac Deus: nam Deus eſt honorandus honore latriæ, proximus honore duliæ, qui eſt inferior honore latriæ; ergo Deus, & proximus non ſunt diligendi eadem dilectione, ſed Deus eſt diligendus dilectione theologica, proximus dilectione inferiori, non theologica, ſed morali.

3. Tertiò eatenus deberemus proximum diligere ex charitate theologica, quatenus pro-

proximus eſt aliquid Dei; ſed etiam creaturæ irrationales, ac Dæmones ſunt aliquid Dei; ergo etiam creaturas rationales ac ipſos Dæmones deberemus ex charitate diligere: quod eſt abſurdum.

4. Reſpondeo, quod ex charitate theologica, qua Deum ſuper omnia diligimus, poſſumus, & debemus diligere amore beneuolentiæ, & amicitiæ nos ipſos, & proximum, ſicut nos ipſos, vt docent omnes Theologi cum S. Thoma 2.2.qu.21.art.1.

Probatur: nam qui diligit aliquem, debet ex amore ipſius diligere omnes, qui ſunt vnum cum illo, actu, vel ordinatione, & vnumquemque debet diligere amore ipſi proportionato: E. G. qui diligit aliquem hominem, ex amore ipſius debet diligere omnes, qui ſunt moraliter vnum cum illo, putà eius vxorem, filios, fratres, ſeruos &c. qui ſunt vnum cum illo, in quantum cum eo conſtituunt vnam familiam, ac magis debet diligere eos, qui magis ſunt vnum cum illo, quam qui minus, putà magis debet diligere filios, quam ſeruos &c. Præterea non ſolum debet diligere omnes, qui actu ſunt vnum cum illo, ſed etiam qui ſunt vnum ordinatione: E. G. ſi ille aliquos ordinauerit ad hoc, vt per adoptionem fiant eius filij, debet etiam illos diligere; ſed nos per charitatem diligimus Deum ſuper omnia; ergo ex amore Dei debemus diligere omnes, qui ſunt vnũ cum Deo, vel ordinantur ad hoc, vt ſint vnũ cum Deo; ſed nos ipſi, & proximi vel ſumus filij Dei adoptiui, & ſic adhæremus

Deo

Deo per gratiam, & charitatem, ac ſumus vnum cum Deo, iuxta illud 1. ad Cor. 6. *Qui adhæret, Deo vnus ſpiritus eſt*, vel ordinamur ad hoc, vt ſimus filij adoptiui Dei, & per adoptionem ſimus vnum cum Deo, vt à Patre petijt Chriſtus Io. 17. dicens: *Vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus. Ego in eis, & tu in me vt ſint conſummati in vnum*; ergo ex amore Dei debemus diligere nos ipſos, & proximos.

5. Infertur primò, quod per charitatem nos ipſos, & proximos non ſolum debemus diligere propter Deum, ſed etiam in Deo. Ratio eſt, quia per charitatem debemus nos, & proximos diligere in quantum actu, vel aptitudine ſumus vnum cum Deo per gratiam; ſed hoc eſt diligere nos, & proximos in Deo; ergo &c.

6. Infertur ſecundò, quod diuerſo modo debemus per charitatem diligere iuſtos ac peccatores, viatores, ac beatos. Nam iuſtos viatores debemus diligere, in quantum per gratiam ſunt actu vnum cum Deo, ad hoc vt in gratia creſcant, & ad beatitudinem perueniant, & ſic ſemper fiant magis vnum cum Deo: peccatores debemus diligere, in quantum ſunt apti ad hoc, vt per gratiam ſint vnum cum Deo, vt fiant actu vnum cum Deo: iuſtos beatos debemus diligere, in quantum per gratiam conſummatam, & beatitudinē ſunt perfectè vnum cum Deo, &, eos, qui ſunt magis vnum debemus magis diligere.

7. Infertur tertiò, quod per charitatem debemus nos ipſos, & proximos diligere amo-

ãmore beneuolentiæ, & amicitiæ. Ratio eſt, quia vt dictum eſt lib.2. de Deo qu.60. ad amorem beneuolentiæ, & amicitiæ ſufficit, vt amicus diligatur vt finis *cui* vtilitatis, licet non ametur vt vltimus finis *cui*, ſed referatur ad alterum finem *cui*, non quidem vtilitatis, ſed ſolius gloriæ. Ideò licet Deus amet creaturas rationales propter ſe ipſum, tanquam propter vltimum finẽ *cui* gloriæ, tamen quia illas amat propter ipſas, tamquam propter finem *cui* totius vtilitatis, amat creaturas rationales amore beneuolentiæ, & amicitiæ, ac inter Deum, & hominem poteſt dari perfecta amicitia; ſed licet per charitatem amemus nos ipſos, & proximos propter Deum, tanquam propter vltimum finem gloriæ amamus nos, & proximos propter nos ipſos, tamquam propter fines *cui* totius vtilitatis; ergo &c.

8. Infertur quarto, quod per charitatem poſſumus, ac debemus diligere etiam Angelos Sanctos amore beneuolentiæ, & amicitiæ.

9. Infertur quinto, quod per charitatem poſſumus, ac debemus diligere etiam creaturas irrationales, non tamen vt fines cui, & amore beneuolentiæ, ſeu amicitiæ, cuius ſunt incapaces, ſed ſolum vt fines qui, hoc eſt vt bona Dei, & creaturarum rationalium, in quantum nimirum conferunt ad diuinam gloriam, & ad vtilitatem, & beatitudinem creaturarum rationalium.

10. Infertur ſexto, quod per charitatem Dæmones, ac damnatos non poſſumus dili-

diligere amore beneuolentiæ, & amicitiæ, & vt finem *cui*, volendo ipſis bonum beatitudinis, & vitæ æternæ, quod charitas reſpicit. Ratio eſt, quia cum certi ſimus Deum nolle illis dare hoc bonum, ſed velle ex iuſtitia punire illos malo æternæ miſeriæ, non debemus velle illis bonum beatitudinis, ſed debemus velle, vt in ipſis impleatur diuina iuſtitia. Poſſumus tamen aliquo pacto *naturam Dæmonum ex charitate diligere, in quantum volumus illos ſpiritus in ſuis naturalibus conſeruari ad gloriã* Dei, vt loquitur S. Thom. 2. 2. q. 23. art. 11. in corp.

11. Infertur ſeptimo, quid dicendum in quæſtione, in qua quæritur, vtrum amor charitatis, quo diligitur ſolus Deus, ſit eiuſdẽ ſpeciei, ac quo diligitur etiam proximus. Reſpondeo, quod eſt eiuſdem ſpeciei theologicæ, & moralis propter idem obiectum formale, quidquid ſit, an logicè ſit eiuſdem, vel diuerſæ ſpeciei.

12. Infertur octauo amorem, quo aliquis amatur propter ſuam bonitatem intrinſecam ſupernaturalem, tamquam propter immediatum motiuum, non eſſe charitatem theologicam, ſed ſolum moralem, vt docet Suar. Diſp. 1. de Charitate Sect. 3. num. 6.

13. Ad 1. Diſtinguo maiorem: ad Charitatem theologicam requiritur, vt habeat pro fine vltimo adæquato ſolum Deum, concedo; vt habeat etiam pro fine non vltimo, & ſolius vtilitatis, nego: diſtinguo eodem pacto minorem: & nego conſequentiam. Vide dicta num. 8.

Ad

Ad 2. Ex S. Thoma 2.2. qu.25.art.1. ad 2. Honor eſt teſtimonium virtutis honorati, ideoque de ratione honoris eſt, vt deferatur propter virtutem honorati; ſed virtus Dei, & virtus creaturæ differunt non ſolum ſpecie, ſed genere: nam virtus Dei eſt increata, virtus creaturæ eſt creata; ergo honor, qui debetur, & datur Deo, differt non ſolum ſpecie, ſed genere ab honore, qui debetur, & datur creaturæ, & honor, qui debetur Deo, propter virtutem, & excellentiam increatam, eſt honor latriæ, honor, qui debetur, & datur creaturæ, eſt honor duliæ. At amor poteſt alicui deberi, non ſolum propter bonitatem propriam, ſed etiam propter bonitatem alterius, ad quem pertineat; ergo creatura rationalis poteſt amari propter bonitatem diuinam; ſed ſi ametur propter bonitatem diuinam, amatur amore charitatis; ergo eodem amore charitatis poteſt amari creatura rationalis propter Deum, & Deus propter ſe ipſum.

Ad 3. Num. 10. & 11. explicatum eſt, quo pacto ex charitate poſſimus amare creaturas irrationales, non vt fines *cui*, ſed vt fines *qui*, & etiam Dæmones, volendo illos in ſuis naturalibus conſeruari ad gloriam Dei.

FINIS.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXY.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5-2

Digitized by Google